Kontaminacje leksykalne

Struktura – sens – pragmatyka

WYDAWNICTWO
UNIWERSYTETU
ŁÓDZKIEGO

Krystyna Ratajczyk

Kontaminacje leksykalne

Struktura – sens – pragmatyka
(na materiale języka rosyjskich
i polskich mediów)

Krystyna Ratajczyk – Uniwersytet Łódzki, Wydział Filologiczny, Instytut Rusycystyki
Zakład Językoznawstwa, 90-236 Łódź, ul. Pomorska 171/173
e-mail: krysia.rataj@poczta.onet.pl

RECENZENT

Andrzej Sitarski

REDAKTOR WYDAWNICTWA UŁ

Dorota Stępień

SKŁAD I ŁAMANIE

Munda – Maciej Torz

PROJEKT OKŁADKI

Studio 7A

Zdjęcie wykorzystane na okładce: Polska, 1947–07. Winiety gazet wb/gr PAP

© Copyright by Uniwersytet Łódzki, Łódź 2015

Wydane przez Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego
Wydanie I. W.06900.15.0.M

Ark. wyd. 23,2; ark. druk. 25,25

ISBN 978-83-7969-783-0
e-ISBN 978-83-7969-784-7

Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego
90-131 Łódź, ul. Lindleya 8
www.wydawnictwo.uni.lodz.pl
e-mail: ksiegarnia@uni.lodz.pl
tel. (42) 665 58 63

Spis treści

Wstęp	9
1. Stan badań	15
2. Język w mediach	16
2.1. Nagłówek prasowy	20
2.2. Teksty precedensowe	23
2.3. Tekst reklamowy	26
2.4. Komentarze internautów. Wypowiedzi ustne	29
3. Charakterystyka kontaminacji leksykalnej w lingwistyce	30
3.1. Aspekt strukturalny	30
3.1.1. Węzeł kontaminacyjny	32
3.2. Aspekt semantyczny	35
3.3. Przyczyny powstawania kontaminacji	38
3.4. Inne nazwy kontaminacji, typy	39
3.5. Zjawiska pokrewne	40
3.6. Definicja kontaminacji przyjęta w rozprawie	42
 Rozdział I	
Struktura kontaminacji leksykalnych	47
Wprowadzenie	47
1.1. Kontaminacje wyrazowe	50

Spis treści

1.1.1. Kontaminacje jednowęzłowe	50
1.1.1.1. Kontaminacje jednowęzłowe z węzłem w śródgłosie	50
1.1.1.2. Kontaminacje jednowęzłowe z węzłem w nagłosie	65
1.1.1.3. Kontaminacje jednowęzłowe z węzłem w wygłosie	70
1.1.2. Kontaminacje wielowęzłowe	72
1.1.3. Kontaminacje z węzłem zerowym	81
1.1.4. Rozwinięcie skrótu	84
1.1.5. Kontaminacja skrótów	85
1.1.6. Kontaminacje mieszane (wyrazowo-graficzne)	86
1.1.6.1. Kontaminacje wyrazu ze skrótem. Wyróżnienie graficzne skrótu	86
1.1.6.2. Kontaminacje dwóch wyrazów. Graficzne wyodrębnienie jednego z nich	88
1.1.6.3. Kontaminacje dwóch wyrazów. Graficzne wyodrębnienie części jednego z nich	91
1.1.7. Wnioski	93
1.2. Kontaminacje graficzne	94
1.2.1. Nawias	94
1.2.2. Dekompozycja	100
1.2.3. Wyróżnienie kolorem (gra z kolorem)	104
1.2.4. Czcionka, znak i symbol graficzny	107
1.2.5. Wnioski	122
1.3. Kontaminacje frazeologiczne	123
1.3.1. Kontaminacje frazeologizmu z wyrazem	125
1.3.2. Kontaminacje dwóch frazeologizmów	179
1.3.2.1. Kontaminacja właściwa	179
1.3.2.2. Połączenie liniowe (uzupełnienie jednego frazeologizmu drugim) ..	185
1.3.3. Wnioski	187
Podsumowanie	188

ROZDZIAŁ II

Sens i pragmatyka kontaminacji leksykalnych	193
Wprowadzenie	193
2.1. Sens a znaczenie. Definicja kognitywna. Konotacja	194

2.2. Pragmatyka językowa	196
2.2.1. Nadawca i odbiorca w komunikacji masowej	197
2.3. Funkcje kontaminatów	199
2.3.1. Pragmatyka kontaminacji leksykalnych. O ekspresywności języka	200
2.3.2. Kontaminacje o funkcji pragmatycznej (ekspresywne, wartościujące)	202
2.3.2.1. Kontaminacje żartobliwe	202
2.3.2.2. Kontaminacje żartobliwe z wyrazem aprobaty	228
2.3.2.3. Kontaminacje żartobliwo-reklamowe (reklama oraz porada)	243
2.3.2.4. Kontaminacje żartobliwo-ironiczne	248
2.3.2.5. Kontaminacje żartobliwo-ironiczne z odcieniem grubiańskości lub wulgarności	266
2.3.2.6. Kontaminacje żartobliwe o odcieniu pejoratywnym	267
2.3.2.7. Kontaminacje żartobliwe z odcieniem wulgarności	277
2.3.2.8. Kontaminacje o charakterze satyrycznym	277
2.3.2.9. Kontaminacje z wyrazem aprobaty	278
2.3.2.10. Kontaminacje ironiczne	283
2.3.2.11. Kontaminacje ironiczne o odcieniu pejoratywnym	301
2.3.2.12. Kontaminacje autoironiczne z odcieniem pogardy	330
2.3.2.13. Kontaminacje autoironiczne z wyrazem aprobaty	331
2.3.2.14. Kontaminacje z wyrazem dezaprobaty	331
2.3.2.15. Kontaminacje obraźliwe (pogardliwe)	362
2.3.2.16. Kontaminacje obelżywe (pogardliwe)	369
2.3.2.17. Kontaminacje o trudnym do ustalenia rodzaju i stopniu ekspresji ..	369
2.3.3. Wnioski	371
2.3.4. Kontaminacje o funkcji nominatywnej	374
Podsumowanie	378
Zakończenie	381
Bibliografia	387
Skróty słowników	397
Skróty wybranych źródeł materiału badawczego	399
Summary	401
Od Redakcji	403

Wstęp

Popularność i szerokie zastosowanie niezwykle ciekawego i atrakcyjnego zjawiska językowego, jakim jest kontaminacja leksykalna, skłoniło mnie do podjęcia tego tematu w niniejszej pracy. Obserwacje języka współczesnej prasy, reklamy, telewizji, Internetu w dobie przemian, jakie zaszły w Polsce po 1989 r. w języku mediów, pozwalają dostrzec rozkwit różnorodnych zabiegów mających na celu uatrakcyjnienie przekazu i przyciągnięcie uwagi odbiorcy tekstu. Jednym z takich zabiegów jest kontaminacja. Szczególnie aktywnie rozpowszechnia się ona w języku rosyjskich mediów po okresie pieriestrojki, czyli po 1990 r., choć zasadnicze przemiany w języku publicystyki rozpoczęły się już w połowie lat 80. ubiegłego wieku (dokładniej o języku w mediach, zob. podrozdział 2. *Wstępu* do niniejszej pracy).

Kontaminacja występuje we wszelkich sferach działalności językowej. Oprócz języka mediów, jest ona obecna w literaturze, poezji, satyrze. Zabiegi kontaminacyjne oparte są w głównej mierze na grze językowej, toteż wytwory tych zabiegów są częścią współczesnej kultury śmiechu (смеховая культура¹) jako źródła humoru słownego. We współczesnym języku rosyjskim kontaminacja uważana jest za sposób słowotwórstwa, który, jak podkreśla Władimir Salajew, «представляет самые широкие возможности для игрового речетворчества и образования новых слов и значений как в стандартном языке, так и в субстандартных сферах» (Саляев 2003: 149). O kontaminacji jako jednym ze sposobów słowotwórstwa pisze też Jelena Ziemska, która słusznie zauważa, iż

¹ Dane określenie podają za Jeleną Nikołajewą (zob. Николаева 2002).

«этот способ образования, обычно рассматриваемый как один из видов аббревиации, действует во всех западноевропейских языках» (Земская 1992: 51). Jak przyznaje badaczka, «некоторые из слов, созданных способом контаминации, имеют широкое общественное звучание» (ibidem), np. *Евроросима* (*Европа* + *Хиросима*), *Америсима* (*Америка* + *Хиросима*) i *рейганомика* (*Рейган* + *экономика*) (ibidem: 52). Według J. Ziemskiej, «способом контаминации на наших глазах порождаются все новые слова» (ibidem). Wynika z tego, iż kontaminacja jest niezwykle produktywnym sposobem słowotwórczym. W językoznawstwie polskim, jak zauważa Donata Ochmann, także „co jakiś czas temat podejmowany jest przez językoznawców i ‘odkrywany’ jako upowszechniający się i systemowy” (Ochmann 2009: 293).

Jednakże zjawisko kontaminacji jest też niesprawiedliwie uznane za negatywne (choć pogląd ten dotyczy raczej przeszłości, o czym świadczą wskazane niżej prace), pozasystemowe, powstające głównie w sferze języka potocznego. Kontaminacja jest więc uważana za odstępstwo od normy (Шведова 1966: 73; Щепин 1978: 67; Филин 1979: 114) czy rodzaj błędów językowych (Ицкович, Шварцкопф 1971: 95; Молотков 1977: 202–203; Ройзензон, Абрамец 1969: 107; Бабкин² 1970: 29; Buttler, Kurkowska, Satkiewicz 1982: 222; Bąba 1978: 15). W aspekcie stylistycznym rola kontaminacji została ograniczona do tworzenia «канцеляритов, уродливых штампов и так называемых ‘маразмов’» (Аврасин 2000: 53).

W językoznawstwie polskim powtarza się często definicję Witolda Doroszewskiego, według której kontaminacja to „krzyżowanie się wyrazów oparte na momentach realnoznaczeniowych i bezwładnych, ‘sennych’, nieobliczalnych skojarzeniach” (Doroszewski 1962/1949: 257). Według słów badacza, „kontaminacja [...] przez swoją przypadkowość nie może być wzorem i normą dla innych wypadków” (ibidem: 256–257).

Pomimo podejmowania tematu kontaminacji przez polskich badaczy (zob. podrozdziały 1. i 3. *Wstępu* do niniejszej pracy), nie doczekał się on opracowania

² Badacz ten, zgłębiając zjawisko kontaminacji frazeologicznej, kategorycznie nie stwierdza uznania takich kontaminacji za rodzaj błędów językowych, podkreślając jedynie możliwość zaliczenia ich do takowych, a jednocześnie uważa je za nieocenione fakty w żywym języku: «С точки зрения правильности речи и норм языкового употребления подобные факты речевого творчества могут быть отнесены к разряду обмолвок или ошибок языка и забракованы как проявление языковой небрежности, но при исследовании живого языка подобные факты неоценимы [...]» (Бабкин 1970: 29).

w pracach poświęconych słowotwórstwu polskiemu czy też gramatykach współczesnego języka polskiego, co zauważa też D. Ochmann (2009: 293), z wyjątkiem pozycji Nagórko (2011: 203–204). W językoznawstwie rosyjskim kontaminacja znalazła swoje miejsce w pracach poświęconych słowotwórstwu (Земская 1992: 51–52; 2007: 191–193), frazeologii (Бабкин 1970: 29–45, 104–105; Молюков³ 1977: 202–206), a także składni (Шведова 1966: 71–73; Валгина 1973: 359–365).

Zjawisko kontaminacji nie było dotąd przedmiotem większego opracowania (o charakterze monografii) na gruncie polskim⁴, co stanowi dodatkowy bodziec do powstania książki na ten temat, a zwłaszcza do zgłębienia go na płaszczyźnie dwóch języków w sferze „żywej mowy”, czyli języka w mediach.

Przedmiotem rozprawy są świadomie tworzone kontaminacje leksykalne wyekscerpowane z języka mediów rosyjskich i polskich. Pojęcie „kontaminacje leksykalne” jest tu pojęciem nadrzędnym w stosunku do kontaminacji wyrazowych, graficznych i frazeologicznych, analizowanych w pracy. Oznacza ono bowiem nie tylko łączenie się wyrazów, lecz jednostek leksykalnych, obejmujących także frazeologizmy, które są „wielosegmentowymi, nieciągłymi jednostkami leksykalnymi”⁵ (Kudra 2001: 129). Tak więc kontaminacje leksykalne w niniejszej pracy to twory powstałe w wyniku skrzyżowania się dwóch (lub więcej) jednostek leksykalnych na zasadzie wspólnej części, czyli węzła kontaminacyjnego (choć dopuszcza się też jego nieobligatoryjność). W sensie tak utworzonego neologizmu uczestniczą też znaczenia (choćby częściowo) jednostek wyjściowych (w przypadku kontaminacji frazeologicznej nowo powstała jednostka może też zyskać nowy sens, niemotywowany znaczeniami komponentów – na zasadzie podobieństwa fonetycznego)⁶.

³ A. I. Mołotkow wprawdzie poświęca uwagę kontaminacji frazeologicznej, ale tylko i wyłącznie w kategorii błędów językowych.

⁴ Niedawno pojawiła się wszakże monografia K. Dembskiej (2011), traktująca o kontaminacjach rosyjskich, zob. podrozdział 1. *Stan badań we Wstępie*. Na gruncie rosyjskim zjawisko kontaminacji bada m.in. I. W. Piekarska, która zajmuje się głównie jej składniowym i stylistycznym aspektem, co zaowocowało monografiami na ten temat (zob. Пекарская 1995a; 2000).

⁵ Podobne rozumienie pojęcia „jednostki leksykalnej” występuje u Andrzeja Bogusławskiego (1976).

⁶ Definicję kontaminacji przyjętej w rozprawie podaję w podrozdziale 3.6. *Wstępu* do niniejszej pracy.

Celem rozprawy jest wyodrębnienie typów strukturalnych kontaminacji leksykalnych pochodzących z języka mediów rosyjskich i polskich, w oparciu o podobną analizę D. Ochmann. Analiza struktury jest punktem wyjścia rozważań semantycznych, czyli tworzenia sensów kontaminatów na podstawie definicji kognitywnej i konotacji oraz, co jest nierozdzielnie związane z sensem kontaminacji – zbadania ich pragmatyki, czyli celu i intencji użycia, przejawiających się w odpowiednim rodzaju ekspresji.

Źródłem materiału badawczego, jak już było wspomniane, są środki masowego przekazu: prasa, Internet (komentarze internautów, artykuły, blogi), telewizja. Jeden przykład pochodzi z polskiego radia. Jeśli chodzi o prasę rosyjską i polską, to w pracy znalazły się przykłady z różnych źródeł. Są to w kolejności alfabetycznej: «Аргументы и Факты», «Жизнь», «Коммерсантъ», «Комсомольская Правда», «Мир Новостей», «Московский комсомолец», «Наша Версия», «Независимая газета», «Огонек», «Однако», «Российская газета», «Собеседник», «Твой День», «Экономическая газета», „Angora”, „Dziennik Łódzki”, „Ekspress Ilustrowany”, „Fakt ‘Gwiazdy’”, „Fakty i Mity”, „Gazeta komputerowa” dodatek do „Gazety Wyborczej”, „Gazeta Polska”, „Gazeta Wyborcza”, „Gazeta ‘Wysokie Obroty’”, „Metro”, „Newsweek”, „Nie”, „Polityka”, „Polska Dziennik Łódzki”, „Przekrój”, „Rzeczpospolita”, „Super Express”, „Twoje Imperium”, „Uważam rze” i „Wprost”. Polskie przykłady pochodzą też z telewizji, przede wszystkim z programów informacyjnych „Fakty” TVN, „Wiadomości” TVP1, „Panorama” TVP2 oraz programu poradnikowego „Pytanie na śniadanie” emitowanego w TVP2. Nieliczne kontaminaty odnotowano w programach stacji „Polsat news”, TVN24, TVP Historia i TVP Polonia. W pracy zastosowano skróty większości źródeł (zob. *Skróty wybranych źródeł materiału badawczego*).

Materiał badawczy zbierany był w latach 2008–2014 (dwa przykłady pochodzą z 2015 r.). Praca nie ma jednak charakteru leksykograficznego, tj. nie rejestruje pełnej listy kontaminatów, które pojawiły się we wszystkich numerach wymienionych źródeł prasowych we wspomnianym okresie. Źródła te bowiem nie były przedmiotem systematycznej ekscerpacji materiału. Dla jego doboru korzystano z poszczególnych (wybranych) numerów wymienionych gazet. To samo dotyczy programów telewizyjnych. Celem głównym bowiem, jak już wspomniano wcześniej, jest analiza struktury kontaminacji oraz pragmatyki związanej z sensem kontaminacji, poparta licznymi przykładami ze środków masowego przekazu, lecz bez zamiaru pełnej ich rejestracji. Byłoby to niemożliwe ze względu na objętość pracy oraz objętość materiału badawczego, przy którym podaje się znaczenie, kontekst

(nieraz dość obszerny, ale konieczny dla zrozumienia sensu i celu utworzenia kontaminatu), lokalizację, niezbędne objaśnienia semantyczne, rzeczowe itp.

Ponieważ rozprawa dotyczy dwóch języków, a więc ma charakter porównawczy, dlatego podaje się przybliżoną liczbę wyekscerpowanych jednostek. Pozwala to na zbadanie preferencji w stosowaniu określonych zabiegów strukturalnych czy porównanie nacechowania pragmatycznego analizowanych jednostek w obu językach.

W pracy zastosowano metodę analizy strukturalnej, w której kładzie się nacisk na budowę kontaminatów ze względu na liczbę i usytuowanie węzłów kontaminacyjnych, rodzaj wyróżnienia graficznego oraz typy kontaminacji frazeologicznych, czyli różnorodność skrzyżowań frazeologizmów: z wyrazem, z innym frazeologizmem, włączenie wyrazu do kontaminacji. W charakterystyce kontaminacji leksykalnych w niniejszej rozprawie szczególnie ważna jest funkcja i cel zabiegów kontaminacyjnych, co ściśle łączy się z sensem powstałych tworów. W opracowaniu materiału zastosowano więc metodę analizy funkcjonalno-pragmatycznej, by wyodrębnić dla potrzeb klasyfikacji dwie zasadnicze funkcje kontaminacji leksykalnych w środkach masowego przekazu: nominatywną i pragmatyczną (poza oczywistymi funkcjami, czyli informacyjną i perswazyjną). Pragmatyka w danej monografii oznacza intencjonalne użycie tworów kontaminacyjnych w celu wywołania określonych reakcji u adresata (np. komizmu, złości, oburzenia, zadowolenia). Wpisuje się w nią również sposób zapisu kontaminatów (wyróżnienia graficzne) celem przyciągnięcia uwagi odbiorcy oraz stosunek autora do przedstawianej rzeczywistości, czyli ekspresja (żart, ironia, aprobata i in.). Pragmatyka kontaminatów związana jest z ich sensem, który budują komponenty kontaminacji. W objaśnieniach znaczenia (sensu) tworów kontaminacyjnych stosuje się zatem metodę definicji kognitywnej, opartej nie tylko na wiedzy słownikowej, encyklopedycznej, lecz także na wiedzy poznawczej, asocjacjach i skojarzeniach (zob. podrozdział 2.1). Ponieważ analizie podlega materiał pochodzący z dwóch języków, co oznacza pewne porównania dotyczące preferencji zabiegów strukturalnych lub rodzaju ekspresji autorskiej w obu językach, dlatego też zastosowano w monografii metodę porównawczą.

Twory kontaminacyjne nazywane są w pracy kontaminatami, okazjonalizmami i neologizmami. Termin „kontaminat” sugerował Stanisław Grabias, analogicznie do pojęć „derywacja” i „derywat” (zob. Grabias 1970: 117, przyp. 1). Okazjonalizmy, jak zauważa J. Ziemska, «[...] возникают не по правилам. Они реализуют творческую индивидуальность и живут не сериями, но одиночками»

(Земская 2007: 181). Badaczka nazywa wytwory procesu kontaminacji właśnie okazjonalizmami (zob. ibidem: 191). Krystyna Chruścińska z kolei, powołując się na literaturę radziecką, stwierdza, iż okazjonalizmami nazywane są w niej „neologizmy tworzone doraźnie, dla potrzeb konkretnego tekstu, mające zwykle charakter ekspresywny” (Chruścińska 1978: 73). Cytując E. Chanpirę, badaczka podaje następującą definicję okazjonalizmu: „[...] wyraz nieznany językowi utworzony według nieproduktywnego lub mało produktywnego modelu słowotwórczego w celu zwykłej komunikacji, zwykłego nazwania (nominacji), jak i w celu artystycznym” (ibidem). Z kolei Anna Graszek-Tańska nazywa okazjonalizmami nowotwory ekspresywne, które są efektem świadomej pracy autora. Tworzone są dla szybkich, chwilowych celów komunikacyjnych i pozostają faktami danej sytuacji komunikacyjnej (zob. Грашек-Таньска 2003: 71). Wśród najważniejszych ich cech autorka wyróżnia: funkcjonalną jednorazowość⁷, niestandardowość, indywidualność tworzenia, przywiązanie do kontekstu i ładunek ekspresji⁸ (zob. ibidem: 72). «Эти слова способны передать уникальность, свежесть, тонкие оттенки смысла и экспрессии, что бессильны иногда воплотить обычные слова» (ibidem: 73). Według badaczki, im słabszy przejaw ekspresywności, tym mniej w słowie okazjonalności (ibidem). Zebrane w pracy przykłady kontaminatów odpowiadają przedstawionej pokrótce charakterystyce okazjonalizmów. Należy jednak zaznaczyć, iż są wśród nich także formacje ogólnie znane i stosowane, np. *Болливуд*, *Берлинале*, *makabreska*, *tacierzyństwo* i in., które nie są przywiązane do kontekstu i można je rozszyfrować poza nim. Tego typu jednostki trudno nazwać okazjonalizmami (jest ich w pracy niewiele). W takim samym znaczeniu jak okazjonalizmy formacje kontaminacyjne nazywane są neologizmami⁹.

⁷ Badaczka zauważa jednak możliwość powtarzania okazjonalizmów przez różne osoby, co w efekcie może doprowadzić do tego, iż w sprzyjających warunkach okazjonalizmy te staną się faktami językowymi (zob. Грашек-Таньска 2003: 72, przyp. 3).

⁸ Podobne cechy okazjonalizmów wymienia A. G. Łykov, który wyróżnia także: przynależność okazjonalizmów do języka mówionego, nieodtwarzalność, pochodność, fakultatywność nominacji i in. (zob. Лыков 1976: 11).

⁹ Choć np. N. G. Babienko dokonuje rozgraniczenia okazjonalizmów jako nowotworów mowy (речевые новообразования) od neologizmów jako nowych słów w języku (zob. Бабенко 1997, rozdział I, pkt 1.3). W niniejszej pracy neologizmy utożsamiane są z okazjonalizmami jako nowości językowe, świeże, zwracające uwagę, szokujące, intrygujące. Nie są to neologizmy, które zagospodzą w języku i zostaną skodyfikowane w słownikach neologizmów. Są to nowości chwilowe, związane z daną sytuacją komunikacyjną, chwilową informacją.

Okazjonalizmy kontaminacyjne są godne uwagi ze względu na ich fenomen semantyczny, czyli pomnożenie sensów w jednym słowie. W oszczędnej formie przekazana jest zarówno wielopłaszczyznowa informacja, jak i stosunek autora do opisywanej rzeczywistości. W ten sposób autor kreuje obraz tej rzeczywistości, czyli obraz świata, najczęściej o ujemnej aksjologizacji.

Próba zbadania struktury połączonej z fenomenem sensu neologizmów kontaminacyjnych, co nierozzerwalnie jest związane z ich nacechowaniem oraz funkcją w tekście, dokonuje się w dwóch zasadniczych częściach pracy – strukturalnej (w rozdziale 1) oraz semantyczno-pragmatycznej (w rozdziale 2). W pracy występują też podrozdziały, traktujące m.in. o języku w mediach oraz charakteryzujące pojęcie kontaminacji leksykalnej. Część zasadniczą rozdziału 2 rozprawy poprzedzono przybliżeniem pojęć sensu i znaczenia, definicji kognitywnej i konotacji oraz rozumienia pragmatyki językowej, w tym pragmatyki kontaminacji leksykalnych. Szczegółowe informacje o sposobie klasyfikacji i opisu materiału zawarte są we wprowadzeniach do każdej z dwóch zasadniczych części pracy.

Pewne aspekty dotyczące struktury, semantyki i pragmatyki kontaminacji leksykalnych prezentowałam we wcześniejszych artykułach. Niniejsza rozprawa pozwala zweryfikować poprzednie wnioski, uzupełnić je, a przede wszystkim potwierdzić pogląd o powszechności i niezwykłości zjawiska językowego, jakim jest kontaminacja leksykalna.

1. Stan badań¹⁰

Zagadnienia kontaminacji leksykalnych omawiane są na gruncie polskim głównie w pracach przyczynkarskich, choć niedawno pojawiła się monografia Katarzyny Dembskiej, charakteryzująca zjawisko kontaminacji w języku rosyjskim pod względem struktury, ekspresji, związku z innymi procesami językowymi oraz funkcjonowania w sferze frazematyki i reklamy (Dembska 2011). Oprócz wspomnianej książki, z polskich i rosyjskich prac traktujących o kontaminacji (czy też omawiających to zagadnienie wśród wielu innych), cenne dla rozważań (zwłaszcza w kontekście interpretacji pojęcia w lingwistyce oraz ustalenia jego

¹⁰ Wymienione poniżej pozycje z zakresu kontaminacji leksykalnej (wyrazowej i frazeologicznej) to tylko istotna część prac, które umożliwiły zbadanie tego zjawiska. Pozostałe figurują w stosownych przypisach z pełnym zapisem w bibliografii.

definicji) były opracowania D. Ochmann (1997; 2004; 2009), S. Grabiasa (1970), W. Cienkowskiego (1978), Z. Zagórskiego (1973; 1985; 1988), A. Nagórko (2007), D. Buttler (2001), H. Kardeli (2006), J. Ziemskiej (Земская 2007), W. Z. Sannikowa (Санников 2002), O. M. Łaskiewicz (Лашкевич 2005), W. Salajewa (Салаяев 2003), N. A. Nikoliny (Николина 1993) i in. Szczególnie cenną dla analizy struktury kontaminacji była praca D. Ochmann (1997).

Z prac, które w niniejszej rozprawie miały wpływ na przemyslenia związane ze sposobem pojmowania kontaminacji frazeologicznej oraz wyróżnienia odpowiednich jej typów, należy wymienić przede wszystkim rozważania D. Ochmann (1997), B. Kudry (2001), A. M. Babkina (Бабкин 1970) oraz L. I. Rojzenzona i I. W. Abramca (Ройзензон, Абрамец 1969). Pojęcie frazeologizmu obowiązujące w monografii pomogła sprecyzować koncepcja frazematyki W. Chlebdy (2003).

Pośród innych opracowań na temat kontaminacji, bezpośrednio niewykorzystanych w pracy, warto zwrócić uwagę na rzadko podejmowane (szczególnie w językoznawstwie polskim) badania kontaminacji syntaktycznej (Klich 1934; Мирошникова 2002; Ионова 2010; Пекарская 1995a; 1995b; 1998), aspektu stylistycznego kontaminacji (Пекарская 2000) czy też na kontaminacje w obrębie antroponimów (Długosz 1988; Selimski 2000).

W rozważaniach na temat roli konotacji oraz definicji kognitywnej w tworzeniu sensu kontaminacji pomocne były prace J. Bartmińskiego, A. Pajdzińskiej, L. Jordańskiej i I. Mielczuka oraz A. Nagórko, zawarte w zbiorze *Konotacja* z 1988 r. Pragmatyczny wymiar kontaminacji przewija się w wielu artykułach dotyczących zarówno struktury, jak i semantyki tworów kontaminacyjnych – jako nieodłączny składnik ich formy i treści. Cenne dla niniejszych badań z punktu widzenia pragmatyki były prace z zakresu teorii aktów mowy (Awdiejew 1987; Komorowska 2008; Кобозева 2003; Падучева 1985), systemów pragmatyki formalnej i logicznych aspektów pragmatyki (Tokarz 1991; 1993).

2. Język w mediach

Powstanie danej części rozprawy wynika z potrzeby przybliżenia tych cech języka w mediach, które stworzyły grunt dla powstania kontaminacji językowych. W poniższym fragmencie pracy pragniemy zapoznać czytelnika z takimi mikrokontekstami niniejszego materiału badawczego, jak nagłówki prasowy (największa liczba przykładów), komentarze internautów i wypowiedzi ustne. Chcemy

też zwrócić uwagę na jedną z ważniejszych cech nagłówka prasowego – symbolikę kultury przejawiającą się w szeroko pojętej intertekstualności, którą wyrażają tzw. teksty precedensowe, czyli cytowania. Ze względu na pewne podobieństwo nagłówka do tekstu reklamowego postanowiono pokrótce scharakteryzować także ten rodzaj tekstu.

O języku w mediach zaczęto pisać w związku ze zmianami, jakim musiał ulec sposób przekazu informacji po 1989 r. wraz ze zmianą ustroju społeczno-politycznego. Zmiany te sprowadzały się „przede wszystkim do odrzucenia dotychczasowego, obecnego w mediach, języka propagandy Polski Ludowej, tzw. nowomowy¹¹, języka, którego główną funkcją było takie kształtowanie myślenia obywateli, by postrzegali rzeczywistość zgodnie z obowiązującą wówczas ideologią, by mieli taki obraz świata, który odpowiadał rządzącym” (Kudra 2008: 55).

W Związku Radzieckim początek przemian przypada na okres pieriestrojki w połowie lat 80.: «*Перестройка в Советском Союзе половины 80-ых годов – это начало коренных общественно-политических преобразований, которые принесли средствам массовой информации свободу слова и шансы открытой дискуссии на актуальные темы*» (Грашек-Таньска 2000: 509).

W języku publicystyki rosyjskiej zachodziły podobne zmiany, jak w języku polskich mediów, o czym pisze A. Graszek-Tańska: „Nie ma wątpliwości, że współczesna ruszczyzna obszaru komunikacji publicznej z całą swoją mocą odzwierciedla intensywność złożonych, często bolesnych przeobrażeń, jakich w ostatniej dekadzie XX wieku doświadczało społeczeństwo rosyjskie. Na początku lat 90. mamy do czynienia ze zjawiskiem prawdziwie euforycznego „rozbrajania nowomowy”, negocjowania bezdusznej, zakłamej, patetycznej *официальщины*” (Graszek-Tańska 2005: 105).

Zmiany te dotyczyły wypierania szablonowych, sztywnych, „ciężkich” wyrażen językiem świeżym, jasnym, ekspresywnym: «Язык публицистики, освобожденный от цензуры, изменяет свое «дубовое» звучание в сторону свежих, убедительных, ясных оценивающих и экспрессивных выражений» (Грашек-Таньска 2000: 510).

Na temat zmian w języku mediów po 1989 r. powstało wiele opracowań. Bogatą ich listę zawiera m.in. artykuł Barbary Kudry *O języku w mediach – uwagi*

¹¹ O „rozbrajaniu nowomowy” w Polsce pisze m.in. I. Kamińska-Szmaj w swojej monografii *Słowa na wolności* (2001: 3–37). Na temat nowomowy zob. także Pisarek 2007: 356–368.

ogólne (zob. Kudra 2008). Wśród nowych zjawisk językowych w tekstach medialnych autorka wymienia przede wszystkim: synkretyzm stylistyczny (silna tendencja do potocyzacji i internacjonalizacji), synkretyzm estetyczny (groteskowość, wielogłosowość, dystans ironiczny, karnawalizacja, agresja), transgeniczność, interaktywność i interakcyjność oraz kreatywność (zob. Kudra 2008: 55). Rosyjscy badacze języka mediów oraz polscy autorzy, piszący o języku w rosyjskich mediach, wśród charakterystycznych jego cech podkreślają m.in. synkretyzm stylistyczny, intertekstualność, grę słów, używanie języka pospolitego, żargonizmów (zob. Казак 2006; Сковородников 2004), ekspresywność, innowacje słowotwórcze (zob. Бекетова 2006), niekonwencjonalność, odważne korzystanie z leksyki nienormatywnej, łamanie utartych schematów, upowszechnienie nowej stylistyki utrzymanej w manierze *stiobu* (zob. Graszek-Tańska 2005: 105–106) i in.

Nowe zjawiska językowe w mediach są następstwem tzw. demokratyzacji w języku¹². W rosyjskiej literaturze przedmiotu nowe cechy języka mediów po okresie pieriestrojki określa się też mianem refleksów postmodernistycznej stylistyki, przy założeniu, że rosyjski postmodernizm «соединяет в себе несоединимое, элитарен и эгалитарен одновременно, использует язык массовой культуры, предельно политизирован и очень часто манифестируется через радикальные, подчеркнуто эпатирующие приемы» (Сковородников 2004: 68–69).

W danym podrozdziale zwracamy uwagę jedynie na wybrane, istotne dla tematu niniejszej rozprawy, zjawiska we współczesnym języku mediów, które sprzyjały powstaniu kontaminacji. Jednym z nich, bodajże najważniejszym, z którym związane są inne zjawiska umożliwiające kontaminację, jest upotocznienie języka w mediach.

Jak zgodnie podkreślają badacze, w komunikacji medialnej zaczęto używać języka potocznego, żywego, spontanicznego, który stał się „antidotum na język ‘komunikacji megafonowej’, jednokierunkowej, tzw. transmisji, z bierną postawą odbiorcy, ważnym ogniwem procesu komunikacji” (Kudra 2008: 55–56). Przyczyna takiego stanu rzeczy wydaje się prosta: formy właściwe językowi potocznemu należą do najbardziej zrozumiałych środków językowych. „Język potoczny jest językiem konkretnego” (Pisarek 2007: 235). Użycie go w dyskursie publicznym budzi „uznanie dla autentyczności, świeżości, prawdziwości. Przeciętny Polak

¹² O demokratyzacji w języku mediów zob. np. Kudra, Kudra 2006; Солганик 2003; Покровская 2005.

z uznaniem myśli o osobie publicznej, która mówi *tak jak on* – jasno, zrozumiale, konkretnie. Z wyrozumiałością spotka się też słowo dosadniejsze, dwuznacznie sformułowane, rubaszny humor” (Kita 2007: 41).

Język potoczny w rosyjskich mediach z elementami nieprzygotowanej, spontanicznej, nieoficjalnej mowy jest uosobieniem swobody, wyzwolenia się (раскованность, раскрепощенность) (zob. Шайдорова 2008: 150).

Potoczmy właściwe językowi codziennemu, przeniesione do tekstów oficjalnych, są nacechowane ekspresywnie, zwykle negatywnie, co stanowi o atrakcyjności artykułów. Najbardziej „sprzedają się” bowiem teksty z przewagą informacji negatywnej, komunikatów-sensacji, co potwierdzają badacze rosyjscy: «Одним из основных признаков современного газетного текста, характеризующим его прагматическую направленность, является его способность быть востребованным, хорошо продаваемым – а значит с преобладанием негативной информации, сообщений-сенсаций» (Покровская 2005: 69).

Ważną rolą języka mediów jest nawiązanie i podtrzymywanie kontaktu z adresatem (funkcja fatyczna), przyciąganie jego uwagi chwilowo aktualną informacją. Realizację funkcji fatycznej umożliwia podanie informacji w sposób prosty, zrozumiały, ciekawy i intrygujący. Taki sposób przekazu zapewnia język potoczny, który „daje złudzenie bliskości, zmniejszenia dystansu między nadawcą i odbiorcą” (Kudra 2008: 56). Innymi słowy „jako środek perswazji potoczny, czyli leksemy potoczne, służą przełamywaniu dystansu między nadawcą i odbiorcą, kreują wizerunek nadawcy jako kogoś bliskiego, pozwalają przeciwstawiać się językowej sztampie” (Wojtak 2010: 27).

Z upotocznieniem języka w mediach wiąże się ważna ich funkcja, sprzyjająca powstawaniu kontaminacji leksykalnych. Chodzi o uatrakcyjnienie przekazu, które przejawia się w wizualizacji treści informacji oraz kreatywności językowej, czyli innowacjach słowotwórczych¹³.

„Wizualizacja – to koncentrowanie uwagi odbiorców na obrazie, sięganie po bodźce wzrokowe” (Kudra 2008: 58). Sprawia ona, że odbiorcę komunikatu intryguje przede wszystkim jego forma, a nie treść¹⁴. Forma (odpowiedni krój,

¹³ Innowacje słowotwórcze określane są m.in. mianem nowotworów ekspresywnych, okazjonalizmów (zob. Грашек-Таньска 2003), słowotwórstwa ekspresywnego i okazjonalnego (Бекетова 2008), słowotwórstwa pragmatycznego (Kudra 2011) itp. Do innowacji słowotwórczych należy zaliczyć także kontaminacje leksykalne.

¹⁴ Na temat wizualizacji semantyki jako jednego ze sposobów zapisu we współczesnych tekstach, zob. Piętkowa 1996.

wielkość, kolor czcionki, znaki graficzne, dekompozycja) zatrzymuje wzrok adresata na komunikacie, który w efekcie zostaje odczytany, a w ślad za nim pełny tekst artykułu. Zjawisko to jest widoczne zwłaszcza w prasie, głównie w gazetach przeznaczonych dla masowego odbiorcy, czyli tabloidach, w których odpowiednio uatrakcyjniony poprzez wizualizację nagłówek występuje wraz z towarzyszącym mu kolorowym zdjęciem.

Uatrakcyjnieniu przekazu medialnego służy także kreatywność językowa twórców wypowiedzi polegająca na tworzeniu nowych jednostek językowych (innowacje leksykalne i frazeologiczne) według określonych modeli słowotwórczych lub poprzez kontaminację. Autorów innowacji językowych w mediach można określić mianem językowych wynalazców (zob. Wojtak 2010: 127), którzy schlebiają swoją inwencją potrzebom i gustom odbiorcy, dostarczając mu informacji, jej interpretacji i rozrywki w jednym¹⁵. Językowymi wynalazcami są dziennikarze, a także osoby publiczne, wypowiadające się w mediach, twórcy tekstów reklam, internauci. Najszerze spektrum działalności językowych wynalazców daje się zauważyć w nagłówkach prasowych.

2.1. Nagłówek prasowy

Jak podkreślają badacze języka mediów, tekst artykułu zaczyna się od jego nazwy, czyli nagłówka, który jest kompasem orientującym czytelnika w kolumnie gazety¹⁶ (zob. Свистельникова 2008: 167).

¹⁵ Taki sposób przekazu informacji wykreował nowe zjawisko gatunkowe, tzw. inforozrywkę, którą, w odniesieniu do tematu niniejszej rozprawy, należy rozumieć jako połączenie informacji z uatrakcyjnieniem jej przekazu poprzez wizualizację i kreatywność językową. Inforozrywka posiada też inny wydźwięk – jako „połączenie informacji z szeroko pojętą rozrywką – zabawą, żartem, piosenką, ale też chęcią szokowania odbiorcy, udratyzowaniem przekazu, nadaniem mu sensacyjnego charakteru” (Kudra 2008: 58).

¹⁶ Do nagłówków prasowych można porównać tzw. ozdobniki telewizyjnych programów informacyjnych, w których kolorowemu zdjęciu za plecami prezentera towarzyszy napis (np. w programie „Fakty” TVN), a także podpisy na pasku na dole ekranu (w programie „Wiadomości” TVP1 czy „Panorama” TVP2), gdyż anonsują one informacje, podobnie jak nagłówek, w sposób zwięzły i często oryginalny. W polskim materiale badawczym rozprawy występuje wiele tego typu przykładów. Używając skrótu myślowego, oba typy tekstów nazywamy „ozdobnikami telewizyjnymi”.

Według Walerego Pisarka, nagłówek prasowy to „[...] wydrukowany tytuł (wraz z ewentualnymi nadtytułami) wypowiedzi, działu lub rubryki w czasopiśmie” (cyt. za: Pałuszyńska 2006: 9). Zaliczany jest do subkategorii nazw własnych (zob. Gajda 1987) jako swojego rodzaju etykieta tekstu (zob. Аулова 2008: 160). Może nim być słowo, związek wyrazowy, zdanie, frazeologizm itp. W procesie komunikowania, jak zaznacza W. Pisarek, pełni „nie tylko funkcję oznaczania pojedynczych indywiduów właściwą nazwom własnym, ale przede wszystkim funkcję informowania o samym desygnacie, precyzując treść artykułu lub uwydatniając główną myśl, nastrój” (cyt. za: Stawnicka 2000: 207).

Jako tekst o tekście nagłówek, aby był efektywny, powinien spełniać, według rosyjskiej literatury przedmiotu, pięć kryteriów: być zauważalny, zdolny zainteresować, emocjonalny, zrozumiały i konkretny (zob. Михайкина 2013: 79).

Współczesny nagłówek, jak twierdzą rosyjscy badacze języka mediów, w odróżnieniu od często pozbawionych oblicza, nieinformacyjnych, szablonowych nagłówków systemu totalitarnego, jest nastawiony na nasilenie funkcji informacyjnej. Przyjmuje on niezwykle formę, staje się oceniającą, ekspresywną, reklamową; informuje, nastawiając na określoną percepcję materiału prasowego (zob. Покровская 2005: 70). Nierzadko wyraża stosunek autora oraz redakcji do opisywanych treści, a także woła autora w swojej sile illokucyjnej¹⁷. Tendencja do nasilenia informacyjności nagłówków prasowych przejawia się często, jak utrzymuje Grigorij Sołganik, w zamianie nagłówków nominatywnych – czasownikowymi. Według tego badacza intrygująca, reklamowa funkcja nagłówków prasowych odchodzi na drugi plan, gdyż nagłówek ma za zadanie przede wszystkim w jak najbardziej jasny i lakoniczny sposób przedstawić treść materiału prasowego (zob. Солганик 2003). Powyższa teza polemizuje z poglądami na ten temat niektórych polskich medioznawców, którzy, jak np. Maria Wojtak, w nawiązaniu do kreatywności autorów tekstów medialnych podkreślają, iż wytworzone przez nich

¹⁷ Informacyjną funkcję nagłówka oraz jego siłę illokucyjną potwierdza definicja A. A. Sałonowa: «Заголовок в газете, [...], – единица коммуникативная, он кратко информирует читателя о содержании газетного материала, осведомляет о значении, характере и степени важности событий, отразившихся на страницах газеты. По заголовку статьи, репортажа, фельетона, корреспонденции часто можно судить об отношении автора к описываемым событиям, о позиции редакции» (Сафонов 1981: 205).

nowości w znacznej ilości pojawiają się „w tytułach, które mają za zadanie przede wszystkim zatrzymać uwagę czytelnika, a dopiero potem o czymś komunikować czy coś oceniać” (Wojtak 2010: 132)¹⁸.

Oczywiście można w tym miejscu dyskutować, która z funkcji nagłówka jest ważniejsza – informacyjna czy reklamowa. Wydaje się, że obie są jednakowo ważne, gdyż nagłówek ma informować o temacie artykułu, a jednocześnie ma zachęcić do jego lektury, powinien więc być oryginalny i atrakcyjny, aby przyciągnąć uwagę czytelnika. Jak słusznie zauważają rosyjscy badacze języka mediów, funkcja informacyjna nagłówka nasiliła się wraz z pojawieniem się podtytułów, poprzedzających przeczytanie i analizę proponowanej informacji. Ogólnie bowiem wiadomo, że gazetę czyta się niekiedy tylko po nagłówkach (zob. Покровская 2005: 70).

„Wśród nagłówków tekstów publicystycznych prasoznawcy wyróżniają: 1) nagłówki wiadomości prasowych, których zadaniem jest maksymalnie informować czytelnika w atrakcyjny sposób o treści tekstu [...]; 2) tytuły właściwych tekstów publicystycznych, które informowanie łączą z wyrażeniem ideologicznych, propagandowych itp. aspektów treści tekstu, ujawniając myśl przewodnią, nastawienie autora itd. [...]”¹⁹ (Gajda 1987: 87).

Można mówić o co najmniej dwóch zasadniczych funkcjach nagłówka prasowego: informacyjnej i pragmatycznej²⁰. Obie mają istotny wpływ na percepcję informacji przez adresata. Funkcja informacyjna polega na zwięzłym poinformowaniu czytelnika o treści artykułu. Informacja powinna być przekazana w sposób zrozumiały i konkretny. Jeśli tytuł jest zbyt ogólny, powinien go uzupełniać podtytuł. Funkcja pragmatyczna, nazywana też funkcją reklamową, propagandową, ekspresywną, emocjonalną, społeczną, stylistyczną, przejawia

¹⁸ Badaczka przyznaje też, iż nie brak „tytułów, które funkcjonują jako komunikaty o funkcji autotelicznej”, nawiązującej do praktyk typowych dla literatury (Wojtak 2010: 132).

¹⁹ W zebranych materiale badawczym niniejszej rozprawy występują oba rodzaje nagłówków.

²⁰ W rosyjskiej literaturze przedmiotu tradycyjnie wyróżnia się trzy podstawowe funkcje nagłówków prasowych: nazewniczo-informacyjną, reklamowo-ekspresywną i graficznie-wyróżniającą (номинативно-информативная, рекламно-экспрессивная и графически-выделительная) (zob. Сафонов 1981: 205). Jako pierwszą wymienia się też funkcję informacyjno-orientującą (информативно-ориентирующая) (zob. Свистельникова 2008: 167).

się w oddziaływaniu nagłówka na odbiorcę²¹ (zob. Gajda 1987: 85). Głównym zadaniem funkcji pragmatycznej nagłówka jest zainteresowanie czytelnika, zachęcenie go do przeczytania reklamowanego artykułu, ułatwienie koncentracji uwagi na tym, co najistotniejsze dla nadawcy (temu służą, oprócz tytułu głównego, nadtytuł i podtytuł) oraz, co zostało już zaakcentowane wyżej, przedstawienie stosunku autora do opisywanych treści i, niejako, zachęcenie adresata do jednomyślności z autorem. „Realizuje tę funkcję bardzo szeroki repertuar środków językowych (konstrukcje nominalne i werbalne, pytania, rozkazy, pytania-odpowiedzi, zdania niepełne, różnorodne środki leksykalne) i pozajęzykowych (środki typograficzne, prozodyczne itp.)” (Gajda 1987: 85).

Obie funkcje nagłówka często konkurują, przeplatając się ze sobą. Bywa też i tak, że jedna z nich dominuje, spychając drugą na dalszy plan. Jeśli dominującą jest funkcja pragmatyczna, to jej efektywność tkwi w komunikatywnej jasności tytułów publicystycznych, lakonizmie, ekspresywności, ścisłości i pełności przekazu treści²² (zob. Gajda 1987: 87).

Funkcja pragmatyczna nagłówka prasowego, a także innych form wypowiedzi w mediach, realizuje się m.in. poprzez celowe tworzenie okazjonalizmów drogą kontaminacji wyrazowej, graficznej (wizualizacji) i frazeologicznej.

Jedną z cech nagłówka prasowego jest szeroko pojęta intertekstualność wyrażana za pomocą tzw. tekstów precedensowych, czyli cytowań. Dla nasilenia pragmatycznego oddziaływania danych tekstów wykorzystuje się je w zmienionej postaci jako okazjonalizmy kontaminacyjne.

2.2. Teksty precedensowe

Szeroko rozumiana frazeologia²³ w danej pracy obejmuje, oprócz tradycyjnych frazeologizmów, przysłów, porzekadeł czy też połączeń o charakterze terminologicznym, nazewniczym, skrzydlate słowa, a wśród nich jednostki określane

²¹ Ta cecha zbliża nagłówek prasowy ze sloganem reklamowym, o czym dokładniej zob. Stawnicka 2000: 208.

²² Nie zawsze jednak nagłówek można nazwać efektywnym czy profesjonalnym. Bywają bowiem tytuły nieudane, o obniżonym zabarwieniu emocjonalnym, z tzw. destrukcyjną grą językową, które przynoszą odwrotny do oczekiwanego efekt (zob. Михайкина 2013: 79).

²³ Dokładne omówienie typów związków wyrazowych zaliczanych do frazeologii w niniejszej monografii znajduje się w podrozdziale 1.3. *Kontaminacje frazeologiczne*.

po rosyjsku jako tzw. «прецедентные тексты», czyli precedensy, teksty precedensowe²⁴ nazywane też cytatami, cytowaniami. Należą do nich: tytuły filmów, książek, bajek, piosenek, wierszy (także cytaty z nich), programów telewizyjnych, hasła polityczne, hasła epoki radzieckiej, imiona bohaterów mitologicznych, historycznych, literackich, postaci fantastycznych, imiona i nazwiska znanych osób, teksty reklam, wypowiedzi polityków, sentencje łacińskie, cytaty biblijne itp. (*А был ли мальчик?*, *Елена Прекрасная*, *Мои университеты*, «*Страшная месть*», *Donald Tusk*, „*A przecież mi żal...*”, „*Bój to jest nasz ostatni*”, „*Złoto dla zuchwałych*” itp.).

Zawierają się one w pojęciu intertekstualności rozumianej jako „świadome cytowanie”, „dialog między tekstami” i „wzajemne oddziaływanie na siebie różnych typów wewnątrztekstowych dyskursów” (zob. Сковородников 2004: 69).

Fenomen precedentności doczekał się wielu opracowań w rosyjskiej literaturze przedmiotu (zob. np. prace J. N. Karaulowa, W. W. Krasnych, I. W. Zacharenko, D. B. Gudkowa i in.), ale, jak się wydaje, pojęcie to najpełniej wyjaśnia definicja J. N. Karaulowa: «Назовем прецедентными тексты, (1) значимые для той или иной личности в познавательном или эмоциональном отношении; (2) имеющие сверхличностный характер, то есть хорошо известные и широкому окружению данной личности, включая ее предшественников и современников; (3) обращение к которым возобновляется неоднократно в дискурсе данной языковой личности» (Карaulов 1987: 216).

Jak zauważa Anna Aułowa, można mówić zarówno o precedensach dla wąskiego (rodzinny, studencki itp.) i szerokiego kręgu ludzi, jak i o tekstach będących precedensem przez stosunkowo krótki czas (np. tekst reklamowy) (zob. Аулова 2008: 161).

Należy podkreślić, iż tekst staje się precedensem dopiero w procesie komunikacji. Percepcja i rozumienie nagłówków – tekstów precedensowych stają się możliwe jedynie wtedy, gdy czytelnik pamięta dany tekst i potrafi porównać jego sens z treścią artykułu prasowego czy informacji w telewizji i stwierdzić ich tożsamość i różnice.

²⁴ W polskiej nomenklaturze językoznawczej nie odnotowano pojęcia „teksty precedensowe”. Jest to więc dosłowny przekład terminu rosyjskiego, którym posługujemy się w niniejszym opracowaniu.

Teksty precedensowe, jak już wcześniej wspomniano, umieszczane są przede wszystkim w nagłówkach prasowych, ale nie brak ich też w ozdobnikach telewizyjnych. W tekście artykułu występują rzadziej. Pojawiają się zarówno w niezmienionej postaci, jak i w przekształconej, zdekonstruowanej, „odświeżonej” formie. Należy zauważyć, że większość precedensów w tekście publicystycznym, wypełniając funkcję pragmatyczną, występuje w przekształconej postaci, m.in. pod wpływem kontaminacji (np. *мои шуниверситеты, мертовые туши, пожар-птица, Жан-Клод-Рамзан, а przecież mi żar...*, *cała wiedza w ręce mas, palikotowcy wszystkich krajów łączcie się, Hulajże Jezuniu* itp.).

Wykorzystanie tekstów precedensowych w prasie czy telewizji staje się czynnikiem łączącym autora i adresata, nastawionym na współpracę komunikacyjną pomiędzy nimi. Obaj, poprzez obcowanie (tworzenie i percepcję) z cytatami, wydają się wykształconymi, błyskotliwymi ludźmi, połączonymi wspólnotą interesów. Nagłówek-cytat stawia bowiem przed czytelnikiem nie lada zadanie – odgadnięcie pochodzenia cytatu, jego autora, przyczyny użycia w nagłówku, jego związku z tekstem. Jeszcze więcej zagadek kryje w sobie przekształcona postać cytatu, gdyż trzeba odgadnąć jego formę wyjściową, przyczynę transformacji, powiązania przekształconej formy cytatu z tekstem artykułu.

Niezrozumienie intencji precedensu w nagłówku przez czytelnika może wywołać jego konsternację czy nawet irytację i wtedy powstaje ujemny efekt komunikacji («минус-эффект коммуникации») (zob. Аулова 2008: 166). Aby tego uniknąć, dziennikarze eksponują powszechnie znane cytaty pochodzące z kultury masowej²⁵. Tendencję taką widać też w opiniotwórczych gazetach społeczno-politycznych.

Jedną z odmian tekstów precedensowych jest tekst reklamowy (realizujący, podobnie jak nagłówek, funkcję reklamową), na który warto zwrócić uwagę ze względu na obecność tego typu przykładów (odpowiednio zmodyfikowanych) w materiale badawczym rozprawy.

²⁵ Dziennikarze posługują się też cytatami pochodzącymi z poezji czy literatury pięknej (najczęściej tytułami utworów). Ogrywając, nierzadko je deprecjonują. Często bowiem tego typu teksty służą do przedstawienia banalnej, prymitywnej treści. Dla dziennikarzy ogrywających podobne cytaty nie ma znaczenia podniosły czy tragiczny charakter tekstów wyjściowych. Ważna jest tylko rozpoznawalność skrzydlatych fraz. Czytelnik zwróci bowiem uwagę na znane mu cytaty i ucieszy go błyskotliwość i mistrzostwo stylistyczne współczesnego autora.

2.3. Tekst reklamowy

Jak twierdzi Teresa Giedz, „reklama jest jednym z elementów działań marketin-
gowych, zmierzających do wytworzenia postawy odbiorcy przychyłnej w stosun-
ku do przedmiotu reklamy, a w konsekwencji spowodowania, by odbiorca nabył
oferowany przez reklamodawcę towar lub skorzystał z proponowanej usługi.
Tekst reklamowy jest zatem przykładem tekstu o charakterze perswazyjnym,
za pomocą którego nadawca usiłuje wpływać na zachowania odbiorcy” (Giedz
2003: 129).

Perswazyjne użycie języka w reklamie uczynił tematem swej książki prof. Je-
rzy Bralczyk²⁶, który twierdzi, że reklama zachęcająca do kupna towaru jest rów-
nież towarem, „który trzeba – jak najlepiej – sprzedać” (Bralczyk 2004: 9).

Język, jako najskuteczniejszy środek nakłaniania, jest najważniejszym ele-
mentem reklamy. Toteż od tego, w jaki sposób język zostanie ukształtowany
przez nadawcę jako tworzywo zależy w dużym stopniu skuteczność, czyli sprze-
dawalność reklamy. „Sprawdzenie skuteczności każdego komunikatu języko-
wego jest względnie proste: na to, czy efekt został osiągnięty wskazuje reakcja
adresata-odbiorcy” (ibidem: 11). Reakcja ta zależy od cech językowych tekstu
reklamowego, spośród których „bodaj najczęściej wymienia się atrakcyjność, su-
gestywność, zrozumiałość, łatwość zapamiętywania, zwięzłość i oryginalność”
(ibidem: 37).

Wśród wymienionych wyżej cech komunikatu reklamowego warto wska-
zać dwie, bezpośrednio związane z przyczyną, dla której materiał praktyczny
rozprawy stanowią też (choć w niewielkiej liczbie) teksty reklamowe²⁷. Ce-
chami tymi są atrakcyjność i oryginalność²⁸. One właśnie w dużej mierze

²⁶ Na temat wybranych problemów dotyczących perswazji w najnowszej polskiej re-
klamie zob. też Kopertowska 2000.

²⁷ Do tekstów reklamowych w pracy, oprócz właściwej reklamy, zostały też zaliczone
teksty o charakterze poradniczym jako spełniające warunek perswazyjności, su-
gestywności, atrakcyjności i oryginalności, np. *Ешь в оба* (o produktach spożyw-
czych, które są bardzo zdrowe dla naszego wzroku), *Надо крепко заБАНить!*
(o zdrowotnym działaniu łaźni parowej na organizm człowieka) i in. Teksty takie
pochodzą głównie z rosyjskich mediów.

²⁸ Cechy te zostały połączone ze sobą, choć w opinii J. Bralczyka atrakcyjność tekstu
reklamowego leży w sferze doznań subiektywnych, gdyż, także w swoim wymia-
rze formalnym, zależy bardziej od „indywidualizowanego odbioru tekstu niż od
spozstrzegalnych zjawisk językowych”, natomiast oryginalność można stwierdzić
metodą porównań, gdyż stanowi o niej „niepowtarzalność zastosowanych środ-

decydują o perswazyjności, a co za tym idzie – sprzedawalności tekstu reklamowego. Twórcy reklam prześcigają się więc w pomysłach na oryginalny i atrakcyjny tekst reklamowy. O oryginalności reklamy stanowi kreatywność i pomysłowość jej twórców w zakresie języka²⁹. Mają oni świadomość istnienia różnych środków językowych, które można wykorzystać w reklamie. Jak to plastycznie przedstawił J. Bralczyk, jeden z wymiarów świadomości językowej nadawcy reklamy można zawrzeć w pytaniach: „Co w ogóle mogę zrobić w języku? Jakie środki językowe mam do dyspozycji? Co mogę stworzyć nowego: nowe słowo, nowy, oryginalny związek frazeologiczny? Jak korzystać z tego, co już istnieje, na przykład jako fragment dzieła literackiego?” (Bralczyk 2004: 11).

Środki językowe to chwyt przyciągający, często rozśmieszający adresata/odbiorcę³⁰, a zarazem wymagający od niego wykonania pewnych operacji myślowych w celu zrozumienia sensu reklamy. Do stosowanych w tekstach reklamowych technik i środków językowych należy dowcip językowy (zob. Giedz 2003), stanowiący rodzaj gry językowej z odbiorcą poprzez dwupłaszczyznowość, dwuplanowość semantyczną, czyli poprzez swoisty rodzaj kalamburu. Jedną z oryginalnych możliwości realizacji dowcipu językowego w tekście reklamowym jest tworzenie w nim okazjonalizmów leksykalnych i frazeologicznych przy pomocy kontaminacji³¹ (*KATARstrofa* ‘reklama kropli na katar „Otrivin Max”’, *Dead Mopoz* ‘reklama samochodów Mazda 3 MPS i Seat, dla których nie straszne są opady śniegu i mróz’). Chętnie stosowanym, bo zauważalnym, przyciągającym uwagę, typem kontaminacji w reklamie jest kontaminacja graficzna, której figury „burzą linearny porządek

ków językowych” (Bralczyk 2004: 37). Według badacza oryginalność reklamy zbliża ją do dzieła sztuki (ibidem: 45).

²⁹ Oryginalność w reklamie, jak zauważa J. Bralczyk, ma charakter funkcjonalny, toteż inwencja autorów nie jest nieograniczona. Komunikaty reklamowe, często powtarzane w mediach, stają się normotwórcze, stąd ich autorzy muszą kierować się zasadami poprawności języka, by nie upowszechniać norm językowo niepoprawnych (zob. Bralczyk 2004: 45).

³⁰ J. Bralczyk rozróżnia pojęcia adresata i odbiorcy: „adresat to odbiorca zamierzony, wyznaczony przez tego, kto komunikat nadaje; odbiorca to ten, do kogo komunikat rzeczywiście trafia” (Bralczyk 2004: 11).

³¹ O kontaminacji frazeologicznej we współczesnych tekstach reklamowych pisze m.in. D. Kopertowska (2001). Kontaminacji w reklamie poświęca jeden z rozdziałów swej monografii K. Dembska (2011: 99–113).

lektury i konwencję zapisu, przekształcając się w tzw. słowa-‘matrioszki’ [...], możliwe do deszyfrowania jedynie wizualnie” (Kudlińska-Stępień 2005: 133).

Kontaminację graficzną można uznać za „kalambury oparte na homonii wyrazów i części wyrazowych” (Giedz 2003: 133). Wyróżniony graficznie wyraz, będący najczęściej nazwą własną reklamowanego towaru, ukrywa się wewnątrz wyrazu pospolitego, nakładając się na homonimiczną mu część wyrazową, np. *Куда **проСОЧИТЬся** на отдых?* (reklama Soczi jako rosyjskiego kurortu nr 1). „Dowcipom tego rodzaju mogą towarzyszyć różnorodne zniekształcenia postaci graficznej wyrazu, nawet zapis jego części łąką, zgodnie z oryginalną pisownią nazwy. Nietypowa ortografia przyciąga uwagę odbiorców i potęguje efekt komiczny” (ibidem: 134), np. *nRAVo HA BBIBOP* (reklama samochodu Toyota RAV4).

Wyróżnienie graficzne w reklamie zbliża ją z nagłówkiem prasowym, co zauważa Jadwiga Stawnicka, porównując nagłówek – który ma „informować o temacie artykułu, ma być oryginalny i atrakcyjny, zachęcić do lektury wypowiedzi i wyrazić jej ideę przewodnią” (Stawnicka 2000: 208) – do sloganu reklamowego, mającego zachęcić do przeczytania tekstu głównego reklamy i pełniącego funkcję wprowadzającą (zob. ibidem).

Wskazane powyżej techniki i środki językowe stanowią o oryginalności reklamy, a także o jej atrakcyjności. Punktem wyjścia uczyniliśmy bowiem dowcip językowy (mieszczący w swoim pojęciu żart, humor), który dla większości odbiorców jest na pewno czynnikiem zwiększającym atrakcyjność przekazu (choć nie zawsze przekłada się to na sprzedawalność reklamy i produktu).

Przykłady tekstów reklamowych z oryginalnym w nich zabiegiem kontaminacji leksykalnej są niewielką częścią materiału badawczego niniejszej pracy, co może świadczyć o tym, że kontaminacja w reklamie jest zabiegiem stosowanym rzadziej niż w innych gatunkach tekstu. Wynika to, jak przypuszcza K. Dembska, „być może z konieczności jej właściwego odczytania przez odbiorcę, przeprowadzenia swoistego procesu myślowego, pozwalającego w efekcie rozwiązać ‘zagadkę’” (Dembska 2011: 112).

Chociaż kontaminacja nie jest dominującym sposobem przekazu treści reklamowej, to jednak obecność jej wytworów w komunikatach reklamowych świadczy o powszechności danego zjawiska językowego w różnych typach tekstów.

2.4. Komentarze internautów. Wypowiedzi ustne

Materiał badawczy rozprawy stanowią też komentarze internautów oraz wypowiedzi ustne zgromadzone w znacznie mniejszej liczbie niż teksty nagłówków prasowych czy ozdobników telewizyjnych.

Komentarze internautów dotyczą aktualnych wydarzeń społeczno-politycznych podanych w wiadomościach na stronie www.onet.pl oraz <http://news.mail.ru>. Są to spontaniczne, anonimowe repliki podpisane pseudonimem. Ich autorzy to osoby zróżnicowane zarówno pod względem wiekowym, intelektualnym, jak i zawodowym (o czym można czasami przeczytać lub domyśleć się z wypowiedzi). Niektóre komentarze zdradzają wiedzę autora na temat naszej najnowszej historii oraz oczytanie. Inne są prostackie, płytkie, często nie na temat. Wszystkie wypowiedzi łączy jedno – emocje i ekspresja wyrażające się w indywidualnej ocenie rzeczywistości. Przejawiają się one m.in. w okazjonalizmach kontaminacyjnych, w których komponentami są często nazwiska polityków i innych znanych osób, np. *Palikmiot*, *Nabieralski*, *Żydcieński*, *tfutfusk*, *Komoruski*, *Путлер* itp. Często stosowanym typem skrzyżowania w komentarzach polskich internautów jest kontaminacja graficzna z wykorzystaniem skrótów wiodących partii politycznych, czyli PO (Platforma Obywatelska) i PiS (Prawo i Sprawiedliwość). Skrótownice te zostają wyeksponowane w różnych wyrazach, w których zastępują homonimiczną im część, np. *desPOta*, *głuPOle*, *POlitycy*, *sPiSkowcy*. Częstotliwość występowania kontaminatów z określonym skrótnicem zależy od „sympatii” politycznej internautów. Zarówno kontaminacje nazwisk, jak i kontaminacje graficzne z wyróżnionymi skrótami wspomnianych partii politycznych są nacechowane pejoratywnie, deprecjonująco w stosunku do danych osób lub partii, ośmieszają je, niekiedy obrażają. W komentarzach rosyjskich internautów (jest ich niewiele) pojawiają się ogólnie znane okazjonalizmy ekspresywne (oprócz wspomnianego *Путлер*): *прихватизация*, *прихватизатор*, *демократия* itp.

Kontaminaty w komentarzach internautów pod względem ekspresji i emocji są podobne do tych z wypowiedzi ustnych polityków, dziennikarzy i innych znanych osób. Wypowiedzi ustne z kolei są spontanicznym komentarzem do prezentowanych informacji, wydarzeń, czyichś słów itp. (choć w wypowiedziach dziennikarzy prowadzących program informacyjny są one częścią tekstu, który odczytują³²), np. – *Obraniak*, o którym możemy mówić **Dobraniak**, bardzo **Do-**

³² Można się o tym przekonać, wchodząc na stronę internetową danego programu informacyjnego, na której w wersji pisemnej widnieje tekst dziennikarski.

braniak (wyp. reżysera Janusza Zaorskiego, FTVN), – *To jest, o czym wielokrotnie mówiłem, typowe dla Józefa Oleksego, takie **józiolenie*** (wyp. Leszka Millera, FTVN), – *Kto chciał mieć w Polsce drugi Budapeszt, niech popatrzy na Węgrów. Wiktora Orbana ochrzczili tam **Wiktatorem*** (wyp. dziennikarki Justyny Pochanke, FTVN), – *Miejsce Francji u boku Angeli Merkel zajmie Polska, a nowy duet będzie nazywał się, uwaga, **Mertusk*** (wyp. dziennikarza Piotra Kraśko, WTVP1).

Kontaminacje w wypowiedziach ustnych pozbawione są jednej z głównych cech stanowiących o ich atrakcyjności – wizualizacji, przejawiającej się w grafii. Atrakcyjność tę musi zastąpić fonia, czyli brzmienie, fundujące ciekawą formację zbudowaną na efektownym połączeniu fonetycznym, z odpowiednim sensem. Wydaje się, że przedstawione wyżej i im podobne, zawarte w pracy, kontaminacje warunki te spełniają.

3. Charakterystyka kontaminacji leksykalnej w lingwistyce

3.1. Aspekt strukturalny³³

W literaturze językoznawczej poświęconej kontaminacji występuje wiele definicji tego pojęcia³⁴. Powtarzającym się w nich określeniem, obrazowo przedstawiającym dane zjawisko językowe od strony formalnej, jest: ‘krzyżowanie się wyrazów’³⁵, czasami też ‘połączenie, zbitcie, stopienie, skojarzenie, zmieszanie’. Tak więc pod względem struktury kontaminacja interpretowana jest jako: typ wyrazu złożonego, stanowiącego „połączenie dwóch lub więcej wyrazów w całości lub częściowo [...]” (Cienkowski 1978: 354), „skrzyżowanie dwóch słów, obywające się bez udziału afiksów” (Nagórko 2007: 205), „rodzaj kompozycji

³³ Niektóre z przytoczonych poniżej interpretacji struktury kontaminacji występują też u K. Dembskiej (2011: 26–30).

³⁴ W niniejszym podrozdziale rozważane będzie pojęcie kontaminacji leksykalnej w rozumieniu łączenia się dwóch wyrazów, inaczej niż w tytule rozprawy.

³⁵ Potwierdzeniem popularności tego określenia kontaminacji jest tytuł *Krzyżowanie wyrazów* dla rozdziału IV monografii Tadeusza Grzebieniowskiego *Słownictwo i słowotwórstwo angielskie*, traktującego o kontaminacji nazywanej w językoznawstwie angielskim *blend* lub *blending*, *portmanteau word*, *telescope word* (Grzebieniowski 1995: 209). Z kolei Witold Cienkowski uważa, że termin *skrzyżowanie* jest nieprecyzyjny dla określenia kontaminacji, więc „[...] metodologicznie bardziej celowe wydaje się ograniczenie jego użycia i stosowanie do jednego z wyodrębnionych typów tego, co dotychczas nazywa się *kontaminacją*” (Cienkowski 1978: 353–354).

polegającej na krzyżowaniu jednostek leksykalnych” (Grabias 1981: 120, podobnie, zob. Ochmann 1997: 132), stopienie się dwóch wyrazów w jedną formę słowną (zob. Buttler 2001: 108), „mieszanek” leksykalna od ang. *blending* (zob. Juszczak 2006: 191), połączenie się dwóch słów, w wyniku czego powstaje trzecie słowo – okazjonalizm (zob. Земская³⁶ 2007: 191), stop dwóch słów lub ich części³⁷ (zob. Санников 2002: 164), szczególna odmiana złożenia z nałożeniem międzywyrazowym³⁸ – jako częstym przypadkiem kontaminacji (zob. Николаина 1993: 102), przetasowanie się dwóch lub więcej fragmentów komunikacyjnych³⁹ (zob. Гаспаров 1996: 91) czy też „formacja składająca się z dwu lub więcej

³⁶ J. Ziemska uważa kontaminację za jeden z typów abrewiacji (zob. Земская 1992: 51). Badaczka opisuje ten typ w swojej pracy z 1973 roku, nie nazywając go jeszcze kontaminacją: «В последнее время формируется еще один вид аббревиатур. Производное составляется из начала первого слова и конца последнего: *ра[дио стан]ция – рация, мо[торизованный о]тель – мотель, мо[то велоси]пед – мопед [...]*» (Земская 1973: 272–273). W przypisie natomiast objaśnia: «Этот способ словообразования называют ‘вставочным’ или ‘телескопическим’» (ibidem: 273).

³⁷ Nazywając kontaminację stopem (ros. *сплав*) dwóch słów lub ich części, Władimir Sannikow zauważa jednocześnie, że lepszym określeniem byłoby słowo *скорнение* (termin W. Chlebnikowa) lub hybryda (zob. Санников 2002: 164). Termin *скорнение* z kolei, polegający na połączeniu w jednym słowie sensów rdzeni słów, tj. sensów „nazwy” i „obrazu”, J. Ziemska przypisuje analogii w tworzeniu okazjonalizmów i za najbardziej bliski mu typ słowotwórstwa okazjonalnego uważa właśnie kontaminację (zob. Земская 2007: 182–183).

³⁸ Według J. Ziemskiej nałożenie międzywyrazowe, ros. *междусловное наложение*, uznawane za jeden z typów kontaminacji np. przez W. Sannikowa (zob. Санников 2002: 164) czy włączane do formalnej klasyfikacji kontaminacji przez S. Grabiasa jako formacje powstałe przez skrzyżowanie pełnych form obydwu komponentów (zob. Grabias 1970: 122–123), nie należy do kontaminacji, gdyż różni się od niej sposobem tworzenia. W nałożeniu międzywyrazowym, jak twierdzi badaczka, «слова накладываются, наезжают друг на друга [...] конец одного является началом другого», np. *каламбурильщики* (*каламбур* + *бурильщики*), natomiast w kontaminacji «часть одного слова устраняется, т.е. не входит в окказионализм, но остается в том фоне, который служит двойному осмыслению окказионализма», np. *профанакторий* (*профанация* + *профилактика*) (Земская 2007: 191–192). G. N. Alijewa nałożenie międzywyrazowe uważa za sposób tworzenia tzw. teleskopizmów, czyli jednej z odmian kontaminacji (zob. Гетманская 2008). Z kolei I. S. Ułuchanow nałożenie międzywyrazowe, nazwane przez niego też połączeniem międzywyrazowym (*междусловное совмещение*), uznaje za jeden z prostych okazjonalnych sposobów słowotwórstwa, nie nazywając go kontaminacją (zob. Улуханов 1996: 52).

³⁹ Definicja ta charakteryzuje kontaminację w kontekście asocjacyjnego współdziałania między tzw. fragmentami komunikacyjnymi: «Сущность этого приема

elementów struktury językowej, pogwałcająca ‘klasyczne’ reguły morfologiczne operujące na morfemach lub słowach” (Kardela 2006: 202).

Nierespektowanie reguł morfologicznych w łączeniu się słów w kontaminacji często powtarza się w literaturze przedmiotu, o czym zaświadczaą następujące cytaty: „Dobór komponentów jest w tym wypadku mniej lub bardziej zdeterminowany dźwiękowym podobieństwem wyrazów, możliwe uszczuplenie ich formy zwykle nie respektuje granic morfologicznych, zaś węzeł kontaminacyjny ma strukturę fonologiczną, nie morfologiczną” (Ochmann 2004: 26); „Nowa forma reprezentuje na pierwszy rzut oka połączenie powstałe z przypadkowego ucięcia części wyrazów wyjściowych, które bynajmniej nie pokrywają się z budową morfologiczną słów” (Nagórko 2007: 205); «Это явление [контаминация – прзуп. К. Р.] обычно сопровождается нарушением словообразовательных норм и правил сочетаемости слов» (Щепин 1978: 66).

3.1.1. Węzeł kontaminacyjny

W polskich opracowaniach na temat struktury kontaminacji uznaje się często obligatoryjność tzw. węzłów kontaminacyjnych⁴⁰, czyli wspólnych części wyrazów wyjściowych kontaminacji. Potwierdza to S. Grabias w swojej definicji: „Pod względem budowy formalnej, kontaminacja jest rodzajem kompozycji

состоит в том, что два или несколько КФ [fragment komunikacyjny – tłum. K.R.], сопряженных по форме и кругу употребления, не просто модифицируют свои очертания по аналогии друг с другом, но ‘перетасовываются’ более радикальным образом, так что раздробленные компоненты всех этих КФ сосуществуют в сознании говорящего субъекта все вместе, в виде некоего калейдоскопического целого» (Гаспаров 1996: 91).

⁴⁰ Pojęcie węzła kontaminacyjnego występuje w polskich opracowaniach na temat kontaminacji. Po raz pierwszy użył go S. Grabias w pracy *Kontaminacje we współczesnym języku polskim. Próba charakterystyki* (Grabias 1970: 120). Autor dokładnie opisał sposób tworzenia i funkcje węzła kontaminacyjnego: „Węzeł kontaminacyjny powstaje przez wyodrębnienie z fonologicznego składu komponentów takich samych fonemów i połączenie ich we wspólną dla nich obydwu częśćkę strukturalną. [...] Węzeł kontaminacyjny, podobnie jak ‘węzeł morfologiczny’ w derywatach, jest elementem, w którym następuje zatarcie ostrej granicy między składnikami kontaminacji. W związku z tym w strukturze kontaminacji granica ta rozszerza się na cały węzeł i on właśnie pełni tu funkcję delimitacyjną. Węzeł jest więc nie tylko elementem wiążącym formy komponentów, lecz także rozgraniczającym ich udział w strukturze kontaminacji” (ibidem: 120–121).

polegającej na zespoleniu całych form wyrazowych lub ich części w jedną całość formalną na zasadzie węzła lub węzłów kontaminacyjnych” (Grabias 1970: 120).

Występowanie węzłów kontaminacyjnych uważa się czasami za warunek uznania kontaminacji: „wyrazy łączą się w kontaminacji w taki sposób, że w wyrazie nowym występują tzw. *węzły kontaminacyjne* (*węzły morfologiczne*) stanowiące jeden lub kilka wspólnych ciągów lub pojedynczych elementów fonicznych wyrazów wyjściowych kontaminacji. Węzły kontaminacyjne są konieczne do uznania złożenia za kontaminację” (Cienkowski 1978: 354). Takie kontaminacje Witold Cienkowski nazywa *kontaminacjami właściwymi*. Jednakże nie uznaje on jednocześnie obligatoryjności węzłów kontaminacyjnych, potwierdzając istnienie tzw. kontaminacji z węzłem zerowym, czyli bezwęzłowych, uważając je wręcz za zjawisko częstsze od tzw. kontaminacji węzłowych: „W ogóle wszakże, jak się wydaje i co jest zrozumiałe, konstrukcje słowotwórcze tego typu [czyli z węzłem zerowym – przyp. K. R.] nie są w języku polskim wcale rzadkością czy wyjątkiem; wydaje się ponadto, że są one typem o wiele częstszym, niż tzw. *kontaminacje węzłowe*” (ibidem: 353). Kontaminacje z węzłem zerowym badacz określa mianem *złożeń skrótowych*, „w których morfemy składowe uległy – przeważnie mechanicznemu – skróceniu” (ibidem: 355). Wydaje się, iż, zarówno w kwestii obligatoryjności węzłów kontaminacyjnych, jak i uznania kontaminacji z węzłem zerowym, W. Cienkowski zajmuje stanowisko zbliżone do poglądów S. Grabiasa⁴¹, który, co prawda, przyznaje istnienie kontaminacji z węzłem zerowym, jednakże, ze względu na znikomą ich liczbę w swoim materiale badawczym, w ogólnej klasyfikacji pomija je (zob. Grabias 1970: 121).

Nieobligatoryjność występowania węzłów kontaminacyjnych podkreśla też Zygmunt Zagórski, który z kolei nie zgadza się ze stanowiskiem S. Grabiasa, uznającego formacje z węzłem zerowym za typ marginalny: „Sprawą dyskusyjną jest traktowanie tworów kontaminowanych z jednym lub z wieloma węzłami kontaminacyjnymi (z cechą mającą wyróżniać kontaminację) i tworów kontaminowanych z tzw. węzłem zerowym. Ten ostatni typ tworów kontaminowanych (tzn. bez węzłów kontaminacyjnych) występuje często w różnych językach. Nie można więc zgodzić się z S. Grabiasem, że jest to typ marginalny” (Zagórski 1988: 96). Badacz ten w pewien sposób rozstrzyga kwestię uznania bądź nieuznania

⁴¹ Potwierdza to Z. Zagórski: „Zbliżony do stanowiska S. Grabiasa jest pogląd W. Cienkowskiego” (Zagórski 1985: 76).

kontaminacji bezwęzłowych: „Można przyjąć, że węzły kontaminacyjne nie są niezbędnym elementem w procesie kontaminacji” (Zagórski 1985: 76).

Danuta Buttler również potwierdza możliwość tworzenia kontaminacji z węzłem zerowym: „Podobnie jednak jak istnieją złożenia bez wewnętrznego elementu łączącego (interfiks), np. *nocleg*, czasem z ucięciem części jednego członu (*skórguma*) albo nawet obu członów (*żelbet*), mogą też powstawać formacje skontaminowane o węźle zerowym i o uproszczonej postaci fonetycznej komponentów, np. żartobliwe *kapcylinder* (*kap[elusz] + cylinder*)” (Buttler 1989: 429–430).

Istnienia kontaminacji bezwęzłowych nie kwestionuje także D. Ochmann, która, przyznając wszakże, iż oba komponenty kontaminacji najczęściej mają wspólny element (węzeł), uzasadnia jednocześnie przyjęcie określonej definicji kontaminacji⁴² dla analizy materiału w swoim artykule *Prasowe kontaminacje leksykalne (Analiza strukturalna)* m.in. „równoprawnym traktowaniem kontaminacji z węzłem zerowym”⁴³ (Ochmann 1997: 132). Badaczka proponuje kontaminacje bezwęzłowe uznać za złożenia kontaminacyjne (zob. Ochmann 2009: 296; 2011: 122).

Kontaminacje z węzłem zerowym występują także w opracowaniach rosyjskich lingwistów, np. *рация* <*радио + станция*>, *мопед* <*мото + велосипед*>, *бионика* <*биология + электроника*> (zob. Саяев 2003: 149), *трудоголик*, *вещеголик*, *покупкоголик*, *Кремльгейт*⁴⁴ (zob. Николина 1993: 103).

⁴² Według D. Ochmann zawsze punktem wyjścia do identyfikacji kontaminacji jest analiza budowy tworu, czyli, według badaczki, „kontaminacja leksykalna jest rodzajem kompozycji, polegającym na skrzyżowaniu (przeważnie) dwu całych lub fonicznie uszczuplonych jednostek leksykalnych w jedną całość strukturalną, najczęściej zawierającą część wspólną dla obu komponentów (węzeł)” (Ochmann 1997: 132).

⁴³ Następstwem uznania kontaminacji bezwęzłowych przez D. Ochmann jest zaliczenie do takowych kontaminacji frazeologizmu z wyrazem, który zajmuje miejsce jakiegoś komponentu (takie kontaminacje konsekwentnie uważane są za innowacje frazeologiczne przez Stanisława Bąbę (1989), zob. też podrozdział 1.3. *Kontaminacje frazeologiczne*).

⁴⁴ Podobne twory, uważane za kontaminacje, nazwane przez N. A. Nikolinę modelami słowotwórczymi charakteryzującymi się odtwarzalnością we współczesnym języku (zob. Николина 1993: 103), w polskiej literaturze przedmiotu, przede wszystkim w pracach D. Ochmann, uznawane są za formy powstałe drogą analogii, czyli realizacji określonego modelu słowotwórczego, która jednak, pomimo

3.2. Aspekt semantyczny

Przedstawiona wyżej charakterystyka kontaminacji wyjaśnia technikę jej tworzenia. Jest ona niewątpliwie istotna w procesie analizy strukturalnej kontaminacji leksykalnych. Tymczasem bardzo ważnym, a niedostatecznie zgłębnym, aspektem kontaminacji jest jej strona znaczeniowa⁴⁵, co zdają się potwierdzać głosy lingwistów: «Структурные особенности контаминаций изучены достаточно хорошо, семантика же их еще освещена недостаточно» (Ильсова 2001); «Необходимость специального исследования семантики производного слова диктуется несколькими обстоятельствами. С одной стороны, в силу логики развития самой лингвистики на первый план выходят проблемы, связанные с содержательной стороной языковой системы. С другой стороны, семантические особенности производных слов менее известны, чем их формальные характеристики» (Лашкевич 2005: 99).

Charakterystykę semantyczną (a także strukturalną) kontaminacji na gruncie polskim przeprowadził S. Grabias⁴⁶. Według badacza, pod względem semantycznym kontaminacje stanowią albo wypadkową znaczeń obydwu komponentów, albo kontynuują znaczenie jednego z nich (zob. Grabias 1970: 127). Semantyce kontaminacji, a w szczególności kontaminacyjnej proveniencji wyrazów poświęcił swoją pracę *Жизнь выразов в языке польском* Jan Otrębski⁴⁷

pokrewieństwa z kontaminacją, jest od niej odróżniana, por. formy *sznapsgate*, *pracoholik*, *seksoholik*, *mlekohtolik*, *zakupoholik*, *sklepoholik*, *internetholik*, *stodyczoholik* (zob. Ochmann 2004: 31).

⁴⁵ Wydaje się, iż uwaga polskich badaczy zjawiska kontaminacji skupia się (przynajmniej do tej pory) głównie na jej stronie formalnej (zob. np. prace D. Ochmann, Z. Zagórskiego, W. Cienkowskiego). W rosyjskiej literaturze przedmiotu natomiast zauważa się więcej, w porównaniu z polską, publikacji poświęconych semantyce kontaminacji w różnych jej aspektach (zob. np. Саляев 2003; Гребнев 1985; Гетманская 2008; Лашкевич 2005 i in.).

⁴⁶ Jeden z polskich badaczy zjawiska kontaminacji W. Cienkowski uważa analizę kontaminacji leksykalnych przeprowadzoną przez S. Grabiasa za najpełniejszą i najgruntowniejszą (zob. Cienkowski 1978: 352). Jednakże S. Grabias, jak sam zaznacza, przy zbieraniu materiału kierował się kryterium strukturalnym (zob. Grabias 1970: 120). Jego definicja kontaminacji jest więc z założenia definicją strukturalną.

⁴⁷ D. Ochmann uważa, że temu autorowi kontaminacja w dużej mierze zawdzięcza swoją złą sławę (zob. Ochmann 2009: 293), pomimo, a może właśnie dlatego, iż był on jej bodaj najgorętszym zwolennikiem. Pisał bowiem: „Prawie we wszystkich artykułach, poświęconych wyrazom polskim stwierdzam, że źródłem tych

(1948). Według niego proces kontaminacji jest możliwy „tylko wtedy, gdy odnośne wyrazy posiadają jakiś wspólny element znaczeniowy, albo, inaczej się wyrażając, kojarzą się ze sobą pod względem znaczeniowym” (ibidem: 248).

Definicje kontaminacji w pracach polskich językoznawców, podobnie jak u cytowanego wyżej J. Otrębskiego, podkreślają bliskość znaczeniową⁴⁸ krzyżujących się wyrazów lub połączenie semantyki obydwu komponentów w powstałej formacji, uznając za kontaminację: „skrzyżowanie elementów składowych dwu istniejących wyrazów, z jakiegoś znaczeniowego względu do siebie zbliżonych, w trzeci, nowy” (Klemensiewicz, Lehr-Spławiński, Urbańczyk 1965: 191), skrzyżowanie dwu (często podobnych semantycznie i/lub formalnie) elementów w rezultacie czego powstaje element trzeci (zob. Zagórski 1973: 133), „skrzyżowanie (zmieszanie, zbitcie, stopienie) dwu jednostek, dające w efekcie jedną nową [...]”, na podstawie podobieństw fonetycznych lub (oraz) względów semantycznych (Ochmann 1997: 132), spłynięcie ze sobą nazw na podstawie realnego podobieństwa desygnatów (zob. Doroszewski 1962: 257), połączenie się w leksem dwóch słów, w wyniku czego powstaje formacja włączająca w swoje znaczenie semantykę każdego z komponentów kontaminacji (zob. Калишан 1996: 165), kojarzenie wyrazów „zupełnie przygodne z punktu widzenia formy słowotwórczej, ale za to bynajmniej nieprzypadkowe, jeśli chodzi o treść [...]” (Buttler 2001: 109), amalgamat, czyli „konceptualną integrację, zachodzącą w kontaminacjach na ich biegunie semantycznym” (Kardela 2006: 202).

W językoznawstwie rosyjskim semantyczny aspekt kontaminacji charakteryzuje ją przede wszystkim jako kontaminację znaczeń komponentów, a więc: innowację kontaminowanej struktury i semantyki, gdzie w znaczeniu kontaminacji przeplatają się znaczenia obydwu słów wyjściowych (zob.

wyrazów jest kontaminacja [...]” (Otrębski 1948: 247), „Kontaminacja była czynnikiem twórczym zawsze, odkąd istnieje język ludzki. Ilekroć człowiek tworzył nowy wyraz, opierał się na materiale już istniejącym, czyli sięgał do niezawodnej kontaminacji” (ibidem: 249), „właściwe etymologizowanie to nic innego, jak stwierdzenie kontaminacyjnego charakteru odnośnego wyrazu” (ibidem: 250). Wobec podobnego podejścia do etymologii wyrazów polskich praca J. Otrębskiego doczekała się krytyki Witolda Doroszewskiego w artykule *Kontaminacja a derywacja*, w którym zarzuca się autorowi *Życia wyrazów...* zamęt pojęciowy, irracjonalizm i subiektywizm w badaniach etymologicznych (zob. Doroszewski 1962: 256–257).

⁴⁸ Bliskość znaczeniowa wyrazów tworzących kontaminację okazuje się sprawą dyskusyjną, zwłaszcza, jak się wydaje, w kognitywnej teorii gry słów wyzwalającej skojarzenia oparte na homofonii różnego stopnia (zob. Juszczak 2006: 192).

Ильясова 2001); idiomatyczne pomnożenie sensów (zob. Николина 1993: 104); mieszaninę semów w nowym słowie-hybrydzie⁴⁹ (zob. Салеев 2003: 149); organiczny związek dwóch odrębnych leksemów i, odpowiednio, dwóch aspektów pojęciowych (zob. Сопова 2007: 13); nakładające się na siebie znaczenia składników kontaminacji, w wyniku czego powstaje jedno jakościowo nowe, nacechowane stylistycznie znaczenie, włączające wszystkie pozostałe znaczenia (zob. Гетманская 2008); stop znaczeń dwóch słów⁵⁰ (zob. Санников 2002: 167); sposób połączenia słów, w którym część jednego z nich nie wchodzi do okazjonalizmu, lecz pozostaje w tym tle, które służy do podwójnej interpretacji nowotworu – taki sposób powstania okazjonalizmów nazywa się też kalamburowym (zob. Земская 2007: 191–192); sposób słotwórstwa, w którym znaczenie słowa pochodnego zawiera w całości lub częściowo znaczenia tworzących je elementów (zob. Лашкевич 2005: 99); połączenie znaczeń kontaminujących słów i ekspresywnego „dodatku” (odcienia żartobliwości, ironii, groteski, parodii itp.) (zob. Щепин 1978: 69); bliskość asocjacyjną kontaminujących elementów (Розенталь, Теленкова 1976; Филин 1979: 113–114); tożsamość lub podobieństwo semantyczne nowo powstałej jednostki (tu: frazeologicznej) w wyniku połączenia bliskich znaczeniowo jednostek (zob. Бабкин 1970: 104).

W charakterystyce semantycznej kontaminacji podkreśla się zbieżność znaczenia kontaminatów ze znaczeniem frazeologizmów oraz ważną rolę kontekstu w określeniu sensu jednostek kontaminacyjnych realizujących się głównie w mowie: «Контаминированные слова всегда характеризуются фразеологичностью семантики. Их понимание требует опоры на контекст или определенную ситуацию [...]» (Николина 1993: 104); «Рассматриваемые образования [контаминационные – przyp. K. R.] – явление по преимуществу речевое. Поэтому они, как правило, получают определенный смысл лишь в данном контексте, в данной речевой ситуации» (Щепин 1978: 69).

Kontaminacja, będąca połączeniem znaków i kontekstów, często rozpatrywana jest jako rezultat gry językowej (zob. np. Николина 1993: 104; Сопова 2007:

⁴⁹ Na temat pojęcia *hybrida* wypowiada się m.in. K. Dembska, nie uznając kontaminacji za hybrydę „w sensie dosłownym” (Dembska 2011: 27, przyp. 3).

⁵⁰ Podobna interpretacja semantycznego aspektu kontaminacji u W. Sannikowa powstała w kontekście odniesienia do „etymologii ludowej”, a ściślej – wskazania różnic między pojęciem „etymologii ludowej” a kontaminacją. Różnice te dotyczą właśnie strony znaczeniowej (zob. Санников 2002: 167).

12–14; Санников 2002: 164–167; Рябкова 2009; Салаяев 2003: 149; Graszek-Tańska 2005: 106–109) czy nawet jako jeden z odrębnych typów gry językowej (zob. Ильясова 2001). Przykłady okazjonalizmów w niniejszej rozprawie zdają się potwierdzać ten pogląd⁵¹.

3.3. Przyczyny powstawania kontaminacji

W literaturze przedmiotu (zob. np. Zagórski 1985) wśród przyczyn powstawania kontaminacji wymienia się m.in.: cele stylizacyjne z kontaminowanymi twórcami żartobliwymi, tło patologiczne (np. chwilowe kontaminacje związane z afazją⁵²), niemające podłoża patologicznego chwilowe zaburzenia w realizacji systemu językowego (np. pewien typ przejęzyczeń⁵³, sporadyczne błędy językowe⁵⁴), tzw. „niepewność lingwistyczną”, która rodzi kontaminacje na podłożu

⁵¹ Okazjonalizmy kontaminacyjne pochodzące z „żywej mowy”, czyli języka mediów, są przede wszystkim rezultatem gry językowej, często kalamburami, co potwierdza J. Ziemska, nazywając ten rodzaj „produkcji” okazjonalizmów kalamburowym (o czym wspomniano w podrozdziale 3.2. *Wstępu* do niniejszej pracy). Istotę kalamburu badał m.in. W. Sannikow, który określił go następująco: «[...] шутка, основанная на смысловом объединении в одном контексте либо разных значений одного слова, либо разных слов (словосочетаний), тождественных или сходных по звучанию, либо псевдо-синонимов, либо псевдо-антонимов» (Санников 1995: 57). Jak podkreśla badacz, «в каждом каламбуре кроме прямого, буквального смысла есть добавочный смысл, иногда довольно убогий, иногда довольно богатый, [...]» (ibidem: 59). W kontaminacji, z uwagi na specyfikę struktury twórców, łączących dwa (czasami trzy) różne jednostki leksykalne, kalambur należy dostrzec właśnie w połączeniu w jednej formie zbieżnych fonetycznie słów oraz ich sensów, co prowadzi do podwójnej interpretacji okazjonalizmu. Należy zauważyć, że gra językowa w kontaminacji ma na celu wywołanie nie tylko efektu komicznego, lecz także rodzi ekspresję innego rodzaju – aprobatę, dezaprobatę, ironię, satyrę, pogardę i in.

⁵² Na temat kontaminacji jako jednego z typów błędów w mowie ustnej afatyków zob. Maruszewski 1966: 109–111; Kordyl 1968: 121.

⁵³ O tzw. przejęzyczeniach kontaminacyjnych zob. np. Klemensiewicz 1969: 34–35.

⁵⁴ Za błędy językowe czy wręcz wykołajenia w kontekście łączliwości idiomatycznej niesłusznie uważane są np. skrzyżowania dwu różnych związków frazeologicznych, czyli kontaminacja frazeologiczna (zob. Buttler, Kurkowska, Satkiewicz 1982: 222, 224–225). Podobnie, w kategoriach naruszenia normy i błędów językowych, rozpatrują kontaminację frazeologizmów (a także konstrukcji składniowych) W. A. Ickowicz i B. S. Szwarckopf (zob. Ицкович, Шварцкопф 1971: 95).

podobieństwa znaczeniowego i formalnego wyrazów⁵⁵, „oddziaływanie na siebie elementów różnych systemów cząstkowych sąsiadujących ze sobą gwar, dialektów itd.” (ibidem: 70–71).

3.4. Inne nazwy kontaminacji, typy

Kontaminacja – jako sposób słowotwórstwa jest różnie nazywana⁵⁶. Według rosyjskiej badaczki N. A. Nikoliny, «для обозначения этого способа образования в современной науке нет еще устоявшегося, общепринятого термина: используются термины ‘телескопия’⁵⁷, ‘наложение’, ‘гибридизация’, ‘аддитивный способ словообразования’, наконец, ‘контаминация’, последний термин представляется наиболее предпочтительным» (Николина 1993: 102).

W gramatyce kognitywnej dla kontaminacji jako zespolenia przestrzeni mentalnych, zachodzącego w sferze semantyki danego zjawiska, stworzono pojęcie amalgamatu (zob. Kardela 2006: 202).

Wyróżnia się kilka typów kontaminacji. Według S. Grabiasa, „mówi się o kontaminacji wyrazów, związków frazeologicznych, konstrukcji składniowych,

A. I. Mołotkow także traktuje kontaminację frazeologizmów jako rezultat typowych błędów językowych: «К типовым ошибкам, которые часто отмечаются как в устной речи говорящих на русском языке, так и в письменной речи, в языке художественной и публицистической литературы, относятся контаминированные образования» (Молотков 1977: 202). Wspomniano o tym we *Wstępie* w odniesieniu do postrzegania kontaminacji jako zjawiska negatywnego.

⁵⁵ O przejawach tzw. „niepewności lingwistycznej” zob. Furgalska, Lebda, Warchała 1982: 70. Podobieństwo znaczeniowe i formalne wyrazów tworzy np. kontaminacje: *na węglu jednak słyniemy* (*na węglu stoimy + z węgla słyniemy*), *poszedłem do nauki w charakterze zduna* (*poszedłem do terminu, szkoły + na nauki, dla nauki*), *życie kulturalne mocno się krzewiło* (*życie kulturalne kwitło + krzewić kulturę*) itp. (zob. ibidem).

⁵⁶ Jak twierdzi Alicja Nagórko, „w polszczyźnie nie przyjęły się inne synonimiczne określenia [kontaminacji], jak ang. *amalgam*, *fusion*, *blending* ‘mieszanka’, franc. *mot-valise*, *portmanteau* czy niem. *Kofferwort*, *Wortverschmelzung* i in.” (Nagórko 2007: 203).

⁵⁷ Na temat terminu *teleskopia* wypowiada się m.in. rosyjska badaczka O. M. Łaszkie-wicz, która pod tą nazwą (określaną też jako zlanie się dwóch słów – *словослияние*) rozumie sposób słowotwórstwa, w którym wyraz pochodny powstaje z połączenia pełnego tematu jednego słowa wyjściowego i uszczuplonego tematu drugiego słowa lub z połączenia uszczuplonych tematów obydwu słów wyjściowych (zob. Лашкевич 2005: 99).

a nawet formantów” (Grabias 1970: 117), czyli o kontaminacji wyrazowej, frazeologicznej (te dwa typy można uznać za kontaminacje leksykalne, jak w niniejszej rozprawie), składniowej i fleksyjnej⁵⁸. Często jednak omawiane zjawisko językowe sprowadza się do dwóch typów: kontaminacji leksykalnej⁵⁹ i frazeologicznej (zob. np. Щепин 1978: 66).

3.5. Zjawiska pokrewne

Kontaminacja utożsamiana jest też z innymi pokrewnymi zjawiskami językowymi: etymologią ludową⁶⁰ (zob. Санников 2002: 167), analogią⁶¹, perintegracją,

⁵⁸ Niezależnie od wymienionych typów kontaminacji, w rosyjskiej literaturze przedmiotu podkreśla się zgłębianie przede wszystkim aspektu morfologicznego i składniowego danego zjawiska, z pominięciem jego stylistyki (zob. Аврасин 2000: 53). Potwierdzeniem prawdziwości danego zarzutu wydaje się rozprawa J. W. Piekarskiej, traktująca właśnie o aspekcie stylistycznym kontaminacji (zob. Пекарская 2000).

⁵⁹ Z. Zagórski, uznając kontaminację za „szeroko rozumianą derywację (więc derywację występującą na różnych poziomach języka)”, podkreśla, że „bardziej uzasadnionym niż termin *kontaminacja leksykalna* jest termin *kontaminacja słowotwórcza* (powstawanie nowych jednostek leksykalnych pewnego typu) w przeciwieństwie np. do *kontaminacji fleksyjnej, składniowej* itd.” (Zagórski 1988: 92). K. Dembska z kolei słusznie zauważa, że „termin *kontaminacja leksykalna* (na określenie zabiegu kompozycyjnego, w wyniku którego powstaje nowa forma) utarł się w literaturze przedmiotu i wydaje się dominujący” (Dembska 2011: 27).

⁶⁰ Rozpowszechnienie terminu „etymologia ludowa”, jak twierdzi S. Grabias (zob. 1982: 75), zawdzięczamy rozprawom Lucjana Malinowskiego zamieszczonym w 3 tomach „Prac Filologicznych” z 1885, 1888 i 1891 r. W bibliografii do niniejszej pracy dysponujemy rozprawami tegoż autora z I i III tomu (zob. Malinowski 1885; 1891). Proces etymologii ludowej został nazwany przez Jana Karłowicza „słoworodem ludowym” (zob. Karłowicz 1878), Witold Doroszewski porównuje go do etymologii dziecinnej (naiwnej) (zob. Doroszewski 1937/38), Jerzy Żebrowski nazywa zniekształceniami językowymi (zob. Żebrowski 1938), natomiast Witold Cienkowski – reinterpretacją etymologiczną (zob. Cienkowski 1972: 10). W. Sanников z kolei uważa etymologię ludową za jeden z typów kontaminacji. Według tegoż autora, etymologia ludowa od strony formalnej przypomina kontaminację. Oba te zabiegi różni aspekt semantyczny: kontaminacja to stop znaczeń dwóch słów, zaś etymologia ludowa próbuje ustalić etymologię słowa (błędną), określić odpowiedniość między formą i treścią wyrazu (zob. Санников 2002: 167).

⁶¹ Związek analogii i kontaminacji dostrzega Ewa Rogowska-Cybulska na przykładzie całej serii młodzieżowych formuł etykietalnych utworzonych przyrostkami

paronimią⁶² (zob. Cienkowski 1978; Zagórski 1988), które, jak zauważa W. Cienkowski, zaciemniają strukturę wyrazów (zob. Cienkowski 1978: 351). Według Barbary Kudry, proces kontaminacji jest też bliski zjawisku aluzji leksykalnej⁶³, zwłaszcza wtedy, gdy kontaminacja leksykalna pojmowana jest jako „skrzyżowanie nie tylko wyrazów, lecz jednostek leksykalnych (całych bądź zdezintegrowanych), obejmujących także frazeologizmy” (Kudra 2001: 129). Jednakże, jak słusznie zaznacza autorka, „tym, co może różnić kontaminację od zjawiska aluzji leksykalnej, są komponenty kontaminacji, na które składają się konkretne jednostki leksykalne skrzyżowane ze sobą w taki sposób, by można było wyróżnić tzw. węzeł kontaminacyjny (jeden lub więcej). [...] W zjawisku aluzji leksykalnej natomiast nie zawsze nadawca kieruje uwagę odbiorcy na konkretne leksemy”⁶⁴ (Kudra 2001: 130–131).

Z kolei D. Ochmann uważa, że „kontaminacyjności nie należy utożsamiać z analogią czy aluzją”, gdyż „cechą podstawową pozostaje tu jednostkowość, rozumiana jako odniesienie strukturalne i znaczeniowe do dwu konkretnych wyrazów, bez wytworzenia się znaczenia ogólnego, kategoryjnego” (Ochmann 2009: 297).

W związku z istnieniem innych, podobnych do kontaminacji zjawisk zachodzi obawa o precyzyjne odróżnienie od nich kontaminacji. Trudności w takim rozgraniczeniu dostrzega D. Ochmann, m.in. w możliwości „różnorodnej interpretacji tej samej struktury”, przytaczając przykład D. Buttler: *domofon*: *domo(wy) + (tele)fon* – jako kontaminacji lub *dom-o-fon* – jako „złożenia z powtarzalną w innych formach częścią *-fon*” (Ochmann 2004: 27). Ponadto, jak zauważa badaczka, „różnicowanie zjawiska kontaminacji, odmienny pogląd na

-s, -x, -ax, -ox, -ex i -ix, której zaczątkiem jest wyraz *dzięx* (w różnych wersjach ortograficznych), powstały w wyniku kontaminacji polskiego wyrazu *dzięki* i angielskiego *thanks* (zob. Rogowska-Cybulska 2009: 420).

⁶² Na temat paronimii jako procesu pokrewnego kontaminacji, a także etymologii ludowej i adideacji zob. Grabias 1982.

⁶³ Na temat aluzji leksykalnej pisał S. Grabias, odnosząc ją do słownictwa ekspresywnego oraz pewnych innowacji poetyckich czy literackich (zob. Grabias 1981: 137–139).

⁶⁴ Autorka ilustruje swoją wypowiedź przykładem *prezydent*, który, „celowo zapisany niezgodnie z normą ortograficzną, może być aluzją do całej rodziny wyrazów związanych z czasownikiem *dąć* (*dęty*, *nadąć się*, *nadęty* w znaczeniu ‘pysznić się’, ‘pyszalkowaty’), ale może też być aluzją do pewnych braków w wykształceniu Lecha Wałęsy” (Kudra 2001: 131).

jej istotę i inna perspektywa badawcza powodują [...] dość istotne różnice interpretacyjne” (ibidem), co zdaje się potwierdzać przedstawione wyżej pojmowanie istoty kontaminacji przez różnych, zarówno polskich, jak i rosyjskich, badaczy zajmujących się danym zjawiskiem. Bardzo ważnym elementem niniejszej rozprawy będzie zatem sformułowanie kompleksowej definicji kontaminacji, stanowiącej klucz, według którego dokonano doboru odpowiedniego materiału badawczego. Zanim to nastąpi, warto jednak przywołać pewne definicje z literatury przedmiotu, które pomogą w sformułowaniu definicji kontaminacji przyjętej za obowiązującą w niniejszej rozprawie.

3.6. Definicja kontaminacji przyjęta w rozprawie

Popularnym wydaje się szerokie pojmowanie kontaminacji leksykalnej jako leksykalno-semantycznego i słowotwórczego zjawiska, opartego na połączeniu morfemów i semów w nowym słowie hybrydzie (zob. Салеев 2003: 149), czyli struktury, w której formalnie reprezentowane są, choćby za pomocą jednej litery (czy dokładniej – fonemu), obydwie słowa wyjściowe, a w znaczeniu nowotworu przeplatają się znaczenia obydwu tych słów (zob. Санников 2002: 164). Takie ujęcie kontaminacji jest najbliższe rozumieniu danego pojęcia w niniejszej rozprawie.

Na podstawie dotychczasowych rozważań, rezultatów analizy literatury przedmiotu poświęconej budowie oraz semantyce kontaminacji, a także przemyśleń na temat istoty wspomnianego zjawiska, kontaminacja leksykalna pojmowana będzie w niniejszej pracy szeroko, jako szczególny rodzaj kompozycji polegający na zespoleniu formalnym i znaczeniowym dwóch (rzadziej więcej) jednostek leksykalnych, w wyniku czego powstaje nowa pod względem formalnym i znaczeniowym jednostka. Pod pojęciem jednostki leksykalnej z kolei rozumiany jest tu zarówno wyraz, jak i frazeologizm, toteż definicja taka daje możliwość ukazania związku między kontaminacją wyrazową i frazeologiczną, bowiem, jak twierdzi D. Ochmann, „różnica między związkiem frazeologicznym i wyrazem ma charakter w znacznym stopniu techniczny: wyraz jest jednosegmentową, zaś frazeologizm wielosegmentową, nieciągłą jednostką leksykalną”⁶⁵ (Ochmann 1997: 132).

⁶⁵ Zob. różnice i podobieństwa między związkiem frazeologicznym i wyrazem u Andrzeja Marii Lewickiego (Lewicki 2003: 158).

Charakterystyka zjawiska kontaminacji leksykalnej obowiązująca w niniejszym opracowaniu jest następująca:

- przez zespolenie rozumie się tu skrzyżowanie, nałożenie, włączenie⁶⁶, a także złączenie⁶⁷ komponentów,
- w nowo powstałej formacji łączą się znaczenia obydwu słów bazowych, czasami formy bazowe powiązane są znaczeniowymi asocjacjami⁶⁸ z kontaminatem,
- kontaminat zyskuje nowe znaczenie złożone ze znaczeń słów bazowych, czasami powstaje znaczenie literalne na skutek desemantyzacji jednego z komponentów – przede wszystkim w kontaminacji frazeologicznej,
- kontaminujące elementy nie muszą być zbliżone znaczeniowo, mogą to być zupełnie różne semantycznie jednostki leksykalne,
- zespolenie komponentów odbywa się bez udziału afiksów,
- w nowej formacji formalnie reprezentowane są obydwa słowa źródłowe w pełnej lub fonicznie uszczupionej postaci (nawet za pomocą jednego fonemu),
- dezintegracja nie przestrzega zazwyczaj podziału morfologicznego słowa,
- formalnym wyznacznikiem kontaminacji jest wspólna część łączących się słów, czyli wspominany już węzeł kontaminacyjny, jednak jego obecność nie jest obligatoryjna, czyli za kontaminacje uznawane są też tzw. kontaminacje bezwęzłowe, jeżeli spełniają warunek połączenia znaczeń słów wyjściowych.

⁶⁶ Włączenie można porównać do wbijania się klinem (вклинивание) jednego słowa lub jego części w środek innego słowa (zob. *Wprowadzenie do rozdziału 1* niniejszej pracy).

⁶⁷ Chodzi tu o sposób połączenia komponentów, które nie mają wspólnego elementu, czyli nie tworzą węzła kontaminacyjnego. Łączą się one na zasadzie „zetknięcia” elementów obydwu wyrazów wyjściowych, jak np. u Grabiasa *kapcyylinder* = *kap[elusz]* + *cylinder* itp. (zob. Grabias 1970: 121).

⁶⁸ Jak zauważa K. Dembska, „podczas analizy formacji kontaminacyjnych warto podkreślić szczególną rolę, jaką pełnią w ich tworzeniu wspomniane asocjacje. One bowiem jako ‘automatyczne skojarzenia myślowe’ mają niebagatelne znaczenie w procesie powiązania odległych od siebie faktów rzeczywistości językowej. Warto więc dokonać takiej ‘asocjacyjnej’ charakterystyki kontaminatów. Szczególnie tam, gdzie powiązanie ich znaczenia ze znaczeniem elementów składowych wydaje się wątpliwe” (Dembska 2011: 37).

Do kontaminacji w niniejszej rozprawie zaliczane są też twory, w których rozszyfrowanie treści odbywa się przy pomocy wspomnianej już aluzji leksykalnej. Warunkiem uznania takiej formacji za kontaminację jest jednorazowość jej powstania poprzez połączenie konkretnych słów bazowych za pomocą węzła kontaminacyjnego.

Aluzja leksykalna będzie tu rozumiana za S. Grabiasem jako „kierowane przez nadawcę (a więc celowe i zgodne z jego intencjami) przywoływanie zjawisk znaczeniowych związanych z danym wyrazem, ale pozostających jednak poza znaczeniem leksykalnym” (Grabias 1981: 137).

Odwołując się do zjawiska aluzji leksykalnej, można będzie odczytywać określone, zamierzone przez nadawcę konotacje – pozytywne bądź negatywne – wybranych leksemów.

Za kontaminację będą tu też uznawane formy, które utrwalają się w języku jako pewne modele słowotwórcze, powstałe przez połączenie wyrazów i guasi-morfemów zachowujących konotacje słów, od których pochodzą i posiadających określone znaczenie w nowej formacji, czyli w nomenklaturze rosyjskiej tzw. квазиморфем-«осколков» (zob. Николина 1993: 105). Chodzi tu głównie o finalne części nazw państw, typu *-andia* (*-landia*), *-ania* i wyrazów złożonych, wskazujące na ich związek z chorobą psychiczną, typu *-frenia*.

Na podstawie przedstawionej wyżej, szeroko pojmowanej definicji kontaminacji leksykalnej dokonano selekcji materiału badawczego obejmującego kontaminacje wyrazowe, graficzne oraz kontaminacje frazeologiczne.

Wydaje się, że fenomen kontaminacji polega przede wszystkim na zespoleniu się znaczeń słów wyjściowych, owym pomnożeniu sensów stwarzającym niezwykłą pojemność semantyczną nowo powstałych formacji. Z kolei według Jana Miodka, „mówi się coraz częściej, iż forma ujmowania przedmiotu, wyprzedzająca użycie rozumowej operacji odbiorczej, jest dziś dla psychologii odbioru tekstu prasowego czymś najważniejszym. Stąd – coraz częstsze wygrywanie na znajomej i przez odbiorców zapamiętanej nucie, eksploatowanie starych pomysłów. A wszystko – w celu osiągnięcia tak lub inaczej pojętej efektywności tekstu” (cyt. za: Stawnicka 2000: 213).

Ponieważ materiał badawczy niniejszej rozprawy pochodzi przede wszystkim z nagłówków prasowych, które mają przyciągać uwagę odbiorców, czyli powinny być efektowne w swojej formie, uzasadnione wydaje się rozpoczęcie analizy kontaminacji leksykalnych od zbadania mechanizmów ich struktury.

ROZDZIAŁ I

Struktura kontaminacji leksykalnych

Wprowadzenie

Strukturę kontaminacji można analizować pod różnym kątem. Jednym z jej aspektów jest sposób połączenia się komponentów w nowym słowie pozwalający na wyróżnienie określonych typów strukturalnych. Typy takie (w szerokim rozumieniu kontaminacji) wyodrębnił m.in. W. Sannikow (podaje je też K. Dembska 2011: 28–29). Są to: 1) aglutynacja segmentów dwóch słów według formuły $A(=ab) + B(=cd) \rightarrow C(=ac)$, np. *бестер* (*бе-луга + стер-лядь*) lub $A(=ab) + B(=cd) \rightarrow C(=ad)$, np. *монед* (*мо-тоцикл + велоси-пед*); 2) nałożenie międzywyrazowe (*междусловное наложение*)¹: $A(=ab) + B(=cd) \rightarrow C(=abc)$, np. *стрекозёл* (*стрекоза + козёл*) i 3) włączenie (*включение*), polegające na wstawieniu (*вклинивание*) w środek słowa bazowego elementów drugiego słowa lub też całego słowa (mającego na ogół zabarwienie negatywne); powstaje wtedy hybryda – nie tylko formalna, lecz także pojęciowa: mówiący czyni aluzje do pokrewieństwa tych dwóch słów w celu dyskredytacji opisywanego przedmiotu czy zjawiska, np. *физиомордия* (*физиономия + морда*) (zob. Санников 2002: 164–167)². Inaczej podobne typy strukturalne nazwał S. Grabias: 1) kontaminacje o pełnych formach obydwu komponentów, 2) kontaminacje o pełnej formie komponentu pierwszego i fonologicznie uszczuplonej formie drugiego, 3) kontaminacje

¹ Nałożenie międzywyrazowe nie zawsze uznawane jest za typ kontaminacji. Nie uważa je za takowy np. J. Ziemska (zob. *Wstęp* do niniejszej pracy, przyp. 38). W danym opracowaniu należy ono do kontaminacji.

² Dwa pierwsze typy W. Sannikow podaje za A. F. Żurawlowem, trzeci natomiast wyróżnia J. Ziemska. Podobne typy struktur kontaminacyjnych wyodrębnia J. Habibullina (zob. Хабибуллина 2006: 67).

o uszczuplonej fonologicznie formie komponentu pierwszego i pełnej formie drugiego i 4) kontaminacje o uszczuplonych fonologicznie formach obydwu komponentów. Badacz dzieli też kontaminacje ze względu na liczbę węzłów na kontaminacje jedno- i wielowęzłowe (zob. Grabias 1970: 123–125). Z kolei rosyjska badaczka N. Nikolina wyróżnia trzy główne strukturalne typy kontaminacji pokrywające się z podziałem Grabiasowskim, z pominięciem kontaminacji o pełnych formach obydwu komponentów (zob. Николина 1993: 103).

Innym aspektem analizy strukturalnej kontaminacji jest uwzględnienie rodzaju kontaminujących jednostek leksykalnych, co stało się punktem wyjścia do analizy strukturalnej materiału badawczego niniejszej rozprawy. Została ona przeprowadzona w oparciu o podobną klasyfikację dokonaną na gruncie polskich jednostek leksykalnych przez Donatę Ochmann (1997). Badaczka dzieli kontaminacje leksykalne na dwie podstawowe grupy: kontaminacje wyrazowe i frazeologiczne. Kontaminacje wyrazowe charakteryzuje w zależności od liczby i miejsca usytuowania węzłów, włączając do nich również kontaminacje graficzne, a także tzw. rozwinięcie skrótu. Kontaminacje frazeologiczne rozpatruje w rozlicznych kombinacjach skrzyżowań frazeologizmu z wyrazem (z węzłem lub bez), w kontaminacjach dwóch frazeologizmów czy też we włączeniu wyrazu do kontaminacji. Wydaje się, iż analiza D. Ochmann jest wnikliwym, dokładnym, czytelnym i szerokim opracowaniem struktury kontaminatów, dlatego też posłużyła jako źródło do przeprowadzenia podobnej analizy w niniejszej pracy. Niewielką modyfikacją jest tu wszakże, w porównaniu do klasyfikacji Ochmann, wyodrębnienie kontaminacji graficznych jako samodzielnej grupy, w której szczególną uwagę przyciąga sam zapis (z innowacyjną grą z kolorem) oraz wyróżnienie wśród kontaminacji wyrazowych tzw. kontaminacji mieszanych (wyrazowo-graficznych) – również ze szczególną rolą zapisu. Kontaminacje takie, typu: *napauçemaMOP*, *nonucMEHT*, *pędziGRAS* czy *WPROSTytutka*, analizowane są zarówno wśród kontaminacji wyrazowych (jak u Ochmann), jak i w odrębnej podgrupie z uwzględnieniem typu kontaminujących wyrazów i zakresu wyróżnienia graficznego. Ponieważ analizę w głównej mierze wyznacza materiał badawczy, toteż podział wewnątrz podstawowych grup kontaminacji został w pracy odpowiednio zmodyfikowany w porównaniu do źródła.

Punktem wyjścia do analizy strukturalnej w rozprawie jest wyróżnienie trzech podstawowych grup kontaminacji leksykalnych: wyrazowych, w tym mieszanych (wyrazowo-graficznych), graficznych i frazeologicznych. Ponieważ formalnym wyznacznikiem kontaminacji jest, głównie w polskiej literaturze

przedmiotu, wspólna część łączących się jednostek, czyli węzeł kontaminacyjny, z dopuszczeniem wszakże jego nieobligatoryjności, w obrębie kontaminacji wyrazowych dokonano podziału w zależności od liczby węzłów kontaminacyjnych na: kontaminacje jednowęzłowe (z węzłem w śródgłosie, nagłosie i wygłosie), wielowęzłowe i kontaminacje z węzłem zerowym. Węzeł kontaminacyjny realizuje się tu przede wszystkim w planie graficznym, choć nie brakuje też tzw. węzłów fonicznych lub foniczno-graficznych. Dodatkowo wyróżniono, wzorem Ochmann, rozwinięcie skrótu i innowacyjną tu kontaminację skrótów.

Źródłem materiału badawczego, jak już wspomniano we *Wstępie*, jest prasa, Internet i telewizja. Dla charakterystyki kontaminacji (przede wszystkim strukturalnej) kluczowymi są przykłady zapisane, jednakże świadomie tworzone kontaminacje powstają także w mowie ustnej i takie przykłady (tylko z języka polskiego) również zostały poddane analizie (o czym także wspomniano). Materiał ułożony jest alfabetycznie, a układ ten wyznaczają wytłuszczone kontaminaty z podkreślonymi węzłami kontaminacyjnymi. Pozostałe wyrazy z nagłówka oraz podtytuły zapisano kursywą w kwadratowym nawiasie. Wszystkie przykłady wymienione są z objaśnieniami wynikającego z kontekstu znaczenia (jest to jednocześnie skrót treści artykułu) podanego w łapkach ("). W przypadku formacji o charakterze nazewniczym, powstałych drogą kontaminacji, takich jak np. *Болливуд*, *Берлинале*, *takabreska*, *Grexit* itp. podaje się ich realne znaczenie oraz cytaty z ich użyciem (cytatem tym jest też nagłówek prasowy). Brak objaśnień oznacza, że kryją się one w przytoczonym cytacie. Cytat z tekstu podany jest kursywą. Lokalizacja materiału badawczego składa się z następujących elementów: kontaminacje prasowe – nagłówki: skrót źródła (lub pełny jego zapis), numer, rok i strona (trzy ostatnie elementy wydzielono ukośnikami); jeżeli przykład pochodzi z tekstu, elementy te poprzedza tytuł artykułu; kontaminacje z telewizji: skrót źródła (lub pełny jego zapis), data programu; kontaminacje z e-prasy: adres internetowy, data wejścia; kontaminacje z komentarzy internautów: tytuł artykułu, adres internetowy, data wejścia; kontaminacje z artykułów w Internecie: adres internetowy, data wejścia. Na końcu, po myślniku podano komponenty kontaminacji. Ich kolejność odpowiada takowej w kontaminacie. Dla pełniejszego zrozumienia sensu kontaminacji niektóre komponenty rosyjskie zostały opatrzone ekwiwalentami przekładowymi (polskimi odpowiednikami), czasami też dodatkowo ekwiwalentami eksplikacyjnymi (objaśniającymi) w łapkach w nawiasie, podobnie jak wybrane polskie komponenty. Wyjaśnienia dotyczą różnych składników kontaminacji, najczęściej jednak objaśniane

są frazeologizmy (głównie cytowania), nazwy własne, terminy, wyrazy obcojęzyczne oraz skróty. Źródło eksplikacji podane jest tylko w przypadku jednostek, których nie ma w ogólnie dostępnych słownikach. Wyróżnienie kolorem zastąpiono wytłuszczeniem czarną czcionką ze względu na wymogi redakcyjne. Kolor zachowuje się tylko w części poświęconej wyróżnieniu kolorem oraz tam, gdzie pełni on istotną rolę w dodatkowej konotacji okazjonalizmu. Zachowuje się oryginalną wielkość czcionki w nagłówkach, np. zapis wersalikami lub kapitalikami.

1.1. Kontaminacje wyrazowe³

Poniżej zostanie przedstawiony podział kontaminacji wyrazowych w zależności od liczby i usytuowania węzłów kontaminacyjnych.

1.1.1. Kontaminacje jednowęzłowe

1.1.1.1. Kontaminacje jednowęzłowe z węzłem w śródgłosie

а. АтЛётные [деньги...]. [Куда уходят миллионы спортивных бюджетов] ‘o „znikaniu” pieniędzy przeznaczonych z budżetu na sport, co ma związek z nieuczciwością wysoko postawionych osób z branży sportowej’ (АиФ 19/10/61) – атлет (atleta, tu: sportowiec) + отлётные (odlatujące).

³ Niektóre z kontaminacji (wyrazowych i graficznych) zgromadzonych w materiale badawczym niniejszej rozprawy były już przedmiotem analizy w monografii K. Dembskiej (zob. 2011). Chodzi o nagłówki z gazety „Argumenty i Fakty”, która jest skarbnicą takich jednostek i dla wielu badaczy stanowi źródło ekscerpacji materiału. Są to (w nawiasach podano strony w monografii K. Dembskiej): *алиментарный бой* (39), *блОгие* (намерения) (40–41), *влиПли* (105), *заСАДа* (54), *заХЛЕБнуться* (54), *иноСТРАННЫЕ победы* (50), *иностраШный сон* (44), *ИНТЕРесное* (положение) (50–51), *КЛАССный* (51), *КЛАССовый* (51), *мумификация* (46), *мУчительница* (106), *наСТРОЙ* (51), *ненорМАТивное* (54), *неРовно* (51–52), *ОЛИГАторы* (46), *ПЕЛЕНа* (52), *поБАЗАРить* (55), *полисМЕНТ* (52), *ПОЛожительное* (52), *рюмОЧНАЯ* (ставка) (52), *сКАЗАНье* (55), *слеДопытки* (105), *SOСулька* (106), *ТАРИФметика* (53), *хОКкей* (55). Z kolei 2 przykłady: *дерьмократия* (43) i *катастройка* (44) pochodzą w monografii K. Dembskiej i niniejszej pracy z różnych źródeł i są umieszczone w różnych kontekstach. Wszystkie wyżej wymienione przykłady zostały zgromadzone przeze mnie przed publikacją monografii K. Dembskiej.

[Официальный] **банкстери́зм** ‘o kryzysie cypryjskim, który będzie miał daleko idące następstwa na skalę światową. Chodzi o ratowanie cypryjskich banków przez właścicieli kont bankowych, a nie przez same banki, co jest precedensem i oznacza czysty bandytyzm’ (www.odnako.org, 12.05.2013) – банк + гангстери́зм.

[Женская] **БИОлоги́ка**⁴ ‘o tym, jak zmienia się organizm kobiety po 35. roku życia, jakie badania należy wykonać, jakie choroby zagrażają kobietom i jak im zapobiegać’ (АиФ 3/12/33) – биология + логика.

Болливуд ‘umowna nazwa indyjskiego przemysłu filmowego’: [В Голливуде наградили] **Болливуд** ‘o nagrodzie „Złoty globus”, którą w Los Angeles w 2009 r. we wszystkich kategoriach zdobył film produkcji Bollywood *Milioner z ulicy*’ (www.mk.ru, 13.01.2009) – Бомбей + Голливуд.

Босс-дума. [Каждый депутат «ест» за 140 пенсионеров] ‘o kulisach Dumy Państwowej, na które składają się m.in. wytworne i drogie jedzenie, komfortowe gabinety, flirty, luksusowe limuzyny i wysokie wynagrodzenia. Radnymi Dumy są ludzie wpływowi i bogaci. Jest wśród nich wielu biznesmenów, którzy weszli do Dumy po to, aby chronić swój biznes’ (АиФ 28/12/13) – босс (boss ‘szef’, tu: ‘człowiek wpływowy, biznesmen’) + Госдума (Duma Państwowa).

[Из] **ВАршавина** [в ДИКаньку]. [Чья сборная долетит до середины Днепра?] ‘tytuł na pierwszej stronie gazety „Argumenty i Fakty” – zapowiedź artykułu na s. 6–7 pt. *ЕВРО и его видение. Сможет ли Адвокат довести сборную России до Киева, а её болельщиков до экстаза?* Tytuł związany jest z mistrzostwami w piłce nożnej Euro 2012, które odbywały się w Polsce i na Ukrainie’ (АиФ 24/12/1) – Варшава + Аршавин (kapitan reprezentacji Rosji).

[КАКАЯ] **ГАГАДОСТЬ** ‘o brzydkich nawykach Lady Gagi z dzieciństwa’ (ТД 263/11/9) – [Леди] Гага + гадость (paskudztwo, świństwo).

ДЕДОФИЛ ‘brat babci okazał się sprawcą ciąży jej 13-letniej wnuczki’ (ТД 284/11/1, 4) – дед + педофил (pedofil ‘mężczyzna odczuwający popęd płciowy do dzieci’).

Динамотивация ‘kierownictwo klubu piłkarskiego „Spartak” obiecało swoim piłkarzom po 40 tys. \$ za zwycięstwo nad klubem „Dynamo”’ (ТД 250/11/15) – «Динамо» + мотивация.

⁴ Dany przykład można też uznać za złożenie z częstką био, oznaczającą związek z biologią.

Дюматрица [*графа Монте-Кристо*]: Свойство Дюма – создавать из своих героев типологические образы, образы – мифы. Сюжет «Графа Монте-Кристо» оказался мифологической матрицей, которую можно перенести в другие времена, и в другую страну»... (МК 224/10/5) – Дюма (Aleksander Dumas) + матрица (matryca ‘forma służąca do odlewania, tłoczenia, kucia itp. wielu przedmiotów o tym samym kształcie’).

Дюрреализм. [*Защитник столичного «Локомотива» стал трансферной целью красно-белых*] ‘obrońca moskiewskiej drużyny piłkarskiej „Локомотив” – Słowak Jan Djurica stał się celem transferowym „Spartaka”. „Spartak” jest gotów zapłacić za piłkarza ok. 5 milionów euro’ (ТД 249/11/15) – Дюрица + сюрреализм (surrealism – tu: ‘absurd, niedorzeczność’).

Ит-ОГО-ГО 2012. [*Субъективно запомнившиеся объективные события года*] ‘bilans roku 2012, czyli o wydarzeniach, jakie poruszyły autorów artykułu w roku 2012’ (АиФ 52/13/4) – итог (bilans) + о-го-го (oho ho ‘wykrzyknik wzmacniający wypowiedź, wyrażający najczęściej podziw, uznanie, zdziwienie’).

КАЛЕКАРИ ‘o działalności domorosłych „psychologów” (pseudo-lekarzy), w wyniku której jedna z pacjentek – Niemka zapadła w śpiączkę’ (ТД 271/11/4) – калека + лекари.

КИПРИОТИЗМ ‘o specyficznym „patriotyzmie” cypryjskim, czyli ratowaniu banków cypryjskich w obliczu kryzysu przez samych obywateli – właścicieli kont, co będzie miało negatywne skutki dla całego systemu bankowego’ (napis na okładce czasopisma «Однако» 12/2013, www.odnako.org, 12.05.2013) – Кипр + патриотизм.

КОМПРОМАТТЕСТАТ. [*Медведев предложил новую систему оценки обучения*] ‘o projekcie prezydenta Dymitra Miedwiediewa, dotyczącym świadectwa absolwenta szkoły średniej. Na świadectwie tym miałyby się znaleźć końcowe oceny z całego okresu nauki, tj. od 5-ej do 9-tej klasy, co pomogłoby motywować ucznia do nauki w ciągu całego jej okresu, nie tylko w ostatniej klasie’ (ТД 195/11/2) – компромат (materiały kompromitujące) + аттестат (świadectwo).

КРОХАМЕЛЕОН ‘o najmniejszym kameleonie, jakiego znaleźli badacze na Madagaskarze. Jego długość wynosi 16 mm’ (ТД 41/12/3) – кроха (males, maluszek, krusztna) + хамелеон.

[Чудо] **Майкопья**. [*Хирурги Адыгеи успешно вытащили из головы мужчины 2-метровую рейку*] ‘o cudzie, jakiego dokonali chirurdzy w mieście Majkop (Republika Adygei), wyciągając z głowy mieszkańca osady Hamyszki

2-metrową zaostrzoną listwę’ (АиФ 22/12/14) – Майкоп + копыа (dop. od *копыё* – włócznia, kopia).

Манучаровал [*студентку*] ‘gwiazda show „Minuty sławy” («Минуты славы») Wjaczesław Manuczarow uwiódł na planie zdjęciowym uczestniczkę nowego show pt. „10 powodów, aby się zakochać” («10 powodов влюбиться»)’ (ТД 248/11/1) – Манучаров + чаровал (czarował).

Маньякоп ‘o zatrzymaniu w Moskwie pracownika MSW za napaść seksualną’ (ТД 248/11/4) – маньяк + копуляция (kopulacja ‘stosunek płciowy’).

[*Эпоха*] **мультиллекта** ‘o międzynarodowym Festiwalu intelektualnej animacji i Media Art „Linoleum”, który odbył się w Moskwie’ (Ог 30/09/48) – мультипликация (animacja) + интеллект.

[*Дела*] **МУЛЬТурные**. [*Какие мультфильмы мы увидим в ближайшем будущем?*] ‘o odrodzeniu rodzimej animacji w Rosji jako alternatywy kulturalnej na rok 2012’ (АиФ 30/12/12) – мультфильм (film animowany) + культурные.

Некромантик ‘o przerażającym „hobby” znanego historyka z Niżnego Nowogrodu, który wykopywał z mogił ciała młodych kobiet, pięknie je ubierał i przechowywał w mieszkaniu. Hobby to posiada pewną romantyczną otoczkę – w młodości jego dziewczyna wyjechała autostopem i nigdy jej już nie zobaczył. Być może szuka on mogiły ukochanej. Niewykluczone, że uczony dostał pomieszania zmysłów i postanowił stworzyć harem z ciał zmarłych dziewcząt ubranych w piękne stroje’ (ТД 250/11/4–5) – некрофил (nekrofil ‘człowiek odczuwający pociąg płciowy do zwłok’) + романтик.

ОЛИГАторы ‘oligarchowie’: [*Жёны круче*] **ОЛИГАторов?** [*Июль оказался урожайным на сенсационные разводы*] ‘o rozwodach oligarchów rosyjskich i ich walce z eksmałżonkami o interesy i pieniądze. W walce tej żony oligarchów pokazują swą siłę oraz to, że potrafią być groźne’ (АиФ 30/09/27) – олигарх + аллигатор.

ОТНИМАЙКЛ. [*В метро с поличным поймали карманника Майкла Джексона*] ‘o zatrzymaniu na gorącym uczynku w moskiewskim metrze kieszonkowca Michaela Jacksona – imiennika gwiazdy muzyki pop’ (ТД 14/12/3) – отнимать (odbierać coś, pozbawiać czegoś) + Майкл (Michael).

ПарацетаМОР. [*Когда лечить грипп и простуду смертельно опасно*] ‘o zgubnych skutkach przedawkowania paracetamolu, prowadzących do uszkodzeń wątroby (w rezultacie do konieczności przeszczepów) i dalszych, poważnych powikłań zdrowotnych’ (АиФ 7/11/46) – парацетамол + мор (mór ‘zaraza, pomór’).

полисМЕНТ ‘ironiczne określenie policjanta rosyjskiego po reformie milicji’: [Что ждать от] **полисМЕНТов**? ‘o projekcie prezydenta Dymitra Miedwiediewa „O policji”, czyli przekształceniu rosyjskiej milicji w policję. Reforma powinna zbliżyć stróżów prawa i społeczeństwo’ (АиФ 4/11/10) – полисмен (*ang.* policeman) + мент (*ment* ‘slangowe określenie rosyjskiego milicjanta’).

ПОМОГАГА ‘o pomocy oferowanej przez piosenkarkę Lady Gagę nastolatkom szykanowanym z jakichś przyczyn przez społeczeństwo’ (ТД 250/11/8) – помогать + [Леди] Гага.

ПСВЕТЛЫЕ [НАМЕРЕНИЯ]. [ЦСКА уговаривает ПСВ продать нападающего Дриса Мертенса] ‘o zamiarach moskiewskiego klubu piłkarskiego ЦСКА kupienia od holenderskiego PSV Eindhoven belgijskiego piłkarza Driesa Martensa. Jest to jeden z najlepszych piłkarzy tego klubu. Kierownictwo moskiewskiego klubu gotowe jest zapłacić za piłkarza 14 mln euro’ (ТД 194/12/14) – ПСВ (‘holenderski klub sportowy z siedzibą w Eindhoven’) + светлые (*szlachetne*).

ПУТИНГУЮЩИЕ [ЗАПОЛНИЛИ «ЛУЖНИКИ»] ‘o wielkim wiecu poparcia dla Władimira Putina na stadionie w Łużnikach w Moskwie przed wyborami prezydenckimi’ (МК 40/12/1–2) – Путин + митингующие (*wieczący*).

Путлер ‘o Władimirze Putinie porównywanym z Adolfem Hitlerem’: – Во всем виноваты русские оккупанты. – Во всем виноваты русские оккупанты под руководством вашего джугашвили. Виноват тот, кто отдает приказы. – Потому что новый гитлер пойдет на восток! – Путлер? Дальше сортира не дойдет, какашки не пустят... (*opinia do art.* «Установлена личность мужчины, стрелявшего в здании Минобороны», <http://news.mail.ru>, 11.08.2011) – Путин + Гитлер.

Серджератели. [Армейцы отказались продавать «Анжи» лидера своего молодежного состава Сердера Сердерова] ‘piłkarski klub ЦСКА Moskwa odmówił sprzedania klubowi Anży Machaczkała jednego z liderów drużyny młodzieżowej – napastnika Serdera Serderowa’ (ТД 257/11/14) – Сердер + держатели (*держать* – *trzymać*).

СШАкалы ‘o USA’: Такое ощущение, что учителем сегодняшних америкосов-нефтесосов был наш Иосиф Виссарионович. Он тоже всем помогал. И всегда по просьбе трудящихся. Правда, он при этом не был таким деньгохлебом, как сегодняшние СШАкалы («Война за нефть как верх политкорректности, или почему я понимаю европарламентских геев», МК 63/11/3) – США (USA) + шакалы (*шакал pogard.* ‘o chciwym, drapieżnym człowieku’).

Тандемократические [*выборы состоялись*] ‘o wyborach w Rosji, w wyniku których nastąpiła zamiana miejsc urzędowania tandemu Putin-Miedwiediew’ (<http://gidepark.ru/user/alexandrprohanov>, 9.03.2012) – тандем + демократические.

Тандемократия [*в опасности*] ‘o spekulacjach wokół przyszłego prezydenta Rosji – czy będzie to Putin czy Miedwiediew, jak potoczy się los tandemu i czy będzie on potrzebny po 2012 r.’ (МК 61/11/1, 4) – тандем + демократия.

ТАРИФметика. [*Откуда в квиточках «страшные» цифры?*] ‘o rosnących w szybkim tempie podwyżkach czynszu w Rosji i przyczynach takich podwyżek’ (АиФ 13/10/12) – тариф (taryfa) + арифметика.

Тбилисимо, [*кинобратья*]! ‘o pierwszym festiwalu kina Rosji i krajów WNP w stolicy Gruzji – Tbilisi. Wszyscy uczestnicy byli oczarowani festiwalem i gościnnością Gruzinów’ (МК 249/10/9) – Тбилиси + брависсимо (‘wykrzyknik wyrażający najwyższą pochwałę, największe uznanie; nadzwyczajnie, wybornie, wspaniale’).

ТЕВЕСОМЫЙ [*АРГУМЕНТ*] ‘kierownictwo dagestańskiego klubu piłkarskiego „Anży” gotowe jest zaproponować wielomilionowy kontrakt gwiazdzie światowego futbolu – zawodnikowi Manchesteru City i reprezentacji Argentyny – Carlosowi Tevezowi’ (ТД 249/11/15) – Тевес (Tevez) + весомый (ważki).

[*Музыкальная*] **телевидимость**⁵ ‘o tym, że propagandą młodzieżowej muzyki „pop” w telewizji zajmują się ludzie, których zainteresowania są dalekie od młodzieżowych; menedżerowie kanału i jego filii, a także partnerzy i reklamodawcy – to ludzie w średnim wieku’ (Ор 28/09/42) – телевидение + видимость (pozór).

ТСЖуликов [*переловили*]? [*Липовые товарищества ликвидируют, но что будет вместо них?*] ‘o likwidacji nielegalnych wspólnot mieszkaniowych (ТСЖ)’ (АиФ 29/12/45) – ТСЖ (Товарищество собственников жилья – wspólnota mieszkaniowa) + жулики (oszuści).

⁵ Wskazana formacja mogłaby być uznana za słowo złożone z częścią теле- (телевизионный): телевидимость (por. телеаудитория, телеаукцион, телебизнес i in., Кузнецов 1998: 1310) jako телевизионная видимость, czyli nie za produkt kontaminacji, chociaż za potraktowaniem jej właśnie w ten sposób przemawia utworzenie w miejscu nałożenia się obydwu słów wyjściowych węzła kontaminacyjnego, który uważany jest, co już wielokrotnie było podkreślane, za formalny (choć nieobligatoryjny) wyznacznik kontaminacji.

[Где ты,] **холод-д-д?** [От жары можно спрятаться в... сауне!] ‘przeгляд najoryginalniejszych sposobów radzenia sobie z upałami w Moskwie’ (АиФ 30/10/35) – холод + д-д-д (‘dźwięk przypominający drżenie z zimna’).

[КАКАЯ] **ХУРАДОСТЬ!** [«Спартак» выкупил хавбека «Шальке 04» Хосе Хурадо за € 11.000.000] ‘o wykupieniu przez moskiewski klub sportowy „Spartak” od klubu niemieckiego na prawach rocznego wynajmu hiszpańskiego piłkarza Jose Jurado’ (ТД 194/12/14) – Хурадо (Jurado) + радость.

АААаааaby [zamówić magisterkę] ‘wywiad z autorem licznych prac magisterskich, licencjackich, maturalnych, nawet doktoratów pisanych na zlecenie. Ich autor zamyka już ten rozdział, bo jest po prostu zmęczony’ (www.polityka.pl, 2.04.2012) – aaaaaaa (‘odgłos ziewania’) + aby.

АААdieu ‘o utracie przez Francję ААА – najwyższego poziomu wiarygodności kredytowej’ (Polityka 3/12/9) – ААА (‘najwyższy poziom wiarygodności kredytowej’) + adieu (z fr., pot. cześć, do widzenia, żegnaj).

Brangelina: *Na pierwszej linii frontu paparazzich znalazła się Brangelina, czyli małżeństwo Angelina Jolie + Brad Pitt, choć w salach recepcyjnych Hiltona znaleźli się wyłącznie towarzysko* (EI 13/09/52) – Brad + Angelina.

Brukselówek ‘o pracy i profitach polskich europosłów w Parlamencie Europejskim porównywanym do Sulejówka Józefa Piłsudskiego’: *Dla wielu polskich polityków Parlament Europejski jest tym, czym kiedyś był Sulejówek dla Piłsudskiego. Tu się spiskuje, marzy o rewanżu i odbudowie politycznej siły* (Polityka 6/12/26–27) – Bruksela + Sulejówek (‘miasto, w którym przez 3 lata w willi „Milusin” mieszkał Józef Piłsudski’).

СВАферыści ‘o „ciemnych sprawkach” Centralnego Biura Antykorupcyjnego (CBA)’ (FiM 18/14/1) – CBA (Centralne Biuro Antykorupcyjne) + аферыści.

Dobraniak ‘z uznaniem o Ludovicu Obraniaku, nowym piłkarzu reprezentacji Polski, w kontekście jego świetnej gry w meczu z Grecją, który, dzięki strzelonemu przez Obraniaka bramkom, reprezentacja Polski wygrała’: – *Obraniak, o którym możemy mówić Dobraniak, bardzo Dobraniak* (wyp. reżysera Janusza Zaorskiego, FTVN, 14.08.2009) – dobry + Obraniak.

дoga ‘o jodze dla psów’: *Doga, czyli joga dla psów, to ostatni krzyk mody w UK. Psy poddawane są zajęciom relaksacyjnym, masażom i ćwiczeniom z przepołą. Zainteresowanie jest tak duże, że właściciele wpisują się na listę oczekujących* („Angol ma kota”, NIE 4/09/16) – dog (ang. pies) + joga.

Donaldinio ‘ironicznie o Donaldzie Tusku z aluzją do jego zainteresowania piłką nożną i uprawiania jej amatorsko’: **Donaldinio** [kiwa Polaków] ‘jedno

z haseł Marszu Wolności, Solidarności i Niepodległości, który odbył się w Warszawie w dniu 13 grudnia 2012 r.' (www.onet.pl, 13.12.2012) – Donald + Ronaldinho ('piłkarz brazylijski, jeden z najlepszych piłkarzy świata').

dyplomatołek 'o Radosławie Sikorskim jako niekompetentnym polityku': *Gdyby nie te ognie krytyki, nikt by o tym dyplomatołku nie słyszał* (opinia do art. „Sikorski w ogniu krytyki: 'To jest kolejny skandal'”, <http://wiadomosci.onet.pl>, 13.08.2011), także 'o posłach PiS (Prawo i Sprawiedliwość) jako niekompetentnych politykach w czasie rządów tej partii': – *Ja kategorycznie wypraszam sobie rządzenie Polską przez niekompetentnych ludzi, działaczy partyjnych, niekompetentnych dyplomatołków* (wypowiedź Władysława Bartoszewskiego z 2007 r. o rządach PiS) („dyplomatołki” Bartoszewskiego a ‘Donald matole’”, <http://knowhow2.salon24.pl>, 20.11.2011) – dyplomata + matolek (*pot.*, *obraż.* 'z pobłażaniem o kimś nieinteligentnym lub mało zdolnym').

eufo-Rio 'o karnawale w Rio de Janeiro' (FTVN, 19.02.2012) – euforia + Rio ('skrót od Rio de Janeiro').

Gburmistrz 'o burmistrzu jednego z włoskich miasteczek, który zakazał szczekać psom w pewnych godzinach, by nie zakłócały ludziom odpoczynku oraz wprowadził inne nienależne zakazy dotyczące psów' (Angora 33/12/34) – gbur (*książk.*, *pogard.* 'człowiek nieokrzesany, zachowujący się ordynarnie, niegrzecznie, nietaktownie; grubianin, prostak, cham') + burmistrz.

Grexit 'wyjście Grecji ze strefy euro': *Kraje eurolandu szykują się już na wypadek Grexitu* (wyp. ustna, FTVN, 14.06.2012); [*Europejskie banki zniosą*] **Grexit** (tytuł) (makro.pb.pl, 15.06.2012) – Greek (*ang.* Grek, język grecki) + euro + area (*ang.* obszar, strefa) + exit (*ang.* wyjście) (zob. <http://pl.wiktionary.org/wiki/Grexit>, 15.06.2012).

GRYWALIZACJA 'używanie mechanizmów znanych z gier do zmiany zachowań ludzi poza kontekstem gry w celu zwiększenia ich zaangażowania; technika bazuje na przyjemności, jaka płynie z pokonywania kolejnych wyzwań, rywalizacji, współpracy itp.': **GRYWALIZACJA**. [*Jak zastosować reguły gier w działaniach marketingowych*] 'o nowej książce Pawła Tkaczyka traktującej o grywalizacji' (<http://wyborcza.pl>, 31.01.2012) – gry + rywalizacja.

Hollarkozy: [*Między Sarkollandem a*] **Hollarkozym** 'o kandydatach na prezydenta Francji: F. Hollande i N. Sarkozy': *W niedzielę Francuzi wybierali nowego prezydenta. Czy najlepiej będzie, jeśli władzę obejmie postać melodramatyczna, czy człowiek znikąd? A może powinni rządzić obaj?* (www.przekroj.pl, 4.05.2012) – Hollande + Sarkozy.

Jarllah ‘o Jarosławie Kaczyńskim z aluzją do jego najwyższej i niepodważalnej władzy w PiS (porównywalnej do władzy Allacha nad muzułmanami): *Pislam. Nowa fanatyczna wiara zainicjowana przez obrońców krzyża. Modlitwy kierowane są do Jarllaha* (demotywatory.pl/1964205/Pislam, 15.12.2012) – Jarosław + Allach (rel. ‘w islamie: Bóg, stwórca świata’).

józiolenie ‘neologizm utworzony przez Leszka Millera o wypowiedziach Józefa Oleksego. W ten sposób L. Miller nazwał opinię J. Oleksego, według której Jerzy Szmajdziński nie powinien być kandydować w wyborach prezydenckich w 2010 roku’: *To jest, o czym wielokrotnie mówiłem, typowe dla Józefa Oleksego, takie józiolenie* (FTVN, 24.02.2011) – Józio + pierdolenie (wulg. ‘mówienie, gadanie od rzeczy’).

katastrojka ‘katastrofalna w skutkach pieriestrojka’: [Czekając na] **katastrojkę** ‘Rosjanie czekają na pieriestrojkę w USA, którą ma przeprowadzić Barack Obama i która przyniesie upadek kapitalizmu’ (GW 283/08/13) – katastrofa + pieriestrojka.

Katoogle ‘o katolickiej wyszukiwarce internetowej’: *Katolicki portal www.katolicki.net stworzony pod patronatem Zakonu Rycerzy Kolumba specjalnie dla polskich katolików, skonstruował konkurencyjną dla Google wyszukiwarkę o nazwie Katoogle – dostępną pod adresem www.katoogle.pl* („katole.pl. Internetowa wyszukiwarka dla pobożnych”, NIE 36/09/15) – katolicki + Google.

kawata ‘o programie „Kawa czy herbata” w TVP1’: *Taka kawata naprawdę wybornie smakuje* (wyp. ustna, „Kawa czy herbata” TVP1, 31.01.2011) – kawa + herbata.

Komputeroryści ‘o zacieklej walce z przestępczością narkotykową i piractwem komputerowym oraz absurdalnych karach za te przestępstwa’ (FiM 5/12/13) – komputer + terroryści.

Kumokracja ‘o klientelizmie i korupcji, czyli o tzw. demokracji kumoterskiej w Grecji, która doprowadziła ten kraj do ruiny’ (Polityka 3/12/100–105) – kumoterski + demokracja.

LILIPUTIN ‘określenie Władimira Putina nadane mu przez prezydenta Gruzji Micheila Saakaszwilego. Zostało ono przypomniane po przegranych przez Saakaszwilego wyborach prezydenckich’: *Odchodzi człowiek, na którego Władimir Putin reagował wręcz alergicznie. Prezydent Saakaszwili miał go przezwąć LILIPUTINEM. A Putin w rozmowie z prezydentem Francji w czasie rosyjsko-gruzińskiej wojny chciał gruzińskiego przywódcę powiesić* (FTVN, 2.10.2012) – liliput (przen., pogard. ‘o człowieku mało wartościowym moralnie’) + Putin.

[Kto] **ŁOŻY** [*pieniądz*] ‘o łóżach na Stadionie Narodowym w Warszawie. Największa i najdroższa – to łoża prezydencka. Prawdopodobnie przed mistrzostwami Euro 2012 wykupił ją rosyjski miliarder Roman Abramowicz’ (FTVN, 6.03.2012) – łoża + łoży/łożycy (‘opłacać coś, płacić za coś’).

Merkozy ‘o francusko-niemieckim duecie: Merkel–Sarkozy’: *Okazało się, że to nie z powodu imprez bunga-bunga Silvio Berlusconi straci urząd. Przyczyną są żądania formułowane przez francusko-niemiecki duet znany jako Merkozy, które mu wtórują rynki finansowe, zdeterminowane, by usunąć ze stanowiska najdłużej urzędującego szefa w Europie* („Berlusconi już na wylocie”, PDŁ 262/11/9) – Merkel + Sarkozy.

Millerzasty ‘o przyjaźni Leszka Millera z Włodzimierzem Czarzastym’: *NIEwygodna: A po czym Miller poznaje prawdziwego kolegę? WiaraLubRozum: Po sutannie. LewyPółprosty: Po Czarzastym. [...] NIEwygodna: Miller z kolegą to Millerzasty. Burak: To wszystko są szorstcy koledzy* (Trybun@ludzi, „Koledzy Leszka Millera...”, NIE 44/11/5) – Miller + Czarzasty.

Mongolska ‘zartobliwe określenie kraju łączącego Mongolię i Polskę. Formacja zaobserwowana we fragmencie wywiadu Bogdana Gadomskiego ze znanym z telewizji obywatelem Mongolii – Bilguunem Ariunbaatarem’: B. Gadomski: – *Myszę, że po tylu komplementach, po takiej wielkiej popularności w Polsce i tej rozmowie na pewno pan je dostanie* [obywatelstwo polskie – przyp. K. R.]. B. Ariunbaatar: – *Fajnie by było. Myślałem o tym, żeby połączyć Mongolię i Polskę i zrobić jeden kraj o nazwie „Mongolska”* („Człowiek zagadka”, Angora 46/11/58) – Mongolia + Polska.

Ochłapówka ‘o łapówce, jaką chciał wręczyć policji mężczyzna, zatrzymany po awanturze domowej, w zamian za wypuszczenie. Łapówka wynosiła 100 zł. Policjanci jednak odmówili i postawili mężczyźnie zarzut korupcji’ (Angora 38/12/34) – ochłap (‘coś o niskiej wartości, oferowane z konieczności lub z litości’) + łapówka.

ortopedzio: – *Byłem u znajomego ortopedzia, który powiedział, że to może być niebezpieczne* („Kabaret Laskowik & Malicki”, TVP Polonia, 25.10.2009) – ortopeda + pedzio (*lekcew. homoseksualista, pederasta*, SPP, s. 166).

Pajacyków ‘o Tomaszu Jacykowie z aluzją do ekstrawagancji, śmieszności, nienaturalności i braku gustu w jego stylu ubierania się’: *Nazywany przez złośliwych Pajacykowem, robi wszystko, aby na to miano rzetelnie zasłużyć* („Na bakier z polską modą”, Newsweek 26/09/93) – pajac (*pot., lekcew. ‘o człowieku ubranym nieodpowiednio do sytuacji, zwykle jaskrawo lub ekstrawagancko’*) + Jacyków (‘nazwisko polskiego stylisty Tomasza Jacykowa’).

Pakozetka ‘zapowiedź nowego programu w telewizji, który poprowadzi Katarzyna Pakosińska, związana do niedawna z Kabaretem Moralnego Niepokoju. Ze swoimi gośćmi rozmawiać będzie na kozetce’ (EI TV Pilot, 4–10 maja 2012) – Pakosińska + kozetka.

paszołbiznes ‘tak wyrażał swą niechęć do show-biznesu Czesław Niemen. Formacja zaobserwowana we fragmencie wywiadu z Natalią Niemen o jej ojcu – Czesławie’: *Nie znosił imprez, blichtru, czerwonych dywanów i festiwali gwiazd. O show-biznesie mówił „paszołbiznes”* (<http://muzyka.onet.pl>, 17.01.2011) – paszoł (ros. пошёл – idź, wynoś się) + szoł-biznes (show-biznes).

PędziGRAŚ ‘rzecznik rządu Paweł Graś jako pirat drogowy’: [POWRÓT] **PędziGRASIA**. [Rzecznik rządu jeździ na czerwonym] (www.se.pl/multimedia/galeria, 1.02.2013) – pędziwiatr (pot. ‘człowiek będący ciągle w ruchu, niestateczny, niestały, często postępujący bez zastanowienia’) + Graś.

Pislam: *Nowa fanatyczna wiara zainicjowana przez obrońców krzyża. Modlitwy kierowane są do Jarllaha* (demotywatory.pl/1964205/Pislam, 14.12.2012) – PiS (Prawo i Sprawiedliwość) + islam (‘monoteistyczna religia, głosząca wiarę w jednego Boga <Allacha>, rozpowszechniona głównie w krajach Azji i Afryki’).

Pislamiści/PiSlamiści ‘o członkach i zwolennikach PiS z aluzją do ich wiary porównywanej do fanatycznej wiary islamistów’: [...] *Bez marychy pislamiści widzą czerwone smoki w kuchni i swojego prezesa na stolcu premierowskim* (opinia do art. „Palikot za legalizacją marihuany. ‘To jest jak bimber’”, <http://wiadomości.onet.pl>, 14.03.2011); *Tak, fakt, dał mu wycisk, co arena PiSlamistów, wyznawców i umiarkowanych zwolenników PiS-u, przyjęła z aprobatą, miłością, wdzięcznością, ulgą, głębokim odetchnięciem, dając się złapać w pułapkę salonu socjal-liberalnych mediów* (Tomasz M. Korczyński „Jeszcze o zacieklej walce w ‘Tomasz Lis na żywo’”, <http://tmk.salon24.pl>, 28.12.2011) – PiS (Prawo i Sprawiedliwość) + islamiści (‘wyznawcy islamu’).

PiSLAMSKI ‘dotyczący partii „Prawo i Sprawiedliwość” z aluzją do wiary jej członków porównywanej z fanatyczną wiarą islamistów’: *PODAJCIE POMYSŁY, Z KIM KATOLIBAN PiSLAMSKI MÓGLBY STWORZYĆ KOALICJĘ* (opinia do art. „Z kim PiS miałby rządzić, kiedy dookoła zbrodniarze i wariaci”, <http://wiadomości.onet.pl>, 14.02.2011) – PiS (Prawo i Sprawiedliwość) + islamski.

Podśluchujek [opalony] ‘żart obrazkowy w tygodniku „NIE”; dane wyrażenie pada z ust Donalda Tuska na temat Baracka Obamy (w kontekście ujawnionych podsłuchów rozmów telefonicznych Angeli Merkel oraz innych ważnych

polityków w Europie, dokonywanych przez rząd USA)’ (NIE 45/13/1) – podsłuch + chujek (zdr. od wulg. chuj ‘łajdak, człowiek podły’).

Polsylwania ‘Polska jako ojczyzna wampirów z aluzją do Transylwanii, z którą nierozzerwalnie związany jest jeden z najsłynniejszych wampirów – Drakula’: [Krwio pijcy] z **Polsylwanii** ‘o komiksach w Polsce, w tym o komiksach z udziałem wampirów’ (Polityka 11/12/87) – Polska + Transylwania.

POlszewia ‘o rządzie PO z aluzją do komunistycznych metod działania’: Czy dlatego POlszewia wyrzuciła z TVP program Anity Gargas „Misja specjalna”, bo pokazała ona, jak Sowietci niszczą wrak TU-154, a wcześniej Tusk i Komorowski zachwalali rosyjskie służby, odznaczali je i mówili o pełnym zaufaniu (opinia do art. „Prokuratura pyta o ‘defragmentację’ TU-154M”, <http://wiadomości.onet.pl>, 15.02.2011) – PO (Platforma Obywatelska) + Bolszewia (‘komuna’).

POlszewickie ‘komunistyczne – o metodach działania PO’: Cześć KOmaroMuszki!!! Wałq się wasze POlszewickie intrygi, co? Ten świadek, to pewnie też anonimowy i z tych, co czyta GW i ogląda Tefaleń?? (opinia do art. „Nie było kłótni między gen. Błasikiem, a kapitanem TU-154?”, <http://wiadomości.onet.pl>, 28.02.2011) – PO (Platforma Obywatelska) + bolszewickie (‘komunistyczne’).

Reformatoły ‘o nieudolnych ministrach w rządzie Donalda Tuska w odniesieniu do przeprowadzanych reform’ (www.faktyimity.pl, 18.12.2012) – reforma + matoły (matoł pot., obraz. ‘o kimś bardzo nieinteligentnym lub niezdolnym; tępak, tuman, kretyn’).

Sarkollande: [Między] **Sarkollandem** [a Hollarkozym] ‘o kandydatach na prezydenta Francji: N. Sarkozy i F. Hollande’: W niedzielę Francuzi wybierali nowego prezydenta. Czy najlepiej będzie, jeśli władzę obejmie postać melodramatyczna, czy człowiek znikąd? A może powinni rządzić obaj? (www.przekrój.pl, 4.05.2012) – Sarkozy + Hollande.

Seksmisja: Nuncjusz apostolski w Dominikanie arcybiskup Józef Wesołowski został odwołany ze stanowiska w związku z oskarżeniami o pedofilię – poinformował rzecznik Watykanu ks. Federico Lombardi. Ponoć decyzję w tej sprawie podjął sam papież Franciszek (www.faktyimity.pl, 16.09.2013) – seks + eksmisja (‘przymusowe wysiedlenie z pomieszczenia lub nieruchomości na mocy decyzji władz administracyjnych lub wyroku sądowego’).

SzymOnet [komentuje] ‘komentarze Szymona Majewskiego na Onet.pl’ (www.onet.pl, 16.11.2009) – Szymon + Onet.

„**Szymorning**” ‘tytuł porannej audycji, jaką w Radiu Eska prowadzi Szymon Majewski, czyli poranek Szymona’: Od marca br. prowadzi w Radiu Eska poranną

audycję „Szymorning”. Początkowo słuchacze z oporami przyjmowali jego dowcipy. Najwyraźniej jednak musieli je zaakceptować, skoro audycja przetrwała, a Majewski powróci do niej jesienią („Fakt ‘Gwiazdy’” 32/12/12) – Szymon + morning (ang. poranek, ranek).

Tacierzyństwo ‘bycie tatą; ogół cech przysługujących współczesnemu tacie’: **Tacierzyństwo** [w modzie] ‘o modzie na bycie ojcem’ (www.polityka.pl, 26.03.2013) – tata + macierzyństwo.

Tatastrofa ‘tytuł filmu komediowego na „Disney Channel” z dn. 22.08.2011’: *Bohater filmu jest autorem bestsellerów. Cóрка po rozwodzie rodziców stara się zwrócić na siebie jego uwagę. Na zlocie fanów pisarz zostaje porwany. Cóрка musi wykazać odwagę wobec zaistniałej sytuacji* (EI TV Pilot, 19–25 sierpnia 2011) – tata + katastrofa.

Tuskbekistan ‘o Polsce rządzonej przez Donalda Tuska z aluzją do nazwy Ubekistan, oznaczającej po 2006 r. III RP jako państwo służb specjalnych’: *Koniec Tuskbekistanu bliski!!! Uwielbiam pana premiera dra Jarosława Kaczyńskiego!!!* (opinia do art. „Odwołać tego wyjątkowego wręcz nieudacznika”, <http://wiadomości.wp.pl>, 17.08.2011) – Tusk + UBekistan.

uniwersytucja ‘o „dorabianiu” sobie przez studentki’: *Uniwersytucja – czyli studentka szuka sponsora* (wyp. ustna, PŃŚ TVP1, 1.03.2011) – uniwersytet + prostytutka.

Uniwersytutki ‘o współczesnej formie prostytucji wśród studentek, czyli tzw. sponsoringu i wynikających z niego korzyściach’ (Polityka 6/12/93–94) – uniwersytet + prostytutka.

wizancjum ‘komisja sądownicza ds. wiz w Waszyngtonie ma obradować w sprawie zniesienia wiz dla Polaków’ (FTVN, 7.12.2011) – wiza + Bizancjum (Cesarstwo Bizantyjskie).

„Wprostweek” ‘nierozróżnialne tygodniki „Wprost” i „Newsweek”’: [Wojący bezbożnicy z] **„Wprostweeka”** ‘o redaktorach największych, nierozróżnialnych już tygodników „Newsweek” i „Wprost”, którzy walczą z dziennikarzami – katolikami’ (www.gazetapolska.pl, 29.08.2012) – „Wprost” + „Newsweek”.

WPROSTytutka ‘o dziennikarce gazety „Nie” Malinie Błańskiej – autorce prowokacji związanej z Wociechem Fibakiem, która opublikowała kompromitujący tenisistę materiał w gazecie „Wprost” (artykuł dotyczy stręczycielstwa Fibaka)’ (NIE 24/13/1) – „Wprost” + prostytutka.

WWWkurzeni [na Acta] ‘o proteście internautów przeciw Acta (pol. ‘umowa handlowa dotycząca zwalczania tzw. piractwa medialnego’)’ (<http://>

wyborcza.pl, 23.01.2012) – WWW ('ogólnosiwiatowa sieć internetowa') + wkurzeni.

Volksdorsz: – *Jak się nazywa dorsz, który uciekł z polskiego łowiska na niemieckie?* – Volksdorsz („Krótkie”, Angora 36/11/38) – folksdojcz (volksdeutsch niem. ‘w okresie okupacji hitlerowskiej: osoba wpisana na listę osób pochodzenia niemieckiego, mających znaczne przywileje w stosunku do ludności polskiej’) + dorsz.

Zapateralski ‘o Grzegorzu Napieralskim – głównym rywalu Wojciecha Olejniczaka do stanowiska przewodniczącego SLD (Sojusz Lewicy Demokratycznej). Jego ideałem jest lewicowy polityk Jose Louis Zapatero, który został premierem Hiszpanii. Napieralski wierzy w podobny sukces lewicy w Polsce’: *Tak jak José Louis Zapatero w Hiszpanii, tak Grzegorz Napieralski w Polsce chce pchnąć lewicę na nowe tory* (Polityka 22/08/20–22) – Zapatero + Napieralski.

Żubranko [otula na zimę] ‘o akcji promującej nowe ubranka (futurały) dla „Żubrówki”, tzw. żubranka na zimę, w postaci zielonego futerka’ („Fakt ‘Gwiazdy’” 50/10/37) – „Żubrówka” + ubranko.

b. АТТЕСТАТ ‘napis na fotografii przedstawiającej świadectwo maturalne. Wytłuszczona czcionka jest ozdobiona motywami z banknotów. Świadectwo leży na stosie banknotów i widać dwie sięgające po nie ręce. Zdjęcie to znajduje się pod tytułem artykułu «Опять объЕГЭрили»’ (zob. niżej) (АиФ 33/11/1) – аттестат (świadectwo) + ЕГЭ (единый государственный экзамен – ‘państwowy egzamin maturalny w Rosji będący jednocześnie egzaminem wstępnym na studia’).

ВДРЮГ, [КАК В СКАЗКЕ] ‘o przyjęciu w domu aktorki Drew Barrymore z okazji Halloween, które było zbyt głośne. Po interwencji policji zabawa przebiegała w spokoju’ (ТД 249/11/9) – вдруг + Дрю (Drew).

[Надо крепко] **заБАНИТЬ!** [Парилка снижает давление и лечит суставы] ‘o zdrowotnym działaniu łaźni parowej na organizm człowieka’ (АиФ 52/08/52) – запарить (zaparować ‘długo parować kogoś w łaźni do wyczerpania, nieprzyjemnych konsekwencji’) + баня (łaźnia).

[ФРИСКЕ] **ЗАДЖИГАЕТ** ‘o piosenkarce Žannie Friske, która, wbrew plotkom w prasie o jej odejściu, jest czynna zawodowo i nagrała nowy klip z raperem Dżiganem’ (ТД 252/11/9) – зажигать (rozpalać) + Джиган (Dżigan).

[Если опять] **заНОСИТ** ‘jeśli mamy zatkań nos, jak zorientować się w morzu lekarstw na katar? Które z nich są najlepsze?’ (АиФ 46/11/63) – заложить (zatkać, np. nos) + нос.

КавАРТдак ‘humor rysunkowy (karykatury) w gazecie „Moskiewski Komsomolec”’ (МК 285/08/9) – кавардак (bałagan) + art (*ang.* sztuka, artystyczny).

[**ПОЛНЫЙ**] **КОНПРОЛЬ** ‘o rosyjskiej stacji radiolokacyjnej, która powstała w odpowiedzi na amerykańską tarczę antyrakietową (ПРО) w celu kontroli jej działania. Stacja jest w stanie kontrolować terytorium w promieniu 6 tys. km’ (ТД 271/11/2) – контроль + ПРО (tarcza antyrakietowa).

НЕЧАЙЯННАЯ [**ВСТРЕЧА**] ‘o niespodziewanym spotkaniu w tomskiej pizzerii Władimira Putina z taksówkarzem-bohaterem, który uratował z pożaru czworo dzieci. W spotkaniu przy herbacie i ciastku uczestniczyły też uratowane dzieci i ich rodzice’ (ТД 16/12/2) – нечаянная (niespodziewana) + чай.

[**Опять**] **объЕГЭрили** ‘o oszustwach dokonywanych podczas przyjęć na studia medyczne (rzecz dotyczy Uniwersytetu medycznego nr 2 w Moskwie)’ (АиФ 33/11/1, 10) – объегорить (*pot.* okpić, okłamać) + ЕГЭ (единый государственный экзамен – ‘państwowy egzamin maturalny w Rosji będący jednocześnie egzaminem wstępnym na studia’).

[**ШНУР**] **ПОДКЕРЖАЛ** [**СБОРНУЮ**]! ‘o koncercie rosyjskiego muzyka Siergieja Sznurowa (Sznura), na którym wystąpił kontuzjowany zawodnik piłkarskiej reprezentacji Rosji Aleksandr Kierżakow. Sądząc po tym, jak piłkarz poruszał się na scenie, wkrótce będzie on gotów do treningów’ (ТД 257/11/9) – поддержать (podtrzymać, poprzeć) + Кержаков.

ПОКЛУМИЛАСЬ: *Немецкая топ-модель Хайди Клум на 12-ой ежегодной вечеринке Хеллоуина в Лас-Вегасе переоделась в ободранный труп* (ТД 248/11/8) – поглумиться (poszydzić z kogo-czego, poznęcać się nad kim-czym) + Клум.

ПРИГАВЛУБИЛА ‘o suce-buldogu, która przyhołubiła sześcioro dzikich prosiąt’ (ТД 43/12/3) – приголубила (przyhołubiła) + гав-(гав) (‘odgłos oznaczający szczekanie psa’).

ПРОТИВОСТОНЯНИЕ ‘o sprawie sądowej, jaką wytoczyła brazylijskiemu piłkarzowi Vagnerowi Love niania jego dzieci. Chce ona w ten sposób odzyskać należne jej pieniądze za pracę’ (ТД 10/12/14) – противостояние (konfrontacja) + няни (няня).

РАЗРУШЕНИЕ. [*Националистические движения превратились в разрозненные группировки*] ‘o kolejnym „Rosyjskim marszu” w wielkich miastach Rosji, którego uczestnicy walczą o prawa Rosjan. Tymczasem liczba uczestników

akcji nacjonalistycznych spada, a ich liderzy obwiniają się wzajemnie o współpracę z tajnymi służbami’ (НБ 44/12/9) – разрушение (zniszczenie, zburzenie) + русский.

УговАРИли ‘brazylijski napastnik „Spartaka” – Ari pozostaje w klubie, pomimo zainteresowania jego osobą kilku europejskich i rosyjskich klubów piłkarskich. Pozostanie piłkarza drużyna zawdzięcza silnej pozycji głównego trenera „Spartaka” Walerija Karpina’ (ТД 39/12/14) – уговорили (уговорить – namówić, nakłonić do czegoś) + Ари.

doLODuj się [z Nestle Ice Cream] ‘reklama lodów Nestle’: 1 kwietnia ruszyła loteria DoLODuj się z Nestlé Ice Cream! Codziennie do wygrania bardzo atrakcyjne nagrody: smartfon Galaxy Ace i 50 doładowań o wartości 20 zł do telefonu w każdej sieci! DoLODuj się i bądź w ciągłym kontakcie! (TVN, 11.05.2012) – doładuj się (doładuj telefon) + lody.

Lewangolski ‘o piłkarzu „Borussii Dortmund” – Robertcie Lewandowskim, który strzelił 4 bramki w meczu z „Realem Madryt” w rozgrywkach „Ligi Mistrzów” i tym samym przesądził o zwycięstwie „Borussii” (FTVN, WTVp1, 25.04.2013) – Lewadowski + gol.

[Siejemy] **zgroszenie!** ‘reklama rejestracji domeny za jedyne 90 groszy. Obok fotografia pięknej diablicy, poniżej dodatkowa informacja: *Bezwstydnie korzystna oferta. Tylko teraz zarejestrujesz domeny za jedyne 90 groszy i poczujesz piekielną satysfakcję* („Gazeta komputerowa” dodatek do GW, 19.03.2009, s. 2) – zgroszenie + grosze (przestawienie liter o, r w węźle kontaminacyjnym).

Specyfiką tej grupy jest fakt, że zarówno nagłos, jak i wygłos kontaminacji pochodzą z tego samego, tylko jednego (por. dwie kolejne grupy) komponentu. Są to typowe przykłady włączenia. Jak widać, w języku polskim nie jest to popularny sposób tworzenia kontaminacji z węzłem w śródgłosie.

1.1.1.2. Kontaminacje jednowęzłowe z węzłem w nagłosie

[Хочу] **БАЛЛдеть!** [Получил меньше 60 баллов – о вузе не мечтай?] ‘o państwowych egzaminach maturalnych w Rosji (ЕГЭ), które są jednocześnie przepustką na wyższe uczelnie i wielu przypadkach naruszeń na tych egzaminach, m.in. kupowaniu ocen’ (АиФ 26/12/19) – балл (punkt) + балдеть (pot. ‘cieszyć się, mieć przyjemne doznania’).

Бейбйонсе ‘piosenkarka Beyonce po raz pierwszy pokazała światu córkę’ (ТД 41/12/8) – беби (*ang.* dziecko) + Бейонсе (Beyonce).

ГАСТРОЛЬБАЙТЕРЫ ‘o zachodnich gwiazdach muzyki pop, którzy na występach gościnnych w Rosji traktowani są jak gastarbajterzy (emigranci zarobkowi z byłych republik ZSRR)’ (Ог 12/12/44) – гастролер (‘artysta występujący gościnnie’) + гастарбайтер (gastarbajter ‘emigrant zarobkowy’).

КУЦОЧЕК [ДУШИ] ‘rosyjski aktor Gosza Kucenko podarował córce na urodziny pierścionek swojej matki i zorganizował jej przyjęcie’ (Жизнь 8/12/23) – Куценко + кусочек (kawałeczek).

ЛейStation ‘o grach komputerowych zainstalowanych w pisuarach baru piwnego w Anglii’ (ТД 271/11/3) – лей (лить – lać *pot., wulg.* ‘oddawać mocz’) + PlayStation.

[*He выдержала*] **МАРАТфона** ‘o wspólnym wieczorze aktora Marata Bazarowa i 30-letniej „missis-świata” Alisy Kryłowej. Gdy aktor zaczął degustować napoje alkoholowe, jego niepijąca towarzysza opuściła restaurację’ (ТД 247/11/8) – Марат + марафон.

Мумуфикация. [*За что на самом деле Герасим утопил собачку?*] ‘o muzeum Iwana Turgieniewa w Moskwie, które znajduje się w domu matki pisarza. Jedna z sal muzeum poświęcona jest opowiadaniu Turgieniewa „Mumu” (АиФ 42/09/60) – Муму (‘imię psa – tytułowej bohaterki powieści Iwana Turgieniewa’) + мумификация.

ОКСАНДАЛИЛАСЬ ‘o prezenterce telewizyjnej Oksanie Fiodorowej, która skompromitowała się na uroczystości „Para roku”, urządzając awanturę po nieudanym debiucie w roli piosenkarki’ (ТД 257/11/8) – Оксана + оскандалилась (оскандалиться – skompromitować się).

«ОСТАЛЬГИЯ»: [*верните нам Берлинскую стену! – требуют западные и восточные немцы спустя 20 лет после ее краха*] ‘nostalgia za Niemiecką Republiką Demokratyczną, czyli tzw. Niemcami Wschodnimi’: *Появился даже специальный термин «остальгия» – производное от Ost (восток) и «ностальгия»: символ тоски гэдээровцев по утраченной родине* (АиФ 45/09/11) – ост (Ost – *niem.* wschód) + ностальгия.

ПУССЬ ЗАРАБОТАЮТ. [*Какую прибыль можно извлечь из Pussy Riot*] ‘o komercyjnym sukcesie marki kontrowersyjnego zespołu Pussy Riot’ (НВ 45/12/14) – Пусси [Райот] (Pussy Riot) + пусть заработают (niech zarobią).

Стражная [авария] ‘komornik podejrzany o spowodowanie wypadku, w wyniku którego zginęła ośmioletnia dziewczynka. Mężczyzna jechał bez

prawa jazdy i w stanie nietrzeźwym' (ТД 252/11/5) – страж (stróż porządku) + страшная.

ТЕЛОВИДЕНИЕ 'o wystawie kolekcji preparatów anatomicznych pt. «Тело человека: мертвые учат живых», jaką w Petersburgu zorganizował dziennikarz telewizyjny i, z zamiłowania, anatom – Aleksandr Newzorow' (Or 41/10/38) – тело + телевидение.

Т-Р-Р-ЕВОЖНОЕ [СОСЕДСТВО] 'o niespokojnym sąsiedztwie, jakie stanowi małżeństwo z dzieckiem płaczącym podobnie do dźwięku motocykla, któremu dodaje się gazu' (ТД 16/12/3) – т-р-р ('dźwięk motocykla') + тревожное (niespokojne).

ФИЛЯнтроп [Киркоров] 'o rosyjskim królu popu – Filipie Kirkorowie, który otworzył butik z odzieżą należącą do gwiazd. Pieniądze ze sprzedaży przeznaczone są na domy dziecka' (ТД 263/11/8) – Филя ('zdrobienie od Филипп') + филантроп (filantrop).

ДУСПАСТЕРЗ 'o duszpasterzu ze Śremu lojalnie ostrzegającym parafian o konsekwencjach nieprzyjmowania go po kolędzie': „Aby przypadkiem po śmierci ktoś z bliskich nie żądał katolickiego pogrzebu. Bo ksiądz nie reprezentuje firmy pogrzebowej, tylko Kościół Jezusa Chrystusa, do którego przynależność jest przywilejem i zobowiązaniem”. To obecny papież nazywa się Jezus Chrystus? (FiM 5/12/4) – duś (dusić 'wymuszać coś od kogoś, uciskać, zmuszać do czegoś') + duszpasterz.

„**FiM**”-owe [koszulki] 'o koszulkach z logo „FiM”: „Nie chodzę do kościoła”, „Father fucker”, „Rzuć na tacę”: Więć, droga pani Olu i inni odważni nosiciele „FiM”-owych koszulek, jestem naprawdę szczęśliwa, że wreszcie wychodzimy „z podziemia”, z cienia katolickiego reżimu i prawicowo-patriotycznego kaczobelkotu („Koszulkarstwo”, FiM 41/11/18) – „FiM” (gazeta „Fakty i Mity”) + firmowe.

FiMtastyczne [koszulki] 'o koszulkach z logo „FiM”: „Nie chodzę do kościoła”, „Father fucker”, „Rzuć na tacę”: Moja rodzina na początku września była w Karpaczu i oczywiście mieliśmy ze sobą nasze FiMtastyczne koszulki. Ja ubrałam swoją z napisem „Nie chodzę do kościoła” w dniu, w którym wchodziliśmy na Śnieżkę („Koszulkarstwo”, FiM 41/11/18) – „FiM” (gazeta „Fakty i Mity”) + fantastyczne.

KATARstrofa 'reklama kropli na katar „Otrivin Max”: – Nosie, pozbądź się w końcu kataru. Zaczniij znowu oddychać. – Ale ten katar, to jakaś KATARstrofa.

Poddaję się. – Gdy dopadnie cię KATARstrofa, powinienes działać inaczej niż zwykle. Zastosuj wtedy Otrivin Max, który eliminuje katar u źródła (TVP Historia, 9.02.2014) – katar + katastrofa.

Łódźstock [z gwiazdami] ‘o festiwalu rockowym w Łodzi, który w zamyśle organizatorów rozmiarem i rangą miał dorównywać amerykańskiemu festiwalowi Woodstock, jednemu z największych zlotów młodzieżowych końca lat 60’ (DŁ 06/09/22) – Łódź + Woodstock (węzeł foniczno-graficzny).

off-ensywa ‘o jesiennej „ofensywie” ustaw rządu, która pokazała mierny rezultat. O powolnym tempie prac rządu w sprawie ustaw’ (FTVN, 21.12.2010) – off (*ang.* wyłączony) + ofensywa (tu: ‘masowe pojawienie się czegoś, napór’).

Olimp-clusive ‘Kraina bogów, w której dla turystów wszystko jest w cenie pobytu, jeśli jednak muszą płacić, to najlepiej telefonem z IKO. Reklama banku PKO BP, w którym w ten sposób można płacić i wypłacać: – *Po co ci tu gotówka? Tu jest Olimp-clusive. A jakbyś musiał płacić, to najlepiej telefonem* (<http://wyborcza.pl>, 2.10.2013) – Olimp + all inclusive (‘system we współczesnym hotelarstwie, który zakłada, że w cenie wycieczki turystycznej mieści się wyżywienie i napoje, za które klient nie musi płacić’) (węzeł graficzno-foniczny).

Polandia⁶ ‘o Polsce rządzonej przez PO’: *Zacznijmy od tego – w Polandii nie ma demokracji, to zwykła dyktatura kliki, przez Tuska, PEŁo i PSL przechodzi cała unijna kasa i tylko pełne koryto się liczy, obywatele to daleki plan bez znaczenia, honorowo i nawet w wyniku „wyborów” kolesie nigdy nie odejdą, można o tym zapomnieć, dlatego nie wypada nawet analizować bełkotu Rostowskiego czy Tuska, bo to nie ma najmniejszego sensu, chyba, że jest się bezgranicznie naiwnym* (opinia do art. „Rostowski: oto prawdziwy powód wystąpienia Donalda Tuska”, <http://wiadomości.onet.pl>, 12.10.2012) – PO (Platforma Obywatelska) + Poland (*ang.* Polska) + finalna część nazw państw typu **Finlandia**, **Holandia** (mamy tu do czynienia z podwójną kontaminacją – słowotwórczą i graficzną).

POPWSTANIE ‘44 (tytuł na okładce): *Powstanie Warszawskie przechodzi ze sfery dokumentacji, wywiadów i oddawania czci do sfery popkultury* („Fabryka

⁶ Daną formację, analogicznie do *Поляндия* u K. Dembskiej (zob. Dembska 2011: 47, przyp. 36), można również odczytać jako sufiksalny sposób derywacji: *Poland* + formant *-ia*. Jednakże za zaliczeniem okazjonalizmu do kontaminacji przemawia obecność węzła kontaminacyjnego.

przegranych”, www.wprost.pl, 19.09.2013) – popkultura (‘kultura masowa’) + powstanie.

Psowązki ‘o alei zasłużonych na cmentarzu dla psów’: – *Skąd pomysł na stworzenie alei zasłużonych? – Ludzie chcieli. – Żeby ich rasowe zwierzęta nie leżały przypadkiem obok kundli? – Żle pan to ujmuje. Mnóstwo osób tak przywiązuje się do swoich pupili, że strasznie przeżywa ich odejście. Chcą zapewnić im dogodne miejsce pochówku. – Ale żeby zaraz tworzyć, za przeproszeniem, „Psowązki”? („Very Important PIES”, NIE 44/11/16) – psy + Powązki (‘zabytkowa nekropolia Warszawy z Aleją Zasłużonych’).*

Religioznawstwo⁷ ‘o ostatnich chwilach prof. Religi: o wywiadach przeprowadzonych z nim tuż przed śmiercią, dotyczących jego wiary, o nawracaniu profesora’ (NIE 12/09/5) – Religa + religioznawstwo (‘nauka o religiach’).

rom-serwis ‘o nieuczciwości Cyganów, którzy sprzedają na autostradach oszukane rzeczy (niesprawne pilarki, tombak zamiast złota itp.)’ (FTVN, 13.07.2010) – Rom + room-service (*pol.* serwis) (‘sprawna organizacja podawania posiłków do pokoi hotelowych’).

ross-mówki ‘rozmowa Marka Szpendowskiego z Tadeuszem Rossem’: – *Niech nasze spotkanie to będą ross-mówki o Twoich podróżach. Jeszcze do niedawna byłeś parlamentarzystą. Mówi się, że to doskonała okazja do dużej ilości podróży („W duecie z Lizą Minnelli”, Angora 52/11/59) – Ross + rozmówki.*

VATowanie [*budżetu*] ‘o konieczności podniesienia podatków w obliczu kryzysu’ (FTVN, 23.06.2009) – VAT (‘podatek od towarów i usług doliczany do ich ceny’) + windowanie (‘zwiększanie cen, kosztów, podnoszenie opłat, podatków’).

⁷ Dana formacja może być też uznana za okazjonalizm-złożenie ze słowem *znawstwo* według wzorca *prawoznawstwo, niemcoznawstwo, religioznawstwo*. Można też zakwalifikować ją do upodobnień leksykalnych, ponieważ granica między kontaminacją a upodobnieniem jest trudna do ustalenia. Taką granicę za Danutą Buttler próbuje określić Katarzyna Dembska, która twierdzi, iż „kontaminacje prezentują nieprzypadkowe pod względem treści kojarzenie wyrazów przy dość przypadkowym kojarzeniu z punktu widzenia słowotwórstwa. W upodobnieniach natomiast brak jest jasnych reguł utworzenia takiej jednostki na podstawie pierwowzoru” (Dembska 2011: 65). Dane spostrzeżenie wskazuje na to, że formację *Religioznawstwo* należy uznać za okazjonalizm kontaminacyjny, w którym nieprzypadkowo skojarzono komponenty *Religa* i *religioznawstwo*, zgodnie z treścią artykułu: wywiad z prof. Religą na temat jego wiary, czyli religii. Istotną rolę odgrywa tu też węzeł kontaminacyjny, uznawany za jeden z podstawowych warunków kontaminacji.

Żalek: – *Co poczułem na wieść o odejściu Godsona z PO?* – Żalek... ('galeria obrazków w gazecie „Nie” z Jarosławem Gowinem, któremu przypisano powyższą wypowiedź’) (www.nie.com.pl, 29.08.2013) – żal + Żalek ('nazwisko konserwatywnego posła Platformy Obywatelskiej, zwolennika Jarosława Gowina – Jacka Żalka’).

Żydciński ‘o arcybiskupie Józefie Życińskim’: *To był Żydciński!!! I mason na dodatek!!!* (opinia do art. „Badano przyczynę śmierci abpa Józefa Życińskiego”, <http://wiadomości.onet.pl>, 11.02.2011) – Żyd + Życiński.

1.1.1.3. Kontaminacje jednowęzłowe z węzłem w wygłosie

ГАЗИФИКАЦИЯ ‘o częstych przerwach w dostawach gazu do obiektów należących do Władystoku’ (Or 47/12/8) – газификация + фикция.

ГОСВПОМОЩЬ. [*Откуда растут большие премии?*] ‘o rosnących, mimo kryzysu, premiach w sektorze wielkiego biznesu, zwłaszcza w spółkach z udziałem skarbu państwa’ (АиФ 41/10/14) – госпомощь (государственная помощь – pomoc państwowa) + в помощь (z pomocą).

ТуманноЁ [*будущее*] ‘o światowej premierze rosyjskiego Eauta we Frankfurcie 13 września 2011. Będzie to prezentacja całego E-konceptu. Twórcy nie chcą jednak ujawnić szczegółów konstrukcji auta przed premierą’ (www.rg.ru, 8.09.2011) – туманное (mgliste) + Ё-мобиль (E-auto).

[*Казанский*] **феномент** ‘o torturach na posterunku policji „Dalnij” w Kazaniu, w wyniku których zmarł mieszkaniec miasta – Siergiej Nazarov. O osobliwej „mentalności” kazańskiej policji, która uważa, że dyskredytują ją mieszkańcy miasta protestujący przeciwko torturom w policji, a nie sami policjanci owe tortury stosujący’ (Or 13/12/14–15) – феномен + менталитет (mentalność) + мент ('slangowe określenie rosyjskiego milicjanta’).

Aszybka [*reakcja*] ‘o przeprosinach za przekręcenie słów Radosława Sikorskiego przez rosyjską agencję Interfax, która podała, że Sikorski prosił Amerykę o umieszczenie w Polsce swoich wojsk jako tarczy przed rosyjską agresją’ (FTVN, 10.11.2009) – aszypka (ros. ошибка – błąd) + szybka (węzeł graficzno-foniczny).

Czarygary, [czyli pułapki na klienta]. [*Handlowe triki na pokazie superdrogich garnków*] ‘o różnych „sztuczkach” prezenterów, mających na celu przekonanie seniorów do zakupu bardzo drogich garnków’ (EI 12/15/1) – czary-mary ('rodzaj zaklęcia') + gary (garnki).

Euroobrona: *Samoobrona może mieć poważny problem z obroną wyniku z wyborów do Parlamentu Europejskiego z 2004 r.* (Polityka 12/09/10) – Europarlament + „Samoobrona” (‘nazwa partii politycznej’) + obrona.

Facebook ‘o modzie na Facebooka, także wśród dużych firm, które chcą za jego pośrednictwem zareklamować swoją markę oraz oferty wśród milionów bywalców serwisu. O możliwej nietrwałości tej mody’: *Wejście Facebooka na giełdę może być początkiem nowej ery biznesu internetowego. Ale równie dobrze może się okazać kolejną bańką* (Newsweek 7/12/48–52) – Facebook + boom (książk., przen. ‘nagły, szybki, ale nietrwały rozkwit czegoś, nagły wzrost zainteresowania czymś, moda na coś’) + bum (‘odgłos wybuchu, uderzenia’) (węzeł graficzno-foniczny).

gospo-dra ‘o sporze między ministrem finansów Jackiem Rostowskim a przewodniczącym Rady Polityki Pieniężnej (RPP) – Markiem Belką, dotyczącym słabej kondycji budżetu państwa. Według Jacka Rostowskiego, słaby budżet to wynik m.in. zbyt powolnej obniżki stóp procentowych przez RPP’ (FTVN, 19.07.2013) – gospodarka + dra (‘awantura, kłótnia’).

HollyŁódzkie [*Love Story*] ‘o koncercie w Łodzi na ul. Piotrkowskiej inspirowanym kinem i melodiami z ekranu’ (EI 43/09/4) – hollywoodzkie + łódzkie (węzeł foniczno-graficzny).

KOMPRO-PIS ‘o kompromisie w wydaniu PiS’ (art. T. Lisa, <http://wyborcza.pl>, 27.12.2011) – kompromis + PiS (Prawo i Sprawiedliwość).

maspieska ‘Maria Czubaszek na temat Kory (Olgi Jackowskiej) i jej psa’: *Patrząc na Korę, tę blond fryzurę, wymyśliłam sobie, że ona to nie maskotka, ale maspieska* (wyp. ustna, opinia wydana w oparciu o zdjęcie, na którym jest Kora ze swoim psem) (PNŚ TVP2, 12.08.2011) – maskotka + pieska.

ponglis ‘nazwa slangu polsko-angielskiego, jakim posługują się Polacy mieszkający i pracujący w krajach anglojęzycznych’: [*Du ju spik*] **ponglis**? ‘o nawyku spolszczania angielskich wyrazów przez Polaków mieszkających w Anglii w rozmowach między sobą’ (Angora 42/11/15) – polish + english.

Prezydęta ‘ironicznie o ewentualnych kobietach – „prezydentkach” RP z aluzją do ich braku kompetencji w tej dziedzinie’ (NIE 3/10/2) – prezydentka + dęta (‘człowiek mało zorientowany w jakiejś dziedzinie; ignorant’).

RTWał ‘o kuriozach ściągania abonamentu radiowo-telewizyjnego (RTV)’ (NIE 13/13/5) – RTV (‘abonament radiowo-telewizyjny’) + wał (*obraz.* ‘ktoś głupi, tępy, dający się nabierać’) (węzeł graficzno-foniczny).

1.1.2. Kontaminacje wielowęzłowe

АиФоризмы ‘афоризмы gazety „Argumenty i Fakty” – АиФ + афоризмы.

АЛИМЕНТарный [бой]. [*Как заставить родителей помогать своим детям*] ‘o sposobach egzekwowania od niesumiennych ojców przyznanych alimentów stanowiących nieraz podstawowe (lub jedyne) źródło utrzymania dzieci’ (АиФ 26/10/13) – алименты + элементарный.

БЕРИЛЛИАНТ ‘o wysokiej cenie za piłkarza Manchester United – Bułgara Dimitara Berbatowa, którą proponuje szefostwo klubu Anży Machaczkała’ (ТД 260/11/15) – Бербатов + бриллиант (brylant).

Берлинале ‘Międzynarodowy Festiwal Filmowy w Berlinie’: *В субботу вечером во дворце Берлинале на Марлен Дитрих Плац прошла торжественная церемония вручения наград, завершающая официальную часть фестиваля* (‘Золотого медведя’ взял фильм из Ирана», НГ 036/11/1) – Берлин + биеннале (biennale *książek*. ‘impieza artystyczna odbywająca się co dwa lata lub trwająca dwa lata’).

БЛОГое [ДЕЛО]. [*Как власть добивается популярности в Интернете*] ‘o działaniu blogów internetowych na rzecz różnych partii w Rosji. O istnieniu wysoko opłacanych blogów „na zamówienie” po to, aby umieszczały wygodne dla danej partii informacje’ (МК 255/11/4) – блог (blog ‘dziennik pisany w sieci’) + благой (zасny, szlachetny).

[Пока] **ВАНКУВЕР**каемся. [*Что мешает России озолотиться?*] ‘o braku złotych medali dla Rosjan na zimowej olimpiadzie w Vancouver w 2010 r.’ (АиФ 7/10/50) – Ванкувер + кувыркаться (fikać koziołki, koziołkować).

Вертухари ‘o pracownikach zakładu karnego dla kobiet w obwodzie amurskim, znęcających się nad więźniarkami: kopiących, bijących po twarzy, chwytających za włosy’ (ТД 243/11/6) – вертухай (вертухай *żarg.* wartownik na wieży strażniczej) + хари (харя *obelż. potwór*).

ВОЙНТЕЛЬНЫЙ [МОМЕНТ]. [*В ближайшие годы Россия может стать участницей пяти войн*] ‘o pełnej mobilizacji wojsk rosyjskich przed ewentualną wojną (nawet pięcioma wojnami – w tym jedną jądrową), co wydaje się niepokojącą sytuacją’ (НВ 42/12/6–7) – волнительный (przejmujący, niepokojący) + война.

ГастарБУХАЙтеры. [*Нетрезвые мигранты стали нападать на прохожих*] ‘o zagrażających moskwianom grupach nietrzeźwych imigrantów zarobkowych, głównie Azjatów’ (АиФ 23/12/36) – гастарбайтеры (gastarbajterzy ‘emigranci zarobkowi’) + бухай (бухать *pot.* ‘pić alkohol’).

Глазпром: [*Мечты сбываются. МНТК превращают в корпорацию по добыче денег*] ‘o ciężkiej sytuacji kliniki mikrochirurgii oka w Moskwie, którą nowy dyrektor (nie okulista) chce przekształcić w korporację przynoszącą zyski’ (МК 193/12/4) – глаз + Газпром (‘rosyjski koncern państwowy, największy światowy wydobywca gazu ziemnego’).

даунецкие ‘tak mówią niezadowoleni z rządów prezydenta Ukrainy Wiktor Janukowycza o jego zwolennikach’: Я – тот самый «оранжойд», которого так не любят «даунецкие», тот самый русский, который голосует за мову и дистанцирование от современной роSSи, я сочувствую ветеранам ВОВ и прекрасно понимаю молитвы бойцов дивизии СС «галиччина» (Блог Лешок Иванов «Бандитам тюрьмы?», <http://blogs.korrespondent.net/users/blog>, 28.10.2011) – даун (*ang. down* – poniżej, na dół) + донецкие.

дерьмократия ‘o demokracji w Rosji’: У демократии нет виновных! Это ещё раз доказывает, что такое дерьмократия, у демократии нет виновных! В СССР уже виновных расстреляли (opinia do art. «Ространснадзор отменил решение о наказании чиновников за ‘Булгарию’», <http://news.mail.ru>, 13.08.2011) – дерьмо (*pot., wulg. gówno*) + демократия.

ИностраШный [*сон*] ‘o wypowiedzi ministra finansów Rosji A. Kudrina, który twierdzi, że o drugiej fali kryzysu można zapomnieć jak o strasznym śnie. Jeśli w świecie nie zacznie się nowa fala kryzysu, to i w Rosji jej nie będzie’: Что о второй волне можно забыть, это хорошо. Плохо, что министру финансов снятся иностраШные сны (АиФ 39/09/2) – иностранный + страшный.

КОЗЕННЫЕ [*ПЛАНИШЕТЫ*] ‘o unikatowym zamówieniu, jakie złożyli urzędnicy wołgogradzkiej administracji obwodowej u rękodzielniczek z Ugrjupinska – wydziergania pokrowców z koziego puchu na iPada’ (ТД 16/12/2) – козий + казенные (państwowe, służbowe).

МосДЫРстрой ‘o złym stanie dróg w Moskwie i koniecznym ich remoncie’ (АиФ 13/11/21) – Мосдорстрой (‘spółka zajmująca się remontem dróg’) + дыра.

МУЛЬТНОЕ [*дело*]. [*Что смотрят наши дети и почему у нас так и не появилось новых мультгероев?*] ‘o niejasnej, niezrozumiałej sytuacji animacji w Rosji, w której królują zalewające rynek tanie, stare, zagraniczne (przede wszystkim disneyowskie) kreskówki. Dlaczego zamieniły one rodzime, cudowne bajki dla dzieci? O niejasnej przyszłości rosyjskiej animacji’ (АиФ 48/11/64–65) – мутный (mętny, zamglony) + мультик (kreskówka).

НЕЙМАВЕРНОЕ [*ПРЕДЛОЖЕНИЕ*] ‘o propozycji przejścia do rosyjskiego klubu „Anży-Machaczkała”, jaką złożył brazylijskiemu piłkarzowi Neymarowi trener klubu Roberto Carlos. W tym celu udał się on osobiście do Brazylii’ (ТД 290/12/14) – Неймар (Neymar) + неимоверный (niewiarygodny, niesamowity).

НЯНЯ-технологии. [*Как отправить цветы жизни в сад*] ‘o przedszkolach – zapowiedź artykułu «Детсады привязали. Очередь в столичные ДОУ будут формировать по-новому» o nowych rozwiązaniach Ministerstwa Edukacji odnośnie przydzielania miejsc w moskiewskich przedszkolach’ (АиФ 32/11/1, 18) – няня + нано-технологии (‘technologie tworzenia struktur o bardzo małych rozmiarach odpowiadających rozmiarom atomów i cząsteczek’).

ПАСЕтовать: [*ЕВРОПЕЙЦЫ*] **ПАСЕтовали** [*НА НЕПРОЗРАЧНОСТЬ*] ‘o wizycie w Moskwie komisji Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy (ПАСЕ), która obserwowała przebieg kampanii wyborczej. Szef delegacji na konferencji prasowej wskazał, obok cech pozytywnych, negatywne strony kampanii, przede wszystkim to, że proces rejestracji jest złożony i nie bardzo przejrzysty’ (МК 257/11/3) – ПАСЕ (Zgromadzenie Parlamentarne Rady Europy) + посетовать (pożalić się).

ПоКОЗАтельное [*выступление*] ‘o niecodziennym widowisku na jednej z kalifornijskich plaż – kozie dumnie mknącej na desce od surfingu’ (ТД 257/11/3) – показательный (pokazowy) + коза.

ПоттерЯННЫЕ [*ОТ СЧАСТЬЯ*] ‘o wizycie w Moskwie odtwórcy roli Harry’ego Pottera i oznakach uwielbienia ze strony fanek’ (Жизнь 7/12/3) – Поттер + потерянные (od: потеряться – stracić głowę).

прихвятизаторы ‘o tych, którzy przeprowadzają prywatyzację, bogacąc się na niej’: *Ни в одной стране мира нет такой огромной разницы в зарплате и пенсиях между чиновниками-прихвятизаторами и рядовыми людьми* (opinia do art. «Россия забирается в долговую яму», <http://news.mail.ru>, 11.08.2011) – прихватить (zabrać ze sobą) + приватизаторы.

приХватизация ‘o prywatyzacji jako środka bogacenia się tych, którzy ją przeprowadzają’: [*И снова*] **приХватизация?** [*Зачем предприятия отдают за бесценок*] ‘o „nowej” prywatyzacji w Rosji’ (АиФ 50/09/28) – прихватить (zabrać ze sobą) + приватизация.

Проговор [*суда*] ‘o skandalu z wyrokiem na Chodorkowskiego, w którym uważa się niespójność i brak logiki, co potwierdziła pomocnica sędziego’ (МК 32/11/1–2) – проговориться (wygadać się z czymś) + приговор (wyrok).

Скульптурно [*посидеть*] ‘o ogromnej liczbie pomników w osadzie Muczkap w obwodzie tambowskim. Można na nich posiedzieć, co potwierdza zdjęcie siedzącej na kolanach rzeźby Borysa Pasternaka dziewczynki’ (Or 28/12/30–31) – скульптура (rzeźba) + культурно.

СЛОМАТОЛОГИЯ ‘historia kobiety, u której protetyka zębów zakończyła się inwalidztwem I grupy’ (МК 27/12/6) – стоматология + сломать (zepsuć).

Столыпотворение ‘o wystawie prac rzeźbiarzy – uczestników konkursu o prawo do wzniesienia obok Białego Domu pomnika Piotra Stołypina – premiera-reformatora Imperium rosyjskiego. Rzeźby te są bardzo różnorodne: przedstawiają Stołypina w różnych pozach i mundurach’ (ТД 260/11/2) – Столыпин + столпотворение (zamęt, zamieszanie).

[*Российское общество*] **судомазохистов** ‘o procesie sądowym w sprawie zabójstwa Anny Politkowskiej, który zakończył się uwolnieniem oskarżonych z powodu braku przekonujących dowodów’ (www.mk.ru, 20.02.2009) – суд + садомазохист (sodomasochista ‘osoba, która zaspokaja się seksualnie poprzez stosowanie podczas zbliżenia sadyzmu i masochizmu’).

ТУРРОРИСТИЧЕСКИЙ [*КЛАСТЕР*]. [*Российская армия возвращается на Северный Кавказ, но без лишней шумихи*] ‘o prawdopodobnym powrocie w rejon Północnego Kaukazu armii rosyjskiej w celu przeciwdziałania tam terroryzmowi. Przyczyną zachowania tajemnicy wokół pojawienia się wojsk na Północnym Kaukazie jest pragnienie niezniechęcania zagranicznych inwestorów, którzy, podobno, chcą przekształcić ten najbardziej zacofany region Rosji w turystyczny klastery. Wydaje się jednak, że jest to tylko medialna prowokacja, gdyż żaden przedsiębiorca nie zechce inwestować w region, gdzie mają miejsce regularne walki z terrorystami’ (НВ 40/12/10) – туристический + террористический.

ЦСКАНКЦИИ ‘o nowym systemie kar w rosyjskim klubie piłkarskim ЦСКА Moskwa za naruszenie dyscypliny’ (ТД 260/11/14) – ЦСКА (‘rosyjski klub sportowy’) + санкции.

[*Не шашлык, а ШИШлык!*] [*«Оборудованные для пикников места», на самом деле не оборудованы*] ‘o utrudnieniach dla mieszkańców Moskwy w zorganizowaniu pikniku z grillem’ (АиФ 21/10/21) – шашлык (*posp.* figa z makiem, guzik z pętelką) + шашлык.

Автоstrata ‘o nieprzejezdnych na Euro 2012 autostradach A-4 i A-1’ (FTVN, 16.02.2012) – autostrada + strata.

Bredziński ‘o pośle PiS (Prawo i Sprawiedliwość) Joachimie Brudzińskim w odniesieniu do jego słów na temat tej partii’: *I znów Bredziński bredzi... PiS „powstało w oparciu o autorytet Lecha Kaczyńskiego”. Pusty śmiech mnie ogarnął, jak to czytałem* (opinia do art. „Marta Kaczyńska w PiS? Czułbym się zaszczycony”, <http://wiadomości.onet.pl>, 17.02.2011) – bredzić + Brudziński.

Bredziśław ‘o Bronisławie Komorowskim w związku z jego różnymi wypowiedziami’: *Bredziśław, zwany „gafą”, Komorowski znowu coś bredzi* (opinia do art. „Były premier: Komorowski wybiega przed czas”, <http://wiadomości.onet.pl>, 7.03.2011); *Rozumiem, że Radek założył się z Bredziśławem, który bardziej ośmieszy Polskę! Do tej Pory wyrażnie prowadzi Komorowski, ale zabawa jeszcze trwa...* (*veritas vincit*) (Złapane w sieci „Zakręcony gadżet”, Angora 9/11/6) – bredzić + Bronisław.

Bydłoszewski ‘o Władysławie Bartoszewskim z aluzją do określenia przez niego elektoratu PiS (Prawo i Sprawiedliwość) mianem „bydło”’: *Postanowiłem nazwać rzeczy po imieniu i – jak ujął to jeden z przedwojennych satyryków – „przestać uważać bydło za niebydło”: Reżim Tuska już pokazał, na co go stać, usuwając 7 tysięcy nieprzychylnych komentarzy, gdy zaczęła się awantura o ACTA... Tych ludzi duszą i ciałem popiera maturzysta Bydłoszewski. W sumie nic dziwnego, że popiera, bo to jest partia, która działa na korzyść nacji, do której rzeczony maturzysta należy [...]* (opinia do art. „Bartoszewski: nie mówiłem, że nie można głosować na kogoś, kto ma kota”, <http://wiadomości.onet.pl>, 19.02.2012) – bydło (*pogard.* ‘z niechęcią o grupie jakichś osób, jakiejś zbiorowości’) + Bartoszewski.

[*Grecki*] **drachmat** ‘o dramacie Grecji stojącej na krawędzi bankructwa wobec wizji powrotu do drachmy’ (Wprost 21/12/68) – drachma + dramat.

ECOISTA ‘reklama ecoauta’: [„ZOSTAŃ] **ECOISTA**”: *Kup ecoauto z ecodopłatą* („Gazeta ‘Wysokie Obroty’” 10/09/3) – ecoauto + egoista.

Erotumaństwo ‘o niepochlebnej recenzji filmu duńskiego „Erotic man”. Autorka recenzji uznała ten film za wyjątkowo nudny, zaś reżysera za starzejącego się artystę, który tym filmem żegna się ze swoją seksualnością’ (Angora 31/11/56) – erotomaństwo (‘chorobliwe zainteresowanie sprawami płci’) + tuman (*pot., obraz.* ‘człowiek nieinteligentny, nierozgarnięty; matoł, tępak’).

GRAMMY [*dalej*] ‘tegoroczne nagrody Grammy to pożegnanie Whitney Houston i powitanie Adele. O sukcesie brytyjskiej piosenkarki Adele, która była bezkonkurencyjna i w skali głosu i w liczbie zdobytych statuetek (6) Grammy’ (FTVN, 13.02.2012) – Grammy (‘coroczne nagrody muzyczne’) + gramy.

Horroskop [2012] ‘humorystyczny, z pewną dozą ironii i sarkazmu, budzący grozę horoskop dla polskich posłów na rok 2012’ (Wprost 1/12/96) – horror + horoskop.

kACTAstrofa ‘tutyl widniejący na pierwszej stronie gazety „Fakty i Mity” (nr 4/2012) nad fotografią demonstracji przeciwników ustawy ACTA z transparentem „NIE DLA ACTA”’ (www.faktyimity.pl, 18.12.2012) – katastrofa + ACTA (‘umowa handlowa dotycząca zwalczania tzw. piractwa medialnego’).

KATOLIBAN ‘o członkach i zwolennikach PiS (Prawo i Sprawiedliwość) jako skrajnie konserwatywnych katolikach z aluzją do Talibów jako fanatycznych wyznawców islamu’: *PODAJCIE POMYSŁY, Z KIM KATOLIBAN PISLAMSKI MÓGLBY STWORZYĆ KOALICJĘ* (opinia do art. „Z kim PiS miałyby rządzić, kiedy dookoła zbrodniarze i wariaci”, <http://wiadomości.onet.pl>, 14.02.2011) – katolicki + Taliban (*pol.* talibski).

Komoruski ‘o Bronisławie Komorowskim z aluzją do jego przyjaznego stosunku do Rosji’: *Ma Pan rację, Komorowski powinien świętować na Kremlu, razem z Tuskiem i Putinem, to nie Polacy, ich guru siedzi w Moskwie* (opinia do art. „Głupio brać udział w obchodach z Komorowskim i Tuskiem”, <http://wiadomości.onet.pl>, 10.02.2011) – Komorowski + ruski.

Legendowski ‘o piłkarzu „Borussii Dortmund” Robertie Lewandowskim po strzelonych przez niego 4 bramkach w meczu z „Realem Madryt”, które przesądziły o zwycięstwie „Borussii” w rozgrywkach „Ligi Mistrzów”. Piłkarz po strzeleniu tych bramek przechodzi do historii i tworzy swoją legendę’ (FTVN, WTVP1, 25.04.2013) – legenda + Lewandowski.

[*Książki nieoczywiste, czyli co to jest*] **liberatura** ‘o książkach, dla właściwego odczytania których kluczowe znaczenie ma forma: kształt, format, krój czcionek, okładka, rodzaj papieru, elementy graficzne’: *Ważny jest źródłosłów „liberatury”. Ten termin pochodzi od łacińskiej „księgi” („liber”), ale „wolność” („libertas”) też w nim pobrzmiwa. Pisarz, poeta jest wolny w kreowaniu swego świata na każdym poziomie, również niewerbalnym* (<http://wyborcza.pl>, 2.03.2012) – liber (*łac.* książka, ale także: nieskrępowany, nieograniczony) + libertas (*łac.* wolność) + literatura.

lodowanie ‘o awaryjnym lądowaniu na zamrzniętym jeziorze w Tallinie samolotu przewożącego pocztę DHL’ (FTVN, 18.03.2010) – lodowy + lądowanie.

Lofting ‘o przywracaniu urody miastu Żyrardów poprzez urządzenie w przestrzeni upadłych fabryk loftów’ (Polityka 40/11/100) – loft (‘mieszkanie urządzone w dawnych fabrykach lub magazynach’) + lifting (‘zabieg odmładzający twarz, oznaczający podciągnięcie skóry twarzy’).

mendia ‘obraźliwie o mediach (z aluzją do *mendy*), jako czymś odrażającym moralnie, działającym na czyjąś szkodę’: *Oczywiste jest, że mendia main streamowe czują się zagrożone możliwością wygranej PiS w tych i kolejnych wyborach i dlatego będą robić wszystko, aby temu zapobiec... Ja myślę jednak, że Polacy nie dadzą się już więcej oszukać* (opinia do art. „Nowe badanie: straty wizerunkowe PiS po ‘aferze madryckiej’”, <http://wiadomości.onet.pl>, 12.11.2014) – mendia (*obraż.* ‘o kimś odrażającym moralnie, działającym na czyjąś szkodę; gnida, wesz, wsza’) + media.

Palikmiot ‘obraźliwie o Januszu Palikocie’: *Chłopo ynteligentny, wasz guru, chłopo-filozof Palikmiot to tylko znawca, czy też producent bimbru?* (opinia do art. „Palikot za legalizacją marihuany. ‘To jak bimber’”, <http://wiadomości.onet.pl>, 14.03.2011) – Palikot + kmiot (*pot., obraż.* ‘człowiek nieobyty, niewykształcony, zwykle pochodzący ze wsi, często arogancki, nadrabiający te braki zbytnią pewnością siebie’).

[*problem*] **pobączny** ‘o nowym gadżecie – drewnianym bączku – prezencie na polskie przewodnictwo w UE. Gadżet wydaje się drugorzędną sprawą, gdyż najważniejsze jest nasze przewodnictwo w UE. Politycy tymczasem za bardzo zajmują się gadżetem’ (FTVN, 16.02.2011) – poboczny + bączek.

profestytutka ‘tak mówi o sobie prof. Jan Hartman w nawiązaniu do „sprzedawania” wiedzy nieinteligentnym, nieoczytanym studentom, którzy są przedmiotem, a nie podmiotem w dyskusji naukowej. Jest to, według niego, kalandria inteligencji za pieniądze jak miłości’ („Surowa ocena polskich uczelni. Hartman: byłem profestytutką”, <http://wiadomości.onet.pl>, 9.05.2013) – profesor + prostytutka.

rysiowanie [*przyszłości*] ‘o losach wykluczonego z SLD (Sojusz Lewicy Demokratycznej) Ryszarda Kalisza’ (FTVN, 9.05.2013) – Rysio + rysowanie.

[*Ksiądz po*] **seksach** [*w USA... ewangelizuje w Małopolsce!*] ‘o aferach seksualnych z udziałem księdza Władysława G. w USA, które nie zaszkodziły jego wizerunkowi w kraju’ (FiM 19/14/1) – saksy (*pot.* ‘okresowa praca zarobkowa za granicą’) + seks.

Sobie nie Radek ‘o Ministrze spraw zagranicznych – Radosławie (Radku) Sikorskim jako osobie nieradzącej sobie z zadaniami wynikającymi z piastowanego urzędu’ (www.faktyimity.pl, 22.07.2014) – sobieradek (‘jedna ze sprawności zuchowych – umiejętność radzenia sobie w każdej sytuacji’⁸) + sobie nie radzić (nie radzić sobie) + Radek (Radosław Sikorski).

⁸ Zob. www.wgl.pl/sprawnosc-zuchowa-indywidualna-sobieradek.html, 22.07.2014.

telewizjota ‘Henryk Martenka o sobie jako człowieku ogłupianym przez telewizję’: *„Zabiłem zgagę” – cieszy się debil w innym spocie, a ja w głowie, jako notoryczny telewizjota – mam konkurencyjną mantrę: „Już w porządku mój żołądek”* (Z art. H. Martenki „Lekkie nietrzymanie moczu. O ogłupianiu Polaków przez reklamy”, Angora 9/11/9) – telewizja + idiota.

tfu-tfu-sk ‘z odrazą o Donaldzie Tusku’: *Bolek-Wałęsa sprzedał nas przy Okrągłym Stole. To była tylko zasłona dymna dla komuchów, zmowa (komuna nie „oddala” władzy za friko). Później w 92 r. znowu dopomógł komuchom. Była to tzw. „nocna zmiana”, uczestniczyli w tym również tfu-tfu-sk i Pawlak. Była to ostatnia możliwość rozliczenia z komuną, ale oni obalili to, a komuchy stały się bezpieczne i rozkradają Polskę do dziś* (opinia do art. „Kontrowersyjne doniesienia na temat Wałęsy”, <http://wiadomości.onet.pl>, 15.12.2012) – tfu-tfu (‘wyraz naśladujący odgłos splnięcia mający wyrażać wstręt lub odrazę’) + Tusk.

Wiktator ‘o Wiktorze Orbanie (premier Węgier o konserwatywno-prawicowych poglądach) z aluzją do jego rządów uznawanych przez opozycję i zachodnie media za ograniczenie demokracji’: *Kto chciał mieć w Polsce drugi Budapeszt, niech popatrzy na Węgrów. Wiktora Orbana ochrzczili tam Wiktatorem* (wyp. dziennikarki Justyny Pochanke, FTVN, 3.01.2012) – Wiktor + dyktator.

wzlatówka ‘o umacnianiu się złotego’ (FTVN, 4.08.2009) – wzlatywać + złotówka.

ZAKUPOPOLACY ‘o tajemnicach wyprzedaży – na co uważać na wyprzedażach, jak znaleźć prawdziwą okazję; o poświętecznych „megapromocjach” w sklepach i ich prawdziwym obliczu’: *W sklepie z odzieżą uważaj na używane ubrania. W elektronicznym nie daj się przerobić na wystawowe okazje. A u jubilera wszystko licz* (GW 6/14/1, 20–21) – zakupoholicy⁹ (‘uzależnieni od zakupów’) + Polacy.

⁹ Wyraz *zakupoholik* zaklasyfikowany został przez D. Ochmann do form powstałych drogą analogii (nie kontaminacji) (por. *alkoholik*), gdzie człon *-holik*, *-oholik* można uznać za sufix (inne analogiczne formy tego typu: *pracoholik*, *seksoholik*, *mlekooholik*, *słodyczoholik* i in.) (zob. Ochmann 2004: 31, przyp. 17), który wykształcił nowe znaczenie ‘uzależniony’, nie ‘alkoholik’. Owo przekształcenie semantyczne, jak twierdzi D. Ochmann, uniemożliwia wskazanie początkowej kontaminacji w tego typu formach (zob. Ochmann 2009: 297). Tymczasem rosyjska badaczka N. Nikolina podobne jednostki uważa za kontaminacje utrwalające się w języku jako modele słowotwórcze (zob. Николина 1993: 103). Bardziej prawdopodobna wydaje się teza D. Ochmann, tym bardziej, że w wyrazie *zakupoholik* brak węzła kontaminacyjnego. Powstały drogą analogii wyraz posłużył jako komponent kontaminacji **ZAKUPOPOLAK**.

Uważa się, że podobne do przedstawionych wyżej kontaminacje (zwłaszcza te z grupy 1.1.1.1) „stanowią najbardziej ilustracyjny, ‘klasyczny’ typ, dlatego też wiele ustaleń dokonanych na ich podstawie odnosi się również do innych rodzajów kontaminacji” (Ochmann 1997: 134). Są też one najliczniejszą grupą spośród kontaminacji wyrazowych. Nie ulega wątpliwości oczywisty udział w ich tworzeniu czynnika semantycznego, zważywszy na ich funkcję i intencję, z jaką powstają. Wyrazy bowiem dobiera się tak, aby utworzony kontaminat wyraził zamierzoną przez nadawcę treść. Niemniej jednak równie ważne wydaje się znaczenie czynnika fonetycznego, zwłaszcza w przypadku kontaminatów wielowęzłowych. Węzeł omawianych kontaminacji zawiera od 1 do 5 fonemów, przy czym najwięcej jest przykładów z 1, 2 lub 3 fonemami w węźle. Oczywistym jest fakt, że warunkiem utworzenia węzła bywa uszczuplenie komponentów. Czasami może się ono stać przyczyną niejasności kontaminacji (*мультилект, маньякон, Берлинале, дюр-реализм, туманноЁ, БЕРИЛЛИАНТ, kawata, Pakozetka*).

Według D. Ochmann, „z punktu widzenia semantycznego jest sprawą drugorzędną, czy i która z form ewentualnie zostaje pełna. Istotny jest natomiast dobór komponentów – a zdarza się, że jest on zdeterminowany chęcią stworzenia efektownej kontaminacji” (Ochmann 1997: 135).

Rezultatami takiego poszukiwania bywają np. krzyżowania fonetycznie zbieżnych, choć nieobojętnych semantycznie wyrazów¹⁰ (*проговор, парацетамол, ОЛИГАторы, разрушение, ВДРЮГ, стражная, Столыпотноверение, БЛОГое, вермыхари, Pajacyków, żubranko, zgroszenie, religoznawstwo, seksmisja, seksy, autostrata, duśpasterz*).

Niekiedy pożądana większa zgodność dźwiękowa komponentów w planie graficznym może ulec zredukowaniu (*Тбилисимо, prezydentka*). Wpływ zapisu widać na przykładach z niektórymi skrótowcami, gdzie zgodności graficznej komponentów nie odpowiada zgodność w planie fonicznym (*СШАкалы, обЪЕГЭрилы, АТТЕГЭСТАТ, АуФоризмы, ЦСКАНКЦИИ, ААAdieu, СВАferzyści, WWWkurzeni, KOMPRO-PIS, PiSlamiści, RTWał*). Wiąże się to również ze zmianą zapisu jednego z komponentów (bez konsekwencji dla brzmienia) w miejscu utworzenia węzła (*ШАкалы, iSlamiści*).

¹⁰ Według D. Ochmann, „z drugiej strony niekiedy elementem decydującym o powstaniu kontaminacji jest jedynie narzucająca się zbieżność fonetyczna [...]” (Ochmann 1997: 135). W niniejszej rozprawie takich przykładów nie uwzględnia się, zwłaszcza w kontaminacjach wyrazowych.

Należy także zauważyć, że wśród rosyjskich kontaminacji wyrazowych nie-
rzadko spotyka się zabieg dodatkowego wyróżnienia graficznego – wielkość,
kolor czcionki (*парацетаМОР, заНОСит, ЗАДЖИГАЕТ, ТЕВЕСОМЫЙ,*
ПОКЛУМИТЬСЯ, ПРОТИВОСТОЯНИЕ, ГАГАДОСТЬ, НЯНЯ-техноло-
зуи). Jak widać, węzeł powstaje w obrębie wyróżnionego elementu, który tylko
częściowo uczestniczy w jego tworzeniu.

Polskie kontaminacje wyrazowe rzadko realizują się z dodatkową wizualizacją.
Jeżeli już występują w nich elementy graficzne, to są to najczęściej skrzyżowania
ze skrótowcami pisanymi z wielkiej litery (*AAA* *Adieu, KACTA* *Astrofa, POL* *szewia,*
PiS *łamiści, RT* *Wał*). Formy takie można odnaleźć m.in. w opiniach internautów
do aktualnych wydarzeń politycznych. Okazjonalizmy z celowym wyróżnieniem
(wielkość czcionki, kolor, dekompozycja) zdarzają się niezwykle rzadko w tego
typu kontaminacjach (*zgroszenie, ross-mówki, KOMPRO-PIS, tfu-tfu-sk*).

Zabieg dodatkowego wyróżnienia wiąże się z aspektem pragmatycznym
– ma on na celu nie tylko zwrócenie uwagi odbiorcy na niezwykle formę zapisu
i, w konsekwencji, zachęcenie do jej rozszyfrowania, czyli przeczytania artyku-
łu, lecz także ukierunkowuje adresata na odpowiednią percepcję rzeczywistości
zgodną z oczekiwaniami nadawcy.

Ze względu na zapis podobne formy można by także umieścić w grupie konta-
minacji graficznych. Przynależność ich do dwu grup jednocześnie zadecydowała
o stworzeniu podgrupy kontaminacji wyrazowych, łączącej tego typu jednostki,
czyli kontaminacji mieszanej – wyrazowo-graficznej (zob. podrozdział 1.1.6).

1.1.3. Kontaminacje z węzłem zerowym

„W skład tych kontaminacji wchodzi komponenty, z których przynajmniej je-
den jest uszczuplony fonetycznie. Ze względu na podobieństwo do niektórych
skrótowców (grupowców, wyrazowców, mieszanych) istotne jest również w tym
wypadku, które z części wyrazów zostają uszczuplone (w skrótowcach – wygłosy,
w kontaminacji – wygłos pierwszego, nagłos drugiego), a dodatkowo również
rodzaj podstawy, którą w przypadku skrótowców jest najczęściej zestawienie”
(Ochmann 1997: 140). Poniżej zostały zamieszczone przykłady podobnych kon-
taminacji.

Динороссы. [*Потомки динозавров прячутся в удалённых уголках Рос-
сии*] ‘o świadectwach zamieszkiwania w Rosji reliktowych gatunków zwierząt’
(АиФ 52/08/61) – динозавры + россы (росс – *poet.* Rosjanin).

Путляндия ‘o Rosji wiecznie rządzonej przez Władimira Putina’: *Но теперь Российскую Федерацию можно смело именовать Путляндией. ВВП в очередной раз доказал, что пока в российской политике ему посылно всё* («Путин навсегда», МК 217/11/1) – Путин + -ляндия/ландия (‘semantyzowany quasi-morfem oznaczający nazwę państwa, finalna część nazw typu Финляндия, Ирландия’).

ЦИРКонутая. [Обожаемая моя арена] ‘o ogromnej, wręcz chorobliwej miłości do cyrku autorki artykułu’ (АиФ 33/10/18) – цирк + тронутая (stuknięta).

ШОУФрения ‘choroba psychiczna wywołana związkiem z show-biznesem’: [ДИТЯ] **ШОУФрении** ‘o córce popularnej piosenkarki Marii Rasputinej i jej producenta Władimira Jermakowa – Lidzie Jermakowej, która została wychowana z diagnozą – show biznes. Mieszka od roku w szpitalu psychiatrycznym, gdyż nie ma dokąd pójść. Jest psychicznie chora’ (МК 32/11/10) – шоу-бизнес + -френия (‘ostatni człon wyrazów złożonych wskazujący na ich związek z chorobą psychiczną, np. цикло**френия**, олиго**френия**, шизо**френия**’).

gejdar ‘umiejętność wyczuwania się nawzajem gejów’: *Wielu moich kolegów posiada taki gejdar, to taki radar gejowski. Oni wyczuwają innych gejów* (wyp. Tomasz Raczk, „W roli głównej” TVN Style, 4.12.2008) – gejowski (gej) + radar.

Јадра Mоla ‘o Jolancie Kwaśniewskiej jako osobie „niegrzeszącej intelektem” i nic nieznaczącej – w kontekście jej feministycznych wypowiedzi’ (NIE 26/09/2) – mądra + Jola (zamiana spółgłosek nagłosowych).

lesmamy ‘kobiety-lesbijki wychowujące biologiczne dzieci jednej z nich’: [Mamy] **lesmamy** (Polityka 22/08/28–34) – lesbijki + mamy.

makabreska ‘o czymś jednocześnie śmiesznym i przerażającym’: *„Moja krwawa walentynka” z 1981 r. niskobudżetowy horror kanadyjski, okazał się filmem kultowym. Wpisał się w nurt popularnych wówczas makabresek, z „Halloween” na czele, bił jednak amerykańskie dzieła na głowę („Nigdy więcej walentynek”, Metro 1519/09/9); także ‘zapowiedź (ustna) filmu „Ciało”’: Pelen akcji pastisz gangsterski, w którym autentyczny humor miesza się z makabreską* (TVP1, 17.01.2009) – makabra + groteska.

Mertusk ‘o przewidywanym nowym duecie Merkel-Tusk po przegranej Sarkozyego w wyborach prezydenckich’: *Miejsce Francji u boku Angeli Merkel zajmie Polska, a nowy duet będzie nazywał się, uwaga, Mertusk* (wyp. dziennikarza, WTPV1, 23.05.2012) – Merkel + Tusk.

[Rewelacyjne] **sexipортаże** ‘reklama plotkarskiego portalu’: *Informacje ze świata gwiazd, kontrowersyjne materiały i najważniejsze wiadomości dnia.*

Dzięki se.pl będziesz zawsze na bieżąco. Se.pl. Lepiej wiedzieć (SE 194/12/16) – *sexy* (z *ang.*, *pot.* ‘seksowny’) + reportaż.

The żłobek ‘o żłobku z językiem angielskim’ (NIE 07/11/16) – the (*ang.* ‘przedimek używany z rzeczownikiem’) + żłobek.

Tuskania¹¹ ‘państwo Tuska (o Polsce); tu – rodzina Tusków, a także rządy Tuska’: [*Huzia na*] **Tuskanię!** ‘rozmowa Piotra Najsztuba z Aleksandrem Kwaśniewskim na temat zmęczenia Polaków rządami Tuska oraz towarzyszącymi im aferami’ (Wprost 35/12/14) – Tusk + ania (formant oznaczający nazwę państwa, np. *Hiszpania*, *Tanzania*) + Tuscania (wym. Tuskania ‘miejscowość we Włoszech’).

tuskolić, tuskolenie ‘o mówieniu nie na temat, omamianiu społeczeństwa przez PO (Platforma Obywatelska). Neologizm utworzył Włodzimierz Czarzasty’: *Prawda z kolejami, prawda z podatkami, prawda z OFE, prawda ze stocznią, która została sprzedana przed wyborami do Parlamentu Europejskiego, a potem się okazało, że nie. Nie można społeczeństwa tak tuskolić jak to robi Platforma* (FTVN, 24.02.2011) – Tusk + pierdolić (pierdolenie) (*wulg.* ‘mówić od rzeczy’).

Warzylion ‘reklama produktu marki „Winiary”’: *Warzylion – bo warzywa i bulion* (Polsat News, 5.02.2011, TVP1, 24.03.2011) – warzywa + bulion.

zajefajny ‘bardzo fajny, robiący wrażenie’: *Czyli jogurt jedwabisty wcale nie taki zajefajny. Trzeba się go wystrzegać* (wyp. dziennikarki, PNŚ TVP2, 22.03.2011) – zajebisty (*posp.*, *wulg.* ‘robiący duże wrażenie’) + fajny.

Powyższe przykłady zdają się nie potwierdzać przytoczonej wcześniej opinii W. Cienkowskiego o dużej częstotliwości występowania kontaminacji bezwzględnych, wskazują natomiast niezbicie na obecność takich tworów w języku. Przewaga formacji polskich w zebranym materiale nie pozwala wyciągać jakichkolwiek wniosków na temat preferencji w tworzeniu takich kontaminacji w obu językach.

¹¹ Dana formacja jest przykładem tzw. trójczłonowej dwustopniowej kontaminacji (трехчленная двухступенчатая контаминация), o której pisał Władimir Salajew w odniesieniu do kontaminacji slangowych (zob. Салаев 2003: 150–151), a która polega na tym, że łączą się dwie jednostki, ale rezultat tego połączenia pozostaje w paronimicznej zależności od trzeciego słowa, które najczęściej nie uczestniczy w formułowaniu znaczenia kontaminatu, gdyż semantycznie nie jest związane z dwoma pierwszymi komponentami (w danym przypadku Tuscania). O takich przykładach pisze też m.in. Katarzyna Dembska (zob. 2011: 61). W tego typu kontaminatach nie uwzględniamy węzła kontaminacyjnego z trzecim komponentem.

1.1.4. Rozwinięcie skrótu

„Za swoisty rodzaj kontaminacji uznać można również tzw. rozwinięcie skrótu instytucji, organizacji itp., wprowadzające w pełnej nazwie jakąś zmianę” (Ochmann 1997: 140). Zmianę tę wywołuje kontaminujący z nazwą wyraz (lub grupa wyrazów), spełniający warunek fonetycznej i (lub) graficznej zbieżności z pierwszym komponentem, czyli skrótem lub jego częścią. Powstają w ten sposób nowe nazwy utworzone według pewnego wzoru, a całą operację można w nieskończoność powtarzać. Rozwinięcie skrótu na skutek kontaminacji daje w samej strukturze inną nazwę: kontaminujący wyraz (grupa wyrazów) pokrywa się z elementami jednostki wyjściowej w nagłosie.

ВПЕРЕД!

ВЕРНЫМ

ПУТЕМ! [*Страна верит Путину*] ‘o wiecu poparcia dla Władimira Putina przed wyborami prezydenckimi’ (ТД 39/12/1–2) – ВВП (Владимир Владимирович Путин) + ВПЕРЕД ВЕРНЫМ ПУТЕМ (naprzód pewną drogą – tłum. K. R.) (występuje tu dodatkowo wizualizacyjny zabieg odpowiedniego ułożenia elementów kontaminacji i wyróżnienia kolorem symbolizującym flagę Federacji Rosyjskiej pierwszych liter, będących skrótem nazwiska W. Putina).

Всевышние учебные заведения ‘o werbowaniu studentów wyższych uczelni w Pjatigorsku przez radykalnych islamistów’ (МК 21/11/1, 5) – вуз (высшее учебное заведение) + Всевышний (Najwyższy, Bóg).

ЖИЛИЩНО-КОММУНАЛЬНЫЕ ХИТРОСТИ ‘o ciągłych podwyżkach opłat za mieszkania komunalne, wynikających z grabieżczej polityki lokalnych władz’: *С 1 июля нас ждет очередное повышение тарифов ЖКХ. Жилищно-коммунальное хозяйство у нас отдано на разграбление местной власти* (МН 26/12/8) – ЖКХ (жилищно-коммунальное хозяйство – gospodarka mieszkaniowa i komunalna) + хитрости (хитрость – chytrość, spryt, podstęp).

art bis? ‘o ponownym aresztowaniu szefa spółki Art B Bogusława Bagsika’ (FTVN, 14.04.2014) – Art B (*wym.* art bi – skrót od *Artyści Biznesu* – ‘polska spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, założona przez Bogusława Bagsika i Andrzeja Gąsiorowskiego, działająca w latach 1989–1991. Zasłynęła z tzw. oscylatora ekonomicznego, dzięki któremu właścicielom udało się kilkadziesiąt razy

oprocentowywać w bankach tę samą wpłatę¹²) + bis (*pot.* ‘powtórzony’) (kontaminacja graficzno-foniczna).

Centralna Karuzela Egzaminacyjna ‘o Centralnej Komisji Egzaminacyjnej, w której często dochodzi do zmian personalnych’: *W Centralnej Komisji Egzaminacyjnej, powołanej w 1999 r. do organizowania egzaminów maturalnych i gimnazjalnych wiruje dyrektorska karuzela – właśnie następuje ósma zmiana personalna* (Polityka 30/08/7) – CKE (Centralna Komisja Egzaminacyjna) + karuzela.

Liga Parkingów Rzeczpospolitej ‘o Lidze Polskich Rodzin z aluzją do zachowania byłego wiceministra oświaty Mirosława Orzechowskiego, posła LPR, który pod wpływem alkoholu zdemolował w Łodzi 3 samochody. Podobno zdarzyło się to podczas przeparkowywania samochodu przez Orzechowskiego, namówionego do tego przez jakiegoś „typka”’ (Polityka 11/09/106) – LPR (Liga Polskich Rodzin) + parkingów Rzeczpospolitej.

Narodowy feler zdrowia ‘NFZ zabronił wykonywania badań cytologicznych w cytomammobusie na Podkarpaciu. Cytologię można wykonać tylko w gabinecie ginekologicznym’ (FTVN, 9.12.2010) – NFZ (Narodowy Fundusz Zdrowia) + feler.

Narodowy Fundusz Zdzierców ‘o nieuczciwości i korupcji w Narodowym Funduszu Zdrowia’: *NFZ zamiast dobrem pacjentów kieruje się własnym interesem. Jego działania nie są przejrzyste, co sprzyja korumpowaniu urzędników – twierdzi Najwyższa Izba Kontroli* (www.faktyimity.pl, 22.07.2014) – NFZ (Narodowy Fundusz Zdrowia) + dzierców.

PicieISwawole ‘o zabawach posłów PiS na wyjazdowym posiedzeniu klubu na Podkarpaciu’ (www.wprost.pl, 19.09.2013) – PIS (Prawo i Sprawiedliwość) + picie i swawole.

Very Important PIES ‘o cmentarzach dla zwierząt, a w szczególności o alei zasłużonych na jedynym cmentarzu zwierzęcym w Rzędzianach koło Białegostoku’ (NIE 44/11/16) – VIP (Very Important Person) + pies.

1.1.5. Kontaminacja skrótów

Niezwykle rzadkim przypadkiem kontaminacji jest skrzyżowanie skrótów. Świadczy o tym tylko jeden przykład z polskiej prasy.

PZPO ‘ironicznie o Platformie Obywatelskiej po przekroczeniu 100% poparcia, co może ją zrównać z PZPR’: *Rzeczywiście, jak na możliwości, PO poparcie*

¹² Zob. <http://pl.wikipedia.org/wiki/Art-B>, 14.04.2014.

ma słabe – spadło z 58 do 51 proc. Pewnie oczekiwania fanów są większe: że przekroczy 100 procent i wtedy będzie można przemianować PO na PZPO (J. Witaszczyk, „O poparciu i Gierku”, DŁ 59/10/2) – PZPR (Polska Zjednoczona Partia Robotnicza) + PO (Platforma Obywatelska).

Rozwinięcie oraz kontaminacje skrótów można również rozpatrywać w odniesieniu do liczby węzłów kontaminacyjnych jako kontaminacje jedno- i wielowęzłowe.

1.1.6. Kontaminacje mieszane (wyrazowo-graficzne)

Dany rodzaj kontaminacji tworzą neologizmy słowotwórcze z dodatkowym wyodrębnieniem graficznym komponentów lub ich części. Zostały one zaliczone do kontaminacji wyrazowych i scharakteryzowane pod względem liczby i miejsca usytuowania węzłów w podrozdziale 1.1. *Kontaminacje wyrazowe*. Grupa ta jednak należy do specyficznych ze względu na wyróżnienie graficzne, dlatego została wyodrębniona jako podtyp kontaminacji wyrazowych w celu dodatkowego opisu z uwzględnieniem rodzaju kontaminujących komponentów oraz zakresu wyróżnienia. Jest ona „ogniwem” łączącym kontaminacje wyrazowe z graficznymi¹³, toteż została umieszczona pomiędzy nimi. Poniższe przykłady z kontekstem zostały już przytoczone, dlatego w tej części pracy zostaną przedstawione z pominięciem kontekstu.

Poniżej zaprezentowano podział kontaminacji mieszanych w zależności od rodzaju kontaminujących komponentów oraz zakresu wyróżnienia graficznego.

1.1.6.1. Kontaminacje wyrazu ze skrótem. Wyróżnienie graficzne skrótu

АиФоризмы ‘aforyzmy gazety „Argumenty i Fakty” – АиФ + афоризмы.

АТТ**ЕГЭ**СТАТ (АиФ 33/11/1) – аттестат (świadectwo) + ЕГЭ (единый государственный экзамен – ‘państwowy egzamin maturalny w Rosji będący jednocześnie egzaminem wstępnym na studia’).

¹³ Kontaminacje graficzne są również kontaminacjami wyrazowymi (zob. Ochmann 1997), wszak krzyżują się ze sobą dwa wyrazy, z których jeden (wyróżniony graficznie) jest homonimem zastępowanej przezeń części drugiego komponentu. W niniejszym opracowaniu, o czym była już mowa, zostają one jednak wyodrębnione w osobną grupę jako typ kontaminacji ze szczególną rolą zapisu.

[ПОЛНЫЙ] КОНПРОЛЬ (ТД 271/11/2) – контроль + ПРО (tarcza antyrakietowa).

[Опять] обьЕГЭрили (АиФ 33/11/1, 10) – обьегорить (*pot.* okpić, okłamać) + ЕГЭ (единый государственный экзамен – ‘państwowy egzamin maturalny w Rosji będący jednocześnie egzaminem wstępnym na studia’).

ПАСЕтовать: [ЕВРОПЕЙЦЫ] ПАСЕтовали [НА НЕПРОЗРАЧНОСТЬ] (МК 257/11/3) – ПАСЕ (Zgromadzenie Parlamentarne Rady Europy) + посетовать (pożalić się).

ПСВЕТЛЫЕ [НАМЕРЕНИЯ]. [ЦСКА уговаривает ПСВ продать нападающего Дриса Мертенса] (ТД 194/12/14) – ПСВ (‘holenderski klub sportowy z siedzibą w Eindhoven’) + светлые (szlachetne).

СШАкалы («Война за нефть как верх политкорректности, или почему я понимаю европарламентских геев», МК 63/11/3) – США (USA) + шакалы.

ТСЖулики: ТСЖуликов [переловили]? [Липовые товарищества ликвидируют, но что будет вместо них?] (АиФ 29/12/45) – ТСЖ (Товарищество собственников жилья – wspólnota mieszkaniowa) + жулики (oszuści).

AAAdieu (Polityka 3/12/9) – AAA (‘najwyższy poziom wiarygodności kredytowej’) + adieu (z *fr.*, *pot.* cześć, do widzenia, żegnaj).

СБАferzyści (FiM 18/14/1) – СБА (Centralne Biuro Antykorupcyjne) + аферzyści.

„FiM”-owe [koszulki] („Koszulkarstwo”, FiM 41/11/18) – „FiM” (gazeta „Fakty i Mity”) + firmowe.

FiMtastyczne [koszulki] („Koszulkarstwo”, FiM 41/11/18) – „FiM” (gazeta „Fakty i Mity”) + fantastyczne.

kACTAstrofa (www.faktyimity.pl, 18.12.2012) – katastrofa + ACTA (*pol.* ‘umowa handlowa dotycząca zwalczania tzw. piractwa medialnego’).

КОМПРО-PIS (art. T. Lisa, <http://wyborcza.pl>, 27.12.2011) – kompromis + PiS (Prawo i Sprawiedliwość).

PiSlamiści (Tomasz M. Korczyński „Jeszcze o zacieklej walce w „Tomasz Lis na żywo””, <http://tmk.salon24.pl>, 28.12.2011) – PiS (Prawo i Sprawiedliwość) + islamiści (‘wyznawcy islamu’).

POlandia (opinia do art. „Rostowski: oto prawdziwy powód wystąpienia Donalda Tuska”, <http://wiadomości.onet.pl>, 12.10.2012) – PO (Platforma Obywatelska) + Poland (z *ang.*) + finalna część nazw państw typu Finlandia, Hollandia.

POlszewia (opinia do art. „Prokuratura pyta o ‘defragmentację’ TU-154M”, <http://wiadomości.onet.pl>, 15.02.2011) – PO (Platforma Obywatelska) + Bolszewia (‘o rządzie Donalda Tuska i „Platformy Obywatelskiej” jako kontynuatorach reżimu i komunistycznych metod działania z czasów PRL’).

POlszewickie (opinia do art. „Nie było kłótni między gen. Błasikiem, a kapitanem TU-154?”, <http://wiadomości.onet.pl>, 28.02.2011) – PO (Platforma Obywatelska) + bolszewickie (‘komunistyczne’).

RTWał (NIE 13/13/5) – RTV (‘abonament radiowo-telewizyjny’) + wał (*pot.*, *posp.* ‘ktoś głupi, tępy, dający się nabierać’).

VATowanie [*budżetu*] (FTVN, 23.06.2009) – VAT (‘podatek od towarów i usług doliczany do ich ceny’) + windowanie (‘zwiększanie cen, kosztów, podnoszenie opłat, podatków’).

WWWkurzeni [*na Acta*] (<http://wyborcza.pl>, 23.01.2012) – WWW (‘ogólnosiwiatowa sieć internetowa’) + wkurzeni.

1.1.6.2. Kontaminacje dwóch wyrazów. Graficzne wyodrębnienie jednego z nich

a. [Хочу] **БАЛЛдеть!** [*Получил меньше 60 баллов – о вузе не мечтай?*] (АиФ 26/12/19) – балл (punkt) + балдеть (*pot.* ‘cieszyć się, mieć przyjemne doznania’).

БЛОГоё [*ДЕЛО*]. [*Как власть добивается популярности в Интернете*] (МК 255/11/4) – блог (blog ‘dziennik pisany w sieci’) + благой (zasny, szlachetny).

Босс-дума. [*Каждый депутат «ест» за 140 пенсионеров*] (АиФ 28/12/13) – босс (boss ‘szef’, tu: ‘człowiek wpływowy, biznesmen’) + Госдума (Duma Państwowa).

[Пока] **ВАНКУВЕР**каемся. [*Что мешает России озолотиться?*] (АиФ 7/10/50) – Ванкувер + кувыркаться (fikać koziołki, koziołkować).

ВДРЮГ, [КАК В СКАЗКЕ] (ТД 249/11/9) – вдрут + Дрю (Drew Barrymore).

[КАКАЯ] **ГАГА**ДОСТЬ (ТД 263/11/8) – [Леди] Гага + гадость (paskudztwo, świństwo).

ГастарБУХАЙтеры. [*Нетрезвые мигранты стали нападать на прохожих*] (АиФ 23/12/36) – гастарбайтеры (gastarbajterzy ‘emigranci zarobkowi’) + бухай (бухать *pot.* ‘pić alkohol’).

[Если опять] **заНОСит** (АиФ 46/11/63) – заложить (zatkać, np. nos) + нос.

Ит-ОГО-ГО 2012. [*Субъективно запомнившиеся объективные события года*] (АиФ 52/13/4) – итог (bilans) + о-го-го (oho ho ‘wykrzyknik

wzmacniający wypowiedź, wyrażający najczęściej podziw, uznanie, zdziwienie’).

КавА~~Р~~Тдак (МК 285/08/9) – кавардак (bałagan) + art (*ang.* sztuka, artystyczny).

[*He выдержала*] **МАРАТфона** (ТД 247/11/8) – Марат (Marat Baszarow) + марафон.

МУЛЬТНОЕ [дело]. [*Что смотрят наши дети и почему у нас так и не появилось новых мультгероев?*] (АиФ 48/11/64–65) – мутный (mętny, zamglony) + мультик (kreskówka).

НЕЧАЙЯННАЯ [ВСТРЕЧА] (ТД 16/12/2) – нечаянная (niespodziewana) + чай.

НЯНЯ-технологии. [*Как отправить цветы жизни в сад*] (АиФ 32/11/1, 18) – няня + нано-технологии.

«ОСТАльгия» (АиФ 45/09/11) – ост (Ost – *niem.* wschód) + ностальгия.

ПарацетаМОР. [*Когда лечить грипп и простуду смертельно опасно*] (АиФ 7/11/46) – парацетамол + мор (mór ‘zaraza, pomór’).

ПОКЛУМИЛАСЬ (ТД 248/11/8) – поглумиться (poszydzić z kogo-czego, roznęcać się nad kim-czym) + Клум (Heidi Klum).

ПоКОЗАтельное [выступление] (ТД 257/11/3) – показательное (pokazowe) + коза.

полисМЕНТ: [*Что ждать от*] **полисМЕНТов?** (АиФ 4/11/10) – полисмен (*ang.* policeman) + мент (‘slangowe określenie rosyjskiego milicjanta’).

Потерянные [ОТ СЧАСТЬЯ] (Жизнь 7/12/3) – Поттер (Harry Potter) + потерянные (od: потеряться – stracić głowę).

ПРИГ~~А~~ВЛУБИЛА (ТД 43/12/3) – приголубила (przyhołubiła) + гав-(гав) (‘odgłos oznaczający szczekanie psa’).

ПРОТИВОСТО~~Н~~ЯНИЕ (ТД 10/12/14) – противостояние (konfrontacja) + няни (няня).

ТАРИФметика. [*Откуда в квиточках «страшные» цифры?*] (АиФ 13/10/12) – тариф (taryfa) + арифметика.

ТЕВЕСОМЫЙ [АРГУМЕНТ] (ТД 249/11/15) – Тевес (Carlos Tevez) + весомый (ważki).

Т-Р-Р-ЕВОЖНОЕ [СОСЕДСТВО] (ТД 16/12/3) – т-р-р (‘dźwięk motocykla’) + тревожное (niespokojne).

УговАРИли (ТД 39/12/14) – уговорили (уговорить – mówić, nakłonić do czegoś) + Ари (Ari).

ФИЛЯнтроп [Киркоров] (ТД 263/11/8) – Филя ('zdrobnienie od Филипп') + филантроп.

[КАКАЯ] **ХУРАДОСТЬ!** [«Спартак» выкупил хавбека «Шальке 04» Хосе Хурадо за € 11.000.000] (ТД 194/12/14) – Хурадо (Jose Jurado) + радость.

ЦИРКонутая. [Обожаемая моя арена] (АиФ 33/10/18) – цирк + тронутая (stuknięta).

[Не шашлык, а] **ШИШлык!** [«Оборудованные для пикников места», на самом деле не оборудованы] (АиФ 21/10/21) – шиш (posp. figa z makiem, guzik z pętelką) + шашлык.

eufo-Rio (FTVN, 19.02.2012) – euforia + Rio ('skrót od Rio de Janeiro').

gospo-draka (FTVN, 19.07.2013) – gospodarka + draka.

off-ensywa (FTVN, 21.12.2010) – off (ang. wyłączony) + ofensywa.

Olimp-clusive (<http://wyborcza.biz/biznes>, 2.10.2013) – Olimp + all inclusive ('system we współczesnym hotelarstwie, który zakłada, że w cenie wycieczki turystycznej mieści się wyżywienie i napoje, za które klient nie musi płacić').

ПędзиГРАŚ: [POWRÓT] **ПędзиGRASIA.** [Рzecznik rządu jeździ na czerwonym] (www.se.pl/multimedia/galeria, 1.02.2013) – пędзиwiatr (pot. 'człowiek będący ciągle w ruchu, niestateczny, niestały, często postępujący bez zastanowienia') + Graś.

ross-mówki („W duecie z Lizą Minnelli”, Angora 52/11/59) – Ross + rozmówki.

tfu-tfu-sk (opinia do art. „Kontrowersyjne doniesienia na temat Wałęsy”, <http://wiadomosci.onet.pl>, 15.12.2012) – tfu-tfu ('wyraz naśladujący odgłos splunięcia mający wyrażać wstręt lub odrazę') + Tusk.

WPROSTytutka (NIE 24/13/1) – „Wprost” + prostytutka.

[Siejemy] **zgroszenie!** („Gazeta komputerowa” dodatek do GW, 19.03.2009, s. 2) – zgorszenie + grosze.

b. [Из] ВАРшавина [в ДИКаньку]. [Чья сборная долетит до середины Днепра?] (АиФ 24/12/1) – Варшава + Аршавин (Andriej Arszawin).

HollyŁódzkie [Love Story] (EI 43/09/4) – hollywoodzkie + łódzkie.

SzymOnet [komentuje] (<http://www.onet.pl>, 16.11.2009) – Szymon + Onet.

1.1.6.3. Kontaminacje dwóch wyrazów. Graficzne wyodrębnienie części jednego z nich

АЛИМЕНТарный [бой]. [Как заставить родителей помогать своим детям] (АиФ 26/10/13) – алименты + элементарный.

АтЛётные [деньги...]. [Куда уходят миллионы спортивных бюджетов] (АиФ 19/10/61) – атлет (atleta, tu: sportowiec) + отлётные (odlatujące).

БЕРИЛЛИАНТ (ТД 260/11/15) – Бербатов (Dumitar Berbatow) + бриллиант (brylant).

[Женская] **БИОЛОГИКА** (АиФ 3/12/33) – биология + логика.

[Надо крепко] **заБАНИТЬ!** (АиФ 52/08/52) – запарить (zaparować ‘długo parować kogoś w łaźni do wyczerpania, nieprzyjemnych konsekwencji’) + баня (łaźnia).

[ФРИСКЕ] **ЗАДЖИГАЕТ** (ТД 252/11/9) – зажигать (rozpalać) + Джиган (Dżygan).

Инострашный [сон] (АиФ 39/09/2) – иностранный + страшный.

МосДЫРстрой (АиФ 13/11/21) – Мосдорстрой (‘spółka zajmująca się remontem dróg’) + дыра.

[Дела] **МУЛЬТурные**. [Какие мультфильмы мы увидим в ближайшем будущем?] (АиФ 30/12/12) – мультфильм (film animowany) + культурные.

ОЛИГАторы: [Жёны круче] **ОЛИГАторов?** [Июль оказался урожайным на сенсационные разводы] (АиФ 30/09/27) – олигарх + аллигатор.

[ШНУР] **ПОДКЕРЖАЛ** [СБОРНУЮ]! (ТД 257/11/9) – поддержать (podtrzymać, poprzeć) + Кержаков (Aleksandr Kierżakow).

приХватизация: [И снова] **приХватизация?** [Зачем предприятия отдают за бесценнок] (АиФ 50/09/28) – прихватить (zabrać ze sobą) + приватизация.

ТуманноЁ [будущее] (www.rg.ru, 8.09.2011) – туманное (mgliste) + Ё-мобиль (E-auto).

ШОУФрения: [ДИТЯ] **ШОУФрении** (МК 32/11/10) – шоу-бизнес + -френия (‘ostatni człon wyrazów złożonych wskazujący na ich związek z chorobą psychiczną, np. циклофрения, олигофрения, шизофрения’).

doLODuj się [z Nestle Ice Cream] (TVN, 11.05.2012) – doładuj się (doładuj telefon) + lody.

РОРWSTANIE ’44 („Fabryka przegranych”, www.wprost.pl, 19.09.2013) – popkultura (‘kultura masowa’) + powstanie.

Prezydetka (NIE 3/10/2) – prezydentka + dętka ('człowiek mało zorientowany w jakiejś dziedzinie; ignorant').

[*Książdz po*] seksach [w USA... ewangelizuje w Małopolsce!] (FiM 19/14/1) – saksy (*pot.* 'okresowa praca zarobkowa za granicą') + seks.

W powyższych grupach występują kontaminacje dwóch wyrazów oraz wyrazu ze skrótem. Wyróżnienie graficzne dotyczy całego komponentu z wyodrębnieniem go w całości (КОН**ПРО**ЛЬ, ААА**dieu**, БЛО**Го**е, WPRO**ST**ytutka) lub częściowo (АЛИМЕН**Т**арный, doLO**D**uj się), rzadziej poprzez pierwszą literę (grupa 1.1.6.2.b – ВАршавина, Holly**Ł**ódzkie) czy też jedną literę wskazującą na kontaminację (ино**с**тра**Ш**ный, при**Х**ватизация, туманно**Ё**, презыдetka, **s**eksach). W grupie z wyodrębnieniem całego wyrazu (1.1.6.2.a) za takowy uznane są też jego formy (ГастарБУХА**Й**теры, ПРО**ТИ**ВОСТО**Н**Я**Н**ИЕ). Węzły kontaminacyjne występują w obrębie wyróżnionego elementu (С**И**Ш**А**калы, gospo-**dr**aka) (wyjątek ино**с**тра**Ш**ный, БИО**л**огика, при**Х**ватизация, **s**eksach), w jednym przypadku wykraczając poza wyróżnienie (ПОД**КЕР**ЖА**Л**). Wśród kontaminacji mieszanych są też formacje bezwęzłowe (ЦИР**К**онутая, ШОУ**ф**рения).

Przedstawiony materiał dowodzi, że kontaminacje wyrazowo-graficzne dominują w języku prasy rosyjskiej. Konstrukcje polskie w obydwu grupach, tj. w kontaminacjach wyrazu ze skrótem i w kontaminacjach dwóch wyrazów reprezentuje podobna liczba przykładów (z niewielką przewagą w grupie drugiej), co do formacji rosyjskich, to najmniej liczną grupą są kontaminacje wyrazu ze skrótem. Należy zauważyć, że w polskich przykładach kontaminacji ze skrótem pojawiają się nazwy dwóch wiodących partii politycznych – PO (Platforma Obywatelska) i PiS (Prawo i Sprawiedliwość) (*PiSlamiści*, *POlszewia*). W materiale rosyjskim nie odnotowano kontaminacji ze skrótami partii politycznych. W odróżnieniu od kontaminacji rosyjskich, w przykładach polskich (wyjąwszy skrzyżowania ze skrótowcami) rzadziej występuje wyróżnienie wyrazu czcionką (wielkość, kolor), częściej natomiast można w nich odnaleźć połączenie kontaminacji wyrazowej z dekompozycją (*KOMPRO-PIS*, *off-ensywa*, *ross-mówki*) (choć przykładów takich jest również bardzo niewiele).

Wydaje się, że neologizmy kontaminacyjne z dodatkowym wyróżnieniem graficznym (podobnie jak niżej kontaminacje czysto graficzne) są w szczególności sposób nastawione na efekt pragmatyczny (o czym już wspomniano wcześniej).

Poprzez wyróżnienie akcentują pewną część słowa, kierując na nią uwagę odbiorcy. Za pośrednictwem grafii autor wypowiedzi sygnalizuje jej ukryty cel – może nim być wywołanie efektu komicznego lub wyrażenie stosunku do opisywanej rzeczywistości i jej ocena. Jest to w istocie kreowanie rzeczywistości przez nadawcę komunikatu z zamiarem „sprzedania” jej własnej wizji odbiorcy.

1.1.7. Wnioski

Kontaminacje wyrazowe stanowiące materiał praktyczny niniejszej rozprawy są efektem skrzyżowania się dwóch, rzadziej trzech (*феномен*, *Euroobrona*, *Tuskania*), a bardzo rzadko czterech wyrazów (*Grex**it*), często z dodatkowym wyróżnieniem graficznym (*нолицМЕНТ*, *ПРИТАВЛУБИЛА*, *prezydę**tka*). Podstawą ich klasyfikacji było wyróżnienie tzw. węzła kontaminacyjnego. Pod względem liczby i usytuowania węzłów kontaminacje te podzielono na jednowęzłowe z węzłem w nagłosie (*Мумуфикация*, *DUŚPASTERZ*), śródgłosie (*ПОМОГАГА*, *Dobraniak*) i wygłosie (*ГАЗИФИКАЦИЯ*, *Czary-gary*) oraz wielowęzłowe (*дайнецкие*, *Komor**uski*). W grupie tej wyróżniono też kontaminacje bez wspólnej części krzyżujących się wyrazów, czyli kontaminacje z węzłem zerowym (*ЦИР-Конутая*, *gejdar*). Do kontaminacji wyrazowych zostało zaliczone także rozwinięcie skrótu (*ЖИЛИЩНО-КОММУНАЛЬНЫЕ ХИТРОСТИ*, *Centralna Karuzela Egzaminacyjna*) oraz kontaminacja skrótów (jeden przykład z polskiej prasy – *PZPO*). Węzły kontaminacyjne zostały tu zaznaczone, podobnie jak w pozostałych grupach kontaminacji.

Ogólnie poddano analizie ok. 250 kontaminacji wyrazowych. Najwięcej przykładów stanowią kontaminacje jednowęzłowe, w tym z węzłem w śródgłosie (w liczbie porównywalnej w obu językach). Najmniej jest kontaminacji z węzłem zerowym, ale ich obecność w języku świadczy o zasadnym uznaniu tego typu kontaminacji.

Niewielką przewagę liczebną odnotowano wśród przykładów polskich, przede wszystkim w kontaminacjach jednowęzłowych z węzłem w wygłosie, z węzłem zerowym oraz w rozwinięciu skrótu. Można na tej podstawie przypuszczać, iż kontaminacje wyrazowe są znacznie częstszym zabiegiem słowotwórczym, semantycznym i pragmatycznym w języku prasy rosyjskiej (głównego źródła przykładów rosyjskich), w porównaniu z językiem polskiej publicystyki (jednego ze źródeł polskiego materiału). Kontaminacje te są tworzone w określonym celu i intencji. Cel pragmatyczny szczególnie zaznacza się w kontaminacjach słowotwórczych

z dodatkową wizualizacją. Tego typu okazjonalizmy pochodzą głównie z prasy rosyjskiej (ponad 50 jednostek). Najchętniej stosowanym w nich wyróżnieniem jest wielkość i kolor czcionki. Polskich przykładów kontaminacji wyrazowo-graficznych jest mniej (ok. 30). Wyróżnienie graficzne najczęściej dotyczy w nich skrótu (wielkość czcionki), chociaż są też kontaminacje z dodatkową dekompozycją.

1.2. Kontaminacje graficzne

W kontaminacji graficznej (nazywanej też odmianą gry słowotwórczej) szczególną uwagę przyciąga sam zapis. Jak zauważa S. W. Krjukowa, «графические» окказионализмы используются для привлечения внимания читателей, для активизации визуального и ассоциативного восприятия материала; они более частотны в заголовках» (Крюкова 2006: 256).

Takiej kontaminacji nie usłyszymy (w odróżnieniu od poprzednich typów), możemy ją jedynie zobaczyć. „Nową jakość semantyczną budują przede wszystkim znaki graficzne, np. nawias, dywiz, krój i kolor czcionki, symbole graficzne itd. Kontaminacji graficznej trudno nie zauważyć, świadczy ona o wizualizacji semantyki” (Ostromęcka-Frączak 2008: 17).

O wizualizacji semantyki ciekawie pisze R. Piętkowa (zob. 1996), nazywając tak udział grafii w zapisie. Według badaczki, „omawiane zjawisko można rozpatrywać w kategoriach gry ze znaczeniem, z etymologią, z konwencją, z gałunkiem, z tekstem, z czytelnikiem” (ibidem: 167). Wśród różnych możliwości traktowania środków służących wizualizacji semantyki, pozostając w triadzie język – styl – tekst, wyróżnia się ich wymiar pragmatyczny w tekście jako „strategię nadawcy narzucającą sposób odbioru” (ibidem: 168). Aspekt pragmatyczny grafii ma szczególny wydźwięk w kontaminacjach graficznych (określanych też hybrydami graficznymi, zob. Kudra 2001: 141).

Poniżej zostaną przedstawione graficzne typy kontaminacji. Podobnie jak w przedstawionych wyżej typach, można je podzielić w zależności od miejsca i liczby węzłów.

1.2.1. Nawias

Nawias służy kondensacji znaczenia oraz budowaniu podwójnego odczytania. „Kontaminacje tej grupy wyróżniają się pod względem budowy w pewien charakterystyczny sposób: częstka różniąca pełne formy komponentów, będąca

częścią jednego z nich, wydzielona jest nawiasem. Są to zatem kontaminacje realizujące się jedynie w planie graficznym” (Ochmann 1997: 135).

a. [ОБМАН] В КУБ(ИК)Е. [*Магия в кубе. Как еду для бедных сделали деликатесом*] ‘o magii kostek rosółowych, które w Rosji są znane od początku XX wieku. Stworzono je dla biednych, aby dać im pełnowartościowy pokarm. W rzeczywistości są one oszukane, gdyż zawierają minimalne ilości mięsa, drobiu, warzyw itp. Cała reklama tego produktu – to czysta magia, służąca przeprogramowaniu naszej świadomości’ (АиФ 48/11/1, 56) – в кубе (do trzeciej potęgi ‘w stopniu większym, niż można się było spodziewać’) + кубике (кубик – kostka rosółowa).

Akt(A) [*zagubienia*] ‘o wycofaniu się premiera Tuska z ratyfikacji umowy o ACTA, co odebrano jako przyznanie się do błędu, swoisty „akt zagubienia”. Artykuł jest próbą wytłumaczenia i usprawiedliwienia decyzji premiera’ (<http://wyborcza.pl>, 7.02.2012) – akt + ACTA (‘umowa handlowa dotycząca zwalczania tzw. piractwa medialnego’) (węzeł graficzno-foniczny).

(do)radca ‘o radcy i jednocześnie kiepskim „doradcy” Światowego Kongresu Żydów, namawiającym do ekonomicznego bojkotu Polski za brak ustawy repywatyzacyjnej’ (FTVN, 31.03.2011) – radca + doradca.

[*Nowa lewicy*] **gwiazd(k)a** ‘o Bartoszu Arłukowiczu – pośle lewicy, który stał się gwiazdą mediów dzięki aferze hazardowej, jednakże w SLD (Sojusz Lewicy Demokratycznej) nie ma większego znaczenia’ (PDŁ 5/10/4) – gwiazda (‘człowiek wyróżniający się w danej dziedzinie, sławny i podziwiany’) + gwiazdka (‘młoda, ładna aktorka, która odniosła już pewne sukcesy’).

k(l)asa: *Stewardesy to mają dobrze... Mają facetów od razu posegregowanych według k(l)asy* („Krótkie”, Angora 31/11/38) – kasa + klasa.

[*Walka z*] **(kło)potem** ‘o walce z potem’ (TI 31/09/37) – potem + kłopotem.

KONTRA(KT) ‘o proteście pielęgniarek przeciw zatrudnianiu na kontrakt’ (FTVN, 21.03.2011) – kontra + kontrakt.

[*Tragedia „Kurska”*] – **Kontr(o)wersje** ‘o kontrowersjach, będących jednocześnie przeciwstawnymi wersjami, wokół zatonięcia rosyjskiego okrętu podwodnego „Kursk” 12 sierpnia 2000 r.’ (Wprost 19/12/64) – kontrwersje (‘przeciwstawne wersje’) + kontrowersje (kontrowersja ‘różnica zdań, rozbieżność sądów; spór, dyskusja, polemika’).

[*pierwszy*] **(k)rok** ‘podsumowanie rocznej prezydentury Bronisława Komorowskiego’ (FTVN, 6.08.2011) – rok + krok.

[*gotowy do*] **(ob)lotu** ‘o przygotowaniach do eksperymentalnego lotu na TU-154 do Smoleńska’ (FTVN, 7.08.2011) – lotu + oblotu.

[*Jesienne*] **o(d)krycia** ‘reklama jesiennych swetrów, żakietów, płaszczy, kurtek’ (Onet.pl, 20.09.2011) – okrycia + odkrycia.

(O)polskie [*hity wszech czasów*] ‘tytuł programu rozrywkowego z piosenkami Wojciecha Młynarskiego’ (TVP1, 25.04.2011) – polskie + opolskie.

[*Nie jestem*] **(p)osłem** ‘napis na koszulce Janusza Palikota, który oddał mandat posła Platformy Obywatelskiej’ (FTVN, 10.01.2011) – osłem + posłem.

(re)prezentacja ‘o chuligańskich wybrykach polskich pseudokibiców podczas meczu Polski z Litwą w Kownie’ (FTVN, 26.03.2011) – prezentacja + reprezentacja.

(R)EWOLUCJA [*wyobraźni*] ‘o aplikacji Łódź – (r)ewolucje wyobraźni, rekomendującej na 650 stronach Łódź jako miasto, które ma atuty godne Europejskiej Stolicy Kultury 2016’ (EI 206/10/4) – ewolucja + rewolucja.

(U)BÓJ [*RYTUALNY*] ‘spór posłów o ustawę rządową w sprawie uboju rytualnego zwierząt’ (WTVP1, 11.07.2013) – bój + ubój.

(U)BÓSTWO ‘o ubóstwie papieża Franciszka, który troszczy się o biednych. Podczas przeprowadzki do Watykanu okazało się, że jedynym dobytkiem papieża była para butów i kartony z książkami’ (WTVP1, 19.03.2013) – bóstwo (tu: *przen.* ‘przedmiot uwielbienia, zachwytu’) + ubóstwo.

[*Prawo*] **w (o)biegu** ‘o dziwnych okolicznościach podjęcia przez polski rząd decyzji o podpisaniu umowy ACTA: *W Polsce na dialog znalazł się swoisty patent. Gdy organizacje pozarządowe czekały zgodnie z obietnicą premiera na debatę, problem ACTA rozwiązano między jedną kadencją rządu a drugą*’ (<http://wyborcza.pl>, 23.01.2012) – w biegu (*pot.* ‘w pośpiechu’) + w obiegu (‘obiegać’).

[*Adam to prawdziwy*] **(wice)mistrz** ‘o Adamie Małysz, który na Zimowych Igrzyskach Olimpijskich w Vancouver został wicemistrzem, choć dwa srebrne medale, które zdobył, mają dla niego wartość złota olimpijskiego’ (DŁ 44/10/2) – mistrz + wicemistrz.

wiz(j)a? ‘o projekcie zniesienia wiz dla Polaków wyjeżdżających do USA, który nie został wciąż wprowadzony w życie, czyli pozostaje w sferze wizji’ (FTVN, 1.02.2012) – wiza + wizja (tu: ‘przywidzenie, majak’).

[*Dorn*] **się nie (w)stawił** ‘poseł Jerzy Dorn nie stawił się na posiedzenie komisji etyki w swojej sprawie. Rzeczą dotyczy jego stanu upojenia alkoholowego

podczas posiedzenia sejmku’ („TAK JEST” TVN24, 3.02.2011) – stawił się + wstał się (wstawić się *pot.* ‘upić się’).

[*Niemiecki*] **w(t)orek** ‘o licznych medalach dla Niemców na Zimowych Igrzyskach Olimpijskich w Vancouver, które przypadły na wtorek 16 lutego 2010 r.’ (WTVP1, 17.02.2010) – worek + wtorek.

(**za**)**skoczył** ‘o nowym mistrzu Pucharu Świata w skokach narciarskich 19-letnim Polaku Krzysztofie Biegunie’ (WTVP1, 25.11.2013) – skoczył + zaskoczył.

(**z**)**ręczna** [*robota*] ‘o meczu Francja–Irlandia wygranym przez Francję dzięki bramce, w zdobyciu której zawodnik Francji pomógł sobie ręką’ (FTVN, 19.11.2009) – ręczna + zręczna.

Na podstawie zaprezentowanego materiału można stwierdzić za D. Ochmann, iż „wydzielenie części różniącej komponenty nie musi wcale oznaczać jej umieszczenia wewnątrz wyrazu” (Ochmann 1997: 136). W powyższych przykładach przeważają nawet kontaminacje z nawiasem w części nagłosowej. Widoczna jest zależność między semantycznym związkiem komponentów, zamierzonym znaczeniem tych kontaminacji a tym, co znalazło się w nawiasie. Mamy tu do czynienia głównie z przykładami z polskich mediów.

b. (Mem)ento ‘o internetowych żartach zwanych memami – jako swoistym memento (w kontekście ostatniej porażki polskiej reprezentacji w meczu ze Słowacją jako „debiutu” nowego selekcjonera Adama Nawałki)’ (WTVP1, 16.11.2013) – memento (*łac.* pamiętaj, *podn.* ‘rodzaj ostrzeżenia, przestrogi’) + mem (‘żart internetowy’).

(**OC**)**ENA** [*RYZYKA*] ‘kierowcy coraz częściej jeżdżą bez ubezpieczenia OC’ (WTVP1, 25.08.2011) – ocena + OC (‘ubezpieczenie samochodu od odpowiedzialności cywilnej’).

(**OFE**)**NSYWA** ‘minister pracy Jolanta Fedak chce osłabić fundusze emerytalne. O konieczności zmian w systemach emerytalnych uderzających w OFE’ (FTVN, 21.05.2011) – ofensywa (‘zorganizowane, zdecydowane wystąpienie przeciw komuś lub czemuś’) + OFE (Otwarty Fundusz Emerytalny).

(**OFE**)**RTA** [*RZĄDU*] ‘rząd chce zmniejszyć składkę, jaka trafia z zarobków do OFE z 7,3% do 2,3%. 5% składki ma trafić do ZUS. W ten sposób wzrosną emerytury. Składki trafiające do ZUS można dziedziczyć’ (WTVP1, 24.01.2011) – oferta + OFE (Otwarty Fundusz Emerytalny).

[*POLITYCY*] (**OFE**)**RUJA** ‘opozycja chce publicznej debaty w sprawie OFE’ (WTVPI, 17.03.2011) – oferują + OFE (Otwarty Fundusz Emerytalny).

(**PO**)**LUBOWNY** [*KONIEC SPORÓW*] ‘Platforma Obywatelska zwiera szyki przed wyborami’ (WTVPI, 9.03.2011) – polubowny (‘polegający na dobrowolnym porozumieniu między stronami, na załagodzeniu sprzeczności, sporów’) + PO (Platforma Obywatelska).

W danej grupie częśćka różniąca pełne formy obydwu komponentów znajduje się poza nawiasem, zaś częśćka wspólna (homonimiczna) objęta jest nawiasem (odwrotnie niż w grupie poprzedniej). Częstkę wspólną krzyżujących się wyrazów wyznaczają skrótownice (poza pierwszym przykładem). Nawias występuje w części nagłosowej.

c. foto(de)montaż ‘o atrapach fotoradarów, które miały zniknąć, ale wciąż stoją’ (FTVN, 3.01.2011) – fotomontaż (tu: ‘instalowanie fotoradarów’¹⁴) + demontaż.

kibic(i)e ‘o burdach wszczynanych przez pseudokibiców, m.in. o zdemolowaniu autobusu wiozącego ich na mecz do Poznania’ (FTVN, 1.03.2011) – kibice + bicie.

Krak(r)over ‘kategoryczny sprzeciw władz Krakowa dla pomysłu poruszania się urzędników rowerami. Istnieje wiele argumentów przeciw pomysłowi, m.in. przepisy BHP nakazujące ładny wygląd (i zapach) czy czas załatwiania spraw’ (FTVN, 23.07.2012) – Kraków + to be over (*ang.* ‘skończyć się, zakończyć się’) + rower.

[*Ksiądz*] **na (s)eksport** ‘o księdzu z diecezji płockiej oskarżonym o molestowanie kleryków w tamtejszym seminarium. Został on odsunięty od duszpasterstwa, a następnie przywrócony i wysłany do parafii w Mołdawii: *Zajmuje się obecnie tym, co lubi najbardziej, czyli pracą z młodzieżą. Zwłaszcza męską*’ (www.faktyimity.pl, 31.01.2013) – na eksport + seks.

ry(d)zykowna [*gra*] ‘Watykan nie zajmie stanowiska w sprawie wypowiedzi o. Rydzyka o totalitaryzmie w Polsce. Rząd domaga się reakcji papieża’ (FTVN,

¹⁴ Rzeczownik *fotomontaż* w zn. ‘instalowanie fotoradarów’ można uznać za neologizm semantyczny. W swoim właściwym, skodyfikowanym znaczeniu *fotomontaż* to ‘obraz fotograficzny otrzymany przez sfotografowanie kompozycji utworzonej z fragmentów kilku fotografii, rysunków itp.’, a także ‘metoda tworzenia takich obrazów’.

26.06.2011) – ryzykowna + Rydzyk (Tadeusz Rydzyk ‘polski duchowny, redemptorysta, założyciel i dyrektor rozgłośni radiowej Radio Maryja’).

(s)ekspонат [*Ekspонат z „Kopernika” oburza pravicowych polityków. Słusznie?*] ‘o ekspozycji w Centrum Nauki Kopernik z zaznaczonymi strefami ero-gennymi’ (FTVN, 5.11.2013) – ekspонат + seks.

Powyższe przykłady zdają się potwierdzać jeszcze inną funkcję nawiasu: „Nawias może też pełnić funkcję pomocniczą, służy wyeksponowaniu kontaminacji, eliminując ewentualną jej niezrozumiałość i niezauważalność, wskazuje także na oddziaływanie na siebie różnych rodzajów kontaminacji i uzyskaną w ten sposób większą swobodę w operowaniu kontaminacją” (Ochmann 1997: 136).

W danej grupie nawias różniący pełne części komponentów znajduje się zarówno wewnątrz kontaminacji (więcej przykładów), jak i w nagłosie.

d. Do kontaminacji można też konsekwentnie zaliczyć formy, w których krzyżujące się ze sobą wyrazy zawierają takie same części (całe wyrazy) i znajdują się do siebie w stosunku antonimii.

(Anty)reklama ‘o programie „Kuchenne rewolucje”, który stał się antyreklamą „Karczmy u Bartka” w Bukowinie’: – *Skoro na udział w takim programie się zgodzili, to sami sobie winni – mówi Andrzej Czernik [sołtys Bukowiny – przyp. K.R.]. – Na szczęście tego nie oglądałem. Mieszkam obok, do mnie nikt nie przyszedł robić programu. Kto się na tego typu rzeczy godzi ten ma reklamę. Albo antyreklamę* („Szok”, Angora 13/12/31) – reklama + antyreklama.

[wybór] **(a)polityczny?** ‘o wyborach na prokuratora generalnego. Politycy będą mieli minimalny wpływ na jego pracę’ (FTVN, 30.11.2009) – polityczny + apolityczny.

[Poród] **(bez)płatny** ‘o konieczności dopłaty 2,9 tys. zł za poród „z NFZ” w prywatnym szpitalu Salve na ul. Szparagowej w Łodzi. Poród miał być całkowicie pokrywany z NFZ’ (GW 3/09/5) – płatny + bezpłatny.

(bez)ruch ‘o możliwości upadku partii „Ruch Poparcia Palikota”, ponieważ Janusz Palikot nie złożył sprawozdania z działalności partii, co może spowodować wykreślenie jej z rejestru’ (FTVN, 27.04.2011) – Ruch (Poparcia Palikota) + bezruch.

(nie)bezpiecznik ‘o wyłączeniu się bezpiecznika w boeingu, którym awaryjnie lądował kpt. Tadeusz Wrona. Bezpiecznik jest odpowiedzialny za wysunięcie podwozia i bezpieczne lądowanie’ (FTVN, 31.10.2012) – bezpiecznik + niebezpiecznik.

(Nie)edukacja [*seksualna*] ‘o braku edukacji seksualnej w Polsce’ („Panorama” TVP2, 10.02.2011) – edukacja + nieedukacja.

(Nie)kulturalnie? ‘o mailowych zaproszeniach dla rodzin ofiar katastrofy smoleńskiej do krypty wawelskiej na otwarcie pamiątkowej tablicy ku czci ofiar. Część rodzin nie dostała zaproszeń i jest tym faktem zbulwersowana’ (FTVN, 7.09.2010) – kulturalnie + niekulturalnie.

[*Marny limit na*] **(nie)leczenie** ‘o wciąż małym limicie NFZ na rok 2009 przeznaczonym na leczenie mieszkańców woj. łódzkiego (mimo zwiększenia o 400 mln zł). Osoby, mające jakieś schorzenia, które już swój limit wykorzystały, leczą się za pieniądze tych, którzy z usług medycznych nie korzystają’ (EI 256/08/13) – leczenie + nieleczenie.

[*Medycyna*] **(nie)naturalna** ‘o dyplomowanych lekarzach, którzy krytykują radioterapię jako skuteczną metodę walki z rakiem, proponując środki zastępcze, np. ciecierzycę’ (FTVN, 15.02.2010) – naturalna + nienaturalna.

(Nie)porozumienie [*gazowe*] ‘o trudnych warunkach stawianych przez Rosję na przepływ gazu do Polski’ (WTVP1, 1.12.2009) – porozumienie + nieporozumienie.

[*Stewardessa – zawód*] **(nie) wyłącznie** [*dla kobiet*] ‘o mężczyznach – stewardach’ (PNŚ TVP2, 24.02.2011) – wyłącznie + nie wyłącznie.

Należy zauważyć, iż najbardziej popularną formą akcentowania kontaminacji z przeczeniem jest cząstka przecząca w nawiasie. Niektóre powstałe w ten sposób twory są neologizmami słowotwórczymi, np. *niebezpiecznik* (analogicznie do *bezpiecznik*).

Na podstawie przeanalizowanych wyżej przykładów widać, że kontaminacje graficzne, wykorzystujące nawias jako kondensację znaczenia i wskazanie podwójnego czytania, dominują w polskich mediach (przykłady polskie stanowią tu cały, poza jednym przykładem rosyjskim, materiał praktyczny kontaminacji z nawiasem). Szczególnie chętnie stosowane są w ozdobnikach programów informacyjnych w telewizji polskiej (częściej w komercyjnej, np. TVN).

1.2.2. Dekompozycja

Zebrane w danej grupie twory kontaminacyjne różnią się od poprzednich jedynie graficznym sposobem wyodrębnienia kontaminacji, a także w pewnym stopniu bardziej ograniczonymi możliwościami manipulowania zapisem.

Kontaminacja obejmuje oba pełne komponenty, których skrzyżowanie osiąga się w planie graficznym przez dekompozycję jednego komponentu pod wpływem drugiego, którego granice wyznaczają jednocześnie zasięg wydzielonego węzła¹⁵. „Wskaźnikiem dekompozycji jest znak graficzny, np. kropka, przecinek, dywiz w miejscu, w którym nie powinien się pojawić” (Ostromęcka-Frączak 2008: 17).

Według R. Piętkowej najmocniej w semantykę ingeruje dywiz, „wkraczając bezpośrednio w strukturę jednostki leksykalnej, rozbijając ją lub scalając” (Piętkowa 1996: 166). W przedstawionym poniżej materiale dywiz występuje głównie w przykładach polskich.

«Ай! Phone». [*Так ли хорош новый модный телефон?*] ‘o telefonach iPhone 3G, które znalazły się w sprzedaży w Rosji na początku października 2008 r. Są one bardzo popularne w USA, jednak w Rosji nie cieszą się taką popularnością ze względu na bardzo wysoką cenę: Ай-ай – цены-то кусаются! Спрашивается, если всё так хорошо, то почему в США за первые три дня продажи разошёлся миллион (!) iPhone 3G, а у нас за три недели купили от силы тысяч десять?’ (www.aif.ru, 22.10.2008) – ай! (‘wykrzyknik wyrażający spontaniczną reakcję mówiącego na nieoczekiwane doznanie, zwykle przykre’, tu: ‘przestrasz z powodu wysokiej ceny iPhone’a’) + iPhone (kontaminacja foniczna, a także przykład połączenia cyrylicy i alfabetu łańskiego).

Ванька, встань-ка! [*Лишь 40% мужчин у нас довольны сексуальной жизнью*] ‘Rosjanie nie są zadowoleni z życia seksualnego. Tytuł konotuje trudności w pobudzeniu męskiego organu płciowego, wyrażone łagodną prośbą o erekcję’ (АиФ 13/11/37) – ванька-встанька (pochodzi od *ванька-встанька* ‘zabawka, której nie można przewrócić’, oznacza ‘łatwo ulegający pobudzeniu męski organ płciowy’, zob. Dembska 2007: 40) + Ванька, встань-ка (-ка ‘partykuła stosowana dla zmiękczenia, złagodzenia prośby, rozkazu’: wańka, stań że).

¹⁵ D. Buttler dekompozycję nazywa „żartobliwym podziałem słowa na człony znaczące” (2001: 126), czyli „dowcipem podziałowym”, który jest jedną z najstarszych odmian dowcipu. Kalambur – bo tak się go określa, według badaczki, „w czasach nowszych przeżywa wyraźny kryzys” (ibidem: 127). D. Buttler uważa, że jest to dowcip o prymitywnej technice, łatwy kompozycyjnie, niezmuszający odbiorcy do wysiłku intelektualnego, natomiast efekt komiczny ma podłoże raczej strukturalne, „wynikające z samej techniki podziału, ujawnienia nieoczekiwanej złożoności wyrazu” (ibidem: 128).

ВИНО ГРАДОМ ‘o spotkaniu Władimira Putina z prezydentem Dagestanu, podczas którego, obok omawianych ważnych kwestii gospodarczych, premier Rosji dowiedział się o rekordowym urodzaju winorośli: ponad 140 tys. ton’ (ТД 247/11/2) – виноградом (виноград) + вино градом (wino sypie się jak grad).

Эконом? Класс! [*Помойте окна – сберегите электроэнергию*] ‘o tym, jak wydatkowanie energii elektrycznej w domu sprowadzić do minimum’ (АиФ 35/12/67) – эконом-класс (klasa ekonomiczna ‘podstawowa, a zarazem najtańsza klasa rezerwacji biletów samolotowych’) + класс (pierwszorzędnie, świetnie).

alko-mat ‘o odmiennych wskazaniach alkomatów, którymi badano wojewodę małopolskiego Stanisława Kracika – pierwszy z nich wykazał niewielką zawartość alkoholu we krwi wojewody, drugi, bardziej precyzyjny, nie wykazał zawartości alkoholu’ (FTVN, 15.01.2011) – alkomat + mat (*arab.* ‘umarł’, *sport.* ‘w szachach: posunięcie uniemożliwiające obronę króla, kończące grę’).

alko-test ‘według danych Światowej Organizacji Zdrowia Polacy są w ścisłej czołówce pod względem spożywania alkoholu’ (FTVN, 19.02.2011) – alkotest (‘przyrząd do pomiaru zawartości alkoholu we krwi’) + test (tu: ‘zestaw punktowanych pytań lub zadań stosowany w celu obiektywnej oceny czyjejś wiedzy na dany temat’).

auto-reklama ‘o nowym salonie samochodowym w Genewie i nowych modelach samochodów’ (FTVN, 1.03.2011) – autoreklama (‘reklama własnej osoby lub firmy’) + auto + reklama.

[NADGRYŻ] **A DAM** ‘wypowiedź w tzw. dymku na fotografii przedstawiającej dziewczynę i chłopaka stylizowanych na Adama i Ewę. Oboje są nadzy (zdjęcie ujmuje ich do połowy), dziewczyna w uniesionej dłoni trzyma jabłko, a z jej ramienia zwisa wąż. W tle widać egzotyczne rośliny. Fotografia zatytułowana jest *Nastoletnie kusicielki*’ (Angora 34/14/11) – Adam (‘według Biblii: pierwszy człowiek na Ziemi, którego Bóg stworzył na swoje podobieństwo’) + a dam (dać).

bunga love ‘o oskarżeniach wobec Silvio Berlusconi w sprawie seksafery, czyli imprez „bunga bunga” w domu premiera z udziałem prostytutek’ (FTVN, 15.02.2011) – bungalow (‘jednopiętrowy podmiejski dom mieszkalny z werandami’) + „bunga bunga” (‘imprezy z młodymi kobietami – prostytutkami w domu Silvio Berlusconi’) + love (*ang.* miłość).

‘napis na rysunku do artykułu „List od emigranta” autorstwa europoła PiS (Prawo i Sprawiedliwość) Ryszarda Czarneckiego. Jest to elektroniczny list do europoła Czarneckiego od wymyślonego przyjaciela – emigranta’ (GP 33/12/35) – e (‘elektroniczny’) + EMIGRANT + **Solidarność** (wyraz *emigrant* został napisany z użyciem liter „solidarycy”, czyli czcionką podobną do kształtu logo NSZZ „Solidarność”; mamy więc tu podwójną kontaminację graficzną: dekompozycję z „solidarycą”).

Eks-misja ‘o propagowanej przez PiS (Prawo i Sprawiedliwość) modzie przekazywania nowym władzom osób wcześniej potrzebnych i lansowanych, które teraz stają się w oczach PiS podstawionym przez wroga niełojalnym dwulicowcem’ (Polityka 1/09/103) – eksmisja (‘przymusowe wysiedlenie z pomieszczenia lub nieruchomości na mocy decyzji władz administracyjnych lub wyroku sądowego’) + eks misja (‘była, dawna misja’).

go. win! ‘o kandydowaniu na stanowisko przewodniczącego PO (Platforma Obywatelska) Jarosława Gowina, który jest kontrkandydatem Donalda Tuska’ (FTVN, 27.06.2013) – Gowin + go (*ang.* idź) win (*ang.* zwyciężaj).

NIE-LOT ‘o Boeingu 767, którym kapitan Tadeusz Wrona awaryjnie lądował 5 miesięcy temu, a który już nie poleci w barwach LOT. Jego naprawa jest nieopłacalna, a powrót do floty niemożliwy’ (FTVN, 5.04.2012) – nietot (‘ptak pozbawiony zdolności latania’) + lot + LOT (Polskie Linie Lotnicze).

o-racja ‘o przesłuchiowaniu Zbigniewa Ziobry w komisji ds. nacisków w sprawie afery gruntowej’ (FTVN, 18.03.2010) – oracja (tu: *żart.* ‘długa, napuszona, zwykle nudna przemowa’) + racja.

pan Kiewicz: *Jeszcze w czasach carskich poszedł Józef Pankiewicz do urzędu załatwić jakąś sprawę. – Wasza familia? – pyta urzędnik. – Pankiewicz – usłyszał odpowiedź. – Dobrze, dobrze, każdy Polak to pan. Pisz: Kiewicz – zwrócił się do kancelisty* (Żarty, Angora 34/12/38) – Pankiewicz + pan Kiewicz.

PO-PULIZM I PO-DLIZYWANIE SIĘ ‘o populistycznej polityce Donalda Tuska’ (GW 72/09/19) – PO (Platforma Obywatelska) + populizm (‘lansowanie idei, głównie politycznych i ekonomicznych, zgodnych z oczekiwaniami większości społeczeństwa w celu uzyskania jego poparcia’), PO + podlizywanie się.

PO-STKOMUNISTYCZNY: *TVN i GAZETA WYBORCZA TO DWIE PO-STKOMUNISTYCZNE PROPAGANDÓWKI RZĄDU PO* (opinia do art.

„Nie było kłótni między gen. Błasikiem a kapitanem TU-154?”, <http://wiadomosci.onet.pl>, 28.02.2011) – PO (Platforma Obywatelska) + postkomunistyczny (‘o komunistycznym rodowodzie’).

samo lot ‘o myśliwcu F16, który wystartował na Florydzie bez załogi’ (FTVN, 26.09.2013) – samolot + samo + lot.

Stop!klatka ‘o cenzurze w filmie’ (FiM 5/12/12) – stop! (‘wykrzyknik nakazujący komuś natychmiastowe zatrzymanie się lub przerwanie jakiejś czynności’) + stop-klatka (*film*. ‘obraz filmowy zatrzymany na ekranie podczas projekcji’).

WY-CENA [ŚMIERCI] (tytuł na okładce) ‘o propozycji odszkodowania dla bliskich ofiar katastrofy smoleńskiej w wysokości 250 tysięcy złotych i gorzkiej refleksji na temat ceny cierpienia rodzin, które straciły bliskich na posterunku pracy, w innych katastrofach czy zdarzeniach. Czy ich cierpienie jest mniejsze?’ („Cena życia”, www.wprost.pl, 19.09.2013) – wycena + cena.

Jak pokazują powyższe przykłady, wskaźnikiem dekompozycji może być też wykrzyknik lub pytajnik, jak również rozdzielenie komponentu kontaminacji bez znaków graficznych (por. *вино градом*, *bunga love*, *pan Kiewicz*, *samo lot*, *A DAM*). W danym materiale więcej przykładów dostarczyły polskie media.

1.2.3. Wyróżnienie kolorem (gra z kolorem)

W prasie rosyjskiej (głównie bulwarowej) w charakterze kontaminacji graficznej często pojawia się wyróżnienie kolorem wspólnej części krzyżujących się komponentów. Jest to jeden z najefektowniejszych sposobów zapisu. Wykorzystuje się wiele kolorów – czerwony, niebieski, biały, żółty, szary, pogrubiony czarny.

БОРИСЬ ‘napis na transparencie niesionym podczas marszu pamięci ku czci zamordowanego opozycjonisty rosyjskiego Borysa Niemcowa’ (WTV P1, 1.03.2015) – Борис + борись (walcz).

ВЕСКАЯ [ПРИЧИНА] ‘o 15-letnim mieszkańcu Wołgogradu, który zrzucił 100 kg wagi, aby móc uczestniczyć w rytuale lodowej kąpieli w Wołdze z okazji Chrztu Pańskiego’ (ТД 10/12/6) – вес (waga) + веская (ważka).

[ПРЕТЕНДЕНТ НА] **ГЛАВНОЕ** [МЕСТО] ‘o kandydacie na następcę na pastnika klubu piłkarskiego CSKA – Vagnera Love, który przechodzi do innego klubu’ (ТД 18/12/15) – главное + Лав (Love) (w danym przypadku mamy do czynienia z dwoma zabiegami graficznymi: powiększeniem czcionki i wyróżnieniem kolorem).

КЛАУСТРОФОБЫ. [*Копы арестовали Санта Клауса за вандализм на глазах у десятков детей*] ‘o aresztowaniu w amerykańskim mieście Austin Santa-Klausa (Świętego Mikołaja) za próbę pomalowania przez niego budynku administracji stanu i krewki temperament podczas zatrzymania’ (ТД 290/12/10) – Санта Клаус (Święty Mikołaj) + клаустрофобы (‘osoby cierpiące na klaustrofobię: chorobliwy lęk przed ciasnymi lub zamkniętymi pomieszczeniami’).

[*НУЖЕН*] **КОЗЫРЬ** ‘zawodnik petersburskiego klubu piłkarskiego „Zenit” Konstantin Zyrianow – jako atut dla klubu piłkarskiego „Anży”, który próbuje pozyskać piłkarza. Klub ten gotów jest płacić Zyrianowowi 3 miliony euro na rok’ (ТД 252/11/14) – козырь (atut) + Зырянов.

КРАЕУГОЛЬНАЯ [*ПОДДЕРЖКА*] ‘o trosce Władimira Putina o wdowy i bliskich górników, którzy zginęli w kopalni „Raspadskaja”. Premier osobiście sprawdził, czy otrzymali oni wszelką pomoc od władz Kuzbasu’ (ТД 14/12/2) – краеугольный (kluczowy) + уголь.

[*Карибский*] пи**РОМАН.** [*Роман Абрамович закатил фантастическую новогоднюю вечеринку с салютом для друзей на Карибских Островах*] ‘o hucznym wieczorze noworocznym z fajerwerkami, zorganizowanym dla przyjaciół na Karaibach przez znanego oligarchę rosyjskiego Romana Abramowicza’ (ТД 1/12/8–9) – пироман + Роман.

[*ЛЕПЕ НЕ*] **ПОДФАРТИЛО** ‘o pechu znanej prezenterki telewizyjnej Lery Kudriawcewoj, którą okradziono: złodzieje zabrali reflektory z jeepa z parkingu tuż przed jej domem’ (ТД 250/11/6) – подфартить (*pot.* mieć fart ‘udać się, poszczęścić się’) + фара (reflektor).

ПРОДВИНУТАЯ [*СТРАТЕГИЯ*] ‘o zaproponowanej przez prezydenta Miedwiediewa strategii umocnienia bezpieczeństwa państwa poprzez zniszczenie informacyjnych systemów obrony przeciwrakietowej (ПРО). Działania te mają być przeprowadzone przy pomocy wysoce zaawansowanych technicznie środków’ (ТД 266/11/2) – ПРО (obrona przeciwrakietowa) + продвинутая (zaawansowana).

[*СТАВИМ*] **ПРОЧЕРК** ‘o braku porozumienia między Rosją i USA w sprawie bezpieczeństwa narodowego. Chodzi o obronę przeciwrakietową (ПРО). Rosja chce, aby jej elementy, rozmieszczane przez USA na terytorium krajów sąsiednich, nie zagrażały bezpieczeństwu państwa’ (ТД 258/11/2) – ПРО (obrona przeciwrakietowa) + прочерк (‘kreska’ <w niewypełnionej rubryce> w zn. ‘nie dotyczy’).

[*НЕПРОДАЖНЫЙ*] **ТАЛАНТ** ‘o wielkim talencie jednego z zawodników moskiewskiego klubu piłkarskiego CSKA – Alana Dzagoeva, zauważonym przez inne europejskie kluby, które chciałyby pozyskać zdolnego piłkarza.

Jednak prezes klubu – Jewgienij Giner pod żadnym warunkiem nie odda zawodnika’ (ТД 18/12/15) – талант + Алан.

[ДЕНЕЖНОЕ] **УДОВОЛЬСТВИЕ** ‘o podwyższeniu emerytur i pensji wojskowym i pracownikom organów spraw wewnętrznych’ (ТД 271/11/2) – удовольствие (zadowolenie) + довольствие (żołd).

УРОДЫ ‘o lekarzach, na których pomoc bezskutecznie czekała ciężarna kobieta, co skończyło się jej śmiercią’ (ТД 260/11/1) – уроды (potwory) + роды (poród).

ЭНИСТОНЫ [УДИВЛЕНИЯ]. [Дженифер Энистон скупает особняки для встреч с новым бойфрендом] ‘aktorka Jenifer Aniston skupuje apartamenty, aby spotykać się ze swoim nowym narzeczonym. W apartamentach tych mieszka po kilka miesięcy’ (ТД 223/11/3) – Энистоны (Энистон ‘nazwisko aktorki Jenifer Aniston’) + стоны (jęki).

Wyróżnienie kolorem w polskich mediach nie jest popularnym sposobem uatrakcyjnienia zapisu, o czym świadczą tylko dwa przykłady.

[Nagroda dla] **ОЛИМП!** ‘o nagrodzie dla Agencji Usług Oświatowych Ośrodka Szkolenia Kierowców „OLIMP” za efektywne wykorzystanie środków UE – Europejskiego Funduszu Społecznego’ („Gazeta ‘Wysokie Obroty’” 10/09/8) – OLIMP + **Л** (symbol „Nauka jazdy”).

Попchnięта ‘o ciąży niepełnosprawnej 18-latki, sprawcą której jest wielce zasłużony proboszcz cerkwi prawosławnej’ (NIE 44/11/10) – pop (‘duchowny w kościele prawosławnym i grekokatolickim’) + popchnięта (*grub.* popychać ‘o mężczyźnie: odbywać stosunek seksualny’).

Wydaje się, iż w większości zaprezentowanych wyżej przykładów brak jest uzasadnienia zastosowanych kolorów. Dobiera się je przypadkowo. Niekiedy wybrany kolor jest przeciwstawny do barwy desygnatu, por. np. **КРАЕУГОЛЬНАЯ ПОДДЕРЖКА**. W niektórych jednak przypadkach można uzasadnić wyróżnienie odpowiednim kolorem, por. np. **ОЛИМП**, **Попchnięта** czy **ПОДФАРТИЛО**. Pierwszy przykład – to kontaminacja z symbolem „Nauka jazdy” (biała litera L na niebieskim tle). Drugi z kolei – (czarne tło) może kojarzyć się z głównym elementem stroju duchownych – czarną sutanną (bohater artykułu – pop), choć podobnie wyróżniona częśćka – biały druk na czarnym tle spotykany jest także w innych przykładach rosyjskich, niezależnie od sensu wyróżnionej częśćki (por. *карибский ну-РОМАН*, *денежное удовольствие*). W ostatnim przykładzie – **ПОДФАРТИЛО**

(ЛЕПЕ НЕ ПОД**ФА**РТИЛО) możemy doszukać się celowości użycia czerwonego koloru dla części *фар* (od *фара* – światło, reflektor), choć trudno tę celowość z całą pewnością stwierdzić (wobec wcześniej zauważonego przypadkowego doboru barw). Kolor jednak, niezależnie od przypadkowości jego doboru, buduje nową jakość semantyczną poprzez wyodrębnienie zaznaczonego fragmentu.

Warto podkreślić, że wszystkie rosyjskie przykłady gry z kolorem (oprócz **БОРИС**) pochodzą z jednego tylko źródła – gazety «Твой День», należącej do tzw. „tabloidów”.

1.2.4. Czcionka, znak i symbol graficzny

Kolejnym sposobem tworzenia kontaminacji graficznej jest posługiwanie się różnymi rodzajami czcionek oraz znakami i symbolami graficznymi. Utworzenie węzła wpływa na zmianę formy zapisu jednego z komponentów pod wpływem drugiego. Wyróżniona graficznie część (wyraz) tworząca jednocześnie węzeł z drugim komponentem wnosi do kontaminatu swoje znaczenie. W kontaminacji zasadniczo biorą udział pełne formy obydwu komponentów. W rosyjskiej kontaminacji graficznej tego typu występuje (obok odpowiednich rozmiarów czcionki) także połączenie elementów cyrylicy i alfabetu łacińskiego oraz połączenie elementów współczesnej i staroruskiej grafiki.

а. АДская [свёкла]. [*Нормализует давление, усилит потенцию*] ‘o odkryciu leczniczych właściwości buraka jako środka obniżającego ciśnienie (skrót АД) i zwiększającego potencję’ (АиФ 30/10/32) – АД (ciśnienie tętnicze) + адская (diabelska, czyli ‘nadzwyczajna’).

БУТафория. [*Зачем США хотят посадить россиянина?*] ‘o aresztowaniu w Tajlandii rosyjskiego biznesmena Wiktora Buta – głównego dostawcy broni na świecie. Buta, jako niewygodnego konkurenta, chcą przejąć i wtrącić do więzienia Stany Zjednoczone’: *На самом деле россиянин может быть всего лишь пешкой в игре спецслужб на мировом рынке нелегальной торговли оружием* (АиФ 35/10/10) – Бут + бутафория (‘рекwiizyty imitujące prawdziwe przedmioty w przedstawieniu teatralnym, na wystawach sklepowych’; *pot.* ‘o czymś przyciągającym zewnętrznie, fałszywym, udawanym’, zob. Кузнецов 2006: 105).

[*Вы ещё не* **вЛИПли**? [*Фальшивые ТСЖ размножаются*]] ‘o zakładaniu fikcyjnych wspólnot mieszkaniowych (ТСЖ) i sposobach ich likwidacji. Okazuje się, że do wspólnot zapisywani są mieszkańcy Moskwy bez ich wiedzy.

Członkami wspólnot są także osoby nieżyjące i noworodki’ (АиФ 6/10/22) – влипли (влипнуть *pot.* wdepnąć ‘znaleźć się w nieprzyjemnej sytuacji’) + липа (*pot.* oszustwo, kłamstwo, nieprawda).

[Мы] «**ВТОпили**», [нас] **ВТОптали** ‘po 18 latach Rosja została przyjęta do Światowej Organizacji Handlu (WTO). O plusach i minusach tego wstąpienia ze zdecydowaną przewagą ujemnych stron’ (АиФ 48/11/20–21) – WTO (Światowa Organizacja Handlu) + втопили (втопить ‘zrobić coś szybko, intensywnie’), WTO + втоптали (втоптать – wdeptać).

ВТОржение [чужих] ‘o ekonomicznych stratach Rosji wskutek wstąpienia do Światowej Organizacji Handlu (WTO)’ (АиФ 13/12/14) – WTO (Światowa Organizacja Handlu) + вторжение (wtargnięcie, inwazja).

[Еле] **выПОЛз**. [В Москве фанаты едва не разорвали легендарного основателя «Битлз»] ‘o szaleństwie fanów Paula McCartneya podczas jego wizyty w Moskwie’ (ТД 284/11/1) – выполз (wypełzł, wylazł) + Пол (Paul).

ГОСТевые [запасы]. [От вредных добавок в еде обезопасят только знания] ‘o tym, że warto znać normy zawartości poszczególnych składników w pożywieniu, co pozwoli kupować produkty bezpieczne dla zdrowia’ (АиФ 42/10/46) – ГОСТ (wszechrosyjska norma państwowa) + гостевые (dla gości).

ДЕТзаСАДа. [За места в садах идет настоящая война] ‘o ogromnej liczbie dzieci oczekujących w Rosji na miejsca w przedszkolach i metodach walki matek o te miejsca. O determinacji rodziców, dla których nie jest ważna jakość wychowania przedszkolnego, lecz umieszczenie dziecka w obojętnie jakim przedszkolu’ (АиФ 11/12/51) – детсад (przedszkole) + засада (zasadzka) + детзасада (zasadzka dla dzieci).

ДетсадОК! ‘o znacznie większej liczbie przedszkoli, które zostaną oddane do użytku w 2012 r. w Moskwie (w porównaniu z rokiem ubiegłym)’ (АиФ 7/12/23) – детсадок¹⁶ (‘forma zdrobniała od *детсад* – przedszkole’) + ОК (‘dobry, porządny, do rzeczy’).

ДИКанька: [Из ВАршавина] в ДИКаньку. [Чья сборная долетит до середины Днепра?] (АиФ 24/12/1) – Дик (Dick Advocaat ‘trener piłkarskiej reprezentacji Rosji’) + Диканька (‘osada miejska w obwodzie połtawskim na Ukrainie, uosabiająca tu Ukrainę – współgospodarza Euro 2012’).

¹⁶ Tego typu zdrobnienie od *детсад* jest rzadko używane. Obligatoryjną i skodyfikowaną formą jest *детсадик*. Forma *детсадох* została odnaleziona na rosyjskiej stronie internetowej yandex.ru.

ДИКие [*прогнозы*] ‘o prognozach dla Rosji na Euro – 2012. Według analityków Castrol EDGE występ Rosji zakończy się w ćwierćfinale mistrzostw, chociaż trener reprezentacji Dick Advocaat nazywa ją ukrytym faworytem Euro 2012’ (АиФ 22/12/43) – Дик (Dick Advocaat ‘trener piłkarskiej reprezentacji Rosji’) + дикие (dziwaczne, idiotyczne).

ДоСАДный [*надзор*]. [*Кто отвечает за жизнь и здоровье наших малышей?*] ‘o konieczności ciągłego nadzoru i kontroli w przedszkolach w związku z tragedią, do jakiej doszło w jednym z moskiewskich przedszkoli, gdzie na placu zabaw zginęła 3-letnia dziewczynka’ (АиФ 9/12/25) – досадный (przykry) + сад (детсад – przedszkole).

[*ФИЛ В КРЕМЛЕ СТАЛ*] **ДРУГОЙ** ‘o show rosyjskiego artysty Filipa Kirkorowa pt. „Другой”, które przedstawił na Kremlu’ (МК 255/11/11) – другой + drugoy.

ЕдРеный [*Рогозин*] ‘z niechęcią, irytacją o członku partii „Jedna Rosja” (ros. ЕР) Dmitriju Rogozinie jako stałym przedstawicielu partii przy NATO’ (ТД 268/11/2) – ЕР (Jedna Rosja) + едрёный (tu: pieprzony ‘epitet oznaczający emocjonalny, zazwyczaj negatywny stosunek mówiącego do przedmiotu’).

ЗапроцеДУРИЛИ! ‘o nadmiarze procedur, które w znacznym stopniu utrudniają założenie i prowadzenie prywatnego biznesu w Rosji’ (АиФ 49/11/31) – запроцедурить (tu: ‘zbytnio obwarować procedurami, zarzucić procedurami’) + дурить (wygłupiać się).

заСАДа: [*Малышня*] в **заСАДе?** [*28 тыс. детей не хватило в этом году мест в детских садиках*] ‘o dramatycznej sytuacji w moskiewskich przedszkolach, w których brakuje miejsc dla 28 tys. dzieci. O sposobach radzenia sobie z tą sytuacją, czyli np. zakładaniu tzw. rodzinnych przedszkoli przez niepracujące mamy, które w ten sposób zarabiają’ (АиФ 37/09/17) – засада (zasadka) + сад (детсад – przedszkole).

ЗаХЛЕБнулись [*ценами*]. [*Кто взвинчивает стоимость «продукта №1»?*] ‘o ciągłych podwyżkach cen chleba’ (АиФ 36/10/10) – захлебнуться (za-chłysnąć się) + хлеб.

ИноСТРАННЫЕ победы. [*Бразильцы, американцы и японка на защите России*] ‘o zwycięstwach odnoszonych przez zagranicznych sportowców na rzecz Rosji. Czy obcokrajowcy szkodzą Rosji, czy przynoszą pożytek?’ (АиФ 5/09/44) – иностранные + странные, победы + беды (kłopoty, zmartwienia).

ИНТЕРесное [*положение*]: [*В*] **ИНТЕРесном** [*положении оказался ЦСКА, но выйти из него не смог*] ‘o przegranej rosyjskiego klubu piłkarskiego z Interem Mediolan w ćwierćfinale Ligi Mistrzów, co zadecydowało

o pożegnaniu się klubu z wielkim futbolem’ (АиФ 15/10/53) – ИНТЕР (‘klub piłkarski z Mediolanu’) + интересное.

[Всемирная] **КАНАЛизация** ‘o ważniejszych światowych kanałach wodnych i historii ich powstania’ (АиФ 1–2/12/38) – канал + канализация (‘zespół urządzeń sanitarnych do odprowadzania i oczyszczania ścieków’).

КЛАССный [кайф]. [Эксперимент по наркотестированию в школах отменен] ‘o problemie narkomanii w starszych klasach szkoły podstawowej i dużej skali tego zjawiska, zwłaszcza w Moskwie’ (АиФ 36/10/17) – класс (klasa) + классный (klasowy; super, ekstra).

КЛАССовое [неравенство] ‘o różnym poziomie edukacji szkolnej w Moskwie, co prowadzi do podziałów klasowych wśród młodzieży’¹⁷ (АиФ 7/11/24) – класс + классовый (klasowy, np. dotyczący podziału społeczeństwa – классовое общество).

Коммерсантъ ‘nazwa dziennika rosyjskiego o charakterze społeczno-politycznym. Jest wydawany od 1989 r. Redakcja uważa dzisiejszy Kommersant za „następcę” gazety pod tym samym tytułem, wydawanej w Rosji w latach 1909–1917 (stąd w nazwie twardy znak)’¹⁸ – коммерсант + коммерсантъ.

ЛИФТинг ‘o planowanych wymianach starych wind w domach mieszkalnych Moskwy’ (АиФ 9/11/17) – лифт + лифтинг (‘zabieg odmładzający twarz, oznaczający podciągnięcie skóry twarzy’).

[Летние] **МУЧЕНИЯ**. [Нужно ли заставлять ребёнка заниматься на каникулах?] ‘o „dobrych radach” nauczycieli początkowych klas, jakimi na zakończenie roku żegnają rodziców: dzieci powinny w czasie wakacji czytać, pisać i rozwiązywać zadania. Okazuje się jednak, iż zmuszanie dziecka do nauki w czasie wakacji jest dla niego męką’ (АиФ 31/12/19) – мучения (męczarnie) + учения (учение – nauka).

[Как Рязанова] **МУЧИЛИ** ‘historia powstania jednej z najlepszych radzieckich komedii muzycznych – „Nocy Karnawałowej” Eldara Riazanowa, której towarzyszyły ciągle „poprawki” decyzji reżysera odnośnie odtwórców głównych ról, wprowadzane przez dyrektora „Mosfilmu” Iwana Pyrjewa. Były one swoistą nauką, ale też i męką dla reżysera. W ostateczności obsadę filmu wybrał wspomniany dyrektor Iwan Pyrjew, a film, pomimo wieszczonej mu przez krytyków klęski, odniósł ogromny sukces’ (АиФ 52/12/45) – мучили + учили.

¹⁷ Podobną interpretację konatminatu **КЛАССовое** [неравенство] oraz wyjaśnienie słowa **классовый** znajdziemy u K. Dembskiej (zob. 2011: 51).

¹⁸ Zob. Коммерсантъ, Яндекс, <https://ru.wikipedia.org/wiki>, 17.06.2012.

[Школа] – **мУчительница**? ‘o zaletach nauki na stojąco w nowego typu ławce szkolnej, tzw. „kanciapie” (конторка), która zapewnia utrzymanie pozycji pionowej podczas lekcji, bez potrzeby schylania się nad podręcznikami czy garbienia się’ (АиФ 5/09/18) – мучительница (dręczycielka) + учительница.

[Что] **наДУМАли**? ‘o niezwykle płodnym ustawodawstwie w Dumie rosyjskiej. Od 2008 do 2011 r. deputowani Dumy zaaprobowali 1581 ustaw’ (АиФ 49/11/27) – надумать (nawymyślać) + Дума (‘izba niższa parlamentu Federacji Rosyjskiej’).

[Всё] **наЛАДится** ‘rada dyrektorów fabryki samochodów AvtoVAZ zaaprobowwała plan rozwoju do 2020 roku: to tego roku trzy razy zwiększy się produkcja – do 1 miliona samochodów, z czego 70% będą stanowić samochody marki Łada’ (www.rg.ru, 11.03.2010) – наладится (ułoży się, uda się) + Lada.

НаПротив [Кремля] ‘o masowych demonstracjach przeciwko Władimirowi Putinowi, które odbyły się w przeddzień uroczystości zaprzysiężenia go na prezydenta i o reakcji władz na te demonstracje’ (АиФ 20/12/9) – напротив + против.

[Спортивный] **наСТРОЙ**. [Известные стадионы ждет реконструкция] ‘o rekonstrukcji, jaka czeka znane moskiewskie stadiony „Izmajłowo” i „Dynamo”. O prosportowym nastawieniu władz’ (АиФ 8/09/18) – настрой (nastrój, nastawienie) + строй (budowa).

НеВИННАЯ [тема] ‘o walorach czerwonego wytrawnego wina zalecanego zwłaszcza kobietom ze względu na wiele zawartych w nim pożytecznych dla organizmu substancji (także zwalczających raka piersi). Kwestia ta została poruszona w kontekście alkoholizmu kobiet w Rosji, który uchodzi za „niewinny temat”, a jest poważnym problemem. Okazją do podjęcia tego tematu był 8 marca, czyli Międzynarodowy Dzień Kobiet’ (АиФ 10/09/42) – невинный (niewinny) + винный (winny ‘dotyczący wina’).

НедоСЪЕЗДили ‘o dalszym ciągu wojny między reżyserami – Nikitą Michałkowem, a Marlenem Hucijewem o przywództwo w Związku Filmowców. Formalnym przewodniczącym jest reżyser Marlen Hucijew, którego wybrano na miejsce Nikity Michałkowa na zjeździe Związku Filmowców w 2008 r. Ministerstwo Sprawiedliwości odmówiło jednak rejestracji nowo wybranego przewodniczącego. Marlen Hucijew nie zamierza ustąpić. Z kolei Michałkow zwołał kolejny nadzwyczajny zjazd’ (АиФ 7/09/48) – недосъезд¹⁹ (formacja utworzona

¹⁹ Formę tę można uznać za okazjonalizm słowotwórczy, którego nie rejestrują słowniki. Została ona jednak odnaleziona na rosyjskiej stronie internetowej yandex.

z pomocą prefiksu *недо-* oznaczającego niepełność, niewystarczalność czynności) + *съезд* + *съездить* (pojechać <i wrócić>).

НезаДАЧА... [*Что всё же упростила «дачная амнистия»?*] ‘o tzw. „amnestii działkowej” (дачная амнистия) mającej jakoby ułatwić i przyspieszyć załatwianie formalności związanych z uzyskaniem prawa własności do działki czy odpowiednich dokumentów prawnych. Okazuje się jednak, że wspomniana amnestia nie pomaga w załatwianiu owych formalności’ (АиФ 27/10/9) – незадача (pech, niefart) + дача (działka).

НенорМАТивное [*искусство*]. [*Фильмами с материциной займутся прокуроры*] ‘o cenzurowaniu przez prokuraturę filmów zawierających nienormatywną leksykę’ (АиФ 41/10/53) – ненормативное + мат (przekleństwa, wyzwiska).

[*Украина*] **неРовно** [*приняла Кирилла*] ‘o wizycie Patriarchy Moskiewskiego i Wszechrusi Kirila na Ukrainie, gdzie spotkał się on z różnym („nierównym”) przyjęciem, np. w miejscowości Rowno w zachodniej Ukrainie doszło do antyrosyjskich wystąpień nacjonalistów ukraińskich’ (АиФ32/09/4) – неровно (nierówno) + Ровно (‘miasto na Ukrainie’).

НеСНОСные [*коттеджи*] ‘o korupcji w prawie budowlanym, o której świadczy niejednakowy obowiązek burzenia nieprawnie postawionych willi w strefie parkowej w Moskwie. Okazuje się, że niektóre z nich są „niewyburzalne” (несносные), choć są wyroki sądu na ich rozbiórkę: dotyczy to nieprawnie postawionych willi należących do elity państwowej – znanych urzędników i biznesmenów’ (АиФ 5/10/18–19) – несносные (tu: niewyburzalne) + снос (wyburzenie, rozbiórka).

НЕТ [*КОРРУПЦИИ*] ‘”nie” dla korupcji w sieci’ (МК 229/10/1–2) – net (sieć) + нет (w danym przypadku mamy do czynienia z graficznym ogrywaniem kontaminacji wyrazowej).

обВАЛ [*идеи*]. [*Всё, что «светило» городу, но так и не осуществилось*] ‘o świetnie zapowiadających się pomysłach mera Moskwy Jurija Łużkowa, które nie powiodły się’ (АиФ 40/10/27) – обвал (zawalenie się) + вал (fala ‘masowy napływ czegoś’).

«ОдноРУкие» ‘jednoręcy – o członkach portalu „Nasza klasa”, którzy w pracy jedną ręką wciskają klawisze komputera, śledząc dany portal, a drugą pracują: [*Босс против*] **«ОдноРУких»?** ‘o popularności portalu „Nasza klasa” («Одноклассники») w Rosji. 63,5% Rosjan zaczyna dzień pracy w sieci. Wielu

ru w artykule «Недосъезд ‘русской радикальной оппозиции’ в Киеве», <http://ru-politics.livejournal.com/24634214.html>, 10.10.2009.

pracodawców zabrania dostępu do wspomnianego portalu w czasie pracy’ (АиФ 12/09/53) – однорукые (jednoręcy) + одноклассники („Nasza klasa”) + RU (‘rosyjska domena internetowa’) (w danym przypadku można mówić o podwójnej kontaminacji: wyrazowej i graficznej).

[Кто] **ОПОГанил** [Россию?]. [*И почему быть честным стало опасно*] ‘o tym, że niebezpiecznie być uczciwym w Rosji, w której wszystko, na czele z sądami, jest skorumpowane. Rosja jest krajem złodziei. Jak wobec tego ma w niej funkcjonować normalna milicja? Milicji Rosjanie boją się bardziej niż bandytów (nieprzypadkowy wydaje się skrót ОПГ oznaczający zarówno zorganizowaną grupę policyjną, jak i przestępczą)’ (АиФ 48/09/13) – опоганить (zbrukać, skałać, splugawić) + ОПГ (*iron.* ‘zorganizowana grupa policyjna’, a także ‘zorganizowana grupa przestępcza’).

ОрЛенок ‘o tym, że główną nagrodę „Złotego Orła” na festiwalu filmowym w Moskwie otrzymał film Andrieja Zwiagincewa „Елена”’ (ТД 18/12/8) – орленок (orlątko) + Лена (‘krótka forma od Елена’).

ОТКАТились, [как могли]. [*Почему чиновники тратят деньги, но пациенты их не видят*] ‘o nieumiejętnym wydatkowaniu środków na służbę zdrowia, o łapówkarstwie w szpitalach, bez którego nie można nic załatwić. Nie bez znaczenia jest fotografia pod nagłówkiem, na której widać nogi zmarłego człowieka w kostnicy. Nogi te otoczone są pieniędzmi. Na dużym palcu denata, jako identyfikator, przywiązany jest banknot z wizerunkiem lekarza’ (АиФ 30/12/29) – откат (łapówka) + откатиться (tu: w zn. ‘umrzeć’, jak również ‘odwdziżyć się w postaci łapówki’).

ОТХОДная. [Кому опасный хлам]? ‘o trudnościach moskwiaków w utylizacji zużytego sprzętu gospodarstwa domowego. Okazuje się, że brakuje koszy na odpady, a za utylizację trzeba płacić. Ponadto płatna utylizacja jest oszukana – z odpadów wybierane są metale szlachetne, a reszta wywożona jest do lasu’ (АиФ 24/10/17) – отходы (odpady) + отходная (‘modlitwa za konającego’).

[Любовная] **ПАРАнойя** ‘prezentacja dziesięciu najbardziej oryginalnych „miłosnych par” w historii z okazji Dnia Św. Walentego (wśród nich jest też para pajaków)’ (АиФ 6/12/60) – пара + паранойя (paranoja ‘absurd, niedorzeczność’).

ПЕЛена [на глазах]. [*Чем помогут России бразильские футболисты?*] ‘o niedostrzeganiu przez władze sportowe Rosji problemów wynikających z 15-letniej współpracy piłkarskiej z Brazylią: coraz większej liczby Brazylijczyków grających w klubach piłkarskich Rosji, nie zawsze wysokim poziomie gry, przepłacaniem za (często słabych) zawodników itp.’ (АиФ 40/10/61) – Пеле (‘nazwisko słynnego piłkarza brazylijskiego’) + пелена (zasłona).

ПЕРЕХОДный [*период*] ‘o remontach moskiewskich przejść podziemnych, które szczęśliwie się zakończyły, czyli okazały się przejściowe’ (АиФ 33/12/45) – переход (przejście) + переходный (przejściowy).

ПоБАЗАРим ‘przegląd moskiewskich bazarów: co, jak i za ile można na nich kupić’ (АиФ 27/09/37) – побазарить (*pot.* pokrzyczeć, pohałasować) + базар (rynek, targ).

ПодНАТОрели ‘z powodu tego, iż NATO przestało gwarantować stabilność i bezpieczeństwo państw, Rosja podejmuje własne kroki przeciwko amerykańskiemu systemowi obrony przeciwrakietowej (PRO), który nie uwzględnia bezpieczeństwa Europy od południa’ (АиФ 48/11/4) – поднатореть (*pot.* wyrobić się, wprawić się) + НАТО (NATO ‘organizacja międzynarodowa o charakterze polityczno-wojskowym, powstała w celu samoobrony państw wchodzących w jej skład’).

ПодОПЫТНЫЕ. [*Школа: вместо урока русского – балет?*] ‘o „królikach doświadczalnych”, jakimi są uczniowie starszych (10–11) klas w Rosji. Przeprowadza się na nich kolejną bezmyślną reformę edukacji, w wyniku której zamiast lekcji języka rosyjskiego będzie lekcja patriotyzmu, zamiast matematyki – balet’ (АиФ 4/11/13) – подопытные (doświadczalne, np. króliki) + опытные (doświadczalne w zn. ‘miejsce, gdzie przeprowadza się eksperymenty, czyli tu: szkoły’).

ПОЛОжительное [*тепло*] ‘o różnych systemach ogrzewania podłogowego’ (АиФ 5/09/31) – пол + положительное (korzystne).

[*Как это*] **по-РУССКИ** ‘o zaletach rosyjskiej, cyrylickiej domeny RU, która stała się pierwszą na świecie według tempa rozwoju oraz najwygodniejszą dla rosyjskojęzycznych użytkowników’ (www.rg.ru, 4.03.2010) – по-русски + RU (domena internetowa przypisana do Rosji’).

ПРОВАЛьная [*работа*] ‘o wyrwie na jednej z ulic w Moskwie, do której „spełzły” trzy samochody osobowe i ciężarówka’ (АиФ 15/09/20) – провал (niepowodzenie; wyrwa, zapadlina) + провальный (*pot.* beznadziejny, bezskuteczny, bezowocny, nieudany).

[*Божье*] **прОВИДЕНИЕ** ‘o opatrności boskiej, która czuwała nad pięciorgiem niewidomych Rosjan (pracowników Niżegorodskiego centrum rehabilitacji inwalidów z wadami wzroku) z dziećmi, którzy po omacku wydostali się z tonącego statku wycieczkowego Costa Concordia’ (Жизнь 2/12/9) – провидение (opatrność) + видение (widzenie, postrzeganie).

ПРОрыв [*или*] **ПРОфанация?** ‘o sceptycyzmie Rosji wobec optymistycznych informacji dotyczących rezygnacji USA z obrony przeciwrakietowej w Europie. USA, wbrew krążącym opiniom, nie tylko nie zamierza zrezygnować

z obrony przeciwrakietowej w Europie, lecz wręcz przeciwnie – planuje zwiększenie liczby przeciwraкет, co może być groźne dla Rosji i na co Rosja się nie zgadza' (МК 13/09/4) – ПРО (obrona przeciwraкетowa) + прорыв (przerwanie), ПРО + профанация.

[Куда] **проСОЧИТЬся** [на отдых]? 'o zaletach wypoczynku w Soczi, uważanym za rosyjski kurort nr 1' (АиФ 24/12/42) – просочиться (przedostać się) + Сочи.

РазвЛЕЧЕНИЯ [простуды]. [Как справиться с инфекциями, не навредив здоровью] 'o naturalnych, niewyniszczających organizmu metodach walki z przeziębieniem' (АиФ 39/10/39) – развлечение (rozrywka, atrakcja) + лечение (leczenie, kuracja).

роSSия 'o współczesnej Rosji jako państwie faszystowskim': Я – тот самый «оранжойд», которого так не любят «даунецкие», тот самый русский, который голосует за мову и дистанцирование от современной роSSи, я сочувствую ветеранам ВОВ и прекрасно понимаю молитвы бойцов дивизии СС «галиччина» (Блог Лошок Иванов «Бандитам тюрьмы?», <http://blogs.korrespondent.net/users/blog/soncegivan>, 28.10.2011) – Россия + SS (skr. *niem.* S(chutz)s(taffen), *hist.* 'zbrojna organizacja NSDAP – Narodowosocjalistycznej Niemieckiej Partii Robotników – partii faszystowskiej, sformowana w 1923 r., istniejąca do 1945').

сКАЗАНЬе [о чемпионе] 'o kazańskim klubie piłkarskim „Rubin”, świętującym zwycięstwo w 18 piłkarskich mistrzostwach kraju, opowiada trener Kurban Berdejew, rozwiewając wszelkie mity na temat klubu' (АиФ 49/09/68) – сказание/сказанье (opowieść, legenda, podanie) + Казань.

сЛЕДопытки 'tropicielki sopli, czyli dozorczyńie zbijające lód z dachów przy pomocy tyczki': **сЛЕДопытки**. [С сосульками борются по старинке] 'o zaniedbaniach administracji budynków w Moskwie w okresie zimowym, w wyniku których moskwianie łamią sobie kończyny na oblodzonych nawierzchniach i stają się ofiarami spadających z dachów dużych sopli lodu. O sposobach walki z oblodzonymi nawierzchniami i z soplami lodu, wśród których najskuteczniejszym jest dozorca (dozorczyńie) zbijający lód, jak i sto lat temu, przy pomocy tyczki' (АиФ 7/10/21) – следопытки (tropicielki) + лед.

СОЛЬный [рацион] 'o tym, iż bez soli nie ma życia, nie można jej jednak spożywać bez ograniczeń. Jaką dawkę soli dziennie powinien przyjmować organizm, aby uniknąć poważnych chorób. Jaki gatunek soli jest najlepszy?' (АиФ 13/11/38) – соль + сольный (solowy 'wykonywany przez jedną osobę').

SOSулька! ‘ostrzeżenie przed spadającymi z dachów soplami. Umieszczono je pod fotografią przedstawiającą ogromne, zwisające z dachów sople i „tropicielkę sopli” (следопытка), zbijającą je przy pomocy tyczki’ (z art. «ЛЕДопытки», АиФ 7/10/21) – SOS (‘sygnał oznaczający wołanie o pomoc’) + сосулька (sopel).

СОЧИнение – 2014. [*Как идет главная стройка страны?*] ‘o przygotowaniu do Zimowej Olimpiady w Soczi w 2014 r.’ (АиФ 9/11/44) – Сочи + сочинение (dzieło).

СРОчная [ревизия]. [*70 процентов строительных компаний попали в нелегалы*] ‘około 70% spółek budowlanych w Rosji jest obecnie nielegalnych, ponieważ nie mogą wstąpić do organizacji samoregulującej (СРО). Ministerstwo rozwoju ekonomicznego proponuje przez 2–3 lata wypróbowywać organizacje samoregulujące w różnych branżach. Dopiero po tym, jak dowiodą one swojej efektywności, wprowadzać obowiązkową przynależność do nich biznesu’ (www.rg.ru, 2.03.2010) – СРО (organizacja samoregulująca) + срочная (pilna).

СРОчная [революция] ‘o rewolucji w gospodarce wewnętrznej Rosji, jaką mają być organizacje samoregulujące (СРО). Mają one pomóc małemu biznesowi, a także przyczynić się do równowagi ekonomicznej państwa’ (МК 23/08/9) – СРО (organizacja samoregulująca) + срочная (pilna).

[Какой] **ТОлк** [в счете]? [*Как сэкономить свет в домах и деньги в семье*] ‘o sposobach oszczędzania prądu i pieniędzy’ (АиФ 47/10/26) – ток (prąd) + толк (sens).

[Сколько еще] **туЖИТЬ** [в бараке] ‘o problemach mieszkaniowych Rosjan’: *Чтобы россиянину со средним заработком накопить на покупку квартиры, нужно не менее 20 лет. [...] Бездомная страна. Почему жильё в России – только для богатых* (АиФ 13/12/12–13) – тужить (smuć się, frasować) + жить.

уДАЧное [начало сезона]. [*Как приготовить участок, посадки и семена к лету?*] ‘o niezbędnych, odpowiednio wczesnych zabiegach ogrodniczych, mających na celu właściwe przygotowanie działki do sezonu’ (АиФ 12/12/30) – удачное (udane) + дача (działka).

[КРУТОЙ] **ФАНТОмас** ‘o nowym, bardzo drogim samochodzie marki Rolls-Royce Phantom, który kupił mieszkający w USA kompozytor rosyjski Igor Krutoy (Игорь Крутой): *На шикарном ROLLS-ROYCE PHANTOM музыкант разъезжает по побережью Майами* (ТД 10/12/9) – [Роллс Ройс] Фантом + Фантомас (‘nieuchwytny przestępca, bohater filmu pod takim samym tytułem, znany z maskowania twarzy i jazdy eleganckim samochodem; niewykluczona aluzja do samochodu Fantomasa’).

[He] **хОкКЕЙ** ‘o zimowej olimpiadzie w Vancouver w 2010 r., w czasie której Rosja przegrała w meczu hokejowym z Kanadą 3 : 7’ (АиФ 9/10/9) – хоккей + окей (OK).

ЧОПорный [подход]. [*К защите транспортной инфраструктуры от терактов будут привлекаться частные охранные и детективные агентства*] ‘o prywatnych agencjach ochrony (ЧОП), które chronią wiele obiektów państwowych i przekazują w ręce milicji osoby łamiące prawo. Będą one też ochraniać infrastrukturę transportową od aktów terrorystycznych’ (www.rg.ru, 15.02.2011) – ЧОП (prywatne agencje ochrony) + чопорный (surowy).

banKNOTY: [*PROVIDENT i inne*] **banKNOTY** ‘o szkodliwej działalności parabanku Provident, który naraża swoich klientów na olbrzymie straty’ (FiM 2/14/1) – bank + knoty (knot ‘o czymś, co jest nieudane, źle zrobione, nieumiejętnie wyprodukowane’) + bankknoty.

BrzydUla ‘tytuł serialu komediowego z główną bohaterką o imieniu Ula, emitowanego w telewizji TVN od 6 października 2008 r. do 22 grudnia 2009 r.’ – brzydula + Ula.

brzydUla? ‘o zmianie imienia gimnazjum w Nowym Sączu z „Urszuli Kochanowskiej” na „ks. Jana Twardowskiego”. Imię Urszuli Kochanowskiej szkoła nosiła 100 lat’ (FTVN, 2.04.2009) – brzydula + Ula (Urszula Kochanowska).

DesPOta²⁰ ‘o Donaldzie Tusku, premierze i przewodniczącym PO’: *DesPOta, tyran i dyktator Tusk Donald nie znosi słowa sprzeciwu w swojej partii. NiePO-słuszni mający swoje zdanie muszą być usunięci...* (opinia do art. „Przed wyborami wylecą Schetyna i Gowin? Kanibalizacja PO”, <http://wiadomości.onet.pl>, 4.02.2011) – despota + PO (Platforma Obywatelska).

[Resortowa] **emp@tia** ‘o „empatii” urzędników wobec bezdomnych’: *Bezdomni w Polsce wcale nie są tacy biedni, na jakich wyglądają... Tak przynajmniej uważają urzędnicy, według których najbiedniejsze osoby w kraju mają komputery z internetem i drogi oprogramowaniem* (www.faktyimity.pl, 22.07.2014) – empatia (‘zdolność do uczuciowego utożsamiania się z inną osobą, rozumienia jej stanów emocjonalnych’) + @ (‘znak „małpa” wykorzystywany w adresie poczty internetowej”).

²⁰ Ze względu na dużą liczbę podobnych kontaminacji (z wydzieleniem cząstki PO – Platforma Obywatelska), zostaną one wymienione na końcu danej grupy ze wskazaniem źródła (bez komponentów). Źródło podano bez nawiasu z uwagi na czytelność zapisu. Kontekst występuje tylko w przypadku wystąpienia w nim kontaminatu. Pełny zapis tych kontaminacji znajduje się w rozdziale 2.

naPiSali [*projekt*] ‘o projekcie konstytucji IV RP według PiS’ (FTVN, 15.01.2010) – napisali + PiS (Prawo i Sprawiedliwość) (zob. także²¹: **PiSmaki** – NIE 42/11/2, **sPiSkowcy**: *Czyli krytyka politycznych osób jest dopuszczalna? To po co sPiSkowcy robią zespół do cenzurowania netu?* – opinia do art. „Tryumf Maciarenicza, nie musi przepraszać”, <http://wiadomosci.onet.pl>, 21.02.2011, **wPiS** [*na liście*] – FTVN, 23.08.2011, **wyPiSani** – FTVN, 3.11.2011, [*Powroty*] **wy-PiSanych** – www.polska.newsweek.pl, 11.06.2012).

OFEnsywa ‘rządowy pomysł na system emerytalny. Na fundusze emerytalne (OFE) będzie wpływać nie 7,3% zarobków, jak dotychczas, lecz 2,3%. Pozostałe 5% przejmie ZUS. Jest to, według rządu, pomysł na to, aby emerytury były wyższe’ (FTVN, 24.01.2011) – OFE (Otwarty Fundusz Emerytalny) + ofensywa (‘zorganizowane, zdecydowane wystąpienie przeciw komuś lub czemuś’).

PoTok [*łez*] ‘o rezygnacji Ewy Wanat z funkcji dyrektora Radia Tok FM’: *Ja ryczałam i oni ryczeli – wspomina na gorąco Ewa Wanat, która właśnie rozstała się z fotelem dyrektorki Radia Tok FM. Zaskoczeni byli i słuchacze i zespół* (Wprost 19/12/38) – potok (‘duża ilość płynącej szybko cieczy, płynu, tu: łez’) + Tok [FM].

ReAnimacja ‘międzynarodowy festiwal animacji’: [Bez] **ReAnimacji** [*sto lat animacji*]: *W 2010 roku nie odbędzie się w Łodzi festiwal ReAnimacja. Ma wrócić po rocznej przerwie* (PDŁ 11/10/12) – reanimacja (*med.* ‘przywracanie do życia osoby znajdującej się w stanie śmierci klinicznej; ożywianie’) + animacja.

UPAdek [*myślenia*] ‘o rządzących Ukrainą nacjonalistach (stąd wydzielenie części UPA) po rewolucji na Majdanie i obaleniu Wiktora Janukowycza’: *Skrajni nacjonałiści i antysemita nawołujący do oczyszczenia kraju z obcokrajowców, czciciele Bandery i nazistów – tacy politycy rządzą dziś Ukrainą* (www.faktyimity.pl, 22.07.2014) – UPA (Ukraińska Powstańcza Armia ‘formacja zbrojna stworzona przez frakcję banderowską Organizacji Ukraińskich Nacjonalistów pod koniec 1942 roku i współodpowiedzialna wraz z Organizacją Ukraińskich Nacjonalistów za ludobójstwo polskiej ludności cywilnej na Wołyniu i w Małopolsce Wschodniej’²²) + upadek.

²¹ Obok zostaną podane analogiczne kontaminacje z wyróżnieniem części PiS (Prawo i Sprawiedliwość). Sposób zapisu – podobnie jak w przypisie powyżej.

²² Zob. http://pl.wikipedia.org/wiki/Ukraińska_Powstańcza_Armia, 22.07.2014.

[Zapasy z] **VATahą** ‘o sposobach wyszukiwania luk w systemie podatkowym, którymi zajmują się doradcy podatkowi’ (Wprost 11/12/72) – VAT (‘podatek od wartości dodanej’) + wataha (‘duża grupa ludzi, zwykle niebezpieczna lub uciążliwa dla otoczenia; banda, zgraja’).

ZaNIK [pamięci] ‘o nowych kompetencjach NIK, m.in. dostępie do szerszych danych osobowych Polaków, czemu jednak NIK zaprzecza’ (FTVN 26.01.2012) – zanik [pamięci] + NIK (Najwyższa Izba Kontroli).

Warto przyrzyć się także następującym przykładom: **głuPOle**: *Do głuPOli i innego baracha. Zapamiętajcie raz na zawsze!!! Skoro Wybiórcza pisała, że kłótnia była, to była. Koniec* – opinia do art. „Nie było kłótni między gen. Błasikiem, a kapitanem TU-154?”, <http://wiadomości.onet.pl>, 28.02.2011; **JeloPOom** [mówimy NIE!!!] – opinia do art. „Morderca Olewnika nie żyje; Ćwiąkałski nie widzi problemu”, <http://wiadomości.onet.pl>, 19.01.2009; **PO** [debaście] – FTVN, 22.03.2010; **PO** [medialnym Sojuszu?] – GW 24/09/5; **PO** [Tusku] – www.wprost.pl, 30.09.2014; **POLitycy**: *Poniewierany przez „POLityków” i „polskojęzyczne media” Instytut Pamięci Narodowej może w końcu liczyć na parę ciepłych słów* – „Jedna taka prawda, że aż żal serce ściska”, <http://wyborcza.pl>, 7.01.2009; **POlskie** [hasło Platformy] – PDŁ 106/09/13; [Kto] **POmagal** [Rosjanom w zamachu?] ‘napis na transparencie protestujących przed ambasadą rosyjską w Warszawie’ – „Polsat News”, 9.04.2011; **POmaska**: *Rzeczywiście POMaska szkołę POdstawową ukończyła...* – opinia do art. „Pomaska: PO wygra kolejne wybory”, <http://wiadomości.onet.pl>, 13.02.2011; **POpaprane** [bydlaki] – opinia do art. „Morderca Olewnika nie żyje; Ćwiąkałski nie widzi problemu”, <http://wiadomości.onet.pl>, 19.01.2009; [O] **POparciu** [i Gierku] – DŁ 59/10/2; **POrachunki** – NIE 10/09/2; **POrządki** – FTVN, 18.03.2011; **POseł**: *A pewnie, mleko szkodliwe jest! Niech się bimbru, pędzonego przez ojców, za łaskawym przyzwoleniem POsła Palikota gówniarze napiją* – opinia do art. „Minister zabrał dzieciom mleko” ‘o mniejszych dotacjach na realizację programu „Szklanka mleka”’, SE 284/09/5; **POstkomuna**: *Oto jak wygląda demokracja, wolność słowa i wyznania, liberalizm i pluralizm i tolerancja według POstkomuny!* – opinia do art. „Naukowcy z UJ bronią doktora M. Migalskiego”, <http://wiadomości.onet.pl>, 19.01.2009; **POszedł** [sobie] – FTVN, 9.09.2013; **przePOczwarzyć się**: *Co teraz? Platforma tonie!!! Bul, bul, bul. To bardzo dobrze. W co teraz przePOczwarzy się PO?* – opinia do art. „Przed wyborami wylecą Schetyna i Gowin? Kanibalizacja PO”, <http://wiadomości.onet.pl>, 4.02.2011; **tęPOgłowi**: *Czy wszyscy tęPOgłowi uzupełnili już wpisy na temat Maciarenicza?* – opinia

do art. „Nowy trop Maciarewicz ws. katastrofy TU-154”, <http://wiadomości.onet.pl>, 4.02.2011.

b. [*Отечественное производство*] **ВТОпкy** ‘z tytułu wstąpienia Rosji do Światowej Organizacji Handlu (BTO), poza pewnymi korzyściami, najbardziej ucierpi produkcja krajowa’ (MH 13/11/12) – BTO (Światowa Organizacja Handlu) + в топкy (do paleniska).

п**RAV**o [*HA BЫBOP*] ‘reklama samochodu Toyota RAV4’ (Коммерсантъ 49/12/5) – prawo + RAV (Toyota).

[*Polata się niejedna*] **ŁESK-a**: Łódź nie będzie Europejską Stolicą Kultury w 2016 roku (PDŁ 241/10/12) – ŁESK (Łódź Europejska Stolica Kultury) + łezka (węzeł graficzno-foniczny).

MON-golizm ‘o potrzebie likwidacji marynarki wojennej, która jest niepotrzebna, a bardzo kosztowna’ („Rozrzutki”, Angora 13/12/17) – MON (Ministerstwo Obrony Narodowej) + golić (‘oszukiwać, naciągać kogoś, pozbawiać pieniędzy’) + mongolizm (‘wrodzony stan niedorozwoju umysłowego połączony z charakterystycznymi cechami fizycznymi: płaską twarzą, skośnymi szparami powiekowymi, szeroko rozstawionymi oczami, wiotkimi stawami kończyn’).

PO-desłać, od-PO-wiedni ‘wyrazy, w których wyróżnione cząstki sugerują związek z partią „Platforma Obywatelska” (PO)’: Michnik WYBIÓRCZO PO-de-słał od-PO-wiedniego „ŚWIADKA”, który to „widział”. NIE „słyszał”. Jest „anonimowy”, „pewny”, czyli „ŻRÓDŁO” (opinia do art. „Nie było kłótni między gen. Błasikiem, a kapitanem TU-154?”, <http://wiadomości.onet.pl>, 28.02.2011) – PO (Platforma Obywatelska) + podesłać, odpowiedni + PO.

PO-lityczne, PO-stsowieckie ‘wyrazy, które pojawiły się w opinii dyskredytującej prezydenta RP Bronisława Komorowskiego, związanego wcześniej z Platformą Obywatelską (PO) i wciąż jej sprzyjającego’: Prezydent gaf i awantur PO-litycznych na polowaniach z PO-stsowieckimi agentami zatracił polskie myślenie oraz humor rodem z prawdziwych salonów szlacheckich (opinia do art. „Wzniesła wojnę polsko-polską”, <http://wiadomości.onet.pl>, 7.03.2011) – PO (Platforma Obywatelska) + polityczne, PO + postsowieckie.

[Platforma] w **PO-trzasku**? ‘o sytuacji PO po odejściu 2 posłów i zawieszeniu jednego. Czy Platforma poradzi sobie w tej sytuacji?’ („Panorama” TVP2, 10.09.2013) – PO (Platforma Obywatelska) + w potrzasku (‘w sytuacji bez wyjścia’).

Powyższe przykłady pokazują wyraźną przewagę kontaminacji z czcionką, znakiem i symbolem graficznym w języku mediów rosyjskich (gazeta „Argumenty i Fakty”). Najwięcej przykładów w obu językach stanowią kontaminacje, w których główną rolę odgrywa wielkość czcionki. W rosyjskim materiale badawczym mamy do czynienia przede wszystkim z nałożeniem się całego wyrazu na drugi komponent i graficznym wyróżnieniem tego wyrazu (wyróżnienie oznacza jednocześnie węzeł kontaminacyjny) (*АДСкая, доСАДный, КЛАССный, туЖИТЬ* itp.). W nielicznych przypadkach nałożenie nie jest pełne (*вЛИПли, наLADумся, ОрЛенок, уДАЧное*). Wielkość czcionki w niektórych kontaminatach wydaje się uzasadniona rodzajem komponentu: skrótowiec, imię własne (*БУТафория, выПОЛз, ДИКа́нька, неРовно, ВТОпили, ЧОПорный, ОПОГанить* itp.). W kontaminacji ze skrótownicą węzeł powstaje w miejscu nałożenia się skrótu. Oprócz wielkości czcionki w kontaminatach możemy się doszukać połączenia elementów cyrylicy i alfabetu łacińskiego (*ДПУГОУ, наLADумся, NET КОРРУПЦИИ, одноРУкие, по-Русски, роSSия, nRAVo, SOSулька*) oraz współczesnej i staroruskiej grafiki (*Коммерсантѣ*). Przykłady takie należą do zdecydowanej mniejszości.

W polskich kontaminacjach z wyróżnieniem – wielkością czcionki dominują skrzyżowania wyrazu ze skrótem (85% wszystkich przykładów). Skróta-
mi są tu przede wszystkim nazwy aktualnych partii politycznych – głównie dwóch wiodących – PO (Platforma Obywatelska) i PiS (Prawo i Sprawiedliwość) z widoczną dominacją skrzyżowań ze skrótem PO. Kontaminacje takie, głównie ze skrótem PO, są często tworzone w opiniach internautów do aktualnych wydarzeń politycznych i mają charakter pejoratywny. Inne skrótowce (w pojedynczych reprezentacjach) to: *OFE, UPA, VAT, NIK, ŁESK, MON*.

Materiał badawczy został zanalizowany w dwóch grupach: **a.** to przykłady klasycznych kontaminacji danego typu (czcionka, znak i symbol graficzny) (*По-доПЫТНЫЕ, emp@tia*), w grupie **b.** znalazły się nieliczne przypadki łączące graficzne sposoby realizowania kontaminacji (wielkość + kolor czcionki + połączenie alfabetu łacińskiego z cyrylicą, wielkość czcionki + dekompozycja) (*nRAVo [HA ВЫБОР], MON-golizm*).

Rzadkością jest kontaminacja z symbolem graficznym, por. *empati@* (w języku rosyjskim przykłady skrzyżowań z symbolem graficznym @ znajdują się w kontaminacjach frazeologicznych).

1.2.5. Wnioski

Kontaminacje z główną rolą zapisu stanowią najmniej liczną grupę nowotworów (200) w zgromadzonym materiale badawczym, chociaż znajdują się one również wśród kontaminacji frazeologicznych (podobnie jak kontaminacje mieszane), które liczbę tę radykalnie zwiększają. Wyróżnia się wśród nich kontaminacje ze szczególną rolą nawiasu (*o(d)krycia*), dekompozycję, czyli rozbicie jednej jednostki pod wpływem drugiej z użyciem znaków interpunkcyjnych lub bez ich udziału (*ВИНО ГРАДОМ*), grę z kolorem (*КЛАУСТРОФОБИ*) oraz wyróżnienie wielkością czcionki, znakiem i symbolem graficznym (*ДемсадОК*, *emp@tia*). Najliczniejszą grupę kontaminatów stanowi ostatni typ wyróżnienia, a wśród nich przede wszystkim wielkość czcionki. Najwięcej takich przykładów pochodzi z prasy rosyjskiej (ok. 80). Wyróżnienie kolorem w kontaminacjach graficznych jest także właściwością języka rosyjskich mediów. Z kolei zdecydowana dominacja przykładów polskich jest widoczna w grupie kontaminacji wykorzystujących nawias (na ok. 50 kontaminatów – 1 przykład rosyjski).

Kontaminacje graficzne występujące w języku mediów wiążą się przede wszystkim z tekstowym, pragmatycznym zjawiskiem, tzn. „tworzone są i użyte w tekście po to, by przywołać określone treści, skojarzenia, a tym samym narzucić odbiorcy kierunek interpretacji zgodny z intencją nadawcy” (Kudra 2001: 141), np. *СОЧИнение*, [*не*] *хОкКЕЙ*, *банKNOTY*, *ВАТаha*. Często mają one na celu napiętnowanie, degradację, ośmieszenie przeciwnika. Tendencję tę zauważa się zwłaszcza w polskich kontaminacjach z wyróżnionym skrótem – nazwą partii politycznej, przede wszystkim dwóch wiodących – PO i PiS, np. *gluPOle*, *POstkomuna*, *PiSmaki*, *sPiSkowcy*. W języku rosyjskich mediów odnaleziono jeden taki przykład *ЕдРеный* [*Рогозин*] (skrót partii: ЕР «Единая Россия»). Podobne wyróżnienia degradują członków danych partii.

Kontaminacje graficzne służą też zabawie z adresatem jako forma żartu. W ten sposób autor stara się zaciekawić, zabawić odbiorcę i pozyskać stałego czytelnika lub widza.

Najogólniej rzecz biorąc, ikoniczność, wizualność w kontaminacjach ma za zadanie przyciągnąć uwagę czytelnika do ciekawej formy, poprzez aktywizację percepcji wzrokowej i asocjacyjnej pobudzić do rozszyfrowania nowotworu i w ten sposób zachęcić do przeczytania artykułu lub wysłuchania wiadomości w programie informacyjnym. W ten sposób funkcja pragmatyczna aktywizuje się głównie w nagłówkach prasowych i ozdobnikach telewizyjnych.

1.3. Kontaminacje frazeologiczne

Kontaminacje frazeologiczne tradycyjnie pojmowane są jako skrzyżowanie (także: pomieszanie, zlanie się) dwóch frazeologizmów (zob. пр. Ройзензон, Абрамец²³ 1969: 105; Молотков 1977: 202–203; Ицкович, Шварцкопф²⁴ 1971: 91; Бабкин²⁵ 1970: 29–45, 104–105; Шанский 1985: 155; Колобова 2008; Wąba 1989: 55–59; Butler, Kurkowska, Satkiewicz 1982: 222, 224–225; Lewicki²⁶ 2003: 25–26).

W niniejszej pracy, włączającej frazeologizmy do nieciągłych jednostek leksykalnych i rozpatrującej w związku z tym kontaminacje frazeologiczne jako jeden z typów kontaminacji leksykalnej, zasadne stało się rozszerzenie ram kontaminacji frazeologicznej. Kontaminacja frazeologiczna jest tu więc rozumiana nie tylko jako skrzyżowanie dwóch związków frazeologicznych, lecz także jako kontaminacja frazeologizmu z leksemem z wydzieleniem wspólnej części, czyli węzła, czy uzupełnienie związku frazeologicznego dodatkowym wyrazem oraz wymiana komponentu frazeologizmu na inny wyraz, który nie tworzy z nim węzła kontaminacyjnego, realizując typ kontaminacji z węzłem zerowym. Takie podejście do kontaminacji frazeologicznej, jak już było wspomniane, prezentuje Donata Ochmann²⁷ (zob. 1997). Właśnie jej analiza strukturalna tego typu kontaminacji posłużyła za podstawę niniejszej charakterystyki.

²³ Autorzy ci wyróżniają także połączenie liniowe frazeologizmów (zob. Ройзензон, Абрамец 1969: 105).

²⁴ Przywołani badacze skrzyżowanie dwóch jednostek frazeologicznych nazywają wzajemną wymianą elementów u jednostek dwuelementowych (zob. Ицкович, Шварцкопф 1971: 91).

²⁵ Badacz ten, obok trzech głównych typów kontaminacji frazeologicznej będących skrzyżowaniami dwóch frazeologizmów, wyróżnia tzw. podwójną kontaminację, w której uczestniczą trzy frazeologizmy (zob. Бабкин 1970: 44) oraz kontaminację frazeologizmu ze swoim leksykalnym synonimem (zob. ibidem: 104–105).

²⁶ Kontaminacje frazeologiczne u Andrzeja M. Lewickiego rozpatrywane są w ramach procesów derywacyjno-znaczeniowych we frazeologii i są typami kontaminacji A. M. Babkina (zob. Бабкин 1970: 32–41) z przykładami rosyjskimi tegoż autora, jako że, jak twierdzi A. M. Lewicki, niedostatek badań w tym zakresie na gruncie polskim nie pozwala na przytoczenie analogicznych polskich ilustracji (zob. Lewicki 2003: 25).

²⁷ Szerzej niż tradycyjnie pojmuje kontaminacje frazeologiczne także Barbara Kudra, włączając do nich nie tylko skrzyżowania dwóch frazeologizmów, ale także frazeologizmu z pojedynczym leksemem (zob. 2001: 132). Podobnie Bożena Ostromęcka-Frączak jako frazeologiczne analizuje, oprócz nielicznych skrzyżowań dwóch frazeologizmów, kontaminacje frazeologizmu z wyrazem (zob. 2008: 16).

Podobne stanowisko w sprawie kontaminacji frazeologicznych może jednak budzić pewne wątpliwości, ponieważ, jak utrzymuje Barbara Kudra, „tradycyjnie wszelkie zmiany, przekształcenia w obrębie związków frazeologicznych traktuje się oddzielnie jako innowacje frazeologiczne (mniej lub bardziej udane i świadome)”²⁸ (Kudra 2001: 129).

Niektóre z analizowanych w rozprawie kontaminacji frazeologicznych można również rozpatrywać w kategoriach innowacji. Biorąc jednak pod uwagę fakt, że kontaminacje badane są tu nie tylko pod względem struktury, ale przede wszystkim funkcjonowania w tekście, czyli celu i intencji ich stworzenia oraz użycia w tekście w oparciu o sens (znaczenie), bardziej zasadne jest ich analizowanie właśnie jako nieciągłych jednostek leksykalnych (danych, gotowych, odtwarzalnych), mogących krzyżować się z leksemem, być uzupełnianymi dodatkowym wyrazem czy wymieniać pewną część na jakiś wyraz.

Słuszność takiego podejścia do analizy kontaminacji frazeologicznych zdaje się potwierdzać wspomniana wyżej B. Kudra, według której ujęcie kontaminacji frazeologicznych w kategoriach innowacji zatracą trochę „intencję i cel ich użycia w tekście, to znaczy ważniejsza jest ich strona formalna niż funkcjonalna. Te same frazeologizmy traktowane jako nieciągłe jednostki leksykalne, mogące krzyżować się z innymi leksemami, lepiej uwydatniają funkcję i cel w tekście owej kontaminacji” (Kudra 2001: 130).

Frazeologizm w danym opracowaniu jest rozumiany nie w tradycyjnym, stereotypowym (winogradowskim²⁹) wyobrażeniu, lecz w ujęciu szerokim. Wydaje się nawet, że bardziej adekwatnym dla tego typu jednostek byłby termin *frazem* wyrosły z koncepcji frazematyki Wojciecha Chlebda (zob. 2003: 52, 256–257). Frazeologizmy bowiem rozumiane są tu jako wszelkie względnie stałe formy

²⁸ Innowacje frazeologiczne w języku polskim stały się przedmiotem badań m.in. Stanisława Bąby, który wyróżnia określone ich typy (zob. Bąba 1989).

²⁹ „Stereotypowe wyobrażenie frazeologizmu” wyrosło z nurtu winogradowskiego trafnie charakteryzuje Wojciech Chlebda: „frazeologizm jest to utarte połączenie wyrazów, odtwarzane w mowie w gotowej postaci, o znaczeniu metaforycznym i nie wynikającym z sumy znaczeń składników, obrazowe i wzmacniające ekspresywność wypowiedzi” (2003: 31). Charakterystyka ta powstała na gruncie winogradowskiego podziału związków frazeologicznych na trzy podstawowe grupy: zrosty (сращения), jedności (единства) i połączenia (сочетания) (zob. Виноградов 1977).

(połączenia wyrazowe), posiadające określone znaczenie (sens), odtworzone w pamięci nadawcy komunikatu intencjonalnie w celu utworzenia z innym komponentem formacji przekazującej zamierzoną przez nadawcę treść. Frazeologizmami w szerokim ujęciu (frazemami) są tu więc frazeologizmy właściwe³⁰, idiomy, paremia, aforyzmy, terminy złożone, nazwy, zwroty grzecznościowe, skrzydlate słowa, do których należą też, omawiane wcześniej, tzw. teksty precdensowe, czyli wszelkie cytowania³¹.

Frazematykę W. Chlebda nazywa „frazeologią nadawcy”, jednak przekształcanie, modyfikowanie frazemów w określonym celu, z określoną intencją ich użycia dokonuje się przez nadawcę dla odbiorcy komunikatu. Dlatego też, jak słusznie zauważa B. Kudra, „wydaje się, że warto by było mówić o frazematyce jako o frazeologii nie tyle nadawcy, ile o frazeologii tekstowej, pragmatycznej”³² (Kudra 2001: 171). Taki typ frazeologii analizowany jest w niniejszym opracowaniu.

Poniżej zostaną przedstawione strukturalne typy kontaminacji frazeologicznych, powstałe na bazie przyjętego w niniejszej monografii rozumienia kontaminacji frazeologicznej, reprezentowanego, jak już było wspomniane, przez D. Ochmann. Pozwala ono wyróżnić, odpowiednio rozbudowane, dwa główne typy: kontaminacje frazeologizmu z wyrazem oraz kontaminacje dwóch frazeologizmów.

1.3.1. Kontaminacje frazeologizmu z wyrazem

a. А был ли деммальчик? [*Нужна перенастройка не только финансовой, но и политической системы*] ‘o finansowym i politycznym kryzysie w Rosji, którego przyczyną są przestępstwa finansowe. Kryzys ten może doprowadzić do podania w wątpliwość istnienia demokracji w tym kraju’: *Будет очень горько, если*

³⁰ Termin „frazeologizm właściwy” został zaczerpnięty z artykułu W. Chlebdy (zob. 1997: 8) na oznaczenie tradycyjnych, szkolnych, winogradowskich frazeologizmów.

³¹ W koncepcji frazematyki W. Chlebdy nie ma znaczenia, co stanowi ową stałą formę, służącą dla wyrażania typowych w danych sytuacjach potencjałów treściowych, czy jest to „wyraz, wyraz złożony, grupa wyrazowa, czy zdanie” (2003: 256). Dlatego też frazematyka „nie czyni koniecznym rozróżniania frazeologizmów, idiomów, przysłów, porzekadeł, terminów złożonych, skrzydlatych wyrażen, powiedzonek itp. jako bytów różnych [...]” (ibidem). W niniejszej pracy dokonano jednak takiego zróżnicowania dla ukazania szerokiego ujęcia frazeologii.

³² W. Chlebda „frazeologię nadawcy” nazwał później frazeologią pragmatyczną (zob. 1997), o czym wspomina w swoich *Elementach frazematyki* (zob. 2003: 12).

через пять лет, к 20-летию победы демократов в России, люди будут спрашивать: а был ли мальчик, была ли демократия? (www.aif.ru, 22.10.2008) – А был ли мальчик? (a chłopak aby był? *iron.* ‘frazja podająca w wątpliwość, czy przyczyna danego konfliktu, jakieś nieporozumienie, zdarzenie, o którym się właśnie mówi, w ogóle zaistniało’; *gen.*: powieść Maksyma Gorkiego «Жизнь Клима Самгина», RPSSS, s. 37) + демократия.

Анжирно не будет? ‘o finansowych warunkach przejścia piłkarza mediolańskiego klubu piłkarskiego „Inter” Douglasa Maicona do dagestańskiego klubu „Anży”. Piłkarz zażądał od „Anży” pensji 12 milionów euro na rok’ (ТД 250/11/15) – Анжи + жирно будет (*pot.* ‘zbyt dużo, zanadto’) + не будет.

Берегись ретромобиля ‘o nowym filmie «Черная молния». Film ten opowiada o studencie, który nieoczekiwanie został posiadaczem samochodu „Wołga” – modelu z lat 60. ub. wieku, który potrafił latać. Po wielu próbach chłopak pokonuje własne kompleksy i jednocześnie ratuje stolicę’ (Or 32/09/27) – берегись автомобиля! (*napis UWAGA SAMOCHÓD!*, także ‘radziecki film Eldara Riazanowa z 1966 r.’) + перпо (‘o modzie, stylu itp., nawiązującym do przeszłości, zwykle sprzed kilkudziesięciu lat’).

БлОгие намерения ‘tytuł aforyzmów tygodnia znanych polityków rosyjskich w gazecie „Argumenty i Fakty”. Pochodzi on z komentarza do zadziwiającej propozycji („dobrych chęci”) jednego z polityków – Olega Czirkunowa, aby napiętnować na jego blogu wszystkie przejawy jego korupcji i kradzieży’. Komentarz: *Подобную информацию обычно собирают не в Интернете, а в Следственном комитете. Но за блОгие намерения спасибо* (АиФ 36/09/2) – блог (blog ‘dziennik pisany w sieci’) + благие намерения (dobre chęci).

Вводка столичная. [*Власти введут в Москве и Санкт-Петербурге особые штрафы*] ‘o podpisaniu przez Dumę Państwową projektu prawnego zaostrzającego kary za naruszanie praw ruchu drogowego w Moskwie i Petersburgu’ (МК 63/11/3) – ввод (wprowadzenie) + водка «Столичная» (‘najpopularniejsza rosyjska wódka, jedna z najbardziej rozpoznawalnych marek wódki na świecie’).

ВЛОЖНАЯ ТРЕВОГА. [*Накопленное за тучные годы проедем в тощие?*] ‘o oszczędnościach bankowych Rosjan, które przez ostatnie lata rosły o 40% rocznie. Ta pozytywna tendencja ekonomiczna zostanie przerwana na kilka lat, z powodu recesji w ekonomice. Rosjanie będą mniej odkładać, a jeśli będą wydawać posiadane już oszczędności, to tylko w przypadku nadejścia

trudnych czasów. W ten sposób oszczędności Rosjan z „nadwyżek” stały się ich funduszem stabilizacyjnym’ (МК 286/08/4) – вложение (lokata, wkład) + ложная тревога (fałszywy alarm).

ВЫ ТОЛЬКО ПОГЛЕДИТЕ! ‘o szokującym stroju Lady Gagi na uroczystości wręczania międzynarodowych nagród Emmy’ (ТД 266/11/9) – вы только поглядите! (‘wyrażenie zdziwienia, zdumienia’) + Леди [Gara].

ГИНЕРВЫ НА ПРЕДЕЛЕ ‘prezes klubu piłkarskiego CSKA Moskwa Jewgienij Giner dał ostatnią szansę trenerowi Leonidowi Słuckiemu na wyprowadzenie drużyny z ćwierćfinału Ligi Mistrzów. Warunkiem tego jest wygrana CSKA w meczu z Interem Mediolan. W razie przegranej Słucki zostanie zwolniony’ (ТД 271/11/14) – Гинер (Giner) + нервы на пределе (*ekspres*. ‘być u kresu wytrzymałości nerwowej’).

Елена бесПРИКРАСная. [*Что общего у роскошной женщины с сельской нищетой*] ‘o byłej minister rolnictwa Elenie Skrynnik oskarżonej o korupcję na dużą skalę. Jest to piękna i bardzo bogata kobieta. Aby dowieść swojej niewinności, zaprzecza pogłoskom o swoim bogactwie, fotografując się bez drogocennych ozdób’ (АиФ 43/12/7) – Елена Прекрасная (Piękna Helena ‘w mitologii greckiej najpiękniejsza z kobiet’) + бес прикрас (bez upiększeń).

Живём приИваючи ‘reklama kubków do picia i kieliszków’ (АиФ 31/11/33) – жить припеваючи (*pot.*, *ekspres*. ‘żyć beztrosko’) + припивать (popijać, zapijać).

ИГРА НА ВАГНЕРВАХ. [*Армейцы оштрафуют Лава на 100 000 евро*] ‘o ukaraniu grzywną piłkarza klubu sportowego CSKA Moskwa Vagnera Love za kontuzjowanie piłkarza „Spartaka” Nalczyk – M. Džudovicia w czasie meczu o mistrzostwo Rosji’ (ТД 248/11/14–15) – игра на нервах (granie na nerwach ‘denerwowanie kogoś’) + Вагнер (Vagner Love).

ИГРАковая опухоль. [*Казино и клубы готовы маскироваться под что угодно*] ‘o pladze gier hazardowych w Moskwie, z którymi nie można walczyć, gdyż podszywają się pod gry loteryjne’ (АиФ 48/09/25) – игра + раковая опухоль (guz rakowy).

Кульٹ линчевости ‘o kulcie jednostki – pieszego – sprawcy większości wypadków drogowych, za które nie ponosi odpowiedzialności, ale może zlinczować kierowcę za przejechanie innego pieszego, nieprzestrzegającego zasad ruchu drogowego. Takiego linczu cudem uniknęła kobieta za przejechanie dwóch mieszkańców Birulewa’ (МК 261/11/1, 8) – культ личности (kult jednostki) + линчевание (lincz).

Министр без портфеля ‘minister sportu bez teki – o wypowiedzi (tzw. aforyzmie tygodnia) ministra sportu Rosji Witalija Mutko na temat jego ewentualnej rezygnacji’: *Я уйду совершенно спокойно, если это касается конкретно меня, но выиграет ли от этого спорт, я не знаю. Комментар: И никто не знает. Но это как гол престижа в безнадежно проигранном матче ни на что не влияет, но приятно!* (АиФ 10/10/2) – министр без портфеля (minister bez teki) + спорт.

Мои **шуниверситеты** ‘klub „Dynamo” ukształtował znakomitego bramkarza reprezentacji Rosji Antona Szunina. To dzięki wspaniałej grze w tym klubie piłkarz został powołany do reprezentacji Rosji’ (ТД 252/11/15) – Мои университеты (*przen.* ‘o doświadczeniu życiowym, które ukształtowało jednostkę, jej przekonania, zasady’; *gen.*: tytuł autobiograficznej powieści Maksyma Gorkiego «Мои университеты», która nazywa „szkołę życia”, jaką pisarz musiał przejść, pracując u różnych ludzi³³) + Шунин.

Нанопыль в глаза ‘wystawa nanotechnologii w Moskwie – to pozór. Odwiedził ją Dmitrij Miedwiediew, który stwierdził: [...] *нано – наше всё*. O rozczarowaniu wystawą, w której wszystko okazało się tylko witryną dla potrzeb reklamy’ (Собеседник 42/11/6) – нанотехнологии (nanotechnologie ‘techniki tworzenia struktur o małych rozmiarach’) + пускать пыль в глаза (sypać piaskiem w oczy ‘stwarzać fałszywe wyobrażenie, przedstawiać coś w lepszym świetle, niż w rzeczywistości’).

Не имею отНЮШения! [*Нюша не поехала на вручение премии Europe Music Awards*] ‘o piosenkarce Niuszy, która otrzymała nagrodę MTV EMA 2011 jako najlepszy rosyjski wykonawca. Nie zwyciężyła jednak w nominacji artystów europejskich i nie pojechała w nagrodę do Belfastu na MTV EUROPE MUSIC AWARDS 2011’ (ТД 252/11/9) – не иметь отношения (nie mieć nic wspólnego z czymś) + Нюша.

НОБОАвская премия ‘hiszpański klub piłkarski „Sevilla” gotów jest zapłacić za piłkarza kazańskiego „Rubina” i reprezentacji Ekwadoru Kristiana Noboa 5 000 000 euro’ (ТД 247/11/14) – Нобoa + Нобелевская премия (Nagroda Nobla).

Обретаемый остров ‘o wyspie Nowa Holandia (Новая Голландия) w Petersburgu, którą chce pozyskać dla siebie i przekształcić w dochodowe miejsce

³³ Zob. *Энциклопедический словарь крылатых слов и выражений*. – М.: «Локид-Пресс». Вадим Серов 2003, http://dic.academic.ru/dic.nsf/dic_wingwords, 19.12.2014.

miliarder Roman Abramowicz' (Or 47/10/20–22) – обрeтaть (odzyskiwać, zyskiwać) + обитаeмый oстрoв (zamieszkała wyspa).

Один в Триполе не воин. [*Мир изолировал Каддафи. Как это скажется на интересах России?*] 'o izolacji Muammara Kaddafiego przez świat, co jest konsekwencją rewolucji w Libii, za którą jest on odpowiedzialny' (www.rg.ru, 3.03.2011) – Один в поле не воин ('w pojedynkę nie zrobi się tego, co można zrobić wspólnie') + Триполи (Trypollis 'stolica Libii').

Поухали тут 'o emigrantach zarobkowych w Rosji z byłych republik ZSRR, którzy bardzo dobrze zarabiali, ale musieli wyjechać na skutek kryzysu' (Or 51/08/20) – Понаехали тут ('niechęć moskwiian do osób przyjeżdżających do stolicy z prowincji, przede wszystkim do emigrantów zarobkowych') + уехали.

ПравоохрЕнительные органы. [*Почему в российской милиции всё больше евсюковых?*] 'o złej sławie milicji rosyjskiej, samowoli milicjantów (przykładem jest major Ewsjukow), korupcji i aferach' (АиФ 45/09/8–9) – правоохранительные органы (organy ochrony prawnej) + хреновый (*wulg.* gówniany, pieprzony 'zły, marny, nic nie wart, nienadający się do niczego').

С жиру БЕССится 'o francuskim reżyserze Lucu Bessonie, który przyjechał do Moskwy na premierę swojego filmu „Lucy”. Reżyser zszokował fanów swoim dużym brzuchem' (ТД 9/14/9) – с жиру беситься (*posp.* 'grymasić, wybrzydzać z przesytu lub próżniactwa') + Бессон (Besson).

Семь раз отмерь 'o wyborach na urząd mera Moskwy. Mera wybiera prezydent z listy kandydatów przekazanej przez kierownictwo „Jednej Rosji”. Wybór wymaga dłuższego zastanowienia się i czasami jego rezultaty są zaskakujące' (МК 223/10/1–2) – семь раз отмерь, один раз отрежь ('przed ważną decyzją należy dobrze się zastanowić'; w kontaminacji występuje elipsa przysłowia) + мэр.

Страна дуриманов 'o problemie narkomanii w Rosji' (АиФ 7/11/16) – «Страна Дураков» (Kraina Matołków – tłum. J. Tuwim – 'zaczarowana kraina z bajki Aleksego Tołstoja «Золотой ключик, или Приключения Буратино»'³⁴) + дурить (wygłupiać się, robić głupstwa) + дурман (narkotyk, środek odurzający; otumanienie, odurzenie).

³⁴ Zob. *Энциклопедический словарь крылатых слов и выражений*, М.: «Локид-Пресс», Вадим Серов, 2003, http://dic.academic.ru/dic.nsf/dic_wingwords/2625/Страна, 20.09.2012. Tłumaczenie frazemu *Страна дураков*, zob. *Поле чудес [в стране дураков]*, RPSSS, s. 414.

СТРАШНАЯ МММЕСТЬ ‘o straszliwej zemście oszukanego w piramidzie finansowej mieszkańca Moskwy, który zabił jednego z szefów piramidy’ (ТД 224/13/5) – «Страшная месьть» (tytuł opowiadania Mikołaja Gogola ze zbioru «Вечера на хуторе близ Диканьки») + МММ (‘piramida finansowa’).

Судебное избивательство ‘o przewodzie sądowym dziennikarza Michaiła Bekietowa za oszczerstwo na mera miasta Chimki. Przewód ten zakończył się zasądzeniem grzywny, od której odstąpiono na skutek przedawnienia sprawy. O kolejnym dochodzeniu, tym razem w sprawie pobicia dziennikarza, co skutkowało inwalidztwem I grupy, a którego dokonano rok po rzuceniu na mera rzekomego oszczerstwa’ (МК 249/10/3) – судебное разбирательство (przewód sądowy) + избивать (bić, tłuc) + издевательство (szyderstwo, kpina).

Считальный зал. [Главы ЕС спасали евро под присмотром Шекспира и Вольтера] ‘o zebraniu szefów państw UE w Brukseli w celu pokonania nowej, już trzeciej fali kryzysu ekonomicznego, które odbyło się w czytelni najstarszej biblioteki stołecznej’ (www.rg.ru, 12.02.2010) – считать (liczyć) + читальный зал (czytelnia).

[По Куцёвской пошла] **«цапная» реакция.** [Вслед за бандитами начали арестовывать милиционеров] ‘o reakcji łańcuchowej, jaką były kolejne aresztowania w stancy Kuszczowskiej członków lokalnej bandy dowodzonej przez S. Capka, która zamordowała 12 osób, w tym 4 dzieci. W ślad za bandytami aresztowano też oficera milicji’ (МК 251/1, 3) – Цапок + цапнуть (pot. цапнѐć, chwycić, złapać) + цепная реакция (reakcja łańcuchowa).

Dominik Seks-Kahn ‘o kandydacie na prezydenta Francji – Dominiku Strauss-Kahnie i jego seksualnym skandalu w nowojorskim hotelu, a także o innych seksualnych przygodach polityka. Istnieje podejrzenie uwikłania go w aferę seksualną przez otoczenie Nicolasa Sarkozy’ego’ (Polityka 51/11/54–55) – Dominik Strauss-Kahn + seks.

Donald Półmusk ‘o premierze Donaldzie Tusku przed wyborami parlamentarnymi w 2011 r.: Kto obudzi się w poniedziałek z kacem po szampanie: Donald Półmusk, Świrosław Kłamczyński, Grzegorz Nabieralski, Janusz Paligłup czy Waldemar Sztynwniak? A może – jeśli sondaże łżq – Janusz Podpis-Brakknie z Nowej Prawicy albo Paweł Skończyłjusz z PJN? („Obywatele z redakcji. Głosujemy jak umiemy”, NIE 41/11/5) – Donald Tusk + półmózg (węzeł foniczny).

Gnomeo i Julia ‘tytuł amerykańskiego filmu animowanego o ogrodowych porcelanowych krasnalach, którego fabuła oparta jest na dramacie Williama

Szekspira „Romeo i Julia” (reklama filmu, TVP1, 3.05.2011) – gnom + Romeo i Julia.

Grzegorz Nabieralski ‘o kandydacie na premiera z ramienia Sojuszu Lewicy Demokratycznej Grzegorzu Napieralskim przed wyborami parlamentarnymi w 2011 r.’ (zob. Donald Półmusk) – Grzegorz Napieralski + nabierać.

Hanna Gronkiewicz-Platz ‘o sporze dotyczącym placu, na którym wybudowano okazały biurowiec DH Valdi. Spór toczy się między inwestorem biurowca DH Valdi, władzami miasta Warszawy (prezydent Hanną Gronkiewicz-Waltz), a spadkobiercami gruntu pod budynkiem’ (NIE 7/12/12) – Hanna Gronkiewicz-Waltz + Platz (*niem.* plac).

Hanna Walcz!!! ‘rysunek w „Satyrze politycznej” Pinezki przedstawiający Hannę Gronkiewicz-Waltz leżącą z łopatą na śniegu przed bałwanem’ (www.pinezki.eu, 28.12.2011) – Hanna (Gronkiewicz) Waltz + walcz.

Jak się to lobbi ‘o ustawach uchwalanych w sejmie w interesach lobbystów i parlamentarnych „załatwiaczach” takich ustaw’ (Wprost 13/12/64) – jak się to robi + lobby (‘pozaparlamentarne ugrupowanie wywierające wpływ na organy władzy państwowej środkami ekonomicznymi, politycznymi, kształtowaniem opinii społecznej, w interesie określonych grup politycznych, gospodarczych i społecznych’).

Janusz Paligłup ‘o liderze partii Ruch Palikota – Januszu Palikocie przed wyborami parlamentarnymi w 2011 r.’ (zob. Donald Półmusk) – Janusz Palikot + głup (*pot., posp.* ‘człowiek głupi, nierozgarnięty’).

Janusz Podpis-Braknie ‘o Januszu Korwinie-Mikke przed wyborami parlamentarnymi w 2011 r. z aluzją do nieuzyskania przez jego „Nową Prawicę” wystarczającej liczby podpisów wymaganych do startu w wyborach latem 2011 roku’ (zob. Donald Półmusk) – Janusz Korwin-Mikke + podpis + braknie.

Jawnica państwowa ‘o wszczęciu śledztwa przez prokuraturę okręgową w Gdańsku w sprawie ujawnienia tajemnicy państwowej w książce „SB a Lech Wałęsa”: *Na kilkuset stronach (od str. 295 do 701) autorzy opublikowali furę dokumentów SB, UOP, prokuratury itp. A prokurator nie może ujawnić, który z tych dokumentów to tajemnica państwowa?! Mimo że stał się on już jawnicą państwową?!* (GW 96/09/7) – jawny + tajemnica państwowa.

„MISSja specjalna” ‘wywiad z małą Weroniką, która gra w wielu serialach, reklamach, bierze udział w sesjach zdjęciowych i udziela wywiadów’ (FTVN, 29.08.2009) – miss + misja specjalna (‘powołanie, posłannictwo’; także ‘tytuł programu publicystycznego o charakterze śledczym emitowanego w TVP1 w latach 2005–2010’).

nie ma się z czego czeszyć ‘fragment komentarza do meczu Polska–Czechy rozgrywanego podczas Euro 2012 i wygranego przez Czechy. Formacja zaobserwowana w wypowiedziach z forum internetowego tygodnika „NIE”’: *Polacy mieli wyjść z grupy, a to grupa wyszła. Bo dobry Bóg nie lubi polskich lizusów. Sam Bóg zdecydował, że go nie ma. I Bóg stworzył Czechów, żeby nam skopali katolickie tyłki. Tak czy owak nie ma się z czego cheszyć* („Czesi w niego nie wierzą”, Trybun@ ludzi, NIE 26/12/16) – nie ma się z czego cieszyć + Czesi.

Paweł Skończył już ‘o Pawle Poncyłjusz przed wyborami parlamentarnymi w 2011 r. z aluzją do wystąpienia posła z PiS (Prawo i Sprawiedliwość)’ (zob. Donald Półmusk) – Paweł Poncyłjusz + skończył już (węzeł graficzno-foniczny).

Przeor(ny) zawsze ubezpieczony ‘o byłym przeorze krakowskich kamedułów, który został uznany za winnego przywłaszczenia sobie mienia klasztoru’ (Angora 52/11/36) – przeor + przezorny zawsze ubezpieczony (mamy tu do czynienia z kontaminacją wyrazowo-graficzną).

Świrosław Kłamaczyński ‘o prezesie PiS (Prawo i Sprawiedliwość) Jarosławie Kaczyńskim jako kandydacie na premiera przed wyborami parlamentarnymi w 2011 r.’ (zob. Donald Półmusk) – świrować (*pot.*, *posp.* ‘tracić rozum, popadać w obłąd, wariować’) + Jarosław, kłamać + Kaczyński.

Świrosław, Polskę zbaw! [Czy Kaczyński powinien pokazać zaświadczenie o stanie zdrowia psychicznego?] ‘opinie znanych osób, przeciwników PiS (Prawo i Sprawiedliwość) i Jarosława Kaczyńskiego na temat stanu jego zdrowia psychicznego, sugerujące chorobę psychiczną prezesa’ (www.nie.com.pl, 5.02.2014) – świrować (*pot.*, *posp.* ‘tracić rozum, popadać w obłąd, wariować’) + Jarosław, Polskę zbaw! (‘hasło wykrzykiwane przez zwolenników Jarosława Kaczyńskiego na wiecach z jego udziałem’).

Urlopy tacierzyńskie ‘o urloпах ojcowskich’: „Gazeta” rozpoczyna akcję „Polaku! Idź na tacierzyński!” (<http://wyborcza.pl>, 11.07.2008) – urlopy macierzyńskie + tata.

[Wzrok można stracić szybko. Bardzo szybko]. **W okadźgnienu** („Krótkie”, Angora 31/11/38) – w okamgnienu + dźgnięcie.

zając wielkamocny ‘reklama oferty Wielkanocnej w Radiu „Złote Przeboje”’: *Ty, zając, ale ty masz wielkie... pisanki. Bo ja jestem zając wielkamocny* (Radio „Złote Przeboje” RMFFM, 25.03.2010) – zając wielkanocny + moc.

Ziew natury ‘o granicach politycznej wytrzymałości – ziewaniu premiera Donalda Tuska podczas spotkania z opozycją i zmęczeniu Ludwika Dorna’: *Czy Sejm to miejsce, w którym zasypia się szybciej, czy poselskie przemówienia działają*

jak najlepszy środek na sen i czy napinanie się jest sposobem, by w środku ważnej debaty nie ziewać jak na nudnym filmie (FTVN, 23.02.2012) – ziewać (ziewanie) + zew natury ('impuls do działania mający swe źródło w czymś usposobieniu, temperamencie').

Dana grupa kontaminacji zewnętrznie może przypominać omówione przykłady z poprzednich grup (kontaminacje wyrazowe, wyrazowo-graficzne). Mamy tu jednak do czynienia „ze skrzyżowaniem wyrazu z frazeologizmem, nie częścią frazeologizmu, która jako taka nie ma żadnej wartości ekspresywnej, a tym bardziej znaczenia” (Ochmann 1997: 141).

W wyniku kontaminacji powstaje okazjonalizm z komponentem-neologizmem (często podobnym fonetycznie do składnika, który zastępuje), nienotowanym w zasobach słownikowych obydwu języków (*Один в Триполе не воин, Зиев natury*). Jak pokazują przykłady, tego typu kontaminacji w języku rosyjskim nie-rzadko towarzyszy wizualizacja (*ВЛОЖНАЯ ТРЕВОГА, ГИПЕРВЫ НА ПРЕДЕЛЕ, Живём приИваючи, Мои шуниверситеты, Не имею отНЮШения, ПравоохрЕнительные органы* i in.). W materiale z polskich mediów większość przykładów stanowią kontaminacje nazw własnych, w szczególności nazwisk polityków, z wyrazem³⁵ (*Paweł Skończyłusz, Świrosław Kłamczyński*). W rosyjskiej prasie tego typu okazjonalizmy nie zostały odnotowane. Materiał badawczy zawiera więcej przykładów z rosyjskich mediów. Przeważają w nim kontaminacje jednowęzłowe nad wielowęzłowymi. Najmniej liczna grupa to kontaminacje z węzłem zerowym (zob. *А был ли деммальчик?, нанопыль в глаза*).

b. cenka opada 'o wyprzedazach w USA' (FTVN, 27.11.2010) – cenka (cena) + szczeka opada ('ktoś jest zdumiony, zaskoczony czymś, zwykle niemiłe').

Hołd Tuski 'o płatnym ogłoszeniu – podziękowaniu dla Donalda Tuska, jakie na stronie „Gazety Wyborczej” zamieścił prezydent Gorzowa Wlkp. Ogłoszenie kosztowało 97 tys. 50 zł' (NIE 07/11/16) – hołd pruski ('hołd lenny złożony przez władcę Prus Książęcych Albrechta Hohenzollerna polskiemu królowi Zygmuntowi Staremu') + Tuski (Tusk).

³⁵ W polskich kontaminacjach nazwisk z wyrazem pojawiają się jednostki znane i notowane w słownikach. Zostały one uznane za neologizmy jako rezultat skrzyżowania z nazwiskiem (imieniem i nazwiskiem) i składnik takiej kontaminacji, np. *Dominik Seks-Kahn, Hanna Walcz!!!, Hanna Gronkiewicz-Platz*.

Hołd Tuski ‘obraz przedstawiający parodię hołdu pruskiego – Donald Tusk składa hołd Włodziwirovi Putiniowi: *Dziś w Warszawie, w samym centrum miasta, w pobliżu pałacu prezydenckiego, o który właśnie toczy się bój – zaraz po wiecu wyborczym (wiadomo czym) – wystawiono dzieło wiekopomne: Hołd Tuski* (<http://niepoprawni.pl/blog>, 22.09.2011) – hołd pruski (‘hołd lenny złożony przez władcę Prus Książęcych Albrechta Hohenzollerna polskiemu królowi Zygmuntowi Staremu’) + Tuski (Tusk).

Powyższa grupa wyraźnie obrazuje wpływ frazeologizmu na drugi komponent – wyraz. „Niezależnie od fonetycznego podobieństwa przybiera on wygłosowy element identyczny z tym, jaki ma część frazeologizmu, której miejsce zajmuje” (Ochmann 1997: 142). Efektem tego są formy regularne, aczkolwiek nieużywane (*cenka*) lub nieużywane w funkcji danej części zdania (*Tuski* – jako przydawka).

с. Анна небесная. [*Разведчица Чапман вышла на космический уровень*] ‘o nieoczekiwanym pojawieniu się byłej rosyjskiej agentki wywiadu Anny Czapman w stacji kosmicznej „Bajkonur”’ (МК 224/10/2) – Анна + манна небесная (manna z nieba ‘o czymś cennym, znacznym, co jednak przyszło komuś bez wysiłku, bez wkładu jego pracy, nieoczekiwanie’).

Варфоломеевская дочь ‘o 9-letniej dziewczynce z buriackiej wsi – Daszy Bartłomiejewnie (Даша Варфоломеевна), która była bohaterką skandalu z powodu zaproszenia jej na Kreml na choinkę noworoczną po zamknięciu list zaproszonych dzieci. Z tego bowiem powodu nie pojechało dwoje innych dzieci (Dasza miała przyjechać z siostrą)’ (МК 282/08/3) – Варфоломеевская ночь (noc świętego Bartłomieja ‘o masowej rzezi, wyniszczeniu kogoś, bezlitosnej rozprawie z kimś’; *gen.*: tradycyjna nazwa rzezi hugonotów (protestantów), dokonanej przez katolików w Paryżu w nocy z 23 na 24 sierpnia 1572 r., RPSSS, s. 86) + дочь.

Взятки гадки. [*Исправить оценку первоклашке стоит 500 рублей*] ‘o ogromnej skali korupcji w moskiewskich szkołach, której oficjalnie nie ma’ (АиФ 5/10/20) – взятки гладки (*с кого*) (*pot.*, *żart.* ‘trudno coś uzyskać od kogoś’)³⁶ + гадки (гадкий – obrzydliwy).

³⁶ Zob. *Большой словарь русских поговорок*, М.: Олма Медия Групп, В. М. Мокиенко, Т. Г. Никитина, 2007, <http://dic.academic.ru/dic.nsf/proverbs/14508/> Взятки, 29.12.2014.

[У музейщиков] **дела идут на склад** ‘o nowoczesnym muzeum historii Moskwy, które ma być otwarte w 2012 r. Ekspozycja ma się mieścić w kompleksie architektonicznym Magazyny Prowiantskie (Провиантские склады)’ (МК 282/08/3) – дела идут на лад (*pot., ekspres.* ‘układa się coś, udaje’) + склад (magazyn).

Дело пошло на «Ладу» ‘o nagradzaniu weteranów bitwy pod Moskwą samochodami marki Łada Kalina’ (МК 26/11/7) – дело пошло на лад (*pot., ekspres.* ‘układa się coś, udaje’) + «Ладу» («Лада» ‘marka samochodu’).

Доходы пуще неволи ‘o sprzedaży na licytacji centrum autoholdingu „Volkswagen” z powodu długów’ (МКП 13/09/17) – доходы + охота пуще неволи (‘mówi się wtedy, gdy ktoś coś robi nie z przymusu, lecz z chęci’).

Доходы пуще неволи. [Чиновников обязали давать информацию об имуществе] ‘o walce z korupcją, jaką wypowiedział stołecznej administracji Dmitrij Miedwediew. Polega ona na konieczności przedstawienia przez urzędników miejskich informacji o dochodach, które będą opublikowane w mediach’ (www.mk.ru, 1.10.2013) – доходы + охота пуще неволи (‘mówi się wtedy, gdy ktoś coś robi nie z przymusu, lecz z chęci’).

Дочка отсчета ‘o narodzinach w Krasnojarsku milionowej mieszkanki – jako punktu odniesienia do chwalenia się władzy udaną polityką demograficzną’ (Ор 16/12/4) – дочка + точка отсчета (punkt odniesienia).

И тело в шляпе ‘o programie telewizji rosyjskiej „Minuta sławy”, który cieszy się dużą popularnością (odpowiednik polskiego „Mam talent”). Jeden z numerów – to występ akrobatyczny polegający na wyjściu uczestniczki programu z ogromnego kapelusza iluzjonisty’ (МК 35/11/4) – и дело в шляпе (*pot., żart.* ‘o pomyślnym zakończeniu czegoś’) + тело.

Ирония судьбы ‘o ironii losu i sądu w sprawie mieszkanki Nowosybirska. Kobieta po 6 latach dowiedziała się, że miała sprawę sądową. W żadnej sprawie jednak nie uczestniczyła. O tym, że była sądzona, dowiedziała się przypadkiem, stając do konkursu na komornika (po ukończeniu prawa)’ (www.rg.ru, 7.04.2010) – ирония судьбы (ironia losu) + судьи (судья – sędzia).

[Геннадий Тимченко] **как в моду глядел** ‘o otrzymaniu stanowiska starszego wiceprezesa spółki „Strojtransgaz” przez Rusłana Aksienienko – syna byłego pierwszego wicepremiera Federacji Rosyjskiej. Rusłan Aksienienko jest współwłaścicielem domu mody „Escada”. O takim wyborze zdecydował akcjonariusz spółki – Gienadij Timczenko’ (Коммерсантъ 110/12/1) – как в воду глядел (‘jakby wiedział, jakby wyczuł, właściwie przewidział’) + моду.

Кесарево рассечение. [*Врачу-акушеру проломили голову во дворе роддома*] ‘o okrutnej zbrodni, jakiej dokonano na lekarzu-położniku na dziedzińcu porodówki. Lekarzowi rozłupano głowę’ (ТД 248/11/4) – кесарево сечение (cięcie cesarskie) + рассечение (rozcięcie, rozrąbanie).

Люблю тебя Петра варенье! ‘rozmyślania nad tym, czym byłaby Rosja teraz, gdyby przegrała w 1709 r. pod Połtawą ze Szwedami. Może byłaby tak jak Szwecja, która po przegranej pod Połtawą ze światowego supermocarstwa stała się cichym, przytulnym krajem z ogródkami, zasłonkami w kwiatki, konfiturami na śniadanie i pakietem gwarancji socjalnych dla każdego’ (www.kp.ru, 15.06.2012) – Люблю тебя Петра творенье (‘wiersz z poematu A. Puszkina „Jeździec miedziany”’) + варенье (konfitury) (węzeł graficzno-foniczny).

Мёртвые души ‘o oszustwach kredytowych dokonywanych przez mieszkańców obwodu orłowskiego’: *Например, в Болховском районе заботливый родитель вместо коров купил сыну квартиру. В Колпинянском районе местная жительница умудрилась купить по договору плуг у умершего соседа* (www.rg.ru, 8.04.2010) – мёртвые души (‘osoby, których nazwiska są fikcyjnie wpisywane do dokumentów urzędowych’, zob. *martwe dusze*, WŚF, s. 233; gen.: tytuł powieści Mikołaja Gogola) + туши (tusze).

Много ЦУМа – и ничего... [*Что можно купить за среднюю зарплату в главном магазине страны*] ‘o największym domu towarowym w Moskwie (ЦУМ), w którym liczba sprzedawców wielokrotnie przewyższa liczbę klientów (zwiedzających) i ceny są bardzo wysokie – za średnią pensję można tam kupić np. jeden but’ (АиФ 51/09/15) – много шума из ничего (wiele hałasu o nic ‘o silnym poruszeniu, podnieceniu wokół drobnej, mało znaczącej sprawy’; gen.: tytuł komedii W. Szekspira, zob. ФСПЯ, s. 594) + ЦУМ(a) + и.

Надеждин юношей питает ‘o złudnych nadziejach miliardera Michaiła Prochorowa na przywództwo w partii „Prawa sprawa” («Правое дело») i wynikłym stąd konflikcie między nim a zleceniodawcą powstania partii – prezydentem Miedwediewem. Opowiedział o tym człowiek podobny do Borysa Nadieżdina (przewodniczący moskiewskiego oddziału partii „Prawa sprawa”) w miejscu podobnym do Katedry Prawa, ludziom podobnym do studentów tego wydziału’ (МК 211/11/1–2) – Надеждин + надежды юношей питают³⁷ (na-

³⁷ Jest to folklorystyczna parafraza wersu «Науки юношей питают [отраду старым подают]» – nauka młodym pożywienie [starszym przynosi pocieszenie] ‘o korzyściach płynących z nauki’ (zob. RPSSS, s. 317, zob. także *Энциклопедический*

dzieja matką głupich ‘ironiczny komentarz do czyichś naiwnych nadziei’) (adaptacja składniowo-morfologiczna: *нутаем – нутаюм*).

На-На седьмом небе ‘o ślubie byłego solisty grupy „Na-Na” – Władimira Lewkina z fanką. Oblubienica z powodu ślubu z artystą była w siódmym niebie’ (ТД 47/12/9) – «На-На» + на седьмом небе (być w siódmym niebie ‘być bezgranicznie szczęśliwym’).

[Гаишники] **нашли выдох из ситуации**. [*У водителей вымогают взятки, заставляя дуть в “запасной” незаконный алкотестер-трубочку*] ‘moskiewska drogówka znalazła wyjście z sytuacji w przypadku zatrzymania kierowców (zwłaszcza nietrzeźwych), którzy chcieliby uniknąć odebrania prawa jazdy. W tym celu, oprócz należącego do wyposażenia drogówki atestowanego alkometru, milicjanci zaczęli używać „zapasowego”, nieatestowanego i nigdzie niezarejestrowanego przyrządu, który nie pozostawia śladów przeprowadzonego testu. W zamian za „badanie” takim alkometrem kierowcy muszą płacić łapówki’ (www.zagolovki.ru/news, 12.03.2009) – найти выход из ситуации + выдох.

Не верь азам своим ‘o bardzo niskim poziomie wykształcenia młodego pokolenia Rosjan, świetnie władającego tabletami i iPadami. O przewadze wiedzy praktycznej nad uniwersalną, encyklopedyczną (dającą podstawy wiedzy – азы) w obecnej, postsowieckiej rzeczywistości’ (Ог 15/12/38) – не верь глазам своим (nie верить своим глазам – nie wierzyć swoim oczom ‘bardzo się dziwić, nie móc uwierzyć w to, co się widzi’) + азам (азы ‘elementarne wiadomości, podstawy czegoś’).

Не ноги горшки обжигают ‘o kobiecie pozbawionej nóg od urodzenia, która pokonała wszystkie przeciwności losu i znalazła swoje szczęście’ (МК 284/08/13) – не боги горшки обжигают (nie święci garnki lepią ‘nic nie jest tak trudne, by było niemożliwe do wykonania’) + ноги.

Подделано в России. [*Кто делает из нашей страны фальшивку?*] ‘o podrabianych masowo produktach w Rosji, co jest wynikiem szeroko rozwiniętej korupcji’ (АиФ 46/09/20) – подделано + сделано в России (‘marka rodzimej produkcji Rosji’).

Пожар-птица ‘o bohaterstwie 15-letniej uczennicy z Chabarowska, która uratowała trójkę dzieci z pożaru’ (www.rg.ru, 6.04.2010) – пожар + жар-птица (żar-ptak, ognisty ptak ‘symbol poszukiwanego szczęścia, obiekt pożądania, trudno osiągalny ideał’; *gen.*: folklor rosyjski, RPSSS, s. 177).

словарь крылатых слов и выражений, М.: «Локид-Пресс» Вадим Серов 2003, www.bibliotekar.ru/encSlov/13/72.htm, 12.02.2012).

Последний сбой – он трудный самый ‘o nieudanym próbnym locie rosyjskiej rakiety balistycznej „Buława”. Rakieta została wystrzelona z atomowego okrętu podwodnego „Dmitrij Donskoj”. Wkrótce po starcie zboczyła z wyznaczonej trajektorii wskutek niesprawności silnika, w którym nastąpiło zacięcie (сбой). W tej sytuacji uruchomiono system samozniszczenia pocisku i, zamiast długo oczekiwanego „zaliczenia”, rakieta nie „zaliczyła” (МК 288/08/4) – «Последний бой, он трудный самый» (‘fragment refrenu pieśni wojennej pochodzący z radzieckiej eropei kinowej «Освобождение», www.romance.ru, 19.12.2014) + сбой (zacięcie).

Пусть землячка вам будет пухом ‘o „Kodeksie czarującej rodaczki”, który ma pomóc prowincjonalnym dziewczynom zdobyć bogatego moskwianina: [...] *Олигархи, просто москвичи с квартирой, а особенно их мамы – берегитесь!* (МК 226/10/3) – пусть земля вам будет пухом (niech wam ziemia lekką będzie ‘napis na nagrobkach; także zwrot używany na zakończenie mów pogrzebowych’) + землячка (rodaczka, krajanka).

Рокки изобилия. [*Братья Кличко и Сталлоне представили мюзикл о знаменитом боксере*] ‘o bogactwie i sukcesach Sylwestra Stallone, do których przyczynił się film z jego udziałem pt. „Rocky”, a także zapewne przyczyni się musical pod tym samym tytułem, który zapowiada się na premierę roku. O innych zawodowych projektach Stallone, które przyniosły mu ogromne pieniądze’ (НВ 48/12/21) – Рокки + роґ изобилия (róg obfitości ‘nieskończone bogactwo, źródło niekończącej się obfitości’) (węzeł graficzno-foniczny).

С «Джиро» бесится ‘o rezygnacji z udziału w wyścigu kolarskim Giro d’Italia jego ubiegłorocznego zwycięzcy – Rosjanina Denisa Mieńszowa, który chce się skoncentrować na wyścigu Tour de France’ (www.rg.ru, 9.04.2010) – с жиру беситься (*prosp.* ‘grymasić, wybrzydzać z przesytu lub próżniactwa’) + «Джиро» (‘wyścig kolarski Giro d’Italia’).

Свобода полуслова ‘o historii „Podróży z Petersburga do Moskwy”, za którą jej autor, Aleksandr Radiszczew, uważany przez carycę Katarzynę II za „agenta wpływów zdradzieckiego Zachodu”, został najpierw skazany na śmierć, po czym wyrok zamieniono na zesłanie na Syberię. Takie stanowisko carycy koliduje z popieranym przez nią rozwojem oświaty i wolnej prasy, a także dekretem pozwalającym osobom prywatnym na zakładanie własnych drukarni i wydawanie literatury’ (Ог 36/10/48) – свобода слова (wolność słowa) + полуслова (полуслово ‘niedopowiedziany wyraz’).

[Для] **сильных ухом** ‘reklama radia „KomersantFM93.6”: *Коммерсантъ-FM93.6, радио новостей* (РГ 214/11/6) – сильный духом (‘człowiek optymistycznie nastawiony do życia, dążący do celu, pomagający innym i zawsze odnoszący zwycięstwo nad sobą’³⁸) + ухом.

Словно бес вселился! ‘o sukcesach rosyjskich sztangistów w Paryżu, którzy osiągnęli najlepszy rezultat w ciągu ostatnich 20 lat – zdobyli 4 złote medale’ (МК 259/11/12) – словно бес вселился (jakby diabeł wstąpił w kogoś ‘o kimś, kto nagle zaczął zachowywać się nieobliczalnie, odmiennie niż do tej pory, kto postępuje jak człowiek szalony’) + вес (waga, ciężar).

Смех сквозь грёзы ‘o marzeniach artysty Borysa Graczewskiego o wyreżowaniu filmu, na którym, pomimo pewnych komicznych scen, wszyscy będą płakać’ (МК 279/08/10) – смех сквозь слёзы (śmiej przez łzy ‘złożone uczucie radości i gorzkości, rozpaczy i pociechy jednocześnie’; *gen.*: powieść Mikołaja Gogola «Мёртвые души», RPSSS, s. 529) + грёзы (грёза – marzenie senne).

Тела давно минувших дней ‘o miejscach pochówku światowych przywódców komunistycznych, m.in. Lenina, Mao Zedonga, Ho Chi Minha, Kim Ir Sena i in.’ (АиФ 43/11/18) – тела (ciała) + дела давно минувших дней (odległe dzieje dni minionych – tłum. J. Brzechwa – ‘o sprawach, rzeczach, zdarzeniach, dawnych, zamierzonych, prawie zapomnianych’; *gen.*: poemat Aleksandra Puszkina «Руслан и Людмила», RPSSS, s. 150–151).

У краха глаза велики ‘spekulacje na temat kryzysu ekonomicznego w Europie. Kto szybciej i z mniejszymi stratami wydostanie się z ekonomicznej zapaści – Rosja czy Zachód? Zdania na ten temat są radykalnie podzielone. W USA i Europie złośliwie przepowiada się, że kryzys pognębi Rosję, Kreml natomiast odpowiada na to: niedoczekanie wasze!’ (МК 283/08/6) – у страха глаза велики (strach ma wielkie oczy ‘ktoś wyolbrzymia niebezpieczeństwo, widzi go tam, gdzie go nie ma’) + краха (krach ‘nagle załamanie się ekonomiczne, katastrofa gospodarcza’).

Хворь в законе ‘o oszustwach na światową skalę dokonywanych w USA przez ormiańsko-amerykański syndykat przestępczy. Członkowie syndykatu kradli dane osobowe lekarzy i pacjentów ubezpieczenia medycznego o nazwie „Medicer” (Медикэр). Dane te wykorzystano w 118 fikcyjnych klinikach w 25 stanach, aby państwo opłaciło rzekome usługi medyczne na sumę ponad

³⁸ Powyższa interpretacja frazeologizmu сильный духом została zaczerpnięta z rosyjskiej domeny internetowej, zob. www.vitamarg.com/konsultacii/article/728-siln, 25.07.2014.

100 mln \$. W ten sposób syndykat zdołał ukraść 35 mln \$ w formie rekompensat, które zwykle wypłacane są emerytom i inwalidom. Członkowie grupy zostali aresztowani. Wśród nich był też tzw. «вор в законе» (MK 229/10/3) – хворь (*pot.* choroba) + вор в законе ('tytuł odnoszący się do członków elity świata przestępczego cieszącej się w nim autorytetem'³⁹).

Хеппи бёздэй ты Юз! 'o urodzinach rosyjskiego pisarza, mieszkającego na stałe w USA, Józ (Józefa) Aleszkowskiego' (MK 13/09/18) – хеппи бёздэй ты ю (*ang.* happy birthday to you – wszystkiego najlepszego z okazji urodzin) + Юз (Józ).

Хождения Памука 'o niełatwej drodze (m.in. groźbie aresztowania) światowej sławy pisarza tureckiego, laureata Nagrody Nobla, Orhana Pamuka' (www.mk.ru, 31.08.2009) – хождение по мукам (droga przez mękę 'życie pełne udręk, tragicznych spiętrzeń losu'; *gen.:* tytuł trylogii Aleksego Tołstoja, RPSSS, s. 605) + Памука (Памук) (kontaminacja graficzno-foniczna).

a przecież mi żar ... 'o ogromnych upałach w Polsce' (FTVN, 13.07.2010) – „A przecież mi żal ...” ('powtarzający się fragment w piosence Bułata Okudźawy „Aleksander Siergiejewicz Puszkina”) + żar.

BIG BETH 'żartobliwa propozycja zmiany nazwy wieży zegarowej w Londynie z okazji 60-lecia panowania królowej Elżbiety': *BIG BEN zmieni nazwę na BIG BETH?* (PNŚ TVP2, 4.06.2012) – Big Ben + Beth ('zdrobnienie od Elizabeth').

Ból to jest nasz ostatni 'o umieraniu ciężko chorych w Polsce z bólu, którego nie uśmierza się z powodu przeświadczenia, że morfina zabija' (NIE 3/10/3) – ból + „Bój to jest nasz ostatni” ('fragment refrenu „Międzynarodówki”).

Bzdura lex 'o błahostce, głupstwie, jakim jest polskie „twarde” prawo, z którego nic sobie nie robią pijani kierowcy, kilkakrotnie łapani przez policję na jeździe pod wpływem alkoholu, jak również posłowie – piraci drogowi, którym nie uchyla się immunitetu ani ich się nie karze': *Jak podają policyjne statystyki, piratem drogowym jest co dziesiąty polski poseł. Rekordzista zapracował na cztery wnioski o uchylenie immunitetu i karę. I co? I wielkie... nic* (Angora 46/14/34) – bzdura (tu: 'rzecz, sprawa niepoważna, głupia; bagatela, błahostka, drobiazg, głupstwo') + dura lex, sed lex (*łac.* twarde prawo, ale prawo).

Car par 'o zaprzysiężeniu Władimira Putina na prezydenta Rosji. O niebywałym przepychu, z jakim zostały zorganizowane uroczystości w kąpiącej od

³⁹ Zob. <https://ru.wikipedia.org/wiki>, 1.02.2011.

złota sali tronowej, gdzie zasiadali i byli koronowani niegdyś carowie' (FTVN, 7.05.2012) – car + „Czar Par” ('popularny teleturniej telewizyjny polegający na rywalizacji par, nadawany w TVP1 w latach 1993–1996').

Choroba szalonych łbów 'o atakującej nas grypie i braku miejsc na oddziałach zakaźnych z powodu nieuzasadnionej likwidacji wielu z nich' (NIE 7/09/9) – choroba szalonych krów ('neurologiczna choroba bydła') + łbów.

Dolly patron 'o wizycie w warszawskim Centrum Nauki Kopernik prof. Keitha Campella, jednego z dwóch naukowców, którzy w latach 90. XX wieku sklonowali pierwszego ssaka – słynną owcę Dolly' (FTVN, 23.02.2012) – Dolly Parton ('słynna amerykańska piosenkarka, której imieniem nazwano sklonowaną owcę') + patron ('osoba lub instytucja opiekująca się kimś, czymś; opiekun, protektor, obrońca').

hau are you 'o psie pary prezydenckiej – Marii i Lecha Kaczyńskich' (FTVN, 22.12.2009) – hau ('wykrzyknik naśladujący dźwięk wydawany przez szczekającego psa') + how are you (*ang.* jak się masz?) (węzeł graficzno-foniczny).

Hulajże Jezuniu. [*Mimo kryzysu, opłatkożercy jedli i pili bez umiaru*] 'o wystawnych kolacjach wigilijnych w instytucjach państwowych' (NIE 1/09/15) – hulajże + „Lulajże Jezuniu” ('tytuł jednej z kolęd bożonarodzeniowych').

Kot mit uns 'o książce-biografii papieża Benedykta XVI opowiedzianej przez jego kota Chico' (NIE 49/08/9) – kot + Gott mit uns (Bóg jest z nami 'dewiza państwowa Królestwa Prus, używana do 1945 r. w armii niemieckiej i aż do 70. lat XX wieku na sprzączkach pasów sił policyjnych RFN'⁴⁰).

Lady Błaga 'o mistyfikacjach w muzyce pop, których dopuszcza się m.in. Lady Gaga' (Polityka 9/12/72–74) – Lady Gaga + błaga ('zmyślenia, kłamstwa, łgarstwa').

Ministrant sprawiedliwości 'o ministrze sprawiedliwości Jarosławie Gowinie z aluzją do jego prawicowych poglądów i dobrych stosunków z hierarchami kościoła' (www.faktyimity.pl, 31.01.2013) – ministrant ('osoba pomagająca księdzu przy odprawianiu nabożeństw') + minister sprawiedliwości.

Narodowy PiS powszechny 'Jan Wróbel z humorem i ironią o tym, że winnym wszelkiego zła w Polsce jest „Prawo i Sprawiedliwość”. Nawiązując do przeprowadzonego ostatnio Narodowego Spisu Powszechnego, publicysta winą za dużą liczbę Polaków na uchodźstwie obarcza PiS. Utożsamia z tą partią nawet posłów Platformy Obywatelskiej – Bartosza Arłukowicza

⁴⁰ Zob. http://pl.wikipedia.org/wiki/Gott_mit_uns, 20.09.2011.

i Ewę Kopacz' (Wprost 3/12/97) – Narodowy Spis Powszechny ('spis ludności i mieszkań mający na celu dostarczenie informacji z dziedziny demograficzno-społecznej oraz społeczno-ekonomicznej') + PiS (Prawo i Sprawiedliwość).

[*To był*] **niezawisły błąd** 'o decyzji niezawisłego sądu w Kościanie, który wypuścił na wolność gwałciciela. Po wyjściu z więzienia zamordował on 2 osoby' (wyp. ustna, FTVN, 11.02.2009) – niezawisły sąd + błąd.

O co Łodzi? 'o sporze między władzami miasta a organizatorami w sprawie budowy centrum Camerimage w Łodzi. W rezultacie odmowy przez radnych PO (Platforma Obywatelska) i PSL (Polskie Stronnictwo Ludowe) finansowania festiwalu z budżetu miasta, został on przeniesiony z Łodzi' (FTVN, 7.01.2010) – o co chodzi + Łodzi.

Poczytaj mi Obamo 'Barack Obama czyta dzieciom' (FTVN, 18.12.2010) – „Poczytaj mi mamo” ('seria wydawnicza książek dla dzieci') + Obamo.

porsche bardzo 'o primaaprilisowym żarcie dotyczącym rzekomego samochodu Porsche, który miałby należeć do policji w Poznaniu. Pomysł spalił na panewce, gdyż Porsche pokazało się 4 dni przed 1 kwietnia i miało, obok napisu „Policja”, zwykłą „cywilną” rejestrację' (FTVN, 2.04.2013) – Porsche + proszę bardzo (węzeł graficzno-foniczny).

[*Irving*] – **przejdźmy na tee** 'reklama herbaty Irving' (TVP2, 13.05.2012) – przejdźmy na ty (przejsz z kimś na ty) + tee (*ang.* herbata).

Sejm – **sorry** 'o wzajemnym przepraszaniu w sejmie' (FTVN, 25.09.2009) – sejm + I'm sorry (*ang.* przepraszam) (węzeł graficzno-foniczny).

Seks nocy letniej 'krytycznie o sztuce W. Szekspira „Sen nocy letniej”, wystawionej w Teatrze Ateneum w Warszawie w reżyserii Bożeny Suchockiej. Główne zarzuty wobec sztuki to nagość aktorek i erotyka' (Polityka 6/12/73) – seks + „Sen nocy letniej”.

Słota polska jesień 'o projekcie rządu dotyczącym wydłużenia wieku emerytalnego do 67 lat' (www.faktyimity.pl, 31.01.2013) – słota ('niepogoda, długotrwały deszcz; szaruga, plucha') + złota polska jesień ('ciepła, słoneczna pora w czasie jesieni, gdy liście już żółkną').

SMOG WAWELSKI 'o smogu nad Krakowem wywołanym spalaniem przez mieszkańców miasta odpadów w piecach' (Polsat News, 6.02.2012) – smog ('współwystępowanie zanieczyszczeń powietrza i mgły') + smok wawelski ('legendarny smok mieszkający u podnóża krakowskiego wzgórza wawelskiego w jaskini nazywanej Smoczą Jamą; smok ten pożerał bydło,

a jeżeli nie dostarczono mu bydła, zjadał w zamian ludzi⁴¹) (węzeł graficzno-foniczny).

Tu się zgina dziób rekina ‘o przewidywaniu makabrycznych wydarzeń, które mogą mieć miejsce w warszawskim ZOO, z powodu planów umieszczenia w oceanarium ZOO rekinów razem z płaszczkami’ (NIE 36/09/16) – tu się zgina dziób pingwina (‘nic z tego, zdecydowany sprzeciw wobec czyjejs decyzji’) + rekina.

Woda poświęcona ‘o propozycji usunięcia wody święconej z kościołów w Chelmsford przez biskupa anglikańskiego, w celu zapobieżenia rozprzestrzenianiu się wirusa świńskiej grypy’ (Angora 36/09/34) – woda święcona + poświęcona (poświęcić kogoś *pot.* ‘wygonić’, PSWP, s. 83).

Z kuszą na ramieniu ‘o wyprawie Władimira Putina na wieloryba. Na pytanie, czy nie boi się, odpowiedział, że życie w ogóle jest niebezpieczne’ (FTVN, 26.08.2010) – z duszą na ramieniu (‘bardzo się bać’) + kuszą.

Zatoka lodowcowa ‘o zamrożniętej Zatoce Gdańskiej’ (WTVPI, 24.02.2011) – zatoka + epoka lodowcowa (‘epoka w dziejach ziemi charakteryzująca się wielkim zlodowaceniem, które objęło ogromny obszar kuli ziemskiej’; także ‘tytuł amerykańskiego filmu animowanego’).

[*Kościelne*] **złoty i upadki** ‘o ważnych wydarzeniach w życiu Kościoła katolickiego, jakim są zjazdy duchownych i wiernych poświęcone katechizacji, a także o problemach współczesnego świata, m.in. zrywaniu z przeszłością, sekularyzacji oraz niezdrowej sytuacji wewnątrz kościoła: [...] *połowa księży jest zarażona ksenofobią, nacjonalizmem i wstydliwie skrywanym antysemityzmem, a wielu duchownych zatraciło granice między ewangelią a polityką*’ (www.faktyimity.pl, 31.01.2013) – złoty (‘zjazdy’) + wzloty i upadki (‘okresy powodzenia, szczęścia i jego braku’).

Złoty dla zuchwałych ‘o tym, że waluty drożeją i wartość złotego spada’ (FTVN, 17.02.2009) – złoty + „Złoto dla zuchwałych” (‘tytuł amerykańsko-jugosłowiańskiej komedii wojennej’).

Życie po pożyciu. [*Nie odziedziczy mieszkania, bo żył z mężczyzną*] ‘o prawach do dziedziczenia, których nie ma w parach homoseksualnych, gdyż, według sądu, ich związek nie można nazwać pożyciem’ (Polityka 49/11/28–29) – życie po życiu (‘życie po śmierci’) + pożyciu (pożycie ‘obcowanie fizyczne dwojga ludzi, zwłaszcza w małżeństwie’).

⁴¹ http://pl.wikipedia.org/wiki/Smok_wawelski, 6.02.2012.

д. Бить может? [Союз журналистов России и «Наша Версия» требуют расследовать преступления против сотрудников СМИ] ‘o bezprawnych działaniach policji i MSW wobec dziennikarzy rosyjskich. Działania te są niekontrolowane i nieobarczone odpowiedzialnością karną: Резюме: журналистов бьют и задерживают (НВ 37/12/18) – бить + быть может.

Ближе к деду, [господа]! [Время решать, чем побаловать себя и друзей на Новый год] ‘o tym, jak najlepiej przygotować się do Nowego Roku, jaką kupić choinkę oraz prezenty’ (МК 283/12/8) – ближе к делу (do rzeczy) + деду (Дед Мороз).

В темноте, да не в обиде ‘o oszustwach elektryków naprawiających awarie energii elektrycznej w spółce ogrodniczej „Rasswiet” pod Moskwą i nieprawnie wymuszających opłaty za swoje usługi. Za swoją pracę zażądali oni 240 tys. rubli. Wszczęto wobec nich postępowanie karne. Okazało się jednak, że mieszkańcy działek nie podtrzymują oskarżeń wobec elektryków’ (МК 21/11/3) – В темноте, да не в обиде (‘mówi się wtedy, gdy jakieś pomieszczenie jest przepełnione, ale nikt nie uskarża się na to’) + темноте.

[Москву перероят] **вдаль и поперёк**. [Метрополитен поставил будущее на карту: за 8 лет хотят построить 84 станции] ‘władze Moskwy przedstawiły nowe plany rozwoju metra, w których przewidziane jest przerabianie już istniejących linii, przedłużanie, a także budowa nowych linii’ (МК 265/11/1, 4) – вдаль (w dał, tu: w przyszłość) + вдоль и поперёк (wzdłuż i wszерz).

ВСЕ БУДЕТ ХОККЕЙ! ‘o spotkaniu Władimira Putina z legendami światowego hokeja, na którym premier zaproponował, aby Rosja była inicjatorem utworzenia Kontynentalnej Ligi Hokejowej. Miałoby to wzmocnić pozycję tego sportu’ (ТД 40/12/2) – всё будет окей + хоккей.

Глав регионов мобила исправит ‘o problemach z rozwojem biznesu w regionach Rosji – łapówkarstwie, korupcji i niemożności kontaktu z gubernatorami. Niezdyscyplinowanych gubernatorów do porządku może doprowadzić jedynie telefoniczna interwencja Władimira Putina’ (МК 227/10/2) – глав регионов + горбатого могила исправит (‘zakorzenione wady trudno naprawić’) + мобила (pot. komórka ‘telefon komórkowy’) (w danym przypadku występuje podwójne skrzyżowanie: frazeologizmu z wyrazem oraz z grupą syntaktyczną – глав регионов z węzłem w nagłosie; podobny przykład mógłby się też znaleźć w grupie oznaczonej literą i).

Dead Мороз ‘reklama samochodów Mazda 3 MPS i Seat, dla których niestraszne są opady śniegu i mróz’ (www.mk.ru, 1.02.2010) – dead (ang. zmarły, martwy) + Дед Мороз (Dziadek Mróz – tu: ‘bajkowa postać uosabiająca silny mróz’).

Дедушка легкого поведения ‘o staruszk-pedofilu, którego w żaden sposób nie można oddać pod sąd’ (МК 262/11/1) – дедушка + девушка легкого поведения (dziewczyna lekkich obyczajów ‘ prostytutka’).

Жан-Клод-Рамзан ‘o wizycie hollywoodzkiego aktora Jean-Claude Van Damme w stolicy Czeczenii – Groznym z okazji Dnia Miasta Groznego. Uroczystość zbiegła się z urodzinami prezydenta Czeczenii Ramzana Kadyrowa, którego Van Damme uważa za swojego przyjaciela’ (МК 255/11/3) – Жан-Клод Ван Дамм + Рамзан [Кадыров].

Лыжная тревога ‘o możliwych zagrożeniach bezpieczeństwa obiektów olimpijskich w Soczi – przyszłej stolicy Zimowych Igrzysk Olimpijskich, które okazały się jednak fałszywym alarmem (wobec profesjonalnie zapewnionego bezpieczeństwa tym obiektem)’ (Коммерсантъ 30/11/1) – лыжная (narciarska) + ложная тревога (fałszywy alarm).

Места заключения ‘o tragicznych warunkach w rosyjskich więzieniach, w których ludzie umierają lub stają się inwalidami’ (Ор 30/09/22) – места заключения (więzienia) + заключение (заключение ‘niepomyślny los, nieszczęście’).

MEMENTO MOORE ‘rosyjski muzyk Sergiej Woronow na śmierć Gary Moore. Píše on o swojej serdecznej przyjaźni z irlandzkim gitarzystą i kompozytorem’ (МК 26/11/7) – memento mori (łac. pamiętaj o śmierci) + Moore.

На курс и цвет товарищей нет ‘Rosjanie rozstrzygają, „komu” powierzyć swoje oszczędności – rublowi, dolarowi czy euro. Pozostaje jedno, najważniejsze pytanie: która spośród tych trzech walut jest w stanie uchronić oszczędności Rosjan przed kryzysem?’ (МК 287/08/5) – На вкус и цвет товарищей нет (są gusta i guściki ‘każdy ma swoje upodobania’) + курс.

ПАРКовка разрешена ‘do końca roku zostanie urządzonych 19 z 94 stref wypoczynku. O poprawie kondycji parków w Moskwie (m.in. Parku im. Gorkiego), w których na moskwian czeka mnóstwo atrakcji’ (АиФ 32/11/16) – парк + парковка запрещена (zakaz parkowania) + разрешена (разрешить – pozwolić) (w danym przypadku mamy do czynienia z podwójną kontaminacją: frazeologizmu z wyrazem oraz z graficzną kontaminacją).

Сдавай, страна огромная ‘o propozycji władz, aby Rosjanie oddawali zużyty sprzęt gospodarstwa domowego w zamian za nowy, energooszczędny’ (Ор 47/10/4) – сдавай (oddawaj) + «Вставай страна огромная (вставай на смертный бой)» (Podnieś się, kraju nasz olbrzymi, podejmij straszny bój *podn., public.* ‘patriotyczny apel o mobilizację sił całego narodu’; *gen.:* incipit pieśni A. W. Aleksandrowa do słów W. Lebediewa-Kumacza «Священная война»,

napisanej w kilka dni po napadzie wojsk hitlerowskich na Związek Radziecki 22 czerwca 1941 r., RPSSS, s. 115).

Сомн в руку. [*Чтобы в новогоднюю ночь хорошо выглядеть, надо днем вздремнуть ... на животе*] ‘o prawdach i mitach na temat sposobów na sen (zwłaszcza przed sylwestrem). O tym, że bóg snu (Somn) nie do wszystkich przychodzi od razu, a także o proroczych snach wybitnych ludzi’ (MK 294/12/15) – Сомн (‘bóg snu’) + сон в руку (sen proroczy).

Театр оперы и билета ‘o nowej polityce „biletowej” Teatru Wielkiego w Moskwie’ (MK 262/11/17) – Театр оперы и балета + билета.

Тошно, как в аптеке. [*Закон о лекарствах может поставить крест на дешевых таблетках*] ‘o kontrowersyjnej ustawie o lekarstwach, która pozbawi Rosjan wielu niezbędnych do życia leków. O błędzie w rejestracji leków’ (www.mk.ru, 12.02.2010) – тошно (niedobrze, mdło) + <точно>, как в аптеке (z aptekarską dokładnością ‘bardzo dokładnie, precyzyjnie’).

ТУВА И ОБРАТНО ‘o mianowaniu na członka Rady Federacji parlamentu tuwijskiego Aleksieja Pimanowa – dyrektora generalnego stacji telewizyjnej „Ostankino” i prowadzącego program „Człowiek i prawo” («Человек и закон»)’ (Or 41/10/6) – Тува + туда и обратно (tam i z powrotem).

Фьорд Фокус ‘Norwegia jako najszczęśliwszy kraj na świecie – spojrzenie na Norwegię z regionu fiordów – szczególnie urzekającego miejsca w tym kraju ze względu na piękno przyrody. Rosjan przyciąga do Norwegii sprawiedliwość społeczna, którą również obiecano ich ojcom i dziadom’ (Or 16/12/48–49) – фьорд (fiord) + Форд Фокус (Ford Focus ‘marka samochodu osobowego’).

Черствое благородное ‘o czerstwym chlebie, którego nie powinno się wyrzucać, lecz wykorzystać w różnych potrawach, co świadczy o skrzętnie prowadzonym gospodarstwie’ (Or 30/09/50) – черствое + честное <благородное> слово (słowo honoru).

Щенячий восторг ‘o narodzinach na farmie w Niemczech 27 szczeniąt labradorów od dwóch samic’ (ТД 45/12/3) – щенячий (szczenięcy) + телячий восторг (cielęcy zachwyt ‘gwałtowna radość z powodu błahostek’).

Cała wiedza w ręce mas ‘o Wikipedii, która potrzebuje wsparcia finansowego’ (Wprost 1/12/68) – „Cała władza w ręce rad” (‘hasło Rewolucji Październikowej – słowa wypowiedziane przez Lenina’) + wiedza + mas.

Ціаła напзрѳд ‘o kulcie ciała we współczesnym społeczeństwie. Ciało jako obsesja i kapitał dla coraz większej liczby ludzi’ (www.polityka.pl, 5.01.2009) – ціаła

+ cała naprzód (*mors.* ‘komenda oznaczająca, że maszyny na statku mają pracować z maksymalną mocą, by statek mógł się posuwać naprzód lub wstecz’).

Claudia Szofer ‘przezawisko polskiego kierowcy rajdowego Krzysztofa Hołowczyca’: [*Pożegnanie z*] **Claudią Szofer** ‘o ostatnim, nieudanym dla Krzysztofa Hołowczyca Rajdzie Dakar, w którym osiągnąć podium przeszkodziły mu pechowe awarie’ (Wprost 3/12/54) – Claudia Schiffer (‘niemiecka modelka’) + szofer (kontaminacja graficzno-foniczna).

Gazeta Wybiórcza ‘o Gazecie Wyborczej’: *Każdy średnio inteligentny, kto ogląda TVN-y, słucha Radia ZET i czyta Gazetę Wybiórczą ma na temat obiektywizmu tych mediów wyrobione zdanie. Jeśli ktoś nie dostrzega antyPiSowskiego nastawienia – to znaczy, że jest ślepy i głuchy, albo zwolennikiem PO* (opinia do art. „PiS wpadło w pułapkę próżności Kaczyńskiego”, <http://wiadomości.onet.pl>, 6.01.2009) – „Gazeta Wyborcza” + wybiórczy.

Między blogiem a prawdą ‘o spekulacjach dotyczących wstrząsających zdjęć z katastrofy smoleńskiej, które zostały umieszczone w Internecie. Wiadomo, kim jest blogger, który je tam umieścił. Spekulacje dotyczą natomiast autora tych zdjęć, którym, według źródeł rosyjskich, mógł być Polak. Zaprzecza temu z kolei Jerzy Miller, szef komisji badającej przyczyny katastrofy, twierdząc, iż takich zdjęć komisja nigdy nie miała’ (FTVN, 18.10.2012) – [między] Bogiem a prawdą (‘mówiąc szczerze, w istocie, naprawdę’) + blogiem (blog ‘dziennik pisany w sieci’).

Piłka mroźna ‘o tym, jak się gra na mrozie i przy jakiej temperaturze odwoływane są mecze’ (WTVP1, 1.12.2010) – piłka nożna + mroźna.

[*Zaraz pogadamy*] **po mięsku** ‘reklama produktów spożywczych w Tesco poprzedzona scenką, w której bohater, stylizowany na kowboja, używa udek drobiowych zamiast pistoletów’ (TVP, 23.06.2011) – po męsku (‘w sposób właściwy mężczyźnie, jak mężczyzna; w sposób zdecydowany, śmiało, odważnie, energicznie’) + mięsku (mięsko).

Powtórka z rozgrywki ‘o kupowanych głosach dla PO (Platforma Obywatelska) w czasie wyborów samorządowych w Wałbrzychu. Korupcja miała miejsce zarówno w I, jak i w II turze wyborów na prezydenta miasta’ (WTVP1, 3.01.2011) – powtórka z rozrywki (‘powtórzenie jakiejś negatywnej sytuacji, negatywnego zachowania; *gen.*: tytuł programu satyryczno-rozrywkowego nadawanego przez Polskie Radio⁴²) + rozgrywki (rozgrywka).

⁴² Nie znaleziono definicji skrzydlatego słowa *powtórka z rozrywki* zarówno w dostępnych leksykonach, jak i w Internecie. Została ona zbudowana na podstawie wypo-

Śmieć przykładem ‘o zaśmiecaniu środowiska w Polsce’ (WTVP1, 5.02.2011) – śmieć + świeć przykładem (świecić przykładem ‘postępować wzorowo, w sposób godny naśladowania’).

Trybun@ ludzi forum internetowe tygodnika „NIE” – „Trybuna Ludu” (‘nazwa gazety codziennej wydawanej w PRL’) + @ (‘znak „małpa” wykorzystywany w adresie poczty internetowej’) + ludzi.

Tu się zgina dziób Pendolina ‘o złudnych nadziejach na zbudowanie kolei dużych prędkości w Polsce. Przetarg na szybki skład wygrał pendolino, który nazwano „Bielik”. Nie ma jednak szans na wywiezienie go za granicę, aby zarabiał na wożeniu pasażerów, ze względu na zbyt słabą instalację elektryczną w porównaniu np. z niemiecką trakcją’ (NIE 24/13/6) – tu się zgina dziób pingwina (‘nic z tego, zdecydowany sprzeciw wobec czyjejś decyzji’) + Pendolina (Pendolino ‘rodzina włoskich elektrycznych zespołów trakcyjnych wysokich prędkości’).

Wiara czyni **czuba...** [...*ale wynaleziono szczepionkę*] ‘o działalności Klubu Sceptyków Polskich (KSP), zrzeszającego naukowców walczących z magią, wiarą i kadzidłem na rzecz nauki polskiej’ (NIE 7/12/11) – wiara czyni cuda (‘ten, kto mocno wierzy jest w stanie dokonać rzeczy dla innych niemożliwych’) + czuba (czub *pot., posp.* ‘chory psychicznie’).

W powyższych grupach kontaminacji (**c, d**) zaznacza się wpływ frazeologizmu na drugi komponent – wyraz (podobnie jak w grupie **b**). Mamy tu do czynienia z zastąpieniem części frazeologizmu przez kontaminujący z nim wyraz, przy czym wyraz ten tworzy węzły kontaminacyjne z ową zastępowaną częścią (na uwagę zasługuje kontaminat *Trybun@ ludzi* włączający kontaminację graficzną). Widać pomiędzy nimi zdecydowane podobieństwo fonetyczne uwarunkowane „pojemnością” i liczbą węzłów kontaminacyjnych lub podobieństwem fonetycznym wyrazów obcojęzycznych (*ty – tee*). Są to kontaminacje jedno- (**c**) (*Дочка отчужена*) i wielowęzłowe (**d**) (*Śmieć przykładem*). Węzły kontaminacyjne w obu grupach składają się w większości z kilku fonemów (trzech i więcej), przy czym w grupie kontaminacji jednowęzłowych swym zasięgiem obejmują nawet cały komponent. Widoczna jest przewaga kontaminacji jednowęzłowych nad wielowęzłowymi. W obu grupach kontaminacji dominuje materiał rosyjski.

wiedzi na stronach internetowych, zwłaszcza <http://zapytaj.onet.pl>, 15.11.2014 oraz treści komunikatu opatrzonego analizowanym okazjonalizmem. Genezę powiedzenia ustalono na podstawie Internetu, zob. <http://pl.wikiquote.org/wiki>, 15.11.2014.

e. Немыльная опера ‘o rozpoczęciu sezonu w Tatarskim Teatrze Opery i Baletu premierą opery „Madam Butterfly” (АиФТ 39/09/18) – немыльная + мыльная опера (opera mydlana ‘telenowela’).

НЕСВЯТАЯ ТРОИЦА ‘o trzech feministkach, członkiniach grupy „Pussy Riot”, które zostały aresztowane po występie w świątyni Chrystusa Zbawiciela z modlitwą: „Bogurodzico, przegoń Putina” (Ог 29/12/18–19) – несвятая + Святая Троица (Trójca Święta ‘według religii chrześcijańskiej: jeden Bóg istniejący w trzech osobach <Ojciec, Syn, Duch Święty> mających tę samą naturę boską’).

Несухой закон. [*Как пить, чтоб здоровью не вредить*] ‘o problemie alkoholizmu w Rosji oraz o tym, jak ograniczyć spożycie alkoholu. Gazeta „Argumenty i Fakty” włączyła się do akcji «Национальное сбережение» po tym, jak początek 2011 roku zaczął się dla Rosji diagnozą „przedawkowanie alkoholu”: У нас нет культуры потребления алкоголя. На Западе знают свою норму [...] (АиФ 1–2/11/35) – несухой + сухой закон (‘zakaz spożywania napojów alkoholowych’) (dany przykład mógłby się też znaleźć w grupie f ze względu na wyróżnienie graficzne).

Co dwie głowy to jedna ‘o zgodnej, wspólnej polityce Putina i Miedwiediewa i większej roli Putina w tym duecie’ (NIE 10/09/12) – co dwie głowy to nie jedna (‘im więcej osób zastanawia się nad jakimś problemem, tym łatwiej go rozwiązać’) + jedna.

Francja nieelegancja ‘o nieplanowanym spóźnieniu prezydenta Francji na szczyt przywódców UE’ (FTVN, 2.03.2012) – Francja elegancja (żart. ‘o czymś eleganckim, efektownym, wzbudzającym zachwyt’) + nieelegancja.

Niepamięć absolutna ‘o tym, że kolej zapomniała o zarezerwowanych w październiku wagonach dla dzieci wyjeżdżających na ferie do Zakopanego’ (WTVP1, 12.02.2011) – niepamięć + pamięć absolutna (‘pamięć dotycząca każdego szczegółu z naszego życia’).

Niepogoda dla bogaczy ‘o propozycji Baracka Obamy zwiększenia podatku dla milionerów’ (WTVP1, 19.09.2011) – niepogoda + „Pogoda dla bogaczy” (‘książka, a także amerykański serial telewizyjny’).

Oczekiwana zmiana miejsc ‘o zaprzysiężeniu prezydenta-elekta Baracka Obamy’ (WTVP1, 19.01.2009) – oczekiwana + „Nieoczekiwana zmiana miejsc” (‘amerykańska komedia filmowa’).

PAS niecnoty. [*Prawosławni święci nie są palcem robieni*] ‘o jednej z najbardziej czczonych w prawosławiu relikwii, jaką jest pas z sukni Przenajświętszej

Bogurodzicy, pomagający kobietom zająć w ciążę i szczęśliwie urodzić' (NIE 44/11/11) – pas cnoty ('specjalny metalowy pas, który mąż mógł umocować wokół bioder i pachwin żony i zamknąć tak, aby uniemożliwić jej stosunek seksualny z drugim mężczyzną podczas swojej nieobecności') + niecnoty.

Pasy niebezpieczeństwa 'o potrąceniu na pasach pieszego. Okazuje się, że pasy nie gwarantują bezpieczeństwa, a wręcz odwrotnie – jest to jedno z najniebezpieczniejszych miejsc na drodze' (FTVN, 8.12.2011) – pasy bezpieczeństwa ('pasy montowane w samolocie lub samochodzie chroniące pasażera przed urazem w razie wypadku') + pasy (*pot.* 'odpowiednio oznakowane przejście dla pieszych') + niebezpieczeństwa.

Pokalane poczęcie 'o „uzasadnieniu” zakazu zabiegów „in vitro” jako łamiących piąte i szóste przykazanie' (NIE 26/09/1) – pokalane (pokalać 'okryć hańbą; zhańbić, skompromitować, zbezczęścić') + Niepokalane Poczęcie ('dogmat religijny dotyczący Maryi, mówiący o jej wolności od grzechu pierworodnego i posiadaniu pełni łaski boskiej').

Rozmowy niekontrolowane 'ostre wypowiedzi polityków o Leszku Balcerowiczu (barbarzyńca, zaprzedałby duszę diabłu i in.), który mocno krytykuje finansowe ustawy rządu' (FTVN, 28.01.2011) – „Rozmowy kontrolowane” ('polski film fabularny, którego akcja rozgrywa się w czasie stanu wojennego, co jest okazją do zaprezentowania absurdów systemu, m.in. kontrolowania rozmów telefonicznych') + niekontrolowane (niekontrolowany 'zachowujący się w sposób żywiołowy, wymykający się spod kontroli, niepodlegający żadnym ograniczeniom').

Wymiar niesprawiedliwości 'o niesprawiedliwości w polskich sądach, której przykładem może być zakończenie sprawy pobicia przez pracodawcę pracownika dopominającego się oddania włożonych w pracodawcę pieniędzy': *Sprawę o pobicie Stanisława udokumentowane obdukcją lekarską pracodawca przegrał. Dostał wyrok trzech miesięcy w zawieszeniu na 2 lata i do zapłacenia 500 zł tytułem zadośćuczynienia. Nie zapłacił. Od zniszczenia mienia swojego pracownika został uniewinniony. Ani policja, ani prokuratura nie zainteresowały się zapisem z monitoringu* (FiM 19/14/12) – wymiar sprawiedliwości + niesprawiedliwości.

W danej grupie frazeologizm kontaminuje z drugim komponentem – wyrazem, który zawiera lub stanowi taką samą część jak zastępowana przezeń część frazeologizmu i znajduje się do niej w stosunku antonimii, wyrażanej partykułą

przeczącą *nie-* lub jej brakiem. Większość przykładów stanowią kontaminacje z polskich mediów.

f. АлкоГОЛЬ на выдумку хитёр ‘o nowym gatunku wódki o mocy 20%, jaki wynaleźli koreańscy uczeni. Sekret trunku polega na tym, że zawiera on pewną ilość rozpuszczonego tlenu, co ma ułatwić organizmowi przyjmowanie alkoholu bez upicia się’ (АиФ 32/11/1, 36) – алкоголь + Голь на выдумки хитра (potrzeba jest matką wynalazków ‘trudna sytuacja lub brak czegoś zmusza do szukania nowych rozwiązań’) (w danym przypadku mamy do czynienia również z adaptacją morfologiczną frazeologizmu – *выдумку, хитёр*).

По поГОСТу⁴³. [*Привычный нам знак качества обесценился*] ‘o znaku jakości na produktach żywnościowych (ГОСТ), który przestał nim być, gdyż widnieje na artykułach niemających z dobrą jakością nic wspólnego. Jest to nowy znak ГОСТ, dopuszczający dodatki smakowe i ekwiwalenty naturalnych składników, który nie jest odpowiednikiem poprzedniego, radzieckiego znaku’ (АиФ 13/11/34) – по ГОСТу (według normy) + погостить (‘pobyć, pobawić u kogoś w charakterze gościa’) + погост (‘cmentarz wiejski’).

РюмОЧНАЯ ставка. [*В Москве сохранилась советская питейная структура*] ‘przegląd i charakterystyka knajpek w Moskwie kultywujących tradycje z epoki sowieckiej, przede wszystkim potrawy i ceny’ (АиФ 17/10/35) – рюмочная (kieliszkowa) + очная ставка (konfrontacja świadków).

УИЛСОН НАЯВУ ‘o gwieździe kina amerykańskiego Owene Wilsonie, który przyjechał do Moskwy sadzić brzozy w ramach festiwalu ekologicznego’ (ТД 247/11/8) – Уилсон (Wilson) + сон наяву (sen na jawie ‘o widziadłach sennych, które powstają w czasie stanu czuwania’).

Образ ПОконтролны ‘o nowej ustawie o mediach publicznych, w myśl której politycy PO wycofali obiecane wcześniej finansowanie mediów z budżetu po propozycji likwidacji abonamentu’ (FTVN, 23.06.2009) – obraz контролны (‘prosty obraz telewizyjny umożliwiający uregulowanie niektórych parametrów

⁴³ Słowo *погост* początkowo oznaczało karczmę, w której zatrzymywał się książę i duchowni oraz kupcy (goście). Pochodzi od staroruskiego ‘погостити’ ‘pobyć, pobawić u kogoś’ (<http://slovari.yandex.ru/погост/Гуманитарныйсловарь>, 17.09.2013). Obecnie oznacza ‘cmentarz wiejski’. Przykład ten można zaliczyć, podobnie jak wcześniej *Tuskania*, do tzw. trójcłonowej dwustopniowej kontaminacji.

określających jakość urządzeń telewizyjnych') + PO (Platforma Obywatelska) + pokontrolny.

г. Дубль дв@ 'o drugim internetowym festiwalu „Dubel dw@” w „Gazecie rosyjskiej”, poświęconym kinu dokumentalnemu' (ПГ 262/11/1, 7) – Дубль два + @ ('znak „małpa” wykorzystywany w adresie poczty internetowej').

обыкновенное чудо 'o elitarnych „producentach” gatunku w Rosji – bykach. Są cudzoziemcami, elitą. Chroni się je jak prawdziwe gwiazdy, karmi jak zawodników sumo. Każdy z nich waży ponad tonę, a kosztuje ponad 100 tys. euro. Najważniejsza jest dla nich doskonała potencja. Są to honorowi dawcy nasienia, „ulepszacze” gatunku, z których każdy ma po tysiącu następców' (МК 289/08/14) – обыкновенное чудо (*żart., iron.* 'o czymś mało prawdopodobnym (długo oczekiwanym), co niemniej jednak stało się faktem, realnością. Analog oczywistego – nieprawdopodobnego'; *gen.*: tytuł sztuki Jewgienija Szwarca, jak również jej ekranizacja⁴⁴) + бык.

Ой, ТО не вечер... 'o przeglądzie technicznym (ТО) samochodów w Rosji po nowemu, czyli możliwości wykupienia procedur kontroli technicznej pojazdów przez prywatnych przedsiębiorców. Powstające prywatne punkty kontroli technicznej (których jest wciąż za mało), to dopiero początek funkcjonowania nowego prawa: *Российским союзом автостраховщиков уже аккредитовано более чем 1900 операторов, у которых, соответственно, около 2,5 тысяч пунктов ТО по стране. Да, пока и этого мало, но «ой, ТО не вечер», а лишь начало того, как новый закон становится жизнью* (АиФ 4/12/12) – «Ой, то не вечер...», od «Еще не вечер» ([То] jeszcze nie wieczór 'swoista formuła pocieszenia (samopocieszenia): nic nie szkodzi, mimo niepowodzenia pokażemy, na co nas stać; to, co najlepsze jeszcze przed nami'; *gen.*: autorstwo rozproszone: sztuka «Закат» Izaaka Babla, tytuł pieśni Włodzimierza Wysockiego, tytuł filmu w reż. N. Rozancewa, a także początek refrenu i tytuł pieśni Rajmonda Pausa do słów I. Reznika)⁴⁵ + ТО (технический осмотр – przegląd techniczny).

⁴⁴ Zob. interpretację tytułu sztuki dokonaną przez samego autora (http://dic.academic.ru/dic.nsf/dic_wingwords, 31.10.2014). Jest to również źródło podanego wyżej znaczenia skrzydlatego wyrażenia *обыкновенное чудо*.

⁴⁵ Zob. *Энциклопедический словарь крылатых слов и выражений*. – М.: «Локид-Пресс» Вадим Серов 2003, <http://enc-dic.com/winged/Esche-ne-vecher-3379>, 22.11.2014, tłumaczenie tytułu RPSSS, s. 175.

Осторожно, злая соб@ка. [*Электронные правительства и граждане против бюрократов*] ‘o rozwoju komputeryzacji w wielkiej Brytanii i przenikaniu jej nawet do struktur rządowych, w wyniku czego z inicjatywy eks-premiera Tonnego Blaira powstał tzw. e-Government. Ma on na celu efektywną, taną i szybką łączność aparatu państwowego ze społeczeństwem. Komputeryzacja ułatwia życie obywatelom oraz urzędnikom brytyjskim, ale powoduje też wyciek poufnych informacji z ministerstw i udostępnienie ich w Internecie dla szeroki-
kich mas’ (www.rg.ru, 9.03.2010) – осторожно, злая собака (Uwaga zły pies ‘tabliczka przed posesją ostrzegająca o złym psie’) + @ (собачка – małpa ‘symbol wykorzystywany w adresie poczty internetowej’).

[*Апокалипсис сегодня, или*] **РиР во время чумы** ‘o kryzysie na Ukrainie i piarze kryzysu’: *Не нужно специальных исследований, чтобы констатировать: кризис стал темой №1 последних 2-х месяцев. На запрос «борьба с кризисом» в конце ноября Google – Украинские страницы предлагал 377 тыс. ссылок. Кризис активно пиарится не только с помощью медиа, но уже затронул сарафанное радио* (<http://blog.liga.net/user/vpasechnik/article/5957.aspx>, 15.02.2011) – PR (Public Relations ‘kształtowanie stosunków publicznie działającego podmiotu z jego otoczeniem’) + пир во время чумы (uczta w czasie dżumy ‘wystawne życie, rozrywka, bez troskie zajęcia w okresie biedy, kryzysu, nieszczęścia’; *gen.*: tytuł jednej z „małych tragedii” A. S. Puszkina, napisanej pod wpływem scen z poematu Johna Wilsona *Zadżumione miasto*, RPSSS, s. 396).

[*Ну, с Днем шУТКИ!*] [*Рейтинг самых известных розыгрышей*] ‘o najbardziej znanych żartach rozgrywanych w dniu 1 kwietnia, czyli w Prima aprilis. Największą popularnością cieszą się tzw. „kaczki dziennikarskie”, dające podstawę do przemianowania tego święta na „Dzień kaczki”’ (АиФ 13/12/9) – с Днем шутки (wszystkiego najlepszego z okazji Prima aprilis ‘dzień żartów obchodzony 1 kwietnia’) + утки (утка – kaczka, tu: ‘wiadomość nieprawdziwa, zmyślona; plotka’).

СЕМЕЙКА **АДДАМС** ‘o porzuceniu przez małżeństwo Amerykanów adoptowanych dzieci w Sankt-Petersburgu’ (ТД 44/12/7) – «Семейка Аддамс» („Rodzina Addamsów” ‘tytuł filmu amerykańskiego o rodzinie masochistów, sadystów i potworów’) + ад (piekło).

СІАстко з закалцем: *Odżyła sprawa tajnego więzienia urządzonego w Polsce przez amerykańską Centralną Agencję Wywiadowczą oraz stosowanych tam*

tortur wobec jeńców (<http://faktyimity.pl>, 6.02.2014) – CIA (Centralna Agencja Wywiadowcza) + ciastko z zakalcem ('nieudane, niewyrośnięte ciastko').

Daliśmy CIAła 'o kompromitacji Polski, jeśli potwierdzą się doniesienia o rzekomej łapówce od Amerykanów za zgodę na przetrzymywanie i torturowanie terrorystów powiązanych z Al-Kaidą w więzieniu CIA w miejscowości Stare Kiejkuty' (www.faktyimity.pl, 22.07.2014) – dać ciała (*rub.* 'zrobić coś złe, niewłaściwie, skompromitować się', SPP, s. 197) + CIA (Centralna Agencja Wywiadowcza).

O, JeZUS!: *Czy blisko 600 milionów złotych publicznych pieniędzy Zakład Ubezpieczeń Społecznych wydał niezgodnie z prawem? Wokół sprawy – jak to często w Katolandzie bywa – roznosi się zaduch klerykałnych powiązań* (www.faktyimity.pl, 22.07.2014) – O Jezu(s)! ('wykrzyknienie wyrażające różne stany emocjonalne, np. radość, zachwyt, przestrasz') + ZUS (Zakład Ubezpieczeń Społecznych).

spis powszechny 'o zawiązaniu nowego klubu „Solidarna Polska” przez zwolenników wykluczonego z PiS Zbigniewa Ziobry. Twierdzą oni, że nadal są członkami PiS i chcą zalegalizować klub u marszałka sejmu' (FTVN, 7.11.2011) – spis powszechny ('spis ludności i mieszkań') + PiS (Prawo i Sprawiedliwość).

h. За рубли себе на носу. [*Что нам мешает расслабиться на (своих) собственных курортах*] 'o plusach odpoczynku Rosjan we własnych kurortach – Gelendżik i Anapa. Za spędzeniem urlopu w tych kurortach przemawia piękna przyroda, wiele atrakcji oraz to, że są one tanie' (АиФ 25/12/16) – за рубли (za ruble) + заруби себе на носу (zapamiętaj to sobie).

Министр иностранных – Дед 'Dziadek Mróz wrócił do Moskwy z tournée po Afryce i Antarktydzie' (МК 288/08/5) – министр иностранных дел (minister spraw zagranicznych) + Дед Мороз.

С праздником дорогие товар и щи 'na Nowy Rok prawie cała żywność w Rosji podróżowała w porównaniu z marcem 2008 r. W 2009 r. podróżują wszystkie importowane produkty' (МК 288/08/1, 3) – С праздником дорогие товарищи (tu: Szczęśliwego Nowego Roku, drodzy towarzysze, zob. rozdział 2 niniejszej pracy, przyp. 29) + товар (towar, artykuły) и щи (kapuśniak).

Умма – палата 'o możliwości powstania w Rosji organizacji muzułmańskiej, porównywalnej pod względem znaczenia do prawosławnej cerkwi' (<http://flb.ru/info/46727.html>, 6.07.2013) – умма ('wspólnota muzułmańska') + ума палата ('o kimś bardzo mądrym').

„**Dobre, bo (o)polskie**” ‘tytuł festiwalu w Opolu w 2008 r.’ (EI 137/08/15) – Dobre, bo polskie (‘znak najlepszych jakościowo polskich produktów spożywczych’) + opolskie.

Egzamin (nie)dojrzałości ‘o bardzo słabych wynikach tegorocznych matur. Okazuje się, że przyczyną takiego stanu rzeczy jest nie tylko polski system edukacji, ale także demografia’ (www.faktyimity.pl, 22.07.2014) – egzamin dojrzałości (‘matura’) + niedojrzałości.

(**Kołt**)**uny w Bieszczadach** ‘o „wojnie polsko-rosyjskiej”, czyli bojkotowaniu lub odwoływaniu w Polsce wszelkich wydarzeń z udziałem Rosji. Jako przykład może posłużyć wstrzymanie udziału przedstawicieli samorządu Podkarpacia w VI Forum Regionów Polski i Rosji w Gdańsku. Forum ostatecznie zostało odwołane przez marszałka Senatu Bogdana Borusewicza’ (FiM 19/14/6) – „Łuny w Bieszczadach” (‘powieść historyczna Jana Gerharda przedstawiająca obraz walk toczących się na terenie Bieszczadów w latach 1944–1947 pomiędzy siłami polskimi a oddziałami UPA’) + kołtuny (kołtun *pogard.* ‘człowiek o ciasnych poglądach, o wąskich horyzontach umysłowych, zacofany, ciemny, ograniczony’).

love (s)tory ‘o miłosnych przygodach z koleją w tle’ (FTVN, 17.08.2011) – love story (*ang.* historia miłości; *gen.*: krótka powieść Ericha Segala, na podstawie której nakręcono melodramat produkcji USA) + tory.

Marsz (nie)milczenia ‘w Łodzi odbył się marsz w proteście przeciwko przemocy wobec zwierząt i niereagowaniu na nią prokuratury i sądów’ (Polsat News, 13.02.2011) – marsz milczenia (‘marsz organizowany jako sprzeciw wobec śmierci młodych osób zadanej w wyniku zbrodni lub wypadków drogowych spowodowanych przez pijanych kierowców’) + niemilczenia.

Minister kultu(ry): *W sumie ponad 20-milionowa dotacja na Świątynię Opatrzności to tylko niewielka część pieniędzy, jakie Ministerstwo Kultury przekazuje w rozmaity sposób Kościołowi* (www.faktyimity.pl, 22.07.2014) – minister kultury + kultu (kult *rel.* ‘część religijna oddawana siłom nadprzyrodzonym, osobom, rzeczom’).

Nie-dzielny kierowca ‘program telewizji Puls emitowany w 2008 r. – nowa edycja programu „Najgorszy polski kierowca”’ – niedzielny kierowca (‘niedoświadczony kierowca, jeżdżący samochodem rzadko, zwykle w dni świąteczne’) + nie dzielny (‘nie odważny’).

(**nie**)**małe piwo** ‘o rysunkach malarza Michała Ogińskiego, który maluje emblematy piwa. Uważa się, że w ten sposób zachęca do picia piwa’ (FTVN,

29.05.2011) – małe piwo ('coś łatwego, prostego do załatwienia; drobnostka') + niemałe.

(Nie)warto rozmawiać? 'o kandydacie PiS (Prawo i Sprawiedliwość) na premiera – Piotrze Glińskim, z którym niewielu polityków chce rozmawiać jako z przyszłym premierem' (FTVN, 2.10.2012) – „Warto rozmawiać” ('tytuł publicystycznego programu telewizyjnego podejmującego aktualne, często trudne i kontrowersyjne tematy społeczne w Polsce') + nie warto.

Nie(zbite) dowody 'o powtarzaniem z całym przekonaniem twierdzeniu Antoniego Maciarenicza, iż 3 osoby przeżyły katastrofę smoleńską' (WTVP1, 13.04.2013) – nie dowody + niezbite dowody ('niedające się podważyć; nieodparte, pewne').

Organizacja (bez)ruchu 'o „miażdżącym” dla organizacji ruchu raporcie NIK (Najwyższa Izba Kontroli): *Oznakowanie niezgodne z przyjętą organizacją ruchu, zniszczone znaki drogowe, nieczytelne pasy na jezdni, nagromadzenie znaków i reklamy utrudniające ich odczytanie, wreszcie brak przyjętej organizacji ruchu – tak w swoim raporcie piszą kontrolerzy NIK* (FiM 19/14/7) – organizacja ruchu + bezruchu.

Polityka (bez) miłości 'o sprzeciwianiu się PO (Platforma Obywatelska) polityce uprawianej przez PiS (Prawo i Sprawiedliwość), w której partia ta wykorzystuje katastrofę smoleńską. Według PO, zdecydowało to o końcu polityki miłości' (FTVN, 19.04.2011) – polityka miłości ('sposób uprawiania polityki wprowadzony przez PO po objęciu rządów w 2007 r., polegający na zgodzie, pokoju między parlamentarzystami, łagodnym, kulturalnym języku itp.') + bez miłości.

PO-lskie nagrania 'o kompromitujących Platformę Obywatelską nagraniach w tle wyborów do PO na Dolnym Śląsku' („Panorama” TVP2, 30.10.2013) – PO (Platforma Obywatelska) + Polskie Nagrania ('polska państwowa wytwórnia płytowa').

Prze-biegli sądowi 'krytyka uczciwości biegłych sądowych, wśród których zdarzają się zwykli oszuści. Zakładają oni firmy pośredniczące w wydawaniu opinii, które zlecają umówionym (często posiadającym rzeczywiste wiadomości z danego zakresu) osobom, rachunek natomiast wystawiają podwójny' (FiM 19/14/11) – biegli sądowi (biegły sądowy *praw.* 'osoba powołana przez sąd do wydawania opinii w zakresie posiadanych wiadomości fachowych') + przebiegli.

Stół (pół)okrągły 'o spotkaniu prezydenta Ukrainy Wiktora Janukowycza ze swoimi poprzednikami, na którym zabrakło przedstawicieli opozycji' (WTVP1,

10.12.2013) – Okrągły Stół ('w Polsce w 1989 r.: porozumienie rządu z opozycją, które doprowadziło do zmiany ustroju; obrady toczyły się przy okrągłym stole) + półokrągły (dodatkowo zmiana kolejności składników we frazeologizmie *Okrągły Stół*, która w oderwaniu od kontekstu prowadzi do defrazeologizacji).

Szklan(k)a pułapka 'o śmierci księdza z Opola z powodu ciężkiego zatrucia alkoholem' (www.faktyimity.pl, 22.07.2014) – „Szkłana pułapka” ('amerykański film sensacyjny') + szklanka.

(Teok)racja stanu 'krytyka wrogiej polityki Polski wobec Rosji, której ton nadaje PiS (Prawo i Sprawiedliwość), a także premier i prezydent. Wrogi stosunek do Rosji i popieranie Ukrainy wynika, według autora tekstu, z koalicji III RP z USA i Watykanem, który ma swój interes w tym, aby napiętnować Rosję i pomagać Ukrainie' (www.faktyimity.pl, 22.07.2014) – racja stanu (*polit.* 'zasada kierowania się interesem państwa, nadrzędna wobec wszystkich innych zasad i celów') + teokracja ('forma rządów, w której najwyższą władzę państwową sprawują kapłani').

TEORIA S(PIS)KOWA 'o europośle Michale Kamińskim, który spekuluje o odwołaniu Jarosława Kaczyńskiego z funkcji prezesa PiS i powołaniu nowego prezesa' (WTVP1, 10.07.2011) – teoria spiskowa + PiS (Prawo i Sprawiedliwość).

[Dojrzałość] w (s)cenie? 'o polskiej scenie filmowej, na której nie ma miejsca dla dojrzałych aktorek. Niektóre z nich, np. Kinga Preis czy Agata Kulesza, dostały swoją szansę po przekroczeniu 40 r. życia': *Na scenach, ekranach małych i dużych brylują aktorki dojrzałe. W USA i Europie Zachodniej. W Polsce sprawa jest bardziej skomplikowana* (Polityka 10/12/72–74) – (*być, pozostawać*) w cenie ('mieć dużą wartość, być cenionym') + na scenie (scena).

[Grzebanie w śmieciach i] wrózenie z (Plat)fusów 'o dziennikarskich dociekaniach nt. polityków różnych partii (w szczególności Platformy Obywatelskiej) i wnioskach, będących często hipotezami, a nie faktami (wrózeniem z fusów)': *Żeby już nie pogarszać sytuacji, W Sieci profilaktycznie skupiają się więc na drugiej stronie. Ponieważ nic o niej nie wiedzą, próbują wróżyć z fusów, jakie znajdują na śmietniku pod Sejmem, tzn. konkretnie z Platfusów* (Angora 38/13/10) – wróżyć z fusów ('przewidywać, wnioskować o czymś na podstawie nikłych, niewystarczających przesłanek') + Platfusów (Platfusy Obywatelskie 'z dezaprobatą o PO').

z (nie)mocy [prawa] 'o klęsce polskiego wymiaru sprawiedliwości w sprawie dotyczącej seryjnego zabójcy, pedofila i gwałciiciela Mariusza

Trynkiewicza, który za dwa lata wychodzi na wolność. Kara śmierci, na którą przed laty go skazano, już nie obowiązuje, a dziś nie ma przepisu, aby zamienić ją na dożywocie’ (FTVN, 3.04.2012) – z mocy czegoś (‘na podstawie czegoś’) + niemocy.

W powyższych grupach (**f**, **g**, **h**) zaprezentowano przykłady kontaminacji frazeologizmu z wyrazem (także z wyrażeniem przyimkowym, zob. *на сценіе*) z dodatkowym wyróżnieniem graficznym. W grupie **f** kontaminujący z frazeologizmem wyraz „wchłania” zastępowaną przez siebie część frazeologizmu, tworząc nową jakość strukturalno-semantyczną z węzłem w obrębie wyróżnionej graficznie części (*УИЛСОИ НАЯВУ*). Tym samym powstały okazjonalizm formalnie różni się od wyjściowego frazeologizmu właśnie owym kontaminującym z nim wyrazem. W grupie **g** występuje sytuacja odwrotna: krzyżujący się z frazeologizmem wyraz zostaje w całości do niego włączony z węzłem w obrębie wyróżnienia graficznego. Powstaje nowa jakość strukturalno-semantyczna bez konsekwencji dla brzmienia (*оБЫК-новенное чудо*). Nową wartość semantyczną w grupach **f**, **g** buduje czcionka, choć nie w każdym przypadku (zob. *АлкоГОЛЬ на выдумку хитёр, рю-мОЧНАЯ ставка*). Wskaźnikiem innowacji strukturalno-semantycznej grupy **h** jest nawias, dywiz oraz rozdzielenie kontaminującej z wyrazem części frazeologizmu bez znaków graficznych (zob. *за рубли себе на носу, с праздником дорогие товар и ши*). W grupie tej występują też przykłady łączenia dekompozycji z kontaminacją typu **c**, **d** (zob. *за рубли себе на носу, Министр иностранных – Дед, Умма – палата*)⁴⁶. Wyrażnie zauważa się tu dominację przykładów polskich, zwłaszcza z nawiasem jako wskaźnikiem kontaminacji.

i. [Украина] бросила слова на вентиль. [*В Кіеве внесли доповнення в протокол о контроле за транзитом російського газу*] ‘o konflikcie w sprawie dostaw gazu między Rosją i Ukrainą, spotęgowanym wniesieniem przez Ukrainę uzupełnień do protokołu o kontroli tranzytu gazu’ (www.

⁴⁶ Dekompozycja połączona z kontaminacją z wyrazem, który formalnie zamienia krzyżującą się z nim część frazeologizmu, może przekształcić frazeologizm mający formę związku wyrazowego w zdanie (nie zawsze logiczne), zob. *Министр иностранных – Дед, Умма – палата*.

kommersant.ru, 12.01.2009) – бросать слова на ветер (rzucić słowa na wiatr ‘mówić coś w sposób nieprzemyślany, lekkomyślnie, nieodpowiedzialnie; pochopnie obiecać coś i nie dotrzymać słowa’) + вентиль (zawór).

В чем альма-матер родила ‘o kalendarzach, które powstały specjalnie na urodziny Władimira Putina, z roznegliżowanymi studentkami wydziału dziennikarstwa i różnych, często nieprzychylnych reakcjach na to wydarzenie’ (Or 43/10/15) – в чем мать родила (w stroju Ewy ‘nago’) + альма-матер (*podn.* ‘wyższa uczelnia, zwłaszcza uniwersytet’).

Знай NASA ‘o wkładzie NASA w ratowanie górników chilijskich uwięzionych przez 2 miesiące pod ziemią’ (Or 41/10/36–37) – знай наших! (*pot., ekspres.* tacy jesteśmy, oto z kim macie do czynienia ‘wyrażenie satysfakcji, dumy lub samozadowolenia’) + NASA (‘amerykańska agencja kosmiczna – organ rządowy USA odpowiedzialny za planowanie, koordynację, realizację i finansowanie programu badań kosmicznych’).

И стих и грех. [*Накануне Дня влюбленных корреспондент «МК» пыталась мужчин поэзией*] ‘o próbie, na jaką wystawiła mężczyzn korespondentka „Moskiewskiego Komsomolca” przed „Walentynkami”: umieściła swoje zdjęcie na popularnym portalu z informacją, że wybiera się w podróż i poszukuje mężczyzny do towarzystwa. Przedtem jednak prosi mężczyzn o przysyłanie własnych wierszy. Zwycięzca zostanie przez nią nagrodzony niezapomnianymi „Walentynkami”’ (www.mk.ru, 14.02.2011) – и смех и грех (‘tragikomicznie, jednocześnie śmiesznie i smutno’) + стих.

Как кома в горле ‘o kulisach odejścia od władzy Hosniego Mubaraka, bardzo chorego, będącego w śpiączce. Śpiączka dyktatora stoi kością w gardle lekarzy, którzy nie chcą go leczyć. Nie chcą go przyjąć do swoich klinik także inne państwa’ (www.rg.ru, 15.02.2011) – как кость в горле (coś stoi komuś kością, ością w gardle, *pot., ekspres.* ‘ktoś lub coś przeszkadza, dokucza komuś’) + кома (śpiączka).

КАК «КОСТА» В ГОРЛЕ. [*Круизный лайнер застрял в пиратских шипотах*] ‘o niepowodzeniach liniowców spółki Costa Cruises’ (МК 44/12/3) – как кость в горле (coś stoi komuś kością, ością w gardle, ‘ktoś lub coś przeszkadza, dokucza komuś’) + Коста [Круизес].

Как разбиралась сталь ‘o ostatecznym zdemontowaniu kolejki wąskotorowej w podmoskiewskiej Szaturze. Kolejka ta była rozkradana przez bezdomnych w związku z tym, że skończyła się jej główna funkcja – przewożenie torfu’ (МК 227/10/9) – «Как закалялась сталь» (‘tytuł autobiograficznej

powieści radzieckiego pisarza N. A. Ostrowskiego⁴⁷) + разбираться (tu: ‘być rozbieranym na części’).

Кинозал ожидания ‘o drugim internetowym festiwalu „Dubel dw@” («Дубль дв@») w „Газecie rosyjskiej”, który poświęcony jest kinu dokumentalnemu. W festiwalu biorą udział różne filmy, w tym także komedia dokumentalna’ (РГ 262/11/1, 7) – кинозал (sala kinowa) + зал ожидания (poczekalnia).

Любители быстрой мзды. [*Рейтинг поборов ГИБДД на российских дорогах*] ‘o powszechnym łapówkarstwie pracowników Państwowej Inspekcji Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego (ГИБДД). Łapówki dotyczą przede wszystkim jazdy po pijanemu, a także jazdy bez dokumentów, pod prąd i nadmiernej prędkości’: *Рекордная взятка «за пьянку» в 100 тыс. рублей зафиксирована в Москве* (НВ 36/12/18) – любители быстрой езды (miłośnicy szybkiej jazdy – pochodzi od «какой же русский не любит быстрой езды» żart. jakież Rosjanin nie lubi szybkiej jazdy? ‘frazja, którą charakteryzuje się brawurą, rozmach, szeroki gest jako narodowe cechy Rosjan’; *gen.*: powieść Mikołaja Gogola «Мёртвые души», RPSSS, s. 237) + мзды (мзда – łapówka).

Маньяк на все руки. [*Преподавателя самарского вуза подозревают в зверских преступлениях*] ‘o wykładowcy Uniwersytetu Samarskiego podejrzanym o popełnienie okrutnego morderstwa’ (МК 251/10/2) – маньяк + мастер на все руки (*pot., ekspres.* ‘ktoś biegły we wszystkim, potrafiący wszystko robić’).

Молочные реки и творожные берега ‘propozycja żartobliwej nazwy nowej partii mam walczących o przywrócenie mlecznego żywienia w Niżnym Nowogrodzie. Decyzją merostwa mleczne kuchnie miały być zamknięte. Mamy uzyskały jednak poparcie Władimira Putina w swojej sprawie’: *Получив поддержку Владимира Путина в прямом эфире, нижегородские мамы подумывают, не организовать ли им теперь новую партию – МРТБ: „Молочные реки, творожные берега”* («Мамин бунт», НГ 266/08/3) – молочные реки i кисельные берега (kraina mlekiem i miodem płynąca ‘dostatnie, swobodne życie’) + творожные.

Не ударить в грязь мячом ‘o wizycie komisji inspekcyjnej FIFA w pierwszej grupie rosyjskich miast – pretendentów do organizacji mistrzostw świata

⁴⁷ Zob. wyjaśnienie tytułu powieści pod tym samym hasłem w podrozdziale 2.3.2.4. *Kontaminacje żartobliwo-ironiczne.*

w piłce nożnej w 2018 r. Goszczące komisję miasta robiły wszystko, aby się nie skompromitować' (От 15/12/12–13) – не ударить в грязь лицом ('pokażać się z jak najlepszej strony, nie skompromitować się') + мячом.

Несолоно учившись 'w trosce o zdrowie dzieci nadzór konsumentów obniżył rację soli w stołówkach szkolnych. Dzieciom takie jedzenie nie smakuje i dosalają je skrycie solą zakupioną przez rodziców' (МК 228/10/1, 4) – несолоно хлебавши ('zawiódłszy się w swoich oczekiwaniach, nic nie wskórawszy') + учившись.

Палка о двух началах 'o podpisaniu przez Rosję i USA w Pradze nowego dwustronnego porozumienia o redukcji strategicznych zbrojeń nuklearnych i możliwości wyjścia z porozumienia w przypadku jego naruszenia przez jedną ze stron' (www.rg.ru, 7.04.2010) – палка о двух концах (kij ma dwa końce *posp., експрес.* 'coś może mieć zarówno dobre, jak i złe następstwa') + началах.

«Пилюли» для рывка. [Возможна ли модернизация без демократизации?] 'o tym, że rozwojowi gospodarki kraju szkodzą reformy polityczne – to nie demokratyzacja rodzi modernizację, lecz na odwrót. Dla sprawnego przeprowadzenia modernizacji trzeba działać jak lekarz, który namawia chore dziecko, aby połknęło gorzką tabletkę, czyli wprowadzać reformy stopniowo' (АиФ 7/10/4) – пилюли + пивка для рывка [дать, врезать, выпить] (*żart.* 'wypić na początek piwa, aby potem pić mocniejsze trunki', Словарь русского апро, <http://gramota.ru/slovari/argo>, 17.02.2011).

Пусть всегда будет сухо! [Не все детские подгузники одинаково вместительны] 'o najlepszych pieluchach dla dzieci' (АиФ 13/10/32) – «Пусть всегда будет солнце» (Zawsze niech będzie słońce! 'wezwanie do zachowania pokoju na Ziemi', *ген.:* refren piosenki A. Ostrowskiego do słów L. Oszanina «Пусть всегда будет солнце», RPSSS, s. 464) + сухо.

Разжигание национального Ройзмана 'o filmie dokumentalnym na rosyjskim kanale NTV o Jewgieniim Rojzmanie – deputowanym Dумы Państwowej. Film ten miał na celu skompromitowanie Rojzmana, przedstawienie nieprawdźwych informacji o nim – jako odwet za upadek partii Michaiła Prochorowa, do którego deputowany się przyczynił' (МК 211/11/1) – разжигание [меж]национальной розни ('działania skierowanie na powstanie wrogości na tle (między) narodowym lub rasowym') + Ройзмана (Ройзман).

[Кто] родами не вышел? 'po raz pierwszy w Rosji sporządzono oficjalny ranking klinik położniczych kraju. Przyszłe mamy będą mogły wybierać klinikę na podstawie obiektywnej informacji' (МК 282/08/6) – родами + рылом не

вышел (*grub., posp.* ‘nie nadaje się do czegoś, nie odpowiada wymogom; także o kimś bardzo brzydkim, nieurodzivym’).

«**Свинец**» подкрался незаметно ‘o izraelskiej operacji „Płynny ołów” («Литой свинец») przeciwko ludności palestyńskiej. Izrael nie mógł już wytrzymać ciągłego ostrzeliwania swoich miast przez Palestyńczyków i przystąpił do nagłego ataku» (МК 292/08/3) – свинец (ołów) + пиздец подкрался незаметно (*wulg.* ‘o nagłej nieprzyjemności, nieszczęściu’)⁴⁸.

Сломано в России ‘napis na fotografii przedstawiającej na tle terenu budowy przewrócone monumentalne popiersie Lenina. Pod nią widnieje drugie zdjęcie odlanego z brązu chińskiego robotnika na tle wiszących płaszczy i fragmentu samochodu osobowego z podpisem: *Сделано в Китае*. Tytuł artykułu: «Проглотит ли Китай Россию?» z podtytułem: «Насколько реальная жёлтая угроза для нашей экономики» – o realnym zagrożeniu gospodarczym dla Rosji ze strony Chin» (АиФ 37/11/1, 10) – сломано (сломать – zepsuć, zburzyć) + сделано в России (produkt rosyjski ‘marka rodzimych produktów Rosji’).

Ургант вечера мудренее ‘o aktorze, prezenterze, gospodarzu nowego programu telewizyjnego «Вечерный Ургант» – Iwanie Urgancie. Sam projekt nie wydaje się interesujący, zaś prezenter uchodzi za skłonnego do żartów, niepoważnego, „płytkiego” człowieka. Okazuje się jednak, że ma też całkiem inne oblicze – jest człowiekiem czytany i poważnym, o czym można się dowiedzieć z wywiadów z nim. Jednakże mądry i poważny Urganт nie budzi zainteresowania w Rosji»: *Порой Ургант упоминал в интервью Сергея Довлатова как своего любимого писателя, но журналисты ждали от него очередной шутки и не проявляли любопытства* (Ог 16/12/36–37) – Ургант + утро вечера мудренее (‘mówi się tak w sytuacji, gdy odkłada się decyzje do rana w nadziei, że rankiem łatwiej będzie je rozwiązać’).

Чья хата – с краденого? [*Почему борьба с коррупцией в России напоминает сказку про белого бычка?*] ‘o dużej skali korupcji w Rosji, którą próbuje zmniejszyć antykorupcyjna ustawa Dymitra Miedwediewa. Ustawa ta ma dotyczyć kontroli wydatków urzędników. W gruncie rzeczy niczego ona nie zmienia i jest zasłoną dymną dla ich bogacenia się, a także ukrywaniem prawdy przed zwykłym obywatelem. Ponadto legalizuje zagraniczne majątki urzędników, wprowadzając pewien rodzaj amnestii dla tych, którzy dobrowolnie się do nich przyznają» (АиФ 35/12/6) – чья + моя хата с краю (‘podkreślenie braku

⁴⁸ Zob. http://ru.wiktionary.org/wiki//пиздец_подкрался_незаметно, 19.12.2014.

związku z czymś, braku zainteresowania czymś') + краденого (краденое – kradzione).

Angol ma kota 'o przesadnej dbałości o zwierzęta i miłości do nich w Wielkiej Brytanii' (NIE 4/09/16) – Angol (*pot., lekcew.* 'Anglik') + Ala ma kota ('najślynniejsze zdanie z „Elementarza” Mariana Falskiego istniejące w nim od lat 30. do 1949 r.⁴⁹) + mieć kota na punkcie czegoś ('bardzo się czymś interesować, poświęcać czemuś wiele uwagi i czasu').

Bodyguard tynfa wart 'o ochraniających najważniejsze instytucje w Polsce firmach, które łamią prawo pracy, zanizając swym pracownikom stawkę za osobogodzinę' (NIE 8/11/8) – bodyguard (*ang.* członek ochrony osobistej, ochroniarz) + dobry żart tynfa wart ('o udanym żarcie, trafnym powiedzeniu, inteligentnym dowcipie').

Bush z wozu 'o zakończeniu niechlubnych rządów George'a Busha juniora' (NIE 4/09/3) – Bush + baba z wozu (koniom lżej) ('o sytuacji, w której pozbycie się kogoś lub czegoś przynosi ulgę').

[Polska] **ciasnota mieszkaniowa** 'o bardzo małym metrażu przypadającym na osobę w Polsce' (www.polityka.pl, 2.09.2013) – ciasnota + wspólnota mieszkaniowa ('ogół właścicieli, których lokale wchodzi w skład określonej nieruchomości').

Jak cię widzą, tak ci płacą 'według Amerykanów wynagrodzenie zależy od wyglądu zewnętrznego' (www.wprost.pl, 19.09.2013) – jak cię widzą tak cię piszą ('ludzie oceniają innych po ich wyglądzie') + płacą.

Jak umarłemu pachnidło 'o kursach konserwacji zwłok i makijażu do trumny. Kosztowne kosmetyki do malowania zwłok na nic się nie przydadzą nieboszczykowi, bo i tak pójdą wraz z nim do ziemi' (NIE 8/11/7) – jak umarłemu kadzidło (elipsa frazeologizmu: coś komuś pomoże jak umarłemu kadzidło 'coś komuś wcale nie pomoże, na nic się nie przyda') + pachnidło.

Kawa zwana pożądaniem 'reklama pochodzącej z Francji kawy Carte Noire' (TVN, 7.02.2009) – kawa + „Tramwaj zwany pożądaniem” ('tytuł filmu amerykańskiego').

Kłękajcie samochody 'o wydzierżawieniu przez kościół placów firmie ochroniarskiej Europark i dochodach z tego tytułu, a także o niepłaceniu podatków

⁴⁹ <http://culture.pl/pl/artykul/marian-falski-autor-kultowego-elementarza-urodzil-sie-130-lat-temu>, 23.12.2014.

od dochodu' (NIE 8/11/12) – klękajcie narody! ('zwrot wyrażający zachwyt, uznanie') + samochody.

Kobiety na tramwaje, [*bo pora w MPK złagodzić obyczaje*] 'o kobietach, które szkolą się na motorniczych' (DŁ 12/09/8) – Kobiety na traktory! ('jedno z haseł stalinowskiej propagandy lat 50. XX w., promujących model kobiety, której pole aktywności nie ograniczało się do macierzyństwa i pracy w gospodarstwie domowym, lecz obejmowało także produkcję przemysłową i działalność społeczną') + tramwaje.

Króliki licealne 'o absolwentach gimnazjów (2012 r.), których, jako pierwszy rocznik, objęła nowa reforma szkolnictwa. Rocznik ten trafi do zupełnie odmienionego liceum i będzie zdawał nową maturę, o której niewiele dziś wiemy': *Dla twórców tej reformy to szansa dla polskiej szkoły, dla przeciwników – ostateczna destrukcja systemu ogólnej edukacji* (Wprost 17/12/34) – króliki doświadczalne (królik doświadczalny *żart*. 'człowiek, który pierwszy wypróbowuje coś') + licealne.

KU KLUX KLER 'o klerze w Polsce z aluzją do rasistowskiej organizacji powstałej w USA, która uważała się za stowarzyszenie chrześcijańskie': *Dziękujemy Wam politycy za to, że za sprawą Waszej indolencji intelektualnej zafundowaliście Narodowi taki bajzel. Za to, że skłóciliście Polaków. Za to, że uchwalacie buble prawne i działacie przeciwko obywatelom. Za to, że prowadzicie politykę na kolanach przed KU KLUX KLER-em. Za to, że marnotrawicie nasze podatki [...]* (opinia do art. „Aleksander Kwaśniewski: ten rząd jest po prostu słaby, ale nie ma alternatywy”, <http://wiadomości.onet.pl>, 5.03.2012) – Ku Klux Klan ('amerykańska organizacja rasistowska') + kler.

[Elektrody] **na wagę zdrowia** 'o tym, że kuracja polem magnetycznym może korzystnie wpływać na uszkodzony mózg' (Rzeczpospolita 296/11/18) – ktoś, coś na wagę złota ('o czymś rzadkim, mającym wielką wartość, bardzo kosztownym') + zdrowia.

Nabici w biomasę 'o finansowaniu przez podatników wsparcia dla współspalania biomasy, które tylko w teorii jest produkowaniem zielonej energii i zmniejszaniem emisji dwutlenku węgla do atmosfery, a w praktyce prowadzi do wspierania wypalania lasów' (www.przekrój.pl, 22.03.2012) – nabici w butelkę (nabić kogoś w butelkę 'oszukać kogoś') + biomasę (biomasa 'masa materii zawarta w organizmach').

Nieustraszeni łowcy gwiazd 'o pasjonatach kosmosu, którzy raz w roku spotykają się w Jodłowie, aby przez trzy dni obserwować niebo w całkowicie

wyciemnionym pomieszczeniu' (Wprost 2/12/76) – „Nieustraszeni łowcy głów” ('tytuł piosenki zespołu „Lady Pank”) + gwiazd.

PALIKOTOWCY wszystkich krajów łączcie się 'o proteście młodzieży chińskiej domagającej się bezpłatnego szkolnictwa, a także dekomunalizacji oświaty i nacjonalizacji szkolnictwa. Nawołanie do międzynarodowej solidarności komunistów' (NIE 44/11/14) – palikotowcy ('posłowie partii „Ruch Palikota”, tu: *przen.* 'osoby o poglądach skrajnie lewicowych') + Proletariusze wszystkich krajów, łączcie się! ('sztandarowa formuła jedności międzynarodowego ruchu robotniczego'; *gen.:* zdanie kończące „Manifest komunistyczny” K. Marksa i F. Engelsa z 1848 r., zob. *Пролетарии всех стран, соединяйтесь*, RPSSS, s. 450).

Piwnie krowy 'o polskich żubrach w kontekście różnego wykorzystania żubra jako zwierzęcia oraz nazwy „żubr” (alkohol, przedwojenny samolot, mięso), a także o olbrzymich pieniądzach, jakie otrzymuje Instytut Biologii Ssaków w Białowieży na badania nad czystością rasową żubra' (NIE 8/11/11) – piwne + dojne krowy (dojna krowa 'źródło dużego i stałego dochodu').

Polska Rzeczpospolita łupkowa (śródtytuł) 'o polskich złożach łupków, które najprawdopodobniej nie będą szybko wykorzystane. Przeciwnie europejskiemu gazowi łupkowemu jest Rosja, która w ten sposób chce uzależnić kraje europejskie od swojego gazu. Zaopatrując Europę w gaz, Rosja dyktuje warunki współpracy z UE' („Wojny surowcowe”, Uważam Rze 9/12/81) – Polska Rzeczpospolita Ludowa + łupkowa.

Premier PiSany 'o kandydacie PiS na premiera – prof. Piotrze Glińskim, którego kandydatura nie jest poważnie traktowana przez opozycję. Uważa się, że nie ma on szans na zastąpienie Donalda Tuska' (FTVN, 2.10.2012) – premier malowany ('premier z tytułu, z pozoru, bez władzy i należnych uprawnień', zob. malowany król, władca itp.) + PiS (Prawo i Sprawiedliwość) + pisany.

Prosto z Moskwy 'o natychmiastowej reakcji Moskwy na zarzuty Polski wobec Rosji w sprawie katastrofy smoleńskiej' (FTVN, 18.01.2011) – mówić, powiedzieć, wygarnąć coś komuś prosto z mostu ('powiedzieć przykre rzeczy otwarcie, szczerze, dosadnie, bez wykrętów, bez ogródek') + Moskwy.

Putinowe zwycięstwo 'o zwycięstwie Władimira Putina w wyborach prezydenckich, okupionym manipulacjami wyborczymi wobec sprzeciwu milionów Rosjan' (Polityka 10/12/10) – putinowe + Pyrrusowe zwycięstwo ('zwycięstwo okupione tak wysoką ceną, że w istocie staje się porażką').

Strach przez łzy 'o opłakiwaniu przez mieszkańców Korei Północnej zmarłego dyktatora Kim Dzong Ila. Uważa się, iż Koreańczycy płaczą ze strachu' (FTVN,

19.12.2011) – strach + śmiech przez łzy ('złożone uczucie radości i goryczy, rozpacz i pociechy jednocześnie', zob. смех сквозь слёзы, RPSSS, s. 529).

Ściśle jawne 'o przeciekach raportów z wojny w Afganistanie do prasy' (FTVN, 26.07.2010), także 'o ujawnieniu w Internecie planów koszar jednostek specjalnych „Grom” i „Formozy”' (WTVPI, 11.08.2011) – ściśle tajne + jawne.

Wyszło sztydło z Wełny 'o wieloletniej walce prokuratora Marka Wełny z nieistniejącą mafią paliwową, co zostało w końcu ujawnione': *Setki zniszczonych karier, doprowadzone do upadłości firmy, tysiące tomów akt zawierających bezwartościowe dowody rzekomych przestępstw – oto sukcesy prokuratora, który jak najszybciej powinien wylecieć z roboty* (NIE 44/13/1) – wyszło sztydło z worka ('okazało się, zostało ujawnione coś, co było ukrywane, niewiadome') + Wełny (Marek Wełna).

Za mundurem Polacy sznurem 'o popularności na polskim rynku umundurowania pochodzącego z magazynów armii USA' (Angora 36/09/24) – za mundurem panny sznurem ('wojskowi mają powodzenie u kobiet') + Polacy.

Wyróżnikiem tej grupy jest jedynie zgodność fonetyczna wyrazu i zastępowanej przezeń części frazeologizmu w miejscu węzła kontaminacyjnego. Niektóre kontaminacje wydają się podyktowane tą zgodnością (*И смех и грех, «Сви-нец» подкрался незаметно, bodyguard тынфа wart, jak umarłemu pachnidło*), w niektórych wydaje się ona przypadkowa (*Bush z wozu, wyszło sztydło z Wełny*). Wyjątkiem w danej grupie jest okazjonalizm *Premier PiSany*, z uwagi na obecność w kontaminacji skrótu PiS, nietworzącego węzła z wyrazem *malowany*, za to pokrywającego się z homonimiczną częścią w wyrazie *pisany*. W rezultacie kontaminacji cały komponent neologizmu *Premier PiSany* tworzy węzeł kontaminacyjny, pomimo zgodności fonetycznej jedynie w wygłosie. Przedstawione kontaminacje są jedno- i wielowęzłowe.

j. Węzeł zerowy (kontaminujący z frazeologizmem wyraz nie tworzy węzła z częścią frazeologizmu, którą zastępuje).

А была ли Тимошенко? 'o kategorycznym zaprzeczaniu faktu pobicia byłej premier Ukrainy Julii Tymoszenko przez strażników więziennych w żeńskiej kolonii karnej w Charkowie' (МК 97/12/3) – а был ли мальчик? (a chłopak aby był? *iron.* 'fraza podająca w wątpliwość, czy przyczyna danego konfliktu, jakieś nieporozumienie, zdarzenie, o którym się właśnie mówi, w ogóle zaistniało',

gen.: powieść Maksyma Gorkiego «Жизнь Климa Самгина», RPSSS, s. 37) + Тимошенко.

Банкрот нашего времени ‘o projekcie ustawy o bankructwie osób fizycznych, której istota polega na tym, że człowiek niezdolny spłacić dług, np. wzięty w banku kredyt, może liczyć na rozłożenie płatności na raty do pięciu lat, a nawet na anulowanie części sumy’ (Ог 50/08/18) – банкрот + герой нашего времени (bohater naszych czasów *public.*, czasem *iron.* ‘o typowym przedstawicielu swojej epoki’; *gen.*: tytuł powieści Michaiła Lermontowa, RPSSS, s. 128).

Бизнес обетованный ‘o zainteresowaniu Rosji bardziej aktywnym udziałem biznesu izraelskiego w gospodarce rosyjskiej i planowanych dwustronnych umowach pomiędzy obydwojma krajami o wzajemnej współpracy w dziedzinie gospodarczej i przemysłowej’ (www.rg.ru, 23.03.2010) – бизнес + земля обетованная (ziemia obiecana *pot.* ‘miejsce ze wszech miar pożądane, wytęsknione, wyobrażane jako szczęśliwe, do którego się usilnie dąży’, także *public.* ‘o współczesnym Izraelu’; *gen.*: Biblia, Stary Testament, RPSSS, s. 201).

В порядке бренди ‘o nowym regulaminie technicznym dotyczącym produkcji winiarskiej, który wymaga używania terminów: «изпустое» i «бренди» zamiast odpowiednio – шампанское i коньяк. Projekt takiego regulaminu wniósł do Dumy Państwowej deputowany Wiktor Zwagielski. Autor projektu uważa, że używanie terminów *koniak* i *szampan* na określenie rosyjskich produktów jest oszukiwaniem konsumentów’ (www.rg.ru, 31.03.2010) – в порядке вещей (jest rzeczą normalną ‘tak, jak powinno być, jak jest przyjęte’) + бренди.

Ваше место с краю. [Чиновники предлагают пассажирам платить за авиакомпанию-банкроты] ‘o relacji: bankrutująca spółka lotnicza–pasażer. W tej zależności pasażer znajduje się zawsze na końcu’ (www.rg.ru, 22.09.11) – ваше + место + моя хата с краю (‘podkreślenie braku związku z czymś, braku zainteresowania czymś’).

Велик золотник и дорог ‘o największej w historii ludzkości złotej monecie, jaką odlała australijska mennica. Waga unikat – 1012 kg, średnica – 80 cm, grubość – 12 cm. Nominał monety jest także imponujący – 1 mln dolarów australijskich’ (ЭГ 44/11/2) – велик + мал золотник, да дорог (‘o kimś, kto jest niskiego wzrostu lub młody, ale posiada wiele zalet, pozytywnych cech’).

Генерал нон грата ‘o sankcjach Parlamentu Europejskiego wobec grupy urzędników rosyjskich mających związek ze śmiercią prawnika Sergieja

Magnitskiego w celi aresztu śledczego w listopadzie 2009 r. Na czele listy urzędników stoi generał-lejtnant w organach wymiaru sprawiedliwości A. W. Aniczin – szef komitetu śledczego, zastępca ministra spraw zagranicznych’ (Or 47/10/6) – генерал + персона нон грата (‘osoba niepożądana, niemile widziana w jakimś środowisku lub towarzystwie’).

Грипп в большом городе ‘o epidemii grypy w Moskwie. Jak ochronić się przed wirusem?’ (АиФ 48/11/34) – грипп + «Секс в большом городе» (‘amerykański serial telewizyjny’).

Деньгу по осени считают ‘o sporach analityków i ekspertów dotyczących kryzysu ekonomicznego w obliczu zbliżającej się jesieni’ (www.mk.ru, 31.08.2009) – деньгу + цыплят по осени считают (‘jakąś sprawę czy działanie ocenia się dopiero po końcowych wynikach’).

Ешь в оба ‘o produktach spożywczych, które są bardzo zdrowe dla naszego wzroku’ (АиФ 13/11/39) – ешь (jedz) + смотри в оба (смотреть в оба ‘być uważnym, czujnym’).

Из «На-На» да в полымя ‘o pechu rosyjskiego zespołu muzycznego „Na-Na”, który omal nie zginął w płomieniach na pokładzie samolotu. Samolot, który miał lecieć z Surgutu do Moskwy, zapalił się na pasie startowym’ (АиФ 3/11/40) – Из огня да в полымя (trafić z deszczu pod rynnę ‘znaleźć się w sytuacji jeszcze gorszej niż poprzednia’) + «На-На» (‘nazwa rosyjskiego zespołu muzycznego’).

Кластер звучит гордо ‘o planach budowy w podmoskiewskim Domodiewie największego w kraju kompleksu uniwersytecko-sportowego, tzw. „rosyjskiego Cambridge”’ (www.odnako.org, 12.05.2013) – кластер + человек – это звучит гордо (‘słowa ze sztuki Maksyma Gorkiego „Na dnie”’).

Кредит-хранитель ‘kredyt hipoteczny chroni od zwolnień z zakładów petrochemicznych tych, którzy są dłużnikami hipotecznymi’ (Or 51/08/3) – кредит + ангел-хранитель (Anioł-Stróż).

Мал голосок, да дорог ‘o kompozycji muzycznej utworzonej z nagrań głosów niemowląt, która będzie reprezentować Rosję na Olimpiadzie Kulturalnej w Londynie’ (МК 19/12/7) – мал золотник, да дорог (‘o kimś, kto jest niskiego wzrostu lub młody, ale posiada wiele zalet, pozytywnych cech’) + голосок.

На тысячнике шапка горит? ‘o oszustach (tzw. «тысячниках») wyłudzaających książki na targach i strategii ich działania. Choć sprzedawcy znają ich metody działania, dają się czasami oszukać’ (МК 270/11/5) – на воре шапка горит

(na złodzieju czapka gore ‘ktoś, kto czuje się czemuś winny, swoim zachowaniem demaskuje się’) + тысячнике (тысячник ‘wyłudzacz książek’).

не все золото, что Дисней ‘krytyka tanich, starych, zagranicznych (prze-
de wszystkim disneyowskich) kreskówek. Wydając się atrakcyjne zewnętrznie,
w rzeczywistości są bezwartościowe’: *Но надо понимать, что не всё «золото»,
что «Дисней»! Эта компания выпускает продукцию самого разного качест-
ва, и до наших экранов доходят либо самые дешёвые их сериалы, либо очень
старые, уже много раз себя окупившие и потому опять-таки дешёвые [...]*
(«Мультное дело», АиФ 48/11/64–65) – не все золото, что блестит (nie wszyst-
ko złoto, co się świeci ‘to, co atrakcyjne zewnętrznie, może być w rzeczywistości
bezwartościowe’) + Дисней.

не покладая коньков ‘o łyżwiarzu figurowym Jewgieniju Pluszczenko, któ-
ry bardzo intensywnie pracuje jako sportowiec, w związku z czym zaniedbu-
je jako radny posiedzenia parlamentu. Radni Zgromadzenia ustawodawczego
Sankt Petersburga chcą za to odebrać mu mandat’: *Ну, я то есть, о том, что
Плющенко ведь тоже не груши пинает. Он то на льду, то в телевизоре. На
радость зрителям и телезрителям трудится, не покладая коньков* («Де-
путаты на льду», www.ng.ru, 9.02.2009) – не покладая рук (‘nie szczędząc
trudu’) + коньков.

Новостей палата ‘o dobrych wiadomościach od deputowanych Думы Паń-
stwowej dla swoich wyborców: projekcie ustawy o amnestii, ustawie o lekach,
projekcie specjalnej ustawy dla regionów – ustalającej jednolite wymogi odnoś-
nie liczebności miejsc w parlamentach regionalnych itp.’ (www.rg.ru, 23.03.2010)
– новостей + ума палата (‘o kimś bardzo mądrym’).

Отказ платежом красен ‘o rezygnacji USA z umieszczenia w Europie
Wschodniej tarczy antyrakietowej i ewentualnych oczekiwaniach Ameryki za
ten gest’ (МКП 13/09/4) – отказ (odmowa) + Долг платежом красен (‘dług
wymaga zapłaty’).

Пир на весь зверинец ‘o niebezpieczeństwach grożących zwierzętom ze
świętecznie zastawionych stołów’ (МК 285/08/17) – пир на весь мир (*pot., eks-
pres.* ‘uczta z obfitym jedzeniem i udziałem wielu gości’) + зверинец.

Площадь преткновения ‘o celowych utrudnieniach w przeprowadzeniu
wyznaczonego na sobotę 10 grudnia 2011 r. na Placu Rewolucji mitingu przeciw-
ko fałszowaniu wyborów w Rosji’ (МК 280/11/1, 3) – площадь + камень прет-
кновения (*książk., public.* ‘problem, zjawisko stanowiące wyzwanie, sprawdzian
czyichś umiejętności, trudną do pokonania przeszkodę’, RPSSS, s. 238).

Пристал, как клещ ‘o sezonie na kleszcze. Jakie środki ostrożności przedsięwziąć, jak walczyć z kleszczami?’ (www.rg.ru, 9.04.2010) – пристал как репей (przyczepił się jak rzep ‘o kimś natrętnym, natarczywym, narzucającym się komuś’) + клещ.

Риф преткновения. [История «Титаника» повторилась через 100 лет?] ‘o tragedii włoskiego wycieczkowca „Costa Concordia”. Katastrofa statku porównywana jest do zagłady „Titanica”, który zatonął równo 100 lat temu. Padają pytania o winnych tragedii. Bezpośrednim „winowajcą” wydaje się rafa, z którą zderzył się statek, choć wymienia się także błąd załogi i panikę pasażerów’ (АиФ 3/12/35) – риф (rafa) + камень преткновения (*książk., public.* ‘problem, zjawisko stanowiące wyzwanie, sprawdzian czyichś umiejętności, trudną do pokonania przeszkodę’, RPSSS, s. 238).

С новым Путиным ‘o tym, że Putin nie zrzeknie się władzy, przynajmniej nieprędko. Putin dla Rosjan – to przeszłość, teraźniejszość i przyszłość’: Итак с новым вас политическим годом, с новым вас Путиным, господа! («Путин навсегда», МК 217/11/1) – с Новым годом (szczęśliwego Nowego Roku) + Путиным.

Своя иномарка ближе к телу ‘o protestach urzędników w związku z nową inicjatywą rządu Federacji Rosyjskiej dotyczącą podwyższenia cła na samochody zagraniczne. Urzędnicy państwowi nie chcą przesiąść się do rodzimych samochodów, wysuwając po temu różne argumenty, przede wszystkim taki, że utrzymanie „Wołg” jest dużo droższe niż samochodów zagranicznych. Jeżeli już należy pomóc krajowemu przemysłowi samochodowemu, to raczej za pośrednictwem zwykłych obywateli’ (МК 289/08/2) – своя рубашка ближе к телу (bliższa ciału koszula niż sukmana ‘własne dobro jest droższe od interesów innych ludzi’) + иномарка (*pot.* samochód zagraniczny).

Смирнов преткновения ‘o niewygodnym dla Kremla kandydacie na prezydenta w nieuznanym Naddniestrzu – Igorze Smirnowie’ (МК 280/11/4) – Смирнов + камень преткновения (*książk., public.* ‘problem, zjawisko stanowiące wyzwanie, sprawdzian czyichś umiejętności, trudną do pokonania przeszkodę’, RPSSS, s. 238).

Там русский дух, там модой пахнет ‘o tygodniu mody rosyjskiej w Moskwie – Russia Fashion Week. Kolekcje przedstawiają styl rosyjski. Jeden z projektantów swój pokaz nazwał «Русский духъ»’ (http://antrakt.ng.ru, 2.04.2010) – Там русский дух, там Русью пахнет (Tam Rusi duch, tam Rusią pachnie ‘o miejscach, utworach, dziełach, zawierających w odczuciu mówiącego istotę

rosyjskości, najbardziej typowe cechy rosyjskiego spojrzenia na świat'; *gen.*: prolog poematu A. S. Puszkina «Руслан и Людмила», RPSSS, s. 553) + модой.

Театр одного Каддафи 'o przedstawieniu, jakie nieustannie funduje narodowi libijskiemu jego przywódca – Muammar Kaddafi. Jego gra opisywana jest w kontekście opery pt. „Kaddafi. Żywy mit”, jaka odbyła się w Londynie parę lat wcześniej. Teatrem (udawaniem) jest realne życie Kaddafiego, a on jedynym w nim aktorem' (www.rg.ru, 1.09.2011) – театр одного актёра (teatr jednego aktora *pot., public.* 'działanie publiczne, którego przebieg zdominowany jest przez czynu, osobowość lub dyrektywy jednego tylko człowieka') + Каддафи.

Терентий Мещеряков слезам не верит 'o obrońcy bezdomnych psów i inicjatorze stworzenia ich bazy danych w Internecie – Tierientiju Mieszczeriakowie': *Я хоть и не питерец, но по личному опыту скажу – иногда как увижу после обеда какого-нибудь безнадзорного песика, слезы так и навертываются! Но Терентий Мещеряков слезам не верит и предлагает создать интернет-базу, где каждая бродячая собака будет сфотографирована для ее дальнейшего опознания* («Лучший друг собак», НГ 266/08/1) – Терентий Мещеряков + «Москва слезам не верит» ('tytuł radzieckiego filmu fabularnego').

Тюрьма-читальня 'o przymusowym czytelnictwie w więzieniu w obwodzie twerskim' (МК 287/08/9) – тюрьма (więzienie) + изба-читальня (czytelnia).

Шоу на постном масле 'o show w Londynie z okazji rosyjskich ostatków (masłenica) zorganizowanym przez mieszkających tam Rosjan' (Коммерсантъ 39/12/5) – шоу + ерунда на постном масле (*pot., lekcew.* bzduiry, brednie).

Язык до выборов доведет 'o ustawie o języku na Ukrainie, która rozszerza prawa języka rosyjskiego. Podwyższenie jego statusu, o które zabiega prezydent Wiktor Janukowicz, było jednym z głównych haseł wyborczych Partii Regionów, mających dać im zwycięstwo. Jak twierdzą przeciwnicy Wiktora Janukowicza, jest to jedyne hasło przedwyborcze Partii Regionów' (Or 23/12/24) – язык до Киева доведет (koniec języka za przewodnika 'jeżeli się nie zna drogi, najlepiej zapytać o nią') + выборов.

Бóg, kolej i ojczyzna 'o uzależnieniu kolei od kościoła': *Pociągi będą czyste, punktualne i szybkie. Wystarczy stworzyć PKK – Polskie Koleje Katolickie* (NIE 4/09/15) – Bóg, Honor, Ojczyzna ('dewiza Wojska Polskiego stanowiąca idealistyczne ujęcie wierności państwu') + kolej.

Co w PSL piszczy? *Zazwyczaj kiedy polityk ponosi klęskę, to ponosi ją ostatecznie. Ale jest dwóch ludzi, którzy sztukę powrotów opanowali, powiedzmy, do*

perfekcji – Leszek Miller i Waldemar Pawlak. Od dwudziestu lat trudno sobie wyobrazić, by kiedyś nie miał być znowu prezesem. Jak silny w partii jest Janusz Piechociński i jak silny jest PSL w koalicji? (WTVP1, 26.09.2013) – co w trawie piszczy ('co słyhać w danej sprawie') + PSL (Polskie Stronnictwo Ludowe).

Czy leci z nami Snowden? 'o daremnym oczekiwaniu przez dziennikarzy na pokładzie samolotu lecącego z Moskwy na Kubę Edwarda Snowdena – byłego agenta CIA, który ujawnił tajemnice amerykańskich służb specjalnych' (FTVN, 24.06.2013) – „Czy leci z nami pilot?” ('amerykańska komedia z 1980 r., parodiująca filmy katastroficzne') + Snowden.

Dopóki kuria nas nie rozłączy 'o tym, że wzrasta liczba osób, które wystąpiły o unieważnienie zawartego w kościele małżeństwa' (EI 236/10/1) – dopóki śmierć nas nie rozłączy ('parafraza słów z przysięgi małżeńskiej: „nie opuszczę cię aż do śmierci”') + kuria.

Dzieci w stogu siana 'o ukrywaniu w Polsce nieprawnie porwanych przez ojca siostr z USA i bezsilności polskiego prawa w takiej sytuacji' (NIE 42/11/8) – dzieci + igła w stogu siana ('coś jest niemożliwe do znalezienia').

Dżunglo, ojczyzno moja. [*Indianie z dżungli amazońskiej walczą z rządem w Limie i nafcierzami o prawo do ziemi przodków*] (Newsweek 26/09/35) – dżunglo + Litwo, ojczyzno moja ('inwokacja w „Panu Tadeuszu” Adama Mickiewicza').

Jak hartowała się glina 'o makabrycznych sprawach prowadzonych przez policjantów pracujących w komórkach do zwalczania przestępczości przeciwko życiu i zdrowiu oraz o wpływie tych spraw na ich życie (w nawiązaniu do powodów przemawiających za wcześniejszymi emeryturami dla policji)' (NIE 6/09/11) – „Jak hartowała się stal” ('tytuł powieści radzieckiego pisarza N. A. Ostrowskiego') + glina (*pot.* 'policjant').

jak jedna żona 'o zgodnym oburzeniu dziennikarek na temat nagłaśniania w mediach rozwodu Kazimierza Marcinkiewicza': *Natomiast – jako dziewczę drugiej świeżości – z rosnącą fascynacją wczytuję się w głosy innych dziewcząt drugiej świeżości, takich jak szanowne redaktorki Olejnik, Gawryluk czy Dąbrowska, co to jak jedna żona stawiały się w szeregu moralnego oburzenia, które udaje, że wcale nie jest moralnym oburzeniem, lecz jedynie humanistyczną troską o człowieka* („Rozwodzenie nad rozwodem”, NIE 7/09/2) – jak jeden mąż ('wszyscy razem, zgodnie, solidarnie') + żona.

Jak rząd da, [*uruchomimy kredyty*] 'banki udzielą kredytów przedsiębiorcom w dobie kryzysu, jeśli otrzymają większe wsparcie rządu' (GW 19/09/23) – jak Bóg da ('jeżeli wszystko dobrze się ułoży') + rząd.

Jak trwoga, to do PKO BP ‘o zapowiedzi wypłacenia całego zysku akcjonariuszom przez prezesa PKO BP’: *Analitycy i ekonomiści szukają rozwiązania zagadki megadywidendy PKO BP. Od kiedy w poniedziałek prezes PKO BP Jerzy Pruski ogłosił chęć przekazania akcjonariuszom całego zysku (2,9 mld zł), a następnie wyemitowania nowych akcji za 5 mld zł, bank jest pod stałym ostrzałem NBP i KNF (GW Łódź 135/09/28) – jak trwoga, to do Boga* (‘dopiero nieszczęście, krytyczna sytuacja skłaniają ludzi do modlitwy’) + PKO BP (PKO Bank Polski).

[*Twoje zdrowie*] **jest w twoich oczach** ‘reklama kropli do oczu Visine Classic’ (TVN, 5.01.2009) – być w czyichś rękach (‘zależć od kogoś’) + oczach.

Karnowski, czy ci nie żal. Karnowski wracaj do hal ‘o prezydencie Sopotu Jacku Karnowskim i niefortunnie kierowanym przez niego od 10 lat przedsięwzięciu – budowie hali widowiskowo-sportowej, inwestycji wciąż niezakończonej’ (NIE 6/09/9) – Karnowski + Góralu, czy ci nie żal, Góralu wracaj do hal (‘fragment pieśni biesiadnej’).

Kobiety do Brukseli ‘o tym, które z pań z poszczególnych partii politycznych będą startować do Parlamentu Europejskiego’ (GW 77/09/6) – Kobiety na traktory! (‘jedno z hasel stalinowskiej propagandy lat 50. XX w., promujących model kobiety, której pole aktywności nie ograniczało się do macierzyństwa i pracy w gospodarstwie domowym, lecz obejmowało także produkcję przemysłową i działalność społeczną’) + do Brukseli.

[*Belgia*] – **kraj czekoladą płynący** ‘o największej fabryce czekolady w Belgii’ (WTV P1, 11.04.09) – kraj mlekiem i miodem płynący (‘kraj obfitujący we wszelkie bogactwa’) + czekoladą.

Krajobraz po pętli ‘o kondycji „Samoobrony” po śmierci jej lidera – Andrzeja Leppera, który się powiesił’ (NIE 32/12/6) – „Krajobraz po bitwie” (‘tytuł filmu polskiego w reżyserii Andrzeja Wajdy’) + pętli.

Lenistwo macht frei ‘o porządkowaniu przez Polaków terenu wokół Muzeum Auschwitz-Birkenau, które od 1996 r. do chwili obecnej nie zostało ukończone z różnych powodów’ (NIE 8/11/9) – lenistwo + Arbeit macht frei (praca czyni wolnym ‘niemiecka formuła wywodząca się z Ewangelii, wykorzystywana w latach trzydziestych XX wieku przez propagandę nazistowską w Niemczech do walki z bezrobociem; hasło to umieszczono przy bramach wejściowych do kilku niemieckich obozów koncentracyjnych, będących również obozami wyniszczającej, niewolniczej pracy’⁵⁰).

⁵⁰ Zob. http://pl.wikipedia.org/wiki/Arbeit_macht_frei, 23.09.2011.

Na wieki wieków enter. [*Już do 2 mln Polaków Słowo Boże dociera przez Internet*] (Polityka 2/12/90–91) – Na wieki wieków. Amen (‘zwyczajowa odpowiedź na pozdrowienie: Niech będzie pochwalony Jezus Chrystus’) + enter (‘klawisz, którego naciśnięcie powoduje przesłanie informacji do komputera’).

[*Skończyło się przynajmniej życie*] **na własną łapę** ‘o schwytaniu bezpańskiej niedźwiedzicy w okolicach Przemyśla’ (wyp. dziennikarza, FTVN, 29.01.2010) – na własną rękę (‘samodzielnie, na własną odpowiedzialność’) + łapę.

Nabić w rachunek: [*Salon*] **nabił** [*rodzinę*] w [*kolosalny*] **rachunek** ‘o ogromnej sumie, jaką musieli zapłacić rodzice 11-lątka za telefon komórkowy. Rachunek taki był konsekwencją gry ściągniętej przez chłopca z Internetu. Z reklamy prasowej wynikało, że gra jest darmowa, okazało się jednak, że podczas zabawy wysyła ona kosztowne wiadomości tekstowe’ (DŁ 35/10/8) – nabić w butelkę (‘oszukać’) + rachunek (w danej kontaminacji występuje dodatkowo rozszerzenie składu frazeologizmu).

Nie zawrócisz kijem sieci ‘o niskim wyroku szwedzkiego sądu dla właścicieli pirackiego serwisu The Pirate Bay i jego nieskuteczności. Uważa się, iż wyrok ten nie zatrzyma rozprzestrzeniania się piractwa internetowego. W miejsce Pirate Bay pojawią się kolejne serwisy’ (GW 91/09/2) – nie zawrócisz kijem Wisły (zawracanie kijem Wisły ‘o bezskutecznych wysiłkach’) + sieci.

Niesiołowski ma ryja ‘o stopniowym przekształcaniu się Stefana Niesiołowskiego, członka partii ZCHN (Zjednoczenie Chrześcijańsko-Narodowe), gorącego zwolennika Radia Maryja, w liberała zaciekle walczącego z Radiem o. Rydzyskiego i wartościami, które sam wyznawał: [...] *jak to się stało, że Niesiołowski ze swymi poglądami, zamiast przystąpić do Rodziny Radia Maryja, znalazł się w partii Tuska, która była jego zdaniem wielką mistyfikacją i świecącym, acz pustym pudełkiem?*’ (NIE 18/09/5) – Niesiołowski + Radio Maryja (‘polska rozgłośnia radiowa o charakterze społeczno-katolickim’) + ma ryja (występuje tu dodatkowo dekompozycja).

Okazja czyni klienta ‘o poświadczeniach wyprzedających’ (FTVN, 29.12.2014) – okazja czyni złodzieja (‘możliwość szybkiego, nieoczekiwanego wzbogacenia się skłania do kradzieży’) + klienta.

Ostatnia łada ratunku ‘o bardzo dobrze sprzedających się samochodach „Łada” w Rosji, co może być ostatnią deską ratunku dla stojącego na skraju bankructwa producenta samochodu’ (FTVN, 27.08.2010) – ostatnia deska ratunku (‘coś, co może uratować lub ktoś, kto może pomóc w trudnej sytuacji’) + „Łada”.

Pigułka zwana pożądaniem ‘o tym, że żeńska wersja viagry pojawi się w sprzedaży już w przyszłym roku’ (Newsweek 26/09/51) – pigułka + „Tramwaj zwany pożądaniem” (tytuł filmu amerykańskiego’).

Polacy nie gęsi swoje trąby mają ‘o popularnych trąbach wuwuzelach na mistrzostwach świata w piłce nożnej w RPA, których od dawna używają też Polacy’ (FTVN, 26.06.2010) – A niechaj narodowie wżdy postronni znają, iż Polacy nie gęsi, iż swój język mają⁵¹ (‘sentencja Mikołaja Reja będąca apelem o tworzenie literatury w języku ojczystym, a nie po łacinie’) + trąby.

Policji strzelać nie kazano ‘o małej liczbie szkoleń dla policjantów na strzelnicy z powodu braku pieniędzy’: *Przeciętny policjant oddaje na strzelnicy zaledwie 12 strzałów rocznie. Szefowie komisariatów zabiegają o większą liczbę szkoleń, ale słyszą: nie ma pieniędzy. Tymczasem na przemiał trafiło właśnie ponad 2 mln pocisków. Przeterminowały się* (<http://wyborcza.pl>, 1.04.2009) – Policji + Nam strzelać nie kazano (‘początek „Reduty Ordona” A. Mickiewicza’).

Poloneza czas kończyć ‘o końcu samochodów marki „Polonez” w służbie policji’ (FTVN, 11.05.2009) – „Poloneza czas zacząć [...]” (‘fragment XII Księgi „Pana Tadeusza” A. Mickiewicza’: *Poloneza czas zacząć – Podkomorzy rusza, Izlekka zarzuciwszy wyloty kontusza, I wśsa podkręcając, podał rękę Zosi, I skłoniwszy się grzecznie w pierwszą parę prosi*) + kończyć.

Pyjas wiecznie żywy ‘o wznawianych i umarzanych śledztwach w sprawie śmierci Stanisława Pyjasa’: *Śledztwo w sprawie śmierci Pyjasa było dotychczas umarzane 5 razy. Mimo to z Pyjasa uczyniono męczennika* (NIE 8/11/2) – Pyjas + Lenin wiecznie żywy (‘o mumii Włodzimierza Lenina jako wiecznie żywym pomniku, wystawionej w mauzoleum na Placu Czerwonym i dostępnej dla zwiedzających niemal bez przerwy’).

Schetyna wstańka? ‘o sondażu „Super Ekspresu”, według którego największe szanse na urząd premiera, po objęciu przez Donalda Tuska stanowiska szefa Rady Europejskiej, ma Grzegorz Schetyna’: *Tyle tylko, że to jeszcze nic nie znaczy dla Tuska oprócz bólu głowy. A ból głowy stąd, że przecież ten Schetyna miał być słaby, a on wciąż postrzegany jest jako następca. Taka*

⁵¹ Słowo *gęsi* w sentencji M. Reja jest przymiotnikiem w zn. *gęsi język*, czyli łacina. W kontaminacji, oprócz wymiany komponentu, występuje uszczuplenie składu sentencji oraz użycie słowa *gęsi* w funkcji rzeczownika, co, być może, wynika z takiej samej (błędnej) interpretacji danego słowa w sentencji M. Reja.

wańka-wstańka (SE 203/14/4) – Schetyna + wańka-wstańka ('zabawka, której nie można przewrócić').

Silvio jest nagi 'o skandalach z udziałem premiera Włoch Silvio Berlusconi, które nie są tajemnicą, jednakże społeczeństwo udaje, że ich nie ma' (www.wprost.pl, 19.09.2013) – Silvio + król jest nagi ('stwierdzenie oczywistości, której inni nie chcą lub boją się zauważyć, kiedy wygodniej jest im udawać, że wszystko jest w porządku'; *gen.*: baśń „Nowe szaty króla” J. Ch. Andersena⁵²).

Strachy na Ziobrę 'o zbieraniu przez detektywa Krzysztofa Rutkowskiego materiałów kompromitujących Zbigniewa Ziobrę i Jarosława Kaczyńskiego. Materiały te miał mu dostarczyć przebywający w USA biznesmen Edward Mazur. Wcześniej materiały takie na polecenie samego Ziobry zbierał detektyw Jerzy Godlewski. Nie wiadomo, co w nich było, bo zaginęły. Z powyższego wynika, że Ziobro nie bał się kompromitacji, skoro sam zlecił zbieranie na siebie materiałów': *Oto zbiry usiłują skompromitować ministra sprawiedliwości oraz prezesa rządzącej partii. A tu – cisza* (NIE 8/11/5) – strachy na lachy ('powiedzenie używane w sytuacji, kiedy trudno nastraszyć kogoś, kto się nie boi') + Ziobrę.

Szukanie igły w lawinie 'o zagrożeniach lawinowych i akcji edukacyjnej, która ma promować bezpieczne zachowanie w górach. Na stronie internetowej można obejrzeć filmy szkoleniowe: „Naucz się gór”, „Szukanie w lawinie bez dekodera jest jak szukanie igły w stogu siana” (Polityka 10/12/6) – szukanie igły w stogu siana ('szukanie czegoś, co jest prawie niemożliwe do znalezienia') + lawinie.

Trawka niezgody 'o legalizacji marihuany przez PO (Platforma Obywatelska) przy zdecydowanym sprzeciwie PiS (Prawo i Sprawiedliwość)' (WTV P1, 1.04.11) – trawka + kość niezgody ('przyczyna, przedmiot sporu, konfliktu').

Wszyscy ludzie łapówkarza 'o szykanowaniu białostockiego lekarza Wojciecha S., który odważył się ujawnić fakt korupcji w szpitalu. Lekarz, który przyjął łapówkę (niejaki H.), nie został nawet zawieszony w obowiązkach. Prokuratura krakowska, dziennikarze TVN i inni lekarze szpitala w Białymstoku są przekonani o jego niewinności, pomimo ciężącego na nim wyroku sądu. Napiętnowany jest natomiast lekarz, który ujawnił korupcję oraz policjanci, którzy przeprowadzili prowokację' (<http://wiadomosci.onet.pl>, 5.01.2009) – „Wszyscy ludzie

⁵² Zob. http://pl.wiktionary.org/wiki/król_jest_nagi, 19.09.2013. Uzasadnienie wyboru danego źródła interpretacji frazeologizmu zob. rozdział 2 niniejszej pracy, przyp. 52.

prezydenta” (‘oparty na faktach amerykański dramat przedstawiający okoliczności ujawnienia afery Watergate’) + łapówkarza.

Zamienił emeryt siekierkę na kijek? ‘o niekorzystnej dla przyszłych emerytów zamianie funduszy emerytalnych’: *Agenci funduszy emerytalnych nabili przyszłych emerytów w butelkę. W listopadzie co druga osoba decydująca się na zmianę funduszu przepisała się do gorszego* (GW 281/08/26) – zamienił stryjek siekierkę na kijek (‘o niekorzystnej zamianie lub transakcji’) + emeryt.

Podobieństwo przykładów obu ostatnich grup (i, j) pozwala na stwierdzenie, że zgodność fonetyczna, o której była wyżej mowa, a która nie zawsze jest zamierzona, nie jest także warunkiem powstania kontaminacji. „Formy obu komponentów pozwalają zatem na stosunkowo dużą swobodę w ich doborze” (Ochmann 1997: 143).

k. Włączenie wyrazu do kontaminacji

Za jedną z odmian kontaminacji frazeologicznej można uznać uzupełnienie składu frazeologizmu dodatkowymi wyrazami nieoczekiwanie modyfikującymi (często – uaktualniającymi) jego treść.

Вот [что значит знать], где безнадзорная собака зарыта ‘o inicjatywie Tierientija Mieszczeriakowa stworzenia bazy danych bezdomnych psów w Internecie, która pomoże odnaleźć i rozpoznać psy pozbawione nadzoru’: *Вот что значит знать, где безнадзорная собака зарыта* («Лучший друг собак», НГ 266/08/1) – вот где собака зарыта (tu jest pies pogrzebany *pot.* ‘tu tkwi sedno sprawy, w tym tkwi problem’) + безнадзорная (собака) (pies bez nadzoru) (występuje tu też dodatkowe rozszerzenie: *что значит знать*).

капля в море [родительских] слёз ‘o ogromnej liczbie dzieci oczekujących na miejsca w przedszkolach w Rosji, czego nie zmienia fakt otwierania nowych przedszkoli, które tylko w niewielkim stopniu zaspokoją potrzeby rodziców’: *Но это капля в море родительских слёз* («ДЕТзаСАДа», АиФ 11/12/51) – капля в море (kropla w morzu ‘bardzo mało’) + (море) слёз (morze łez) (w danym przypadku występuje dodatkowe rozszerzenie: *родительских*).

Coś na złoty ząb ‘o reakcjach różnych środowisk na książkę Jana Tomasza Grossa „Złote żniwa”, w której jest mowa m.in. o rabowaniu przez polskich

rolników z okolic Treblinki złotych zębów zamordowanym Żydom’ (NIE 8/11/2) – coś na ząb (‘coś do zjedzenia’) + złoty (ząb).

Czarna ziemia obiecana ‘o dobrze prosperujących krajach afrykańskich, do których wyjeżdża coraz więcej Europejczyków, głównie Portugalczyków’: *Oto nowy symbol gospodarczego sukcesu: Afryka* (Wprost 24/12/80) – czarna (ziemia) (tu: w zn. Czarny Łą – Afryka) + ziemia obiecana (*pot.* ‘miejsce ze wszech miar pożądane, wytęsknione, wyobrażane jako szczęśliwe, do którego się usilnie dąży’; *gen.*: Biblia, Stary Testament, RPSSS, s. 201).

Europejski sąd ostateczny. [*Po co nam Europejski Trybunał Sprawiedliwości*] ‘o Europejskim Trybunale Sprawiedliwości, czyli najważniejszym sądzie w UE’ (Polityka 51/11/60–62) – europejski (sąd) + Sąd Ostateczny (‘w wielu religiach: sąd Boga nad ludzkością i poszczególnymi ludźmi przewidziany na koniec świata i mający zadecydować o ich zbawieniu lub potępieniu’).

Nabici w butelkę wody ‘o większej wartości wody z kranu od popularnych wód butelkowanych’ (EI 190/09/10) – nabici w butelkę (‘oszukani’) + (butelka) wody.

Podwójne dno trumny ‘o mrocznych tajemnicach Watykanu, m.in. podejrzeniach pochowania w trumnie włoskiego przestępcy Enrico De Pedis szczątków porwanej i zamordowanej w latach 80. córki wysokiego urzędnika watykańskiego – Emanuela Orlandi. Przestępca spoczywa w bazylice watykańskiej – miejscu pochówku męczenników, świętych i uczonych, co ma związek z powiązaniami Watykanu z praniem pieniędzy mafii, m.in. dla kierowanej przez gangstera Bandy z Magliany’ (Wprost 19/12/70) – (coś ma) podwójne dno (‘coś ma jeszcze inne znaczenie, ukryty sens’) + (dno) trumny.

pobolewa głowa państwa kogoś ‘parodia Anny Fotygi – szefowej kancelarii prezydenta Lecha Kaczyńskiego’: *Ja mam tu ze sobą aspirynę, gdyż od czasu do czasu pobolewa mnie głowa państwa* („Szymon Majewski Show” TVN, 3.05.2008) – pobolewa (głowa) + głowa państwa (‘prezydent’).

Powyższe przykłady mogą przypominać kontaminację dwóch frazeologizmów przy bardzo szerokiej interpretacji pojęcia „frazeologizm”, które włączałyby też połączenia typu *butelka wody* czy *dno trumny* i in. Są to tymczasem, jak widać z zapisu struktury kontaminacji, skrzyżowania frazeologizmu i wyrazu, który zwykle łączy się z jednym z komponentów frazeologizmu w związku luźnym.

Jak słusznie zauważa D. Ochmann, „w kontaminacji ‘włączony wyraz’ określa (czy też może również jest określany przez) jeden z członów frazeologizmu – nie cały związek” (Ochmann 1997: 143).

1.3.2. Kontaminacje dwóch frazeologizmów

Kontaminacja dwóch związków frazeologicznych (głównie frazeologizmów właściwych oraz idiomów) występuje w środkach masowego przekazu niezwykle rzadko, „częściej pojawia się w satyrze, parodii jako czynnik sprawczy komizmu” (Ostromecka-Frączak 2008: 16). Ponieważ w rozprawie została przyjęta koncepcja szeroko pojmowanej frazeologii (frazematyki), toteż łatwiej o zaprezentowanie przykładów podobnych kontaminacji, chociaż stanowią one zdecydowanie mniej liczną grupę w porównaniu z poprzednią, rozbudowaną grupą.

Kontaminacje takie, zgodnie z założeniami rosyjskiej myśli frazeologicznej, będą rozpatrywane według następujących typów: 1) kontaminacja właściwa, czyli krzyżowanie się dwóch frazeologizmów i nałożenie, 2) połączenie liniowe (zob. Ройзензон, Абрамец 1969: 105)⁵³. Ponieważ analizę w głównej mierze dyktuje materiał badawczy, w poniższym podziale wystąpią odpowiednie modyfikacje klasycznych typów.

1.3.2.1. Kontaminacja właściwa

a. Krzyżowanie się dwóch frazeologizmów z częściowym lub pełnym nałożeniem jednego z komponentów (węzły kontaminacyjne).

[Чиновников] **выведут на чистую монету**. [*В России стартует кампания по борьбе с привилегиями госслужащих*] ‘o walce z przywilejami urzędników państwowych polegającej na monetyzacji ulg (czyli na zamianie ulg na pieniądze)’ (Коммерсантъ 49/12/1) – вывести на чистую воду (‘zdemaskować’) + принимать за чистую монету (przyjmować coś za dobrą monetę ‘traktować czyjeś słowa, zamiary serio, uważać je za prawdziwe’).

⁵³ W polskiej lingwistyce nie ma tak wyraźnej typizacji kontaminacji frazeologicznych, choć np. Stanisław Bąba, podając różne przykłady struktur kontaminowanych we współczesnej fraszce polskiej, wspomina o „krzyżowaniu” i „sumowaniu struktur frazeologicznych” (zob. Bąba 1971: 450).

Канал преткновения. [*Какие последствия ожидают экономику России из-за ситуации в Северной Африке и на Ближнем Востоке*] ‘o nieuniknionym wzroście cen ropy naftowej wobec zakłóceń na trasie jej przepływu: Morze Czerwone–Kanał Sueski–Sumed, w wyniku przedłużającego się konfliktu w Afryce Północnej i na Bliskim Wschodzie oraz skutkach takiej sytuacji dla gospodarki Rosji’ (www.rg.ru, 15.02.2011) – Суэцкий Канал + камень преткновения (*książk., public.* ‘problem, zjawisko stanowiące wyzwanie, sprawdzian czyichś umiejętności, trudną do pokonania przeszkodę’, RPSSS, s. 238).

haki zapytania ‘o zastrzeżeniach (tzw. hakach) prezydenta i premiera (braci Kaczyńskich) do osoby Radosława Sikorskiego jako kandydata na prezydenta, nieujawnionych opinii publicznej’ (FTVN, 24.02.2010) – mieć, znaleźć na kogoś haka (‘wiedzieć o kimś coś lub dowiedzieć się o kimś czegoś, co może być wykorzystane przeciwko niemu’) + znaki zapytania (‘coś niejasnego’).

Honorowi dawcy czystej krwi ‘o szlachcie w Polsce, która organizuje się w związki’ (NIE 28/11/14) – honorowi dawcy krwi + koń czystej krwi (‘w hodowli: rasa konia powstała ze skrzyżowania koni tej samej rasy’).

in vitro veritas ‘o wypowiedzi Bronisława Komorowskiego dotyczącej finansowania przez państwo zabiegów in vitro gwarantujących urodzenie zdrowych dzieci, które w przyszłości będą dobrze wychowane’ (FTVN, 22.03.2010) – in vitro (‘o zapłodnieniu pozaustrojowym’) + in vino veritas (w winie prawda ‘picie alkoholu sprzyja mimowolnemu ujawnianiu prawdy’).

koło i wesoło ‘o mężczyźnie, który jest przewodniczącym koła gospodyń wiejskich w Potrzebanowie’ (FTVN, 29.01.2011) – koło gospodyń wiejskich + „Goło i wesoło” (‘program rozrywkowy’).

Lady JaGa ‘o prof. Jadwidze Staniszkis w komentarzu do jej słów na temat słabości państwa polskiego’: *Lady JaGa? Tej pani już dziękuję* (opinia do art. „Polacy nie chcą w to uwierzyć, zakładają klapki na oczy”, <http://wiadomości.onet.pl>, 4.02.2011) – Lady Gaga (‘amerykańska piosenkarka pop’) + Baba Jaga (‘postać występująca w bajkach jako stara, odrażająca wiedźma mieszkająca w chatce na kurzej stopce w głębi lasu’) + Jaga (‘zgrubienie imienia Jadwiga’).

O jeden Palikot za daleko ‘o oskarżeniu przez Janusza Palikota posłanki PiS (Prawo i Sprawiedliwość) – Grażyny Gęsickiej o prostytutkę polityczną. Grażyna Gęsicka wcześniej doradzała PO (Platforma Obywatelska)’ (WTVP1, 12.01.2009) – „O jeden most za daleko” (‘tytuł znakomitego filmu amerykańskiego, który w swobodnej interpretacji, na podstawie treści obrazu, może oznaczać:

niedostosowanie sił do zamiarów, zbytnie zawierzenie wcześniejszym sukcesom zakończone klęską’) + Palikot + posunąć się za daleko (‘przekroczyć pewne normy obyczajowe’).

O jedno słowo za daleko ‘o konferencji prezydenta Łodzi Jerzego Kropiwnickiego po zebraniu przez SLD (Sojusz Lewicy Demokratycznej) odpowiedniej liczby głosów do przeprowadzenia referendum nad odwołaniem go z pełnionej funkcji. Kropiwnicki porównał się do Grzegorza Palki, który też był krytykowany za życia, a obecnie uważany jest za jednego z największych prezydentów miasta’ (EI 243/09/51) – o jedno słowo za dużo (‘powiedzieć coś niepotrzebnie’) + posunąć się za daleko (‘przekroczyć pewne normy obyczajowe’).

Oddam w czyste ręce ‘o nowej ustawie o partnerstwie publiczno-prywatnym, czyli sprzedawaniu nieruchomości w Polsce osobom prywatnym. Z ustawą tą wiąże się wiele nadziei jako pozostawiającą partnerom dużą swobodę działania oraz wolną od oskarżeń o korupcję (jak to miało miejsce w poprzedniej ustawie)’ (Polityka 6/09/27–29) – oddać w dobre ręce (‘powierzyć coś dobrej, uczciwej, zaufanej osobie’) + mieć czyste ręce (‘być człowiekiem uczciwym, nie mieć na sumieniu żadnych niezgodnych z prawem czynów’).

Per aspera ad acta ‘o następstwach podpisania przez rząd umowy ACTA, co zaowocowało zawieszeniem jej ratyfikacji. O pozytywnych skutkach ubocznych umowy, tj. wyjściu na jaw łatwowierności Z. Ziobry, który głosował za ACTA, wprowadzony w błąd przez unijnego komisarza. Łatwowierność Ziobry była zapewne przyczyną niepopularnych decyzji w czasie piastowania przez niego urzędu ministra sprawiedliwości’ (Polityka 6/12/8) – per aspera ad astra (‘przez trudy, cierpienia do sukcesu’) + odłożyć coś ad acta (‘odłożyć na później załatwienie czegoś’; ‘uznać, że coś już jest załatwione’) + ACTA (‘umowa handlowa dotycząca zwalczania tzw. piractwa medialnego’).

Święta prawda ekranu ‘o tym, że Watykan nie potępia już filmów, by nie robić im reklamy. Wszystkie filmy, które krytykował Kościół czy zakazywał ich oglądania (zazwyczaj obrazoburcze i antykościelne), zyskały nieśmiertelną sławę’ (NIE 12/09/8) – święta prawda (‘niewątpliwa prawda’) + prawda czasu, prawda ekranu (‘prawda, którą podaje telewizja jest różna od rzeczywistej prawdy’).

[*To jest*] **taniec z gwiazdami na kruchym lodzie** ‘wypowiedź posła Pawła Kowala z PjN (Polska Jest Najważniejsza) o politykach, którzy przeszli do PO (Platforma Obywatelska) z innych partii’ (FTVN, 11.06.2011) – „Taniec z gwiazdami” (‘program rozrywkowy nadawany w Polsce przez TVN, w którym znane postaci

– aktorzy, dziennikarze, sportowcy, muzycy tańczą w parach z profesjonalnymi tancerzami’) + „Gwiazdy tańczą na lodzie” (‘program rozrywkowy nadawany przez TVP2, w którym znane postaci – aktorzy, dziennikarze, sportowcy, muzycy wykonują układy taneczne na lodzie razem z profesjonalnymi łyżwiarzami figurowymi’) + stąpać po kruchym lodzie (‘narażać się, ryzykować, kusić los’).

W przedstawionej wyżej grupie występuje przykład podwójnej kontaminacji (*taniec z gwiazdami na kruchym lodzie*), w której uczestniczą trzy związki frazeologiczne, a także kontaminacji dwóch związków frazeologicznych i leksemu (*Lady JaGa, O jeden Palikot za daleko, Per aspera ad acta*). Są to niezwykle rzadkie zjawiska w kontaminacji frazeologicznej.

b. Krzyżowanie się dwóch frazeologizmów bez nałożenia się komponentów.

Сел за дело – гуляй смело ‘o licznych przypadkach ucieczki oskarżonych w drodze do kolonii karnych. Nikt ich nie szuka’ (MK 97/12/8) – *сесть за (что)* (‘pójść do więzienia za coś’) + *кончил дело – гуляй смело* (‘po zakończeniu pracy należy się relaks’).

[*Насколько вообще*] **хлеб духовный** [*может заменить*] **пищу насущную?** ‘pytanie zadane podczas wywiadu z aktorem Olegiem Basiłaszwili, dotyczące jego niepokoju o następstwa głębokiego kryzysu w życiu duchowym’: – *Насколько вообще хлеб духовный может заменить пищу насущную?* О. Б.: – *Не до конца, конечно, но может.* («Олег Басилашвили: ‘70 лет мотали не туда...’», АиФ 39/09/3) – *хлеб насущный* (chleb powszedni) + *пища духовная* (pokarm duchowy).

Медаль ма два коңце ‘o oszustwach dokonywanych przez Skarbnicę Narodową, która oferuje kupno medali okolicznościowych, monet itp. Można je zwracać, nie dokonując zakupu, ale, jak się okazuje, wracza wtedy firma windykacyjna, która ściąga dług za niezakupione, zwrócone eksponaty’ (NIE 7/12/13) – dwie strony medalu (‘dodatni i ujemny aspekt jakiejś sprawy’) + *кij ma два коңце* (‘każda sytuacja ma dobre i złe strony’).

Na ostrzu haka ‘o „haku”, jaki ma na Radka Sikorskiego, kandydata Platformy Obywatelskiej na prezydenta, Jarosław Kaczyński’ (FTVN, 15.02.2010) – na ostrzu noża (postawić sprawę na ostrzu noża ‘kategorycznie zażądać

rozstrzygnięcia jakiejś sprawy’) + mieć na kogoś haka (‘wiedzieć o kimś coś, co może być wykorzystane przeciwko niemu’).

Prawda prosto z oczu ‘o tym, że choroby, na które cierpimy, mogą pozostawić ślad w tęczęwkach oczu’ (GW 97/09/9) – powiedzieć coś komuś prosto z mostu [w oczy] (‘powiedzieć przykre rzeczy otwarcie, szczerze, dosadnie, bez wykrętów, bez ogródek’) + spojrzeć prawdzie w oczy (‘spokojnie przyjąć do wiadomości niemiłe fakty’).

Radio i kara ‘o sporze Stefana Niesiołowskiego z Radiem Maryja i wygraniu tego sporu przez polityka’ (FTVN, 10.11.2009) – Radio Maryja + „Zbrodnia i kara” (powieść Fiodora Dostojewskiego’).

Unia trzymająca władzę ‘o Unii Wolności, która właściwie nie istnieje, ale wywodzący się z niej politycy mają dziś pełnię władzy w Polsce’ (Wprost 21/11/12–14) – Unia Wolności (‘polska partia polityczna o charakterze centrowym, powstała z połączenia Unii Demokratycznej i Kongresu Liberalno-Demokratycznego; przestała istnieć w 2005 r.’⁵⁴) + grupa trzymająca władzę (‘zwrot użyty przez Lwa Rywina w rozmowie z Adamem Michnikiem w połowie 2002 r. na określenie działającej wspólnie, zakamuflowanej grupy osób, do której faktycznie miałyby należeć, w sposób jawny lub zatajony, władza w Polsce lub też mającej na nią duży wpływ’⁵⁵).

c. Nałożenie, czyli kontaminacja frazeologizmów mających wspólny komponent (na koniec pierwszego frazeologizmu nakłada się drugi).

Бумага терпит поражение ‘o „porażce” dokumentów papierowych w Rosji z dniem 1 lipca 2012 r. W celu załatwienia różnych spraw, np. mieszkaniowych, Rosjanie muszą okazać tylko dowód osobisty i świadectwo urodzenia, pozostałe „papiery” urzędy będą otrzymywać drogą elektroniczną’ (ПГ 138/12/1) – Бумага всё терпит (papier jest cierpliwy ‘pisać można wszystko, co się tylko komuś podoba, nawet rzeczy niesłuszne, bezsensowne lub nieprawdziwe’) + терпеть поражение (ponosić klęskę, porażkę) (w danym przypadku modyfikacja nie uwzględnia komponentu всё).

«Дикое поле» чудес ‘o filmie „Dzikie pole” («Дикое поле»), który otrzymał nagrody za najlepszą muzykę i scenariusz na festiwalu kina rosyjskiego

⁵⁴ Zob. http://pl.wikipedia.org/wiki/Unia_Wolności, 28.12.2014.

⁵⁵ Zob. http://pl.wikipedia.org/wiki/Grupa_trzymająca_władzę, 28.12.2014.

„Kinotawr”, nagrodę specjalną na festiwalu w Wenecji i kilka innych nagród na festiwalach na całym świecie’ (MK 291/08/10) – «Дикое поле» + поле чудес [в стране дураков] (Pole Dziwów [w Krainie Matołków] – tłum. J. Tuwim – ‘miejsce, gdzie możliwe są wszelkie dziwne zjawiska, absurdy, cuda’; *gen.*: bajka Aleksego Tołstoja «Золотой ключик, или Приключения Буратино», RPSSS, s. 414).

Судный день рождения [Михаила Козакова] ‘o urodzinach rosyjskiego aktora Michaiła Kozakowa, które przypadły w trudnym dla niego okresie rozvodu z przebywającą w Rosji żoną (on sam mieszka w Izraelu). Na mocy sporządzonego dokumentu małżonka otrzymała odstępne – 100 tys. dolarów’ (MK 228/10/7) – судный день (sądny dzień *przestarz.* ‘dzień, w którym odbywały się sądy’; *przen.* ‘wielkie zamieszanie, chaos, popłoch, rozgardiasz’) + день рождения.

drogowe znaki zapytania ‘o pomyśle oddania w dzierżawę wszystkich dróg w woj. dolnośląskim prywatnym firmom w zamian za remont i odśnieżanie. Firmy otrzymają pieniądze od województwa. Co ten pomysł przyniesie?’. *Na razie mamy same drogowe znaki... zapytania* (wyp. ustna, FTVN, 21.03.2011) – znaki drogowe + znaki zapytania (tu: ‘coś niejasnego, nieznanego’).

Mąż stanu cywilnego ‘o maltretowaniu żony przez męża i braku reakcji sądu, a wręcz „ochranianiu” mężczyzny przez policję, prokuraturę i sąd w Krakowie’ (NIE 1/08/11) – mąż stanu (‘wybitny polityk, dyplomata’) + stanu cywilnego (stan cywilny ‘zespół cech określających sytuację osoby w rodzinie, zwłaszcza jej relację wobec związku małżeńskiego, np. panna, kawaler, mężatka, wdowiec’).

podbijać „Stawkę większą niż życie” ‘fragment wypowiedzi dziennikarza na temat planów realizacji serialu „Stawka większa niż życie” w technologii HD’: *Telewizja polska podbija stawkę – „Stawkę większą niż życie”* (WTV P1, 11.11.2011) – podbijać stawkę (‘podnosić stawkę’) + „Stawka większa niż życie” (‘polski serial wojenny’).

Samo życie po życiu ‘o zbyt bliskich kontaktach szpitali i firm pogrzebowych’: *Wystawy trumien na korytarzach szpitala, reklamy pogrzebów widoczne przez okna lecznic, ceremonie żałobne w kaplicach szpitalnych – do takich metod uciekają się firmy pogrzebowe, byle tylko zarobić. Kiedy trafisz do szpitala, na pewno nie zapomnisz o formule „memento mori”* (Angora 34/14/22) – samo życie (‘o sytuacji charakterystycznej dla ludzkiej egzystencji’) + życie po życiu (‘życie po śmierci’).

Stawka większa niż psie życie ‘o dużych pieniądzach dla schronisk dla bezdomnych psów, które wywołują niezdrową konkurencję w branży. Właściciele schronisk są zdolni do wszystkiego, aby pogрузić konkurencję, nawet do zabijania psów’ (EI 110/11/41) – stawka większa niż życie (‘o wysokim ryzyku podejmowanych działań’, *gen.*: tytuł polskiego serialu telewizyjnego, którego bohater – Polak jako kapitan Abwehry Hans Kloss prowadzi wśród Niemców działania wywiadowcze, zob. Ставка больше, чем жизнь, RPSSS, s. 537) + **psie życie** (‘nędzne życie, marny los’).

Szare komórki (nie) do wynajęcia ‘o ograniczeniu liczby ekspertów pracujących nad ustawami legislacyjnymi’ (Newsweek 26/09/6) – szare komórki (‘symbol świadomości, inteligencji, rozumu’) + komórki do wynajęcia (‘zabawa dziecięca, w której uczestnicy zamieniają się miejscami’) + nie do wynajęcia.

zarabiać na życie wieczne ‘o autorce biografii papieża Józefa Ratzingera, która, jak sugeruje autor artykułu, pisząc, zarabia nie tylko na doczesne, lecz przede wszystkim na życie wieczne’: *Kocich wynurzeń wysłuchiwała starająca się zarabiać pisaniną na życie wieczne włoszka Jeanie Perygo. Książka doczekała się już wydań w językach włoskim, niemieckim, angielskim i polskim* („Kot mit uns”, NIE 49/08/9) – zarabiać na życie + życie wieczne.

1.3.2.2. Połączenie liniowe (uzupełnienie jednego frazeologizmu drugim)

[*Gaz łupkowy to są jeszcze*] **gruszki na wierzbie**, [*to jest jeszcze*] **gołąb na dachu** ‘o gazie łupkowym, który jest na razie w sferze naszych marzeń’ (wyp. ustna, FTVN, 6.09.2011) – gruszki na wierzbie (‘o czymś korzystnym, ale niemożliwym do osiągnięcia’) + lepszy wróbel w garści, niż gołąb na dachu (‘warto jest dysponować czymkolwiek, nawet jeśli nie zaspokaja to całkowicie naszych potrzeb’).

Po nitce do seDNA kłębka ‘o roli lekcji biologii w tajwańskiej szkole, na której omawiano grupy krwi, co doprowadziło do rozvodu rodziców jednego z uczniów’ (Angora, 4/12/34) – po nitce do kłębka (‘wyjaśnić coś przez cierpliwe śledzenie szczegółów jakiejś sprawy’) + dojść do sedna (‘dojść do istoty czegoś’) + DNA (‘kwas deoksyrybonukleinowy pełniący rolę nośnika informacji genetycznej organizmów żywych’) (występuje tu ciekawy przykład podwójnej kontaminacji – frazeologicznej i graficznej).

Quo vadis panie Arłukowicz, oto jest pytanie ‘o Bartoszu Arłukowiczu, który zajmował się wieloma rzeczami, a obecnie przeszedł do Platformy Obywatelskiej i ogłosił rozpoczęcie współpracy z Donaldem Tuskiem jako Sekretarz Stanu

w rządzie do spraw osób wykluczonych’ (wyp. ustna dziennikarki, „Panorama” TVP2, 10.05.2011) – *quo vadis <Domine>?* (dokąd idziesz <Panie>? ‘pytanie, które uciekający z Rzymu św. Piotr miał zadać pojawiającemu się przed nim Chrystusowi’) + *panie Arłukowicz* + *być albo nie być*, oto jest pytanie (‘frazą pochodząca z „Hamleta” Williama Szekspira’) (w powyższej kontaminacji obok uzupełnienia jednego frazeologizmu innym występuje ironiczne nałożenie na łacińską sentencję polskiego luźnego związku *panie Arłukowicz*, degradującego pierwowzór).

Słowo się rzekło i masz babo placek. Nakarm nim, [proszę], kobyłkę, [a ja w tym czasie dokończę wrózenie] ‘kontaminacja zaobserwowana w tekście artykułu pt. „Horrorskop 2012 (część druga i ostatnia)”, nawiązująca do obietnicy autora (Grzegorz Markowski) dokończenia przepowiadania przyszłości (horoskopu) polskim politykom na rok 2012. Autor zaczął przedstawianie horoskopu w części pierwszej, zatytułowanej „Horrorskop 2012”’ (Wprost 2/12/97) – *Słowo się rzekło, kobyłka u płota (płotu)* (‘dana obietnica musi być spełniona’) + *masz babo placek* (*pot., ekspres.* ‘zwrot wyrażający zaskoczenie, najczęściej przez coś niepożądanego’) (w kontaminacji występuje też żartobliwe połączenie znaczenia frazeologicznego i literalnego obydwu frazeologizmów, będące klasycznym przykładem kalamburu).

Połączenie liniowe reprezentują w pracy przykłady polskie. Według Rojzienzona i Abramca, za podstawę połączenia liniowego przyjmuje się jeden frazeologizm, drugi zaś wykorzystuje się do rozszerzenia pierwszego (zob. Ройзензон, Абрамца 1969: 105). W powyższym materiale możemy doszukać się rozszerzenia poszczególnych komponentów głównego frazeologizmu za pomocą komponentów innego frazeologizmu (*Po nitce do seDNA kłębka*), rozszerzenia głównego frazeologizmu za pomocą finalnej części drugiego frazeologizmu (*Quo vadis panie Arłukowicz, oto jest pytanie*), rozszerzenia części jednego frazeologizmu drugim (*słowo się rzekło i masz babo placek. Nakarm nim, proszę, kobyłkę...*), a także połączenia frazeologizmu z komponentami innego związku (*gruszki na wierzbie i gołąb na dachu*).

W zaprezentowanych wyżej kontaminacjach dwóch frazeologizmów przynajmniej jeden z nich (nierzadko oba) wystąpił w uszczuplonym składzie komponentów. Rzadziej spotyka się połączenia pełnych form frazeologizmów (przykłady nałożenia z grupy c: *Бымаза тепnum поражение*, *Mąż stanu cywilnego*). Czasami kontaminacja frazeologizmów prowadzi nie tylko do prostego

połączenia elementów jednego i drugiego z nich, lecz także komplikuje się poprzez zmianę form wyrazów pod wpływem stosunków gramatycznych powstających w procesie kontaminacji (*na ostrzu haka, prawda prosto z oczu*). W zebranym materiale ilustrującym kontaminacje dwóch frazeologizmów dominują przykłady polskie.

1.3.3. Wnioski

Kontaminacja frazeologiczna w niniejszym opracowaniu reprezentowana jest przez ponad 350 jednostek, z czego 47% to przykłady z prasy rosyjskiej, a 53% pochodzi z polskich mediów.

Klasyfikacja strukturalna kontaminacji frazeologicznych została oparta na określonym rozumieniu tego typu kontaminacji, reprezentowanym przez Donatę Ochmann. Pozwoliło ono wyodrębnić dwa główne typy strukturalne, a więc: kontaminacje frazeologizmu z wyrazem oraz kontaminacje dwóch frazeologizmów. Typy te zostały zróżnicowane na szereg podtypów. Tak więc kontaminacje frazeologizmu z wyrazem (90% materiału badawczego kontaminacji frazeologicznych) obejmują skrzyżowania, w wyniku których frazeologizm zyskuje w swym składzie: neologizm słowotwórczy (grupa **a**, zob. *Анжирно не будем?*), formę istniejącą, lecz nieużywaną (grupa **b**, zob. *cenka opada*), kontaminujący z frazeologizmem wyraz w jego pełnej formie (grupy **c**, **d**, **e**, **f**, **i**, **j**), wyróżnienie graficzne (grupa **g**, zob. *оБЫКновенное чудо*), dekompozycję (grupa **h**, zob. *с праздником дорогие товар и щи*) łączącą także kontaminację z wyrazem (grupa **h**, zob. *Министр иностранных – Дед*) oraz rozszerzenie poprzez włączenie wyrazu do kontaminacji (grupa **k**, zob. *coś na złoty ząb*). Wymienione wyżej grupy **c**, **d**, **e**, **f**, **i** zawierają kontaminacje, w których wydaje się, że wyraz zastępuje część frazeologizmu, z którą kontaminuje. Tymczasem krzyżuje się on z frazeologizmem, tworząc węzeł kontaminacyjny. Wyraz ten, figurując formalnie w strukturze frazeologizmu, zawiera w sobie również jego część w postaci wspomnianego węzła (grupa **c**, zob. *взятки гадки*; grupa **d**, zob. *ciała naprzód*; grupa **e**, zob. *wymiar niesprawiedliwości*; grupa **f**, zob. *алкоГОЛЬ на выдумку хитер*; grupa **i**, zob. *маньяк на все руки*). Najmniej przypomina ją kontaminacje skrzyżowania frazeologizmu z wyrazem bez wspólnej części, czyli tzw. kontaminacje z węzłem zerowym, traktowane przez wielu językoznawców jako zwykła wymiana komponentu frazeologizmu na inny wyraz (grupa **j**, zob. *а была ли Тимошенко?, czy leci z nami Snowden?*). Uznajemy

je, za D. Ochmann, za kontaminacje, podobnie jak kontaminacje leksykalne z węzłem zerowym, traktując je równoprawnie z kontaminacjami węzłowymi. Za takim podejściem do kontaminacji z węzłem zerowym przemawia cel, intencja ich stworzenia, ich funkcja w tekście w oparciu o znaczenie, a nie tylko struktura.

Tradycyjnie rozumiane kontaminacje frazeologiczne, to, należące do rzadkości w języku środków masowego przekazu, kontaminacje dwóch frazeologizmów. Ich podział został oparty na podobnej klasyfikacji Rojzienzona i Abramca, która pozwoliła wyodrębnić tzw. kontaminację właściwą, czyli krzyżowanie się dwóch frazeologizmów i nałożenie oraz połączenie liniowe. Krzyżowanie się dwóch frazeologizmów może przebiegać z nałożeniem się komponentów (zob. *вывести на чистую монету, honorowi dawcy czystej krwi*) lub bez (zob. *medal ma dwa końce, na ostrzu haka*). W nałożeniu początek jednego frazeologizmu nakłada się na koniec drugiego (zob. *бумага тепнум поражение, мąż stanu cywilnego*). Połączenie liniowe to rozszerzenie jednego frazeologizmu przez drugi (zob. *po nitce do seDNA kłębka*).

Należy zauważyć, iż kontaminacje frazeologizmu z wyrazem dominują w języku prasy rosyjskiej, natomiast przykłady kontaminacji dwóch frazeologizmów w różnorodnych kombinacjach zostały wyekscerpowane głównie z języka w polskich mediach.

Ciekawym zjawiskiem w niektórych kontaminacjach frazeologicznych jest połączenie ich z wizualizacją – jest to zarówno wyróżnienie graficzne bez konsekwencji dla brzmienia (nawias, dekompozycja, czcionka, znak i symbol graficzny), jak i dodatkowy „chwyt” służący przyciągnięciu uwagi czytelnika, zaakcentowaniu pewnej treści (kontaminacje frazeologizmu z wyrazem, grupa 1.3.1.a, np. *ИГРАковая опухоль, живем приИваючи, Мои шуниверситеты*). Kontaminacje frazeologiczne z dodatkową wizualizacją pochodzą głównie z języka rosyjskiej publicystyki.

Podsumowanie

W niniejszym opracowaniu zanalizowano pod względem struktury ok. 800 jednostek skontaminowanych. Podstawą analizy było wyodrębnienie głównych grup kontaminacyjnych w zależności od rodzaju krzyżujących się jednostek. Wyróżniono trzy takie grupy: kontaminacje wyrazowe (z dodatkowym podtypem tzw. kontaminacji mieszanych – wyrazowo-graficznych), graficzne

i frazeologiczne. Najliczniejszą grupę stanowią kontaminacje frazeologiczne, najmniej liczną – czysto graficzne (wyjąwszy kontaminacje mieszane).

W analizie kontaminacji wyrazowych kluczowe było wyodrębnienie wspólnej części krzyżujących się jednostek, czyli tzw. węzła kontaminacyjnego. Formacje te podzielono w zależności od liczby węzłów kontaminacyjnych na: kontaminacje jednowęzłowe z węzłem w śródgłosie, nagłosie i wygłosie (*ДЕДОФИЛ*, *Psowązki*, *феномент*), kontaminacje wielowęzłowe (*Глазпром*) oraz kontaminacje z węzłem zerowym (*Mertusk*). Zaliczono do nich również rozwinięcie skrótu (za D. Ochmann) (*Narodowy Feler Zdrowia*) oraz innowacyjną tu kontaminację skrótów, reprezentowaną tylko przez jeden przykład z prasy polskiej (*PZPO*). W grupie kontaminacji wyrazowych, o czym już wspomniano, znajdują się jednostki, które, z uwagi na dodatkową wizualizację, nazwaliśmy kontaminacjami mieszanymi, traktując je jako podtyp kontaminacji wyrazowych. Są to kontaminacje wyrazu ze skrótem z graficznym wyróżnieniem skrótu (*КОНПРОЛЬ*) oraz kontaminacje dwóch wyrazów z wizualizacją jednego lub części jednego z nich (*ШИШлык*, *Prezydentka*). Należy zauważyć, iż kontaminacje mieszane są znacznie częściej wykorzystywane w nagłówkach prasy rosyjskiej niż polskiej.

Kontaminacje graficzne zanalizowano w grupach wyznaczonych przez rodzaj wyróżnienia, taki jak: nawias, dekompozycja, kolor oraz wielkość czcionki, znak i symbol graficzny. Analiza pozwoliła wysnuć ciekawy wniosek w sprawie preferencji poszczególnych wyróżnień w obu językach. Użycie nawiasu reprezentuje tylko jeden przykład z języka rosyjskiego (*[ОБМАН] В КУБ(ИК)Е*), zaś polskich jednostek zebrano powyżej 40, z czego około 30 pochodzi z telewizji, głównie z ozdobników programów informacyjnych. Dekompozycję również reprezentuje więcej przykładów z polskich mediów. Natomiast kolor i wielkość czcionki oraz znak i symbol graficzny charakteryzują kontaminacje pochodzące przede wszystkim z prasy rosyjskiej.

Kontaminacje frazeologiczne to podzielone na odpowiednie podtypy kontaminacje frazeologizmu z wyrazem oraz kontaminacje dwóch frazeologizmów. Zdecydowana większość przykładów należy do pierwszego typu. Wśród kontaminacji frazeologicznych występują również formacje z dodatkową wizualizacją. Zauważa się tu podobne preferencje jak w przypadku kontaminacji graficznych, a więc kontaminacje frazeologiczne z dodatkowym wyróżnieniem graficznym w postaci wielkości i koloru czcionki oraz znaku i symbolu graficznego przeważają w materiale z języka rosyjskich mediów, zaś kontaminacje wykorzystujące nawias to przede wszystkim przykłady polskie.

Struktura kontaminacji leksykalnych w ich tekstowej realizacji jest związana ze znaczeniem (sensem) kontaminatów oraz celowością ich tworzenia, a może odwrotnie – potrzeba utworzenia efektownej kontaminacji w tekście, w konkretnym celu, z określoną intencją (często dla wyrażenia emocji) i z określonym znaczeniem rodzi w głowie nadawcy komunikatu ich formę. Pragmatyczny wymiar kontaminacji, o czym już wspomiano, szczególnie uwidacznia się w wizualizacji. Przy pomocy nawiasu, wielkości czcionki, jej koloru, znaku i symbolu graficznego wyróżnia się pewną część w wyrazie lub frazeologizmie, aby zwrócić na nią uwagę odbiorcy, narzucić mu określoną treść (grafia jest wizualizacją semantyki) i kierunek interpretacji, zgodny z intencją nadawcy. Częstka ta ma wywołać odpowiednie skojarzenia, aluzje, ośmieszyć i napiętnować. Czasami jest to żartobliwa gra z odbiorcą, która ma za zadanie zaciekać go i zachęcić do czytania danej gazety lub oglądania programu.

Warto zatem poświęcić uwagę aspektowi pragmatycznemu kontaminacji leksykalnych, świadomie tworzonych w różnego typu tekstach. Pragmatyki nie da się oddzielić od znaczenia (sensu) kontaminacji, więc oba te zagadnienia zostaną omówione w rozdziale 2.

ROZDZIAŁ II

Sens i pragmatyka kontaminacji leksykalnych

Wprowadzenie

Świadomie tworzone w środkach masowego przekazu kontaminacje leksykalne służą określonej intencji – przedstawieniu stosunku autora do opisywanej rzeczywistości w oczekiwaniu, że adresat podzieli jego punkt widzenia. Nierzadko, zwłaszcza w komentarzach internautów czy wypowiedziach ustnych, kontaminaty pomagają ulżyć negatywnym emocjom ich twórców. Zbadaniu intencji, przyświecających autorowi w tworzeniu neologizmów kontaminacyjnych w języku mediów, wchodzących w zakres pragmatyki językowej, jest poświęcony niniejszy rozdział. Jest on analizą pragmatyki kontaminacji leksykalnych występujących w różnych uwikłaniach tekstowych, w tzw. mikrokontekście (tu – pełny tytuł artykułu) oraz makrokontekście, czyli w postaci streszczenia artykułu i, często, dodatkowo cytatu z niego lub z wypowiedzi ustnej¹.

Analizie podlegają przykłady scharakteryzowane pod względem struktury w rozdziale 1. Sposób ich zapisu jest taki sam, dlatego zostaną tu pominięte powtarzające się szczegóły (zwłaszcza dotyczące zapisu nagłówka, źródła czy komponentów). Istotną różnicą jest obecność w danym rozdziale cytatów (czasami dość obszernych) zapisanych kursywą (dotyczą one większości przykładów, nie we wszystkich bowiem były konieczne). W rozdziale poprzednim cytat pojawiały się głównie w przypadku wystąpienia w nim kontaminatu (przykłady z tekstu artykułów, opinie internautów, wypowiedzi ustne). Ponadto streszczenie artykułu

¹ W przypadku ozdobników telewizyjnych lub komunikatów ze stron internetowych makrokontekst jest często bardzo zwięzły, ale wystarczający do zrozumienia sensu i pragmatyki kontaminatu.

w niektórych przypadkach jest tu bardziej rozbudowane niż w rozdziale 1. Najważniejszą zaś różnicą jest podanie w danym rozdziale sensu okazjonalizmów na końcu ich opisu w nawiasie łamanym < >. Czasami w nawiasie tym pojawiają się dodatkowe wyjaśnienia dotyczące kontaminatu lub jego komponentów. Nie każdy przykład został jednak opatrzony takim wyjaśnieniem – dotyczy to formacji, których sens wynika wyraźnie ze znaczenia podanego na początku w łapkach („”), będącego równocześnie skrótem treści artykułu. Przykłady zostały podane bez wyodrębniania węzłów kontaminacyjnych, które nie mają znaczenia dla analizy sensu i pragmatyki kontaminacji. Wnioski dotyczące analizy pragmatycznej kontaminatów znajdują się na końcu rozdziału.

2.1. Sens a znaczenie. Definicja kognitywna. Konotacja

Pojęcie pragmatyki językowej jest nierozzerwalnie związane ze znaczeniem kontaminatów, tu – oznaczającym „sens”. Znaczenie bowiem, definiowane w *Uniwersalnym słowniku języka polskiego PWN* jako „treść, której znakiem jest wyraz lub wyrażenie; to, co określony wyraz lub wyrażenie znaczy, sygnalizuje” (USJP, t. T–Ż: 1045), odpowiadające filozoficznemu pojęciu *intensja*², związane jest z wyrazem niezależnie od kontekstu, w jakim ów wyraz występuje. Podaje je słownik w postaci tzw. definicji taksonomicznej, fundującej w objaśnieniach wiedzę naukową, a nie potoczną (zob. Bartmiński 1988: 172). Sens natomiast to znaczenie jednostki wynikające z kontekstu. Takie znaczenie posiadają produkty kontaminacji występujące w języku mediów. Kontaminatów bowiem nie da się wyjaśnić inaczej, jak tylko poprzez kontekst. Są to bowiem twory doraźne, jednostkowe, żyjące przez krótki czas (czasami wręcz sekundy) w danej wypowiedzi tekstowej³. Zrozumienie sensu okazjonalizmów kontaminacyjnych w oparciu o kontekst związane jest z frazeologicznością ich semantyki, „idiomatycznym

² Na temat pojęcia *intensja* utożsamianego z konotacją w rozumieniu logiczno-filozoficznym zob. Jordanskaja, Mielczuk 1988: 9. Pojęcie *intensja* stara się przybliżyć także H. Putnam (1998: 97).

³ W języku mediów, o czym już wspomniano, można też spotkać twory znane i funkcjonujące w komunikacji, np. ros. *катастро́йка, де́рьюкратия, прихвату́зация*, pol. *makabreska, tacierzyństwo* i in. czy też okazjonalizmy powtarzające się, zwłaszcza w komentarzach internautów, deprecjonujące człowieka, np. przezwiska *Komoruski, Bredziśław, Bredziński, Bydłoszewski, Путлер* itp. Jednostki takie, jak już zauważono wcześniej, nie wymagają odniesienia się do kontekstu.

pomnożeniem sensów” (zob. Николина 1993: 104), o czym już wspomniano w podrozdziale 3.2. *Wstępu* do niniejszej pracy.

Objaśnienie sensu kontaminatów w kontekście odbywa się poprzez skojarzenia, aluzje i konotacje. Wymaga ono zastosowania tzw. definicji kognitywnej (zob. Bartmiński 1988), przeciwstawnej definicji leksykograficznej (taksonomicznej)⁴. Definicja ta obejmuje nie tylko wiedzę słownikową, encyklopedyczną, lecz także „różnorodne cechy asocjacyjne i oceniające (kulturowe, historyczne, literackie i paraliterackie, ekspresywno-impresyjne itp.)” (Kudra 2001: 11). Związana jest więc z pojęciem konotacji⁵. Z uwagi na zarzut, iż termin „konotacja” „używany jest przez różnych autorów w bardzo różnych znaczeniach, przy czym żadne nie jest określone w sposób dostatecznie wyraźny” (Jordanskaja, Mielczuk 1988: 9), dla potrzeb niniejszego opracowania zostało wybrane ujęcie konotacji jako „asocjacji semantycznych, elementów nie wchodzących do eksplikacji znaczeniowej jednostki leksykalnej” (Pajdzińska 1988: 70). Na przykład, by właściwie odczytać sens kontaminatu *Janusz Podpis-Braknie*, który pojawił się w tekście jednego z artykułów gazety „NIE” przed wyborami parlamentarnymi w 2011 r., należy skojarzyć fakt nieuzyskania przez polityka Janusza Korwina-Mikke wystarczającej liczby podpisów wymaganych do startu w wyborach latem 2011 r. Należy również uwzględnić tzw. makrokontekst, czyli streszczenie artykułu, cytaty (kontaminat nie pochodzi z nagłówka) oraz skonfrontować sens kontaminatu z orientacją polityczną pisma („NIE” – tygodnik antyklerykalny, lewicowy), w którym się pojawił. Dopiero uwzględnienie wszystkich tych czynników pozwoli właściwie odczytać sens nowotworu oraz zrozumieć jego cel i intencję.

W niniejszym rozdziale połączono analizę sensu i pragmatyki kontaminatów. Sensu jednostek kontaminacyjnych nie można bowiem oddzielić od ich funkcji, nacechowania, pragmatyki, czyli intencji użycia. Pragmatykę kontaminacji leksykalnych można badać tylko w oparciu o ich sens realizowany w kontekście i przez kontekst⁶.

⁴ Chociaż, jak twierdzi Jerzy Bartmiński, mogącej być z powodzeniem zastosowaną w każdym słowniku języka naturalnego (zob. Bartmiński 1988: 196).

⁵ Na temat konotacji zob. m.in. artykuły zawarte w zbiorze *Konotacja* (Bartmiński (red.) 1988).

⁶ Słuszność takiego podejścia potwierdza fakt powstawania prac traktujących o zagadnieniach pragmatycznych, a jednocześnie rozważających aspekty semantyczne (zob. np. Koj 1971).

2.2. Pragmatyka językowa

Pragmatyka językowa bada język nie „sam w sobie i dla siebie”, ale jako środek wykorzystywany przez człowieka do jego działania (zob. Коболева 2003), charakteryzując „stosunek nadawcy lub odbiorcy komunikatu do rzeczywistości reprezentowanej przez znak” (Nagórko 1988: 56). Komunikacja z drugą osobą odbywa się nie dla samej komunikacji, lecz po to, aby za pośrednictwem języka wykonać pewne zadania: zakomunikować o czymś, pobudzić adresata do działania, wyrazić uczucia lub ocenić czyjeś postępowanie. Sens pragmatyki językowej najpełniej i najprościej oddaje stwierdzenie Wojciecha Chlebdy, iż: „[...] ludzie nigdy nie mówią «w ogóle»: zwracają się do innych zawsze w konkretnych sytuacjach, komunikując zamierzone treści, realizując powzięte intencje i cele” (Chlebda 1997: 5).

Komunikaty te, według Aleksego Awdiejewa, mogą być związane z aspektem stylistycznym oraz zawierać dodatkowy sens. W związku z tym badacz dzieli pragmatykę językową na retoryczną i funkcjonalną. Pragmatyka retoryczna, według niego, związana jest ze stylistycznym aspektem wypowiedzi, który w tożsamych funkcjonalnie wypowiedziach powoduje „różne efekty perswazyjne, różny charakter oddziaływania na odbiorcę” (Awdiejew 1987: 27). Z kolei „pragmalingwistyka funkcjonalna jest działem lingwistyki, który bada naddany (sekundarny w stosunku do semantycznego) sens wypowiedzi, wyrażony w danym akcie mowy i związany z powstającą w momencie zastosowania tego aktu mowy relacją między nadawcą i odbiorcą” (ibidem). Jak słusznie jednak zauważa badacz, „definicja pragmatyki nastrocza wiele trudności”⁷, dlatego proponuje on „przyjęcie takiej definicji pragmatyki, która byłaby sensowna i wystarczająca dla postawionego celu badania i nie pretendowała jednocześnie do uniwersalności” (ibidem: 26).

Zgodnie z powyższą sugestią w niniejszym opracowaniu będzie obowiązywać definicja, a raczej rozumienie pragmatyki jako działania intencjonalnego i perswazyjnego autora kontaminatu, które ma wywrzeć za pośrednictwem nowotworu językowego zamierzony wpływ na adresata. Pragmatyka kontaminacji

⁷ Potwierdzają to rozważania Marka Tokarza na temat pragmatyki, które rozpoczął on od: „uczciwego wyznania, że nie wie zbyt dokładnie, czym właściwie pragmatyka jest ani nawet – czym ma być. Co gorsza, jest on pewien, że nie wie tego nikt” (Tokarz 1991: 161).

w danym rozdziale bada je w aspekcie stosunku autora do rzeczywistości wyrażonej przez daną jednostkę kontaminacyjną. Jednostka ta poprzez kontekst oddaje uczucia, interpretację i indywidualną ocenę rzeczywistości oraz emocje autora⁸. Nadawca wypowiedzi zakłada określoną reakcję adresata na informację przekazaną za pośrednictwem znaku (kontaminatu)⁹.

2.2.1. Nadawca i odbiorca w komunikacji masowej

Nadawca komunikatu w komunikacji masowej (język w mediach) to autor artykułu (odpowiednio wartościujący przedmiot opisu w zależności od politycznej orientacji źródła), wydawca programu informacyjnego, twórca reklamy, anonimowy internauta komentujący aktualne wydarzenia społeczno-polityczne, dziennikarz, polityk lub inna znana postać wypowiadająca się w mediach.

Powodzenie komunikatu zależy natomiast od adresata, który powinien być odpowiednią osobą do wykonania zamierzonego przez nadawcę zadania w danych warunkach komunikacji. Adresat masowej komunikacji zasadniczo różni się od adresata bezpośredniego aktu komunikacji, np. dialogu, co trafnie charakteryzuje I. M. Koboziewa: «Адресат массовой коммуникации в отличие от адресата в ситуации непосредственного диалогического общения – это не присутствующий в ситуации коммуникативного акта реальный индивидуум, а потенциальное неопределенное множество лиц, которые могут взять в руки данный журнал или газету, оказаться слушателями радиопередачи или зрителями телепрограммы» (Кобозева 2003). Dlatego też nadawca komunikatu powinien sam swojego typowego adresata kształtować, na co zwraca uwagę wspomniana badaczka: «Поэтому автор текста массовой

⁸ Jak twierdzi Anna Graszek-Tańska w kontekście języka najnowszej rosyjskiej publicystyki, okazjonalizmy kontaminacyjne «это и тонкий намек, и ирония, и издевательство, и прямо лобовая атака, и почти что брань» (Грашек-Таньска 2003: 73).

⁹ Reakcja ta zależy od poziomu inteligencji, wykształcenia i wiedzy adresata, który musi najpierw dokonać deszyfracji kontaminatu. Jak utrzymuje Danuta Buttler, w zakresie żartobliwych kontaminacji proces ich percepcji „jest złożony, kilkuetapowy, wymaga pewnego wysiłku skojarzeniowego, by została rozszyfrowana ukryta motywacja dziwacznej struktury” (Buttler 2001: 110). Ekspresywne kontaminaty języka publicystyki czy telewizji powstają jednak na bazie znanych słów (w myśl upraszczania języka w mediach) i ich znaczenia łatwo rozszyfrować.

информации сам моделирует своего типового адресата, осуществляя коммуникативный акт, рассчитанный на определенную группу, выделяемую по половому, возрастному, национальному, социальному, конфессиональному, мировоззренческому и т.п. признакам» (ibidem).

Biorąc pod uwagę przedstawioną pokrótce charakterystykę adresata masowej komunikacji oraz sposób jego kształtowania, można tylko przypuszczać, kto jest adresatem analizowanych w pracy kontaminacji-komunikatów na podstawie niektórych źródeł ich pochodzenia. Zatem okazjonalizmy pochodzące z tabloidów skierowane będą do szerokich rzesz mało wymagających, średnio lub słabo wykształconych czytelników. W tego typu gazetach rosyjskich (np. «Жизнь», «Твой День», «Мир новостей»¹⁰) kontaminacje występują prawie na każdej stronie – głównie przyciągające uwagę kontaminacje graficzne jako najprostsze do odczytania. Opiniotwórcze gazety o tematyce społeczno-politycznej skupiają wokół siebie czytelnika wykształconego, inteligentnego, wymagającego (ros. «Независимая газета», «Коммерсантъ», pol. „Polityka”, „Wprost”, „Newsweek Polska”). Z kolei do niewybrednego pod względem stylistyki słowa polskiego odbiorcy o przekonaniach antyklerykalnych, lewicowych skierowane są tygodniki „NIE” oraz „Fakty i Mity”. Na pograniczu tabloidów i gazet społeczno-politycznych znajdują się rosyjskie gazety „Argumenty i Fakty” («Аргументы и Факты») oraz „Moskiewski Komsomolec” («Московский Комсомолец»), które cieszą się dużą popularnością zarówno wśród wykształconych, jak i przeciętnych czytelników ze względu na różnorodność tematyczną – społeczno-polityczną, ekonomiczną, sensacyjną, rozrywkową. Jeśli chodzi o widzów polskich programów informacyjnych: „Fakty” TVN, „Wiadomości” TVP1 oraz „Panorama” TVP2, to wydaje się, że skupiają one zwolenników różnych partii politycznych, a także osoby bez preferencji politycznych, pomimo wyczuwalnej sympatii owych programów dla partii nieprawicowych, głównie dla PO (Platformy Obywatelskiej) i SLD (Sojuszu Lewicy Demokratycznej).

Powyżej został przedstawiony nadawca i możliwe kategorie adresatów/odbiorców wybranych źródeł materiału praktycznego niniejszej rozprawy. Liczba owych źródeł jest znacznie większa, jednak cel pracy nie zakłada charakterystyki odbiorcy komunikatu masowego, gdyż jest to niemożliwe. Jego adresatem będzie bowiem każdy, kto przeczyta daną gazetę, komentarze internautów lub obejrzy program telewizyjny.

¹⁰ W polskich tabloidach przykłady kontaminacji należą do rzadkości.

2.3. Funkcje kontaminatów

Kontaminaty pełnią różnorodne funkcje w języku. Zbadała je Natalia Ławrowa na materiale języka angielskiego. Należą do nich: funkcja nominatywna, wartościująca, poetycka, estetyczna, ekspresywna, ludyczna, pragmatyczna, perswazyjna, tekstotwórcza, hasłowa, eufemistyczna, dysfemizująca, kulturalno-transmisyjna, metaforyczna, kryptolaliczna (zob. Лаврова 2013). Badaczka określiła je na podstawie różnych źródeł występowania kontaminacji, czyli: prasy, reklamy, literatury pięknej¹¹, zasłyszanych rozmów oraz mowy dziecka.

W niniejszym rozdziale szczególnie ważne wydają się dwie funkcje kontaminatów: nominatywna i pragmatyczna (poza innymi ważnymi funkcjami, tj. informacyjną i perswazyjną). Wynika to z charakteru jednostek, które zamierzamy zbadać z punktu widzenia pragmatyki (kontaminacje wyrazowe, graficzne oraz frazeologiczne). W zebranym materiale występują twory, którym trudno przypisać ekspresję¹², np. *[gotowy do] (ob)lotu*, *[POLITYCY] (OFE)RUJĄ*, *OFEnsya*, *wPiS [na liście]*. Wydaje się, że mają one na celu jedynie przyciągnięcie uwagi czytelnika poprzez wyróżnienie graficzne. Przykłady kontaminatów stanowią też jednostki nienacechowane o funkcji nominatywnej, wykluczającej funkcję pragmatyczną, np. *Болливуд*, *makabreska*. Równocześnie jednak znajdują się tam twory nacechowane o funkcji nominatywnej, w których na pierwszy plan wysuwa się stosunek autora do obiektu rzeczywistości i indywidualna jego ocena, czyli funkcja pragmatyczna, a nie fakt nazwania¹³, np. *демократия*, *Путлер*, *Żydcinśki*. Kontaminaty

¹¹ Na temat złożonych funkcji kontaminacji w języku literatury pięknej zob. np. Николина 1993: 106.

¹² Pogląd ten wydaje się potwierdzać Danuta Buttler na podstawie słownictwa prasy: „pewien – niewielki zresztą – procent typowych dla niej nowotworów – to kontaminaty nieekspresywne, reprezentujące dwa typy” (Buttler 1989: 433). Pierwszy z nich to kontaminacje niegdyś żartobliwe, które przyjęły się na stałe i straciły zabarwienie komiczne. Drugi typ to nieekspresywne nazwy od samego początku (zob. ibidem: 432). Jednakże Katarzyna Dembska podaje w wątpliwość fakt istnienia kontaminacji nieekspresywnych (zob. Dembska 2011: 57), w innym miejscu stwierdzając, iż „pozostaje jednak spora grupa kontaminacji, których rodzaj i stopień ekspresji jest trudny do ustalenia” (ibidem: 59).

¹³ Podobnie rozumie pragmatykę derywatów Jelena Ziemska na przykładzie słów *старушенция*, *здоровьишко*, *понедельничек*, *эпопейка* itp. Są to tzw. derywaty ekspresywne (zob. Земская 1992: 9–10).

nienacechowane zostały również zanalizowane w pracy, lecz ze względu na fakt nominacji, a nie pragmatykę (w celu zaznaczenia obecności takich jednostek w tekstach medialnych).

2.3.1. Pragmatyka kontaminacji leksykalnych. O ekspresywności języka

W zakres pojęcia pragmatyki kontaminacji leksykalnych, świadomie tworzonych w języku mediów (większość z nich – nagłówki prasowe i ozdobniki telewizyjne), wchodzi, o czym już była mowa, aspekt wizualizacji, która ma na celu przyciągnąć uwagę czytelnika do artykułu lub tematu wiadomości telewizyjnych oraz narzucić odpowiednią interpretację faktów rzeczywistości. Funkcja pragmatyczna jest funkcją reklamową – kontaminaty w nagłówkach czy w ozdobnikach telewizyjnych reklamują tekst, zachęcając do jego przeczytania lub obejrzenia programu informacyjnego. Jest to również i przede wszystkim funkcja ekspresywna, wyrażająca stosunek autora kontaminatu do rzeczywistości i jej indywidualną ocenę. Widoczna jest ona nie tylko w nagłówkach czy ozdobnikach telewizyjnych, lecz także w wypowiedziach ustnych, opiniach internautów oraz w kontaminatach pochodzących z tekstu artykułu¹⁴.

Ekspresja w języku to, najogólniej rzecz biorąc, językowe ujawnianie uczuć. Na temat ekspresywności języka pisał m.in. Stanisław Grabias (zob. 1981). Zauważył on, iż „główną trudność w opisie ekspresji językowej sprawia ustalenie zakresu pojęcia ‘ekspresja’ [...]” (ibidem: 19), co potwierdzają najczęściej spotykane interpretacje owego pojęcia w literaturze przedmiotu. Badacz podejmuje też próbę rozgraniczenia ekspresji i ekspresywności. Ekspresja to proces, zaś ekspresywność – cecha znaku będąca wynikiem procesu. Ostatecznie ekspresją nazywa on „uzewnętrznianie osobowości nadawcy w wypowiedzi” (ibidem: 22).

Rosyjska badaczka Natalia Beketowa także zauważa różną interpretację terminu „ekspresywność”, „ekspresja” w literaturze naukowej. Z jednej strony postrzegany jest on tam jako komponent dodatkowej informacji lub też konotacji, która nawarstwia się na konkretne znaczenie słowa. Część nieprzedmiotową znaczenia słowa tworzą komponenty: *emocjonalny, wartościujący, ekspresywny*

¹⁴ Należy wręcz przyznać, że intensywność ekspresji przejawia się w sposób szczególny właśnie w wypowiedziach ustnych i opiniach internautów jako spontanicznych reakcjach na pewne fakty i obiekty rzeczywistości.

i stylistyczny. Z drugiej strony jest to kategoria wyższego rzędu, włączająca w swoje pole wszystkie pragmatyczne elementy jednostki języka, czyli ekspresywność jest wzmocnieniem wyrazistości języka, jeśli posiada on emocjonalno-wartościujące lub obrazowe konotacje. Ekspresywność w rosyjskiej literaturze przedmiotu pojmowana jest też jako najszersze z wszystkich pojęć, zawierające w sobie wszelkie środki emocjonalne, emocjonalno-wartościujące oraz obrazowe. Dowolne zamierzone naruszenie norm językowych na wszystkich poziomach struktury języka również służy powstaniu efektu ekspresji (zob. Бекетова 2008: 201).

Według wspomnianej N. Beketowej ekspresja cechuje tzw. słowotwórstwo okazjonalne. «Окказиональное словотворчество составляет особую область экспрессивного словообразования, поскольку специально ‘придуманное’ слово в силу своей необычности на фоне канонических слов обладает повышенной экспрессивностью» (ibidem: 204). Podobnie Anna Graszek-Tańska uznaje neologizmy autorskie, które nazywa też okazjonalizmami, za słowotwórstwo ekspresywne (o czym była już mowa we *Wstępie* do niniejszej rozprawy), pisząc: «Характернейшей чертой окказиональных слов, согласно А. Г. Лыкову, следует считать экспрессивность. Если для обычных слов главной функцией является номинативная, то для окказионализмов – экспрессивно-изобразительная» (Грашек-Таньска 2003: 73). Badaczka utrzymuje wręcz, że o okazjonalności słowa decyduje ładunek zawartej w nim ekspresji: «Чем слабее проявляется признак экспрессивности, тем меньше в таком слове окказиональности»¹⁵ (ibidem).

Potrzeba językowego ujawnienia uczuć jest jedną z przyczyn powstania neologizmów autorskich, co w rosyjskiej literaturze lingwistycznej wyraża się jako «потребность подчеркнуть свое отношение к предмету речи, дать ему свою характеристику, оценку» (Бабенко 1997).

Słowotwórstwo okazjonalne, ekspresywne to twory kontaminowane, stanowiące przedmiot badawczy w niniejszej rozprawie. Wydaje się, że dodatkowo niejako „naznaczają” je ekspresją źródła pochodzenia (media), w których uważa się upotocznienie języka. Ekspresywność struktur kontaminacyjnych potwierdza Katarzyna Dembska w odniesieniu do wyodrębnienia przez Danutę

¹⁵ Cytat ten w wersji polskiej wystąpił już w niniejszej rozprawie we *Wstępie* przy okazji omawiania nomenklatury nazewniczej dla tworów kontaminowanych. Przytoczony tu został w wersji oryginalnej, gdyż jest ważny dla oddania roli ekspresji w słownictwie okazjonalnym, do którego należą neologizmy kontaminacyjne.

Buttler kontaminacji bezwzględnych jako nieekspresywnych: „Pojawia się jednak w tym miejscu wątpliwość, czy nieekspresywne struktury kontaminacyjne w ogóle są możliwe. Skoro bowiem należą głównie do potocznej odmiany języka, charakteryzują się spontanicznością, zawierają często duży ładunek komizmu, dezaprobaty lub ironii, to można zaryzykować twierdzenie, iż ich cechą jest właśnie ekspresywność” (Dembska 2011: 57).

Ekspresja kontaminatów będzie ważna dla badań przeprowadzonych w niniejszym rozdziale. Taki kierunek analizy pragmatycznej wymusiła duża różnorodność składniowa i gatunkowa zgromadzonych dla potrzeb tego opracowania neologizmów kontaminacyjnych. Ich charakterystyka pragmatyczna będzie próbą ustalenia rodzaju zawartej w nich ekspresji, czyli stosunku autora do rzeczywistości z uwzględnieniem ładunku emocjonalnego oraz aksjologizacji.

Różnorodność zawartego w kontaminatach ładunku ekspresji pozwoliła na wyodrębnienie pewnych ekspresywnych grup okazjonalizmów kontaminacyjnych.

2.3.2. Kontaminacje o funkcji pragmatycznej (ekspresywne, wartościujące)

2.3.2.1. Kontaminacje żartobliwe¹⁶

Анжирно не будет? ‘o finansowych warunkach przejścia piłkarza mediolańskiego klubu piłkarskiego „Inter” Douglasa Maicona do dagestańskiego klubu „Anży”. Piłkarz zażądał od „Anży” pensji 12 milionów euro na rok’ (ТД 250/11/15) – Анжи + жирно будет (*pot.* ‘zbyt dużo, zanadto’) + не будет. <Zażądana przez piłkarza kwota to, być może, zbyt dużo dla „Anży”>.

Беййонсе ‘piosenkarka Beyonce po raz pierwszy pokazała światu córkę’ (ТД 41/12/8) – беби (*ang.* dziecko) + Беййонсе (Beyonce). <Komponent *беби* żartobliwie konotuje pochodzenie piosenkarki (Amerykanka)>.

Берегись ретромобиля ‘o nowym filmie «Черная молния». Film ten opowiada o studencie, który nieoczekiwanie został posiadaczem samochodu

¹⁶ Żartobliwy charakter kontaminacji podkreśla w swoim opracowaniu K. Dembska, wyróżniając różne jego odcienie: żartobliwo-ironiczne, żartobliwe z odcieniem grubiańskości lub wulgarności, żartobliwo-pogardliwe (obraźliwe), żartobliwe z wyrazem aprobaty (Dembska 2011: 58–59). Podobne typy (oprócz wielu innych) uwzględnione są w niniejszej rozprawie.

„Wołga” – modelu z lat 60. XX w. – potrafiącym latać. Po wielu próbach chłopak pokonuje własne kompleksy i jednocześnie ratuje stolicę’ (Or 32/09/27) – берегись автомобиля! (*napis UWAGA SAMOCHÓD!*, także ‘radziecki film Eldara Riazanowa z 1966 r.’¹⁷) + петро (‘o modzie, stylu itp., nawiązującym do przeszłości, zwykle sprzed kilkudziesięciu lat’). <Kontaminat w sposób żartobliwy ostrzega przed samochodem w stylu retro, który lata. Jednocześnie jest aluzją do filmu radzieckiego «Берегись автомобиля». Bohaterowie obu filmów bowiem są superbohaterami>.

Ближе к деду, [господа]! [*Время решать, чем побаловать себя и друзей на Новый год*] ‘o tym, jak najlepiej przygotować się do Nowego Roku, jaką kupić choinkę (okazuje się, że, o ile bez Dziadka Mroza i jego wnuczki można się obejść w Nowy Rok, to bez pięknej choinki – nie) oraz prezenty’ (MK 283/12/8) – ближе к делу (do rzeczy) + деду (Дед Мороз – Dziadek Mróz ‘odpowiednik naszego Świętego Mikołaja’). <Kontaminat wzywa do przystąpienia do rzeczy, czyli odpowiedniego przygotowania się do Nowego Roku, a przede wszystkim zakupienia odpowiedniej choinki, co zbliży nas do tego święta, uosabianego przez Dziadka Mroza>.

Бумага терпит поражение ‘o „porażce” dokumentów papierowych w Rosji z dniem 1 lipca 2012 r.: w celu załatwienia różnych spraw, np. mieszkaniowych, Rosjanie muszą okazać tylko dowód osobisty i świadectwo urodzenia, pozostałe „papierzy” urzędy będą otrzymywać drogą elektroniczną: *Остальные же «бумаги», по различным оценкам до нескольких сотен видов – орган власти, в который обратился гражданин, будет получать в электронном виде через Единую систему межведомственного электронного взаимодействия [...]* (PT 138/12/1) – Бумага всё терпит (papier jest cierpliwy ‘pisać można wszystko, co się tylko komuś podoba, nawet rzeczy niesłuszne, bezsensowne lub nieprawdziwe’) + терпеть поражение (ponosić klęskę, porażkę).

В порядке бренди ‘o nowym regulaminie technicznym dotyczącym produkcji winiarskiej, który wymaga używania terminów: «изристное» i «бренди» zamiast odpowiednio шампанское i коньяк. Projekt takiego regulaminu wniósł do Dumy Państwowej deputowany Wiktor Zwagielski. Autor projektu sądzi, że

¹⁷ Film ten opowiada o współczesnym „Robin Hoodzie”, który kradł samochody ludziom nieuczciwie zarabiającym pieniądze: łapówkarzom, spekulantom, grabieżcom własności socjalistycznej. Samochody sprzedawał, a pieniądze przekazywał na domy dziecka (zob. <https://ru.wikipedia.org/wiki>, 28.10.2014).

używanie terminów *koniak* i *szampan* na określenie rosyjskich produktów jest oszukiwaniem konsumentów’ (www.rg.ru, 31.03.2010) – в порядке вещей (jest rzeczą normalną ‘tak, jak powinno być, jak jest przyjęte’) + бренди. <Kontaminat sugeruje, że nowa nomenklatura na określenie rosyjskich produktów alkoholowych jest rzeczą normalną – tak właśnie powinno być>.

Ванька, встань-ка! [*Лишь 40% мужчин у нас довольны сексуальной жизнью*] ‘Rosjanie nie są zadowoleni z życia seksualnego. Tytuł konotuje trudności w pobudzeniu męskiego organu płciowego, wyrażone łagodną prośbą o erekcję’ (АиФ 13/11/37) – ванька-встанька (pochodzi od *ванька-встанька* ‘zabawka, której nie można przewrócić’, oznacza ‘łatwo ulegający pobudzeniu męski organ płciowy’, zob. Dembska 2007: 40) + Ванька, встань-ка! (‘łagodna prośba do męskiego organu płciowego o erekcję wyrażona partykułą -ка, stosowaną dla zmiękczenia, złagodzenia prośby’).

ВДРЮГ, [КАК В СКАЗКЕ] ‘o przyjęciu w domu aktorki Drew Barrymore z okazji Halloween, które było zbyt głośne. Po interwencji policji zabawa przebiegała w spokoju’ (ТД 249/11/9) – вдруг + Дрю (Drew).

Велик золотник и дорог ‘o największej w historii ludzkości złotej monecie, jaką odlała australijska mennica. Waga unikatu – 1012 kg, średnica – 80 cm, grubość – 12 cm. Nominał monety jest także imponujący – 1 mln dolarów australijskich’ (ЭГ 44/11/2) – велик + мал золотник, да дорог (‘o kimś, kto jest niskiego wzrostu lub młody, ale posiada wiele zalet, pozytywnych cech’).

ВЕСКАЯ [ПРИЧИНА] ‘o ważkiej przyczynie zrzucenia przez 15-letniego mieszkańca Wołgogradu 100 kg wagi, jaką było pragnienie uczestniczenia w rytuale lodowej kąpieli w Wołdze z okazji Chrztu Pańskiego’ (ТД 10/12/6) – вес (waga, ciężar) + веская (ważka).

ВИНО ГРАДОМ ‘o spotkaniu Władimira Putina z prezydentem Dagestanu, podczas którego, obok omawianych ważnych kwestii gospodarczych, premier Rosji dowiedział się o rekordowym urodzaju winorośli: ponad 140 tys. ton’ (ТД 247/11/2) – виноградом (виноград – winorośl) + вино градом (wino sypie się jak grad).

ВЛОЖНАЯ ТРЕВОГА. [*Накопленное за тучные годы проедем в тощие?*] ‘o oszczędnościach bankowych Rosjan, które przez ostatnie lata rosły o 40% rocznie. Ta pozytywna tendencja ekonomiczna zostanie przerwana na kilka lat z powodu recesji w ekonomice. Rosjanie będą mniej odkładać, a jeśli będą wydawać posiadane już oszczędności, to tylko w przypadku nadejścia trudnych czasów. W ten sposób oszczędności Rosjan z „nadwyżek” stały się ich

funduszem stabilizacyjnym' (МК 286/08/4) – вложение (lokata, wkład) + ложная тревога (fałszywy alarm). <Kontaminat sugeruje, że niepokój Rosjan o zabezpieczenie finansowe wobec kryzysu ekonomicznego jest fałszywym alarmem – oszczędności pomogą Rosjanom przetrwać kryzys>.

[Еле] **выПОЛз**. [*В Москве фанаты едва не разорвали легендарного основателя «Битлз»*] 'o szaleństwie fanów Paula McCartneya podczas jego wizyty w Moskwie. Artysta ledwie wypełził z tłumu' (ТД 284/11/1) – выполз (wypełzł, wylazł) + Пол (Paul).

ГИНЕРВЫ НА ПРЕДЕЛЕ 'prezes klubu piłkarskiego CSKA Moskwa Jewgienij Giner dał ostatnią szansę trenerowi Leonidowi Słuckiemu na wyrowadzenie drużyny z ćwierćfinału Ligi Mistrzów. Warunkiem tego jest wygrana CSKA w meczu z Interem Mediolan. W razie przegranej Słucki zostanie zwolniony' (ТД 271/11/14) – Гинер (Giner) + нервы на пределе (*ekspres*. 'być u kresu wytrzymałości nerwowej'). <Jewgienij Giner jest u kresu wytrzymałości nerwowej>.

Глав регионов мобила исправит 'o problemach z rozwojem biznesu w regionach Rosji – łapówkarstwie, korupcji i niemożności kontaktu z gubernatorami. Niezdyscyplinowanych gubernatorów do porządku może doprowadzić jedynie telefoniczna interwencja Władimira Putina' (МК 227/10/2) – глав регионов + горбатого могила исправит ('zakorzenione wady trudno naprawić') + мобила (*pot.* komórka 'telefon komórkowy').

Динороссы. [*Потомки динозавров прячутся в удалённых уголках России*] 'o świadectwach zamieszkiwania w Rosji reliktowych gatunków zwierząt, czyli o tzw. rosyjskich dinozaurach': *Россию можно сравнить с «затерянным миром» Конан Дойла. Не исключено, что у нас водятся крокодилы, гигантские змеи и прочие неведомые...* (АиФ 52/08/61) – динозавры + россы (росс – *poet.* Rosjanin).

Жан-Клод-Рамзан 'o wizycie hollywoodzkiego aktora Jean-Claude Van Damme w stolicy Czeczenii – Groznym z okazji Dnia Miasta Groznego. Uroczystość zbiegła się z urodzinami prezydenta Czeczenii Ramzana Kadyrowa, którego Van Damme uważa za swojego przyjaciela' (МК 255/11/3) – Жан-Клод Ван Дамм + Рамзан [Кадыров]. <Kontaminat podkreśla bardzo bliską przyjaźń obydwu panów>.

[ФРИСКЕ] **ЗАДЖИГАЕТ** 'o piosenkarce Żannie Friske, która, wbrew plotkom w prasie o jej odejściu, jest czynna zawodowo i nagrała nowy klip z rapperem Dżiganem' (ТД 252/11/9) – зажигать (rozpalać) + Джиган (Dżigan).

<Piosenkarka nie tylko nie odchodzi, ale „rozpala” publiczność występami z raperem>.

И тело в шляпе ‘o programie telewizji rosyjskiej „Minuta sławy”, który cieszy się dużą popularnością (odpowiednik polskiego „Mam talent”). Jeden z numerów – to występ akrobatyczny, polegający na wyjściu uczestniczki programu z ogromnego kapelusza iluzjonisty’ (МК 35/11/4) – и дело в шляпе (*pot.*, *żart.* ‘o pomyślnym zakończeniu czegoś’) + тело. <Żartobliwa kontaminacja podkreśla pomyślne zakończenie numeru – kobieta (uosabiająca ciało) szczęśliwie wyszła z kapelusza>.

Из «На-На» да в полымя ‘o pechu rosyjskiego zespołu muzycznego „Na-Na”, który omal nie zginął w płomieniach na pokładzie samolotu. Samolot, który miał lecieć z Surgutu do Moskwy, zapalił się na pasie startowym’ (АиФ 3/11/40) – Из огня да в полымя (trafić z deszczu pod rynnę ‘znaleźć się w sytuacji jeszcze gorszej niż poprzednia’) + «На-На» (‘nazwa rosyjskiego zespołu muzycznego’). <Sam ogień nie był najgorszą sytuacją. Gorsza od niego okazała się panika pasażerów, którzy deptali po sobie, chcąc jak najszybciej opuścić samolot – co wskazuje na ogrywany frazeologizm: *из огня да в полымя* – w takiej właśnie sytuacji (i dosłownie w płomieniach) znalazł się zespół „Na-Na”>.

ИностраШный [сон] ‘o wypowiedzi ministra finansów Rosji A. Kudrina, który twierdzi, że o drugiej fali kryzysu można zapomnieć jak o strasznym śnie. Jeśli w świecie nie zacznie się nowa fala kryzysu, to i w Rosji jej nie będzie’: *Что о второй волне можно забыть, это хорошо. Плохо, что министру финансов снятся иностраШные сны* (АиФ 39/09/2) – иностранный + страшный.

Ит-ОГО-ГО 2012. [*Субъективно запомнившиеся объективные события года*] – ‘bilans roku 2012, czyli o wydarzeniach, jakie poruszyły autorów artykułu w roku 2012, np.: występ zespołu „Buranowskije babuszki” na Eurowizji, czyli tzw. „Fundusz emerytalny wow”¹⁸, Władimir Putin lecący na lotni na czele żuraw jako „Alfa-żuraw”, wybór Baracka Obamy na prezydenta USA jako „Czar-na strefa”, powiększenie się terytorium Moskwy, czyli „Stolice SNG – gumowe”, itp.’: *Мы составили свой рейтинг ярких событий, которые задели нас за живое. Субъективный, непоследовательный, сумбурный – максимально похожий на жизнь в нашей стране...* (АиФ 52/13/4) – итог (bilans) + o-go-go

¹⁸ Dana żartobliwo-ironiczna formacja jest kontaminacją nazwy rosyjskiego funduszu emerytalnego VAO (BAO) z wykrzyknikiem angielskim *wow* (no no, to ci dopiero!).

(oho ho ‘wykrzyknik wzmacniający wypowiedź, wyrażający najczęściej podziw, uznanie, zdziwienie’).

КавАртДак ‘humor rysunkowy (karykatury) w gazecie „Moskiewski Kom-somolec”’ (МК 285/08/9) – кавардак (pobojowisko, bałagan) + art (ang. artystyczny). <Kontaminat oznacza artystyczny charakter „bałaganu”, jakim są karykatury>.

[Всемирная] **КАНАЛизация** ‘o ważniejszych światowych kanałach wodnych i historii ich powstania’ (АиФ 1–2/12/38) – канал + канализация (‘zespół urządzeń sanitarnych przeznaczonych do odprowadzania ścieków oraz wód opadowych z terenów mieszkalnych lub przemysłowych). <Kontaminat jest neologizmem semantycznym oznaczającym sieć kanałów wodnych, co może być źródłem komizmu wobec realnego znaczenia wyrazu канализация>.

КОЗЕННЫЕ [ПЛАНШЕТЫ] ‘o unikatowym zamówieniu, jakie złożyli urzędnicy wołgogradzkiej administracji obwodowej u rękodzielniczek z Ugrjupinska – wydziergania pokrowców z koziego puchu na iPada: *Такие чехлы чиновники из Волгограда будут преподносить делегациям регионов, которые посетят Волгоград в день празднования 69-ой годовщины победы в Сталинградской битве* (ТД 16/12/2) – козий + казенные (państwowe, służbowe).

ЛИФТинг ‘o planowanych wymianach starych wind w domach mieszkalnych Moskwy’ (АиФ 9/11/17) – лифт + лифтинг (‘zabieg odmładzający twarz oznaczający podciągnięcie skóry twarzy’). <Wymiana wind jest więc swoistym „liftingiem” domów>.

Министр без портфеля ‘minister sportu bez teki – o wypowiedzi (tzw. aforyzmie tygodnia) ministra sportu Rosji Witalija Mutko na temat jego ewentualnej rezygnacji: *Я уйду совершенно спокойно, если это касается конкретно меня, но выиграет ли от этого спорт, я не знаю. Комментарз: И никто не знает. Но это как гол престижа в безнадежно проигранном матче ни на что не влияет, но приятно!* (АиФ 10/10/2) – министр без портфеля (minister bez teki) + спорт.

Министр иностранных – Дед ‘Dziadek Mróz wrócił do Moskwy z tournée po Afryce i Antarktydzie’ (МК 288/08/5) – министр иностранных дел (minister spraw zagranicznych) + Дед Мороз. <Z racji podróży, Dziadka Mroza można porównać do często podróżującego ministra spraw zagranicznych>.

Молочные реки и творожные берега ‘propozycja żartobliwej nazwy nowej partii mam walczących o przywrócenie mlecznego żywienia w Niżnym Nowogrodzie. Decyzją merostwa mleczne kuchnie miały być zamknięte. Mamy

uzyskały jednak poparcie Władimira Putina w swojej sprawie: *Получив поддержку Владимира Путина в прямом эфире, нижегородские мамы подумывают, не организовать ли им теперь новую партию – МРТБ: „Молочные реки, творожные берега”* («Мамин бунт», НГ 266/08/3) – молочные реки i кисельные берега (kraina mlekiem i miodem płynąca ‘dostatnie, swobodne życie’) + творожные. <Nazwa partii sugeruje dostatnie życie z mlecznym żywieniem>.

Мумификация. [*За что на самом деле Герасим утопил собачку?*] ‘o muzeum Iwana Turgieniewa w Moskwie, które znajduje się w domu matki pisarza. Jedna z sal muzeum poświęcona jest opowiadaniu Turgieniewa „Mumu”, które w ten sposób poddano swoistej „mumifikacji”, czyli zabezpieczeniu przed zapomnieniem i zniszczeniem’ (АиФ 42/09/60) – Муму (‘imię psa – tytułowej bohaterki powieści Iwana Turgieniewa’) + мумификация (‘balsamowanie zwłok w celu zabezpieczenia ich przed rozkładem’).

На курс и цвет товарищей нет ‘Rosjanie rozstrzygają, „komu” powierzyć swoje oszczędności – rublowi, dolarowi czy euro. Pozostaje jedno najważniejsze pytanie: która spośród tych trzech walut jest w stanie uchronić oszczędności Rosjan przed kryzysem?’ (МК 287/08/5) – На вкус и цвет товарищей нет (‘każdy ma swoje upodobania’) + курс. <Rosjanie zapewne mają swoje preferencje co do waluty, wydaje się jednak, że zaufają tej najbardziej obiecującej>.

На-На седьмом небе ‘o ślubie byłego solisty grupy „Na-Na” – Władimira Lewkina z fanką. Oblubienica z powodu ślubu z artystą była w siódmym niebie’: – *Я вышла замуж за Левкина! Ура-а-а! – прыгая от радости прямо на глазах у всех, закричала избранница солиста первого состава группы «На-На» – Марина Ичетковина* (ТД 47/12/9) – «На-На» (‘nazwa rosyjskiego zespołu muzycznego’) + на седьмом небе (być w siódmym niebie ‘być bezgranicznie szczęśliwym’).

[*трудится*] **не покладая коньков** ‘o łyżwiarzu figurowym Jewgieniju Pluszczenko, który bardzo intensywnie pracuje jako sportowiec, w związku z czym jako radny zaniedbuje posiedzenia parlamentu. Radni Zgromadzenia ustawodawczego Sankt Petersburga chcą za to odebrać mu mandat’: *Ну, я то есть, о том, что Плющенко ведь тоже не груши пинает. Он то на льду, то в телевизоре. На радость зрителям и телезрителям трудится, не покладая коньков* («Депутаты на льду», www.ng.ru, 9.02.2009) – не покладая рук (‘nie szczędząc trudu’) + коньков. <Kontaminat oznacza ciężką pracę sportowca, który pracuje, nie szczędząc trudu. Ogrywanie wyjściowego

frazeologizmu komponentem *коньки* żartobliwie wskazuje na bohatera artykułu – łyżwiarza>.

Не ударить в грязь мячом ‘o wizycie komisji inspekcyjnej FIFA w pierwszej grupie rosyjskich miast – pretendentów do organizacji mistrzostw świata w piłce nożnej w 2018 r. Goszczące komisję miasta robiły wszystko, aby się nie skompromitować: *На прошлой неделе в России гостила инспекционная комиссия ФИФА, а встречающие ее города делали все возможное, чтобы не ударить в грязь лицом* (Ог 15/12/12–13) – не ударzyć w грязь лицом (‘pokaazać się z jak najlepszej strony, nie skompromitować się’) + мячом. <Komponent *мяч* podkreśla związek artykułu z piłką nożną>.

НЕЙМАВЕРНОЕ [ПРЕДЛОЖЕНИЕ] ‘o propozycji przejścia do rosyjskiego klubu „Anży-Machaczkała”, jaką złożył brazylijskiemu piłkarzowi Neymarowi trener klubu Roberto Carlos. W tym celu udał się on osobiście do Brazylii: *В Бразилии Роберто встретился с молодым форвардом и, воспользовавшись способностью, в очередной раз пригласил Неймара в «Анжи»* (ТД 290/12/14) – Неймар (Neymar) + неимоверный (niewiarygodny, niesamowity). <Kontaminat nazywa propozycję złożoną Neymarowi niewiarygodną, z uwagi na duże zaangażowanie w jej zrealizowanie trenera, który osobiście udał się do Brazylii>.

Немыльная опера ‘o rozpoczęciu sezonu w Tatarskim Teatrze Opery i Baletu premierą opery „Madam Butterfly” (АиФТ 39/09/18) – немыльная + мыльная опера (opera mydlana ‘telenowela’). <Kontaminat poprzez żartobliwą grę słów podkreśla, że „Madam Butterfly jest prawdziwą operą, a nie operą mydlaną>.

Несолоно учившись ‘w trosce o zdrowie dzieci nadzór konsumentów obniżył rację soli w stołówkach szkolnych. Dzieciom takie jedzenie nie smakuje i skrycie dosalają je solą zakupioną przez rodziców’: *Школьные советы, рассказали «МК» родители, собрали деньги и контрабандой закупили отсутствующую соль на свои кровные* (МК 228/10/1, 4) – несолоно хлебавши (‘zawiódłszy się w swoich oczekiwaniach, nic nie wskórawszy’) + учившись. <Kontaminat oznacza, że nadzór konsumentów nic nie wskórał decyzją zmniejszenia racji soli w stołówkach szkolnych – dzieci skrycie dosalają potrawy>.

НЕЧАЙЯННАЯ [ВСТРЕЧА] ‘o niespodziewanym spotkaniu w tomskiej pizzerii Władimira Putina z taksówkarzem-bohaterem, który uratował z pożaru czworo dzieci. W spotkaniu przy herbacie i ciastku uczestniczyły też uratowane dzieci i ich rodzice’ (ТД 16/12/2) – нечаянная (niespodziewana) + чай.

НЯНЯ-технологии. [*Как отправить цветы жизни в сад*] ‘o przedszkolach’ – zapowiedź artykułu «Детсады привязали. Очередь в столичные ДОУ будут формировать по-новому» ‘o nowych rozwiązaniach Ministerstwa Edukacji odnośnie przydzielania miejsc w przedszkolach. Zgodnie z nowym zarządzeniem ministerstwa wszystkim instytucjom przedszkolnym Moskwy przydzielono określone terytoria, aby moskwianie mogli zapisać dziecko do najbliższego przedszkola. W ten sposób unikną wożenia dziecka w godzinach szczytu przez miasto’ (АиФ 32/11/1, 18) – няня + нано-технологии (‘technologie tworzenia struktur o bardzo małych rozmiarach odpowiadających rozmiarom atomów i cząsteczek’).

ОТНИМАЙКЛ. [*В метро с поличным поймали карманника Майкла Джексона*] ‘o zatrzymaniu na gorącym uczynku w moskiewskim metrze kieszonkowca Michaela Jacksona – imiennika gwiazdy muzyki pop’: *Тезку знаменитого короля поп-музыки Майкла Джексона сотрудники полиции поймали с поличным на станции «Выхино». Гражданин Канады при посадке в вагон ухитрился стащить у женщины кошелек, в котором лежали 9 тысяч рублей, но был схвачен с поличным* (ТД 14/12/3) – отнимать (odbierać, pozbawiać czegoś) + Майкл (Michael). <Kontaminat oznacza rodzaj „zajęcia” kieszonkowca, czyli kradzieże, a także to, że złodziej tym razem sam został pozbawiony wolności>.

[ЕВРОПЕЙЦЫ] ПАСЕтовали [НА НЕПРОЗРАЧНОСТЬ] ‘o wizycie w Moskwie komisji Zgromadzenia Parlamentarnego Rady Europy (ПАСЕ), która obserwowała przebieg kampanii wyborczej. Szef delegacji na konferencji prasowej wskazał, obok cech pozytywnych, negatywne strony kampanii, przede wszystkim to, że proces rejestracji jest złożony i nie bardzo przejrzysty’ (МК 257/11/3) – ПАСЕ (Zgromadzenie Parlamentarne Rady Europy) + посетовать (pożalić się).

«Пилюли» для рывка. [*Возможна ли модернизация без демократизации?*] ‘o tym, że rozwojowi gospodarki kraju szkodzą reformy polityczne – to nie demokratyzacja rodzi modernizację, lecz na odwrót. Aby sprawnie przeprowadzić modernizację, trzeba działać delikatnie i chytrze jak lekarz, który namawia chore dziecko, aby połknęło gorzką tabletkę, czyli wprowadzać reformy stopniowo’: *Нужен «доктор». [...] Поэтому действовать нужно мягко и хитро, как врач, который уговаривает больного ребенка съесть горькую пилюлю. Нет в стране таких специалистов? Давайте пригласим из-за рубежа* (АиФ 7/10/4) – пилюли + пивка для рывка (żart. ‘wypić na początek piwa, aby potem

pić mocniejsze trunki'). <Kontaminat oznacza „tabletki”, czyli stopniowe wprowadzanie reform, jako początek intensywnego rozwoju modernizacji>.

[Карибский] пи**РОМАН**. [*Роман Абрамович закатил фантастическую новогоднюю вечеринку с салютом для друзей на Карибских Островах*] 'o hucznym wieczorze noworocznym z fajerwerkami, zorganizowanym dla przyjaciół na Karaibach przez znanego oligarchę rosyjskiego Romana Abramowicza': В финале праздника все присутствующие любовались роскошным фейерверком, отблески которого были видны даже на соседних островах безмятежного карибского края (ТД 1/12/8–9) – пироман ('człowiek, który chorobliwie pragnie podpalać') + Роман. <Kontaminat, w żartobliwej grze słów, nazywając Romana Abramowicza piromanem, nawiązuje do jego wspaniałych fajerwerków>.

ПоБАЗАРим 'przegląd moskiewskich bazarów: co, jak i za ile można na nich kupić' (АиФ 27/09/37) – побазарить (*pot.* pokrzyzczeć, pohałasować) + базар (rynek, targ). <Nagłówek w sposób żartobliwy nawiązuje do typowego dla rynku przekrzykiwania się w celu uzyskania informacji, co, jak i za ile można tam kupić>.

[ЛЕПЕ НЕ] ПОД**ФАРТИЛО** 'o pechu znanej prezenterki telewizyjnej Lery Kudriawcewoj, którą okradziono: złodzieje zabrali reflektory z jeepa z parkingu tuż przed jej domem' (ТД 250/11/6) – подфартить (mieć fart 'udać się, poszczęścić się') + фара (reflektor).

По**КОЗА**тельное [выступление] 'o niecodziennym (pokazowym) widowisku na jednej z kalifornijskich plaż – kozie dumnie mknącej na desce od surfing'u' (ТД 257/11/3) – показательный (pokazowy) + коза.

Последний сбой – он трудный самый 'o nieudanym próbnym locie rosyjskiej rakiety balistycznej „Булава”. Rakieta została wystrzelona z atomowego okrętu podwodnego „Dmitrij Donskoj”. Wkrótce po starcie zboczyła z wyznaczonej trajektorii wskutek niesprawności silnika, w którym nastąpiło zacięcie (сбой). W tej sytuacji uruchomiono system samozniszczenia pocisku i, zamiast długo oczekiwanego „zaliczenia”, rakieta nie „zaliczyła” (МК 288/08/4) – «Последний бой, он трудный самый» ('fragment refrenu pieśni wojennej pochodzący z radzieckiej epopiei kinowej «Освобождение», www.romance.ru, 19.12.2014) + сбой (zacięcie). <Ostatni „bój” rakiety, na skutek zacięcia, okazał się najtrudniejszym>.

ПоттерЯННЫЕ [ОТ СЧАСТЬЯ] 'o wizycie w Moskwie odtwórcy roli Harrego Pottera i oznakach uwielbienia ze strony fanek': Редклифф едва успевал

давать автографы своим фанаткам. Поклонницы чудом не разорвали мировую суперзвезду на части (Жизнь 7/12/3) – Поттер + потерянные (od: потерять – stracić głowę). <Fanki straciły głowę, przestały racjonalnie myśleć ze szczęścia, jakim było spotkanie z ich idolem>.

ПРИГАВЛУБИЛА ‘o suce-buldogu, która przyhołubiła sześcioro dzikich prosiąt’ (ТД 43/12/3) – приголубила (przyhołubiła) + гав-(гав) (‘odgłos oznaczający szczekanie psa’).

ПРОТИВОСТОЯНИЕ ‘o sprawie sądowej, jaką wytoczyła brazylijskiemu piłkarzowi Vagnerowi Love niania jego dzieci. Niania chce w ten sposób одыскаć należne jej pieniądze за pracę’ (ТД 10/12/14) – противостояние (konfrontacja) + няни (няня).

[Ну], с **Днем шУТКИ!** [*Рейтинг самых известных розыгрышей*] ‘o najbardziej znanych żartach rozgrywanych w dniu 1 kwietnia, czyli w Prima aprilis. Największą popularnością cieszą się tzw. „kaczki dziennikarskie”, dające podstawę do przemianowania tego święta na „Dzień kaczki”’: *Во Франции жертв розыгрышей обзывали «апрельскими рыбами», ибо там бумажную рыбу (хорошо, что не свежую!) прикрепляли к спине объекта шуток. Но рыбы – это мелочи по сравнению с тем, сколько газетных уток запустили в День смеха в разные годы газеты, радио и ТВ. Так что его вполне можно переименовать в День утки!* (АиФ 13/12/9) – с Днем шутки (wszystkiego najlepszego z okazji Prima aprilis ‘dzień żartów obchodzony 1 kwietnia’) + утки (утка – kaczka, tu: ‘wiadomość nieprawdziwa, zmyślona; plotka’).

«**Свинец**» **подкрался незаметно** ‘o izraelskiej operacji „Пłynny ołów” («Литой свинец») przeciwko ludności palestyńskiej. Izrael nie mógł już wytrzymać ciągłego ostrzeliwania swoich miast przez Palestyńczyków i przystąpił do nagłego ataku’: *Еще в начале прошлой недели из Израиля доносились тревожные сигналы о том, что правительство страны не готово больше терпеть провокации со стороны “Хамаса” и намерено дать “пропорциональный ответ” на ракетные обстрелы палестинцами своих городов. В минувшую субботу Тель-Авив перешел от слов к делу* (МК 292/08/3) – свинец (ołów) + пиздец подкрался незаметно (*wulg.* ‘o nagłej nieprzyjemności, nieszczęściu’)¹⁹. <Operacja „Пłynny ołów” była nagłą i niespodziewaną dla Palestyny nieprzyjemnością, nieszczęściem>.

¹⁹ http://ru.wiktionary.org/wiki/пиздец_подкрался_незаметно, 19.12.2014.

Семь раз отмерь ‘o wyborach na urząd mera Moskwy. Mera wybiera prezydent z listy kandydatów przekazanej przez kierownictwo „Jednej Rosji”. Wybór wymaga dłuższego zastanowienia się i czasami jego rezultaty są zaskakujące’: *Правильно выбрать именно из партийного списка заведено президентом, и он ему следует неукоснительно, но чаще тянет до самого конца ответственного срока* (МК 223/10/1–2) – семь раз отмерь, один раз отрежь (‘przed ważną decyzją należy dobrze się zastanowić’; w kontaminacji występuje elipsa przysłówia) + мэр.

Сердержатели. [*Армейцы отказались продавать «Анжи» лидера своего молодежного состава Сердера Сердерова*] ‘klub CSKA Moskwa odmówił sprzedania klubowi Anży Machaczkała jednego z liderów drużyny młodzieżowej – napastnika Serdera Serderowa’ (ТД 257/11/14) – Сердер + держатели (держать – trzymać). <Okazjonalizm oznacza, iż klub CSKA Moskwa trzyma, czyli nie chce oddać Serdera Serderowa>.

Смех сквозь грёзы ‘o marzeniach artysty Borysa Graczewskiego o wyreżyserowaniu filmu, na którym, pomimo pewnych komicznych scen, wszyscy będą płakać’: *Я с этим сценарием работаю два года. Когда мне его принесли, он меня очень увлек. Но вдруг я понял, что он настолько жесткий, что я как педагог просто не имею права его снимать. Тогда решил доработать его и снять кино о том, как часто взрослым наплевать на своих детей. – Юмором в картине и не пахнет? – Нет. Хотя там есть какие-то смешные сцены* (МК 279/08/10) – смех сквозь слёзы (śmiejch przez łzy ‘złożone uczucie radości i goryczy, rozpaczy i pociechy jednocześnie’; gen.: powieść Mikołaja Gogola «Мёртвые души», RPSSS, s. 529) + грёзы (грёза – marzenie senne).

Сомн в руку. [*Чтобы в новогоднюю ночь хорошо выглядеть, надо днем вздремнуть ... на животе*] ‘o prawdach i mitach na temat sposobów na sen (zwłaszcza przed sylwestrem). O tym, że bóg snu (Somn) nie do wszystkich przychodzi od razu, a także o proroczych snach wybitnych ludzi’: *Итальянский композитор Джузеппе Тартини услышал мелодию своей самой известной вещи «Соната дьявола» именно во сне. Грибоедову приснился сюжет «Горе от ума», а Гюго свои лучшие поздние стихи написал ночью: он всегда держал у постели бумагу и карандаш, чтобы, проснувшись, успеть записать* (МК 294/12/15) – Сомн (‘bóg snu’) + сон в руку (sen proroczy).

Столыпотворение ‘o wystawie prac rzeźbiarzy – uczestników konkursu o prawo do wzniesienia pomnika Piotra Stołypina, премьера-реформатора Imperium rosyjskiego, obok Białego Domu. Rzeźby te są bardzo różnorodne: przedstawiają

Столыпина в разных позах и мундурach': Авторские коллективы предложили разные скульптуры: некоторые изобразили премьера Российской империи в мундире, есть вариант в кителе. Большинство участников изваяли Столыпина стоящим, но есть и другие позы. Всего на выставке представлено 35 экспонатов (ТД 260/11/2) – Столыпин + столпотворение (zamęt, zamieszanie). <Różnorodność rzeźb przedstawiających Piotra Stołypina wprowadza zamęt i zamieszanie, jednakże taka różnorodność jest pożądana ze względu na konkurs>.

Считальный зал. [Главы ЕС спасали евро под присмотром Шекспира и Вольтера] 'o zebraniu szefów państw UE w Brukseli w celu pokonania nowej, już trzeciej fali kryzysu ekonomicznego, które odbyło się w czytelni najstarszej biblioteki stołecznej': Вместо просторных залов здания „Юстиус Липсус”, традиционной площадки для евросаммитов, лидеры ЕС были приглашены в находящуюся поблизости старейшую столичную библиотеку „Солвэй”, где в пропитанном временем уютном читальном зале они были вынуждены в очередной раз спасти экономику Евросоюза (www.rg.ru, 12.02.2010) – считать (liczyć) + читальный зал (czytelnia).

Там русский дух, там модой пахнет 'o tygodniu mody rosyjskiej w Moskwie – Russia Fashion Week. Kolekcje przedstawiają styl rosyjski. Jeden z projektantów swój pokaz nazwał «Русский духъ»' (<http://antrakt.ng.ru>, 2.04.2010) – Там русский дух, там Русью пахнет (Tam Rusi duch, tam Rusią pachnie 'o miejscach, utworach, dziełach, zawierających w odczuciu mówiącego istotę rosyjskości, najbardziej typowe cechy rosyjskiego spojrzenia na świat'; *gen.*: prolog poematu A. S. Puszkina «Руслан и Людмила», RPSSS, s. 553) + модой.

ТЕВЕКОМЫЙ [АРГУМЕНТ] 'kierownictwo dagestańskiego klubu piłkarskiego „Anży” gotowe jest zaproponować wielomilionowy kontrakt gwiazdzie światowego futbolu – zawodnikowi Manchesteru City i reprezentacji Argentyny – Carlosowi Tevezowi' (ТД 249/11/15) – Тевек (Tevez) + весомый (ważki). <Pieniądze proponowane przez „Anży” są więc ważkim argumentem dla Teveza do podpisania kontraktu>.

ТЕЛОВИДЕНИЕ 'o wystawie kolekcji preparatów anatomicznych pt. «Тело человека: мертвые учат живых», jaką w Petersburgu zorganizował dziennikarz telewizyjny i, z zamiłowania, anatom – Aleksandr Newzorow' (Or 41/10/38) – тело + телевидение. <Kontaminat wskazuje na dwie pasje autora wystawy: telewizję i anatomię>.

ТУВА И ОБРАТНО 'o mianowaniu na członka Rady Federacji parlamentu tuwijskiego Aleksieja Pimanowa – dyrektora generalnego stacji telewizyjnej

„Ostankino” i prowadzącego program „Человек и закон” («Человек и закон»): *Выдвинуть Пиманова предложило региональное отделение „Единой России” (журналист входил в тройку списка партии на октябрьских выборах). Видимо, местное начальство не пугает ни человек, ни закон* (Ог 41/10/6) – Тува + туда и обратно (tam i z powrotem). <Nowe obowiązki Aleksieja Pimanowa będą wymagały podróżowania między Moskwą i Tułą, czyli tam i z powrotem>.

У краха глаза велики ‘spekulacje na temat kryzysu ekonomicznego w Europie. Kto szybciej i z mniejszymi stratami wydostanie się z ekonomicznej zapaści – Rosja, czy Zachód? Zdania na ten temat są radykalnie podzielone. W USA i Europie złośliwie przepowiada się, że kryzys pognębi Rosję, Kreml natomiast odpowiada na to: niedoczekanie wasze!’ (МК 283/08/6) – у страха глаза велики (strach ma wielkie oczy ‘ktoś wyolbrzymia niebezpieczeństwo, widzi go tam, gdzie go nie ma’) + краха (krach ‘nagle załamanie się ekonomiczne, katastrofa gospodarcza’). <Kontaminat oznacza, iż Rosja nie boi się kryzysu ekonomicznego. Spekulacje na jego temat są wyolbrzymione>.

УговАРИли ‘brazylijski napastnik „Spartaka” Ari pozostaje w klubie, pomimo zainteresowania jego osobą kilku europejskich i rosyjskich klubów piłkarskich. Pozostanie piłkarza drużyna zawdzięcza silnej pozycji głównego trenera „Spartaka” Walerija Karpina’ (ТД 39/12/14) – уговорили (уговорить – namówić, nakłonić do czegoś) + Ари. <Kontaminat sugeruje, że to trener, dzięki swojej silnej pozycji, nakłonił piłkarza do pozostania w drużynie>.

УИЛСОН НАЯВУ ‘o gwiazdzie kina amerykańskiego Owienie Wilsonie, który przyjechał do Moskwy sadzić brzozy w ramach festiwalu ekologicznego’: *Москва так понравилась голливудской звезде, что, посадив дерево, он всерьез задумался, а не построить ли ему тут дом* (ТД 247/11/8) – Уилсон (Wilson) + сон наяву (sen na jawie ‘o widziadłach sennych, które powstają w czasie stanu czuwania’). <Przyjazd Owena Wilsona dla jego fanów jest snem, który się ziścił>.

[КРУТОЙ]²⁰ **ФАНТОМас** ‘o nowym, bardzo drogim samochodzie marki Rolls-Royce Phantom, który kupił mieszkający w USA kompozytor rosyjski Igor Krutoy (Игорь Крутой)’: *На шикарном ROLLS-ROYCE PHANTOM*

²⁰ Niewykluczone, że wyraz *Крутой* jest tu kalamburem ogrywającym nazwisko kompozytora i przymiotnik o znaczeniu: ‘nadzwyczajny, pozostawiający po sobie silne wrażenie – tu: o samochodzie artysty’.

музыкант развезжает по побережью Майами (ТД 10/12/9) – [Роллс Ройс Фантом + Фантомас ('nieuchwytny przestępca, bohater filmu pod takim samym tytułem, znany z maskowania twarzy i jazdy eleganckim samochodem'). <Kontaminat, oznaczający nadzwyczajny samochód kompozytora, jest aluzją do samochodu Fantomasa – równie drogiego i eleganckiego>.

Хеппи бёздэй ты Юз! 'o urodzinach rosyjskiego pisarza, mieszkającego na stałe w USA, Józka (Józefa) Aleszkowskiego' (МК 13/09/18) – хеппи бёздеј ты ю (*ang.* happy birthday to you – wszystkiego najlepszego z okazji urodzin) + Юз (Józ).

холод-д-д 'żartobliwe określenie chłodu z ciągiem głosek imitujących drżenie z zimna w celu wzmocnienia komicznego efektu': [*Где ты,*] **холод-д-д?** [*От жары можно спрятаться в... сауне!*] 'przegląd najoryginalniejszych sposobów radzenia sobie z upałami w Moskwie – jednym z nich jest seans w kriosauunie' (АиФ 30/10/35) – холод + д-д-д ('dźwięk przypominający drżenie z zimna').

ЦСКА НКЦИИ 'o nowym systemie kar w rosyjskim klubie piłkarskim ЦСКА Moskwa za naruszenie dyscypliny' (ТД 260/11/14) – ЦСКА ('rosyjski klub sportowy') + санкции.

Щенячий восторг 'o narodzinach na farmie w Niemczech 27 szczeniąt labradorów od dwóch samic' (ТД 45/12/3) – щенячий (szczenięcy) + телячий восторг (cielęcy zachwyty 'gwałtowna radość z powodu błahostek'). <Kontaminat oznacza radość z powodu narodzin tak wielu szczeniąt, co zapewne nie jest błahostką>.

[NADGRYŻ] **A DAM** 'wypowiedź w tzw. dymku na fotografii przedstawiającej dziewczynę i chłopaka stylizowanych na Adama i Ewę. Oboje są nadzy (zdjęcie ujmuje ich do połowy), dziewczyna w uniesionej dłoni trzyma jabłko, a z jej ramienia zwisa wąż. W tle widać egzotyczne rośliny. Fotografia zatytułowana jest *Nastoletnie kusicielki*' (Angora 34/14/11) – Adam ('według Biblii: pierwszy człowiek na Ziemi, którego Bóg stworzył na swoje podobieństwo') + a dam (dać). <Autor żartu sugeruje, iż dziewczyna odda się chłopakowi, jeśli ten ugryzie jabłko (jak biblijny Adam)>.

a przecież mi żar ... 'o ogromnych upałach w Polsce' (FTVN, 13.07.2010) – „A przecież mi żal ...” ('powtarzający się fragment w piosence B. Okudźawy „Aleksander Siergiejewicz Puszkina”) + żar. <Okazjonalizm wyraża znużenie upałem i tęsknotą za chłodem>.

AAaaaaaby [*zamówić magisterkę*] ‘wywiad z autorem licznych prac magisterskich, licencjackich, maturalnych, nawet doktoratów pisanych na zlecenie. Ich autor zamyka już ten rozdział, bo jest po prostu zmęczony’ (www.polityka.pl, 2.04.2012) – aaaaaaa (‘odgłos ziewania’) + aby. <Poprzez komponent wyrażający odgłos ziewania kontaminat sugeruje zmęczenie, znużenie autora pisaniem prac na zlecenie>.

alko-mat ‘o odmiennych wskazaniach alkomatów, którymi badano wojewodę małopolskiego Stanisława Kracika – pierwszy z nich wykazał niewielką zawartość alkoholu we krwi wojewody, drugi, bardziej precyzyjny, nie wykazał zawartości alkoholu’ (FTVN, 15.01.2011) – alkomat + mat (*arab.* ‘umarł’, *sport.* ‘w szachach: posunięcie uniemożliwiające obronę króla, kończące grę’). <Kontaminat konotuje złą jakość alkomatu>.

auto-reklama ‘o nowym salonie samochodowym w Genewie i nowych modelach samochodów’ (FTVN, 1.03.2011) – autoreklama (‘reklama własnej osoby lub firmy’) + auto + reklama. <Salon samochodowy w Genewie prowadzi autoreklamę. Kontaminat zbudowany jest na homonimii wyrazu *auto*, oznaczającego ‘samochód’ oraz ‘pierwszy człon wyrazów złożonych nazywających czynność skierowaną ku wykonawcy lub rezultat takiej czynności’, USJP, t. A–J, s. 151>.

(bez)ruch ‘o możliwości upadku partii „Ruch Poparcia Palikota”, ponieważ Janusz Palikot nie złożył sprawozdania z działalności partii, co może spowodować wykreślenie jej z rejestru’ (FTVN, 27.04.2011) – Ruch (Poparcia Palikota) + bezruch. <Możliwe, iż partię „Ruch Poparcia Palikota” czeka bezruch (jeżeli zostanie rozwiązana). Kontaminat zbudowany jest na homonimii rzeczownika *ruch* – oznaczającego zarówno zmianę położenia, jak i nazwę partii>.

BIG BETH ‘żartobliwa propozycja zmiany nazwy wieży zegarowej w Londynie z okazji 60-lecia panowania królowej Elżbiety’: *BIG BEN zmieni nazwę na BIG BETH?* (PNŚ TVP2, 4.06.2012) – Big Ben + Beth (‘zdrobnienie od Elizabeth’).

Brangelina ‘Angelina Jolie i Brad Pitt’: *Na pierwszej linii frontu paparazzich znalazła się Brangelina, czyli małżeństwo Angelina Jolie + Brad Pitt, choć w salach recepcyjnych Hiltona znaleźli się wyłącznie towarzyszy* (EI 13/09/52) – Brad + Angelina.

BrzydUla ‘tytuł serialu komediowego z główną bohaterką o imieniu Ula, emitowanego w telewizji TVN od 6 października 2008 r. do 22 grudnia 2009 r.’ – brzydula + Ula.

Cała wiedza w ręce mas ‘o Wikipedii, która potrzebuje wsparcia finansowego’: *Stworzyłem 2463 artykuły w Wikipedii. Wszystkie za darmo – tak zaczyna swój apel Alan Sohn, jeden z autorów Wikipedii. Sohn apeluje o wsparcie dla Wikipedii, która potrzebuje 28 mln dolarów, żeby opłacić 95 pracowników i 679 wynajmowanych serwerów* (Wprost 1/12/68) – „Cała władza w ręce rad” (‘hasło Rewolucji Październikowej – słowa wypowiedziane przez Lenina’) + wiedza + mas. <Wikipedia przekazuje całą wiedzę ludziom (masom) za darmo, dlatego też prosi o pomoc>.

cenka opada ‘o wyprzedażach w USA’ (FTVN, 27.11.2010) – cenka (cena) + szczeka opada (‘koś jest zdumiony, zaskoczony czymś, zwykle niemiłe’). <Wyprzedaże powodują ogromne zaskoczenie niskimi cenami>.

Co w PSL piszczy? ‘spekulacje na temat ewentualnego powrotu „niezniszczalnego” Waldemara Pawlaka do PSL, a także siły w partii Janusza Piechocińskiego i samej partii w koalicji’: *Zazwyczaj kiedy polityk ponosi klęskę, to ponosi ją ostatecznie. Ale jest dwóch ludzi, którzy sztukę powrotów opanowali, powiedzmy, do perfekcji – Leszek Miller i Waldemar Pawlak. Od dwudziestu lat trudno sobie wyobrazić, by kiedyś nie miał być znowu prezesem. Jak silny w partii jest Janusz Piechociński i jak silny jest PSL w koalicji?* (WTVP1, 26.09.2013) – co w trawie piszczy (‘co słyhać w danej sprawie’) + PSL (Polskie Stronnictwo Ludowe).

Czy leci z nami Snowden? ‘o daremnym oczekiwaniu przez dziennikarzy na pokładzie samolotu lecącego z Moskwy na Kubę Edwarda Snowdena – byłego agenta CIA, który ujawnił tajemnice amerykańskich służb specjalnych’ (FTVN, 24.06.2013) – „Czy leci z nami pilot?” (‘amerykańska komedia z 1980 r., parodiująca filmy katastroficzne’) + Snowden.

Dolly patron ‘o wizycie w warszawskim Centrum Nauki Kopernik prof. Keitha Campella, jednego z dwóch naukowców, którzy w latach 90. XX wieku sklonowali pierwszego ssaka – słynną owcę Dolly’ (FTVN, 23.02.2012) – Dolly Parton (‘słynna amerykańska piosenkarka, której imieniem nazwano sklonowaną owcę Dolly’) + patron (‘osoba lub instytucja opiekująca się kimś, czymś; opiekun, protektor, obrońca’). <Kontaminat żartobliwie nazywa twórcę owcy Dolly jej patronem. Ogrywane jest tu nazwisko innego patrona – Dolly Parton, której imieniem nazwano sklonowaną owcę>.

eufo-Rio ‘o karnawale w Rio de Janeiro’ (FTVN, 19.02.2012) – euforia + Rio (‘skrót od Rio de Janeiro’). <Okazjonalizm konotuje radość, euforię towarzyszącą karnawałowi>.

Gnomeo i Julia ‘tytuł amerykańskiego filmu animowanego o ogrodowych porcelanowych krasnalach, którego fabuła oparta jest na dramacie Williama

Szekspira „Romeo i Julia” (reklama filmu, TVP1, 3.05.2011) – gnom + Romeo i Julia.

go. win! ‘o kandydowaniu na stanowisko przewodniczącego PO (Platforma Obywatelska) Jarosława Gowina, który jest kontrkandydatem Donalda Tuska’ (FTVN, 27.06.2013) – Gowin + go (*ang.* idź) win (*ang.* zwyciężaj). <Kontaminat – idź i zwyciężaj! – jest żartobliwą zachętą dla Jarosława Gowina do walki o przywództwo w Platformie (choć jego zwycięstwo jest raczej wątpliwe wobec popularności Donalda Tuska)>.

hau are you ‘o psie pary prezydenckiej – Marii i Lecha Kaczyńskich’ (FTVN, 22.12.2009) – hau (‘wykrzyknik naśladujący dźwięk wydawany przez szczekającego psa’) + how are you (*ang.* jak się masz?).

Hollarkozy ‘o duecie kandydującym na prezydenta Francji: F. Hollande i N. Sarkozy’: [Między Sarkollandem a] **Hollarkozym**: *W niedzielę Francuzi wybierali nowego prezydenta. Czy najlepiej będzie, jeśli władzę obejmie postać melodramatyczna, czy człowiek znikąd? A może powinni rządzić obaj?* (www.przekrój.pl, 4.05.2012) – Hollande + Sarkozy.

Jak cię widzą, tak ci płacą ‘według Amerykanów wynagrodzenie zależy od wyglądu zewnętrznego’: *Amerykanie twierdzą, że ładni zarabiają lepiej. Jednak specjaliści od rynku pracy uważają, że najważniejsze jest dopasowanie się do konwencji określających, jak na danym stanowisku powinno się wyglądać* (www.wprost.pl, 19.09.2013) – jak cię widzą tak cię piszą (‘ludzie oceniają innych po ich wyglądzie’) + płacą.

Jak rząd da, [*uruchomimy kredyty*] ‘banki udzielą kredytów przedsiębiorcom w dobie kryzysu, jeśli otrzymają większe wsparcie rządu’ (GW 19/09/23) – jak Bóg da (‘jeżeli wszystko dobrze się ułoży’) + rząd.

Jak trwoga, to do PKO BP ‘o zapowiedzi wypłacenia całego zysku akcjonariuszom przez prezesa PKO BP’: *Analitycy i ekonomiści szukają rozwiązania zagadki megadywidendy PKO BP. Od kiedy w poniedziałek prezes PKO BP Jerzy Pruski ogłosił chęć przekazania akcjonariuszom całego zysku (2,9 mld zł), a następnie wyemitowania nowych akcji za 5 mld zł, bank jest pod stałym ostrzałem NBP i KNF* (GW Łódź 135/09/28) – jak trwoga, to do Boga (‘dopiero nieszczęście, krytyczna sytuacja skłaniają ludzi do modlitwy’) + PKO BP (PKO Bank Polski). <Nagłówek zachęca do kupowania akcji w PKO BP w obliczu nieszczęść lub krytycznych sytuacji. Zakup akcji gwarantuje później zysk>.

k(l)asa: *Stewardesy to mają dobrze... Mają facetów od razu posegregowanych według k(l)asy* („Krótkie”, Angora 31/11/38) – kasa + klasa.

[Walka z] **(kło)potem** ‘o walce z potem, który jest jednocześnie kłopotem’ (TI 31/09/37) – potem + kłopotem.

Kobiety do Brukseli ‘o tym, które z pań z poszczególnych partii politycznych będą startować do Europarlamentu’ (GW 77/09/6) – Kobiety na traktory! (‘jedno z haseł stalinowskiej propagandy lat 50. XX w., promujących model kobiety, której pole aktywności nie ograniczało się do macierzyństwa i pracy w gospodarstwie domowym, lecz obejmowało także produkcję przemysłową i działalność społeczną’) + do Brukseli.

Kobiety na tramwaje, [bo pora w MPK złagodzić obyczaje] ‘o kobietach, które szkolą się na motorniczych’ (DŁ 12/09/8) – Kobiety na traktory! (‘jedno z haseł stalinowskiej propagandy lat 50. XX w., promujących model kobiety, której pole aktywności nie ograniczało się do macierzyństwa i pracy w gospodarstwie domowym, lecz obejmowało także produkcję przemysłową i działalność społeczną’) + tramwaje.

koło i wesoło ‘o mężczyźnie, który jest przewodniczącym koła gospodyń wiejskich w Potrzebanowie’ (FTVN, 29.01.2011) – koło gospodyń wiejskich + „Goło i wesoło” (‘program rozrywkowy oparty na zasadzie ukrytej kamery’). <Mężczyzna w roli gospodyni wiejskiej to niecodzienna, komiczna sytuacja>.

KONTRA(KT) ‘o proteście pielęgniarek przeciw zatrudnianiu na kontrakt’ (FTVN, 21.03.2011) – kontra (‘sprzeciw’) + kontrakt.

Krak(r)over ‘kategoryczny sprzeciw władz Krakowa dla pomysłu poruszania się urzędników rowerami. Istnieje wiele argumentów przeciw pomysłowi, m.in. przepisy BHP nakazujące ładny wygląd (i zapach) czy czas załatwiania spraw’ (FTVN, 23.07.2012) – Kraków + to be over (*ang.* ‘skończyć się, zakończyć się’) + rower.

Króliki licealne ‘o absolwentach gimnazjów (2012 r.), których, jako pierwszy rocznik, objęła nowa reforma szkolnictwa. Rocznik ten trafi do zupełnie odmienionego liceum i będzie zdawał nową maturę, o której niewiele dziś wiemy’: *Dla twórców tej reformy to szansa dla polskiej szkoły, dla przeciwników – ostateczna destrukcja systemu ogólnej edukacji* (Wprost 17/12/34) – króliki doświadczalne (królik doświadczalny *żart.* ‘człowiek, który pierwszy wypróbowuje coś’) + licealne. <Młodzież z tego rocznika – to swego rodzaju króliki doświadczalne>.

love (s)tory ‘o miłosnych przygodach z koleją w tle. O różnych przygodach na dworcach kolejowych, np. spóźnieniu się młodej pary na własny ślub’ (FTVN, 17.08.2011) – love story (*ang.* historia miłości; *gen.*: krótka powieść Ericha Segala, na podstawie której nakręcono melodramat produkcji USA) + tory.

[*Polala się niejedna*] **ŁESK-a** ‘o tym, że Łódź nie będzie Europejską Stolicą Kultury (ŁESK) w 2016 r., co zapewne jest smutną wiadomością dla organizatorów i mieszkańców miasta’: *Łódź nie będzie Europejską Stolicą Kultury w 2016 roku. [...] Smutna refleksja – może oprócz reklamy i PR-u trzeba mieć dobry produkt do sprzedania* (PDŁ 241/10/12) – ŁESK (Łódź Europejska Stolica Kultury) + łezka.

(**Mem**)ento ‘o internetowych żartach zwanych memami – jako swoistym memento (w kontekście ostatniej porażki polskiej reprezentacji w meczu ze Słowacją jako „debiutu” nowego selekcjonera Adama Nawalki): *Już chyba nie ma wydarzenia czy zjawiska, którego nie dałoby się obrócić w internetowy żart zwany memem. To nowa forma satyry. I trzeba przyznać, że niektórym pomysłowości nie brakuje. Prześmiewcze komentarze do rzeczywistości pojawiają się jeden za drugim, najczęściej po politycznych i sportowych porażkach. Kadra zawodzi, ale reprezentacja internautów daje z siebie wszystko* (WTV P1, 16.11.2013) – memento (łac. pamiętaj, podn. ‘rodzaj ostrzeżenia, przestrogi’) + mem (‘żart internetowy’).

Merkozy ‘o francusko-niemieckim duecie: Merkel–Sarkozy’: *Okazało się, że to nie z powodu imprez bunga-bunga Silvio Berlusconi straci urząd. Przyczyną są żądania formułowane przez francusko-niemiecki duet znany jako Merkozy, któremu wtórują rynki finansowe, zdeterminowane, by usunąć ze stanowiska najdłużej urzędującego szefa w Europie („Berlusconi już na wylocie”, PDŁ 262/11/9) – Merkel + Sarkozy.*

„MISSja specjalna” ‘wywiad z małą Weroniką, która gra w wielu serialach, reklamach, bierze udział w sesjach zdjęciowych i udziela wywiadów’ (FTVN, 29.08.2009) – miss + misja specjalna (‘powołanie, posłannictwo’; także ‘tytuł programu publicystycznego o charakterze śledczym emitowanego w TV P1 w latach 2005–2010’). <Kontaminat wskazuje na to, że życie małej Weroniki, godne życia miss, jest jej powołaniem. Ponadto, poprzez aluzję do programu publicystycznego o charakterze śledczym, sugeruje taki sam charakter rozmowy z dziewczynką>.

Na wieki wieków enter. [*Już do 2 mln Polaków Słowo Boże dociera przez Internet*] ‘o modlitwach przez Internet’: *W Internecie znajduje się wiele stron z konkretnymi wskazówkami do modlitwy. Znajdziemy nie tylko internetowy brewiarz, ale też czytania mszalne do odsłuchiwania na komórce czy mp3* (Polityka 2/12/90–91) – Na wieki wieków. Amen (‘zwyczajowa odpowiedź na pozdrowienie: Niech będzie pochwalony Jezus Chrystus’) + enter (‘klawisz, którego naciśnięcie powoduje przesłanie informacji do komputera’).

[*Skończyło się przynajmniej życie*] **na własną łapę** ‘o schwytaniu bezpańskiej niedźwiedzicy w okolicach Przemyśla’ (wyp. dziennikarza, FTVN, 29.01.2010) – na własną rękę (‘samodzielnie, na własną odpowiedzialność’) + łapę. <Komponent *łapa* w żartobliwej kontaminacji wskazuje na „bohatera” komunikatu – zwierzę>.

Nie-dzielný kierowca ‘program telewizji Puls emitowany w 2008 r. – nowa edycja programu „Najgorszy polski kierowca” – niedzielny kierowca (‘niedoświadczony kierowca, jeżdżący samochodem rzadko, zwykle w dni świąteczne’) + nie dzielný (‘nie odważny’).

NIE-LOT ‘o Boeingu 767, którym kapitan Tadeusz Wrona awaryjnie lądował 5 miesięcy temu, a który już nie poleci w barwach LOT. Jego naprawa jest nieopłacalna, a powrót do floty niemożliwy’ (FTVN, 5.04.2012) – nielot (‘ptak pozbawiony zdolności latania’) + lot + LOT (Polskie Linie Lotnicze). <Sens kontaminatu: boeing 767 w barwach LOT utracił zdolność latania – aluzja do ptaka-nielota>.

[*Stewardessa – zawód*] **(nie) wyłącznie** [*dla kobiet*] ‘o mężczyznach – stewardach’ (PNŚ TVP2, 24.02.2011) – wyłącznie + niewyłącznie.

Oczekiwana zmiana miejsc ‘o zaprzysiężeniu prezydenta-elekta Baracka Obamy’ (WTVP1, 19.01.2009) – oczekiwana + „Nieoczekiwana zmiana miejsc” (‘amerykańska komedia filmowa’). <Kontaminat sugeruje, iż świat oczekuje zmiany na stanowisku prezydenta Stanów Zjednoczonych, czyli źle ocenia Georga W. Busha>.

ortopedzio: – *Byłem u znajomego ortopedzia, który powiedział, że to może być niebezpieczne* („Kabaret Laskowik & Malicki”, TVP Polonia, 25.10.2009) – ortopeda + pedzio (*lekcew. homoseksualista, pederasta*, SPP, s. 166).

Ostatnia łada ratunku ‘o bardzo dobrze sprzedających się samochodach „Łada” w Rosji, co może być ostatnią deską ratunku dla stojącego na skraju bankructwa producenta samochodu’ (FTVN, 27.08.2010) – ostatnia deska ratunku (‘coś, co może uratować lub ktoś, kto może pomóc w trudnej sytuacji’) + „Łada”.

Pakozetka ‘o nowym programie w telewizji, który poprowadzi Katarzyna Pakosińska. Swoich gości będzie usadzać na kozetce’: *Katarzyna Pakosińska została gospodynią nowego talk-show, w którym na swoją kozetkę zaprosi sławnych panów. Wszystko po to, by namówić ich do intymnych zwierzeń* (EI TV Pilot, 4–10 maja 2012) – Pakosińska + kozetka.

pan Kiewicz: *Jeszcze w czasach carskich poszedł Józef Pankiewicz do urzędu załatwić jakąś sprawę. – Wasza familia? – pyta urzędnik. – Pankiewicz – usłyszał*

odpowieź. – Dobrze, dobrze, każdy Polak to pan. Piszy: Kiewicz – zwrócił się do kancelisty (Żarty, Angora 34/12/38) – Pankiewicz + pan Kiewicz.

Pigułka zwana pożądaniem ‘o tym, że żeńska wersja viagry pojawi się w sprzedaży już w przyszłym roku’ (Newsweek 26/09/51) – pigułka + „Tramwaj zwany pożądaniem” (tytuł filmu amerykańskiego’).

Piłka mroźna ‘o tym, jak się gra na mrozie i przy jakiej temperaturze odwoływane są mecze’ (WTVP1, 1.12.2010) – piłka nożna + mroźna.

PO [*debacie*] ‘o zakończonej debacie kandydatów na prezydenta RP z ramienia PO – Radosława Sikorskiego i Bronisława Komorowskiego’ (FTVN, 22.03.2010) – PO (Platforma Obywatelska) + po.

[*problem*] **pobączny** ‘o nowym gadżecie – drewnianym bączku – prezencie na polskie przewodnictwo w UE. Gadżet wydaje się drugorzędną (poboczną) sprawą, gdyż najważniejsze jest nasze przewodnictwo w UE. Politycy tymczasem za bardzo zajmują się gadżetem’ (FTVN, 16.02.2011) – poboczny + bączek.

pobolewa głowa państwa kogoś ‘parodia Anny Fotygi – szefowej kancelarii prezydenta Lecha Kaczyńskiego’: *Ja mam tu ze sobą aspirynę, gdyż od czasu do czasu pobolewa mnie głowa państwa* („Szymon Majewski Show” TVN, 3.05.2008) – pobolewa (głowa) + głowa państwa (‘prezydent’).

Poczytaj mi Obama ‘Barack Obama czyta dzieciom’ (FTVN, 18.12.2010) – „Poczytaj mi mamo” (‘seria wydawnicza książek dla dzieci’) + Obama.

Polacy nie gęsi swoje trąby mają ‘o popularnych trąbach wuwuzelach na mistrzostwach świata w piłce nożnej w RPA, których od dawna używają też Polacy’ (FTVN, 26.06.2010) – A niechaj narodowie wżdy postronni znają, iż Polacy nie gęsi, iż swój język mają (‘sentencja Mikołaja Reja będąca apelem o tworzenie literatury w języku ojczystym, a nie po łacinie’) + trąby. <Sens kontaminacji: Polacy nie są gorsi od innych – mają swoje własne trąby wuwuzele>.

Poloneza czas kończyć ‘o końcu samochodów marki „Polonez” w służbie policji’ (FTVN, 11.05.2009) – „Poloneza czas zacząć [...]” (‘fragment XII Księgi „Pana Tadeusza” A. Mickiewicza’: *Poloneza czas zacząć – Podkomorzy rusza, I zlekka zarzuciwszy wyloty kontusza, I wśsa podkręcając, podał rękę Zosi, I skłoniwszy się grzecznie w pierwszą parę prosi*) + kończyć. <Żartobliwa kontaminacja zbudowana jest na homonimii rzeczownika *polonez* oznaczającego nazwę tańca oraz nazwę własną – markę samochodu>.

Polskie [*hasło Platformy*] ‘Postaw na Polskę’ – z takim hasłem Platforma Obywatelska pójdzie do czerwcowych wyborów’ (PDŁ 106/09/13) – PO (Platforma Obywatelska) + polskie.

Polsylwania ‘Polska jako ojczyzna wampirów z aluzją do Transylwanii, z którą nierozzerwalnie związany jest jeden z najsłynniejszych wampirów – Drakula’: [Krwiopijcy] z **Polsylwanii** ‘o komiksach w Polsce, w tym o komiksach z udziałem wampirów’: *Na końcu klasyka: „Bezdomne wampiry” (Kultura Gniewu) Tadeusza Baranowskiego. Znajdziemy tu w jednym tomie historie o wędrówkach prowincjonalnych i niezdarnych krwiopijców z Polsylwanii pochodzące z lat 1985–2009* (Polityka 11/12/87) – Polska + Transylwania.

ponglish ‘żartobliwa nazwa slangu polsko-angielskiego, jakim posługują się Polacy mieszkający i pracujący w krajach anglojęzycznych’: [Du ju spik] **ponglish**: ‘o nawyku spolszczania angielskich wyrazów przez Polaków mieszkających w Anglii w rozmowach między sobą’: *Polacy za anglojęzyczną granicą różnie radzą sobie z mówieniem. Rzuceni na głęboką wodę, zazwyczaj muszą biegle opowiadać obcą mowę. Nawet ci najambitniejsi ulegają jednak pokusie spolszczania obcych wyrazów, gdy rozmawiają między sobą. Tak rodzi się nowy niby-język, zwany żartobliwie ponglish* (Angora 42/11/15) – polish + English.

Po nitce do seDNA kłębka ‘o roli lekcji biologii w tajwańskiej szkole, na której omawiano grupy krwi, co doprowadziło do rozvodu rodziców jednego z uczniów. Okazało się bowiem, że chłopiec nie jest synem mężczyzny, którego uważał za ojca. Wątpliwości chłopca wzbudził fakt, że ma inną grupę krwi niż jego rodzice’ (Angora, 4/12/34) – po nitce do kłębka (‘wyjaśnić coś przez cierpliwe śledzenie szczegółów jakiejś sprawy’) + dojsć do sedna (‘dojść do istoty czegoś’) + DNA (‘kwas deoksyrybonukleinowy pełniący rolę nośnika informacji genetycznej organizmów żywych’). <Sens okazjonalizmu: przez cierpliwe śledzenie szczegółów związanych z DNA i grupami krwi, chłopiec doszedł do sedna sprawy – czyli prawdy o swoich rodzicach>.

POrządki ‘o obradach PO w Jachrance, na których Donald Tusk przemawiał do członków partii bez karcenia, łagodnie, z miłością – celem obrad bowiem było zwanie szeregow przed wyborami’ (FTVN, 18.03.2011) – PO (Platforma Obywatelska) + porządki.

PoTok [łez] ‘o rezygnacji Ewy Wanat z funkcji dyrektora Radia Tok FM i jej smutku związanym z tym faktem’: *Ja ryczałam i oni ryczeli – wspomina na gorąco Ewa Wanat, która właśnie rozstała się z fotelem dyrektorki Radia Tok FM. Zaskoczeni byli i słuchacze i zespół* (Wprost 19/12/38) – potok (‘duża ilość płynącej szybko cieczy, płynu, tu: łez’) + Tok [FM].

ReAnimacja ‘międzynarodowy festiwal animacji (ożywianie animacji). Na jednym z plakatów festiwalowych widnieją stopy przywróconego do życia

człowieka z kawałkiem taśmy filmowej na palcu, człowiek ten zaś przypomina bohatera filmów rysunkowych': [Bez] **ReAnimacji** [sto lat animacji]: W 2010 roku nie odbędzie się w Łodzi festiwal ReAnimacja. Ma wrócić po rocznej przerwie (PDL 11/10/12) – reanimacja (med. 'przywracanie do życia osoby znajdującej się w stanie śmierci klinicznej; ożywianie') + animacja.

samo lot 'o myśliwcu F16, który wystartował na Florydzie bez załogi': Teraz F16 w akcji: start, lot i lądowanie. Wszystko jak w każdej misji tyle, że tym razem kokpit pusty, a „F” leci bez pilota. Na Florydzie jeden z najlepszych i najpiękniejszych myśliwców świata opakowali czujnikami i puścili w powietrze bez załogi (FTVN, 26.09.2013) – samolot + samo + lot.

Sarkollande 'o duecie kandydującym na prezydenta Francji: N. Sarkozy i F. Hollande': [Między] **Sarkollandem** [a Hollarkozym]: W niedzielę Francuzi wybierali nowego prezydenta. Czy najlepiej będzie, jeśli władzę obejmie postać melodramatyczna, czy człowiek znikąd? A może powinni rządzić obaj? (www.przekrój.pl, 4.05.2012) – Sarkozy + Hollande.

Sejm – sorry 'o wzajemnym przeproszaniu w sejmie' (FTVN, 25.09.2009) – sejm + I'm sorry (ang. przepaszam, przykro mi).

Słowo się rzekło i masz babo placek. Nakarm nim, [proszę], **kobyłkę**, [a ja w tym czasie dokończę wróżenie] 'kontaminacja zaobserwowana w tekście artykułu pt. „Horrorskop 2012 (część druga i ostatnia)”, nawiązująca do obietnicy autora (Grzegorz Markowski) dokończenia przepowiadania przyszłości (horoskopu) polskim politykom na rok 2012. Autor zaczął przedstawianie horoskopu w części pierwszej, zatytułowanej „Horrorskop 2012”' (Wprost 2/12/97) – Słowo się rzekło, kobyłka u płota (płotu) ('dana obietnica musi być spełniona') + masz babo placek (pot., ekspres. 'zwrot wyrażający zaskoczenie, najczęściej przez coś niepożądanego'). <W kontaminacji współwystępuje przenośne (frazologiczne) i dosłowne (nakarm plackiem kobyłkę) znaczenie ogrywanych frazeologizmów. Autor musi spełnić daną obietnicę (dokończenie wróżenia), choć wydaje się tym zaskoczony>.

PiS powszechny 'o zawiązaniu nowego klubu „Solidarna Polska” przez zwolenników wykluczonego z PiS Zbigniewa Ziobry. Twierdzą oni, że nadal są członkami PiS i chcą zalegalizować klub u marszałka sejmu' (FTVN, 7.11.2011) – spis powszechny ('spis ludności i mieszkań') + PiS (Prawo i Sprawiedliwość). <Kontaminat oznacza spis, czyli listę posłów PiS tworzących nowy klub>.

SzymOnet [komentuje] 'komentarze Szymona Majewskiego na Onet.pl' (www.onet.pl, 16.11.2009) – Szymon + Onet.

„Szymorning” ‘tytuł porannej audycji, jaką w Radiu Eska prowadzi Szymon Majewski, czyli poranek Szymona’: *Od marca br. prowadzi w Radiu Eska poranną audycję „Szymorning”. Początkowo słuchacze z oporami przyjmowali jego dowcipy. Najwyraźniej jednak musieli je zaakceptować, skoro audycja przetrwała, a Majewski powróci do niej jesienią* („Fakt ‘Gwiazdy’” 32/12/12) – Szymon + morning (*ang.* poranek, ranek).

Tatastrofa ‘tytuł filmu komediowego na „Disney Channel” z dn. 22.08.2011’: *Bohater filmu jest autorem bestsellerów. Córką po rozwodzie rodziców stara się zwrócić na siebie jego uwagę. Na zlocie fanów pisarz zostaje porwany. Córką musi wykazać odwagę wobec zaistniałej sytuacji* (EI TV Pilot, 19–25 sierpnia 2011) – tata + katastrofa.

Trawka niezgody ‘o legalizacji marihuany przez PO (Platforma Obywatelska) przy zdecydowanym sprzeciwie PiS (Prawo i Sprawiedliwość)’ (WTVPI, 1.04.11) – trawka + kość niezgody (‘przyczyna, przedmiot sporu, konfliktu’).

VATowanie [*budżetu*] ‘o konieczności podniesienia podatków w obliczu kryzysu’ (FTVN, 23.06.2009) – VAT (‘podatek od towarów i usług doliczany do ich ceny’) + windowanie (‘zwiększanie cen, kosztów, podnoszenie opłat, podatków’).

Volksdorsz: – *Jak się nazywa dorsz, który uciekł z polskiego łowiska na niemieckie?* – Volksdorsz („Krótkie”, Angora 36/11/38) – folksdojcz (volksdeutsch niem. ‘w okresie okupacji hitlerowskiej: osoba wpisana na listę osób pochodzenia niemieckiego, mających znaczne przywileje w stosunku do ludności polskiej’) + dorsz.

[*Wzrok można stracić szybko. Bardzo szybko*]. **W okadźgnienu** („Krótkie”, Angora 31/11/38) – w okamgnieniu + dźgnięcie.

Woda prześwięcona ‘o propozycji usunięcia wody święconej z kościołów w Chelmsford przez biskupa anglikańskiego, w celu zapobieżenia rozprzestrzenianiu się wirusa świńskiej grypy’ (Angora 36/09/34) – woda święcona + prześwięcona (prześwięcić kogoś *pot.* ‘wygonić’, PSWP, s. 83). <Kontaminat zbudowano na ogrywaniu przymiotnika *święcony* jako składnika wyrazu *prześwięcony* ‘wygoniony’ oraz komponentu frazemu *woda święcona* w zn. ‘poświęcony przez kapłana, przeznaczony do celów sakralnych’>.

WWWkurzeni [*na Acta*] ‘o proteście internautów przeciw Acta (*pol.* ‘umowa handlowa dotycząca zwalczania tzw. piractwa medialnego’): *Ataki na polskie serwisy rządowe, największe w kraju od lat demonstracje – to protest przeciw ACTA – międzynarodowej umowie, która w założeniach ma walczyć z piractwem,*

ale – jak twierdzą protestujący – może stać się narzędziem do odcinania użytkowników od sieci, zmuszania operatorów do monitorowania milionów osób, karania za najbardziej błahe przypadki (<http://wyborcza.pl>, 23.01.2012) – WWW ('ogólnosiwiatowa sieć internetowa') + wkurzeni.

Z kuszą na ramieniu 'o wyprawie Władimira Putina na wieloryba. Na pytanie, czy nie boi się, odpowiedział, że życie w ogóle jest niebezpieczne' (FTVN, 26.08.2010) – z duszą na ramieniu ('bardzo się bać') + kuszą. <Kontaminat sugeruje, że Władimir Putin boi się wyprawy z kuszą na wieloryba, chociaż nie odpowiedział wprost na pytanie>.

Za mundurem Polacy sznurem 'o popularności na polskim rynku umundurowania pochodzącego z magazynów armii USA' (Angora 36/09/24) – za mundurem panny sznurem ('wojskowi mają powodzenie u kobiet') + Polacy.

ZAKUPOPOLACY 'tajemnice wyprzedaży – na co uważać na wyprzedażach, jak znaleźć prawdziwą okazję. O poświętecznych „megapromocjach” w sklepach i ich prawdziwym obliczu': *W sklepie z odzieżą uważaj na używane ubrania. W elektronicznym nie daj się przerobić na wystawowe okazje. A u jubilera wszystko licz* (GW 6/14/1, 20–21) – zakupoholicy ('uzależnieni od zakupów') + Polacy. <Okazjonalizm uznaje Polaków za zakupoholików, zwłaszcza w okresie wyprzedaży i „megapromocji”>.

Zatoka lodowcowa 'o zamrożonej Zatoce Gdańskiej' (WTV P1, 24.02.2011) – zatoka + epoka lodowcowa ('epoka w dziejach ziemi charakteryzująca się wielkim zlodowaceniem, które objęło ogromny obszar kuli ziemskiej'; także 'tytuł amerykańskiego filmu animowanego').

Ziew natury 'o granicach politycznej wytrzymałości – ziewaniu premiera Donalda Tuska podczas spotkania z opozycją i zmęczeniu Ludwika Dorna': *Czy Sejm to miejsce, w którym zasypia się szybciej, czy poselskie przemówienia działają jak najlepszy środek na sen i czy napinanie się jest sposobem, by w środku ważnej debaty nie ziewać jak na nudnym filmie* (FTVN, 23.02.2012) – ziewać (ziewanie) + zew natury ('impuls do działania mający swe źródło w czymś uosobieniu, temperamencie'). <Kontaminat żartobliwie sugeruje, że ziewanie wynika z natury człowieka i jest zapewne „impulsem” do... drzemki>.

Złoty dla zuchwałych 'o tym, że waluty drożeją i wartość złotego spada' (FTVN, 17.02.2009) – złoty + „Złoto dla zuchwałych” ('tytuł amerykańsko-jugosłowiańskiej komedii wojennej'). <Wobec spadku wartości złotego na zakup waluty czy kosztowności może pozwolić sobie tylko bardzo odważny, wiele ryzykujący człowiek>.

2.3.2.2. Kontaminacje żartobliwe z wyrazem aprobaty

АДская [свёкла]. [*Нормализует давление, усилит потенцию*] ‘o odkryciu leczniczych właściwości buraka jako środka obniżającego ciśnienie (skrót АД) i zwiększającego potencję’: *Британские учёные обнаружили новое, абсолютно натуральное средство для снижения артериального давления (АД), которое может себе позволить каждый. К тому же скоро этот чудо-препарат созреет у нас на огородах. Это обычная свёкла...* (АиФ 30/10/32) – АД (ciśnienie tętnicze) + адская (diabelska, czyli ‘nadzwyczajna’). <Burak to diabelskie (nadzwyczajne) warzywo ze względu na wymienione wyżej właściwości>.

АлкоГОЛЬ на выдумку хитёр ‘o nowym gatunku wódki o mocy 20%, jaki wynaleźli koreańscy uczeni. Sekret trunku polega na tym, że zawiera on pewną ilość rozpuszczonego tlenu, co ma ułatwić organizmowi przyjmowanie alkoholu bez upicia się’ (АиФ 32/11/1, 36) – алкоголь + Голь на выдумки хитра (potrzeba jest matką wynalazków ‘trudna sytuacja lub brak czegoś zmusza do szukania nowych rozwiązań’). <Kontaminat sugeruje, iż potrzeba (dążenie do nie upijania się) spowodowała wynalezienie takiego trunku>.

БЕРИЛЛИАНТ ‘o wysokiej cenie za piłkarza Manchester United – Bułgara Dimitara Berbatowa, którą proponuje szefostwo klubu Anży Machaczkała’ (ТД 260/11/15) – Бербаатов + бриллиант (brylant). <Dimitar Berbatow jest cenny jak brylant>.

[Из] **ВАршавина** [в] **ДИКаньку**. [*Чья сборная долетит до середины Днепра?*] ‘tytuł na pierwszej stronie gazety „Argumenty i Fakty”, dotyczący mistrzostw Europy w piłce nożnej „Euro 2012” – zapowiedź artykułu na s. 6–7 pt. *ЕВРО и его видение. Сможет ли Адвокат довести сборную России до Киева, а её болельщиков до экстаза?* Tytułowi towarzyszy fotografia przedstawiająca postument z kapitanem drużyny Rosji Andriejem Arszawinem i trenerem Dickiem Advocaatem na tle stadionu piłkarskiego z reprezentacją Rosji. Obaj stylizowani są na Rzymian z okresu Cesarstwa Rzymskiego. Trener siedzi, opierając jedną rękę na piłce, a drugą trzymając się za słupek bramki. Arszawin wykonuje gest pozdrowienia rzymskiego – prawą ręką uniesioną w górę (gest ten jest pozdrowieniem zwycięzcy). Poniżej, na pomniku widnieje data 1612–2012’ (АиФ 24/12/1) – Варшава + Аршавин (‘kapitan drużyny rosyjskiej’), Дик (Адвокат ‘trener piłkarskiej reprezentacji Rosji’) + Диканька (‘osada miejska w obwodzie połtawskim na Ukrainie, uosabiająca tu Ukrainę – współgospodarza Euro 2012’). <Data na pomniku jest aluzją do zwycięstwa Rosjan nad Polakami w Bitwie pod Moskwą w 1612 r. oraz zapowiedzią takiego samego zwycięstwa

na Euro 2012. Daje ono nadzieję, a może nawet pewność na udział reprezentacji Rosji w finale Mistrzostw Europy – Euro 2012 w Kijowie (*Диканька*). Pewność zwycięstwa konotuje także postument (piedestał) z kapitanem drużyny i trenerem na fotografii>.

[*Москву перероят*] **вдаль и поперёк**. [*Метрополитен поставил будущее на карту: за 8 лет хотят построить 84 станции*] ‘władze Moskwy przedstawiły nowe plany rozwoju metra, w których planowane jest przerabianie już istniejących linii, przedłużanie, a także budowa nowych linii’ (МК 265/11/1, 4) – вдаль (w dal, tu: w przyszłość) + вдоль и поперёк (wzdłuż i wszерz). <Plan rozwoju metra (przekopania Moskwy wzdłuż i wszерz) sięga w przyszłość>.

ВПЕРЕД!

ВЕРНЫМ

ПУТЕМ! [*Страна верит Путину*] ‘o wiecu poparcia dla Władimira Putina przed wyborami prezydenckimi’: *Кандидат в президенты заметил, что ему хочется, чтобы в России было больше детей, здоровых. Он заявил, что в России никто не хочет, чтобы нам навязывали чужую волю. – Потому что мы народ-победитель, это есть в нас. Мы победим? – Да! – Конечно, мы победим, но нам недостаточно победы на выборах, – продолжил премьер. – Нам нужно смотреть дальше* (ТД 39/12/1–2) – ВВП (Владимир Владимирович Путин) + ВПЕРЕД ВЕРНЫМ ПУТЕМ [naprzód pewną drogą – tłum. K. R.]. <Dodatkowy, wizualizacyjny zabieg odpowiedniego ułożenia komponentów okazjonalizmu i wyróżnienia kolorem symbolizującym flagę Federacji Rosyjskiej pierwszych liter, będących skrótem nazwiska W. Putina konotuje go jako jedyną słuszną drogę dla Rosji>.

ВСЕ БУДЕТ ХОККЕЙ! ‘o spotkaniu Władimira Putina z legendami światowego hokeja, na którym premier zaproponował, aby Rosja była inicjatorem utworzenia Kontynentalnej Ligi Hokejowej. Miałoby to wzmocnić pozycję tego sportu’: – *Наша Континентальная хоккейная лига – еще слабый конкурент для НХЛ* [Национальная хоккейная лига – przyp. K. R.], *но она уже постепенно наращивает обороты и, я уверен, в какой-то перспективе сможет составить реальную хорошую здоровую конкуренцию для НХЛ*, – *заявил Путин* (ТД 40/12/2) – всё будет окей (wszystko będzie okej) + хоккей. <Autor kontaminatu żartobliwie zapewnia, że wszystko się uda, jeśli chodzi o inicjatywę W. Putina dotyczącą hokeja, a zwłaszcza Kontynentalnej Ligi Hokejowej>.

[*Чиновников*] **выведут на чистую монету**. [*В России стартует кампания по борьбе с привилегиями госслужащих*] ‘o walce z przywilejami

urzędników państwowych, polegającej na monetyzacji ulg (czyli zamianie ulg na pieniądze). W ten sposób zostanie ujawniona wielkość ulg: *Директор Центра социальной политики института макроэкономических исследований РАНХиГС Светлана Мисихина вообще против всяческих льгот, поскольку „деньги лучше, чем льготы, а льготы непрозрачны”* (Коммерсантъ 49/12/1) – вывести na czystą wodę ('zdemaskować') + принимать za чистую монету (przyjmować coś za dobrą monetę 'traktować czyjeś słowa, zamiary serio, uważać je za prawdziwe'). <Kampania zdemaskuje urzędników (poprzez ujawnienie wielkości ulg) i przyjmuje się ją za dobrą monetę w walce z przywilejami urzędników>.

[ПРЕТЕНДЕНТ НА] **ГЛАВНОЕ** [МЕСТО] 'o kandydacie na następcę następnika klubu CSKA – Vagnera Love, który przechodzi do innego klubu' (ТД 18/12/15) – главное [место] + Лав (Love). <Kontaminat sugeruje, że Vagner Love jest jednym z głównych piłkarzy CSKA>.

[У музейщиков] **дела идут на склад** 'o nowoczesnym muzeum historii Moskwy, które ma być otwarte w 2012 r. Ekspozycja ma się mieścić w kompleksie architektonicznym Магазин Провиантские (Провиантские склады)' (МК 282/08/3) – дела идут на лад (*pot., ekspres.* 'układa się coś, udaje') + склад (magazyn).

Дело пошло на «Ладу» 'o nagradzaniu weteranów bitwy pod Moskwą samochodami marki Łada Kalina': *Подмосковным ветеранам – участникам битвы за Москву начали вручать обещанные губернатором Борисом Громовым (Мытищинский район) автомобили «Лада-калина». Им вручили первые 24 автомобильных ключа. Кроме того на бензин добавили по 10 000 рублей* (МК 26/11/7) – дело пошло на лад (*pot., ekspres.* 'układa się coś, udaje') + «Ладу» («Лада» 'marka samochodu').

ДетсадОК! 'o znacznie większej liczbie przedszkoli, które zostaną oddane do użytku w 2012 r. w Moskwie (w porównaniu z rokiem ubiegłym)' (АиФ 7/12/23) – детсадок ('forma zdrobniała od *детсад* – przedszkole') + ОК ('dobry, porządkowy, do rzeczy'). <Zwiększenie liczby przedszkoli jest bardzo dobrą informacją, budzącą aprobatę, zadowolenie>.

«Дикое поле» чудес 'o filmie „Dzikie pole” («Дикое поле»), który otrzymał nagrody za najlepszą muzykę i scenariusz na festiwalu kina rosyjskiego „Kinotawr”, nagrodę specjalną na festiwalu w Wenecji i kilka innych nagród na festiwalach na całym świecie' (МК 291/08/10) – «Дикое поле» + поле чудес [в стране дураков] (Pole Dziwów [w Krainie Matołków] – tłum. J. Tuwim

– ‘miejsce, gdzie możliwe są wszelkie dziwne zjawiska, absurdy, cuda’, *gen.*: bajka Aleksego Tołstoja «Золотой ключик, или Приключения Буратино», RPSSS, s. 414). <Так wiele nagród świadczy o tym, że filmem „Dzikie pole” rządzą cuda i dziwy w pozytywnym znaczeniu>.

Динамотивация ‘kierownictwo klubu piłkarskiego „Spartak” obiecało swoim piłkarzom po 40 tys. \$ za zwycięstwo nad klubem „Dynamo” (ТД 250/11/15) – «Динамо» + мотивация. <Wysoka stawka za wygraną powinna zmotywować piłkarzy „Spartaka” do zwycięstwa nad „Dynamo”>.

ИНТЕРесное [*положение*] ‘ciekawa sytuacja – o meczu rosyjskiego klubu piłkarskiego CSKA z Interem Mediolan’: [В] **ИНТЕРесном** [*положении оказался ЦСКА, но выйти из него не смог*] ‘o przegranej rosyjskiego klubu piłkarskiego CSKA z Interem Mediolan w ćwierćfinale Ligi Mistrzów, co zadecydowało o pożegnaniu się klubu z wielkim futbolem. Jednakże, jak przekonywał trener drużyny Leonid Słucki, sam udział w tych rozgrywkach jest już wielkim osiągnięciem i promocją zespołu (stąd kontaminat oznaczający „ciekawą sytuację” z nazwą hiszpańskiego klubu)’ (АиФ 15/10/53) – **ИНТЕР** (‘klub piłkarski z Mediolanu’) + интересное.

[**НУЖЕН**] **КОЗЫРЬ** ‘zawodnik petersburskiego klubu piłkarskiego „Zenit” Konstantin Zyrianow – jako atut dla klubu piłkarskiego „Anży”, który próbuje pozyskać piłkarza. Klub ten gotów jest płacić Zyrianowowi 3 miliony euro na rok’ (ТД 252/11/14) – козырь (atut) + Зырянов.

Знай NASA ‘o wkładzie NASA w ratowanie górników chilijskich uwięzionych przez 2 miesiące pod ziemią’: *Итак, чилийские шахтеры на поверхности. Продвинутые методики NASA, помноженные на цепкий чилийский характер, дали результат, который превзошел самые смелые ожидания специалистов по выживанию* (Ог 41/10/36–37) – **знай наших!** (*pot., ekspres.* tacy jesteśmy, oto z kim macie do czynienia ‘wyrażenie satysfakcji, dumy lub samozadowolenia’) + NASA (‘amerykańska agencja kosmiczna – organ rządowy USA odpowiedzialny za planowanie, koordynację, realizację i finansowanie programu badań kosmicznych’). <Kontaminat wyraża dumę i satysfakcję z NASA – oto, jaka jest NASA!>.

Кластер звучит гордо ‘o planach budowy w podmoskiewskim Domodedowie największego w kraju kompleksu uniwersytecko-sportowego, tzw. „rosyjskiego Cambridge”’: *На 40 гектарах в подмосковном Домодедове планируется возвести самые крупные образовательный и спортивный комплексы в стране. Проект «российского Кембриджа» выглядит даже по английским*

меркам впечатляюще. На его создание собираются выделить 100 млрд рублей (www.odnako.org, 12.05.2013) – кластер + человек – это звучит гордо (‘słowa ze sztuki Maksyma Gorkiego „Na dnie”’).

КРАЕУГОЛЬНАЯ [*ПОДДЕРЖКА*] ‘o trosce Władimira Putina o wdowy i bliskich górników, którzy zginęli w kopalni „Raspadskaja”. Premier osobiście sprawdził, czy otrzymali oni wszelką pomoc od władz Kuzbasu’ (ТД 14/12/2) – краеугольный (kluczowy) + уголь. <Kontaminat sugeruje, iż W. Putin jest kluczowym oparciem dla rodzin zmarłych górników>.

КРОХАМЕЛЕОН ‘o najmniejszym kameleonie, jakiego znaleźli badacze na Madagaskarze. Jego długość wynosi 16 mm. Gatunek ten jest zagrożony wymarciem’ (ТД 41/12/3) – кроха (malec, maluszek, kruszyna) + хамелеон.

КУЦОЧЕК [*ДУШИ*] ‘rosyjski aktor Gosza Kucenko podarował córce na urodziny pierścionek swojej matki i zorganizował jej przyjęcie, co świadczy o ogromnej miłości aktora do córki (tym samym podarował jej część swego ducha)’ (Жизнь 8/12/23) – Куценко + кусочек (kawałeczek).

Лыжная тревога ‘o możliwych zagrożeniach bezpieczeństwa obiektów olimpijskich w Soczi – przyszłej stolicy Zimowych Igrzysk Olimpijskich, które okazały się fałszywym alarmem. O całkowitym ich bezpieczeństwie mogli przekonać się prezydent i premier w czasie zwiedzania dopiero co zbudowanego olimpijskiego obiektu w Krasnej Polanie – centrum narciarstwa „Roza Hutor”’ (Коммерсантъ 30/11/1) – лыжная (narciarska) + ложная тревога (fałszywy alarm).

[Чудо] **Майкопья**. [*Хирурги Адыгеи успешно вытащили из головы мужчины 2-метровую рейку*] ‘o cudzie, jakiego dokonali chirurdzy w mieście Majkop (Republika Adygei), wyciągając z głowy mieszkańca osady Hamyszki 2-metrową zaostrzoną listwę’ (АиФ 22/12/14) – Майкоп + копья (Dop. od *копьё* – włócznia, kopia).

MEMENTO MOORE ‘rosyjski muzyk Sergiej Woronow na śmierć Gary Moore. Pisze on o swojej serdecznej przyjaźni z irlandzkim gitarzystą i kompozytorem’ (МК 26/11/7) – memento mori (łac. pamiętaj o śmierci) + Moore.

Мои университеты ‘klub „Dynamo” ukształtował znakomitego bramkarza reprezentacji Rosji Antona Szunina. To dzięki wspaniałej grze w tym klubie piłkarz został powołany do reprezentacji Rosji’ (ТД 252/11/15) – Мои университеты (*przen.* ‘o doświadczeniu życiowym, które ukształtowało jednostkę, jej przekonania, zasady’; *gen.*: tytuł autobiograficznej powieści Maksyma Gorkiego

«Мои университеты», która nazywa „szkołę życia”, jaką pisarz musiał przejść, pracując u różnych ludzi²¹) + Шунин.

[Школа] – мУчительница? ‘o zaletach nauki na stojąco w nowego typu ławce szkolnej, tzw. „kanciapie” (конторка), która zapewnia utrzymanie pozycji pionowej podczas lekcji, bez potrzeby schylania się nad podręcznikami czy garbienia się: *Конторка регулируется по высоте, имеет наклонную столешницу, и к ней прилагается специальный массажный коврик для ног* (АиФ 5/09/18) – мучительница (dręczycielka) + учительница. <Szkoła nie musi być dręczycielką (z powodu męki siedzenia w zwykłych ławkach), lecz można w niej spędzać przyjemnie i zdrowo czas na nauce w nowego typu ławkach>.

[Бсѐ] наЛАДится ‘rada dyrektorów fabryki samochodów AvtoVAZ zaaprobowwała plan rozwoju do 2020 roku: to tego roku trzy razy zwiększy się produkcja – do 1 miliona samochodów, z czego 70% będą stanowić samochody marki Łada’ (www.rg.ru, 11.03.10) – наладится (ułoży się, uda się) + Lada. <Wszystko ułoży się, jeśli chodzi o produkcję samochodów w fabryce AvtoVAZ, zwłaszcza samochodów marki Łada>.

[Спортивный] наСТРОЙ. [*Известные стадионы ждет реконструкция*] ‘o rekonstrukcji, jaka czeka znane moskiewskie stadiony „Izmaïłowo” i „Динамо”. O prosportowym nastawieniu władz: *«Измайлово» станет многофункциональным спортивно-оздоровительным центром. Арена стадиона позволит проводить соревнования по регби, футболу и лёгкой атлетике. [...] Реконструкция ждёт и другой известный спортивный объект – «Динамо»* (АиФ 8/09/18) – настрой (nastrój, nastawienie) + строй (budowa).

Не ноги горшки обжигают ‘o kobiecie pozbawionej nóg od urodzenia, która pokonała wszystkie przeciwności losu i znalazła swoje szczęście: *Про таких обычно говорят: «Скорей бы отмучилась!» Но, глядя на Екатерину Ивановну Мухину, лихо управляющую со своей новенькой иномаркой, начинаешь сомневаться в справедливости этих слов* (МК 284/08/13) – не боги горшки обжигают (nie święci garnki lepią ‘nic nie jest tak trudne, by było niemożliwe do wykonania’) + ноги.

NET [КОРРУПЦИИ] ‘„nie” dla korupcji w sieci. O pozbawieniu przez blogerów stanowiska jednego z wysokopostawionych urzędników Ministerstwa Zdrowia za ogłoszenie w Internecie wątpliwego od strony prawnej konkursu.

²¹ Zob. *Энциклопедический словарь крылатых слов и выражений*. – М.: «Локид-Пресс». Вадим Серов 2003, http://dic.academic.ru/dic.nsf/dic_wingword, 19.12.2014.

Zwycięzcę czekała wysoka nagroda – 55 mln rubli. Zrealizować konkurs (co okazało się najbardziej podejrzanym, gdyż niemożliwym do wykonania) należało w ciągu 16 dni. Matactwo wykrył bloger i adwokat Aleksy Nawalnyj. Okazało się, że takich podejrzanych konkursów było kilka. Wszystkie zostały odwołane po interwencji blogerów’ (MK 229/10/1–2) – net (sieć) + нет.

НОБОАвская премия ‘o wysokiej cenie za Kristiana Noboa. Hiszpański klub piłkarski „Sevilla” gotów jest zapłacić za piłkarza kazańskiego „Rubina” i reprezentacji Ekwadoru Kristiana Noboa 5 000 000 euro’ (ТД 247/11/14) – Нобоа + Нобелевская премия (Nagroda Nobla). <Cenę za piłkarza można porównać do Nagrody Nobla. Jest to w istocie nagroda dla Kristiana Noboa>.

Новостей палата ‘o dobrych wiadomościach od deputowanych Dumy Państwowej dla swoich wyborców: projekcie ustawy o amnestii, ustawie o lekach, projekcie specjalnej ustawy dla regionów – ustalającej jednolite wymogi odnośnie liczebności miejsc w parlamentach regionalnych itp.’ (www.rg.ru, 23.03.2010) – новостей + ума палата (‘o kimś bardzo mądrym’). <Dany kontaminat, ogrywający słowo *палата* (izba), zyskał nowe znaczenie: o izbie parlamentarnej (Duma Państwowa) pełnej dobrych wiadomości>.

Ой, ТО не вечер... ‘o przeglądzie technicznym (ТО) samochodów w Rosji po nowemu, czyli możliwości wykupienia procedur kontroli technicznej pojazdów przez prywatnych przedsiębiorców. Powstające prywatne punkty kontroli technicznej (których jest wciąż za mało), to dopiero początek funkcjonowania nowego prawa’: *Российским союзом автостраховщиков уже аккредитовано более чем 1900 операторов, у которых, соответственно, около 2,5 тысяч пунктов ТО по стране. Да, пока и этого мало, но «ой, ТО не вечер», а лишь начало того, как новый закон становится жизнью* (АиФ 4/12/12) – «Ой, то не вечер...», od «Еще не вечер» ([То] jeszcze nie wieczór ‘swoista formuła pocieszenia (samopocieszenia): nic nie szkodzi, mimo niepowodzenia pokażemy, na co nas stać; to, co najlepsze jeszcze przed nami’; *gen.*: autorstwo rozproszone: sztuka «Закат» Izaaka Babla, tytuł pieśni Włodzimierza Wysockiego, tytuł filmu w reż. N. Rozancewa, a także początek refrenu i tytuł pieśni Rajmonda Pausa do słów I. Reznika)²² + ТО (технический осмотр – przegląd techniczny).

²² Zob. *Энциклопедический словарь крылатых слов и выражений*. – М.: «Локид-Пресс» Вадим Серов 2003, <http://enc-dic.com/winged/Esche-ne-vecher-3379>, 22.11.2014, tłumaczenie tytułu RPSSS, s. 175. Nagłówek *Ой ТО не вечер* pochodzi od tytułu rosyjskiej pieśni ludowej śpiewanej w imieniu kozaka Stiepana Razina, który opowiada swój zły sen, zapowiadający nieszczęście (zob. www.moskva.fm/

ОрЛенок ‘o tym, że główną nagrodę „Złotego Orła” na festiwalu filmowym w Moskwie otrzymał film Andrieja Zwiagincewa „Elena” (ТД 18/12/8) – орленок (orlątko) + Лена (‘krótka forma od Елена’).

ПАРКовка разрешена ‘do końca roku zostanie urządzonych 19 z 94 stref wypoczynku. O poprawie kondycji parków w Moskwie (m.in. Parku im. Gorkiego), w których na moskwian czeka mnóstwo atrakcji’ (АиФ 32/11/16) – парк + парковка запрещена (zakaz parkowania) + разрешена (разрешить – rozwościć). <Kontaminat z żartobliwym neosemantyzmem ПАРКовка oznacza „pozwolenie na parkowanie”, czyli zachętę do korzystania z parków>.

ПЕРЕХОДный [период] ‘o remontach moskiewskich przejść podziemnych, które szczęśliwie się zakończyły, czyli okazały się przejściowe’: *В Москве завершилась эпопея с массовым ремонтом подземных переходов* (АиФ 33/12/45) – переход (przejście) + переходный (przejściowy).

[ШНУР] **ПОДКЕРЖАЛ** [СБОРНУЮ]! ‘o koncercie rosyjskiego muzyka Siergieja Sznurowa (Sznura), na którym wystąpił kontuzjowany zawodnik piłkarskiej reprezentacji Rosji Aleksandr Kierżakow. Sądząc po tym, jak piłkarz poruszał się na scenie, wkrótce będzie on gotów do treningów’ (ТД 257/11/9) – поддержать (podtrzymać, poprzeć) + Кержаков. <Swoim koncertem i występem na nim Alaksandra Kierżakowa Sznurów okazał poparcie dla piłkarskiej reprezentacji Rosji>.

ПодНАТОрели ‘z powodu tego, iż NATO przestało gwarantować stabilność i bezpieczeństwo państw, Rosja podejmuje własne kroki przeciwko amerykańskiemu systemowi obrony przeciwrakietowej (ПРО), który nie uwzględnia bezpieczeństwa Europy od południa. Rosja nie wierzy Ameryce, że system ПРО nie jest skierowany przeciwko rosyjskim siłom strategicznym, a nie może pozwolić sobie na brak zabezpieczenia przed jakąkolwiek agresją’: *Но мы предупреждали: если односторонние шаги в строительстве ПРО в Европе будут продолжены, вы нарвётесь на ответные меры* (АиФ 48/11/4) – поднатореть (pot. wyrobić się, wprawić się) + НАТО (NATO ‘organizacja międzynarodowa o charakterze polityczno-wojskowym, powstała w celu samoobrony państw wchodzących w jej skład’). <Rosja „wyrobiła się”, czyli nabrała doświadczenia

artist, 22.11.2014). Sens kontaminatu nie odpowiada jednak znaczeniu tego tytułu, dlatego można przypuszczać, iż autor wykorzystał go tylko dla kontaminacji ze skrótem ТО (технический осмотр – przegląd techniczny), „przenosząc” nań sens skrzydlatego wyrażenia «Еще не вечер».

w sprawie zapewnienia bezpieczeństwa jej terytorium wobec braku gwarancji bezpieczeństwa Europy ze strony NATO, zwłaszcza jeśli chodzi o amerykański system obrony przeciwrakietowej>.

Пожар-птица ‘o bohaterstwie 15-letniej uczennicy z Chabarowska, która uratowała trójkę dzieci z pożaru’ (www.rg.ru, 6.04.2010) – пожар + жар-птица (żar-ptak, ognisty ptak ‘symbol poszukiwanego szczęścia, obiekt pożądania, trudno osiągalny ideał’; *gen.*: folklor rosyjski, RPSSS, s. 177). <Dziewczynka ta jest wzorem do naśladowania, trudno osiągalnym dzisiaj ideałem>.

ПОМОГАГА ‘o pomocy oferowanej przez piosenkarkę Lady Gagę nastolatkom szykanowanym z jakichś przyczyn przez społeczeństwo. Fundacja piosenkarki będzie pomagać młodzieży w samookreśleniu, rozwoju indywidualności i wiary w siebie’ (ТД 250/11/8) – помогать + [Леди] Гага.

ПСВЕТЛЫЕ [НАМЕРЕНИЯ]. [ЦСКА уговаривает ПСВ продать нападающего Дриса Мертенса] ‘o zamiarach moskiewskiego klubu piłkarskiego ЦСКА kupienia od holenderskiego PSV Eindhoven belgijskiego piłkarza Driesa Martensa. Jest to jeden z najlepszych piłkarzy tego klubu. Kierownictwo moskiewskiego klubu gotowe jest zapłacić za piłkarza 14 mln euro’ (ТД 194/12/14) – ПСВ (‘holenderski klub sportowy z siedzibą w Eindhoven’) + светлые (szlachetne).

[Как это] **по-РУССКИ** ‘o zaletach rosyjskiej, cyrylickiej domeny RU, która stała się pierwszą na świecie według tempa rozwoju oraz najwygodniejszą dla rosyjskojęzycznych użytkowników’: *Открытие кириллического домена – не очередная национальная идея, это просто подарок русскоязычному брендингу. У архетипа нашего человека есть особенность – воспринимать то, что написано по-русски, на порядок лучше* (www.rg.ru, 4.03.2010) – по-русски + RU (‘domena internetowa przypisana do Rosji’).

ПУССЬ ЗАРАБОТАЮТ. [Какую прибыль можно извлечь из Pussy Riot] ‘o komercyjnym sukcesie marki kontrowersyjnego zespołu Pussy Riot’: *Сами девушки уверяют, что не намерены извлекать прибыль из своего проекта, однако желающих заработать на товарном знаке хватает, тем более, что в мировой раскрутке группа уже не нуждается. Приблизительный доход от пока еще не существующего товарного знака Pussy Riot может превысить 15 миллионов евро* (НВ 45/12/14) – Пусси [Райот] (Pussy Riot) + пусть заработают (niech zarobią). <Kontaminat oznacza przyzwolenie na wykorzystywanie marki zespołu w celach zarobkowych>.

ПУТИНГУЮЩИЕ [ЗАПОЛНИЛИ «ЛУЖНИКИ»] ‘o wielkim wiecu poparcia dla Władimira Putina na stadionie w Łużnikach w Moskwie przed

wyборами президенскими’: *Такого крупнейший стадион России давно не видел. Даже главное футбольное противостояние страны — дерби «Спартак» и ЦСКА — не собирает столько народу, сколько пришло поддержать и посмотреть на Владимира Путина* (МК 40/12/1–2) – Путин + митингующие (wieściuясу).

Рокки изобилия. [*Братья Кличко и Сталлоне представили мюзикл о знаменитом боксере*] ‘o bogactwie i sukcesach Sylwestra Stallone, do których przyczynił się film z jego udziałem pt. „Rocky”, a także zapewne przyczyni się musical pod tym samym tytułem, który zapowiada się na premierę roku. O innych zawodowych projektach Stallone, które przyniosły mu ogromne pieniądze’: *На днях в Гамбурге состоялась премьера мюзикла «Рокки», продюсерами которого стали Сильвестр Сталлоне и братья Кличко. Это не первый проект голливудской звезды, который не имеет прямого отношения к кино. Актёр, режиссёр и сценарист Слай – как человек-оркестр – и бизнесом занимается, и рестораны открывает, и даже одежду модную выпускает* (НВ 48/12/21) – Рокки + рог изобилия (róg obfitości ‘nieskończone bogactwo, źródło niekończącej się obfitości’).

РюмОЧНАЯ ставка. [*В Москве сохранилась советская питейная структура*] ‘przegląd i charakterystyka knajpek w Moskwie kultywujących tradycje z epoki sowieckiej, przede wszystkim potrawy i ceny. Warto przekonać się samemu o wartości i klimacie takich knajpek’: *Майки, сумки и даже кроссовки с советской символикой чрезвычайно популярны среди молодёжи. И потому есть резон пройтись по тем московским забегаловкам, которые умудрились сохранить не только свой статус, но и советские традиции. И почти советские цены, что немаловажно в эпоху кризиса* (АиФ 17/10/35) – рюмочная (kieliszkowa) + очная ставка (‘konfrontacja świadków’).

сКАЗАНЬе [*о чемпионе*] ‘o kazańskim klubie piłkarskim „Rubin” świętującym zwycięstwo w 18 piłkarskich mistrzostwach kraju opowiada trener Kurban Berdejew, rozwiewając wszelkie mity na temat klubu’ (АиФ 49/09/68) – сказание/сказанье (opowieść, legenda, podanie) + Казань.

Словно вес вселился! ‘o sukcesach rosyjskich sztangistów w Paryżu, którzy osiągnęli najlepszy rezultat w ciągu ostatnich 20 lat – zdobyli 4 złote medale’: *Последний раз более четырех побед одерживала сборная СССР в 1991 году — тогда было пять золотых медалей. И все равно эти слова — “В Лондон поедут лучшие” — в российской тяжелой атлетике повторяют и будут*

повторять [...] [...] Чемпионат мира, который прошел во французской столице, придавал фразе, конечно, дополнительный вес. Ну а вес они привыкли брать (МК 259/11/12) – słowno бес вселился (jakby diabeł wstąpił w kogoś ‘o kimś, kto nagle zaczął zachowywać się nieobliczalnie, odmiennie niż do tej pory, kto postępuje jak człowiek szalony’) + вес (waga, ciężar). <Kontaminat z aprobatą, podziwem sugeruje, że tak dobry rezultat wynika z ciężkiej pracy sztangistów, którzy podnosili ciężary jakby w nich diabeł wstąpił>.

СОЧИНЕНИЕ – 2014. [*Как идет главная стройка страны?*] ‘o przygotowaniu do Zimowej Olimpiady w Soczi w 2014 r.’: *Все олимпийские объекты здесь делят на так называемые кластеры – горный и прибрежный. Друг от друга их отделяют примерно 50 км. Зато внутри кластеров от одного стадиона до другого можно будет дойти за 5–15 минут пешком. «Такой компактности не было нигде», – замечают в Оргкомитете «Сочи-2014»* (АиФ 9/11/44) – Сочи + сочинение (dzieło). <Soczi – miejsce Zimowej Olimpiady w 2014 r. – to prawdziwe „dzieło”>.

ТБИЛИСИМО, [*кинобратья*]! ‘o pierwszym festiwalu kina Rosji i krajów WNP w stolicy Gruzji – Tbilisi. Wszyscy uczestnicy byli oczarowani festiwalem i gościnnością Gruzinów’ (МК 249/10/9) – Тбилиси + брависсимо (‘wykrzyknik wyrażający najwyższą pochwałę, największe uznanie; nadzwyczajnie, wybornie, wspaniale’).

[НЕПРОДАЖНЫЙ] **ТАЛАНТ** ‘o wielkim talencie jednego z zawodników moskiewskiego klubu piłkarskiego CSKA – Alana Dzagoeva, zauważonym przez inne europejskie kluby, które chciałyby pozyskać zdolnego piłkarza. Jednak prezes klubu – Jewgienij Giner pod żadnym warunkiem nie odda zawodnika’ (ТД 18/12/15) – талант + Алан.

[ДЕНЕЖНОЕ] **УДОВОЛЬСТВИЕ** ‘o podwyższeniu emerytur i pensji wojskowym i pracownikom organów spraw wewnętrznych’ (ТД 271/11/2) – удовольствие (zadowolenie) + довольствие (żołd). <Kontaminat wyraża satysfakcję z podwyżki>.

Умма – палата ‘o możliwości powstania w Rosji organizacji muzułmańskiej, porównywalnej pod względem znaczenia do prawosławnej cerkwi’: *Учитывая, что более 20 млн наших сограждан считают себя приверженцами ислама, объединенная умма (мусульманская община) России обещает стать весьма значимой силой* (<http://flb.ru/info/46727.html>, 6.07.2013) – умма (‘wspólnota muzułmańska’) + ума палата (‘o kimś bardzo mądrym’). <Sens kontaminatu: umma jako znacząca organizacja (instytucja)>.

ФИЛЯНтроп [Киркоров] ‘o rosyjskim królu popu – Filipie Kirkorowie, który otworzył butik z odzieżą należącą do gwiazd. Pieniądze ze sprzedaży przeznaczane są na domy dziecka’ (ТД 263/11/8) – Филя (‘zdrobnienie od Филипп’) + филантроп (filantrop).

Фьорд Фокус ‘Norwegia jako najszczęśliwszy kraj na świecie – spojrzenie na Norwegię z regionu fiordów – szczególnie urzekającego miejsca w tym kraju ze względu na piękno przyrody. Rosjan przyciąga do Norwegii sprawiedliwość społeczna, którą również obiecano ich ojcom i dziadom’: *Поэтому если приезжающих из других государств может привлекать в Норвегии сохраненная человеком (вернее 5 миллионами человек) удивительной красоты природа, условия для активного отдыха как летом, так и зимой, то жителей России помимо этого влечет сюда возможность увидеть справедливое общество, которое им, их отцам и дедом обещали на протяжении всей жизни в их собственной стране* (Ог 16/12/48–49) – фьорд (fiord) + Форд Фокус (Ford Focus ‘marka samochodu osobowego’). <Dany kontaminat poprzez słowo *фокус*²³ oznacza norweskie fiordy jako miejsce, gdzie najpełniej przejawia się piękno przyrody Norwegii (dla Rosjan jest to także sprawiedliwość społeczna). Udział komponentu *Форд Фокус* wynika ze zbieżności fonetycznej z *Фьорд*>.

[КАКАЯ] **ХУРАДОСТЬ!** [«Спартак» выкупил хавбека «Шальке 04» Хосе Хурадо за € 11.000.000] ‘o wykupieniu przez moskiewski klub sportowy „Spartak” od klubu niemieckiego na prawach rocznego wynajmu hiszpańskiego piłkarza Jose Jurado’ (ТД 194/12/14) – Хурадо (Jurado) + радость. <Kontaminat oznacza ogromną radość klubu „Spartak” z powodu wykupienia hiszpańskiego piłkarza>.

[По Куцёвской пошла] **«цапная» реакция.** [Вслед за бандитами начали арестовывать милиционеров] ‘o reakcji łańcuchowej, jaką były kolejne aresztowania w stancy Kuszczowskiej członków lokalnej bandy dowodzonej przez S. Capka, która zamordowała 12 osób, w tym 4 dzieci. W ślad za bandytami aresztowano też oficera milicji’: *По Куцевской понеслась “цапная” реакция. По делу о зверском убийстве 12 человек в станице Куцевской на Кубани задержан девятый подозреваемый, возможно, самый бесчеловечный участник*

²³ Słowo *фокус* (*focus*) posiada wiele znaczeń; jednym z nich jest następujące: ‘ośrodek, centrum jakichś właściwości, zjawisk, zdarzeń; miejsce, gdzie najwyraźniej przejawia się jakaś właściwość, czynność, cecha’ (zob. Словарь Ефремовой, толковый словарь русского языка онлайн, www.onlinedics.ru/slovar/efr/f/fokus1-m.html, 28.12.2012).

банды Цапка, ранее судимый 45-летний Игорь Черных по кличке Амур. Но особо обрадовало станичников, что под стражу наконец взят руководитель Куцевского подразделения Центра по противодействию экстремизму ГУВД Краснодарского края, ранее возглавлявший местный РУБОП Александр Ходыч (МК 251/1, 3) – Цапок + цапнуть (*pot.* *capnąć*, *chwycić*, *złapać*) + цепная реакция (*reakcja łańcuchowa*).

Шоу на постном масле ‘o show w Londynie z okazji rosyjskich остатков (масленица) zorganizowanym przez mieszkających tam Rosjan’: В Лондоне на Трафальгарской площади отпраздновали русскую Масленицу. Шоу официально признано самым крупным экспортным мероприятием – за день на площади побывало около 100 тысяч человек (Коммерсантъ 39/12/5) – шоу + ерунда на постном масле (*pot.*, *leksew.* *kompletne bzdury*, *brednie*). <Ока-зjonalizm zyskał nowe znaczenie za przyczyną defrazeologizacji komponentu ерунда на постном масле, poprzez kontaminację z wyrazem шоу oraz udo-słownienie znaczenia на постном масле (*постное масло* – *olej*). Komponenty *постный* i *масло* konotują rosyjskie ostatki (масленица). Jednocześnie на по-стном масле charakteryzuje show jako bardzo poważne i duże przedsięwzięcie (olej bowiem trudno jest zmyć – stąd ерунда на постном масле). Kontaminat jest więc „pomnożeniem sensów”: szół z okazji остатков w Londynie – jako po-waże, duże przedsięwzięcie>.

Bush z wozu ‘o zakończeniu niechlubnych rządów George’a Busha juniora’: Po 8 latach nafaszerowanych – jak żaden inny okres w nowożytnej historii USA – katastrofami, klęskami, megablędami, nieudolnością, arogancją, kłamstwami, gwałce-niem prawa, pazernością i szwindlami Dablju zniknął, lecz jego spuścizna pozosta-nie na długo (NIE 4/09/3) – Bush + baba z wozu (koniom lżej) (‘o sytuacji, w której pozbycie się kogoś lub czegoś przynosi ulgę’). <Nagłówek oznacza, że Ameryka odczuła ulgę po zakończeniu złych rządów George’a Busha juniora>.

Dobraniak ‘z uznaniem o Ludovicu Obraniaku, nowym piłkarzu reprezen-tacji Polski, w kontekście jego świetnej gry w meczu z Grecją, który, dzięki strze-lonym przez Obraniaka bramkom, reprezentacja Polski wygrała’: – Obraniak, o którym możemy mówić Dobraniak, bardzo Dobraniak (wyp. reżysera Janusza Zaorskiego, FTVN, 14.08.2009) – dobry + Obraniak.

Dżunglo, ojczyzna moja. [Indianie z dżungli amazońskiej walczą z rządem w Limie i nafiarczami o prawo do ziemi przodków] ‘o niepopularnych wśród Indian dekretach premiera Peru Alana Garcii, nazwanych przez nich „prawem dżungli”

które pozwalały zagranicznym inwestorom na eksploatację bogactw dżungli wraz z wysiedleniami rdzennych mieszkańców: *Rząd nie zapytał tubylców o zdanie, choć zgodnie z prawem powinien. W odpowiedzi Indianie zaczęli blokować drogi i okupować instalacje wydobywcze* (Newsweek 26/09/35) – dżunglo + Litwo, ojczyźno moja (‘inwokacja w „Panu Tadeuszu” Adama Mickiewicza’).

GRAMMY [*dalej*] ‘tegoroczne nagrody Grammy to pożegnanie Whitney Houston i powitanie Adele. O sukcesie brytyjskiej piosenkarki Adele, która była bezkonkurencyjna i w skali głosu i w liczbie zdobytych statuetek (6) Grammy’ (FTVN, 13.02.2012) – Grammy (‘coroczne nagrody muzyczne’) + gramy. <Nagrody Grammy przechodzą teraz w ręce piosenkarki Adelle, która jest godną następczynią zmarłej Whitney Houston. Nagrody te będą dalej przyznawane dla piosenkarzy – kontynuatorów tych, którzy odchodzą>.

kawata ‘o programie „Kawa czy herbata”’: *Taka kawata naprawdę wybornie smakuje* (wyp. ustna, „Kawa czy herbata” TVP1, 31.01.2011) – kawa + herbata.

[*Belgia*] – **kraj czekoladą płynący** ‘o największej fabryce czekolady w Belgii’ (WTVP1, 11.04.09) – kraj mlekiem i miodem płynący (‘kraj obfitujący we wszelkie bogactwa’) + czekoladą.

Legendowski ‘o piłkarzu „Borussii Dortmund” Robertcie Lewandowskim po strzelonych przez niego 4 bramkach w meczu z „Realem Madryt”, które przesądziły o zwycięstwie „Borussii” w rozgrywkach „Ligi Mistrzów”. Piłkarz po strzeleniu tych bramek przechodzi do historii i tworzy swoją legendę’ (FTVN, WTVP1, 25.04.2013) – legenda + Lewandowski.

Lewangolski ‘o piłkarzu „Borussii Dortmund” – Robertcie Lewandowskim, który strzelił 4 bramki w meczu z „Realem Madryt” w rozgrywkach „Ligi Mistrzów” i tym samym przesądził o zwycięstwie „Borussii”’ (FTVN, WTVP1, 25.04.2013) – Lewandowski + gol.

Mongolska ‘żartobliwe określenie kraju łączącego Mongolię i Polskę. Formacja zaobserwowana we fragmencie wywiadu Bogdana Gadomskiego ze znanym z telewizji obywatelem Mongolii – Bilguunem Ariunbaatarem’: B. Gadomski: – *Myślę, że po tylu komplementach, po takiej wielkiej popularności w Polsce i tej rozmowie na pewno pan je dostanie* [obywatelstwo polskie – przyp. K. R.]. B. Ariunbaatar: – *Fajnie by było. Myślałem o tym, żeby połączyć Mongolię i Polskę i zrobić jeden kraj o nazwie „Mongolska”* („Człowiek zagadka”, Angora 46/11/58) – Mongolia + Polska.

Nieustraszeni łowcy gwiazd ‘o pasjonatach kosmosu, którzy raz w roku spotykają się w Jodłowie, aby przez trzy dni obserwować niebo w całkowicie

wyciemnionym pomieszczeniu' (Wprost 2/12/76) – „Nieustraszeni łowcy głów” ('tytuł piosenki zespołu „Lady Pank”) + gwiazd. <Kontaminat jest żartobliwym przekształceniem ogrywanego tytułu piosenki z nowym znaczeniem – nieustraszonymi „łowcami gwiazd” są pasjonaci kosmosu>.

Prawda prosto z oczu 'o tym, że choroby, na które cierpimy, mogą pozostawić ślad w tęczęwkach oczu' (GW 97/09/9) – powiedzieć coś komuś prosto z mostu [w oczy] ('powiedzieć przykre rzeczy otwarcie, szczerze, dosadnie, bez wykrętów, bez ogródek') + spojrzeć prawdzie w oczy ('spokojnie przyjąć do wiadomości niemiłe fakty'). <Prawdę o chorobach odczytujemy z naszych tęczęwek, które informują o przykrych dla nas rzeczach otwarcie, wprost. My natomiast musimy te przykre fakty przyjąć do wiadomości>.

ross-mówki 'rozmowa Marka Szpendowskiego z Tadeuszem Rossem': – *Niech nasze spotkanie to będą ross-mówki o Twoich podróżach. Jeszcze do niedawna byłeś parlamentarzystą. Mówi się, że to doskonała okazja do dużej ilości podróży* („W duecie z Lizą Minnelli”, Angora 52/11/59) – Ross + rozmówki.

podbijać stawkę większą niż życie 'fragment wypowiedzi dziennikarza na temat planów realizacji serialu „Stawka większa niż życie” w technologii HD': *Telewizja polska podbija stawkę – „Stawkę większą niż życie”* (WTVP1, 11.11.2011) – podbijać stawkę ('podnosić stawkę') + „Stawka większa niż życie” ('polski film wojenny'). <Wypowiedź sugeruje, że realizacja serialu w technologii HD podbija jego stawkę, czyli wartość>.

(U)BÓSTWO 'o ubóstwie papieża Franciszka, który troszczy się o biednych. Podczas przeprowadzki do Watykanu okazało się, że jedynym dobytkiem papieża była para butów i kartony z książkami' (WTVP1, 19.03.2013) – bóstwo (tu: *przen.* 'przedmiot uwielbienia, zachwytu') + ubóstwo. <Papież poprzez swoją skromność, prostotę i ubóstwo jest przedmiotem uwielbienia i zachwytu>.

[*Adam to prawdziwy*] **(wice)mistrz** 'o Adamie Małysz, który na Zimowych Igrzyskach Olimpijskich w Vancouver został wicemistrzem, choć dwa srebrne medale, które zdobył, mają dla niego wartość złota olimpijskiego': *Na dużej skoczni czarodziejów było dwóch, ale złoto tylko jedno. Znowu zgarnął je Harry Potter skoków narciarskich, czyli fenomenalny Szwajcar Simon Ammann. Adam Małysz też jednak był niesamowity. Po raz drugi na tych igrzyskach, a trzeci w karierze został wicemistrzem olimpijskim* (DŁ 44/10/2) – mistrz + wicemistrz.

[*Niemiecki*] **w(t)orek** 'o licznych medalach dla Niemców na Zimowych Igrzyskach Olimpijskich w Vancouver, które przypadły na wtorek 16 lutego 2010 r.' (WTVP1, 17.02.2010) – worek + wtorek.

wzlatówka ‘o umacnianiu się złotego’ (FTVN, 4.08.2009) – wzlatywać + złotówka.

(za)skoczył ‘o nowym mistrzu Pucharu Świata w skokach narciarskich 19-letnim Polaku Krzysztofie Biegunie, który swoim wspaniałym skokiem zaskoczył wszystkich’: *Krzysztof Biegun, jego skok i nowa nadzieja. Ma 19 lat i jest sensacją po zwycięstwie w Pucharze Świata w Kingenthal* (WTVP1, 25.11.2013) – skoczył + zaskoczył.

(z)ręczna [*robota*] ‘o meczu Francja–Irlandia wygranym przez Francję dzięki bramce, w zdobyciu której zawodnik Francji pomógł sobie ręką’ (FTVN, 19.11.2009) – ręczna + zręczna.

2.3.2.3. Kontaminacje żartobliwo-reklamowe (reklama oraz porada)

ГОСТевые [*запасы*]. [*От вредных добавок в еде обезопасят только знания*] ‘o tym, że warto znać normy zawartości poszczególnych składników w pożywieniu, co pozwoli kupować produkty bezpieczne dla zdrowia’ (АиФ 42/10/46) – ГОСТ (wszechrosyjska norma państwowa) + гостевые (dla gości). <Kupowanie produktów bezpiecznych dla zdrowia (z odpowiednią normą ГОСТ) powinno opierać się na takiej ostrożności, jak byśmy kupowali je dla gości>.

Грипп в большом городе ‘o epidemii grypy w Moskwie. Jak ochronić się przed wirusem?’ (АиФ 48/11/34) – грипп + «Секс в большом городе» (‘amerykański serial telewizyjny’).

Dead Мороз ‘reklama samochodów Mazda 3 MPS i Seat, dla których niestraszne są opady śniegu i mróz’ (www.mk.ru, 1.02.2010) – dead (*ang.* zmarły, martwy) + Дед Мороз (Dziadek Mróz – tu: ‘bajkowa postać uosabiająca silny mróz’).

Ешь в оба ‘o produktach spożywczych, które są bardzo zdrowe dla naszego wzroku’ (АиФ 13/11/39) – ешь + смотри в оба (смотреть в оба, ‘być uważnym, czujnym’).

Живём приИваючи ‘reklama kubków do picia i kieliszków’ (АиФ 31/11/33) – жить припеваючи (*pot., ekspres.* ‘żyć beztrudnie’) + припивать (popijać, zapijać). <Reklama obiecuje beztrudne życie przy popijaniu z reklamowanych kubków i kieliszków>.

За рубли себе на носу. [*Что нам мешает расслабиться на (своих) собственных курортах*] ‘o plusach wypoczynku Rosjan we własnych kurortach – Gendżik i Анапа. Za spędzeniem urlopu w tych kurortach przemawia piękna przyroda, wiele atrakcji oraz to, że są one tanie’ (АиФ 25/12/16) – за рубли (za ruble)

+ запруби себе на носу (zapamiętaj to sobie). <Autor za pośrednictwem kontaminatu przekonuje Rosjan, aby dobrze zapamiętali, że wypoczynek w ich własnych kurortach jest najlepszy, a do tego tani i we własnej walucie (за рубли)>.

[Надо крепко] **заБАНИТЬ!** [Парилка снижает давление и лечит суставы] ‘o zdrowotnym działaniu łaźni parowej na organizm człowieka’: *Жар парной выгоняет из организма молочную кислоту, избыток которой провоцирует ощущение усталости и разбитости. [...] Жар реально убивает микробы на теле и внутри него, повышает выносливость* (АиФ 52/08/52) – zaparzyć (zaparować ‘długo parować kogoś w łaźni do wyczerpania, nieprzyjemnych konsekwencji’) + баня (łaźnia). <Zdrowotne działanie łaźni widoczne jest dopiero przy długim i silnym zaparowaniu>.

[Если опять] **заНОСит** ‘jeśli mamy zatkany nos, jak zorientować się w morzu lekarstw na katar? Które z nich są najlepsze?’ (АиФ 46/11/63) – заложить (zatkać, np. nos) + нос.

ПОЛОжительное [тепло] ‘o różnych systemach ogrzewania podłogowego, które są bardzo korzystne’ (АиФ 5/09/31) – пол + положительное (korzystne).

пRAVo [НА ВЫБОР] ‘reklama samochodu Toyota RAV4’ (Коммерсантъ 49/12/5) – право + RAV (Toyota).

Пристал, как клещ ‘o sezonie na kleszcze. Jakie środki ostrożności przedsięwziąć, jak walczyć z kleszczami’ (www.rg.ru, 9.04.2010) – пристал как репей (przyczepił się jak rzep ‘o kimś natrętnym, natarczywym, narzucającym się komuś’) + клещ. <Nagłówek podkreśla natręctwo, natarczywość kleszczy w sezonie ich aktywności>.

[Куда] **просОЧИТЬся** [на отдых]? ‘o zaletach wypoczynku w Soczi, uważanym za rosyjski kurort nr 1’: *Летом сюда ежегодно, как на встречу однокурсников, слетаются миллионы отдыхающих, хотя в Турции дешевле, в Египте теплее, а в Таиланде девушки сговорчивее* (АиФ 24/12/42) – просочиться (przedostać się) + Сочи. <Kontaminat od razu sugeruje, dokąd najlepiej udać się (просочиться) na wypoczynek>.

Пусть всегда будет сухо! [Не все детские подгузники одинаково вместительны] ‘o najlepszych pieluchach dla dzieci’ (АиФ 13/10/32) – «Пусть всегда будет солнце» (Zawsze niech będzie słońce! ‘wezwanie do zachowania pokoju na Ziemi’, *gen.*: refren piosenki A. Ostrowskiego do słów L. Oszanina «Пусть всегда будет солнце», RPSSS, s. 464) + сухо. <Pieluchy, które zapewniają suchość, czyli komfort dzieciom, są też gwarantem ich spokoju>.

РазвЛЕЧЕНИЯ [*простуды*]. [*Как справиться с инфекциями, не навредив здоровью*] ‘o znanych od stuleci, naturalnych, niewyniszczających organizmu metodach walki z przeziębieniem’: *Всемирная организация здравоохранения официально заявила: хватит травиться лекарствами, сначала воспользуйтесь проверенными столетиями способами борьбы с простудой. Исследования показали: результат – лучшие, вреда – меньше* (АиФ 39/10/39) – развлечение (rozrywka, atrakcja) + лечение (leczenie, kuracja). <Sens kontaminatu: polecane, naturalne sposoby leczenia przeziębienia są lekkie i przyjemne>.

[Для] **СИЛЬНЫХ УХОМ** ‘reklama radia „KomersantFM93.6”’. Przeznaczone jest ono dla osób wytrzymałych na bardzo wysokie dźwięki (płynące z dobrego radia), a jednocześnie silnych duchem: *КоммерсантъFM93.6, радио новостей* (РГ 214/11/6) – **сильный духом** (‘człowiek optymistycznie nastawiony do życia, dążący do celu, pomagający innym i zawsze odnoszący zwycięstwo nad sobą’²⁴) + **ухом**.

СОЛЬНЫЙ [*рацион*] ‘o tym, że bez soli nie ma życia, nie można jednak spożywać jej bez ograniczeń. Jaką dawkę soli dziennie powinien przyjmować organizm, aby uniknąć poważnych chorób i jaki gatunek soli jest najlepszy’ (АиФ 13/11/38) – **соль** + **сольный** (solowy ‘wykonywany przez jedną osobę’).

SOSулька! ‘ostrzeżenie przed spadającymi z dachów soplami²⁵. Umieszczono je pod fotografią przedstawiającą ogromne, zwisające z dachów sople i „tropicielkę sopli” (следопытка) zbijającą je przy pomocy tyczki’ (z art. «**СЛЕДопытки**», АиФ 7/10/21) – **SOS** (‘sygnał oznaczający wołanie o pomoc’) + **сосулька** (sopel).

[Какой] **ТОлк** [*в счете*]? [*Как сэкономить свет в домах и деньги в семье*] ‘o sposobach oszczędzania prądu i pieniędzy’ (АиФ 47/10/26) – **ток** (prąd) + **толк** (sens). <Sens oszczędzania prądu, o który pyta autor kontaminatu, zawiera się w rachunku za prąd>.

уДАЧное [*начало сезона*]. [*Как приготовить участок, посадки и семена к лету?*] ‘o niezbędnych, odpowiednio wczesnych zabiegach ogrodniczych mających na celu właściwe przygotowanie działki do sezonu’ (АиФ 12/12/30)

²⁴ Zob. przyp. 38, rozdział 1 niniejszej pracy.

²⁵ Jak utrzymuje Katarzyna Dembska, ostrzeżenie to jest „pewną formą sloganu z reklamy społecznej zwracającej uwagę na zagrożenie życia mieszkańców spowodowane przez nieusunięte sople” (Dembska 2011: 106).

– удачное (udane) + дача (działka). <Zalecane w artykule zabiegi ogrodnicze gwarantują udany początek sezonu działkowego>.

Эконом? Класс! [*Помойте окна – сэкономите электроэнергию*] ‘o tym, jak wydatkowanie energii elektrycznej w domu sprowadzić do minimum’: *Установлено, что 15–20% потребляемого в быту электричества пропадает по вине самих потребителей – из-за их равнодушия и невнимательности* (АиФ 35/12/67) – эконоом-класс (klasa ekonomiczna ‘podstawowa, a zarazem najtańsza klasa rezerwacji bitelów samolotowych’) + класс (pierwszorzędnie, świetnie). <Oszczędzanie energii elektrycznej to świetna sprawa>.

„Dobre, bo (o)polskie” ‘tytuł festiwalu w Opolu w 2008 r.’ (EI 137/08/15) – Dobre, bo polskie (‘znak najlepszych jakościowo polskich produktów spożywczych’) + opolskie.

doLODuj się [z *Nestle Ice Cream*] ‘reklama lodów Nestle z atrakcyjną loterią’: *1 kwietnia ruszyła loteria DoLODuj się z Nestlé Ice Cream! Codziennie do wygrania bardzo atrakcyjne nagrody: smartfon Galaxy Ace i 50 doładowań o wartości 20 zł do telefonu w każdej sieci! DoLODuj się i bądź w ciągłym kontakcie!* (TVN, 11.05.2012) – doładuj się (doładuj telefon) + lody. <Reklama zachęca do kupienia lodów „Nestle”, co gwarantuje wygraną telefonu i doładowania do niego>.

ECOISTA ‘reklama ecoauta’: [*„ZOSTAŃ” ECOISTA*]: *Kup ecoauto z ecodo-płatą („Gazeta Wysokie Obroty” 10/09/3) – ecoauto + egoista.* <Reklama namawia do kupna ecoauta, które jest tak atrakcyjne, że zadowoli nawet egoistę>.

[*Twoje zdrowie*] **jest w twoich oczach** ‘reklama kropli do oczu Visine Classic’ (TVN, 5.01.2009) – być w czyichś rękach (tu: ‘zależać od kogoś’) + oczach.

KATARstrofa ‘reklama kropli na katar „Otrivin Max”’: – *Nosie, pozbądź się w końcu kataru. Zaczynj znowu oddychać. – Ale ten katar, to jakaś KATARstrofa. Poddaję się. – Gdy dopadnie cię KATARstrofa, powinieneś działać inaczej niż zwykle. Zastosuj wtedy Otrivin Max, który eliminuje katar u źródła* (TVP Historia, 9.02.2014) – katar + katastrofa.

Kawa zwana pożądaniem ‘reklama pochodzącej z Francji kawy Carte Noire’ (TVN, 7.02.2009) – kawa + „Tramwaj zwany pożądaniem” (‘tytuł filmu amerykańskiego’).

[*Jesienne*] **o(d)krycia** ‘reklama jesiennych swetrów, żakietów, płaszczy, kurtek’ (Onet.pl, 20.09.2011) – okrycia + odkrycia.

Olimp-clusive ‘kraina bogów, w której dla turystów wszystko jest w cenie pobytu, jeśli jednak muszą płacić, to najlepiej telefonem z IKO. Reklama

banku PKO BP, w którym w ten sposób można płacić i wypłacać’: – *Po co ci tu gotówka? Tu jest Olimp-clusive. A jakbyś musiał płacić, to najlepiej telefonem. – Taka jakby nowa filozofia? – Już nawet w Krainie bogów wiedzą, że telefonem z IKO można płacić i wypłacać. Otwórz konto przelewem, bez wizyty w oddziale. PKO Bank Polski. Dzień dobry* (<http://wyborcza.pl>, 2.10.2013) – Olimp + all inclusive (‘system we współczesnym hotelarstwie, który zakłada, że w cenie wycieczki turystycznej mieści się wyżywienie i napoje, za które klient nie musi płacić’).

(O)polskie [*hity wszech czasów*] ‘tytuł programu rozrywkowego z piosenkami Wojciecha Młynarskiego’ (TVP1, 25.04.2011) – polskie + opolskie.

[*Zaraz pogadamy*] **po mięsku** ‘reklama produktów spożywczych w Tesco poprzedzona scenką, w której bohater, stylizowany na kowboja, używa udek drobiowych zamiast pistoletów’ (TVP, 23.06.2011) – po męsku (‘w sposób właściwy mężczyźnie, jak mężczyzna; w sposób zdecydowany, śmiało, odważnie, energicznie’) + mięsku (mięsko).

[*Irving*] – **przejdźmy na tee** ‘reklama herbaty Irving, zachęcająca do bliższego „zaznajomienia się” z nią’ (TVP2, 13.05.2012) – przejdźmy na ty (przejdź z kimś na ty) + tee (*ang.* herbata).

[*Rewelacyjne*] **sexiportaże** ‘reklama plotkarskiego portalu’: *Informacje ze świata gwiazd, kontrowersyjne materiały i najważniejsze wiadomości dnia. Dzięki se.pl będziesz zawsze na bieżąco. Se.pl. Lepiej wiedzieć* (SE 194/12/16) – sexi + reportaże.

Warzylion ‘reklama produktu marki „Winiary”’: *Warzylion – bo warzywa i bulion* (Polsat News, 5.02.2011, TVP1, 24.03.2011) – warzywa + bulion.

zając wielkamocny ‘reklama oferty Wielkanocnej w Radiu „Złote Przeboje”’: *Ty, zając, ale ty masz wielkie... pisanki. Bo ja jestem zając wielkamocny* (Radio „Złote Przeboje” RMFFM, 25.03.2010) – zając wielkanocny + moc.

[*Siejemy*] **zgroszenie!** ‘reklama rejestracji domeny za jedyne 90 groszy. Obok fotografia pięknej diablicy, poniżej dodatkowa informacja’: *Bezwstydnie korzystna oferta. Tylko teraz zarejestrujesz domenę za jedyne 90 groszy i poczujesz piekielną satysfakcję* („Gazeta komputerowa” dodatek do GW, 19.03.2009, s. 2) – zgroszenie + grosze. <Sens kontaminatu: domena jest tak tania („za grosze”), że aż budzi zgorszenie>.

Żubranko [*otula na zimę*] ‘o akcji promującej nowe ubranka (futurały) dla „Żubrówki”, tzw. żubranka na zimę, w postaci zielonego futerka. Wprowadzeniu nowego produktu na rynek towarzyszy akcja „Wielkie otulanie na zimę”

podczas której chętni dostaną zielone futro, którym będą mogli otulać wybrane drzewa, aby uchronić je przed zimą' („Fakt ‘Gwiazdy’” 50/10/37) – „Żubrówka” + ubranko.

2.3.2.4. Kontaminacje żartobliwo-ironiczne

БлОгие намерения ‘tytuł aforyzmów tygodnia znanych polityków rosyjskich w gazecie „Argumenty i Fakty”. Pochodzi on z komentarza do zadziwiającej propozycji („dobrych chęci”) jednego z polityków – Olega Czirkunowa, aby napiętnować na jego blogu wszystkie przejawy jego korupcji i kradzieży’. Komentarz: *Подобную информацию обычно собирают не в Интернете, а в Следственном комитете. Но за блОгие намерения спасибо* (АиФ 36/09/2) – блог (blog ‘dziennik pisany w sieci’) + благие намерения (dobre chęci).

В темноте, да не в обиде ‘o oszustwach elektryków naprawiających awarie energii elektrycznej w spółce ogrodniczej „Rasswiet” pod Moskwą i nieprawnie wymuszających opłaty za swoje usługi. Za swoją pracę zażądali oni 240 tys. rubli. Wszczęto wobec nich postępowanie karne. Okazało się jednak, że mieszkańcy działek nie podtrzymują oskarżeń wobec elektryków’: *Граждане жаловались на то, что с них требовали деньги за оперативное подключение, иногда и просто за подключение. В данном случае мы сами обратились в правоохранительные органы. Интересно, что жители не спешат поддерживать обвинения против электриков* (МК 21/11/3) – В тесноте, да не в обиде (‘mówi się wtedy, gdy jakieś pomieszczenie jest przepełnione, ale nikt nie uskarża się na to’) + темноте.

Вводка столичная. [*Власти введут в Москве и Санкт-Петербурге особые штрафы*] ‘o podpisaniu przez Dumę Państwową projektu prawnego zaostawiającego kary za naruszanie praw ruchu drogowego w Moskwie i Petersburgu’: *Как известно, за все надо платить, причем иногда — в буквальном смысле. В том числе и за счастье ездить по дорогам двух российских столиц. В Госдуме готовы к введению кратных штрафов за нарушение Правил дорожного движения на территории Москвы и Санкт-Петербурга* (МК 63/11/3) – ввод (wprowadzenie) + водка «Столичная» (‘najpopularniejsza rosyjska wódka, jedna z najbardziej rozpoznawalnych marek wódki na świecie’). <Kontaminat zyskuje nowy sens: wprowadzenie wysokich mandatów w stolicy (także w Petersburgu)>.

Взятки гадки. [*Исправить оценку первоклашке стоит 500 рублей*] ‘o ogromnej skali korupcji w moskiewskich szkołach, której oficjalnie nie ma’:

Официально коррупции в московских школах практически нет. [...] Почему же мамы и папы покорно платят? Потому что всем хочется, чтобы их ребенок учился в хорошей школе, где и дети уменские и штукатурка со стен не падает, и педагоги сильные (АиФ 5/10/20) – *взятки гладки (с кого) (pot., żart. ‘trudno coś uzyskać od kogoś’)*²⁶ + *гадки (гадкий – obrzydliwy). <Sens kontaminatu: w rosyjskich szkołach nauczyciele tylko oficjalnie „brzydzą się” łapówkami>.*

Вот что значит знать, где безнадзорная собака зарыта ‘o inicjatywie bohatera artykułu – Tierientija Mieszczeriakowa stworzenia bazy danych bezdomnych psów w Internecie, która pomoże odnaleźć i rozpoznać psy pozbawione nadzoru’: *Я хоть и не питерец, но по личному опыту скажу – иногда как увижу после обеда какого-нибудь безнадзорного песика, слезы так и навертываются! Но Терентий Мещеряков слезам не верит и предлагает создать интернет-базу, где каждая бродячая собака будет сфотографирована для ее дальнейшего опознания. Вот что значит знать, где безнадзорная собака зарыта* («Лучший друг собак», НГ 266/08/1) – *вот где собака зарыта* (tu jest pies pogrzebany *pot.* ‘tu tkwi sedno sprawy, w tym tkwi problem’) + *безнадзорная (собака) (pies bez nadzoru)* (występuje tu też dodatkowe rozszerzenie: *что значит знать*). <W kontaminacie, poprzez włączenie wyrazu *безнадзорная*, zachodzi defrazeologizacja, czyli udosłownienie znaczenia, które ma komiczny wydźwięk: oto, co znaczy wiedzieć, gdzie znajduje się („jest pogrzebany”) bezdomny (bez nadzoru) pies. Autor ironizuje na temat inicjatywy bohatera artykułu>.

Как разбиралась сталь ‘o ostatecznym zdemontowaniu kolejki wąskotorowej w podmoskiewskiej Szaturze. Kolejka ta była rozkradana przez bezdomnych w związku z tym, że skończyła się jej główna funkcja – przewożenie torfu’: *Сегодня в районе надеются, что все осталось в прошлом. После процедуры банкротства «Шатурторфа» на предприятии появился новый владелец, который успешно завершил то, что тайно и под покровом ночи делали бомжи: демонтировал все 300 км узкоколейки и отправил их в металлолом* (МК 227/10/9) – **«Как закалялась сталь»** (‘tytuł autobiograficznej powieści radzieckiego pisarza N. A. Ostrowskiego. Tematu powieści dostarczyła niewielka

²⁶ Zob. *Большой словарь русских поговорок*, М.: Олма Медия Групп, В. М. Мокиенко, Т. Г. Никитина, 2007, <http://dic.academic.ru/dic.nsf/proverbs/14508/Взятки>, 29.12.2014.

stacja Bojarka w obwodzie kijowskim, a dokładniej trudy budowy tamtejszej kolejki wąskotorowej w latach 20. XX wieku. Podczas budowy kolejki „hartowały się charaktery młodzieży lat 20-tych”²⁷) + *разбираться* (tu: ‘być rozbieranym na części’). <Kontaminant jest aluzją do kolejki z powieści N. A. Ostrowskiego>.

КЛАУСТРОФОБЫ. [*Копы арестовали Санта Клауса за вандализм на глазах у десятков детей*] ‘o aresztowaniu w amerykańskim mieście Austin Santa-Klausa (Świętego Mikołaja) za próbę pomalowania przez niego budynku administracji stanu i krewki temperament podczas zatrzymania’: *Как выяснилось, Джеймс Питерсон действительно работал в костюме Санта-Клауса на детском празднике и попросил ребят написать на асфальте новогодние пожелания своим близким. Но безобидная игра закончилась арестом не потому, что Санту заподозрили в вандализме, а из-за его поведения во время задержания* (ТД 290/12/10) – Санта Клаус (Święty Mikołaj) + klaustrofoby (‘osoby cierpiące na klaustrofobię: chorobliwy lęk przed ciasnymi lub zamkniętymi pomieszczeniami’). <Zastąpienie części *клаус* w wyrazie *клаустрофобы* homonimicznym komponentem z nazwy *Санта Клаус* oznacza strach (fobię) policji przed Świętym Mikołajem (Santa Klausen)>.

Кредит-хранитель ‘kredyt hipoteczny chroni od zwolnień z zakładów petrochemicznych tych, którzy są dłużnikami hipotecznymi’ (Or 51/08/3) – кредит + ангел-хранитель (Anioł-Stróż). <Kredyt hipoteczny jest więc „Aniołem-Stróżem” pracowników na czas spłacania kredytu>.

Любители быстрой мзды. [*Рейтинг поборов ГИБДД на российских дорогах*] ‘o powszechnym łapówkarstwie pracowników Państwowej Inspekcji Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego (ГИБДД). Łapówki dotyczą przede wszystkim jazdy po pijanemu, a także jazdy bez dokumentów, pod prąd i nadmiernej prędkości’: *Рекордная взятка «за пьянку» в 100 тыс. рублей зафиксирована в Москве* (НВ 36/12/18) – любители быстрой езды (miłośnicy szybkiej jazdy – pochodzi od «какой же русский не любит быстрой езды» *żart.* jakież Rosjanin nie lubi szybkiej jazdy? ‘faza, którą charakteryzuje się brawurę, rozmach, szeroki gest jako narodowe cechy Rosjan; *gen.*: powieść Mikołaja Gogola «Мёртвые души», RPSSS, s. 237) + мзды (мзда – łapówka). <Policja drogowa – to miłośnicy „szybkich” łapówek od kierowców, którzy naruszają przepisy ruchu drogowego>.

Люблю тебя Петра варенье! ‘rozmyślenia nad tym, czym byłyaby Rosja teraz, gdyby przegrała w 1709 r. pod Połtawą ze Szwedami. Może byłyaby tak jak

²⁷ Zob. <http://control.audiopedia.su/audio/15190>, 22.06.2014.

Szwecja, która po przegranej pod Połtawą ze światowego supermocarstwa stała się cichym, przytulnym krajem z ogródkami, zasłonkami w kwiatki, konfiturami na śniadanie i pakietem gwarancji socjalnych dla każdego: *Вернулся бы царь в Петербург (а то и вообще в Москву), осмотрел бы разруху, сходил бы в пустую казну, взгляделся в пьяные рожи граждан и бросил бы всю кипучую энергию на палисаднички с занавесочками. Благо варенье и так варить умели. Были бы мы сейчас восточной Голландией или Швейцарией? Не знаете? Вот и я* (www.kp.ru, 15.06.2012) – Люблю тебя Петра творенье (‘wiersz z poematu A. Puszkina „Jeździec miedziany”’) + варенье (konfitury). <Autor kontaminatu sugeruje, że może lepiej byłoby przegrać pod Połtawą ze Szwedami za te ogródki, zasłonki w kwiatki, konfitury na śniadanie i, co najważniejsze, zabezpieczenie socjalne dla każdego>.

[*He выдержала*] **МАРАТФОНА** ‘o wspólnym wieczorze aktora Marata Baszarowa i 30-letniej „missis-świata” Alisy Kryłowej. Gdy aktor zaczął degustować napoje, jego niepijąca towarzysząca opuściła restaurację’ (ТД 247/11/8) – Марат + марафон. <Dziewczyna nie wytrzymała tempa (maratonu) degustacji alkoholi Marata Baszarowa>.

[*Как Рязанова*] **МУЧИЛИ** ‘historia powstania jednej z najlepszych dzieckich komedii muzycznych – „Nocy Karnawałowej” Eldara Riazanowa, której towarzyszyły ciągle „poprawki” decyzji reżysera odnośnie odtwórców głównych ról, wprowadzane przez dyrektora „Mosfilmu” Iwana Pyrjewa. Były one swoistą nauką, ale też męką dla reżysera. W ostateczności obsadę filmu wybrał wspomniany dyrektor Iwan Pyrjew, a film, pomimo wieszczzonej mu przez krytyków klęski, odniósł ogromny sukces’ (АиФ 52/12/45) – мучили + учили.

[*Что*] **наДУМАли?** ‘o niezwykle płodnym ustawodawstwie w Dumie rosyjskiej. Od 2008 do 2011 r. deputowani Dumy zaaprobowali 1581 ustaw’ (АиФ 49/11/27) – надумать (nawymyślać) + Дума (‘izba niższa parlamentu Federacji Rosyjskiej’).

оБЫКновенное чудо ‘o elitarnych „producentach” gatunku w Rosji – bykach. Są cudzoziemcami, elitą. Chroni się je jak prawdziwe gwiazdy, karmi jak zawodników sumo. Każdy z nich waży ponad tonę, a kosztuje ponad 100 tys. euro. Najważniejsza jest dla nich doskonała potencja. Są to honorowi dawcy nasienia, „ulepszacze” gatunku, z których każdy ma po tysiącu następców’ (МК 289/08/14) – обыкновенное чудо (*žart., iron.* ‘o czymś mało prawdopodobnym (długo oczekiwanym), co niemniej jednak stało się faktem,

realnością. Analog oczywistego – nieprawdopodobnego; *gen.*: tytuł sztuki Jewgienija Szwarca, jak również jej ekranizacja²⁸) + бык. <Elitarne byki w Rosji – to coś nieprawdopodobnego i jednocześnie realnego. W pełni zasługują na określenie «обыкновенное чудо»>.

«ОдноРУкие» ‘jedoręcy – o członkach portalu „Nasza klasa”, którzy w pracy jedną ręką wciskają klawisze komputera, śledząc dany portal, a drugą pracują: [Босс против] **«ОдноРУких»?** ‘o popularności portalu „Nasza klasa” («Одноклассники») w Rosji. 63,5% Rosjan zaczyna dzień pracy w sieci. Wielu pracodawców zabrania dostępu do wspomnianego portalu w czasie pracy’ (АиФ 12/09/53) – однорукие (jedoręcy) + одноклассники („Nasza klasa”) + RU (‘rosyjska domena internetowa’).

Пир на весь зверинец ‘o niebezpieczeństwach grożących zwierzętom ze świątecznie zastawionych stołów’ (МК 285/08/17) – пир на весь мир (*pot., ekspres.* ‘uczta z obfitym jedzeniem i udziałem wielu gości’) + зверинец. <Nagłówek zawiera zamierzoną sprzeczność sensów: dosłownego – obfita uczta dla zwierząt ze świątecznie zastawionych stołów i ukrytego – niebezpieczeństwa takiej uczty>.

прихвятизаторы ‘o tych, którzy przeprowadzają prywatyzację, bogacąc się na niej’: *Ни в одной стране мира нет такой огромной разницы в зарплате и пенсиях между чиновниками-прихвятизаторами и рядовыми людьми* (opinia do art. «Россия забирается в долговую яму», <http://news.mail.ru>, 11.08.2011) – прихватить (zabrać ze sobą) + приватизаторы.

приХватизация ‘o prywatyzacji jako środka bogacenia się tych, którzy ją przeprowadzają: [И снова] **приХватизация?** [Зачем предприятия отдают за бесценнок] ‘o „nowej” prywatyzacji w Rosji’: *В России (да и во многих других странах) сегодня сформирована спекулятивная модель экономики. [...] И поэтому выставляемы на продажу государственные активы будут интересны прежде всего спекулянтам* (АиФ 50/09/28) – прихватить (zabrać ze sobą) + приватизация.

Пусть землячка вам будет пухом ‘o „Kodeksie czarującej rodaczki”, który ma pomóc prowincjonalnym dziewczynom zdobyć bogatego moskwianina. Niech strzegą się takich panien oligarchowie, moskwianie z mieszkaniem, a w szczególności ich mamy’: *Москва по-прежнему остается большой потерей для приезжих провинциалок. Как урвать такого «жирного туза»*

²⁸ Zob. przyp. 44, rozdział 1 niniejszej pracy..

– в этом юных дам из городов и весей России просветит «Кодекс обязательной землячки». [...] Олигархи, просто москвичи с квартирой, а особенно их мамы – берегитесь! (МК 226/10/3) – пусть земля будет пухом кому (niech mu (jej, wam) ziemia lekką będzie ‘o zmarłym: niech spoczywa w pokoju’) + землячка (rodaczka, krajanka). <Bogатым москвianом pozostaje tylko współczuć, jeśli dadzą się usidlić „czarującej rodaczce” z prowincji. Wtedy bowiem są już „straceni” i można im tylko złożyć „pożegnalne” życzenia>.

Путляндия ‘o Rosji wiecznie rządzonej przez Władimira Putina’: Объединитель племен аравийского полуострова король Ибн Сауд так любил своих подданных, что решил сделать их всех членами своей семьи. Новое государство было названо по фамилии короля – Саудовской Аравией. Путин до таких крайностей не дошел. Но теперь Российскую Федерацию можно смело именовать Путляндией. ВВП в очередной раз доказал, что пока в российской политике ему посилено всё («Путин навсегда», МК 217/11/1) – Путин + -ляндия/ландия (‘semantyzowany quasi-morfem oznaczający nazwę państwa, finalna część nazw typu Финляндия, Ирландия’).

[Кто] **родами не вышел?** ‘po raz pierwszy w Rosji sporządzono oficjalny ranking klinik położniczych kraju. Przyszłe mamy będą mogły wybierać klinikę na podstawie obiektywnej informacji’ (МК 282/08/6) – родами + рылом не вышел (*grub.*, *posp.* ‘nie nadaje się do czegoś, nie odpowiada wymogom; także o kimś bardzo brzydkim, nieurodzivym’).

С праздником дорогие товар и щи ‘na Nowy Rok prawie cała żywność w Rosji podróżowała w porównaniu z marcem 2008 r. W 2009 r. podróżują wszystkie importowane produkty’ (МК 288/08/1, 3) – С праздником дорогие товарищи²⁹ (tu: Szczęśliwego Nowego Roku, drodzy towarzysze) + товар (towar, artykuły) и щи (kapuśniak). <Kontaminat jest dekompozycją powiedzenia *С праздником дорогие товарищи* dokonaną przy pomocy wyrazów *товар и щи*, w wyniku czego powstała gra językowa (kalambur) oznaczająca życzenia „Szczęśliwego Nowego Roku drodzy towarzysze” z droższą

²⁹ Dana formuła etykietalna jest sztaampą epoki radzieckiej. Oznacza pozdrowienia komunistów z okazji święta Rewolucji Październikowej, Dnia Zwycięstwa itp. Jest ona również stosowana obecnie z okazji różnych świąt, m.in. Nowego Roku, jak się wydaje, z odcieniem ironii, z uwagi na obecność słowa *товарищи*, rozpowszechnionego w ZSRR jako zwrot grzecznościowy w stosunku do mężczyzny (także kobiety), a nieużywanego już w takim znaczeniu w czasach obecnych.

żywnością. W obliczu tak przygnębiającej informacji Nowy Rok nie może być szczęśliwy>.

Сдавай, страна огромная ‘o propozycji władz, aby Rosjanie oddawali zużyty sprzęt gospodarstwa domowego w zamian za nowy, energooszczędny’: *Вслед за программой утилизации автомобилей россияне ждет еще одно нововведение: власти предложат им сдавать старую бытовую технику, а взамен приобретать новую, энергосберегающую* (Ог 47/10/4) – *сдавай* (oddawaj) + «*Вставай страна огромная (вставай на смертный бой)*» (Podnieś się, kraju nasz olbrzymi, podejmij straszny bój *podn., public.* ‘patriotyczny apel o mobilizację sił całego narodu’; *gen.*: incipit pieśni A. W. Aleksandrowa do słów W. Lebediewa-Kumacza «Священная война», napisanej w kilka dni po napadzie wojsk hitlerowskich na Związek Radziecki 22 czerwca 1941 r., RPSSS, s. 115). <Kontaminat oznacza „mobilizację” sił całego narodu rosyjskiego w sprawie oddawania zużytego sprzętu gospodarstwa domowego>.

Скульптурно [*посидеть*] ‘o ogromnej liczbie pomników w osadzie Muczkap w obwodzie tambowskim. Można na nich posiedzieć, co potwierdza zdjęcie siedzącej na kolanach rzeźby Borysa Pasternaka dziewczynki’: *Мучкап усеян памятниками, как хрестоматийная мучкапская чайная мухами: тут и Александр Невский и бронзовые кони, и журавлиный клин, и даже средневековый кавалер* (Ог 28/12/30–31) – *скульптура* (rzeźba) + *культурно*.

сЛЕДопытки ‘tropicielki sopli, czyli dozorczyńnie zbijające lód z dachów przy pomocy tyczki’: **сЛЕДопытки**. [*С сосульками борются по старинке*] ‘o zaniedbaniach administracji budynków w Moskwie w okresie zimowym, w wyniku których moskwianie łamią sobie kończyny na oblodzonych nawierzchniach i stają się ofiarami spadających z dachów dużych sopli lodu. O sposobach walki z oblodzonymi nawierzchniami i z soplami lodu, wśród których najskuteczniejszym jest dozorca (dozorczyńni) zbijający lód, jak i sto lat temu, przy pomocy tyczki’: *Итог печальный: каждую зиму десятки москвичей становятся жертвами сосулек, а сотни поскользнувшихся на ступенях переходов или на тротуарах попадают в больницы. [...] Ну а самым результативным оружием против сосулек (как и сто лет назад) был и остаётся дворник, элегантно сбивающий их дрыном* (АиФ 7/10/21) – *следопытки* (tropicielki) + *лед*.

Театр оперы и билета ‘o nowej polityce „biletowej” Teatru Wielkiego w Moskwie, która, obok innych palących kwestii dotyczących teatru, zdominowała konferencję poświęconą przyszłej premierze – „Śpiącej królowie” (o której

практически не упоминано)’: *Вчера Большой Театр собрал журналистов, чтобы рассказать о грядущей балетной премьере – «Спящей красавице», о ней впрочем, почти не вспоминали, всех интересовали три больших вопроса – «реставрационная» критика Цискаридзе, уход Осиповой и Васильева и новая билетная политика* (МК 262/11/17) – Театр оперы и балета + билета. <Teatr, którego bardziej zajmuje polityka biletowa i inne kwestie, a nie ważna premiera przedstawienia baletowego, można przemianować na „Teatr opery i biletu”>.

Тела давно минувших дней ‘о miejscach pochówku światowych przywódców komunistycznych, m.in. Lenina, Mao Zedonga, Ho Chi Minha, Kim Ir Sena i in.’ (АиФ 43/11/18) – тела (ciała) + дела давно минувших дней (odległe dzieje dni minionych – tłum. J. Brzechwa – ‘o sprawach, rzeczach, zdarzeniach, dawnych, zamierzonych, prawie zapomnianych’; *gen.*: poemat Aleksandra Puszkina «Руслан и Людмила», RPSSS, s. 150–151).

Т-Р-Р-ЕВОЖНОЕ [COCEДCTBO] ‘о niespokojnym sąsiedztwie, jakie stanowi małżeństwo z dzieckiem płaczącym podobnie do dźwięku motocykla, któremu dodaje się gazu. Płacz ten był powodem podania małżeństwa do sądu przez sąsiadów’ (ТД 16/12/3) – т-р-р (‘дźwięк motocykla’) + тревожное (niepokojne).

ТуманноЁ [будущее] ‘о światowej premierze rosyjskiego Eauta we Frankfurcie 13 września 2011. Będzie to prezentacja całego E-konceptu. Twórcy nie chcą jednak ujawnić szczegółów konstrukcji auta przed premierą’ (www.rg.ru, 8.09.2011) – туманное (mgliste) + Ё-мобиль (E-auto). <Najbliższa przyszłość do premiery jest więc mało konkretna, niewyraźna, jeśli chodzi o budowę Eauta>.

Тюрьма-читальня ‘о przymusowym czytelnictwie w więzieniu w obwodzie twerskim. Więźniów zmuszano do czytania w czasie przymusowego przestoju w pracach, spowodowanego brakiem zamówień z firm budowlanych, które kupowały ich towar’ (МК 287/08/9) – тюрьма (więzienie) + изба-читальня (czytelnia).

Ургант вечера мудренее ‘о aktorze, prezenterze, gospodarzu nowego programu telewizyjnego «Вечерный Ургант» – Iwanie Urgancie. Sam projekt nie wydaje się interesujący, zaś prezenter uchodzi za skłonnego do żartów, niepoważnego, „płytkiego” człowieka. Okazuje się jednak, że ma też całkiem inne oblicze – jest człowiekiem odczytanym i poważnym, o czym można się dowiedzieć z wywiadów z nim. Jednakże mądry i poważny Urgan nie budzi zainteresowania

w Rosji': *А тут, когда он недавно дал интервью американскому журналу New Yorker (что само по себе значительно), вдруг выяснилось, что не только Довлатов его любимый писатель и он о нем знает все, но и Бродский его любимый поэт. Такой Ургант почему-то никогда и никому интересен в России не был* (Or 16/12/36–37) – Ургант + утро вечера мудренее ('mówi się tak w sytuacji, gdy odkłada się decyzje do rana w nadziei, że rankiem łatwiej będzie je rozwiązać'). <Okazjonalizm konotuje mądrego, czytanego Iwana Urganta poza programem «Вечерный Ургант», czyli o każdej porze dnia, oprócz wieczora>.

AAAdieu 'o utracie przez Francję AAA – najwyższego poziomu wiarygodności kredytowej' (Polityka 3/12/9) – AAA ('najwyższy poziom wiarygodności kredytowej') + adieu (z *fr.*, *pot.* cześć, do widzenia, żegnaj).

Aszybka [*reakcja*] 'o przeprosinach za przekręcenie słów Radosława Sikorskiego przez rosyjską agencję Interfax, która podała, że Sikorski prosił Amerykę o umieszczenie w Polsce swoich wojsk jako tarczy przed rosyjską agresją' (FTVN, 10.11.2009) – aszypka (*ros.* ошибка – błąd) + szybka. <Kontaminat, ogrywając *ros.* ошибка, sugeruje pochodzenie błędu – rosyjska agencja Interfaks. Sens okazjonalizmu: szybka reakcja na błąd>.

Brukselówek 'o pracy i profitach polskich europosłów w Parlamencie Europejskim porównywanym do Sulejówka Józefa Piłsudskiego': *Dla wielu polskich polityków Parlament Europejski jest tym, czym kiedyś był Sulejówek dla Piłsudskiego. Tu się spiskuje, marzy o rewanżu i odbudowie politycznej siły* (Polityka, 6/12/26–27) – Bruksela + Sulejówek ('miasto, w którym przez 3 lata w willi „Milusin” mieszkał Józef Piłsudski”).

brzydUla³⁰? 'o zmianie imienia gimnazjum w Nowym Sączu z „Urszuli Kochanowskiej” na „ks. Jana Twardowskiego”. Imię Urszuli Kochanowskiej szkoła nosiła 100 lat' (FTVN, 2.04.2009) – brzydula + Ula (Urszula Kochanowska). <Czyżby imię Urszuli Kochanowskiej zbrzydło wszystkim?>.

bunga love 'o oskarżeniach wobec Silvio Berlusconi' w sprawie seksafery, czyli imprez „bunga bunga” w domu premiera z udziałem prostytuttek' (FTVN, 15.02.2011) – bungalow ('jednopiętrowy podmiejski dom mieszkalny

³⁰ Niewykluczone, iż ten kontaminat, dla spotęgowania efektu komicznego, „za-pożyczono” z tytułu polskiej telenoweli „BrzydUla”, która w momencie jego powstania była bardzo popularna w telewizji polskiej.

z werandami’) + „bunga bunga” (‘imprezy z młodymi kobietami – prostytutkami w domu Silvio Berlusconiego’) + love (*ang.* miłość). <Okazjonalizm oznacza, iż dom Silvio Berlusconiego był miejscem imprez „bunga-bunga”, w czasie których uprawiano miłość>.

Car par ‘o zaprzysiężeniu Władimira Putina na prezydenta Rosji. O niebywałym przepychu, z jakim zostały zorganizowane uroczystości w kąpiącej od złota sali tronowej, gdzie zasiadali i byli koronowani niegdyś carowie. Nie bez znaczenia jest wybór miejsca zaprzysiężenia prezydenta, który lubi porównywać się do cara Piotra I’ (FTVN, 7.05.2012) – car + „Czar Par” (‘popularny teleturniej telewizyjny polegający na rywalizacji par, nadawany w TVP1 w latach 1993–1996’). <Kontaminat jest aluzją do widowiskowości, przepychu i miejsca zaprzysiężenia Władimira Putina – cara>.

Co dwie głowy to jedna ‘o zgodnej, wspólnej polityce Putina i Miedwiediewa i większej roli Putina w tym duecie’: *Nikt w Rosji nie ma wątpliwości, kto jest ważniejszy w tandemie Putin–Miedwiediew. Zapewne więc Putinowi niezbyt w smak jest rola przywódcy walki z kryzysem. Kryzys w Rosji jest naprawdę widoczny* (NIE 10/09/12) – co dwie głowy to nie jedna (‘im więcej osób zastanawia się nad jakimś problemem, tym łatwiej go rozwiązać’) + jedna.

Donald Półmusk ‘o premierze Donaldzie Tusku przed wyborami parlamentarnymi w 2011 r.’: *Kto obudzi się w poniedziałek z kacem po szampanie: Donald Półmusk, Świrosław Kłamczyński, Grzegorz Nabierański, Janusz Paligłup czy Waldemar Sztyniwniak? A może – jeśli sondaże lżą – Janusz Podpis-Brakknie z Nowej Prawicy albo Paweł Skończyłjusz z PJN?* („Obywatele z redakcji. Głosujemy jak umiemy”, NIE 41/11/5) – Donald Tusk + półmózg.

Dopóki kuria nas nie rozłączy ‘o tym, że wzrasta liczba osób, które wystąpiły o unieważnienie zawartego w kościele małżeństwa’ (EI 236/10/1) – dopóki śmierć nas nie rozłączy (‘parafraza słów z przysięgi małżeńskiej: „nie opuszczę cię aż do śmierci”’) + kuria.

drogowe znaki zapytania ‘o pomyśle oddania w dzierżawę wszystkich dróg w woj. dolnośląskim prywatnym firmom w zamian za remont i odśnieżanie. Firmy otrzymają pieniądze od województwa. Co ten pomysł przyniesie?’. *Na razie mamy same drogowe znaki... zapytania* (wyp. ustna FTVN, 21.03.2011) – znaki drogowe + znaki zapytania (tu: ‘coś niejasnego, nieznanego’). <Ogrywanie frazemu *znaki drogowe* poprzez przedstawienie komponentów nawiązuje do tematu dróg (przymiotnik *drogowy*). W kontaminacji semantycznie wyróżnia się frazeologizm *znaki zapytania*, połączenie z *drogowy* zaś wzmacnia

efekt komiczny. Sens okazjonalizmu: niejasna sytuacja na temat dróg oddanych w dzierżawę>.

foto(de)montaż ‘o atrapach fotoradarów, które miały zniknąć, ale wciąż stoją’ (FTVN, 3.01.2011) – fotomontaż (tu: ‘instalowanie fotoradarów’³¹) + demontaż.

gospo-dra ‘o sporze między ministrem finansów Jackiem Rostowskim a przewodniczącym Rady Polityki Pieniężnej (RPP) – Markiem Belką, dotyczącym słabej kondycji budżetu państwa. Według Jacka Rostowskiego słaby budżet to wynik m.in. zbyt powolnej obniżki stóp procentowych przez RPP’: *Był Gowin kontra Tusk, a teraz Rostowski kontra Belka. Do tej chwili zdawało się, że idą ręką w rękę i że tradycyjne spory kolejnych ministrów finansów i szefów NBP ich ominęły. A jednak... dziś Jacek Rostowski wytacza działa przeciw Markowi Belce i kierowanej przez niego Radzie Polityki Pieniężnej, by podzielić się odpowiedzialnością za stan gospodarki, a Belka na to, że ma już dość słuchania ministra, któremu się pali pod nogami* (FTVN, 19.07.2013) – gospodarka + dra (‘awantura, kłótnia’).

Grzegorz Nabieralski ‘o kandydacie na premiera z ramienia Sojuszu Lewicy Demokratycznej Grzegorzu Napieralskim przed wyborami parlamentarnymi w 2011 r.’: *Kto obudzi się w poniedziałek z kacem po szampanie: Donald Półmusk, Świrosław Kłamczyński, Grzegorz Nabieralski, Janusz Paligłup czy Waldemar Sztyniak?* („Obywatele z redakcji. Głosujemy jak umiemy”, NIE 41/11/5) – Grzegorz Napieralski + nabierać. <Autor kontaminatu sugeruje, iż Grzegorz Napieralski nabiera ludzi w swoich spotach przedwyborczych>.

haki ‘o zastrzeżeniach (tzw. hakach) prezydenta i premiera (braci Kaczyńskich) do osoby Radosława Sikorskiego jako kandydata na prezydenta, nieujawnionych opinii publicznej’ (FTVN, 24.02.2010) – mieć, znaleźć na kogoś haka (‘wiedzieć o kimś coś lub dowiedzieć się o kimś czegoś, co może być wykorzystane przeciwko niemu’) + znaki zapytania (tu: ‘coś niejasnego’). <„Haki” braci Kaczyńskich na Radosława Sikorskiego są niejasne dla opinii publicznej wobec faktu ich nieujawnienia>.

Horrorskop [2012] ‘humorystyczny, z pewną dozą ironii i sarkazmu, budzący grozę horoskop dla polskich posłów na rok 2012’: *Był 20.04 – 22.05 Donald*

³¹ Semantyka leksemu *fotomontaż* została wyjaśniona w przyp. 14, w rozdziale 1 niniejszej pracy.

Tusk (22.04.1957) i Jacek Rostowski (30.04.1951). Ten rok przyniesie ci pieniądze! Mówiąc dokładnie – dużo pieniędzy, średnio pieniędzy lub mało pieniędzy. Co noc będziesz je sobie liczył i będzie ci miło. Niestety, często na plecach czuć będziesz jakieś złe, wilcze spojrzenie. W połowie roku zaczniesz wymawiać poprawnie literkę „r”, a zimą wydłuży ci się nos. Szczęśliwa liczba: bilion. Szczęśliwe słowo: „akurat” (Wprost 1/12/96) – horror + horoskop.

Jak umarłemu pachnidło ‘o kursach konserwacji zwłok i makijażu do trumny. Kosztowne kosmetyki do malowania zwłok na nic się nie przydadzą nieboszczykowi, bo i tak pójdą wraz z nim do ziemi’: *Kosmetyki do malowania nieboszczyków są w cenach drogeryjnych. Buteleczka pudru w płynie 25 ml to 100 zeta. – Ale starcza na dwieście ciał – podkreśla instruktor. Kosmetyków jest tu z sześć wielkich walizek i kufrów. I to wszystko pójdzie do ziemi...* (NIE 8/11/7) – jak umarłemu kadzidło (elipsa frazeologizmu: coś komuś pomoże jak umarłemu kadzidło ‘coś komuś wcale nie pomoże, na nic się nie przyda’) + pachnidło.

Jarllah ‘o Jarosławie Kaczyńskim z aluzją do jego najwyższej i niepodważalnej władzy w PiS (porównywalnej do władzy Allacha nad muzułmanami)’: *Pislam. Nowa fanatyczna wiara zainicjowana przez obrońców krzyża. Modlitwy kierowane są do Jarllaha* (demotywatory.pl/1964205/Pislam, 15.12.2012) – Jarosław + Allah.

Janusz Paligłup ‘o liderze „Ruchu Palikota” – Januszu Palikocie przed wyborami parlamentarnymi w 2011 r.: *Kto obudzi się w poniedziałek z kacem po szampanie: Donald Półmusk, Świrosław Kłamczyński, Grzegorz Nabieralski, Janusz Paligłup czy Waldemar Sztyniowski?* („Obywatele z redakcji. Głosujemy jak umiemy”, NIE 41/11/5) – Janusz Palikot + głup (pot., posp. ‘człowiek głupi, nierozgarnięty’).

Janusz Podpis-Braknie ‘o Januszu Korwinie-Mikke przed wyborami parlamentarnymi w 2011 r. z aluzją do nieuzyskania przez jego „Nową Prawicę” wystarczającej liczby podpisów wymaganych do startu w wyborach latem 2011 roku’: *Kto obudzi się w poniedziałek z kacem po szampanie: Donald Półmusk, Świrosław Kłamczyński, Grzegorz Nabieralski, Janusz Paligłup czy Waldemar Sztyniowski? A może – jeśli sondaże łżą – Janusz Podpis-Braknie z Nowej Prawicy albo Paweł Skończyłusz z PJN?* („Obywatele z redakcji. Głosujemy jak umiemy”, NIE 41/11/5) – Janusz Korwin-Mikke + podpis + braknie.

katastrojka ‘katastrofalna w skutkach pieriestrojka’: [Czekając na] **katastrojkę** ‘o tym, że Rosjanie czekają na pieriestrojkę w USA, którą ma przeprowadzić Barack Obama i która przyspieszy upadek kapitalizmu’: *U nas najnowszym*

krzykiem mody politycznej stały się przepowiednie, że nowy prezydent przeprowadzi teraz amerykańską pieriestrojkę, co nieuchronnie przyspieszy bliski już upadek kapitalizmu. Czekamy więc na zaatlantycką katastrofkę. I bardzo się cieszymy, że wkrótce się zacznie. A to, że ona uderzy i w nas, specjalnie nas nie martwi. Iść na dno w towarzystwie zniechodzonego wroga weselej (GW 283/08/13) – katastrofa + pieriestrojka.

Liga Parkingów Rzeczpospolitej ‘o Lidze Polskich Rodzin (LPR) w nawiązaniu do zachowania byłego wiceministra oświaty Mirosława Orzechowskiego, posła LPR, który pod wpływem alkoholu zdemolował w Łodzi 3 samochody. Podobno zdarzyło się to podczas przeparkowywania samochodu przez Orzechowskiego, namówionego do tego przez jakiegoś „typka”’ (Polityka 11/09/106) – LPR (Liga Polskich Rodzin) + parkingów Rzeczpospolitej.

łodowanie ‘o awaryjnym lądowaniu na zamrzniętym jeziorze w Tallinie samolotu przewożącego pocztę DHL’ (FTVN, 18.03.2010) – lodowy + lądowanie.

[Kto] **ŁOŻY** [*pieniądz*] ‘o łóżach na Stadionie Narodowym w Warszawie. Największa i najdroższa – to łóża prezydencka. Prawdopodobnie przed mistrzostwami Euro 2012 wykupił ją rosyjski miliarder Roman Abramowicz’ (FTVN, 6.03.2012) – łóża + łoży/łożyć (‘opłacać coś, płacić za coś’).

maspieska ‘wypowiedź Marii Czubaszek na temat Kory (Olgi Jackowskiej) w oparciu o zdjęcie, na którym Kora jest ze swoim psem’: *Patrząc na Korę, tę blond fryzurę, wymyśliłam sobie, że ona to nie maskotka, ale paspieska* (PNŚ TVP2, 12.08.2011) – maskotka + pieska. <Kontaminat oparty jest na grze językowej, polegającej na żartobliwej desemantyzacji wyrazu *maskotka* pod wpływem komponentu *piesek* (*pieska*), rozbijającego go na dwa homonimiczne człony: *mas* (masz) *kotka* (koteł)>.

Mertusk ‘o przewidywanym nowym duecie Merkel-Tusk po przegranej Sarkozyego w wyborach prezydenckich’: *Miejsce Francji u boku Angeli Merkel zajmie Polska, a nowy duet będzie nazywał się, uwaga – Mertusk* (wyp. dziennikarza, WTV P1, 23.05.2012) – Merkel + Tusk.

Na ostrzu haka ‘o „haku”, jaki ma na Radka Sikorskiego, kandydata Platformy Obywatelskiej na prezydenta, Jarosław Kaczyński. Prezes PiS nie chce jednak ujawnić, jakie wydarzenie dyskredytuje Sikorskiego’ (FTVN, 15.02.2010) – na ostrzu noża (postawić sprawę na ostrzu noża ‘kategorycznie zażądać rozstrzygnięcia jakiejś sprawy’) + mieć na kogoś haka (‘wiedzieć o kimś coś, co może być wykorzystane przeciwko niemu’). <Kontaminat oznacza, iż sprawa ujawnienia

„haków” na Radka Sikorskiego stanęła na ostrzu noża, skoro Jarosław Kaczyński mówi, że takie „haki” istnieją>.

Nabici w biomasę ‘o finansowaniu przez podatników wsparcia dla współspalania biomasy, które tylko w teorii jest produkowaniem zielonej energii i zmniejszaniem emisji dwutlenku węgla do atmosfery, a w praktyce prowadzi do wspierania wypalania lasów’ (www.przekrój.pl, 22.03.2012) – nabici w butelkę (nabić kogoś w butelkę ‘oszukać kogoś’) + biomasę (biomasa ‘masa materii zawarta w organizmach’).

Nabici w butelkę wody ‘o większej wartości wody z kranu od popularnych wód butelkowanych’: *Butelkowana woda Żywiec Zdrój zawiera mniej składników mineralnych niż ta, która płynie w łódzkich kranach! Tak wynika z badań przeprowadzonych dla „Expressu Ilustrowanego” przez Instytut Chemii Ogólnej i Ekologicznej Politechniki Łódzkiej (EI 190/09/10) – nabici w butelkę (‘oszukani’) + (butelka) wody.*

Narodowy PiS powszechny ‘Jan Wróbel z humorem i ironią o tym, że winnym wszelkiego zła w Polsce jest „Prawo i Sprawiedliwość”. Nawiązując do przeprowadzonego ostatnio Narodowego Spisu Powszechnego, publicysta winą za dużą liczbę Polaków na uchodźstwie obarcza PiS. Utożsamia nawet z tą partią posłów Platformy Obywatelskiej – Bartosza Arłukowicza i Ewę Kopacz’: *Przeprowadzony ostatnio Narodowy Spis Powszechny ujawnił, że ponad milion Polaków wciąż żyje na uchodźstwie i nie chce wracać do Polski. Czyja to wina? A po co w ogóle pytam? Oczywiście PiS. A niby, kurczę, czyja, przecież nie Marsjan (Wprost 3/12/97) – Narodowy Spis Powszechny (‘spis ludności i mieszkań mający na celu dostarczenie informacji z dziedziny demograficzno-społecznej oraz społeczno-ekonomicznej’) + PiS (Prawo i Sprawiedliwość). <Wydaje się, że kontaminat oraz cały artykuł jest aluzją do obwiniania za wszystko zło PiS przez niektórych posłów z innych partii, np. Stefana Niesiołowskiego czy Janusza Palikota>.*

(nie)bezpiecznik ‘o wyłączeniu się bezpiecznika w boeingu, którym awaryjnie lądował kpt. Tadeusz Wrona. Bezpiecznik jest odpowiedzialny za wysunięcie podwozia i bezpieczne lądowanie’ (FTVN, 31.10.2012) – bezpiecznik + niebezpiecznik.

(nie)małe piwo ‘o rysunkach malarza Michała Ogińskiego, który maluje emblematy piwa. Uważa się, że w ten sposób zachęca do picia piwa’ (FTVN, 29.05.2011) – małe piwo (‘coś łatwego, prostego do załatwienia; drobnostka’) + niemałe. <W kontaminacie nastąpiła aktualizacja frazeologizmu *małe piwo*

w kontekście, w którym jest mowa o piwie. Na skutek kontaminacji powstał neologizm *niemałe piwo* z nowym, antonimicznym w stosunku do wyjściowego frazeologizmu, znaczeniem. Sens kontaminacji: z niewinnych rysunków emblematów piwa (małe piwo) powstał problem (niemałe piwo)>.

Niepogoda dla bogaczy ‘o propozycji Baracka Obamy zwiększenia podatku dla milionerów’ (WTVP1, 19.09.2011) – niepogoda + „Pogoda dla bogaczy” (‘amerykański serial telewizyjny’).

O, JeZUS! ‘o nieprawidłowościach w sprawie przetargu wartego 600 mln na utrzymanie systemu informatycznego w ZUS’: *Czy blisko 600 milionów złotych publicznych pieniędzy Zakład Ubezpieczeń Społecznych wydał niezgodnie z prawem? Wokół sprawy – jak to często w Katolandzie bywa – roznosi się zaduch klerykalnych powiązań* (www.faktyimity.pl, 22.07.2014) – O Jezu(s)! (‘wykrzyknienie wyrażające różne stany emocjonalne, np. radość, zachwyt, przestrasz’) + ZUS (Zakład Ubezpieczeń Społecznych). <Autor kontaminatu uważa kościół za powiązany z aferą w ZUS, stąd połączenie wskazanych wyżej komponentów, wyrażające przestrasz z powodu zaistniałej sytuacji>.

Ochłapówka: *Mata stówę, będzieta mieli na piwo – zaproponował mieszkaniec Regien policjantom, którzy zatrzymali go po awanturze domowej w zamian za wypuszczenie. Ci jednak byli chyba niepijący, bo odmówili i postawili mu zarzut korupcji. Facet – wręcz przeciwnie, bo wylegitymował się 3 promilami alkoholu* (Angora 38/12/34) – ochłap (‘coś o niskiej wartości, oferowane z konieczności lub z litości’) + łapówka. <Kontaminat ironicznie sugeruje zbyt niską łapówkę jako przyczynę nieprzyjęcia jej przez policjantów (pod pozorem ich abstynencji), tymczasem sens wypowiedzi konotuje zupełnie inny powód odmowy: policjanci nie przyjmują łapówek>.

off-ensywa ‘o jesiennej „ofensywie” ustaw rządu, która pokazała mierny rezultat. O powolnym tempie prac rządu w sprawie ustaw’ (FTVN, 21.12.2010) – off (*ang.* wyłączony) + ofensywa. <Okazjonalizm zawiera w sobie przeciwstawny sens: ofensywa, oznaczająca ‘masowe pojawienie się czegoś; napór’, w kontaminacji jest ofensywą wyłączoną, o powolnym tempie (*off*)>.

Okazja czyni klienta ‘o poświęconych wyprzedażach’: *Najpierw przedświąteczna gonitwa, potem świąteczny relaks, a teraz znowu szal wyprzedaży. Sklepy kuszą cenami. Klienci kupują to, co upatrzyli sobie już wcześniej, ale wtedy było to za drogie. Albo to, czego kupić nie zamierzali, ale żal nie skorzystać z okazji. Trwa więc polowanie na towar i na klienta* (FTVN, 29.12.2014) – okazja czyni złodzieja (‘możliwość szybkiego, nieoczekiwanego wzbogacenia się skłania do kradzieży’)

+ klienta. <Sens kontaminatu dotyczy zarówno sprzedawcy, jak i klienta: możliwość szybkiego wzbogacenia się (np. premii) skłania sprzedawców do zachęcania klientów do kupna towaru. Z kolei okazja skorzystania z obniżki cen skłania ludzi do zakupów (czyli stania się klientami)>.

o-racja ‘o przesłuchiowaniu Zbigniewa Ziobry w komisji ds. nacisków w sprawie afery gruntowej. Przemawiał on bardzo długo w ramach tzw. swobodnej wypowiedzi. Na pytania posłów PO (Platforma Obywatelska), jak długo jeszcze zamierza przemawiać, odpowiedział, że nie odbywał żadnej próby w celu sprawdzenia długości swojej swobodnej wypowiedzi’ (FTVN, 18.03.2010) – oracja (tu: żart. ‘długa, napuszona, zwykle nudna przemowa’) + racja. <Kontaminat nazywa długie przemówienie Z. Ziobry oracją, która miała na celu przekonanie wszystkich do jego racji>.

PAS niecnoty. [*Prawosławni święci nie są palcem robieni*] ‘o jednej z najbardziej czczonych w prawosławiu relikwii, jaką jest pas z sukni Przenajświętszej Bogurodzicy, pomagający kobietom zająć w ciążę i szczęśliwie urodzić’: *W srebrnym sarkofagu umieszczono pas z sukni Przenajświętszej Bogurodzicy. Spoczywał tam w spokoju przez ostatnie 1200 lat, aż mnisi usłyszeli wołanie o pomoc z Rosji. Sytuacja demograficzna tego olbrzymiego kraju jest katastrofalna. Pas Bogurodzicy ma natomiast cudowną moc. Pomaga kobietom przyjąć męskie nasienie, zdrowo przeżyć ciążę i szczęśliwie urodzić* (NIE 44/11/11) – pas cnoty (‘specjalny metalowy pas, który mąż mógł umocować wokół bioder i pachwin żony i zamknąć tak, aby uniemożliwić jej stosunek seksualny z drugim mężczyzną podczas swojej nieobecności’) + niecnoty. <Pas z sukni Przenajświętszej Bogurodzicy jest pasem niecnoty, gdyż umożliwia kobietom zajście w ciążę>.

Paweł Skończyłjusz ‘o Pawle Poncyłjusz przed wyborami parlamentarnymi w 2011 r. z aluzją do wystąpienia posła z PiS (Prawo i Sprawiedliwość): *Kto obudzi się w poniedziałek z kacem po szampanie: Donald Półmusk, Świrosław Kłamczyński, Grzegorz Nabieralski, Janusz Paligłup czy Waldemar Szttywniak? A może – jeśli sondaże łżą – Janusz Podpis-Braknie z Nowej Prawicy albo Paweł Skończyłjusz z PJN?* („Obywatele z redakcji. Głosujemy jak umiemy”, NIE 41/11/5) – Paweł Poncyłjusz + skończył już.

PO [*medialnym Sojuszu?*] ‘o utknięciu negocjacji między PO a SLD (Sojusz Lewicy Demokratycznej) w sprawie nowej ustawy medialnej’ (GW 24/09/5) – PO (Platforma Obywatelska) + po.

porsche bardzo ‘o primaaprilisowym żarcie dotyczącym rzekomego samochodu Porsche, który miałby należeć do policji w Poznaniu. Pomysł spalił na

panewce, gdyż Porsche pokazało się 4 dni przed 1 kwietnia i miało, obok napisu „Policja”, zwykłą „cywilną” rejestrację (FTVN, 2.04.2013) – Porsche + proszę bardzo.

POszedł [sobie] ‘o odejściu z Platformy Obywatelskiej posła Jarosława Gowina’: *Koniec spektaklu. Jarosław Gowin odchodzi z Platformy. Zaraz po tym, jak rywal Tuska ogłosił swoją decyzję, część działaczy PO głośno odetchnęła* (FTVN, 9.09.2013) – PO (Platforma Obywatelska) + poszedł.

rom-serwis ‘o nieuczciwości Cyganów, którzy sprzedają na autostradach oszukane rzeczy (niesprawne pilarki, tombak zamiast złota itp.)’ (FTVN, 13.07.2010) – Rom + room-service (*pol.* serwis) (‘sprawna organizacja podawania posiłków do pokoi hotelowych’). <Sens kontaminatu oparty jest na zamierzonym przeciwieństwie dwóch poziomów wypowiedzi: dosłownego – sprawna, rzetelna obsługa i ukrytego – „serwowanie” przez Cyganów zepsutego, oszukanego towaru>.

rysowanie [przyszłości] ‘o losach wykluczonego z SLD (Sojusz Lewicy Demokratycznej) Ryszarda Kalisza, czyli jak rysuje się jego przyszłość’: *Rozgrywka o Ryszarda Kalisza. Wyrzucony z SLD teraz ma być pozbawiony funkcji szefa sejmowej komisji sprawiedliwości. Wysłał go tam Sojusz i Sojusz chce, by miejsce Kalisza zajął ktoś inny* (FTVN, 9.05.2013) – Rysio + rysowanie.

Schetyna wstańka? ‘o sondażu „Super Ekspresu”, według którego największe szanse na urząd premiera po objęciu przez Donalda Tuska stanowiska szefa Rady Europejskiej ma Grzegorz Schetyna’: *Tyle tylko, że to jeszcze nic nie znaczy dla Tuska oprócz bólu głowy. A ból głowy stąd, że przecież ten Schetyna miał być słaby, a on wciąż postrzegany jest jako następca. Taka wańka-wstańka* (SE 203/14/4) – Schetyna + wańka-wstańka (‘zabawka, której nie można przewrócić’). <Kontaminat sugeruje „niezniszczalność” Grzegorza Schetyny jako polityka PO>.

(s)eksponat. [Ekspонат z „Kopernika” oburza prawicowych polityków. Słusznie?] ‘o ekspozycji w Centrum Nauki Kopernik z zaznaczonymi strefami erogennymi’: *Słynne Centrum Nauki Kopernik w Warszawie znalazło się w centrum zamieszania. A konkretnie jeden z ekspонатów. „Koło życia”, na którym jest rysunek kobiety i mężczyzny z zaznaczonymi strefami erogennymi. Eksponat stoi w Koperniku, od kiedy stoi Kopernik. Teraz zaczął gorszyć prawicę. [...] Zwiedzający, w tym także młodzież nie widzi w ekspozycji nic złego* (FTVN, 5.11.2013) – eksponat + seks.

[Dorn] **się nie (w)stawił** ‘poseł Jerzy Dorn nie stawiał się na posiedzenie komisji etyki w swojej sprawie. Rzeczą dotyczy jego stanu upojenia alkoholowego

podczas posiedzenia sejmku' („TAK JEST” TVN24, 3.02.2011) – stawiał się + wstał się (wstawić się *pot.* ‘upić się’).

Strachy na Ziobrę ‘o zbieraniu przez detektywa Krzysztofa Rutkowskiego materiałów kompromitujących Zbigniewa Ziobrę i Jarosława Kaczyńskiego. Materiały te miał mu dostarczyć przebywający w USA biznesmen Edward Mazur. Wcześniej były one zbierane na polecenie samego Ziobry przez detektywa Jerzego Godlewskiego. Nie wiadomo, co w nich było, bo zaginęły’: *Oto zbiry usiłują skompromitować ministra sprawiedliwości oraz prezesa rządzącej partii. A tu – cisza. Cisza, która powinna dziwić* (NIE 8/11/5) – strachy na lachy (‘powiedzenie używane w sytuacji, kiedy trudno nastraszyć kogoś, kto się nie boi’) + Ziobrę. <Materiały kompromitujące Z. Ziobrę to strachy na lachy. Ziobro nie bał się kompromitacji, o czym świadczy fakt, że sam zlecił zbieranie na siebie materiałów>.

Świrosław Kłamczyński ‘o prezesie PiS (Prawo i Sprawiedliwość) Jarosławie Kaczyńskim jako kandydacie na premiera przed wyborami parlamentarnymi w 2011 r.’: *Kto obudzi się w poniedziałek z kacem po szampanie: Donald Półmusk, Świrosław Kłamczyński, Grzegorz Nabierański, Janusz Paligłup czy Waldemar Sztynwniak?* ? („Obywatele z redakcji. Głosujemy jak umiemy”, NIE 41/11/5) – świrować (*pot., posp.* ‘tracić rozum, popadać w obłąd, wariować’) + Jarosław, kłamać + Kaczyński.

(U)BÓJ [RYTUALNY] ‘spór posłów o ustawę rządową w sprawie uboju rytualnego zwierząt’ (WTVP1, 11.07.2013) – bój + ubój.

[Platforma] **w PO-trzasku?** ‘o sytuacji PO po odejściu 2 posłów i zawieszeniu jednego. Czy Platforma poradzi sobie z tą sytuacją? Premier jest przekonany, że koalicja z niewielką większością głosów przetrwa do 2015 roku. Okazuje się, że niektóre projekty rządu wspierają posłowie niezrzeszeni, na co i tym razem liczy PO’ („Panorama” TVP2, 10.09.2013) – PO (Platforma Obywatelska) + w potrzasku (‘w sytuacji bez wyjścia’). <Nagłówek sugeruje, że, być może PO poradzi sobie z uszczupleniem składu i nie znajdzie się w sytuacji bez wyjścia>.

wizancjum ‘komisja sądownicza ds. wiz w Waszyngtonie ma obradować w sprawie zniesienia wiz dla Polaków’ (FTVN, 7.12.2011) – wiza + Bizancjum (Cesarstwo Bizantyjskie). <Okazjonalizm konotuje ogromną potęgę i moc komisji, od decyzji której uzależnione jest rozwiązanie problemu wiz dla Polaków wyjeżdżających do USA (Polska wciąż nie uzyskała zgody rządu USA na zniesienie wiz)>.

wiz(j)a? ‘o projekcie zniesienia wiz dla Polaków wyjeżdżających do USA, który nie został wciąż wprowadzony w życie, czyli pozostaje w sferze wizji’ (FTVN, 1.02.2012) – wiza + wizja (tu: ‘przywidzenie, majak’).

[Grzebanie w śmieciach i] **wróżenie z (Plat)fusów** ‘o dziennikarskich dociekaniach nt. polityków różnych partii (w szczególności Platformy Obywatelskiej) i wnioskach, będących często hipotezami, a nie faktami (wróżeniem z fusów): *Żeby już nie pogarszać sytuacji, W Sieci profilaktycznie skupiają się więc na drugiej stronie. Ponieważ nic o niej nie wiedzą, próbują wróżyć z fusów, jakie znajdują na śmietniku pod Sejmem, tzn. konkretnie z Platfusów. „Jak się dowiaduje wSieci, politycy PO, którzy zabiegali o pozyskanie małej grupy Inicjatywa Dialogu (rozłamowcy z Ruchu Palikota, lider Bogumił Bodio), za-niechali nagle tych pertraktacji”. Na tej podstawie pismo wysuwa wniosek, że Tusk prze do rozwiązania parlamentu i rozpisania nowych wyborów* (Angora 38/13/10) – wróżyć z fusów (‘przewidywać, wnioskować o czymś na podstawie nikłych, niewystarczających przesłanek’) + Platfusów (Platfusy Obywatelskie ‘z dezaprobatą o PO’).

Żalek: – *Co poczułem na wieść o odejściu Godsona z PO? – Żalek...* (galeria obrazków w gazecie „NIE” z Jarosławem Gowinem, któremu przypisano powyższą wypowiedź, www.nie.com.pl, 29.08.2013) – żal + Żalek (‘nazwisko konserwatywnego posła Platformy Obywatelskiej, zwolennika Jarosława Gowina – Jacka Żalka’). <Kontaminat jest aluzją do posła Żalka, który również wystąpił z PO i dołączył do klubu Jarosława Gowina „Sprawiedliwa Polska”, podobnie jak John Godson>.

2.3.2.5. Kontaminacje żartobliwo-ironiczne z odcieniem grubiańskości lub wulgarności

дерьмократия ‘o demokracji w Rosji w języku jej przeciwników³²: *У демократии нет виновных! Это ещё раз доказывает, что такое дерьмократия, у демократии нет виновных! В СССР уже виновных расстреляли* (opinia do art. «Ространснадзор отменил решение о наказании чиновников за ‘Булгарию’», <http://news.mail.ru>, 13.08.2011) – дерьмо (*pot., wulg. gówno*) + демократия.

³² Tak wyjaśnia ten kontaminat m.in. Katarzyna Dembska, tłumacząc sens słowa *дерьмократия* jako „element ‘zanieczyszczający’ dotychczasowy porządek i system polityczny” (Dembska 2011: 43).

Popchnięta ‘o ciąży niepełnosprawnej 18-latki, sprawcą której jest wielce zasłużony proboszcz cerkwi prawosławnej’: *Monika ma 18 lat, jest upośledzona umysłowo, chodzi do szkoły specjalnej. Mieszka w Boćkach w diecezji warszawskiej. [...] Rodzina Moniki modli się w świątyni katolickiej. Dzieciaka miał zmagistrować proboszcz prawosławny, 55-letni Witalis G., podlegający bezpośrednio Jego Eminencji Wielce Błogosławionemu Sawie, Prawosławnemu Metropolicie Warszawskiemu i całej Polski* (NIE 44/11/10) – pop (‘duchowny w kościele prawosławnym i grekokatolickim’) + popchnięta (*grub. popychać ‘o mężczyźnie: odbywać stosunek seksualny’*).

2.3.2.6. Kontaminacje żartobliwe o odcieniu pejoratywnym

«**Ай! Phone**». [*Так ли хорош новый модный телефон?*] ‘o telefonach iPhone 3G, które znalazły się w sprzedaży w Rosji na początku października 2008 r. Są one bardzo popularne w USA, jednak w Rosji nie cieszą się taką popularnością ze względu na bardzo wysoką cenę (której można się przestraszyć): *Ай-ай – цены то кусаются! Спрашивается, если всё так хорошо, то почему в США за первые три дня продаж разошёлся миллион (!) iPhone 3G, а у нас за три недели купили от силы тысяч десять?* (www.aif.ru, 22.10.2008) – ай! (‘wykrzyknik wyrażający spontaniczną reakcję mówiącego na nieoczekiwane doznanie, zwykle przykre’, tu: ‘przestrasz z powodu wysokiej ceny iPhona’) + iPhone.

[**ОБМАН**] **В КУБ(ИК)Е**. [*Магия в кубе. Как еду для бедных сделали деликатесом*] ‘o magii kostek rosołowych, które w Rosji są znane od początku XX wieku. Stworzono je dla biednych, aby dać im pełnowartościowy pokarm. W rzeczywistości są one oszukane, gdyż zawierają minimalne ilości mięsa, drobiu, warzyw itp. Cała reklama tego produktu to czysta magia, służąca przeprogramowaniu naszej świadomości’: *Беглый взгляд на состав не оставляет никаких сомнений, что это всего лишь слизеподобный «кубик» – никаких принципиальных отличий между приправами нет. [...] Поверить в то, что вся эта химия – великое достижение кулинарии, может только безумный. Одним словом, вся эта реклама – чистая магия по перепрограммированию нашего сознания* (АиФ 48/11/1, 56) – в кубе (do trzeciej potęgi ‘w stopniu większym, niż można się było spodziewać’) + кубике (кубик – kostka rosołowa). <Kontaminat oznacza, iż kostka rosołowa jest oszustwem do trzeciej potęgi>.

ВЫ ТОЛЬКО ПОГЛЕДИТЕ! ‘o szokującym stroju Lady Gagi na uroczystości wręczania międzynarodowych nagród Emmy’: *25-летняя певица появилась*

на церемонии в традиционно необычном для своего имиджа наряде – эффектным черном платье с глубоким вырезом от талии до... голени при очевидном отсутствии нижнего белья! (ТД 266/11/9) – вы только поглядите! ('wyrażenie zdziwienia, zdumienia') + Леди [Гага].

[КАКАЯ] ГАГАДОСТЬ 'o brzydkich nawykach Lady Gagi z dzieciństwa' (ТД 263/11/9) – [Леди] Гага + гадость (paskudztwo, świństwo).

Дедушка легкого поведения 'o staruszku-pedofilu, którego w żaden sposób nie można oddać pod sąd' (МК 262/11/1) – дедушка + девушка легкого поведения (dziewczyna lekkich obyczajów ' prostytutka'). <Możliwe, iż porównanie staruszka do kobiety lekkich obyczajów wynika nie tylko ze zbieżności działania (uprawianie seksu), ale także z niemożliwości osądzenia go (kobiety lekkich obyczajów wykonują swój zawód legalnie lub w ukryciu)>.

ДИКие [прогнозы] 'o prognozach dla Rosji na Euro – 2012. Według analityków Castrol EDGE występ Rosji zakończy się w ćwierćfinale mistrzostw, chociaż trener reprezentacji Dick Advocaat nazywa ją ukrytym faworytem Euro 2012' (АиФ 22/12/43) – Дик (Dick Advocaat 'trener piłkarskiej reprezentacji Rosji') + дикие (dziwaczne, idiotyczne). <Prognozy trenera dla drużyny Rosji wobec przewidywań analityków wydają się niedorzeczne, dziwaczne>.

ЗаХЛЕБнулись [ценами]. [Кто взвинчивает стоимость «продукта №1»?] 'o ciągłych podwyżkach cen chleba, co graniczy prawie z absurdem': – Девушка, вы берите сразу 10 батонов, пока они не подорожали. Их можно порезать на маленькие квадратики, подсушить в духовке с солью и есть до нового года. Потому что зимой, говорят, хлеб у нас будет по цене золота... (АиФ 36/10/10) – захлебнуться (zachłusnąć się) + хлеб.

И стих и грех. [Накануне Дня влюбленных корреспондент «МК» пыталась мужчин поэзией] 'o próbie, na jaką wystawiła mężczyzn korespondentka „Moskiewskiego Komsomolca” przed „Walentynkami”: umieściła swoje zdjęcie na popularnym portalu z informacją, że wybiera się w podróż i poszukuje mężczyzny do towarzystwa. Przedtem jednak prosi mężczyzn o przysyłanie własnych wierszy. Zwycięzca zostanie przez nią nagrodzony niezapomnianymi „Walentynkami”: Если кому-то из них я долго не отвечала, они тихо исчезали – видимо, решив, что не угодили капризной красавице. И только один через неделю терпеливого ожидания, перед самым праздником, прислал отчаянный крик души: “Неужели вам не понравилось!? А я так старался!” (www.mk.ru, 14.02.2011) – и смех и грех ('tragikomicznie, jednocześnie śmiesznie i smutno') + стих. <Autorka w nagłówku daje do zrozumienia, że cała akcja okazała się

tragikomiczną, nie tylko ze względu na poziom przysyłanych wierszy, ale także na wiarę niektórych mężczyzn w swoje „zdolności” poetyckie>.

ИГРА НА ВАГНЕРБАХ. [*Армейцы оштрафуют Лава на 100 000 евро*] ‘o ukaraniu grzywną piłkarza klubu CSKA Moskwa Vagnera Love za kontuzjowanie piłkarza „Spartaka” Nalczyk – M. Dżudowicia w czasie meczu o mistrzostwo Rosji’: *Форвард ЦСКА будет наказан своим клубом за грубую игру в последнем матче армейцев против нальчинского «Спартака»* (ТД 248/11/14–15) – игра na nerwach (granie na nerwach ‘denerwowanie kogoś’) + Вагнер (Vagner Love). <Kontaminat oznacza, iż Vagner Love ogromnie zirytował kierownictwo swojego klubu brutalną grą (jego gra na boisku była jednocześnie grą na nerwach kierownictwa), za co został odpowiednio ukarany>.

Кесарево рассечение. [*Врачу-акушеру проломили голову во дворе роддома*] ‘o okrutnej zbrodni, jakiej dokonano na lekarzu-położniku na dziedzińcu porodówki. Lekarzowi rozłupano głowę’ (ТД 248/11/4) – кесарево сечение (cięcie cesarskie) + рассечение (rozcięcie, rozrąbanie). <Kontaminat jest aluzją do zawodu wykonywanego przez ofiarę – lekarz-położnik>.

КОМПРОМАТТЕСТАТ. [*Медведев предложил новую систему оценки обучения*] ‘o projekcie prezydenta Dymitra Miedwiediewa, dotyczącym świadectwa absolwenta szkoły średniej. Na świadectwie tym miałyby się znaleźć końcowe oceny z całego okresu nauki, tj. od 5-ej do 9-tej klasy, co pomogłoby motywować ucznia do nauki w ciągu całego jej okresu, nie tylko w ostatniej klasie’ (ТД 195/11/2) – компромат (materiały kompromitujące) + аттестат (świadectwo). <Nowe świadectwo, zaproponowane przez prezydenta Miedwiediewa, będzie złym świadectwem, czyli materiałem kompromitującym ucznia>.

Манучаровал [*студентку*] ‘gwiazda show „Minuta sławy” («Минута славы») Wjaczesław Manuczarow uwiódł na planie zdjęciowym uczestniczkę nowego show pt. „10 powodów, aby się zakochać” («10 поводов влюбиться»): Звезда «Минуты славы» соблазнил девушку прямо на съёмочной площадке нового шоу под названием «10 поводов влюбиться» (ТД 248/11/1) – Манучаров + чаровал (czarował).

Мёртвые туши ‘o oszustwach kredytowych dokonywanych przez mieszkańców obwodu orłowskiego. Otrzymują oni kredyty na zakup ziarna, narzędzi rolniczych lub bydła rogatego. Część kredytu jest umarzana. Do tego jednak potrzebny jest akt kupna. Wielu mieszkańców przedstawia fikcyjne umowy kupna-sprzedaży zawarte ze znajomymi (także z nieboszczykami). Kredyty natomiast wykorzystuje się na różne cele’: *Например, в Болховском районе*

заботливый родитель вместо коров купил сыну квартиру. В Колпинском районе местная жительница умудрилась купить по договору плуг у умершего соседа (www.rg.ru, 8.04.2010) – мёртвые души ('osoby, których nazwiska są fikcyjnie wpisywane do dokumentów urzędowych', zob. *martwe dusze*, WSF, s. 233; *gen.*: tytuł powieści Mikołaja Gogola) + туши (*tusze*). <Kontaminat łączy w sobie zarówno znaczenie ogrywanego frazeologizmu *мертвые души*, czyli tu – fikcyjne umowy zawierane z fikcyjnymi znajomymi (także nieboszczykami), jak i sens nadany przez kontaminujący wyraz *tusze*, oznaczający fikcyjne zakupy, czyli *martwe tusze*>.

[Летние] **МУЧЕНИЯ**. [*Нужно ли заставлять ребёнка заниматься на каникулах?*] 'o „dobrych radach” nauczycieli początkowych klas, jakimi na zakończenie roku żegnają rodziców: dzieci powinny w czasie wakacji czytać, pisać i rozwiązywać zadania. Okazuje się jednak, iż zmuszanie dziecka do nauki w czasie wakacji jest dla niego męką': *Руководствуйтесь здравым смыслом. У нас жизнь и так излишне зарегламентирована, взрослые не выдерживают таких нагрузок – что уж говорить о детях. Поэтому пусть расслабятся и отдыхают* (АиФ 31/12/19) – мучения (męczarnie) + учения (учение – nauka).

Не имею отНЮШения! [*Нюша не поехала на вручение премии Europe Music Awards*] 'o piosenkarce Niuszy, która otrzymała nagrodę MTV EMA 2011 jako najlepszy rosyjski wykonawca. Nie zwyciężyła jednak w nominacji artystów europejskich i nie pojechała w nagrodę do Belfastu na MTV EUROPE MUSIC AWARDS 2011. Proponowano jej wyjazd tam w charakterze widza, na co piosenkarka nie zgodziła się': – *Посидеть в зале для Нюши непозволительная роскошь!* – *сказал официальный представитель певицы. – Присутствие на Бельфасте ради PR – не наша прерогатива* (ТД 252/11/9) – не иметь отношения (nie mieć nic wspólnego z czymś) + Нюша. <Piosenkarka uniosła się honorem, nie zgadzając się na wyjazd w charakterze widza do Belfastu i zaznaczając w ten sposób, że nie ma nic wspólnego z tym wydarzeniem>.

НезаДАЧА... [*Что всё же упростила «дачная амнистия»?*] 'o tzw. „amnestii działkowej” (дачная амнистия) mającej jakoby ułatwić i przyspieszyć załatwianie formalności związanych z uzyskaniem prawa własności do działki czy odpowiednich dokumentów prawnych. Okazuje się jednak, że wspomniana amnestia nie pomaga w załatwianiu owych formalności': *Чиновники продолжают призывать пользоваться «дачной амнистией», чтобы быстро и дешево оформить садовый участок и домик. Только чем дольше они это*

делают, тем больше людей называют эту амнистию липой (АиФ 27/10/9) – незадача (pech, niefart) + дача (działka). <Kontaminat oznacza pech, niefart właścicieli działek w związku z „amnestią działkową”, która w niczym im nie pomaga, czyli okazuje się oszustwem>.

НенорМАТивное [искусство]. [Фильмами с материщиной займутся прокуроры] ‘o cenzurowaniu przez prokuraturę filmów zawierających nienormatywną leksykę: Генпрокуратура РФ поручила Минкульту устранить нарушения, связанные с выдачей «пропусков на экран» кинофильмов, содержащих ненормативную лексику. Прокурорская проверка их выдачи уже идёт. Возможно, кто-то усмотрит в этом шаге попытку задушить свободу слова, возврат к цензуре в искусстве. Однако же не будем забывать: между желанием сказать правду о ГУЛАГе или КГБ и непечатной бранью, что льётся с экрана и со сцены, – дистанция огромного размера (АиФ 41/10/53) – ненормативное + мат (przekleństwa, wyzwiska).

[Украина] **неРовно** [приняла Кирилла] ‘o wizycie Patriarchy Moskiewskiego i Wszechrusi Kirila na Ukrainie, gdzie spotkał się on z różnym („nierównym”) przyjęciem, np. w miejscowości Ровно w zachodniej Ukrainie doszło do antyrosyjskich wystąpień nacjonalistów ukraińskich’ (АиФ32/09/4) – неровно (nierówno) + Ровно (‘miasto na Ukrainie’).

НЕСВЯТАЯ ТРОИЦА ‘o trzech feministkach, członkiniach grupy „Pussy Riot”, które zostały aresztowane po występie w świątyni Chrystusa Zbawiciela z modlitwą: „Bogurodzico, przegoń Putina”’: Обвинение в хулиганстве выдвинуто против Надежды Толоконниковой, Екатерины Самулевич и Марии Алехиной. В глазах их родных уголовное наказание грозит не активисткам и хулиганкам, а дочерям и матерям. [...] У многих этот образ жизни, манера поведения, сами акции вызывали неприятие. Заслужило ли это все тюремного заключения? (Ог 29/12/18–19) – несвятая + Святая Троица (Trójca Święta ‘według religii chrześcijańskiej: jeden Bóg istniejący w trzech osobach <Ojciec, Syn, Duch Święty> mających tę samą naturę boską’). <Kontaminat nawiązuje do występu trzech feministek w świątyni. Nazywając ich „nieświętą trójką”, okazjonalizm daje do zrozumienia, że akcja feministek nie zyskała aprobaty społecznej i nie zasłużyła na pochwałę>.

ОКСАНДАЛИЛАСЬ ‘o prezenterce telewizyjnej Oksanie Fiodorowej, która skompromitowała się na uroczystości „Para roku”, urządzając awanturę po nieudanym debiucie w roli piosenkarki’ (ТД 257/11/8) – Оксана + оскандалилась (оскандалиться – skompromitować się).

[Любовная] **ПАРАноя** ‘prezentacja dziesięciu najbardziej oryginalnych „miłosnych par” w historii z okazji Dnia Św. Walentego (wśród nich jest też para rajaków): *Серьёзный праздник любви и согласия – День Петра и Февронии – ещё далеко, 8 июля, а пока можно посмеяться над кривыми ногами Клеопатры и штампованными «валентинками»... Впрочем, не только посмеяться, но и романтично повздыхать над волшебной силой любви...* (АиФ 6/12/60) – пара + параноя (paranoja ‘absurd, niedorzeczność’). <Nagłówek dyskredytuje i ośmiesza „Walentynki”>.

ПарацетаМОР. [*Когда лечит грипп и простуду смертельно опасно*] ‘o zglubnych skutkach przedawkowania paracetamolu prowadzących do uszkodzeń wątroby (w rezultacie do konieczności przeszczepów) i dalszych, poważnych powikłań zdrowotnych’ (АиФ 7/11/46) – парацетамол + мор (mór ‘zaraza, pomór’).

ПЕЛЕНа [*на глазах*]. [*Чем помогут России бразильские футболисты?*] ‘o niedostrzeganiu przez władze sportowe Rosji problemów wynikających z 15-letniej współpracy piłkarskiej z Brazylią: coraz większej liczby Brazylijczyków grających w klubach piłkarskich Rosji, nie zawsze wysokim poziomie gry, przepłacaniem za (często słabych) zawodników itp.’ (АиФ 40/10/61) – Пеле (‘nazwisko słynnego piłkarza brazylijskiego’) + пелена (zasłona). <Komponent Пеле jest aluzją do brazylijskiego futbolu>.

ПОКЛУМИЛАСЬ ‘o szokującym przebraniu niemieckiej modelki Heidi Klum na Halloween – kostiumie obdartego z ciała trupa’: *Появление Хайди в клубе шокировало даже бывалых. Красавицу привезли на каталке двое докторов в белых халатах, забрызганных кровью. Когда Клум, похожая на труп с содранной кожей, встала с нее, многие присутствующие едва не упали в обморок* (ТД 248/11/8) – поглумиться (poszydzić z kogo-czego, poznęcać się nad kim-czym) + Клум. <Pokazanie się w szokującym stroju, który wywołał silne reakcje u niektórych osób, było swego rodzaju „znęcaniem się” modelki nad nimi>.

ПРОВАЛЬная [*работа*] ‘o wyrwie na jednej z ulic w Moskwie, do której „spełzły” trzy samochody osobowe i ciężarówka’ (АиФ 15/09/20) – провал (niepowodzenie; wyrwa, zapadlina) + провальный (pot. beznadziejny, bezskuteczny, bezowocny, nieudany). <Контaminat oznacza beznadziejną pracę drogowców, której efektem jest niepowodzenie, czyli powstawanie wyrw na ulicach (ogrywanie słowa провал)>.

С жиру БЕССится ‘o francuskim reżyserze Lucu Bessonie, który przyjechał do Moskwy na premierę swojego filmu „Lucy”. Reżyser zszokował fanów swoim

dużym brzuchem' (ТД 9/14/9) – с жиру беситься (*posp.* 'grymasić, wybrzydzać z przesytu lub próżniactwa') + Бессон (Besson). <Kontaminat oznacza nieumiarkowanie pisarza w jedzeniu, czyli jest żartobliwą desemantyzacją frazeologizmu, udosłownieniem jego znaczenia: *жир* (*tłuszcz*), *беситься* (*szaleć*)>.

СЕМЕЙКА АДДАМС 'o porzuceniu przez małżeństwo Amerykanów adoptowanych dzieci w Sankt-Petersburgu. Małżeństwo podrzuciło dzieci do centrum opieki' (ТД 44/12/7) – «Семейка Аддамс» („Rodzina Addamsów” ‘tytuł filmu amerykańskiego o rodzinie masochistów, sadystów i potworów’³³) + ад (piekło). <Porównanie małżeństwa Amerykanów do rodziny Addamsów oznacza, iż stworzyli oni piekło adoptowanym dzieciom poprzez ich porzucenie>.

СТРАШНАЯ МММЕСТЬ 'o straszliwej zemście oszukanego w piramidzie finansowej mieszkańca Moskwy, który zabił jednego z szefów piramidy': *Обманутый вкладчик, вложивший в «МММ» около трех миллионов рублей и потерявший все деньги, в уличной драке зарезал одного из руководителей финансовой пирамиды Андрея Кима* (ТД 224/13/5) – «Страшная месьть» ('tytuł opowiadania Mikołaja Gogola ze zbioru «Вечера на хуторе близ Диканьки»') + МММ ('piramida finansowa').

ТСЖуликов [переловили]? [*Липовые товарищества ликвидируют, но что будет вместо них?*] 'o likwidacji nielegalnych, oszukańczych wspólnot mieszkaniowych (ТСЖ): *Борьба с незаконно созданными объединениями жильцов в Москве идет с размахом. Из 6694 существующих ТСЖ на стадии ликвидации находится 2231... Лидером является Южный округ, где обнаружено 972 случая «липы»* (АиФ 29/12/45) – ТСЖ (Товарищество собственников жилья – wspólnota mieszkaniowa) + жулики (oszuści).

[He] хОкКЕЙ 'o zimowej olimpiadzie w Vancouver w 2010 r., w czasie której Rosja przegrała w meczu hokejowym z Kanadą 3 : 7': [...] *...победить в этом классическом противостоянии очень хотела одна команда. К сожалению это была не Россия* (АиФ 9/10/9) – хоккей + окей (ОК).

[He шашилык, а] ШИШлык! [*«Оборудованные для пикников места», на самом деле не оборудованы*] 'o utrudnieniach dla mieszkańców Moskwy w zorganizowaniu pikniku z grillem. Specjalnie wydzielone i wyposażone do tego celu

³³ W istocie jednak filmy o rodzinie Addamsów są „parodiami horrorów, pełnymi czarnego humoru i zabawnych scen. Addamsowie są w gruncie rzeczy kochającą się rodziną” (http://pl.wikipedia.org/wiki/Rodzina_Addams, 17.11.2014).

miejsca w mieście takimi są tylko z nazwy. Za organizowanie pikników w miejscach niedozwolonych grozi mandat. Dlatego też moskwianom odechciewa się pikników: *Кстати, за разведение костров в лесу, в неположенных местах, придётся отдать 1–1,5 тыс. руб., а за использование собственного мангала на особо охраняемой территории – 4–5 тыс. руб. Всё ещё хотите шашлычка на природе?* (АиФ 21/10/21) – шиш (*prosp. figa* z makiem, guzik z pętelką) + шашлык.

ЭНИСТОНЫ [УДИВЛЕНИЯ]. [*Дженифер Энистон скупает особняки для встреч с новым бойфрендом*] ‘aktorka Jenifer Aniston wykupuje apartamenty, aby spotykać się ze swoim nowym narzeczonym. W apartamentach tych mieszka po kilka miesięcy’: *Дженифер Анистон овладела лихорадка – голливудская звезда маниакально скупает апартаменты, в которых живет всего по несколько месяцев* (ТД 223/11/3) – Энистоны (Энистон ‘nazwisko aktorki Jenifer Aniston’) + стоны (jęki). <Kontaminat oznacza ogromne zdziwienie z powodu wykupywania przez aktorkę drogich apartamentów na krótko. Takie postępowanie świadczy o bogactwie, ale też o bezmyślności aktorki>.

alko-test ‘według danych Światowej Organizacji Zdrowia Polacy są w ścisłej czołówce pod względem spożywania alkoholu’ (FTVN, 19.02.2011) – alkotest (‘przyrząd do pomiaru zawartości alkoholu we krwi’) + test (tu: ‘zestaw punktowanych pytań lub zadań stosowany w celu obiektywnej oceny czyjejś wiedzy na dany temat’).

Autostrata ‘o nieprzejezdnych na Euro 2012 autostradach A-4 i A-1’ (FTVN, 16.02.2012) – autostrada + strata. <Nieprzejezdne autostrady oznaczają stratę dla Polski, zwłaszcza podczas Euro 2012>.

Czary-gary, [*czyli pułapki na klienta*]. [*Handlowe triki na pokazie superdrogich garnków*] ‘o różnych „sztuczках” prezenterów, mających na celu przekonanie seniorów do zakupu bardzo drogich garnków’: – *Chcecie zachorować na alzheimera, mieć podwyższony cholesterol i nadciśnienie? Jeśli nie – kupcie nasze garnki. Takimi hasłami operował prezenter firmy sprzedającej komplety bardzo drogich naczyń. Pokaz odbył się w Łodzi. Brało w nim udział 50 starszych osób* (EI 12/15/1) – czary-mary (‘rodzaj zaklęcia’) + gary (garnki).

DUŚPASTERZ ‘o duszpasterzu ze Śremu lojalnie ostrzegającym parafian o konsekwencjach nieprzyjmowania go po kolędzie’: *„Aby przypadkiem po śmierci ktoś z bliskich nie żądał katolickiego pogrzebu. Bo ksiądz nie reprezentuje firmy pogrzebowej, tylko Kościół Jezusa Chrystusa, do którego przynależność*

jest przywilejem i zobowiązaniem”. To obecny papież nazywa się Jezus Chrystus? (FiM 5/12/4) – duś (dusić ‘wymuszać coś od kogoś, uciskać, zmuszać do czegoś’) + duszpasterz. <Ksiądz zmusza parafian do przyjmowania go po kolędzie (co jest równoznaczne z wymuszaniem pieniężnych datków)>.

Francja nieelegancja ‘o nieplanowanym spóźnieniu prezydenta Francji na szczyt przywódców UE’ (FTVN, 2.03.2012) – Francja elegancja (*żart*. ‘o czymś eleganckim, efektownym, wzbudzającym zachwyt’) + nieelegancja. <Kontaminacja spowodowała defrazeologizację ogrywanego frazeologizmu *Francja elegancja* poprzez antonimiczne słowo *nieelegancja*, a także kontekst (prezydent Francji). W rezultacie skrzyżowania okazjonalizm zyskał nowe znaczenie: nieeleganckie zachowanie prezydenta Francji>.

MON-golizm ‘o potrzebie likwidacji marynarki wojennej, która jest niepotrzebna, a bardzo kosztowna (wyróżniona część oznacza Ministerstwo Obrony Narodowej, któremu podlegają Siły Zbrojne RP)’: *Nasze morskie bałwany, czyli marynarka wojenna, to roczny budżet za 2011 r. wynoszący 605,5 mln zł. Postulowaliśmy zlikwidowanie tego rodzaju wojska, bo jest nam niepotrzebne* („Rozrzutki”, Angora 13/12/17) – MON (Ministerstwo Obrony Narodowej) + golić (‘oszukiwać, naciągać kogoś, pozbawiać pieniędzy’) + mongolizm (‘wrodzony stan niedorozwoju umysłowego połączony z charakterystycznymi cechami fizycznymi: płaską twarzą, skośnymi szparami powiekowymi, szeroko rozstawionymi oczami, wiotkimi stawami kończyn’). <Niepotrzebna krajowi marynarka wojenna pozbawia pieniędzy („goli”) państwo. Udział komponentu *mongolizm* można wytłumaczyć patologią, jaką jest utrzymywanie przez państwo niepotrzebnej mu marynarki wojennej>.

paszołbiznes ‘tak wyrażał swą niechęć do show-biznesu Czesław Niemen. Formacja zaobserwowana we fragmencie wywiadu z Natalią Niemen o jej ojcu – Czesławie’: *Nie znosił imprez, blichtru, czerwonych dywanów i festiwali gwiazd. O show-biznesie mówił „paszołbiznes”* (<http://muzyka.onet.pl>, 17.01.2011) – paszoł (ros. пошёл – idź, wynoś się) + szoł-biznes (show-biznes).

PędziGRAŚ ‘rzecznik rządu Paweł Graś jako pirat drogowy’: [POWRÓT] **PędziGRASIA**. [Rzecznik rządu jeździ na czerwonym]: *Aż trudno uwierzyć, że, jadąc z Sejmu tylko do kancelarii Premiera, można złamać aż trzy przepisy. A jednak! Taka sztuka udała się rzecznikowi rządu Pawłowi „Pędzi” Grasiowi (49 l.)! Uniknie on jednak kary, bo polityków mandaty się nie mają* (www.se.pl/multimedia/galeria, 1.02.2013) – pędziwiatr (pot. ‘człowiek będący ciągle w ruchu, niestateczny, niestały, często postępujący bez zastanowienia’) + Graś.

Rozmowy niekontrolowane ‘ostre wypowiedzi polityków o Leszku Balcerowiczu (barbarzyńca, zaprzedałby duszę diabłu i in.), który mocno krytykuje finansowe ustawy rządu’ (FTVN, 28.01.2011) – „Rozmowy kontrolowane” (‘polski film fabularny, którego akcja rozgrywa się w czasie stanu wojennego, co jest okazją do zaprezentowania absurdów systemu, m.in. kontrolowania rozmów telefonicznych’) + niekontrolowane (niekontrolowany ‘zachowujący się w sposób żywiołowy, wymykający się spod kontroli, niepodlegający żadnym ograniczeniom’). <Kontaminat, zbudowany na wieloznaczności słowa *kontrolować* (‘sprawdzać’ i ‘panować nad czymś’), oznacza, iż wypowiedzi polityków na temat Leszka Balcerowicza są zbyt ostre, wymykające się spod kontroli>.

Sobie nie Radek ‘o Ministrze spraw zagranicznych – Radosławie (Radku) Sikorskim jako osobie nieradzącej sobie z zadaniami wynikającymi z piastowanego urzędu’: *Przez 7 lat efekciarz Sikorski nie wytyczył strategicznych celów polskiej polityki zagranicznej, a jego hasła „konkurencyjność, otwartość, solidarność” są puste. To będzie miało dla niego i dla nas fatalne skutki, bo – jak mawiał Henry Kissinger, guru dyplomacji – „jeżeli nie wiesz, dokąd zmierzasz, każda droga prowadzi cię donikąd”...* (www.faktyimity.pl, 22.07.2014) – sobieradek (‘jedna ze sprawności zuchowych – umiejętność radzenia sobie w każdej sytuacji’³⁴) + sobie nie radzić (nie radzić sobie) + Radek (Radosław Sikorski).

SMOG WAWELSKI ‘o smogu nad Krakowem wywołanym spalaniem przez mieszkańców miasta odpadów w piecach’ (Polsat News, 6.02.2012) – smog (‘współwystępowanie zanieczyszczeń powietrza i mgły’) + smok wawelski (‘legendarny smok mieszkający u podnóża krakowskiego wzgórza wawelskiego w jaskini nazywanej Smoczą Jamą; smok ten pożerał bydło, a jeżeli nie dostarczono mu bydła, zjadał w zamian ludzi’³⁵). <Smog nad Krakowem jest równie niebezpieczny dla miasta, jak smok wawelski („pożera” zdrowie ludzi)>.

Stop!klatka ‘o cenzurze w filmie’: *Od kiedy narodziła się X Muza, znaleźli się też tacy, którzy z tego czy innego powodu chcieli ją kontrolować. Tak zwana cenzura prewencyjna, podnosząca larum jeszcze przed premierą filmu, działa w różnych krajach – zależnie od stanowiącego tam prawa i obyczajów* (FiM 5/12/12) – stop! (‘wykrzyknik nakazujący natychmiastowe zatrzymanie się lub przerwanie jakiejś czynności’) + stop-klatka (*film*. ‘obraz filmowy zatrzymany na ekranie podczas projekcji’).

³⁴ Zob. www.wgl.pl/sprawnosc-zuchowa-indywidualna-sobieradek.html, 22.07.2014.

³⁵ http://pl.wikipedia.org/wiki/Smok_wawelski, 6.02.2012.

2.3.2.7. Kontaminacje żartobliwe z odcieniem wulgarności

ЛейStation ‘o grach komputerowych zainstalowanych w pisuarach baru piwnego w Anglii’ (ТД 271/11/3) – лей (лить – lać *pot.*, *wulg.* ‘oddawać mocz’) + PlayStation.

józiolenie ‘neologizm utworzony przez Leszka Millera o wypowiedziach Józefa Oleksego. W ten sposób L. Miller nazwał opinię J. Oleksego, według której Jerzy Szmajdziński nie powinien był kandydować w wyborach prezydenckich w 2010 roku’: *To jest, o czym wielokrotnie mówiłem, typowe dla Józefa Oleksego, takie józiolenie* (FTVN, 24.02.2011) – Józio + pierdolenie (*wulg.* ‘mówienie, gadanie od rzeczy’).

Podśluchujek³⁶ [*opalony*] ‘żart obrazkowy w tygodniku „NIE”; dane wyrażenie pada z ust Donalda Tuska na temat Baracka Obamy (w kontekście ujawnionych podsłuchów rozmów telefonicznych Angeli Merkel oraz innych ważnych polityków w Europie, dokonywanych przez rząd USA)’ (NIE 45/13/1) – podsłuch + chujek (*zdr.* od *wulg.* chuj ‘łajdak, człowiek podły’).

tuskolić, tuskolenie ‘o mówieniu nie na temat, omamianiu społeczeństwa przez PO (Platforma Obywatelska). Neologizm utworzył Włodzimierz Czarzasty’: *Prawda z kolejami, prawda z podatkami, prawda z OFE, prawda ze stocznią, która została sprzedana przed wyborami do Parlamentu Europejskiego, a potem się okazało, że nie. Nie można społeczeństwa tak tuskolić jak to robi Platforma* (FTVN, 24.02.2011) – Tusk + pierdolić (pierdolenie) (*wulg.* ‘mówić od rzeczy’).

zajefajny ‘bardzo fajny, robiący wrażenie’: *Czyli jogurt jedwabisty wcale nie taki zajefajny. Trzeba się go wystrzegać* (wyp. dziennikarki, PNŚ TVP2, 22.03.2011) – zajebisty (*posp.*, *wulg.* ‘robiący duże wrażenie’) + fajny.

2.3.2.8. Kontaminacje o charakterze satyrycznym

Hanna Walcz!!! ‘rysunek w „Satyrze politycznej” Pinezki przedstawiający Hannę Gronkiewicz-Waltz leżącą z łopata na śniegu przed bałwanem’ (www.pinezki.eu, 28.12.2011) – Hanna (Gronkiewicz) Waltz + walcz.

³⁶ Daną formację można by również uznać za pogardliwą (obraźliwą), jednakże wyczuwa się w niej bardziej żartobliwy, satyryczny niż obraźliwy ton, zwłaszcza poprzez zdrobnienie, które ma z reguły pozytywne zabarwienie emocjonalne.

2.3.2.9. Kontaminacje z wyrazem aprobaty

Бизнес обетованный ‘o zainteresowaniu Rosji bardziej aktywnym udziałem biznesu izraelskiego w gospodarce rosyjskiej i planowanych dwustronnych umowach pomiędzy obydwoma krajami o wzajemnej współpracy w dziedzinie gospodarczej i przemysłowej’: *Что касается более тесного сотрудничества, то „речь идет об участии в реализации российских приоритетных национальных проектов в сферах здравоохранения, строительства, сельского хозяйства, образования, туризма, развития деятельности в особых экономических зонах”* (www.rg.ru, 23.03.2010) – бизнес + земля obetowanная (ziemia obiecana *pot.* ‘miejsce ze wszech miar pożądane, wytęsknione, wyobrażane jako szczęśliwe, do którego się usilnie dąży’, także *public.* ‘o współczesnym Izraelu’; *gen.*: Biblia, Stary Testament, RPSSS, s. 201). <Kontaminat oznacza niezwykle pożądany przez Rosję biznes z Izraelem, czyli ziemią obiecaną, która jest jednocześnie ziemią obiecaną dla Rosjan>.

[Женская] **БИОЛОГИКА** ‘o mechanizmach i prawach rządzących organizmem kobiety: o tym, jak zmienia się organizm kobiety po 35. roku życia, jakie badania należy wykonać, jakie choroby zagrażają kobietom i jak im zapobiegać’ (АиФ 3/12/33) – биология + логика. <Kontaminat oznacza logikę we wszelkich przemianach organizmu kobiety>.

БОРИСЬ ‘napis na transparencie niesionym podczas marszu pamięci ku czci zamordowanego opozycjonisty rosyjskiego Borysa Niemcowa’ (WTV P1, 1.03.2015) – Борис + борись (walcz). <Kontaminat jest hołdem pamięci dla Borysa Niemcowa i wzywa jednocześnie do kontynuowania jego dzieła>.

Доходы пуще неволи ‘o sprzedaży na licytacji centrum autoholdingu „Volkswagen” z powodu długów’ (МКП 13/09/17) – доходы + охота пуще неволи (‘mówi się wtedy, gdy ktoś coś robi nie z przymusu, lecz z chęci’). <W okazjonalizmie słowo *неволя* realizuje znaczenie *niewola*, inaczej niż w przysłowiu – *прzymus*. Nagłówek oznacza, iż dochody autoholdingu są ważniejsze niż jego wolność. Sprzedanie jest próbą ratowania autoholdingu, przywrócenia go w dochodowe przedsiębiorstwo>.

Дюматрица [графа Монте-Кристо] ‘fabuła powieści „Hrabia Monte Christo” Aleksandra Dumasa jest szablonem (matrycą), który można odtworzyć w innych czasach i krajach’: *Свойство Дюма – создавать из своих героев типологические образы, образы – мифы. Сюжет «Графа Монте-Кристо» оказался мифологической матрицей, которую можно перенести в другие*

времена, и в другую страну»... (МК 224/10/5) – Дюма (Aleksander Dumas) + матрица (matryca ‘forma służąca do odlewania, tłoczenia, kucia itp. wielu przedmiotów o tym samym kształcie’).

[ПОЛНЫЙ] КОН**ПРО**ЛЬ ‘o rosyjskiej stacji radiolokacyjnej, która powstała w odpowiedzi na amerykańską tarczę antyrakietową (ПРО) w celu kontroli jej działania. Stacja jest w stanie kontrolować terytorium w promieniu 6 tys. km²: *Она определяет район старта ракеты, рассчитывает траекторию, время полета и точку падения* (ТД 271/11/2) – контроль + ПРО (tarcza antyrakietowa).

Мал голосок, да дорог ‘o zbieraniu nagrań głosów niemowląt na festiwal odbywający się w ramach Olimpiady Kulturalnej w Londynie. Kompozycja muzyczna utworzona z tych głosów będzie reprezentować Rosję na olimpiadzie’ (МК 19/12/7) – мал золотник, да дорог (‘o kimś, kto jest niskiego wzrostu lub młody, ale posiada wiele zalet, pozytywnych cech’) + голосок. <Гłosy niemowląt są bardzo cenne – od nich zależy wynik Rosji na olimpiadzie>.

[Божье] **прОВИДЕНИЕ** ‘o opatrności boskiej, która czuwała nad pięciorgiem niewidomych Rosjan (pracowników Niżegorodskiego centrum rehabilitacji inwalidów z wadami wzroku) z dziećmi, którzy po omacku wydostali się z tonącego statku wycieczkowego Costa Concordia’ (Жизнь 2/12/9) – провидение (opatrność) + видение (widzenie, postrzeganie).

ПРОДВИНУТАЯ [СТРАТЕГИЯ] ‘o zaproponowanej przez prezydenta Miedwediewa strategii umocnienia bezpieczeństwa państwa poprzez zniszczenie informacyjnych systemów obrony przeciwrakietowej (ПРО). Działania te mają być przeprowadzone przy pomocy wysoce zaawansowanych technicznie środków’: – *Стратегические баллистические ракеты будут оснащаться перспективными комплексами преодоления ПРО и новыми высокoeffективными боевыми блоками, – заявил Медведев* (ТД 266/11/2) – ПРО (Obrona Przeciwrakietowa) + продвинутая (zaawansowana).

СРОчная [ревизия]. [70 процентов строительных компаний попали в нелегалы] ‘o pilnej rewizji organizacji samoregulujących (СРО). Około 70% spółek budowlanych w Rosji jest obecnie nielegalnych, ponieważ nie mogą wstąpić do organizacji samoregulującej. Ministerstwo rozwoju ekonomicznego proponuje przez 2–3 lata wypróbowywać organizacje samoregulujące w różnych branżach. Dopiero po tym, jak dowiodą one swojej efektywności, wprowadzać obowiązkową przynależność do nich biznesu’ (www.rg.ru, 2.03.2010) – СРО (organizacja samoregulująca) + срочная (pilna).

СРОчная [революция] ‘o pilnej rewolucji w gospodarce wewnętrznej Rosji, jaką mają być organizacje samoregulujące (CPO). Mają one pomóc małemu biznesowi, a także przyczynić się do równowagi ekonomicznej państwa’: *Малому бизнесу просто необходимо сломить кризис недоверия. Но сделать это могут только те, кто действительно заинтересован в качественном производстве и обслуживании клиентов. Саморегулируемая организация (CPO) – как раз та структура, которая способна безболезненно взять на себя часть административных функций государства* (МК 23/08/9) – CPO (organizacja samoregulująca) + срочная (pilna).

[Насколько вообще] **хлеб духовный** [может заменить] **пищу насущную?** ‘pytanie zadane podczas wywiadu z aktorem Olegiem Basiłaszwili, dotyczące niepokoju aktora o następstwa głębokiego kryzysu w życiu duchowym. Okazuje się, że pokarm duchowy może stać się chlebem powszednim, zaś chleb powszedni pokarmem duchowym’: – *Насколько вообще хлеб духовный может заменить пищу насущную?* О. Б.: – *Не до конца, конечно, но может. Вспомните тех блокадников, сильных духом, которые не воровали, не ели людей, которых больше волновало не собственное выживание, а судьбы своих детей, близких. Они находили в себе силы в этом аду рисовать картины, мечтать о будущем. И благодаря этому смогли выжить* («Олег Басишвили: ‘70 лет мотали не туда...’, АиФ 39/09/3) – хлеб насущный (chleb powszedni) + пища духовная (pokarm duchowy). <Skrzyżowanie danych frazeologizmów zamienia ich znaczenia: pokarm duchowy staje się chlebem pozwalającym przetrwać głód, chleb powszedni zaś jest pokarmem duchowym, którego nie ma namacalnie>.

Хождения Памука ‘o niełatwej drodze (m.in. groźbie aresztowania) światowej sławy pisarza tureckiego, laureata Nagrody Nobla, Orhana Pamuka’: *57-летний Орхан Памук едва не был осужден в Турции за то, что признал геноцид против армян и „оскорбил турецкую нацию”. На улицах жгли портреты Памука. Его спасло от расправы только вмешательство Европарламента* (www.mk.ru, 31.08.2009) – хождение по мукам (droga przez mękę ‘życie pełne udręk, tragicznych spiętrzeń losu’; *gen.*: tytuł trylogii Aleksego Tołstoja, RPSSS, s. 605) + Памука (Памук).

Черствое благородное ‘o czerstwym chlebie, którego nie powinno się wyrzucać, lecz wykorzystać w różnych potrawach, co świadczy o skrzętnie prowadzonym gospodarstwie’ (Ог 30/09/50) – черствое + честное <благородное> слово (słowo honoru). <Kontaminat podkreśla szlachetność, czyli doskonałość,

dobrą jakość czerstwego chleba. Zapewnienie to wzmocnione jest słowem honoru>.

ЧОПорный [подход]. [*К защите транспортной инфраструктуры от терактов будут привлекаться частные охранные и детективные агентства*] ‘o prywatnych agencjach ochrony (ЧОП), które chronią wiele obiektów państwowych i przekazują w ręce milicji osoby łamiące prawo. Będą one też ochraniać infrastrukturę transportową od aktów terrorystycznych’: *Частными охранниками за год задержано и передано в руки закона 239,8 тысячи самых разных правонарушителей, в том числе и подозреваемых в совершении тяжких преступлений* (www.rg.ru, 15.02.2011) – ЧОП (prywatne agencje ochrony) + чопорный (surowy). <Kontaminat oznacza surowe (ostre) podejście prywatnych agencji ochrony do sprawy bezpieczeństwa państwa>.

Akt(A) [zagubienia] ‘o wycofaniu się premiera Tuska z ratyfikacji umowy o ACTA, co odebrano jako przyznanie się do błędu, swoisty „akt zagubienia”. Artykuł jest próbą wytłumaczenia i usprawiedliwienia decyzji premiera: *Premier Tusk wycofał się z szybkiej ratyfikacji ACTA, co odebrano jako przyznanie się do błędu. Błędu zaniechania. Błędów nikt nie lubi popełniać, ale przyznawanie się do nich to wyższa szkoła jazdy. Zwłaszcza w polityce, gdzie wciąż pokutuje wizerunek nieomylnego wodza. To prawda, że instynkt zawiodł premiera, zawiodły tryby mające rządowe dokumenty, zawiodła umiejętność dialogu ze społeczeństwem i spostrzegawczość w zauważaniu spraw ważnych dla ludzi. W dużej mierze zawiedli rządowi urzędnicy, którzy nie zaalarmowali szefa rządu o potencjalnych konsekwencjach podpisania ACTA. Może ślepotą była powszechna (tylko kto teraz uderzy się we własne piersi)?* (http://wyborcza.pl, 7.02.2012) – akt + ACTA (‘umowa handlowa dotycząca zwalczania tzw. piractwa medialnego’).

Czarna ziemia obiecana ‘o dobrze prosperujących krajach afrykańskich, do których wyjeżdża coraz więcej Europejczyków, głównie Portugalczyków’: *Oto nowy symbol gospodarczego sukcesu: Afryka. Tu uciekają młodzi, zdolni Europejczycy, by rozpocząć nowe życie, a kontynent pobił właśnie rekord w przyciąganiu zagranicznych inwestorów* (Wprost 24/12/80) – czarna (ziemia) (tu: w zn. Czarny Łąd – Afryka) + ziemia obiecana (‘miejsce ze wszech miar pożądane, wytęsknione, wyobrażane jako szczęśliwe, do którego się usilnie dąży’; *gen.*: Biblia, Stary Testament, RPSSS, s. 201).

Europejski sąd ostateczny. [*Po co nam Europejski Trybunał Sprawiedliwości*] ‘o Europejskim Trybunale Sprawiedliwości, czyli najważniejszym sądzie w UE’:

To jedyny taki sąd w Europie, dla ponad 500 mln obywateli Unii, upoważniony do odpowiedzi na pytanie, jak należy rozumieć przepisy prawa europejskiego (Polityka 51/11/60–62) – europejski (sąd) + Sąd Ostateczny (‘w wielu religiach: sąd Boga nad ludzkością i poszczególnymi ludźmi przewidziany na koniec świata i mający zadecydować o ich zbawieniu lub potępieniu’).

„FiM”-owe [koszulki] ‘o koszulkach z logo „FiM”: „Nie chodzę do kościoła”, „Father fucker”, „Rzuć na tacę”: *Więc, droga pani Olu i inni odważni nosiciele „FiM”-owych koszulek, jestem naprawdę szczęśliwa, że wreszcie wychodzimy „z podziemia”, z cienia katolickiego reżimu i prawicowo-patriotycznego kaczo-bełkotu („Koszulkarstwo”, FiM 41/11/18) – „FiM” (gazeta „Fakty i mity”) + firmowe.*

FiMtastyczne [koszulki] ‘o koszulkach z logo „FiM”: „Nie chodzę do kościoła”, „Father fucker”, „Rzuć na tacę”: *Moja rodzina na początku września była w Karpaczu i oczywiście mieliśmy ze sobą nasze FiMtastyczne koszulki. Ja ubrałam swoją z napisem „Nie chodzę do kościoła” w dniu, w którym wchodziliśmy na Śnieżkę („Koszulkarstwo”, FiM 41/11/18) – „FiM” (gazeta „Fakty i Mity”) + fantastyczne.*

Jak hartowała się glina ‘o makabrycznych sprawach prowadzonych przez policjantów pracujących w komórkach do zwalczania przestępczości przeciwko życiu i zdrowiu i wpływie tych spraw na ich życie (w nawiązaniu do powodów przemawiających za wcześniejszymi emeryturami dla policji): *Jeżeli nie będziesz pił, to pewnie odbije ci w inny sposób. Za parę lat, jak wielu przed tobą, staniesz się wypalonym zawodowo wrakiem człowieka. Wtedy dadzą ci do zrozumienia, że powinieneś odejść ze służby. Niektórzy nie dotrwali 15 lat. Tylko w filmach o glinach gliniarz jest twardzielem nie do zajechania (NIE 6/09/11) – „Jak hartowała się stal” (tytuł powieści radzieckiego pisarza N. A. Ostrowskiego) + glina (pot. ‘policjant’). <Kontaminat oznacza hartowanie się charakterów policjantów poprzez prowadzone przez nich okrutne sprawy, które jednak silnie wpływają na ich psychikę. W ostateczności hartowanie to ma negatywne skutki – często prowadzi do „wypalenia się” organizmu i zaburzeń psychicznych (stąd konieczność wcześniejszych emerytur dla policji)>.*

lesmamy ‘kobiety-lesbijki wychowujące biologiczne dzieci jednej z nich’: [Mamy] **lesmamy**: *Homorodziny w Polsce istnieją. Najwięcej takich, gdzie dwie lesbijki wychowują biologiczne dzieci jednej z nich. Takie sytuacje zdarzały się od lat, ale zawsze trzymane były w tajemnicy. Dziś pojawiają się pionierki, które chcą o tym rozmawiać: z własnymi dziećmi, rodziną, bliskim otoczeniem,*

a nawet publicznie, choć zazwyczaj anonimowo („Polityka” 22/08/28–34) – lesbijki + mamy.

[Elektrody] **na wagę zdrowia** ‘o tym, że kuracja polem magnetycznym może korzystnie wpływać na uszkodzony mózg’ (Rzeczpospolita 296/11/18) – ktoś, coś na wagę złota (‘o czymś rzadkim, mającym wielką wartość, bardzo kosztownym’) + zdrowia.

Marsz (nie)milczenia ‘w Łodzi odbył się marsz w proteście przeciwko przemocy wobec zwierząt i braku reakcji na nią prokuratury i sądów’ (Polsat News, 13.02.2011) – marsz milczenia (‘marsz organizowany jako protest przeciw śmierci młodych osób zadanej w wyniku zbrodni lub wypadków drogowych spowodowanych przez pijanych kierowców’) + niemilczenia.

Oddam w czyste ręce ‘o nowej ustawie o partnerstwie publiczno-prywatnym, czyli sprzedawaniu nieruchomości w Polsce osobom prywatnym. Z ustawą tą wiąże się wiele nadziei jako pozostawiającą partnerom dużą swobodę działania oraz wolną od oskarżeń o korupcję (jak to miało miejsce w poprzedniej ustawie): *Zmagające się z pustą kasą samorządy próbują sprzedać, co tylko mają: zamki, pałace, wyspy, a nawet całe wsie. Zwykle do transakcji nie dochodzi, zabytki popadają w ruinę. Może zmieni to nowa ustawa o partnerstwie publiczno-prywatnym?* (Polityka 6/09/27–29) – oddać w dobre ręce (‘powierzyć coś dobrej, uczciwej, zaufanej osobie’) + mieć czyste ręce (‘być człowiekiem uczciwym, nie mieć na sumieniu żadnych niezgodnych z prawem czynów’). <Kontaminat podkreśla zalety nowej ustawy, w myśl której nieruchomości trafią do osób dobrych i uczciwych>.

Szukanie igły w lawinie ‘o zagrożeniach lawinowych i akcji edukacyjnej, która ma promować bezpieczne zachowanie w górach. Na stronie internetowej można obejrzeć filmy szkoleniowe: „Naucz się gór”, „Szukanie w lawinie bez dekodera jest jak szukanie igły w stogu siana” (Polityka 10/12/6) – szukanie igły w stogu siana (‘szukanie czegoś, co jest prawie niemożliwe do znalezienia’) + lawinie.

2.3.2.10. Kontaminacje ironiczne

А был ли деммальчик? [Нужна перенастройка не только финансовой, но и политической системы] ‘o finansowym i politycznym kryzysie w Rosji, którego przyczyną są przestępstwa finansowe. Kryzys ten może doprowadzić do podania w wątpliwość istnienia demokracji w tym kraju’: *Будет очень горько, если через пять лет, к 20-летию победы демократов в России, люди*

будут спрашивать: а был ли мальчик, была ли демократия? (www.aif.ru, 22.10.2008) – А был ли мальчик? (a chłopak aby był? *iron.* ‘frazą podająca w wątpliwość, czy przyczyna danego konfliktu, jakieś nieporozumienie, zdarzenie, o którym się właśnie mówi, w ogóle zaistniało’, *gen.*: powieść Maksyma Gorkiego «Жизнь Клима Самгина», RPSSS, s. 37) + демократия.

А была ли Тимошенко? ‘o kategorycznym zaprzeczaniu faktu pobicia byłej premier Ukrainy Julii Tymoszenko przez strażników więziennych w żeńskiej kolonii karnej w Charkowie’: *С целью переломить общественное мнение в пользу «более реалистичного» отношения к Юлии Тимошенко в пятницу в Киев прибыл ряд сотрудников 54-й колонии, а также медицинские работники их Харькова. Основным посылом, адресованным общественности, было категорическое отрицание самого факта избия экс-премьера* (МК 97/12/3) – а был ли мальчик? (a chłopak aby był? *iron.* ‘frazą podająca w wątpliwość, czy przyczyna danego konfliktu, jakieś nieporozumienie, zdarzenie, o którym się właśnie mówi, w ogóle zaistniało’, *gen.*: powieść Maksyma Gorkiego «Жизнь Клима Самгина», RPSSS, s. 37) + Тимошенко.

Банкрот нашего времени ‘o projekcie ustawy o bankructwie osób fizycznych, istota której polega na tym, że człowiek niezdolny spłacić dług, np. wzięty w banku kredyt, może liczyć na rozłożenie płatności na raty do pięciu lat, a nawet na anulowanie części sumy’ (Or 50/08/18) – банкрот + герой нашего времени (bohater naszych czasów *public.*, *czasem iron.* ‘o typowym przedstawicielu swojej epoki’, *gen.*: tytuł powieści Michaiła Lermontowa, RPSSS, s. 128).

ВОЙНИТЕЛЬНЫЙ [МОМЕНТ]. [*В ближайшие годы Россия может стать участницей пяти войн*] ‘o pełnej mobilizacji wojsk rosyjskich przed ewentualną wojną (nawet pięcioma wojnami – w tym jedną jądrową), co wydaje się niepokojącą sytuacją’: *Военные пугают, всё активнее муссируют тему внешнего врага и возможного военного конфликта, затрагивающего интересы России. В ноябре прошлого года начальник Генштаба Николай Макаров неожиданно заговорил об угрозе вовлечения России даже в ядерную войну* (НВ 42/12/6–7) – волнительный (przejmujący, niepokojący) + война.

Деньгу по осени считают ‘o sporach analityków i ekspertów dotyczących kryzysu ekonomicznego w obliczu zbliżającej się jesieni’: *Чем ближе осень, тем жарче становятся споры и дискуссии аналитиков и экспертов о том, в какой фазе кризиса мы находимся, нащупано ли то самое пресловутое дно и, естественно, какую валюту надо готовиться оплакивать: евро, доллар*

или рубль. Спешим успокоить читателей МК: ситуация далеко не радужная, но и плач устраивать тоже не из-за чего. По крайней мере пока (www.mk.ru, 31.08.2009) – деньги + цыплят по осени считают ('jakąs sprawę czy działanie ocenia się dopiero po końcowych wynikach'). <Spory na temat kryzysu ekonomicznego i wartości waluty zaczynają się z nadejściem jesieni, opinie w tej sprawie są jednak zbyt wczesne i pochopne>.

Доходы пуще неволи. [*Чиновников обязали давать информацию об имуществе*] 'o walce z korupcją, jaką wypowiedział stołecznej administracji Dmitrij Miedwediew. Polega ona na konieczności przedstawienia przez urzędników miejskich informacji o dochodach, które będą opublikowane w mediach': *Вслед за Дмитрием Медведевым на трудный путь борьбы с коррупцией встал столичный градоначальник Юрий Лужков. Вчера он подписал указ о порядке предоставления городскими чиновниками сведений о своих доходах и имуществе и их публикации в СМИ (www.mk.ru, 1.10.2013) – доходы + охота пуще неволи* ('mówi się wtedy, gdy ktoś coś robi nie z przymusu, lecz z chęci'). <Kontaminat oznacza przymusowe ujawnianie przez urzędników wysokości dochodów, co pozostaje w sprzeczności z sensem ogrywanego frazeologizmu *охота пуще неволи*>.

Дочка отсчета 'o narodzinach w Krasnojarsku milionowej mieszkanki – jako punktu odniesienia do chwalenia się władzy udaną polityką demograficzną': *Девочку назвали Анечкой [...]. Мама – сотрудник полиции, по работе характеризуется хорошо, папа – инженер, проектировал крупнейшую в городе спортивную арену. Одним словом, образцовая семья, о которой не стыдно говорить с высоких трибун (Ог 16/12/4) – дочка + точка отсчета (punkt odniesienia).*

[**ФИЛ В КРЕМЛЕ СТАЛ**] **ДРЮГОЙ** 'o show rosyjskiego artysty Filipa Kirkorowa pt. „Дрюгой”, które przedstawił na Kremlu. Artysta rzeczywiście stał się „innym” (królem), już nie olśniewającym królem-słońce, ale myślącym królem-zwycięzcą Henrykiem IV': *Название программы артист, носящий прозвище поп-короля российской эстрады, в общем оправдал: он действительно стал другим. Нет, трон Киркоров никому не уступил, но пытался быть уже не блистательным, светлоликим, яснооком, королем-солнце в перьях и мишуре, а, быть может, Генрихом Четвёртым: более глубоким и думающим королем-победителем, хотя по-прежнему компанейским парнем, что называется, «своим в доску»... (МК 255/11/11) – другой + drugoy.*

[Геннадий Тимченко] **как в моду глядел** ‘o otrzymaniu stanowiska starszego wiceprezesa spółki „Strojtransgaz” przez syna byłego pierwszego wicepremiera Federacji Rosyjskiej Rusłana Aksienienko. Rusłan Aksienienko z energetyką do tej pory nie miał nic wspólnego. Jest on współwłaścicielem domu mody „Escada” i z tego głównie jest znany. O jego wyborze zdecydował akcjonariusz spółki – Gienadij Timczenko, który „jakby wyczuł” „właściwego” kandydata’: *До сих пор в энергетике Руслан Аксененко замечен не был. Почти десять лет после уголовного дела и смерти отца он прожил в Швейцарии получив известность в Европе как совладелец модного дома Escada* (Коммерсантъ 110/12/1) – **как в воду глядел** (‘jakby wiedział, jakby wyczuł, właściwie przewidział’) + моду.

На тысячнике шапка горит? ‘o oszustach (tzw. «тысячниках») wyłudających książki na targach i strategii ich działania. Choć sprzedawcy znają ich metody działania, dają się czasami oszukać’: *Увы, даже зная об опасности и о том, что возвращать недостачу потом придется из собственного кармана, продавцы продолжают попадаться на удочку* (МК 270/11/5) – **на воре шапка горит** (na złodzieju czapka gore ‘ktoś, kto czuje się czemuś winny, swoim zachowaniem demaskuje się’) + тысячнике (тысячник ‘wyłudacz książek’). <Kontaminat podaje w wątpliwość demaskowanie się oszustów, skoro sprzedawcy dają się oszukać>.

Надеждин юношей питает ‘o złudnych nadziejach miliardera Michała Prochorowa na przywództwo w partii „Prawa sprawa” («Правое дело») i wynikłym stąd konflikcie między nim, a zleceniodawcą powstania partii – prezydentem Miedwediewem. Opowiedział o tym człowiek podobny do Borysa Nadieżdina (przewodniczący moskiewskiego oddziału partii „Prawa sprawa”) w miejscu podobnym do Katedry Prawa, ludziom podobnym do studentów tego wydziału. Sam Nadieżdin twierdzi, że głos jest jego, lecz sens wypowiedzi został sfabrykowany’: *Таким образом, Прохоров к августу уже сильно раздражал заказчика проекта. По версии человека, похожего на Надеждина, глаза олигарху раскрыл “добрый Путин”. Миша, никто тебе партию не отдаст, потратишь свои миллионы, а потом тебя выкинут* (МК 211/11/1–2) – Надеждин + надежды юношей питают³⁷ (nadzieja matką głupich ‘ironiczny komentarz do czyichś naiwnych nadziei’). <Nadieżdin (lub człowiek podobny do niego) „karmi” studentów opowieściami

³⁷ Zob. etymologię tego przysłowia w przyp. 37, w rozdziale 1 niniejszej pracy.

o złudnych nadziejach Michaiła Prochorowa na przywództwo w partii „Prawa sprawa”>.

НеВИННАЯ [тема] ‘o walorach czerwonego wytrawnego wina zalecanego zwłaszcza kobietom ze względu na wiele zawartych w nim pożytecznych dla organizmu substancji (także zwalczających raka piersi). Kwestia ta została poruszona w kontekście alkoholizmu kobiet w Rosji, który uchodzi za „niewinny temat”, a jest poważnym problemem. Okazją do podjęcia tego tematu był 8 marca, czyli Międzynarodowy Dzień Kobiet’ (АиФ 10/09/42) – невинный (niewinny) + винный (winny ‘dotyczący wina’).

НедоСЪЕЗДили ‘o dalszym ciągu wojny między reżyserami – Nikitą Michajłowem, a Marlenem Hucijewem o przywództwo w Związku Filmowców. Formalnym przewodniczącym jest reżyser Marlen Hucijew, którego wybrano na miejsce Nikity Michajłowa na zjeździe Związku Filmowców w 2008 r. Ministerstwo Sprawiedliwości odmówiło jednak rejestracji nowo wybranego przewodniczącego. Marlen Hucijew nie zamierza ustąpić. Z kolei Michajłow zwołał kolejny nadzwyczajny zjazd: *На прошлой неделе Минюст отказался регистрировать Марлена Хуциева в качестве новоизбранного председателя Союза кинематографистов. Скандал в стане кинодеятелей вышел на новый виток* (АиФ 7/09/48) – недосъезд (formacja utworzona z pomocą prefiksu недо- oznaczającego ‘niepełność, niewystarczalność czynności’) + съезд + съездить (pojechać <i wrócić>). <Kontaminat oznacza, że wszystkie zjazdy Związku Filmowców okazały się niewystarczające dla rozwiązania sprawy nowego przewodniczącego, która wydaje się nie mieć na razie końca>.

Один в Триполе не воин. [*Мир изолировал Каддафи. Как это скажется на интересах России?*] ‘o izolacji Muammara Kaddafiego przez świat, co jest konsekwencją rewolucji w Libii, za którą jest on odpowiedzialny’ (www.rg.ru, 3.03.2011) – Один в поле не вони (‘w pojedynkę nie zrobi się tego, co można zrobić wspólnie’) + Триполи (Trypolis ‘stolica Libii’). <Izolacja Kaddafiego osłabi jego pozycję dyktatora w obliczu rewolucji, której nie pokona on w pojedynkę (bez wsparcia innych państw)>.

Осторожно, злая соб@ка. [*Электронные правительства и граждане против бюрократов*] ‘o rozwoju komputeryzacji w Wielkiej Brytanii i przenikaniu jej nawet do struktur rządowych, w wyniku czego z inicjatywy eks-premiera Tonnego Blaira powstał tzw. e-Government. Ma on na celu efektywną, taną i szybką łączność aparatu państwowego ze społeczeństwem. Komputeryzacja ułatwia życie obywatelom oraz urzędnikom brytyjskim, ale powoduje też

wyciek poufnych informacji z ministerstw i udostępnienie ich w Internecie dla szerokich mas': *Британские министры стали обмениваться межведомственной и внутриведомственной информацией с таким азартом, что за последние годы уже не однажды случалась скандальная утечка секретной информации из их электронных посланий* (www.rg.ru, 9.03.2010) – ostrożno, zлая собака (Uwaga zły pies 'tabliczka przed posesją ostrzegająca o złym psie') + @ (собачка – małpa 'symbol wykorzystywany w adresie poczty internetowej'). <Kontaminat oznacza, że z Internetem trzeba obchodzić się ostrożnie, gdyż może on stać się złym psem, który „kąsa” elektroniczne rządy, poprzez np. wyciek informacji>.

Отказ платежом красен 'o rezygnacji USA z umieszczenia w Europie Wschodniej tarczy antyrakietowej i ewentualnych oczekiwaniach Ameryki za ten gest' (МКП 13/09/4) – отказ (odmowa) + Долг платежом красен ('dług wymaga zapłaty').

Площадь преткновения 'o celowych utrudnieniach w przeprowadzeniu wyznaczonego na sobotę 10 grudnia 2011 r. na Placu Rewolucji mitingu przeciwko fałszowaniu wyborów w Rosji': *Между тем в среду вечером на площади Революции начались ремонтные работы Мосводоканала, а на следующий день распространилась информация: 10 декабря там откроется некий ледяной театр на тему сказки «Теремок»* (МК 280/11/1, 3) – площадь + камень преткновения (*książk., public.* 'problem, zjawisko stanowiące wyzwanie, sprawdzian czyichś umiejętności, trudną do pokonania przeszkodę', RPSSS, s. 238). <Prace remontowe, celowo wykonywane na Placu Rewolucji, stały się trudną do pokonania przeszkodą, a zarazem wyzwaniem dla uczestników mitingu>.

полисМЕНТ 'ironiczne określenie policjanta rosyjskiego po reformie milicji': [Что ждать от] **полисМЕНТов**? 'o projekcie prezydenta Dymitra Miedwiediewa „O policji”, czyli przekształceniu rosyjskiej milicji w policję. Reforma powinna zbliżyć stróżów prawa i społeczeństwo. Autor zastanawia się, co zmieni się po reformie milicji, oprócz nazwy' (АиФ 4/11/10) – полисмен (*ang.* policeman) + мент (ment 'slangowe określenie rosyjskiego milicjanta').

Поухали тут 'o emigrantach zarobkowych w Rosji z byłych republik ZSRR, którzy bardzo dobrze zarabiali, ale musieli wyjechać na skutek kryzysu' (Ог 51/08/20) – Понаехали тут ('niechęć moskwan do osób przyjeżdżających do stolicy z prowincji, przede wszystkim do emigrantów zarobkowych') + уехали.

С новым Путиным ‘o tym, że Putin nie zrzeknie się władzy, przynajmniej nieprędko. Putin dla Rosjan to przeszłość, teraźniejszość i przyszłość’: *Итак с новым вас политическим годом, с новым вас Путиным, господа! Течение истории в нашей стране, похоже, остановилось. Путин – это теперь наше всё: и прошлое, настоящее, и всё обозримое будущее* («Путин навсегда», МК 217/11/1) – с Новым годом (szczęśliwego Nowego Roku) + Путиным. <Kontaminat oznacza życzenia z okazji Nowego Roku z Putinem, który „przypisany” jest do Rosji na zawsze>.

Смирнов преткновения ‘o niewygodnym dla Kremla kandydacie na prezydenta w nieuznanym Naddniestrzu – Igorze Smirnowie’: *Бессменный лидер республики Игорь Смирнов, опять, в пятый раз, выдвинул свою кандидатуру вопреки рекомендациям Кремля, который хочет видеть во главе Приднестроуиэ спикера местного парламента Анатолия Каминского* (МК 280/11/4) – Смирнов + камень преткновения (*książk., public.* ‘problem, zjawisko stanowiące wyzwanie, sprawdzian czyichś umiejętności, trudną do pokonania przeszkodę’, RPSSS, s. 238). <Nagłówek oznacza, że Igor Smirnow jest przeszkodą w wygraniu wyborów prezydenckich w Naddniestrzu przez kandydata Kremla na to stanowisko, czyli ma większe od niego poparcie>.

Терентий Мещеряков слезам не верит ‘o obrońcy bezdomnych psów i inicjatorze stworzenia ich bazy danych w Internecie – Tierientiju Mieszczeriakowie’: *Я хоть и не питерец, но по личному опыту скажу – иногда как увижу после обеда какого-нибудь безнадзорного песика, слезы так и навертываются! Но Терентий Мещеряков слезам не верит и предлагает создать интернет-базу, где каждая бродячая собака будет сфотографирована для ее дальнейшего опознания* («Лучший друг собак», НГ 266/08/1) – Терентий Мещеряков + «Москва слезам не верит» (‘tytuł radzieckiego filmu fabularnego’). <Tytuł *Москва слезам не верит* w kontaminacji z *Терентий Мещеряков* został wykorzystany dla ironicznej aktualizacji w kontekście: *слезы так и навертываются*. Autor kontaminatu szydzi z Tierientija Mieszczeriakowa jako „najlepszego przyjaciela psów”>.

ТУРРОРИСТИЧЕСКИЙ [КЛАСТЕР]. [*Российская армия возвращается на Северный Кавказ, но без лишней шумихи*] ‘o prawdopodobnym powrocie w rejon Północnego Kaukazu armii rosyjskiej w celu przeciwdziałania tam terroryzmowi. Przyczyną zachowania tajemnicy wokół pojawienia się wojsk na Północnym Kaukazie jest pragnienie niezniechęcania zagranicznych inwestorów, którzy, podobno, chcą przekształcić ten najbardziej

zacořany region Rosji w turystyczny klaster. Wydaje się jednak, że jest to tylko medialna prowokacja, gdyż żaden przedsiębiorca nie zechce inwestować w region, gdzie mają miejsce regularne walki z terrorystami': *Понятно, что ни один здравомыслящий предприниматель не станет вкладывать деньги в регион, где идет перманентная контртеррористическая операция, да еще и с участием военных. Тем не менее в прессе тиражируется информация о том, что в экономику Чечни, Карачаево-Черкесии и Дагестана готовы инвестировать итальянские, французские, турецкие и азербайджанские бизнесмены – «на развитие туристического кластера»* (НВ 40/12/10) – turystyczny + terrorystyczny. <Wobec „zainteresowania” zagranicznych inwestorów Północnym Kaukazem, gdzie mają miejsce walki z terrorystami, można go nazwać „turystyczno-terrorystycznym” klastrem>.

Язык до выборов доведет 'o ustawie o języku na Ukrainie, która rozszerza prawa języka rosyjskiego. Podwyższenie jego statusu, o które zabiega prezydent Wiktor Janukowicz, było jednym z głównych haseł wyborczych Partii Regionów, mających dać im zwycięstwo. Jak twierdzą przeciwnicy Wiktora Janukowicza, jest to jedyne hasło przedwyborcze Partii Regionów': *Один из министров украинского правительства и основных идеологов регионалов в разговоре с корреспондентом «Огонька» честно признал, что это одно из предвыборных обещаний партии. Кроме того, ничего другого в качестве очевидных побед регионалы избирателям предъявить не могут* (ОГ 23/12/24) – язык до Києва доведет (koniec języka za przewodnika 'jeżeli się nie zna drogi, najlepiej zapytać o nią') + выборов. <Sens kontaminatu: ustawa o języku na Ukrainie doprowadzi Partię Regionów do zwycięstwa. Występuje tu ukryta kpina z jedynego hasła wyborczego Partii Regionów. Komponent kontaminacji *язык до Києва доведет* ze swoim pierwotnym znaczeniem, w którym istotną rolę odgrywał Kijów jako miasto wszystkim znane, do którego można dojść, nie znając drogi, a tylko pytając o nią, sygnalizuje, iż artykuł dotyczy Ukrainy>.

Angol ma kota 'o przesadnej dbałości o zwierzęta i miłości do nich w Wielkiej Brytanii': *W Zjednoczonym Królestwie zwierzęta mają swoje hotele, restauracje i kościoły. Mają też własną telewizję, którą oglądają w obrożach z diamentami od Swarovskiego* (NIE 4/09/16) – Angol (*pot.*, *lekcew.* 'Anglik') + Ala ma kota ('najsłynniejsze zdanie z „Elementarza” Mariana Falskiego istniejące w nim od

lat 30. do 1949 r.³⁸) + mieć kota na punkcie czegoś ('bardzo się czymś interesować, poświęcać czemuś wiele uwagi i czasu'). <Anglicy „mają kota” na punkcie zwierząt (także kotów). W kontaminacji ogrywane jest słowo *kot* tworzące kalambur ze współgrającymi dwoma znaczeniami: pierwotnym, dosłownym 'zwierzę domowe' i przenośnym we frazeologizmie *mieć kota na punkcie czegoś*>.

[wybór] **(a)polityczny?** 'o wyborach na prokuratora generalnego. Politycy będą mieli minimalny wpływ na jego pracę' (FTVN, 30.11.2009) – polityczny + apolityczny.

art bis? 'o ponownym aresztowaniu szefa spółki Art B Bogusława Bagsika': *Stołeczna prokuratura postawiła Bogusławowi B. i jego współnikowi Maciejowi W. zarzut prania brudnych pieniędzy, a niespełna godzinę temu sąd aresztował byłego szefa Art B. W latach 90. Bogusław B. zasłynął jako twórca spółki Art B i jednocześnie najgłośniejszy aferzysta III RP. Teraz mężczyźnie grozi do 10 lat więzienia* (FTVN, 14.04.2014) – Art B (wym. art bi – skrót od *Artyści Biznesu* – 'polska spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, założona przez Bogusława Bagsika i Andrzeja Gąsiorowskiego, działająca w latach 1989–1991. Zasłynęła z tzw. oscylatora ekonomicznego, dzięki któremu właścicielom udało się kilkadziesiąt razy oprocentowywać w bankach tę samą wpłatę'³⁹) + bis (pot. 'powtórzony').

Bóg, kolej i ojczyzna 'o uzależnieniu kolei od kościoła': *Pociągi będą czyste, punktualne i szybkie. Wystarczy stworzyć PKK – Polskie Koleje Katolickie* (NIE 4/09/15) – Bóg, Honor i Ojczyzna ('dewiza Wojska Polskiego stanowiąca idealistyczne ujęcie wierności państwu') + kolej.

Ciała naprzód 'o kulcie ciała we współczesnym społeczeństwie. Ciało jako obsesja i kapitał dla coraz większej liczby ludzi' (www.polityka.pl, 5.01.2009) – ciała + cała naprzód (*mors*. 'komenda oznaczająca, że maszyny na statku mają pracować z maksymalną mocą, by statek mógł się posuwać naprzód lub wstecz'). <Kontaminat oznacza ekspozycję ciała oraz pracę z maksymalną mocą, aby ciało mogło być kapitałem człowieka>.

[Resortowa] **emp@tia** 'o „empatii” urzędników wobec bezdomnych': *Bezdomni w Polsce wcale nie są tacy biedni, na jakich wyglądają... Tak przynajmniej uważają urzędnicy, według których najbiedniejsze osoby w kraju mają komputery z internetem i drogim oprogramowaniem* (www.faktyimity.pl, 22.07.2014)

³⁸ Zob. <http://culture.pl/pl/artykul/marian-falski-autor-kultowego-elementarza-urodzil-sie-130-lat-temu>, 23.12.2014.

³⁹ Zob. <http://pl.wikipedia.org/wiki/Art-B>, 14.04.2014.

– empatia (‘zdolność do uczuciowego utożsamiania się z inną osobą, rozumienia jej stanów emocjonalnych’) + @ (‘znak „małpa” wykorzystywany w adresie poczty internetowej’). <Graficzny znak @ w kontaminacie konotuje związek z Internetem, czyli z tematem komputerów bezdomnych, które, według urzędników, zaprzeczają ich biedzie>.

Faceboom ‘o modzie na Facebooka, także wśród dużych firm, które chcą za jego pośrednictwem zareklamować swoją markę oraz oferty wśród milionów bywalców serwisu. O możliwej nietrwałości tej mody: *Wejście Facebooka na giełdę może być początkiem nowej ery biznesu internetowego. Ale równie dobrze może się okazać kolejną bańką* (Newsweek 7/12/48–52) – Facebook + boom (książk., przen. ‘nagły, szybki, ale nietrwały rozkwit czegoś, nagły wzrost zainteresowania czymś, moda na coś’) + bum (‘odgłos wybuchu, uderzenia’).

Gazeta Wybiórcza ‘o Gazecie Wyborczej, jako nieobiektywnym medium, które „wybiera” informacje służące partii rządzącej (Platforma Obywatelska), a szkodzące partiom prawicowym, zwłaszcza PiS (Prawo i Sprawiedliwość)’: *Każdy średnio inteligentny, kto ogląda TVN-y, słucha Radia ZET i czyta Gazetę Wybiórczą ma na temat obiektywizmu tych mediów wyrobione zdanie. Jeśli ktoś nie dostrzega antyPiSowskiego nastawienia – to znaczy, że jest ślepy i głuchy, albo zwolennikiem PO* (opinia do art. „PiS wpadło w pułapkę próżności Kaczyńskiego”, <http://wiadomości.onet.pl>, 6.01.2009) – „Gazeta Wyborcza” + wybiórcza.

[Nowa lewicy] **gwiazd(k)a** ‘o Bartoszu Arłukowiczu – pośle lewicy, który stał się gwiazdą mediów dzięki aferze hazardowej, jednakże w SLD (Sojusz Lewicy Demokratycznej) nie ma większego znaczenia’: *Bartosz Arłukowicz w ciągu kilku miesięcy wskoczył z sejmowego niebytu do politycznej drugiej ligi. Dzięki aferze hazardowej stał się gwiazdą mediów i najczęściej zapraszany do telewizji politykiem lewicy, mimo że do Sejmu dostał się z listy nieistniejącego już LiD-u i nie należy do SLD* (PDŁ 5/10/4) – gwiazda (‘człowiek wyróżniający się w danej dziedzinie, sławny i podziwiany’) + gwiazdka (‘młoda, ładna aktorka, która odniosła już pewne sukcesy’).

jak jedna żona ‘o zgodnym oburzeniu dziennikarek na temat nagłaśniania w mediach rozwodu Kazimierza Marcinkiewicza’: *Natomiast – jako dziewczę drugiej świeżości – z rosnącą fascynacją wczytują się w głosy innych dziewcząt drugiej świeżości, takich jak szanowne redaktorki Olejnik, Gawryluk czy Dąbrowska, co to jak jedna żona stawiały się w szeregu moralnego oburzenia, które udaje, że wcale nie jest moralnym oburzeniem, lecz jedynie humanistyczną troską*

o człowieka. Komentatorki te nieodmiennie oświadczają, iż naturalnie nie obchodzi ich życie prywatne Marcinkiewicza i generalnie rozwód rzecz ludzka, ale żeby tak z tym do ludzi, a tu rodzina cierpi, dzieci płaczą, żona boleje, matka się wstydzi i po co o tym tak głośno, po co tak głośno... („Rozwodzenie nad rozwodem”, NIE 7/09/2) – jak jeden mąż (‘wszyscy razem, zgodnie, solidarnie’) + żona.

Karnowski, czy ci nie żal. Karnowski wracaj do hal ‘o prezydencie Sopotu Jacku Karnowskim i niefortunnie kierowanym przez niego od 10 lat przedsięwzięciu – budowie hali widowiskowo-sportowej, inwestycji wciąż niezakończonych’: *Whicie pierwszej łopaty zaplanowano na wiosnę 2001 r., zaś otwarcie na jesień 2002, a najpóźniej na wiosnę 2003. [...] W grudniu 2008 r. bezpośredni inwestor, czyli gmina Sopot, podpisał z wykonawcą firmą Budimex aneks do umowy, w którym przełożyła termin oddania hali do użytku do końca 2009 r. Prezydent Sopotu Jacek Karnowski otrzymał zarzuty i został zatrzymany* (NIE 6/09/9) – Karnowski + Góralu, czy ci nie żal, Góralu wracaj do hal (‘fragment pieśni biesiadnej’). <Okazjonalizm kpi z przedłużającej się budowy hali. Nawołuje Jacka Karnowskiego do dokończenia jej. Mamy tu do czynienia z ogrywaniem homonimii wyrazu *hala* ‘budynek, zwykle jednokondygnacyjny, o wysokim i bardzo rezległym wnętrzu’ i ‘pastwisko w górach położone powyżej granicy lasu’>.

Krajobraz po pętli ‘o kondycji „Samoobrony” po śmierci jej lidera – Andrzeja Leppera, który powiesił się’: *Wręcz drzwiami i oknami ludzie pchają się do Samoobrony. Każdego dnia od śmierci Andrzeja Leppera do biura ugrupowania docierają setki listów i e-maili z kraju i całego świata. Wielu chce się zapisać – informował Janusz Maksymiuk w „SuperExpressie” z 30 sierpnia 2011 r.* (NIE 32/12/6) – „Krajobraz po bitwie” (‘tytuł filmu polskiego w reżyserii Andrzeja Wajdy’) + pętli.

Lofting ‘o przywracaniu urody miastu Żyrardów poprzez urządzenie w przestrzeni upadłych fabryk loftów’: *Z Żyrardowem jest jak z Leszkiem Millerem, który tu zaczynał pracę i karierę polityczną. Miasto, niegdyś robotniczo-włókiennicze, dziś przechodzi lifting, by odzyskać blask na wolnym rynku. Wśród celebrytów i klasy średniej wzięcie mają lofty urządzone w przestrzeni upadłych fabryk* (Polityka 40/11/100) – loft (‘mieszkanie urządzone w dawnych fabrykach lub magazynach’) + lifting (‘zabieg odmładzający twarz oznaczający podciągnięcie skóry twarzy’).

Millerzasty ‘o przyjaźni Leszka Millera z Włodzimierzem Czarzastym’: *NIEwygodna: A po czym Miller poznaje prawdziwego kolegę? WiaraLubRozum: Po sutannie. LewyPółprosty: Po Czarzastym. [...] NIEwygodna: Miller z kolegą to*

Millerzasty. Burak: To wszystko są szorstcy koledzy (Trybun@ludzi, „Koledzy Leszka Millera...”, NIE 44/11/5) – Miller + Czarzasty.

Między blogiem a prawdą ‘o spekulacjach dotyczących wstrząsających zdjęć z katastrofy smoleńskiej, które zostały umieszczone w Internecie. Wiadomo, kim jest bloger, który je tam umieścił. Spekulacje dotyczą natomiast autora tych zdjęć, którym, według źródeł rosyjskich, mógł być Polak. Zaprzecza temu z kolei Jerzy Miller, szef komisji badającej przyczyny katastrofy, twierdząc, iż takich zdjęć komisja nigdy nie miała’ (FTVN, 18.10.2012) – [między] Bogiem a prawdą (‘mówiąc szczerze, w istocie, naprawdę’) + blogiem (blog ‘dziennik pisany w sieci’). <Okazjonalizm sugeruje, że, w istocie, istnieje duża przepaść pomiędzy tym, co wiemy o blogerze (kim jest), a prawdą na temat autora zdjęć (o którym nic nie wiemy poza spekulacjami)>.

naPiSali [*projekt*] ‘o projekcie konstytucji IV RP według PiS. Projekt ten zakłada nieograniczoną władzę prezydenta, co jest przedmiotem krytyki opozycji’ (FTVN, 15.01.2010) – napisali + PiS (Prawo i Sprawiedliwość).

(Nie)kulturalnie? ‘o mailowych zaproszeniach dla rodzin ofiar katastrofy smoleńskiej do krypty wawelskiej na otwarcie pamiątkowej tablicy ku czci ofiar. Część rodzin nie dostała zaproszeń i jest tym faktem zbulwersowana’ (FTVN, 7.09.2010) – kulturalnie + niekulturalnie.

(Nie)warto rozmawiać? ‘o kandydacie PiS (Prawo i Sprawiedliwość) na premiera – Piotrze Glińskim, z którym niewielu polityków chce rozmawiać jako z przyszłym premierem’: *Zaczynamy od kandydata, z którym niewielu chce rozmawiać. PiS-owski kandydat na premiera Piotr Gliński usłyszał już „nie” od niemal wszystkich ugrupowań opozycyjnych oprócz Solidarnej Polski. Jedni stawiają sprawę kategorycznie, inni bardziej ironicznie, ale niemal pewne jest to, że misja Glińskiego, zanim na dobre się zaczęła, właśnie się kończy* (FTVN, 2.10.2012) – „Warto rozmawiać” (tytuł publicystycznego programu telewizyjnego podejmującego aktualne, często trudne i kontrowersyjne tematy społeczne w Polsce) + nie warto. <Kontaminat konotuje lekceważenie opozycji, nieliczenie się z Piotrem Glińskim jako kandydatem PiS na premiera>.

O co Łodzi? ‘o sporze między władzami miasta a organizatorami w sprawie budowy centrum Camerimage w Łodzi. W rezultacie odmowy przez radnych PO (Platforma Obywatelska) i PSL (Polskie Stronnictwo Ludowe) finansowania festiwalu z budżetu miasta, został on przeniesiony z Łodzi’ (FTVN, 7.01.2010) – o co chodzi + Łodzi. <Okazjonalizm ironizuje na temat sporu, w którym nie wiadomo, o co chodzi>.

PALIKOTOWCY **wszystkich krajów łączcie się** ‘o proteście młodzieży chilijskiej domagającej się bezpłatnego szkolnictwa, a także dekomunalizacji oświaty i nacjonalizacji szkolnictwa. Nawołanie do międzynarodowej solidarności komunistów’: *Burzuje, wy się boicie, gdy dzieci robotnicze wychodzą na ulice! – skandują uczniowie, a dziewczęta wchodzi na stół z transparentem „Referendum teraz!”*. Minister, od którego jedna z uczennic głośno domaga się, by spojrzał jej w oczy, ucieka z gmachu Kongresu (NIE 44/11/14) – palikotowcy (‘posłowie partii „Ruch Palikotta”, tu: *przen.* ‘osoby o poglądach skrajnie lewicowych’) + Proletariusze wszystkich krajów, łączcie się! (‘sztandarowa formuła jedności międzynarodowego ruchu robotniczego’; *gen.*: zdanie kończące „Manifest komunistyczny” K. Marksa i F. Engelsa z 1848 r., zob. *Пролетарии всех стран, соединяйтесь*, RPSSS, s. 450).

Per aspera ad acta ‘o następstwach podpisania przez rząd umowy ACTA, co zaowocowało zawieszeniem jej ratyfikacji. O pozytywnych skutkach ubocznych umowy, tj. wyjściu na jaw łatwowierności Z. Ziobry, który głosował za ACTA, wprowadzony w błąd przez unijnego komisarza. Łatwowierność Ziobry była zapewne przyczyną niepopularnych decyzji w czasie piastowania przez niego urzędu ministra sprawiedliwości’ (Polityka 6/12/8) – *per aspera ad astra* (‘przez trudy, cierpienia do sukcesu’) + odłożyć coś *ad acta* (‘odłożyć na później załatwienie czegoś’; ‘uznać, że coś już jest załatwione’) + ACTA. <W nagłówku nakładają się dwa sensy. Oznacza on z jednej strony, że internauci poprzez trudy, cierpienia, czyli liczne protesty, doszli do sukcesu, jakim było wycofanie się premiera z niekorzystnej dla nich umowy ACTA (odłożenie jej *ad acta*). Z drugiej strony, interpretując dosłownie połączenie *ad acta* (analogicznie *ad astra*) jako podpisanie umowy, czyli dojście do ACTA, można wnioskować o sukcesie tego posunięcia (jako skutku ubocznego), polegającego na przypadkowym zdemaskowaniu łatwowierności Z. Ziobry>.

PO [Tusku] ‘o nastrojach w Platformie Obywatelskiej po odejściu z rządu Donalda Tuska’: *Jedni partyjni koledzy gratulują Donaldowi Tuskowi stanowiska króla Europy, inni już rozpoczynają walki buldogów pod dywanem* (www.wprost.pl, 30.09.2014) – PO (Platforma Obywatelska) + po.

PO-desłać, od-PO-wiedni ‘wyrazy, w których wyróżnione części sugerują związek z partią „Platforma Obywatelska” (PO)’: *Michnik WYBIÓRCZO PO-desłał od-PO-wiedniego „ŚWIADKA”, który to „widział”. NIE „słyszał”. Jest „anonimowy”, „pewny”, czyli „ŹRÓDŁO”* (opinia do art. „Nie było kłótni między gen. Błasikiem, a kapitanem TU-154?”, <http://wiadomosci.onet.pl>, 28.02.2011) – PO + podesłać, odpowiedni + PO.

Pokalane poczęcie ‘o „uzasadnieniu” zakazu zabiegów „in vitro” jako łamiących piąte i szóste przykazanie’: *Zapłodnienie in vitro zawsze jest złamaniem piątego i szóstego przykazania!* – stwierdzają autorzy inicjatywy w sposób pozbawiający czytelnika złudzeń: Świadomy katolik pamięta o tym, że na pierwszym miejscu nie jest to, czego chce człowiek, ale co chce Bóg. Dla dobra samego człowieka zresztą (NIE 26/09/1) – pokalane (pokalać ‘okryć hańbą; zhańbić, skompromitować, zbezczęścić’) + Niepokalane Poczęcie (‘dogmat religijny dotyczący Maryi, mówiący o jej wolności od grzechu pierworodnego i posiadaniu pełni łaski boskiej’). <Sens nagłówka: poczęcie poprzez „in vitro”, które jest morderstwem i cudzołóstwem, jest pokalanym, czyli okrytym hańbą, poczęciem>.

Policji strzelać nie kazano ‘o małej liczbie szkoleń dla policjantów na strzelnicę z powodu braku pieniędzy’: *Przeciętny policjant oddaje na strzelnicę zaledwie 12 strzałów rocznie. Szefowie komisariatów zabiegają o większą liczbę szkoleń, ale słyszą: nie ma pieniędzy. Tymczasem na przemiał trafiło właśnie ponad 2 mln pocisków. Przeterminowały się* (<http://wyborcza.pl>, 1.04.2009) – Policji + Nam strzelać nie kazano (‘początek „Reduty Ordona” A. Mickiewicza’).

Polska Rzeczpospolita łupkowa (śródtytuł) ‘o polskich złożach łupków, które najprawdopodobniej nie będą szybko wykorzystane. Przeciwnie europejskiemu gazowi łupkowemu jest Rosja, która w ten sposób chce uzależnić kraje europejskie od swojego gazu. Zaopatrując Europę w gaz, Rosja dyktuje warunki współpracy z UE’ („Wojny surowcowe”, *Uważam Rze* 9/12/81) – Polska Rzeczpospolita Ludowa + łupkowa. <Okazjonalizm konotuje Polskę jako kraj, który w kwestii łupków musi podporządkować się Rosji, jak za czasów PRL podporządkowywał się w innych sprawach>.

POmaska ‘o posłance PO Agnieszce Pomaskiej’: *Rzeczywiście POmaska szkołę POdstawową ukończyła ...* (opinia do art. „Pomaska: PO wygra kolejne wybory”, <http://wiadomości.onet.pl>, 13.02.2011) – PO (Platforma Obywatelska) + Pomaska.

[O] **POparciu** [i Gierku] ‘o rzekomo „słabym” poparciu dla PO po różnych aferach. Porównanie oczekiwań jeszcze większego poparcia dla tej partii z osiągnięciami nauczyciela – opiekuna szkolnego ZSMP za czasów Gierka, który zbierał składki członkowskie w ponad 100 procentach, sam nie płacąc, bo był chytry. Jak PO osiąga swój nieustający sondażowy sukces? – oto pytanie, na które polityczni konkurenci nie potrafią odpowiedzieć: *Poważnie rzecz ujmując, od 1989 roku żadna partia nie miała tak „słabego” poparcia w środku kadencji. Do tego w kryzysie i po aferze czy – jak kto woli – niby-aferze, z akcją na cmentarzu.*

Jakby ją żywcem wyjęli ze szmirowatej powieści (DŁ 59/10/2) – PO (Platforma Obywatelska) + poparcie.

POrachunki ‘o posłance PO z Koszalina Danucie Olejniczak, występującej przeciwko zarządom spółdzielni mieszkaniowych. Posłanka chce założyć Grupę Parlamentarną do Obrony Praw Spółdzielców. Tym samym załatwia ona własne porachunki ze spółdzielnią mieszkaniową z czasów, gdy nie była jeszcze posłanką. Wielokrotnie zalegała wtedy z opłatami za mieszkanie w terminie, co spowodowało pozbawienie jej prawa członkostwa w spółdzielni i zakończyło się sprawami sądowymi’ (NIE 10/09/2) – PO (Platforma Obywatelska) + porachunki.

Premier PiSany ‘o kandydacie PiS na premiera – prof. Piotrze Glińskim, którego kandydatura nie jest poważnie traktowana przez opozycję. Uważa się, że nie ma on szans na zastąpienie Donalda Tuska’: *Chce ruszyć Polskę do przodu i nauczyć nas marzyć. Prof. Piotr Gliński, socjolog, ekonomista, były szef Polskiego Towarzystwa Socjologicznego, stypendysta Forda i niedoszły poseł – jest kandydatem Prawa i Sprawiedliwości na premiera. Jego nazwisko pojawiło się wcześniej na oficjalnej giełdzie, ale szanse, by oficjalnie zastąpił premiera Tuska, ma niewielkie, by nie powiedzieć – zerowe* (FTVN, 2.10.2012) – premier malowany (‘premier z tytułu, z pozoru, bez władzy i należnych uprawnień’, zob. malowany król, władca itp.) + PiS (Prawo i Sprawiedliwość) + pisany. <Prof. Gliński kandydujący z ramienia PiS na premiera jest więc „premierem malowanym”>.

Prosto z Moskwy ‘o natychmiastowej reakcji Moskwy na zarzuty Polski wobec Rosji w sprawie katastrofy smoleńskiej’ (FTVN, 18.01.2011) – mówić, powiedzieć, wygarnąć coś komuś prosto z mostu (‘powiedzieć przykre rzeczy otwarcie, szczerze, dosadnie, bez wykrętów, bez ogródek’) + Moskwy. <Kontaminat sugeruje, iż rosyjski MSZ otwarcie i bez ogródek odparł zarzuty wobec Rosji w sprawie katastrofy smoleńskiej, czyli powiedział rzeczy dla nas przykre>.

Przeor(ny) zawsze ubezpieczony ‘o byłym przeorze krakowskich kamedułów, który został uznany za winnego przywłaszczenia sobie mienia klasztoru’ (Angora 52/11/36) – przeor + przezorny zawsze ubezpieczony.

PZPO ‘o Platformie Obywatelskiej po przekroczeniu 100% poparcia, co może ją zrównać z PZPR’: *Rzeczywiście, jak na możliwości, PO poparcie ma słabe – spadło z 58 do 51 proc. Pewnie oczekiwania fanów są większe: że przekroczy 100 procent i wtedy będzie można przemianować PO na PZPO* (J. Witaszczyk „O PO-parciu i Gierku”, DŁ 59/10/2) – PZPR (Polska Zjednoczona Partia Robotnicza) + PO (Platforma Obywatelska).

Quo vadis panie Arłukowicz, oto jest pytanie ‘o Bartoszu Arłukowiczu, który zajmował się wieloma rzeczami, a obecnie przeszedł do Platformy Obywatelskiej i ogłosił rozpoczęcie współpracy z Donaldem Tuskiem jako Sekretarz Stanu w rządzie do spraw osób wykluczonych’ (wyp. ustna dziennikarki, „Panorama” TVP2, 10.05.2011) – quo vadis (Domine)? (dokąd idziesz <Panie>? ‘pytanie, które uciekający z Rzymu św. Piotr miał zadać pojawiającemu się przed nim Chrystusowi’) + panie Arłukowicz + być albo nie być, oto jest pytanie (‘frazą pochodząca z utworu „Hamlet” Williama Szekspira’). <W powyższej wypowiedzi występuje ironiczne nałożenie na łacińską sentencję polskiego luźnego związku *panie Arłukowicz* degradującego pierwowzór. Sens kontaminacji: nie wiadomo ku czemu zmierza poseł Arłukowicz, nie mając jednego sprecyzowanego celu działania>.

Radio i kara ‘o sporze Stefana Niesiołowskiego z Radiem Maryja i wygraniu tego sporu przez polityka’ (FTVN, 10.11.2009) – Radio Maryja + „Zbrodnia i kara” (‘powieść Fiodora Dostojewskiego’). <Radio Maryja musi ponieść konsekwencje przegranej sprawy>.

Stół (pół)okrągły ‘o spotkaniu prezydenta Ukrainy Wiktora Janukowycza ze swoimi poprzednikami, na którym zabrakło przedstawicieli opozycji’: *Ukraina i okrągły, a raczej półokrągły stół. Opozycja nie przyszła na spotkanie z prezydentem Janukowyczem i jego trzema poprzednikami. Szef państwa zapowiada, że odpowiedzialni za atak na manifestantów będą ukarani. Rosyjska Duma wzywa Unię, żeby przestała mieszać się w sprawy Ukrainy* (WTVP1, 10.12.2013) – Okrągły Stół (‘w Polsce w 1989 r.: porozumienie rządu z opozycją, które doprowadziło do zmiany ustroju’, USJP, t. P–Ś, s. 1407; obrady toczyły się przy okrągłym stole) + półokrągły. <Okazjonalizm podkreśla brak przy stole (podczas rozmów) pewnej grupy negocjatorów (opozycja), dlatego nie jest to *Okrągły Stół*>.

Strach przez łzy ‘o opłakiwaniu przez mieszkańców Korei Północnej zmarłego dyktatora Kim Dzong Ila. Uważa się, iż Koreańczycy płaczą ze strachu’ (FTVN, 19.12.2011) – strach + śmiech przez łzy (‘złożone uczucie radości i goryczy, rozpacz i pociechy jednocześnie’, zob. смех сквозь слёзы, RPSSS, s. 529). <Kontaminat posiada dosłowne znaczenie: ‘płacz ze strachu’, choć niewykluczone, że wielu Koreańczyków podświadomie cieszy się z tej śmierci i jest to również ukryty śmiech przez łzy>.

Ścisłe jawne ‘o przeciekach raportów z wojny w Afganistanie do prasy’ (FTVN, 26.07.2010), także ‘o ujawnieniu w Internecie planów koszar

jednostek specjalnych „Grom” i „Formozy” (WTVPI, 11.08.2011) – ściśle tajne + jawne. <Ściśle tajne dokumenty dotyczące naszej obronności stały się nagle jawnymi>.

Święta prawda ekranu ‘o tym, że Watykan nie potępia już filmów, by nie robić im reklamy. Wszystkie filmy, które krytykował Kościół czy zakazywał ich oglądania (zazwyczaj obrazoburcze i antykościelne), zyskały nieśmiertelną sławę’: *Prawdziwą katastrofę przyniosły ostatnie dwie dekady. W 1989 r. nagle okazało się, że nikt nie kontroluje tego, co chodzi w polskich kinach, tzw. dystrybutorzy wedle swego widzimisię pokazują to, co kręcą tzw. twórcy. Wobec tego Kościół przystąpił do kontrofensywy. Hierarchowie, zwykli duchowni i aktywiści wyruszyli na wojnę z takim filmem gwarantując, że jego tytuł dotrze do jak największej liczby odbiorców, napędzając widzów* (NIE 12/09/8) – święta prawda (‘niewątpliwa prawda’) + prawda czasu, prawda ekranu (‘prawda, którą podaje telewizja jest różna od rzeczywistej prawdy’). <Sens kontaminatu: świętą prawdą jest to, że zakazywanie przez Kościół oglądania filmów jest dla nich świetną reklamą – nawet wtedy, gdy prawda przedstawiona na ekranie jest różna od rzeczywistej. Frazeologizm *święta prawda*, oprócz swojego wyjściowego znaczenia, wskazuje na związek artykułu z Kościołem>.

TEORIA S(PIS)KOWA ‘o europośle Michale Kamińskim, który spekuluje o odwołaniu Jarosława Kaczyńskiego z funkcji prezesa PiS i powołaniu nowego prezesa’ (WTVPI, 10.07.2011) – teoria spiskowa (‘stojące w opozycji do oficjalnie uznanej wersji, wyjaśnienie zaistniałego faktu, rodzące się z przeświadczenia o istniejącym spisku, którego celem jest zatajenie prawdy przed opinią publiczną’) + PiS (Prawo i Sprawiedliwość). <Spekulacje Michała Kamińskiego zyskały w kontaminacji znamiona spisku przeciwko prezesowi PiS>.

Unia trzymająca władzę ‘o Unii Wolności, która właściwie nie istnieje, ale wywodzący się z niej politycy mają dziś pełnię władzy w Polsce’: *To największy paradoks III RP. Unia Wolności, nazywana często partią nieudaczników, właściwie nie istnieje. A jednocześnie wywodzący się z niej politycy mają dziś w Polsce całą władzę* (Wprost 21/11/12–14) – Unia Wolności (‘polska partia polityczna o charakterze centrowym, powstała z połączenia Unii Demokratycznej i Kongresu Liberalno-Demokratycznego; przestała istnieć w 2005 r.⁴⁰) + grupa trzymająca władzę (‘zwrot użyty przez Lwa Rywina w rozmowie z Adamem Michnikiem w połowie 2002 r. na określenie działającej wspólnie, zakamuflowanej grupy

⁴⁰ Zob. http://pl.wikipedia.org/wiki/Unia_Wolności, 28.12.2014.

osób, do której faktycznie miałyby należeć, w sposób jawny lub zatajony, władza w Polsce lub też mającej na nią duży wpływ⁴¹).

wyPiSani ‘o zbuntowanych członkach PiS, tzw. zióbrystach, którzy, być może, będą musieli opuścić szeregi partii’ (FTVN, 3.11.2011) – wypisani + PiS (Prawo i Sprawiedliwość).

[Powroty] **wyPiSanych** ‘o nawoływaniu prezesa PiS do powrotu tych, którzy odeszli z partii, zwłaszcza „zióbrystów”. Jarosław Kaczyński nie zamierza jednak oddać im władzy’: *Jarosław Kaczyński udaje ojca czekającego na powrót marnotrawnych synów. Ale jego celem jest raczej wyeliminowanie tych, którzy mieliby wrócić. [...] W wołaniu Jarosława Kaczyńskiego: „Wróćcie, wróćcie!” nie chodzi więc o powroty. Przeciwnie, chce wyeliminować przeciwników i jeszcze raz powiedzieć to, co powtarza od lat i w co święcie wierzy: że jest jedynym gwarantem niepodległości, sprawiedliwości, prawa i solidarności* (www.polska.newsweek.pl, 11.06.2012) – wypisani + PiS (Prawo i Sprawiedliwość).

[Dojrzałość] **w (s)cenie?** ‘o polskiej scenie filmowej, na której nie ma miejsca dla dojrzałych aktorek. Niektóre z nich, np. Kinga Preis czy Agata Kulesza, dostały swoją szansę po przekroczeniu 40. roku życia’: *Na scenach, ekranach małych i dużych brylują aktorki dojrzałe. W USA i Europie Zachodniej. W Polsce sprawa jest bardziej skomplikowana* (Polityka 10/12/72–74) – (być, pozostawać) w cenie (‘mieć dużą wartość, być cenionym’) + na scenie (scena).

Zapateralski ‘o Grzegorzu Napieralskim – głównym rywalu Wojciecha Olejniczaka do stanowiska przewodniczącego SLD (Sojusz Lewicy Demokratycznej). Jego ideałem jest lewicowy polityk Jose Louis Zapatero, który został premierem Hiszpanii. Napieralski wierzy w podobny sukces lewicy w Polsce’: *Mówi, że skoro Zapatero udało się w Hiszpanii rządzonej przez prawicę, to tak samo powinno się zrobić niespodziankę prawicy w Polsce. Tak jak José Louis Zapatero w Hiszpanii, tak Grzegorz Napieralski w Polsce chce pchnąć lewicę na nowe tory* (Polityka 22/08/20–22) – Zapatero + Napieralski. <Kontaminat ironizuje, porównując Grzegorza Napieralskiego do Zapatero, który jest uznanym politykiem w Hiszpanii. Grzegorz Napieralski nie ma takiego znaczenia w partii (choć bardzo się stara) i ma słabe w niej poparcie>.

zarabiać na życie wieczne ‘o autorce biografii papieża Józefa Ratzingera, która, jak sugeruje autor artykułu, pisząc, zarabia nie tylko na doczesne, lecz przede wszystkim na życie wieczne’: *Kocich wynurzeń wysłuchała starająca się zarabiać*

⁴¹ Zob. http://pl.wikipedia.org/wiki/Grupa_trzymająca_władzę, 28.12.2014.

pisanią na życie wieczne włoszka Jeanie Perygo. Książka doczekała się już wydań w językach włoskim, niemieckim, angielskim i polskim („Kot mit uns”, NIE 49/08/9) – zarabiać na życie + życie wieczne.

2.3.2.11. Kontaminacje ironiczne o odcieniu pejoratywnym

АтЛётные [деньги...]. [*Куда уходят миллионы спортивных бюджетов*] ‘o „znikaniu” pieniędzy przeznaczonych z budżetu na sport, co ma związek z nieuczciwością wysoko postawionych osób z branży sportowej’: *Логично задать вопрос: «Где деньги, Зин?» За ответом, видимо, далеко ходить не надо: непрозрачные схемы финансирования, практикуемые в российском спорте, на руку дельцам, готовым половить рыбку в мутной воде. Так, недавно был взят с поличным замдиректора Московского городского физкультурно-спортивного объединения Олег Нефёдов при получении взятки в 827 тыс. руб. с общей суммы в 16 млн руб., которая была выделена на реконструкцию юношеского спортивного центра (АиФ 19/10/61) – атлет (atleta, tu: sportowiec) + отлётные (odlatujące).*

[*Хочу*] **БАЛЛдеть!** [*Получил меньше 60 баллов – о вузе не мечтай?*] ‘o państwowych egzaminach maturalnych w Rosji (ЕГЭ), które są jednocześnie przepustką na wyższe uczelnie i wielu przypadkach naruszeń na tych egzaminach, m.in. kupowaniu ocen. Otrzymanie mniejszej, niż wymagana, liczby punktów nie musi oznaczać niepowodzenia. Czy wobec tego realnym jest przyjęcie na rosyjskie uczelnie dobrych studentów w oparciu o egzamin maturalny?’ (АиФ 26/12/19) – балл (punkt) + балдеть (*pot.* ‘cieszyć się, mieć przyjemne doznania’). <Kontaminat potwierdza fakt korupcji na egzaminach maturalnych, wyrażając pewność dostania się na wyższą uczelnię, niezależnie od liczby otrzymanych punktów, i, związane z tym, przyjemne doznania>.

БЛОГоё [ДЕЛО]. [*Как власть добивается популярности в Интернете*] ‘o działaniu blogów internetowych na rzecz różnych partii w Rosji. O istnieniu wysoko opłacanych blogów „na zamówienie” po to, aby umieszczały wygodne dla danej partii informacje’: *Существования проплаченных блогов никто не отрицает: в Сети даже называют расценки от 3000 рублей до 3000 долларов за пост (МК 255/11/4) – блог (blog ‘dziennik pisany w sieci’) + благой (zacny, szlachetny). <Okazjonalizm jest szyderstwem, nazywającym nieuczciwe działanie przeplaconych blogów na rzecz różnych partii „zacną sprawą”. Możliwe, iż „zacną sprawą” takie blogi są w oczach samych zainteresowanych, czyli liderów partii>.*

В чем альма-матер родила ‘o kalendarzach, które powstały specjalnie na urodziny Władimira Putina, z roznegliżowanymi studentkami wydziału dziennikarstwa i różnych, często nieprzychylnych reakcjach na to wydarzenie’: *На выпуск календаря с полунагими студентками журфака МГУ, поздравляющими Путина, другие студенты ответили антипутинским календарем. Не проецируется ли раскол в альма-матер отечественной журналистики на всю молодежную интеллектуальную среду?* (Ог 43/10/15) – в чем мать родила (w stroju Ewy ‘nago’) + альма-матер (podn. ‘wyższa uczelnia, zwłaszcza uniwersytet’).

[Пока] **ВАНКУВЕР**каемся. [Что мешает России озолотиться?] ‘o braku złotych medali dla Rosjan na olimpiadzie w Vancouver w 2010 r.’: «Русский дом» в Ванкувере «Сочи-2014» – платформа для чествования героев страны – пока пустует. Чествовать некого. Штаб-квартира России, под которую арендовали музей науки г. Ванкувера, больше похожа на выставку достижений отечественных корпораций (днём) и танцплощадку (вечером) (АиФ 7/10/50) – Ванкувер + кувыряться (fikać koziołki, koziołkować). <Jak na razie sportowcy rosyjscy „zaliczają” same potknięcia zamiast zdobywać medale>.

[Вы ещё не] **ВЛИП**ли? [Фальшивые ТСЖ размножаются] ‘o zakładaniu fikcyjnych wspólnot mieszkaniowych (ТСЖ) i sposobach ich likwidacji. Okazuje się, że do wspólnot zapisywani są mieszkańcy Moskwy bez ich wiedzy. Członkami są ponadto osoby nieżyjące i noworodki’ (АиФ 6/10/22) – влипли (влипнуть *pot.* wdepnąć ‘znaleźć się w nieprzyjemnej sytuacji’) + липа (*pot.* oszustwo, kłamstwo, nieprawda). <Нагłówek zapytuje czytelnika, czy jeszcze nie „wdepnął” w oszustwo, które nazywa się „wspólnotą mieszkaniową”>.

Всевышние учебные заведения ‘o werbowaniu studentów wyższych uczelni w Pjatigorsku przez radykalnych islamistów’: *Все больше образованных молодых людей обращаются к исламу, в том числе к радикальному, становятся «воинами Аллаха». Один из них взорвался 24 января в зале прилета аэропорта «Домодедово», убив себя и еще 34 человек* (МК 21/11/1, 5) – вуз (высшее учебное заведение) + Всевышний (Najwyższy, Bóg). <Мамы tu do czynienia z ogrywaniem wyrazu *Всевышний*, który w kontaminacji przyjmuje formę przymiotnika oznaczającego uczelnię „najwyższą”, czyli ostoję Allacha – Najwyższego, Boga>.

[Мы] «**ВТО**пили», [нас] **ВТО**птали ‘po 18 latach (co autor nagłówka iroicznie nazywa „szybkim, intensywnym działaniem” – втопить) Rosja została przyjęta do Światowej Organizacji Handlu (WTO). O plusach i minusach tego

wstąpienia, ze zdecydowaną przewagą ujemnych stron: *Как итог – из России уйдут производства, в том числе западные. Мы потеряем тысячи рабочих мест, перестанут создаваться новые – рынок труда в сфере производства ждёт длительная и болезненная стагнация* (АиФ 48/11/20–21) – ВТО (Światowa Organizacja Handlu) + втопили (втопить ‘zrobić coś szybko, intensywnie’), ВТО + втоптали (втоптать – wdeptać ‘wcisnąć, wgnieść’). <Na skutek „szybkiego” (po 18 latach) przyjęcia Rosji do Światowej Organizacji Handlu gospodarka rosyjska została „wdeptana”, czyli zablokowana, „stłamszona” przez biznes innych państw>.

ГАСТРОЛЬБАЙТЕРЫ ‘o zachodnich gwiazdach muzyki pop, którzy na występach gościnnych w Rosji traktowani są jak gastarbajterzy (emigranci zarobkowi z byłych republik ZSRR)’: *По российским законам иностранные поп-звезды – такие же гастарбайтеры, и, чтобы спеть в России они должны получить разрешение на работу, а также сдавать анализы на ВИЧ и сифилис. Пoniżej widnieje zdjęcie śpiewającej Madonny i podpis: Организаторы гастролей Мадонны в Петербурге надеются, что певице не придется перед концертом сдавать анализы на ВИЧ и туберкулез* (Ор 12/12/44) – гастролер (‘artysta występujący gościnnie’) + гастарбайтер (gastarbajter ‘emigrant zarobkowy’).

Глазпром: *[Мечты сбываются. МНТК превращают в корпорацию по добыче денег]* ‘o ciężkiej sytuacji kliniki mikrochirurgii oka, którą nowy dyrektor (nie okulista) chce przekształcić w korporację przynoszącą zyski (stąd porównanie do Gazpromu). Zastanawiające jest, dlaczego człowiek niemający pojęcia o okulistyce został dyrektorem kliniki. Mieni się on uczniem słynnego oftalmologa – profesora Fiodorowa. Dowodów jednak na jego praktykę u Fiodorowa brak’: *Таким образом, мне не удалось выяснить, когда именно он успел стать учеником Федорова. Никаких, даже микроскопических следов, как и свидетелей этого ученичества, я не обнаружила. Да и вся профессиональная жизнь Чухраева этому противоречит* (МК 193/12/4) – глаз + Газпром (‘rosyjski koncern państwowy, największy światowy wydobywca gazu ziemnego’).

ГОСЪПОМОЩЬ. *[Откуда растут большие премии?]* ‘o rosnących, mimo kryzysu, premiach w sektorze wielkiego biznesu, zwłaszcza w spółkach z udziałem skarbu państwa’: *Создаётся впечатление, что для крупного бизнеса залог благополучия – не столько в конкретных результатах работы, сколько в умении вытягивать деньги из казны. Кризис, похоже, стал для него*

лишним поводом поплакаться и попросить рублей или долларов. В итоге получается, что именно компании с госучастием или приближённые к казне отличились высоченными премиальными своим руководителям по итогам тяжёлого для экономики 2009 г. (АиФ 41/10/14) – госпомощь (государственная помощь – pomoc państwowa) + в помощь (z pomocą). <Państwo idzie z pomocą finansową „biednemu” wielkiemu biznesowi, który, zamiast okazać się wynikami pracy, umiejętnie „wyciąga” pieniądze ze skarbca państwowego, zwłaszcza w dobie kryzysu>.

Елена бесПРИКРАСная. [*Что общего у роскошной женщины с сельской нищетой*] ‘o byłej minister rolnictwa Elenie Skrynnik oskarżonej o korupcję na dużą skalę. Jest to piękna i bardzo bogata kobieta. Aby dowieść swojej niewinności, zaprzecza pogłoskom o swoim bogactwie, fotografując się bez drogocennych ozdób’: *Но на большинстве фото ни брюликов, ни дорогих часов на ней нет. Знающие люди, впрочем, утверждают: это специально отобранные снимки. «Что ещё мне нужно доказывать и кому? – трагично вопрошала Елена Скрынник в конце интервью РЕН ТВ. – Я небогатый человек, я немного обеспеченный человек. Вы не знаете, кто у нас богатые люди? У них самолёты, вертолёты, пароходы...» Остаётся только ей посочувствовать? Следствие покажет...* (АиФ 43/12/7) – Елена Прекрасная (Piękna Helena ‘w mitologii greckiej najpiękniejsza z kobiet’) + бес прикрас (bez upiększeń). <Sens kontaminatu: piękna Elena Skrynnik bez ozdób i z powodu ciążyących na niej zarzutów traci na swojej urodzie>.

КИПРИОТИЗМ ‘o specyficznym „patriotyzmie” cypryjskim, czyli ratowaniu banków cypryjskich w obliczu kryzysu przez samych obywateli – właścicieli kont, co będzie miało negatywne skutki dla całego systemu bankowego’ (napis na okładce czasopisma «Однако» 12/2013, www.odnako.org, 12.01.2014) – Кипр + патриотизм.

КЛАССный [кайф]. [*Эксперимент по наркотестированию в школах отменен*] ‘o problemie narkomanii w starszych klasach szkoły podstawowej i dużej skali tego zjawiska, zwłaszcza w Moskwie’ (АиФ 36/10/17) – класс (klasa) + классный (klasowy; super, ekstra). <Kontaminat jest kalamburem, w którym nakładają się dwa znaczenia słowa классный: ‘klasowy’: proceder dotyczy szkoły (klas) i ‘super, ekstra’: narkotyki jako fantastyczny (super, ekstra) środek wywołujący błogi stan organizmu>.

Маньяк на все руки. [*Преподавателя самарского вуза подозревают в зверских преступлениях*] ‘o wykładowcy Uniwersytetu Samarskiego po-

dejrzanym o popełnienie okrutnego morderstwa': *Доцент со степенью кандидата технических наук подозревается в жестоком убийстве, произошедшем в областной столице 27 октября на улице Железной Дивизии в Промышленном районе города. Кроме того, педагог может быть причастен к другим убийствам, совершенным в Самаре не так давно* (МК 251/10/2) – маньяк + мастер na все руки (*pot., ekspres.* 'ktoś biegły we wszystkim, potrafiący wszystko robić'). <Nagłówek sugeruje „wszechstronność” bohatera artykułu: jest on pasjonatem (maniakiem) biegłym zarówno w naukach technicznych, jak i w zabijaniu ludzi>.

Много ЦУМа – и ничего... [*Что можно купить за среднюю зарплату в главном магазине страны*] 'o największym domu towarowym w Moskwie (ЦУМ), w którym liczba sprzedawców wielokrotnie przewyższa liczbę klientów (zwiedzających) i ceny są bardzo wysokie – za średnią pensję można tam kupić np. jeden but': *Цены не просто кусаются, они практически лают [...]. [...] Увы, в наше время «средний представитель среднего класса» может купить на всю свою среднюю месячную зарплату в ЦУМе разве что один сапог и скакать в нём всю зиму на одной ноге...* (АиФ 51/09/15) – много шума из ничего (wiele hałasu o nic 'o silnym poruszeniu, podnieceniu wokół drobnej, mało znaczącej sprawy'; *gen.*: tytuł komedii W. Szekspira, zob. ФСРЯ, s. 594) + ЦУМ(a) + и. <Sens kontaminatu: CUM (ЦУМ) jest mocno przereklamowanym domem towarowym, olbrzymim i drogim, który tak naprawdę nie ma nic do zaoferowania przeciętnemu obywatelowi>.

МосДЫРстрой 'o złym stanie dróg w Moskwie i koniecznym ich remoncie. Remont ten jednak jest niedbale wykonywany' (АиФ 13/11/21) – Мосдорстрой ('spółka zajmująca się remontem dróg') + дыра. <Spółka zajmująca się remontem dróg powinna nazywać się *Мосдырстрой*, w związku z efektem jej prac>.

[*Гаишники*] **нашли выдох из ситуации.** [*У водителей вымогают взятки, заставляя дуть в “запасной” незаконный алкотестер-трубочку*] 'moskiewska drogówka znalazła wyjście z sytuacji w przypadku zatrzymania kierowców (zwłaszcza nietrzeźwych), którzy chcieliby uniknąć odebrania prawa jazdy. W tym celu, oprócz należącego do wyposażenia drogówki atestowanego alkomatu, milicjanci zaczęli używać „zapasowego”, nieatestowanego i nigdzie niezarejestrowanego przyrządu, który nie pozostawia śladów przeprowadzonego testu. W zamian za „badanie” takim alkomatem kierowcy muszą płacić łapówki': *Дивный механизм избавления трезвых и нетрезвых водителей от возможного лишения права управления разработан и внедрен в практику*

сотрудниками столичной ГИБДД. Отныне, даже если возникнет опасность подтверждения алкотестером состояния опьянения, можно смело плюнуть не только в прибор, но и на его показания, ибо он не оставляет никаких следов проведения теста... (www.zagolovki.ru/news, 12.03.2009)

– найти выход из ситуации + выдох.

Некромантик ‘o przerażającym „hobby” znanego historyka z Niżnego Nowogrodu, który wykopywał z mogił ciała młodych kobiet, pięknie je ubierał i przechowywał w mieszkaniu. Hobby to posiada pewną romantyczną otoczkę – w młodości jego dziewczyna wyjechała autostopem i nigdy jej już nie zobaczył. Być może szuka on mogiły ukochanej. Niewykluczone, że uczony dostał pomieszczenia zmysłów i postanowił stworzyć harem z ciał zmarłych dziewcząt ubranych w piękne stroje’ (ТД 250/11/4–5) – некрофил (nekrofil ‘człowiek odczuwający pociąg płciowy do zwłok’) + романтик. <Kontaminat sugeruje psychiczne podłoże przerażającego „hobby” bohatera artykułu – nekrofilę, ironicznie łagodząc je możliwą „romantyczną” otoczką>.

Несносные [коттеджи] ‘o korupcji w prawie budowlanym, o której świadczy niejednokorny obowiązek burzenia nieprawnie postawionych willi w strefie parkowej w Moskwie. Okazuje się, że niektóre z nich są „niewyburzalne” (несносные), choć są wyroki sądu na ich rozbiórkę: dotyczy to nieprawnie postawionych willi należących do elity państwowej – znanych urzędników i biznesmenów’ (АиФ 5/10/18–19) – несносные (tu: niewyburzalne) + снос (wyburzenie, rozbiórka).

[Кто] **ОПОганил** [Россию?]. [И почему быть честным стало опасно] ‘o tym, że niebezpiecznie być uczciwym w Rosji, w której wszystko, na czele z sądami, jest skorumpowane. Rosja jest krajem złodziei. Jak wobec tego ma w niej funkcjonować normalna milicja? Milicji Rosjanie boją się bardziej niż bandytów (nieprzypadkowy wydaje się skrót ОПГ oznaczający zarówno zorganizowaną grupę policyjną, jak i przestępczą)’ – У нас нет независимого суда – вердикты зачастую выносятся по звонку сверху или попросту покупаются. И откуда при всём этом у нас возьмётся нормальная милиция?! Россия сегодня превратилась в страну воров. Быть честным смертельно опасно (АиФ 48/09/13) – опоганить (zbrukać, skałać, splugawić) + ОПГ (iron. ‘zorganizowana grupa policyjna’, jak również ‘zorganizowana grupa przestępcza’). <Ironiczne pytanie: kto splugawił Rosję, z wyróżnioną częścią ОПГ, sugeruje odpowiedź: Rosję skałała milicja, która działa jak zorganizowana grupa przestępcza>.

ОТКАТились, [как могли]. [*Почему чиновники тратят деньги, но пациенты их не видят*] ‘o nieumiejętnym wydatkowaniu środków na służbę zdrowia, o łapówkarstwie w szpitalach, bez którego nie można nic załatwić. Nie bez znaczenia jest fotografia pod nagłówkiem, na której widać nogi zmarłego człowieka w kostnicy. Nogi te otoczone są pieniędzmi. Na dużym palcu denata, jako identyfikator, przywiązany jest banknot z wizerunkiem lekarza’: *Здравохранение сегодня – одно из приоритетных направлений, на которое тратятся миллиарды рублей. Но если раньше все сетовали на то, что больницам остро не хватает денег, то теперь появилась другая проблема: средства есть, но тратят их непонятно как, по ощущениям, просто выбрасывают на ветер* (АиФ 30/12/29) – откат (łapówka) + откатиться (tu: w zn. ‘umrzeć’, a także ‘odwdzięczyć się w postaci łapówki’). <W kontaminacie ogrywany jest wyraz *откатиться*, który nadaje mu sens: odwdzięczyli się lekarzowi, jak mogli (najlepiej), czyli dali łapówkę i zmarli (o pacjentach)>.

ОТХОДная. [*Кому опасный хлам*]? ‘o trudnościach moskwan w utylizacji zużytego sprzętu gospodarstwa domowego. Okazuje się, że brakuje koszy na odpady, a za utylizację trzeba płacić. Ponadto płatna utylizacja jest oszukana – z odpadów wybierane są metale szlachetne, a reszta wywożona jest do lasu’: *Залезаю в Интернет, где тут же нахожу десяток предложений о безопасной переработке компьютерной и бытовой техники. Увы, эти блага предназначены только для юридических лиц, а на нашу – частную – долю остались конторы, которые согласны принять «добро» у обычных людей за 1,5–2 тыс. руб. Думаете, за эти деньги они её особым образом утилизируют? Ничего подобного! Из принятой техники просто-напросто выдирают все драгметаллы (особенно золото и медь), а оставшееся вывозят в ближайший лес* (АиФ 24/10/17) – отходы (odpady) + отходная (‘modlitwa za konającego’). <Kontaminat oznacza modlitwę za niepotrzebne nikomu odpady (ich żywot się kończy), oby jak najszybciej trafiły do miejsca przeznaczenia>.

Подделано в России. [*Кто делает из нашей страны фальшивку*?] ‘o podrabianych masowo produktach w Rosji, co jest wynikiem szeroko rozwiniętej korupcji’: *Фальсификацию продуктов уже даже не обсуждают – это стало привычным. Как получилось, что Россия превратилась в страну фальши? [...] Все негативные общественные процессы являются следствием разветвлённой коррупции. В конечном счёте мы все живём в потёмкинских деревнях, принимаем потёмкинские лекарства, впитываем потёмкинскую мораль* (АиФ 46/09/20) – подделано + сделано в России (‘marka

rodzimej produkcji Rosji’). <Konatmianat oznacza markę podrobionych produktów w Rosji>.

ПодОПЫТНЫЕ. [*Школа: вместо урока русского – балет?*] ‘o „królikach doświadczalnych”, jakimi są uczniowie starszych (10–11) klas w Rosji. Przeprowadza się na nich kolejną bezmyślną reformę edukacji, w wyniku której zamiast lekcji języka rosyjskiego będzie lekcja patriotyzmu, zamiast matematyki – balet. Pojawia się obawa, kogo, poza „patriotą”, wypuszczą szkoły objęte tak niedorzeczną reformą’: *По проекту ученик имеет право не изучать русский язык, физику, историю, зато обязан выйти из школы человеком с чувством гордости за свою Родину... с уверенностью в великом будущем народа России. Но у меня большие опасения по поводу того, кого может выпустить образовательное учреждение, работающее по таким стандартам* (АиФ 4/11/13) – подопытные (doświadczalne, np. króliki) + опытные (doświadczalne w zn. ‘miejsca, gdzie przeprowadza się eksperymenty, czyli tu: szkoły’).

По поГОСТу⁴². [*Привычный нам знак качества обесценился*] ‘o znaku jakości na produktach żywnościowych (ГОСТ), który przestał nim być, gdyż widnieje na artykułach niemających z dobrą jakością nic wspólnego. Jest to nowy znak ГОСТ, dopuszczający dodatki smakowe i ekwiwalenty naturalnych składników, który nie jest odpowiednikiem poprzedniego, radzieckiego znaku’: *Теперь «сделано по ГОСТу» пишут не только на сливочном масле, но и на продуктах, которые под него маскировались, – на спредах, маргарилах, кулинарных жирах. У них свои номера ГОСТов, но кто помнит цифры? Мы же ориентируемся на четыре буквы, которые, к сожалению, с недавних пор уже перестали быть знаком качества* (АиФ 13/11/34) – по ГОСТу (według normy) + погостить (‘pobyć, pobawić u kogoś w charakterze gościa’) + погост (‘cmentarz wiejski’). <Sens kontaminatu: *по ГОСТу* oznacza teraz gorszą jakość; prawdziwy znak jakości „pobył, pogościł” wcześniej na produktach żywnościowych, obecnie ma niższej rangi „zastępcę”>.

Проговор [*суда*] ‘o skandalu z wyrokiem na Chodorkowskiego, w którym zauważa się niespójność i brak logiki. Okazało się, że sędzia Daniłkin, który wydawał wyrok, robił to niesamodzielnie, pod naciskiem władzy. Powiadomiła o tym pomocnica sędziego’: *Скандал невероятный. Помощница судьи Данилкина (который приговорил к 14 годам Ходорковского и Лебедева)*

⁴² Zob. wyjaśnienie etymologii słowa *погост* w przyp. 43, w rozdziale 1 niniejszej pracy.

заявила, что приговор писал не судья, а кто-то другой и что последнюю часть приговора ему привезли, когда он уже начал оглашение. Дело не в сроке. 14 лет, или 10, или 20... Дело в тексте приговора, где явные нестыковки (МК 32/11/1-2) – проговориться (wygadać się z czymś) + приговор (wyrok). <Помощница сędзiego „wygadała się”, czyli opowiedziała, jak to naprawdę było z писaniem wyroku na Chodorkowskiego>.

С «Джиро» бесится ‘o rezygnacji z udziałу w wyścigu kolarskim Giro d’Italia jego ubiegłorocznego zwycięzcy – Rosjanina Denisa Mieńszowa, który chce się skoncentrować na wyścigu Tour de France’: Действующий победитель одной из главных веломногодневок в мировом велоспорте „Джиро д Италия” россиянин Денис Меньшов в этом году не сможет повторить свое достижение. Причина – отказ гонщика ехать в Италию. Мировые информационные агентства передают небольшой комментарий Меньшова по этому поводу: „Я не раз говорил, что хочу сконцентрироваться на главном старте этого года – гонке “Тур де Франс” (www.rg.ru, 9.04.2010) – с жиру беситься (posp. ‘grymasić, wybrzydzać z przesytu lub próżniactwa’) + «Джиро» (‘wyścig kolarski Giro d’Italia’). <Odmowa udziałу Denisa Mieńszowa w wyścigu Giro d’Italia jest postrzegana jako grymaszenie z przesytu, jakim był dla kolarza sukces w ubiegłorocznym wyścigu>.

Свобода полуслова ‘o historii „Podróży z Petersburga do Moskwy”, za którą jej autor, Aleksandr Radiszczew, uważany przez carycę Katarzynę II za „agenta wpływów zdradzieckiego Zachodu”, został najpierw skazany na śmierć, po czym wyrok zamieniono na zesłanie na Syberię. Takie stanowisko carycy koliduje z popieranym przez nią rozwojem oświaty i wolnej prasy, a także dekretem pozwalającym osobom prywatnym na zakładanie własnych drukarni i wydawanie literatury. Jednakże w przypadku dzieła Radiszczewa oburzenie Katarzyny wynikało stąd, że utwór ten pokazywał problemy Rosji, z którymi caryca walczyła od początku swego panowania’: Но поскольку именно их исправлению она и посвятила всю свою жизнь, императрице, видимо, больно было осознавать, что за 28 лет, прошедших с восшествия на престол, изменилось в России не так уж и много (Ог 36/10/48) – свобода слова (wolność słowa) + полуслова (полуслово ‘nie dopowiedziany wyraz’). <Sens kontaminatu: wolność słowa за czasów popierającej ją carycy Katarzyny, в przypadku dzieła Radiszczewa, była wolnością ograniczoną, skoro pisarz został ukarany за mówienie niewыгодной для carycy правды o Rosji>.

Своя иномарка ближе к телу ‘o protestach urzędników w związku z nową inicjatywą rządu Federacji Rosyjskiej dotyczącą podwyższenia cła na samochody zagraniczne. Urzędnicy państwowi nie chcą przesiąść się do rodzimych samochodów, wysuwając różne argumenty, przede wszystkim taki, że ich utrzymanie jest dużo droższe niż samochodów zagranicznych. Jeżeli już należy pomóc rodzimemu przemysłowi samochodowemu, to raczej za pośrednictwem zwykłych obywateli’: *Большинство реплик сводится к тому, что, мол, пошлины – это правильно и хорошо, отечественному автопрому непременно нужно помочь. Но... сделать это необходимо силами обычных граждан* (МК 289/08/2) – своя рубашка ближе к телу (bliższa ciału koszula niż sukmana ‘własne dobro jest droższe od interesów innych ludzi’) + иномарка (*pot.* samochód zagraniczny). <Własne dobro, czyli jazda tańszymi, wygodnymi samochodami zagranicznymi, jest dla urzędników droższe od interesów i dobra zwykłych obywateli, którzy, zamiast nich, mają pomóc rodzimemu przemysłowi samochodowemu (a zapewne są biedniejsi)>.

Сел за дело – гуляй смело ‘o licznych przypadkach ucieczki oskarżonych w drodze do kolonii karnych. Nikt ich nie szuka’: *Большинство беглецов прячутся в домах своих родственников – закрываются в шкафу или лезут под кровать. Однако выловить их там не так просто* (МК 97/12/8) – сесть за (*что*) (‘pójść do więzienia za coś’) + кончил дело – гуляй смело (‘po zakończeniu pracy należy się relaks’). <Kontaminat, oparty na zamierzonej niezgodności dwóch poziomów wypowiedzi – dosłownego (przyzwolenie na ucieczki) i ukrytego (potępienie ucieczek), oznacza powszechność wyżej opisanego procederu (więźniom przecież też należy się „relaks”)>.

Сломано в России ‘napis na fotografii przedstawiającej na tle terenu budo-
wy przewrócone monumentalne popiersie Lenina. Pod nią widnieje drugie zdję-
cie odlanego z brązu chińskiego robotnika na tle wiszących płaszczy i fragmentu
samochodu osobowego z podpisem: Сделано в Китае. Tytuł artykułu: «Прогло-
тит ли Китай Россию?» z podtytułem: «Насколько реальная ‘жёлтая угро-
за’ для нашей экономики» – o realnym zagrożeniu gospodarczym dla Rosji ze
strony Chin: *На карте Владивосток и Хабаровск были окрашены в цвета
Китая. Сахалин тоже – так сказать, за компанию. Казахстан оказался
китайским почти весь, включая экс-столицу Алма-Ату, а вот Киргизия
куда скромнее – только наполовину* (АиФ 37/11/1, 10) – сломано (сломать
– zepsuć, zburzyć) + сделано в России (produkt rosyjski ‘marka rodzimych

продуктов Росji'). <Sens kontaminatu: w Rosji się tylko burzy (popiersie Lenina), nie produkuje, w Chinach zaś produkuje na szeroką skalę (odlany z brązu robotnik chiński oraz produkty chińskie), co może być realnym zagrożeniem dla gospodarki Rosji>.

Тандемократические [*выборы состоялись*] 'o wyborach w Rosji, w wyniku których nastąpiła zamiana miejsc urzędowania tandemu Putin–Miedwiediew i negatywnych skutkach tych wyborów': *После состоявшихся выборов отчуждение народа и власти стало катастрофическим. Удаляясь друг от друга, они, в конце концов, столкнутся лбами в страшном ударе. Но всё это ещё впереди. Сегодня мы можем констатировать, что тандемократические выборы состоялись* (Александр Проханов, <http://zavtra.ru/content/view/tandemokraticheskie-vyiboryi-sostoyalis>, 9.03.2012) – тандем + демократические.

Театр одного Каддафи 'o przedstawieniu, jakie nieustannie funduje narodowi libijskiemu jego przywódca – Muammar Kaddafi. Jego gra opisywana jest w kontekście opery pt. „Kaddafi. Żywy mit”, jaka odbyła się w Londynie parę lat wcześniej. Teatrem (udawaniem) jest realne życie Kaddafiego, a on jedynym w nim aktorem': *Наконец ливийский вождь неожиданно удивляет всех тем, что начинает искать контакты с мировым сообществом, демонстрируя открытость, миролюбие, здравомыслие, цивилизованность... Но при этом врожденное актерство, тоска по эффектам никуда не уходят. Палатка! Бедуинская палатка, в которой, согласно мифологии, собственно и проживал вождь нации, становится передвижным театром Каддафи, его политическим шапито. Без этой декорации ливийский вождь чувствовал себя крайне плохо во время визитов в чужие страны и государства* (www.rg.ru, 1.09.2011) – театр одного aktёра (teatr jednego aktora *pot., public.* 'działanie publiczne, którego przebieg zdominowany jest przez czyny, osobowość lub dyrektywę jednego tylko człowieka') + Каддафи.

Тошно, как в аптеке. [*Закон о лекарствах может поставить крест на дешевых таблетках*] 'o kontrowersyjnej ustawie o lekarstwach, która pozbawi Rosjan wielu niezbędnych do życia leków. O błędzie w rejestracji leków': *То есть, оказывается, зарегистрировано вовсе не 2809, а всего 20 препаратов! – Либо это умышленная дезинформация, либо техническая ошибка, но тогда возникает вопрос, сколько таких ошибок еще у Минздрава? – говорит председатель Лиги защиты прав пациентов Александр Саверский* (www.mk.ru,

12.02.2010) – тошно (niedobrze, mdło) + <точно>, как в аптеке (z aptekarską dokładnością ‘bardzo dokładnie, precyzyjnie’). <Autor kontaminatu ironizuje na temat aptekarskiej dokładności, która zawiodła przy rejestracji leków. Różnica w liczbie faktycznie zarejestrowanych leków i zgłoszonych do rejestracji może wywołać nudności>.

[Казанский] **феномент** ‘o „kazańskim fenomenie”, czyli torturach na posterunku policji „Dalnij” w Kazaniu, w wyniku których zmarł mieszkaniec miasta – Siergiej Nazarov. O osobliwej „mentalności” kazańskiej policji, która uważa, że dyskredytują ją mieszkańcy miasta protestujący przeciwko torturom w policji, a nie sami policjanci owe tortury stosujący’: *Случай в «Дальнем» в прессе уже охарактеризовали как новый «казанский феномен» – по аналогии с ситуацией с конца 80-х. Только тогда этот термин относился к преступным группировкам, а сейчас к стражам порядка* (Ог 13/12/14–15) – феномен + менталитет (mentalność) + мент (ment ‘slangowe określenie rosyjskiego milicjanta’). <Sens kontaminatu, zbudowany na zamierzonej niezgodności dwóch poziomów wypowiedzi: dosłownego (fenomen, zjawisko niezwykle, rzecz wyjątkowa) i ukrytego (patologia, rzecz godna potępienia), łączący w sobie znaczenia trzech komponentów, można odczytać jako „fenomen” policji kazańskiej (mentów) podparty jej osobliwą „mentalnością”>.

Чья хата – с краденого? [*Почему борьба с коррупцией в России напоминает сказку про белого бычка?*] ‘o dużej skali korupcji w Rosji, którą próbuje zmniejszyć antykorupcyjna ustawa Dymitra Miedwiediewa. Ustawa ta ma dotyczyć kontroli wydatków urzędników. W gruncie rzeczy niczego ona nie zmienia i jest zasłoną dymną dla ich bogacenia się, a także ukrywaniem prawdy przed zwykłym obywatelem. Ponadto legalizuje zagraniczne majątki urzędników, wprowadzając pewien rodzaj amnestii dla tych, którzy dobrowolnie się do nich przyznają: *О том, что «суровый законопроект» внесён, чтобы лишний раз помусолить модную тему, говорят и некоторые думцы. По другой версии, подлинная цель инициативы – легализовать уже купленное за бугром имущество, проведя что-то вроде амнистии для тех, кто о нём добровольно заявит* (АиФ 35/12/6) – чья + моя хата с краю (‘podkreślenie braku związku z czymś, braku zainteresowania czymś’) + краденого (краденое – kradzione). <Kontaminat jest zawołowanym szyderstwem z ustawy antykorupcyjnej D. Miedwiediewa, jej krytyką. Niewinne pytanie „czyja chata (majątek, bogactwo) pochodzi z kradzieży”, czyli korupcji, rodzi w świetle ustawy równie

niewinną odpowiedź: niczyja, gdyż urzędnicy uczciwie przyznali się do zagranicznych dochodów>.

(Anty)reklama ‘o programie „Kuchenne rewolucje”, który stał się antyreklamą „Karczmy u Bartka” w Bukowinie’: – *Skoro na udział w takim programie się zgodzili, to sami sobie winni – mówi Andrzej Czernik [sołtys Bukowiny – przyp. K. R.]. – Na szczęście tego nie oglądałem. Mieszkam obok, do mnie nikt nie przyszedł robić programu. Kto się na tego typu rzeczy godzi ten ma reklamę. Albo antyreklamę („Szok”, Angora 13/12/31) – reklama + antyreklama.*

[Poród] **(bez)płatny** ‘o konieczności dopłaty 2,9 tys. zł za poród „z NFZ” w prywatnym szpitalu Salve na ul. Szparagowej w Łodzi. Poród miał być całkowicie pokrywany z NFZ: *Jak to możliwe? – To opłata za podwyższony standard – informuje dr Wojciech Wiliński z Salve. [...] „Podwyższony standard” nie jest odkryciem menedżerów z ul. Szparagowej. W Łodzi jako pierwszy zaproponował go szef publicznego szpitala – MSWiA Robert Starzec. [...] Po to, żeby brać pieniądze od pacjentów, dyrektor Starzec stworzył specjalny oddział, który proponuje usługi, na które nie ma kontraktu z NFZ (GW 3/09/5) – płatny + bezpłatny.*

Ból to jest nasz ostatni ‘o umieraniu ciężko chorych w Polsce z bólu, którego nie uśmierza się z powodu przeświadczenia, że morfina zabija’: *Każdy lekarz ma obowiązek pomóc choremu. Jeśli nie może uratować mu życia – uśmierzyć ból. Ale w Polsce, podobnie jak we Włoszech, nadal pokutuje przeświadczenie, że opioidy – jak to narkotyki – zabijają. A to bzdura (NIE 3/10/3) – ból + „Bój to jest nasz ostatni” (“fragment refrenu „Międzynarodówki”). <Nagłówek jest gorzką ironią, pomnożeniem sensów: „ostatni bój”, jak również ostatni ból ciężko chorych na raka w obliczu rychłej śmierci>.*

Bzdura lex ‘o błahostce, głupstwie, jakim jest polskie „twarde” prawo, z którego nic sobie nie robią pijani kierowcy, kilkakrotnie łapani przez policję na jeździe pod wpływem alkoholu, jak również posłowie – piraci drogowi, którym nie uchyla się immunitetu, ani ich się nie karze’: *Jak podają policyjne statystyki, piratem drogowym jest co dziesiąty polski poseł. Rekordzista zapracował na cztery wnioski o uchylenie immunitetu i karę. I co? I wielkie... nic (Angora 46/14/34) – bzdura (tu: ‘rzecz, sprawa niepoważna, głupia; bagatela, błahostka, drobiazg, głupstwo’) + dura lex, sed lex (łac. twarde prawo, ale prawo). <Kontaminat, ogrywający frazeologizm *dura lex, sed lex*, szydzi z polskiego „twardego” prawa, które w gruncie rzeczy jest błahostką, głupstwem, rzeczą niepoważną, skoro pozwala na opisane wyżej praktyki>.*

Centralna Karuzela Egzaminacyjna ‘o Centralnej Komisji Egzaminacyjnej, w której często dochodzi do zmian personalnych’: *W Centralnej Komisji Egzaminacyjnej, powołanej w 1999 r. do organizowania egzaminów maturalnych i gimnazjalnych wiruje dyrektorska karuzela – właśnie następuje ósma zmiana personalna* (Polityka 30/08/7) – CKE (Centralna Komisja Egzaminacyjna) + karuzela.

[Polska] **ciasnota mieszkaniowa** ‘o bardzo małym metrażu przypadającym na osobę w Polsce’: *23,8 m kw. – przeciętnie tyle powierzchni mieszkania wypada na osobę w Polsce. Pod tym względem nasz kraj jest trzeci od końca* (www.polityka.pl, 2.09.2013) – ciasnota + wspólnota mieszkaniowa (‘ogół właścicieli, których lokale wchodzą w skład określonej nieruchomości’).

Claudia Szofer ‘przezwisek polskiego kierowcy rajdowego Krzysztofa Hołowczyca’: [Pożegnanie z] **Claudią Szofer** ‘o ostatnim, nieudanym dla Krzysztofa Hołowczyca Rajdzie Dakar, w którym osiągnąć podium przeszkodziły mu pechowe awarie’: *W środowisku rajdowym mówiło się, że „Hołek” jest elokwentnym celebrytą, odcinającym kupony od dawnych sukcesów licznymi występami w reklamach. Złośliwi mówili o nim Lalka Barbie albo Claudia Szofer. Wielu nie podobało się, że zaprzeczył stereotypowi uzbrojonego w hełm, umorusanego olejem rajdowca mówiącego mało i niechętnie* (Wprost 3/12/54) – Claudia Schiffer (‘niemiecka modelka’) + szofer. <Okazjonalizm jest złośliwą aluzją do wyglądu zewnętrznego i sposobu bycia Krzysztofa Hołowczyca (przystojny, piękny mężczyzna, elokwentny celebryta, biorący udział w reklamach)>.

Coś na złoty ząb ‘o reakcjach różnych środowisk na książkę Jana Tomasza Grossa „Złote żniwa”, w której jest mowa m.in. o rabowaniu przez polskich rolników z okolic Treblinki złotych zębów zamordowanym Żydom’: [...] *ubogim i pobożnym polskim rolnikom-katolikom z okolic Treblinki bardzo były przydatne zbędne już pierwotnym właścicielom zęby ze złota. Chłopi zamieniali je na posagi dla swoich krępych córek, które dzięki temu rodziły koalicjantów Platformie Obywatelskiej* (NIE 8/11/2) – coś na ząb (‘coś do zjedzenia’) + złoty (ząb). <Na główek sugeruje, że zawarta w książce niedorzeczna informacja o rabowaniu złotych zębów zamordowanym Żydom to pożywka dla środowisk sprzyjających ludności żydowskiej>.

Dominik Seks-Kahn ‘o kandydacie na prezydenta Francji – Dominiku Strauss-Kahnie i jego seksualnym skandalu w nowojorskim hotelu, a także o innych seksualnych przygodach polityka. Istnieje podejrzenie uwikłania go w aferę seksualną przez otoczenie Nicolasa Sarkozy’ego’ (Polityka 51/11/54–55) – Dominik Strauss-Kahn + seks.

Donaldinio ‘o Donaldzie Tusku z aluzją do jego zainteresowania piłką nożną i uprawiania jej amatorsko’: **Donaldinio** [kiwa Polaków] ‘jedno z haseł Marszu Wolności, Solidarności i Niepodległości, który odbył się w Warszawie w dniu 13 grudnia 2012 r.’ (www.onet.pl, 13.12.2012) – Donald + Ronaldinho (‘piłkarz brazylijski, jeden z najlepszych piłkarzy świata’).

(do)radca ‘o radcy i jednocześnie kiepskim „doradcy” Światowego Kongresu Żydów, namawiającym do ekonomicznego bojkotu Polski za brak ustawy reprivatyzacyjnej’: *Ekonomiczny bojkot Polski za brak ustawy reprivatyzacyjnej? Radca Światowego Kongresu Żydów zasugerował takie rozwiązanie w artykule w jednej z nowojorskich gazet, ale władze Kongresu natychmiast zareagowały – to prywatna opinia i nie ma mowy o żadnym bojkocie. Problem żydowskiego majątku wciąż jednak wywołuje spore emocje – i to po obu stronach oceanu* (FTVN, 31.03.2011) – radca + doradca.

Dzieci w stogu siana ‘o ukrywaniu w Polsce nieprawnie porwanych przez ojca siostr z USA i bezsilności polskiego prawa w takiej sytuacji’: *Co będzie, jeśli tatuś dziewczynek ugotuje z nich, dajmy na to, zupę? – pytam zaprzyjaźnionego adwokata. – Jeśli chodzi ci o to, czy kogoś będzie można obarczyć odpowiedzialnością, to jedynie tatusia. Wszyscy zrobili, co mogli i niczyja to wina, że prawo w Polsce nie działa. Jola pisze, że wynajęła detektywa. Córki nie mieszkają już u babci. Gdy detektyw ustali, gdzie dziewczynki są przetrzymywane, spróbuje je odbić* (NIE 42/11/8) – dzieci + igła w stogu siana (‘coś jest niemożliwe do znalezienia’). <Niemożność odnalezienia dzieci uprowadzonych przez ojca (szukanie dzieci przypomina szukanie igły w stogu siana) wskazuje na bezsilność polskiego prawa oraz policji>.

Eks-misja ‘o propagowanej przez PiS (Prawo i Sprawiedliwość) modzie przekazywania nowym władzom osób wcześniej potrzebnych i lansowanych, które teraz stają się w oczach PiS podstawionym przez wroga nielojalnym dwulicowcem’: *Pojawiła się znana melodia: Farfał jest nie nasz, nigdy nie był i prawdopodobnie realizuje plan zagarnięcia mediów publicznych przez Platformę* (Polityka 1/09/103) – eksmisja (‘przymusowe wysiedlenie z pomieszczenia lub nieruchomości na mocy decyzji władz administracyjnych lub wyroku sądowego’) + eks misja (‘była, dawna misja’). <Misja, jaką wypełniały w PiS osoby związane niegdyś z tą partią, a obecnie podejrzewane o zdradę, jest już ich byłą (eks) misją. Osoby te jednocześnie są „eksmitowane”, czyli przekazywane nowej władzy>.

Hanna Gronkiewicz-Platz ‘o sporze dotyczącym placu, na którym wybudowano okazały biurowiec DH Valdi. Spór toczy się między inwestorem biurowca

DH Valdi, władzami miasta Warszawy (prezydent Hanną Gronkiewicz-Waltz), a spadkobiercami gruntu pod budynkiem': *W tej sprawie za pokrzywdzonych uważają się wszyscy, a za winnego nikt. Inwestor zwala na spadkobierców i miasto, miasto na spadkobierców i inwestora, a spadkobiercy na inwestora i miasto. Dzieje tej niesprawiedliwości jak na ironię dzieją się pod oknami Ministerstwa Sprawiedliwości. Jedno tylko w tym całym przedstawieniu jest pewne: nadejdzie dzień, w którym za zamieszanie wokół świętego prawa własności ktoś będzie musiał beknąć milionami. Wiadomo nawet kto – podatnicy (NIE 7/12/12) – Hanna Gronkiewicz-Waltz + Platz (niem. plac). <Kontaminat podkreśla udział w sporze o plac władz Warszawy w osobie prezydent Hanny Gronkiewicz-Waltz, stąd ironiczny komponent Platz kontaminujący z nazwiskiem prezydent Warszawy z finalną wspólną częścią>.*

Hołd Tuski 'obraz przedstawiający parodię hołdu pruskiego – Donald Tusk składa hołd Władimirowi Putinowi': *Dziś w Warszawie, w samym centrum miasta, w pobliżu pałacu prezydenckiego, o który właśnie toczy się bój – zaraz po wiecu wyborczym (wiadomo czym) – wystawiono dzieło wiekopomne: Hołd Tuski (<http://niepoprawni.pl/blog>, 22.09.2011) – hołd pruski ('hołd lenny złożony przez władcę Prus Książęcych Albrechta Hohenzollerna polskiemu królowi Zygmuntowi Staremu') + Tuski (Tusk).*

Hołd Tuski 'o płatnym ogłoszeniu – podziękowaniu dla Donalda Tuska, jakie na stronie „Gazety Wyborczej” zamieścił prezydent Gorzowa Wlkp. Ogłoszenie kosztowało 97 tys. 50 zł: *Premier wszystkim wszędzie robi samo dobro i gdyby zwyczaj dziękowania się rozplecił – biada budżetom samorządów. Czy „GW” udzieliła zniżki i w jakiej wysokości, żeby Tuskowi uprzyjemnić życie – chuj wie. Fakt faktem, taka dziecinada za publiczne pieniądze zakrawa jednak na idiotyzm* (NIE 07/11/16) – hołd pruski ('hołd lenny złożony przez władcę Prus Książęcych Albrechta Hohenzollerna polskiemu królowi Zygmuntowi Staremu') + Tuski (Tusk). <Tak drogie podziękowanie za publiczne pieniądze można uznać za hołd oddany Donaldowi Tuskowi>.

Honorowi dawcy czystej krwi 'o szlachcie w Polsce, która organizuje się w związki po uprzednim udokumentowaniu szlacheckiego pochodzenia': ... *szlachectwo pretendujące do członkostwa w związku udowodnić trzeba odpowiednimi papierami. To już jak w każdej hodowli – pomyślałam. Żeby nowy miot odnosił sukcesy, musi mieć udokumentowane pochodzenie. Szlachetny członek uznawać musi też za fundamentalne wartości wyrażone w hasle „Bóg, Honor, Ojczyzna”. Wszystko to sprawia, według mojego rozmówcy, że w związku spotkać*

można ludzi na odpowiednim poziomie. Nie trzeba dzięki temu wycierać rodowego herbu po różnych portalach randkowych, by znaleźć odpowiednią krew (NIE 28/11/14) – honorowi dawcy krwi + koń czystej krwi ('w hodowli: rasa konia powstała ze skrzyżowania koni tej samej rasy'). <Sens kontaminatu: organizowanie się w związku osób z udowodnionym szlacheckim pochodzeniem zapewnia czystość „rasie”, czyli urodzenie dzieci w 100% szlacheckich, podobnie jak w hodowli koni>.

Hulajże Jezuniu. [*Mimo kryzysu, opłatkożercy jedli i pili bez umiaru*] 'o wystawnych kolacjach wigilijnych w instytucjach państwowych': *Podstawowy produkt to „zestaw opłatkowy”. Niekoniecznie postny, wszak Kościół kat. złagodniał w tej sprawie. Bogatsze firmy brały żarcie, salę, kapelę i nocleg. Najbiedniejsze korzystały z cateringu. PRL-owski „śledzik”, na który panowie przynosili wódkę, panie własnoręcznie przygotowane potrawy wigilijne bezpowrotnie odszedł do lamusa* (NIE 1/09/15) – hulajże + „Lulajże Jezuniu” ('tytuł jednej z kolend bożonarodzeniowych').

in vitro veritas 'o wypowiedzi Bronisława Komorowskiego dotyczącej dofinansowania przez państwo zabiegów in vitro gwarantujących urodzenie zdrowych dzieci, które w przyszłości będą dobrze wychowane' (FTVN, 22.03.2010) – in vitro ('o zapłodnieniu pozaustrojowym') + in vino veritas (w winie prawda 'picie alkoholu sprzyja mimowolnemu ujawnianiu prawdy'). <Sens kontaminatu: Bronisław Komorowski mimowolnie ujawnił całą prawdę o warunkach dofinansowania przez państwo zabiegów in vitro>.

Jak się to lobbi 'o ustawach uchwalanych w sejmie w interesach lobbystów i parlamentarnych „załatwiaczach” takich ustaw': *Co trzecia uchwalona w Sejmie ustawa powstała pod dyktando jakiejś grupy interesu. Oslania niekompetentnych urzędników, chroni interesy pazernych aptekarzy, lekarzy i przedstawicieli korporacji zawodowych albo ubezpiecza biznes prywatnych przedsiębiorców. Kto za to płaci? Pan, pani, my wszyscy – i to grube miliony* (Wprost 13/12/64) – jak się to robi + lobby ('pozaparlamentarne ugrupowanie wywierające wpływ na organy władzy państwowej środkami ekonomicznymi, politycznymi, kształtowaniem opinii społecznej, w interesie określonych grup politycznych, gospodarczych i społecznych').

Jawnica państwowa 'o wszczęciu śledztwa przez prokuraturę okręgową w Gdańsku w sprawie ujawnienia tajemnicy państwowej w książce „SB a Lech Wałęsa”': *Na kilkuset stronach (od str. 295 do 701) autorzy opublikowali furę dokumentów SB, UOP, prokuratury itp. A prokurator nie może ujawnić, który z tych*

dokumentów to tajemnica państwowa?! Mimo że stał się on już jawnicą państwową?! (GW 96/09/7) – jawny + tajemnica państwowa.

Jądra Mola ‘o Jolancie Kwaśniewskiej jako osobie nie „grzeszącej intelektem” i nic nieznaczącej – w kontekście jej feministycznych wypowiedzi’: *Jolanta Kwaśniewska wybiła się na celebrytkę wielbioną i popularną, ale tylko jako znakomity dodatek do wybitnego polityka – ocieplacz jego wizerunku, katolicka przystawka do bezbożnika. Coś w rodzaju eleganckiej szpilki do krawata Aleksandra Kwaśniewskiego. Dlatego gdy akurat Kwaśniewska namawia, żeby w wyborach „kobiety głosowały na kobiety”, wyobrażamy sobie od razu głosowanie na szpilkę, pompon lub mereżkę. [...] Pęd jej wielbicielek z kuchni, od kosmetyczek i z obu stron lady w supermarketach do urn wyborczych wydaje się więc czymś przerażającym w skutkach: Doda prezydentem (NIE 26/09/2) – mądra + Jola.*

Kląkajcie samochody ‘o wydzierzawieniu przez kościół placów firmie ochroniarzkiej Europark i dochodach z tego tytułu, a także o niepłaconiu podatków od dochodu’ (NIE 8/11/12) – klękajcie narody! (‘zwrot wyrażający zachwyt, uznanie’) + samochody. <Sens kontaminatu jest oparty na zamierzonej niezgodności dwóch poziomów wypowiedzi: dosłownego i ukrytego – zachwyt, uznanie (klękajcie narody) dla opisanego procederu oraz jego krytyka ze względu na korzyści płynące dla kościoła w postaci bogacenia się i niepłacenia podatków od dochodu>.

KOMPRO-PIS ‘o kompromisie w wydaniu PiS’: *Prezes powiedział mianowicie, że on bardzo chce kompromisu z Platformą i rządem. Ponieważ jednak sensowny program walki z kryzysem ma tylko PiS, kompromis ma polegać na tym, by rząd przyjął program PiS. To byłby taki kompro-PiS. W ramach kompro-PiS rząd miałby się jeszcze zgodzić na referendum w sprawie euro, w którym pytanie brzmiałoby w stylu: „Czy jesteś za głupim pomysłem Platformy, czy za mądrym pomysłem PiS?”. Premier najwyraźniej wykazał w rozmowie z prezydentem w sprawie terminu wejścia do strefy euro pewną elastyczność, ale wiele wskazuje na to, że kompro-PiS byłby możliwy, gdyby Tusk zrezygnował z euro, z władzy oraz z funkcji szefa Platformy (art. T. Lisa, <http://wyborcza.pl>, 27.12.2011) – kompromis + PiS (Prawo i Sprawiedliwość).*

Kot mit uns ‘o książce-biografii papieża Benedykta XVI opowiedzianej przez jego kota Chico’: *Kot to najbardziej niepotrzebne i wredne stworzenie boże – antypies można by powiedzieć. Zasadnicza różnica w poglądach na świat psa i kota jest taka, że pies uważa: człowiek mnie karmi, mieszkam w jego domu i sypiam w jego łóżku, wybrał mnie na swojego przyjaciela – jest moim Bogiem. Kot uważa:*

człowiek mnie karmi, mieszkam w jego domu i śpiam w jego łóżku, wybrałem go na swojego przyjaciela – jestem jego Bogiem (NIE 49/08/9) – kot + Gott mit uns (Bóg jest z nami ‘dewiza państwowa Królestwa Prus, używana do 1945 r. w armii niemieckiej i aż do 70. lat XX wieku na sprzączkach pasów sił policyjnych RFN⁴³). <Nagłówek, będący kontaminacją niemieckiej maksymy zawierającej wyraz *Gott – Bóg*, jest aluzją do narodowości i osoby bohatera artykułu (papież – Niemiec). Okazjonalizm deprecjonuje maksymę, podkreślając rolę kota, wyznaczoną przez niego samego jako Boga, w życiu człowieka>.

Lenistwo macht frei ‘o porządkowaniu przez Polaków terenu wokół Muzeum Auschwitz-Birkenau, które od 1996 r. do chwili obecnej nie zostało ukończone z różnych powodów’: *Cały program porządkowania okolic muzeum został podzielony na kilka etapów. Pierwszy obejmował lata 1997–2001. Rządziła wtedy koalicja AWS–UW. Zamiary nie zostały osiągnięte [...]. Szczegółowy program drugiego etapu został przyjęty przez rząd Leszka Millera w listopadzie 2002 r. Do głównych zadań należało dokończenie tego, co nie udało się zrobić w pierwszym etapie [...]. Niewiele z tego zrobiono, zatem w ramach trzeciego etapu rząd premiera Jarosława Kaczyńskiego w lipcu 2007 r. postanowił dokonać tego, czego nie udało się poprzednikom* (NIE 8/11/9) – lenistwo + Arbeit macht frei (praca czyni wolnym ‘niemiecka formuła wywodząca się z Ewangelii, wykorzystywana w latach trzydziestych XX wieku przez propagandę nazistowską w Niemczech do walki z bezrobociem; hasło to umieszczono przy bramach wejściowych do kilku niemieckich obozów koncentracyjnych, będących również obozami wyniszczającej, niewolniczej pracy⁴⁴). <Neologizm w sposób zawołany kpi, szydzi z opieszałości kolejnych polskich rządów w sprawie programu porządkowania terenu wokół muzeum, nazywając tę opieszałość lenistwem. Okazjonalizm pozornie ukazuje wartość lenistwa (w nawiązaniu do napisu na bramie obozu), w istocie potępiając je>.

Mąż stanu cywilnego ‘o maltretowaniu żony przez męża i braku reakcji sądu, a wręcz „ochronianiu” mężczyzny przez policję, prokuraturę i sąd w Krakowie’: *Chcesz w majestacie prawa wykończyć żonę? Zrób to w Krakowie. Pomoże ci policja, prokuratura i sąd* (NIE 1/08/11) – mąż stanu (‘wybitny polityk, dyplomata’) + stanu cywilnego (stan cywilny ‘zespół cech określających sytuację osoby w rodzinie, zwłaszcza jej relację wobec związku małżeńskiego, np. panna, kawaler,

⁴³ Zob. http://pl.wikipedia.org/wiki/Gott_mit_uns, 20.09.2011.

⁴⁴ Zob. http://pl.wikipedia.org/wiki/Arbeit_macht_frei, 23.09.2011.

mężatka, wdowiec'). <Nagłówek oznacza, iż mąż-tyran maltretujący żonę jest chroniony przez organy wymiaru sprawiedliwości jak mąż stanu. W okazjonalizmie ogrywany jest wyraz *mąż* 'małżonek' oraz 'mężczyzna godny szacunku ze względu na zalety charakteru, umysłu lub szczególne zasługi'>.

Medal ma dwa końce 'o oszustwach dokonywanych przez Skarbnicę Narodową, która oferuje kupno medali okolicznościowych, monet itp. Można je zwracać, nie dokonując zakupu, ale, jak się okazuje, wkracza wtedy firma windykacyjna, która ściąga dług za niezakupione, zwrócone eksponaty. O oszustwach przekonał się m.in. Jerzy Urban, na którego nazwisko zamówiono medale okolicznościowe': *Urban niczego nie zamawiał, nie rezerwował i nie zgłaszał. Nie jest też zainteresowany czymkolwiek, co Skarbnica Narodowa ma mu do zaproponowania. W dupie ma też informację, że został preferencyjnym klientem tej firmy. W opinii Rzecznika firma pod nazwą „Skarbnica Narodowa” stosuje wyjątkowo podstępne (choć trudno to udowodnić) metody na naciąganie na kupno oferowanych produktów* (NIE 7/12/13) – dwie strony medalu ('dodatni i ujemny aspekt jakiejś sprawy') + *kij ma dwa końce* ('każda sytuacja ma dobre i złe strony'). <Autor kontaminatu ironizuje, iż opisana sytuacja ma dwie strony – dodatnią i ujemną. „Dodatnia” strona to możliwość zakupu medali i monet oraz ich zwrotu w przypadku niezakupienia (tak naprawdę jest to podstępne namawianie do zakupu), ujemna – ściąганie pieniędzy za niezakupiony, zwrócony towar, czyli oszustwo. W okazjonalizmie ogrywany jest wyraz medal w swoim podstawowym znaczeniu oraz jako składnik frazeologizmu *dwie strony medalu*>.

Minister kultu(ry): 'o olbrzymich pieniądzach, jakie Ministerstwo Kultury przekazuje na Kościół': *W sumie ponad 20-milionowa dotacja na Świątynię Opatrzności to tylko niewielka część pieniędzy, jakie Ministerstwo Kultury przekazuje w rozmaity sposób Kościołowi* (www.faktyimity.pl, 22.07.2014) – minister kultury + kultu (kult *rel.* 'część religijna oddawana siłom nadprzyrodzonym, osobom, rzeczom'). <Duże dotacje pieniężne świadczą o kulcie oddawanym Kościołowi przez Ministerstwo Kultury>.

Ministrant sprawiedliwości 'o ministrze sprawiedliwości Jarosławie Gowinie z aluzją do jego prawicowych poglądów i dobrych stosunków z hierarchami Kościoła': *W sejmowych korytarzach krążą jeszcze inne na temat Gowina spekulacje. Takie mianowicie, że nie został on ministrem sprawiedliwości w chwili zamroczenia umysłowego Tuska, tylko znalazł się na tym stanowisku z poparcia kościoła, a dokładniej – jego łagiewnickiego, czyli Dziwiszowego skrzydła, na łaskawości którego premierowi bardzo zależało. A Dziwiszowi z kolei na Gowinie,*

więc się dogadali. Nie stało się to też bez cichego wsparcia Opus Dei, którego minister jest członkiem (www.faktyimity.pl, 31.01.2013) – ministrant (‘osoba pomagająca księdzu przy odprawianiu nabożeństw’) + minister sprawiedliwości. <Nagłówek wskazuje na poparcie Kościoła w powołaniu Jarosława Gowina na stanowisko ministra sprawiedliwości. Na tym stanowisku jest on osobą na usługach Kościoła>.

[Ksiądz] **na (s)eksport** ‘o księdzu z diecezji płockiej oskarżonym o molestowanie kleryków w tamtejszym seminarium. Został on odsunięty od duszpasterstwa, a następnie przywrócony i wysłany do parafii w Mołdawii’: *Zajmuje się obecnie tym, co lubi najbardziej, czyli pracę z młodzieżą. Zwłaszcza męską* (www.faktyimity.pl, 31.01.2013) – na eksport + seks. <Autor kontaminatu szydzi z „eksportowego” księdza: został wysłany za granicę, aby molestować chłopców. Być może chodzi o zatuszowanie nagannych praktyk księdza w kraju>.

nie ma się z czego cieszyć ‘fragment komentarza do meczu Polska–Czechy rozgrywanego podczas Euro 2012 i wygranego przez Czechy. Formacja zaobserwowana w wypowiedziach z forum internetowego tygodnika „NIE”’: *Polacy mieli wyjść z grupy, a to grupa wyszła. Bo dobry Bóg nie lubi polskich lizusów. Sam Bóg zdecydował, że go nie ma. I Bóg stworzył Czechów, żeby nam skopali katolickie tyłki. Tak czy owak nie ma się z czego cieszyć* („Czesi w niego nie wierzą” Trybun@ ludzi, NIE 26/12/16) – nie ma się z czego cieszyć + Czesi.

(Nie)edukacja [seksualna] ‘o braku edukacji seksualnej w Polsce’ („Panorama” TVP2, 10.02.2011) – edukacja + nieedukacja.

[Marny limit na] **(nie)leczenie** ‘o wciąż małym limicie NFZ na rok 2009 przeznaczonym na leczenie mieszkańców woj. łódzkiego (mimo zwiększenia o 400 mln zł). Osoby mające jakieś schorzenia, które już swój limit wykorzystały, leczą się za pieniądze tych, którzy z usług medycznych nie korzystają’ (EI 256/08/13) – leczenie + nieleczenie. <Marny limit na leczenie oznacza nieleczenie, zwłaszcza tych osób, za których pieniądze leczą się inni>.

[Medycyna] **(nie)naturalna** ‘o dyplomowanych lekarzach, którzy krytykują radioterapię jako skuteczną metodę walki z rakiem, proponując środki zastępcze, np. ciecierzycę’: *Zamiast chemioterapii – kuracja ciecierzycą. Roślina ta – zdaniem nagranych przez „Fakty” TVN lekarzy – jest antidotum nie tylko na raka, ale i wiele innych chorób. – Dla mnie to jest barbarzyństwo – komentuje przedstawiciel Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu. Natomiast lekarka z warszawskiego Centrum Onkologii nie ma wątpliwości, że odstawienie chemioterapii może oznaczać wyrok śmierci dla pacjentów* (FTVN, 15.02.2010) – naturalna

+ nienaturalna. <Autor kontaminatu kpi z tzw. „medycyny naturalnej”, uważając ją za nienaturalną, czyli nieprawdziwą (opierającą się na kłamstwach), fundującą pacjentom pewną śmierć>.

(Nie)porozumienie [*gazowe*] ‘o trudnych warunkach stawianych przez Rosję na przepływ gazu do Polski’ (WTVP1, 1.12.2009) – porozumienie + nieporozumienie. <Trudne warunki stawiane przez Rosję w porozumieniu gazowym z Polską świadczą o braku porozumienia w sprawie przepływu gazu do Polski. W kontaminacji ogrywany jest wyraz *porozumienie* w zn. ‘jednomysłność poglądów’ i ‘umowa, układ’>.

Nie(zbite) dowody ‘o powtarzaniem z całym przekonaniem twierdzeniu Antoniego Maciarewicza, iż ma dowody na to, że 3 osoby przeżyły katastrofę smoleńską’ (WTVP1, 13.04.2013) nie dowody + niezbite dowody (‘niedające się podważyć; nieodparte, pewne’). <Kontaminat jest szyderstwem, opartym na zamierzonym przeciwieństwie sensów: „niezbite” dowody Antoniego Maciarewicza, których najprawdopodobniej nie ma, nie są dowodami, jeżeli ich nie ujawnia, tylko mówi o nich. Trudno ponadto uwierzyć w to, że ktoś przeżył katastrofę>.

Obraz POkontrolny ‘o nowej ustawie o mediach publicznych, w myśl której politycy PO wycofali obiecanie wcześniej finansownie mediów z budżetu po propozycji likwidacji abonamentu. Senat wprowadził poprawkę znoszącą kwotę finansowania (880 mln zł). Posłowie PO z kolei zapewnili SLD (Sojusz Lewicy Demokratycznej), który zgodził się na likwidację abonamentu w zamian za zapisanie w budżecie 880 mln zł na media publiczne, że ta poprawka nie utrzyma się w Sejmie, gdyż ma on zamiar ją odrzucić. W ten sposób PO zakpiła sobie z SLD oraz ze swojego koalicjanta (Polskie Stronnictwo Ludowe), który był przeciwny zniesieniu abonamentu’ (FTVN, 23.06.2009) – obraz kontrolny (‘prosty obraz telewizyjny umożliwiający uregulowanie niektórych parametrów określających jakość urządzeń telewizyjnych’) + PO (Platforma Obywatelska) + pokontrolny. <Kontaminat wskazuje na obraz mediów po kontroli PO, czyli po wprowadzeniu nowej ustawy o mediach publicznych. Obraz ten PO uregulowała zgodnie z własnym stanowiskiem, nie dotrzymując wcześniejszej obietnicy finansowania mediów z budżetu po wycofaniu abonamentu>.

Organizacja (bez)ruchu ‘o „miażdżącym” dla organizacji ruchu raporcie NIK (Najwyższa Izba Kontroli): *Oznakowanie niezgodne z przyjętą organizacją ruchu, zniszczone znaki drogowe, nieczytelne pasy na jezdni, nagromadzenie*

znaków i reklamy utrudniające ich odczytanie, wreszcie brak przyjętej organizacji ruchu – tak w swoim raporcie piszą kontrolerzy NIK (FiM 19/14/7) – organizacja ruchu + bezruchu.

Pajacyków ‘o Tomaszu Jacykowie z aluzją do ekstrawagancji, śmieszności, nienaturalności i braku gustu w jego stylu ubierania się’: *Nazywany przez złośliwych Pajacykowem, robi wszystko, aby na to miano rzetelnie zasłużyć. W programach telewizji śniadaniowych występuje często w przebraniu podstarzałej kokoty – w kapeluszu, z żabotem i obowiązkowym kwiatem wpiętym w klapę. Wygrana w każdym konkursie na Halloween murowana („Na bakier z polską modą”, Newsweek 26/09/93) – pajac (pot., lekcew. ‘o człowieku ubranym nieodpowiednio do sytuacji, zwykle jaskrawo lub ekstrawagancko’) + Jacyków (‘nazwisko polskiego stylisty Tomasza Jacykowa’).*

Pislam: *Nowa fanatyczna wiara zainicjowana przez obrońców krzyża. Modlitwy kierowane są do Jarllaha (demotywatory.pl/1964205/Pislam, 14.12.2012) – PiS (Prawo i Sprawiedliwość) + islam (‘monoteistyczna religia, głosząca wiarę w jednego Boga (Allacha), rozpowszechniona głównie w krajach Azji i Afryki’).*

Pislamiści/PiSlamiści ‘o członkach i zwolennikach PiS z aluzją do ich wiary porównywanej do fanatycznej wiary islamistów’: [...] *Bez marychy pislamiści widzą czerwone smoki w kuchni i swojego prezesa na stolcu premierowskim (opinia do art. „Palikot za legalizacją marihuany. “To jest jak bimber””, http://wiadomości.onet.pl, 14.03.2011); Tak, fakt, dał mu wycisk, co arena PiIslamistów, wyznawców i umiarkowanych zwolenników PiS-u, przyjęła z aprobatą, miłością, wdzięcznością, ulgą, głębokim odetchnięciem, dając się złapać w pułapkę salonu socjal-liberalnych mediów (Tomasz M. Korczyński „Jeszcze o zacieklej walce w “Tomasz Lis na żywo””, http://tmk.salon24.pl, 28.12.2011) – PiS (Prawo i Sprawiedliwość) + islamiści (‘wyznawcy islamu’).*

PiSLAMSKI ‘dotyczący partii „Prawo i Sprawiedliwość” z aluzją do wiary jej członków porównywanej z fanatyczną wiarą islamistów’: *PODAJCIE POMYSŁY, Z KIM KATOLIBAN PiSLAMSKI MÓGLBY STWORZYĆ KOALICJĘ (opinia do art. „Z kim PiS miałby rządzić, kiedy dookoła zbrodniarze i wariaci”, http://wiadomości.onet.pl, 14.02.2011) – PiS (Prawo i Sprawiedliwość) + islamski.*

Politycy ‘o politykach PO’: *Poniewierany przez „POLityków” i „polskojęzyczne media” Instytut Pamięci Narodowej może w końcu liczyć na parę ciepłych słów. Moderatorzy strony klubu parlamentarnego PiS otworzyli w Internecie „Forum dyskusyjne sympatyków IPN” pod adresem www.ipn.ocom.pl („Jedna taka*

prawda, że aż żal serce ściska”, <http://wyborcza.pl>, 7.01.2009) – PO (Platforma Obywatelska) + politycy.

Polityka (bez) miłości ‘o sprzeciwianiu się PO (Platforma Obywatelska) polityce uprawianej przez PiS (Prawo i Sprawiedliwość), w której partia ta wykorzystuje katastrofę smoleńską. Według PO, zadecydowało to o końcu polityki miłości’ (FTVN, 19.04.2011) – polityka miłości (‘sposób uprawiania polityki wprowadzony przez PO po objęciu rządów w 2007 r., polegający na zgodzie, pokoju między parlamentarzystami, łagodnym, kulturalnym języku itp.’) + bez miłości.

PO-lityczne, PO-stsowieckie ‘wyrazy, które pojawiły się w opinii dyskredytującej prezydenta RP Bronisława Komorowskiego, związanego wcześniej z Platformą Obywatelską (PO) i wciąż jej sprzyjającego’: *Prezydent gaf i awantur PO-litycznych na polowaniach z PO-stsowieckimi agentami zatracił polskie myślenie oraz humor rodem z prawdziwych salonów szlacheckich* (opinia do art. „Wzniesła wojnę polsko-polską”, <http://wiadomości.onet.pl>, 7.03.2011) – PO (Platforma Obywatelska) + polityczne, PO + postsowieckie.

PO-lskie nagrania ‘o kompromitujących Platformę Obywatelską nagraniach w tle wyborów do PO na Dolnym Śląsku. W wyborach jednym głosem zwyciężył Jacek Protasiewicz, pokonując dotychczasowego przewodniczącego Grzegorza Schetynę. Tymczasem ujawniono taśmy, z których wynika, że jeden z delegatów otrzymał propozycję pracy w KGHM w zamian za oddanie głosu na Jacka Protasiewicza. Uważa się, iż ujawnione nagrania świadczą o rozłamie w PO’ („Panorama” TVP2, 30.10.2013) – PO (Platforma Obywatelska) + Polskie Nagrania (‘polska państwowa wytwórnia płytowa’).

[Kto] **POmagał** [*Rosjanom w zamachu?*] ‘napis na transparencie protestujących przed ambasadą rosyjską w Warszawie’ („Polsat News”, 9.04.2011) – PO (Platforma Obywatelska) + pomagał. <Napis z wydzieloną częścią PO jest bardzo czytelny i wyraźnie wskazuje na „pomocnika” Rosjan w zamachu>.

POseł ‘o Januszu Palikocie jako pośle PO’: *A pewnie, mleko szkodliwe jest! Niech się bimbru, pędzonego przez ojców, za łaskawym przyzwoleniem POsła Palikota gówniarze napiją* (opinia do art. „Minister zabrał dzieciom mleko” ‘o mniejszych dotacjach na realizację programu „Szklanka mleka”’, SE 284/09/5) – PO (Platforma Obywatelska) + poseł.

Powtórka z rozgrywki ‘o kupowanych głosach dla PO (Platforma Obywatelska) w czasie wyborów samorządowych w Wałbrzychu. Korupcja miała miejsce zarówno w I, jak i w II turze wyborów na prezydenta miasta’ (WTVP1, 3.01.2011)

– Powtórka z rozrywki ('powtórzenie jakieś negatywnej sytuacji, negatywnego zachowania'; *gen.*: tytuł programu satyryczno-rozrywkowego nadawanego przez Polskie Radio, zob. przyp. 42, rozdział 1 niniejszej pracy) + rozgrywki (rozgrywka). <Druga tura wyborów (korupcja) w Wałbrzychu była „powtórką z rozrywki” pierwszej tury>.

Prezyd~~e~~łka 'o ewentualnych kobietach – „prezydentkach” RP z aluzją do ich braku kompetencji w tej dziedzinie. Chodzi o Ewę Kopacz i Anne Applebaum': *W kręgu Platformy Ob. są dwie dobre kandydatki na prezydentki RP. Obecna minister zdrowia Ewa Kopacz jest najdzielniejszym z polskich polityków od czasów Stefana Batorego, a może Bolesława Chrobrego. Reprezentuje zasady, a nie kwasy, upór, twardość i rozsądek. Chwytliwe nazwisko Kopacz na billboardach zrodzi skojarzenia z ciężką pracą i plebejskim pochodzeniem. [...] Gdyby Applebaum została prezydentką, w milionach polskich domów mężowie waliliby żony pasem, wołając odtąd: zostaw, kretynko, te bachory, przestań gotować kartoflanke, pisz książki!* (NIE 3/10/2) – prezydentka + dętka ('człowiek mało zorientowany w jakiejś dziedzinie; ignorant'). <Autor okazjonalizmu szydzi, wyśmiewa się z kandydatek na „prezydentki” RP w antyfeministycznym kontekście>.

Prze-biegli sądowi 'krytyka uczciwości biegłych sądowych, wśród których zdarzają się zwykli oszuści. Zakładają oni firmy pośredniczące w wydawaniu opinii, które zlecają umówionym (często posiadającym rzeczywiste wiadomości z danego zakresu) osobom, rachunek natomiast wystawiają podwójny': *Końcową opinię firmuje więc podmiot gospodarczy, który pełnił w istocie rolę pośrednika pocztowego, ale wystawia rachunek obejmujący zarówno wynagrodzenie rzeczywistego wykonawcy, jak również własne „koszty”* (FiM 19/14/11) – biegli sądowi (biegły sądowy *praw.* 'osoba powołana przez sąd do wydawania opinii w zakresie posiadanych wiadomości fachowych') + przebiegli.

Psowązki 'o alei zasłużonych na cmentarzu dla psów': – *Skąd pomysł na stworzenie alei zasłużonych? – Ludzie chcieli. – Żeby ich rasowe zwierzęta nie leżały przypadkiem obok kundli? – Źle pan to ujmuje. Mnóstwo osób tak przywiązuje się do swoich pupili, że strasznie przeżywa ich odejście. Chcą zapewnić im dogodne miejsce pochówku. – Ale żeby zaraz tworzyć, za przeproszeniem, „Psowązki”?* („Very Important PIES”, NIE 44/11/16) – psy + Powązki ('zabytkowa nekropolia Warszawy z Aleją Zasłużonych').

Putinowe zwycięstwo 'o zwycięstwie Władimira Putina w wyborach prezydenckich, okupionym manipulacjami wyborczymi wobec sprzeciwu milionów Rosjan': *Rosyjska komisja wyborcza spisała się na medal – jakkolwiek zagłosowali*

Rosjanie, niedzielne wybory prezydenckie zdecydowanie wygrał Władimir Putin po raz trzeci zostając prezydentem Federacji. Wynik nie jest żadną niespodzianką, ale tym razem nie wystarczyła już eliminacja liczących się rywali – po masowych protestach przeciw Putinowi jego zwycięstwo w pierwszej turze musiało być okupione dużą liczbą manipulacji wyborczych (Polityka 10/12/10) – putinowe + pyrrusowe zwycięstwo (‘zwycięstwo okupione tak wysoką ceną, że w istocie staje się porażką’). <Sens okazjonalizmu oparty jest na zamierzonej niezgodności dwóch poziomów wypowiedzi: dosłownego – zwycięstwo Putina i ukrytego – zwycięstwo pyrrusowe, okupione bardzo wysoką ceną (eliminacja rywali, duża liczba manipulacji wyborczych, sprzeciw milionów Rosjan). W istocie więc stało się porażką>.

Pyjas wiecznie żywy ‘o wznawianych i umarzanych śledztwach w sprawie śmierci Stanisława Pyjasa’: *Śledztwo w sprawie śmierci Pyjasa było dotychczas umarzane 5 razy. Mimo to z Pyjasa uczyniono męczennika (NIE 8/11/2) – Pyjas + Lenin wiecznie żywy (‘o mumii Włodzimierza Lenina, jako wiecznie żywym pomniku, wystawionej w mauzoleum na Placu Czerwonym i dostępnej dla zwiedzających niemal bez przerwy’). <Kontaminat oznacza, iż wznawiane i umarzane śledztwa nie dadzą nam zapomnieć o Stanisławie Pyjasie, który w ten sposób wciąż „żyje” w opinii publicznej>.*

Religioznawstwo ‘o ostatnich chwilach prof. Religi, o wywiadach przeprowadzonych z nim tuż przed jego śmiercią, dotyczących jego wiary, o nawracaniu profesora. Okazuje się, że dziennikarze, księża „lepiej” znali duszę prof. Religi niż on sam, uparcie stygmatyzując go jako katolika’: *Ojciec Kozacki raczej nie znał osobiście prof. Religi, ale – najwyraźniej w oparciu o osobistą łączność z Bogiem – wie lepiej, co Religa miał w duszy: Być może to, co działo się w jego sercu, go ku Bogu kierowało. Nie wiemy, skąd u ludzi niewierzących brała się ta niewiara, czy była ona zawiniona, czy niezawiniona, a może nie mieli oni łaski wiary. [...] Jeszcze pryncypialniej w tej sprawie postąpił niezastąpiony dziennik Axela Springera „Fakt”, którego poniedziałkowy numer przywitał czytelników nekrologiem: W dniu 8.03.2009 zasnął w Panu Ś. P. profesor Zbigniew Religa. Literki śp. stygmatyzują katolika (NIE 12/09/5) – Religa + religioznawstwo (‘nauka o religiach’).*

Samo życie po życiu ‘o zbyt bliskich kontaktach szpitali i firm pogrzebowych’: *Wystawy trumien na korytarzach szpitala, reklamy pogrzebów widoczne przez okna lecznic, ceremonie żałobne w kaplicach szpitalnych – do takich metod uciekają się firmy pogrzebowe, byle tylko zarobić. Kiedy trafisz do szpitala,*

na pewno nie zapomnisz o formule „memento mori” (Angora 34/14/22) – samo życie (‘o sytuacji charakterystycznej dla ludzkiej egzystencji’) + życie po życiu (‘życie po śmierci’). <Kontaminat ujawnia gorzką prawdę: opisane wyżej praktyki firm pogrzebowych w szpitalach to „samo życie”, do którego trzeba się przyzwyczaić>.

Seksmisja: *Nuncjusz apostolski w Dominikanie arcybiskup Józef Wesołowski został odwołany ze stanowiska w związku z oskarżeniami o pedofilię – poinformował rzecznik Watykanu ks. Federico Lombardi. Ponoć decyzję w tej sprawie podjął sam papież Franciszek* (www.faktyimity.pl, 16.09.2013) – seks + eksmisja (‘przymusowe wysiedlenie z pomieszczenia lub nieruchomości na mocy decyzji władz administracyjnych lub wyroku sądowego’).

Szare komórki (nie) do wynajęcia ‘o ograniczeniu liczby ekspertów pracujących nad ustawami legislacyjnymi, co znacznie obniży ich wartość’: *Produkcja legislacyjnych bublei wzrosła. Dyrektor Biura Analiz Sejmowych rozesłał do szefów sejmowych komisji pisma z prośbą, by rozważniej zapraszali na posiedzenia ekspertów. Bo to kosztuje* (Newsweek 26/09/6) – szare komórki (‘symbol świadomości, inteligencji, rozumu’) + komórki do wynajęcia (‘zabawa dziecięca, w której uczestnicy zamieniają się miejscami’) + nie do wynajęcia.

Szklan(k)a pułapka ‘o śmierci księdza z Opola z powodu ciężkiego zatrucia alkoholem’: *Zmarł ksiądz Krzysztof Bytowski z Opola. Miał 39 lat. Uwolnił swoich przełożonych od kłopotów w niedzielę 6 kwietnia na oddziale ratunkowym miejscowego Szpitala Wojewódzkiego, dokąd przywieziono go nieprzytomnego z diecezjalnego Domu Księżych Emerytów...* (www.faktyimity.pl, 22.07.2014) – „Szklana pułapka” (‘amerykański film sensacyjny’) + szklanka. <Autor kontaminatu sztydzi z alkoholizmu księdza: szklanka z alkoholem okazała się śmiertelną pułapką dla niego>.

Śmieć przykładem ‘o zaśmiecaniu środowiska w Polsce’ (WTVP1, 5.02.2011) – śmieć + świeć przykładem (świecić przykładem ‘postępować wzorowo, w sposób godny naśladowania’). <Kontaminacja ironicznie zmienia sens wyjściowego frazeologizmu na przeciwny: Polacy „świecą przykładem” w zaśmiecaniu środowiska, czyli postępują nagannie>.

Świrosław, Polskę zbaw! [Czy Kaczyński powinien pokazać zaświadczenie o stanie zdrowia psychicznego?] ‘opinie znanych osób, przeciwników PiS (Prawo i Sprawiedliwość) i Jarosława Kaczyńskiego na temat stanu jego zdrowia psychicznego, sugerujące chorobę psychiczną prezesa’: Piotr Gadzinowski, polityk SLD: – *Jarosław Kaczyński nie jest chorobą, tylko jej objawem. Dlatego wysyłanie*

go na badania psychiatryczne nie ma sensu. Gdybyśmy naprawdę chcieli dotrzeć do źródła tej choroby, trzeba by przebadać 25 procent społeczeństwa. Ale wtedy padłby system opieki zdrowotnej; Daniel Passent, publicysta: – Waszą akcję uważam za beczelną prowokację. Prezes Kaczyński jest zdrow jak ryba i mam nadzieję, że nie wypłynie (www.nie.com.pl, 5.02.2014) – świrować (pot., posp. ‘tracić rozum, popadać w obłąd, wariować’) + Jarosław, Polskę zbaw! (‘hasło wykrzykiwane przez zwolenników Jarosława Kaczyńskiego na wiecach z jego udziałem’).

The żłobek ‘o żłobku z językiem angielskim’: – Ale najważniejsze są u nas lekcje języka angielskiego. Oczywiście dodatkowo płatne, 100 zł miesięcznie, za to trzy razy w tygodniu – poinformowała z powagą dyrektorka żłobka. Galecką zaatakowało, bo akurat w żłobku uczą się dzieci w wieku od pół roku do trzech lat, z czego większość nawet pod koniec edukacji umie zesrać się w majtki (NIE 07/11/16) – the (ang. ‘przedimek używany z rzeczownikiem’) + żłobek. <Autor kpi ze żłobków z językiem angielskim, który nie jest potrzebny dla tak małych dzieci>.

Tu się zgina dziób Pendolina ‘o złudnych nadziejach na zbudowanie kolei dużych prędkości w Polsce. Przetarg na szybki skład wygrał pendolino, który nazwano „Bielik”. Nie ma jednak szans na wywiezienie go za granicę, aby zarabiał na wożeniu pasażerów, ze względu na zbyt słabą instalację elektryczną w porównaniu np. z niemiecką trakcją: A najgorsze że PKP InterCity nie mogą nawet wykorzystać europejskiego otwarcia linii kolejowych i wywieźć niewahliwego pendolino z Polski, by zarabiać na wożeniu pasażerów na szybkich europejskich torach. Tak jak to robią czeskie pociągi w Niemczech. Nie mogą, bo szerokość torów mamy co prawda taką samą jak sąsiedzi, ale prąd zmienny płynący w trakcji niemieckiej skutecznie sfajczyłby instalację polskiego kolejowego cudeńka. Za granicę „Bielik” nie odleci (NIE 24/13/6) – tu się zgina dziób pingwina (‘nic z tego, zdecydowany sprzeciw wobec czyjejś decyzji’) + Pendolina (Pendolino ‘rodzina włoskich elektrycznych zespołów trakcyjnych wysokich prędkości’).

Tu się zgina dziób rekina ‘o przewidywaniu makabrycznych wydarzeń, które mogą mieć miejsce w warszawskim ZOO z powodu planów umieszczenia w oceanarium ZOO rekinów razem z płaszczkami’: [...] nie będzie możliwe, aby lew był za pan brat z baranem, a papież usiadł do stołu z Cicolliną. Nie wykluczamy jednak, że uczeni w zoo mogli posiadać jakąś wiedzę o psychologii natury ożywionej, która płaszczy i żarłaczce utrzyma przez pewien czas razem przy życiu. Może wystarczy nakarmić rekiny krowim mięsem, aby im się żreć nie chciało, a flądry nafaszerować aviomarinem – coby się nie wierciły (NIE 36/09/16) – tu się zgina

dziób pingwina ('nic z tego, zdecydowany sprzeciw wobec czyjejs decyzji') + rekina. <Okazjonalizm wyraża zdecydowany sprzeciw wobec przekonania, że uda się pogodzić przeciwstawne obiekty rzeczywistości (jak, być może, sądzą uczeni w ZOO), tak więc rekiny pożrą płaszczki>.

Very Important PIES 'o cmentarzach dla zwierząt, a w szczególności o alei zasłużonych na cmentarzu zwierzęcym w Rzędzianach koło Białegostoku': *Jedynym zwierzęcym cmentarzem w Polsce, gdzie funkcjonuje aleja zasłużonych, jest nekropolia w Rzędzianach koło Białegostoku. Tam pośród ok. 250 zwierzaków (snem wiecznym zasnęły tu m.in. legwan, 2 chomiki i świnka wietnamska) znajduje się 20 übermogił. Pod ładniejszymi płytami, w żyzniejszej glebie spoczywają czempiony Polski, które za życia pokazywały innym psom, na czym polega istota psowatości (NIE 44/11/16) – VIP (Very Important Person) + pies.*

[Prawo] **w (o)biegu** 'o dziwnych okolicznościach podjęcia przez polski rząd decyzji o podpisaniu umowy ACTA. Umowa ta została podpisana w szybkim tempie i została poprzedzona rozesłaniem (obiegim) kwitu po ministerstwach w sprawie ewentualnych uwag co do zgody Polski na ACTA': *W Polsce na dialog znalazł się swoisty patent. Gdy organizacje pozarządowe czekały zgodnie z obietnicą premiera na debatę, problem ACTA rozwiązano między jedną kadencją rządu a drugą. W listopadzie resort kultury rozesłał kwit po ministerstwach, czy mają jakieś uwagi do polskiej zgody na ACTA. Uwag nie było. Co w praktyce oznaczało, że nawet na Radzie Ministrów nie będzie dyskusji. Czy rzeczywiście resort kultury liczył na uwagi, skoro kwit rozesłał dwa dni przed exposé premiera? (<http://wyborcza.pl>, 23.01.2012) – w biegu (pot. 'w pośpiechu') + w obiegu ('obiegać').*

Wiktator 'o Wiktorze Orbanie (premier Węgier o konserwatywno-prawicowych poglądach) z aluzją do jego rządów uznawanych przez opozycję i zachodnie media za ograniczenie demokracji': *Kto chciał mieć w Polsce drugi Budapeszt, niech popatrzy na Węgrów. Wiktora Orbana ochrzcili tam Wiktatorem (wyp. dziennikarki Justyny Pochanke, FTVN, 3.01.2012) – Wiktor + dyktator.*

Zamienił emeryt siekierkę na kijek? 'o niekorzystnej dla przyszłych emerytów zamianie funduszy emerytalnych': *Agenci funduszy emerytalnych nabili przyszłych emerytów w butelkę. W listopadzie co druga osoba decydująca się na zmianę funduszu przepisała się do gorszego (GW 281/08/26) – zamienił stryjek siekierkę na kijek ('o niekorzystnej zamianie lub transakcji') + emeryt.*

ZaNIK [pamięci] 'o nowych kompetencjach NIK, m.in. dostępie do szerszych danych osobowych Polaków, czemu jednak NIK zaprzecza': *NIK broni się, że nie*

będzie takich danych gromadziła, ale dla każdego z nas różnica między dostępem do takich informacji, a ich gromadzeniem jest żadna. Co nam zostało z naszej prywatności i co jeszcze władza będzie chciała o nas wiedzieć? (FTVN 26.01.2012) – zanik [pamięci] + NIK (Najwyższa Izba Kontroli).

[*Kościelne*] **złoty i upadki** ‘o ważnych wydarzeniach w życiu Kościoła katolickiego, jakim są zjazdy duchownych i wiernych poświęcone katechizacji, a także o problemach współczesnego świata, m.in. zrywaniu z przeszłością, sekularyzacji oraz niezdrowej sytuacji wewnątrz kościoła’: [...] *połowa księży jest zarażona ksenofobią, nacjonalizmem i wstydliwie skrywanym antysemityzmem, a wielu duchownych zatraciło granice między ewangelią a polityką* (www.faktyimity.pl, 31.01.2013) – złoty (‘zjazdy’) + wzloty i upadki (‘okresy powodzenia, szczęścia i jego braku’). <Sens kontaminatu ogrywającego frazeologizm *wzloty i upadki* nie dotyczy wzlotów kościoła, lecz przede wszystkim jego okresów niepowodzenia (upadków), jak również zjazdów (zlotów) duchownych>.

Życie po pożyciu. [*Nie odziedziczy mieszkania, bo żył z mężczyzną*] ‘o prawach do dziedziczenia, których nie ma w parach homoseksualnych, gdyż, według sądu, ich związek nie można nazwać pożyciem’ (Polityka 49/11/28–29) – życie po życiu (‘życie po śmierci’) + pożyciu (pożycie ‘obcowanie fizyczne dwojga ludzi, zwłaszcza w małżeństwie’). <Kontaminat (przewrotnie nazywający wspólne życie par homoseksualnych pożyciem, pomimo odmiennej opinii sądu) oznacza życie, czyli sprawy dziedziczenia, po śmierci jednego z partnerów. Pod zawołowaną kpina wyczuwa się negatywny stosunek autora do decyzji sądu w opisywanej sprawie>.

2.3.2.12. Kontaminacje autoironiczne z odcieniem pogardy

profestytutka ‘tak mówi o sobie prof. Jan Hartman w nawiązaniu do „sprzedawania” wiedzy nieinteligentnym, nieoczytanym studentom, którzy są przedmiotem, a nie podmiotem w dyskusji naukowej. Jest to, według niego, kalanie inteligencji za pieniądze jak miłości’: „Opowiadasz o ‘słabym kapitale społecznym’ grupie ‘studentów politologii’ w Gorzowie, którzy nie czytają żadnych gazet, nie mówiąc już o książkach? Mówisz o stratyfikacji społecznej ‘studentom socjologii’ w Grójcu, którzy już na pierwszy rzut oka nie są podmiotem, lecz przedmiotem socjologicznego namysłu? Jeśli tak, to jesteś profestytutką. Kalasz inteligencję jak miłość, dajesz zaliczenia jak nie powiem co i bierzesz stówkę z hakiem za godzinę” – *pisze filozof* („Surowa ocena polskich uczelni. Hartman: byłem profestytutką”, wiadomości.onet.pl/kraj, 9.05.2013) – profesor + prostytutka.

telewizjota ‘Henryk Martenka o sobie jako człowieku ogłupianym przez telewizję’: *„Zabiłem zgałę” – cieszy się debil w innym spocie, a ja w głowie, jako notoryczny telewizjota – mam konkurencyjną mantrę: „Już w porządku mój żołądku”* (H. Martenka „Lekkie nietrzymanie moczu. O ogłupianiu Polaków przez reklamy”, Angora 9/11/9) – telewizja + idiota.

2.3.2.13. Kontaminacje autoironiczne z wyrazem aprobaty

ЦИРКонутая. [Обожаемая моя арена] ‘o ogromnej, wręcz chorobliwej młości do cyrku autorki artykułu’: *«Деточка, чем бы ты хотела заняться в выходные?» – спрашивал меня еженедельно дедушка, когда я забиралась в его представительскую чёрную «Волгу», чтобы отбыть на уик-энд, как теперь модно на иностранный манер называть субботу и воскресенье, в квартиру старшего поколения моей семьи. И слышал неизменный ответ: «Пойти в цирк»* (АиФ 33/10/18) – цирк + тронутая (stuknięta).

2.3.2.14. Kontaminacje z wyrazem dezaprobaty

АЛИМЕНТарный [бой]. [Как заставить родителей помогать своим детям] ‘o sposobach egzekwowania od niesumiennych ojców przyznanych alimentów stanowiących nieraz podstawowe (lub jedyne) źródło utrzymania dzieci’ (АиФ 26/10/13) – алименты + элементарный.

Анна небесная. [Разведчица Чапман вышла на космический уровень] ‘o nieoczekiwanym pojawieniu się byłej rosyjskiej agentki wywiadu Anny Czapman w stacji kosmicznej „Bajkonur”, co zostało mocno skrytykowane’: *Случай с Чапман – это нонсенс какой-то, мы все были очень удивлены, что такое могло случиться* (МК 224/10/2) – Анна + манна небесная (manna z nieba ‘o czymś cennym, znacznym, co jednak przyszło komu bez wysiłku, bez wkładu jego pracy, nieoczekiwanie’). <Anna Czapman (osoba cenna ze względu na wykonywaną wcześniej funkcję) pojawiła się w stacji kosmicznej nieoczekiwanie, bez żadnych starań kosmonautów>.

АТТЕГЭСТАТ ‘napis na fotografii przedstawiającej świadectwo maturalne. Wyfłuszczona czcionka jest ozdobiona motywami z banknotów. Świadectwo leży na stosie banknotów i widać dwie sięgające po nie ręce. Zdjęcie to znajduje się pod tytułem artykułu «Опять объЕГЭрили» (АиФ 33/11/1) – аттестат (świadectwo) + ЕГЭ (единый государственный экзамен ‘państwowy egzamin maturalny w Rosji będący jednocześnie egzaminem wstępnym na studia’). <Sens kontaminatu odkrywa towarzyszące mu zdjęcie.

Oznacza ono kupowanie świadectw maturalnych, a tym samym miejsc na studia>.

[Официальный] **банкстеризм** ‘o kryzysie cypryjskim, który będzie miał daleko idące następstwa na skalę światową. Chodzi o ratowanie cypryjskich banków przez właścicieli kont bankowych, a nie przez same banki, co jest precedensem w skali światowej i oznacza czysty bandytyzm’: *Решение проблем государственного долга с помощью обложения налогоплательщиков дополнительным налогом – при всей спорности такого подхода – еще может быть оправданно, поскольку этот долг в каком-то смысле является общенациональным, и граждане могут в таком случае нести солидарную ответственность. Но перекладывание проблем банка (часто вызванных авантюрными операциями и безответственностью его руководителей, прямо заинтересованных в прибылях от этих операций) на его конкретных вкладчиков – это уже чистый бандитизм* (www.odnako.org, 12.05.2013) – банк + гангстеризм.

Бить может? [Союз журналистов России и «Наша Версия» требуют расследовать преступления против сотрудников СМИ] ‘o bezprawnych działaniach policji i MSW wobec dziennikarzy rosyjskich. Działania te są niekontrolowane i nieobarczone odpowiedzialnością karną’: *Резюме: журналистов бьют и задерживают. [...] Но с другой стороны, сколько можно игнорировать даже формально тяжкие преступления? Как часто и насколько серьезно должны страдать представители СМИ, чтобы по правоохранительным органам распространился-таки какой-нибудь негласный циркуляр, мол, не трогать?* (НВ 37/12/18) – бить + быть может. <Autor nagłówka pyta, czy można bić dziennikarzy. Dzięki odpowiednim działaniom, być może to się zmieni>.

Босс-дума. [Каждый депутат «ест» за 140 пенсионеров] ‘o kulisach Dumy Państwowej, na które składają się m.in. wytworne i drogie jedzenie, komfortowe gabinety, flirty, luksusowe limuzyny i wysokie wynagrodzenia. Radnymi Dumy są ludzie wpływowi i bogaci. Jest wśród nich wielu biznesmenów, którzy weszli do Dumy po to, aby chronić swój biznes’ (АиФ 28/12/13) – босс (boss ‘szef’, tu: ‘człowiek wpływowy, biznesmen’) + Госдума (Duma Państwowa). <Duma Państwowa Rosji zapewnia luksusowe warunki pracy, jest Dumą bogatą, Dumą bossów, czyli ludzi wpływowych, biznesmenów>.

[Украина] **бросила слова на вентиль.** [В Киеве внесли дополнения в протокол о контроле за транзитом российского газа] ‘o konflikcie w sprawie

dostaw gazu między Rosją i Ukrainą, spotęgowanym wniesieniem przez Ukrainę uzupełnień do protokołu o kontroli tranzytu gazu. Ukraina w ten sposób nie dotrzymała zobowiązań protokołu: *Газовая война России и Украины продолжается. Вчера Киев вслед за Москвой подписал протокол о контроле за транзитом российского газа в Европу. Международные наблюдатели уже отправились на газоизмерительные станции. Однако оказалось, что Украина внесла в протокол изменения, которые вызвали возмущение России. Москва решила признать документ ничтожным* (www.kommersant.ru, 12.01.2009) – bросać słowa na wiatr (rzucac słowa na wiatr ‘mówić coś w sposób nieprzemyślany, lekkomyślnie, nieodpowiedzialnie; pochopnie obiecać coś i nie dotrzymać słowa’) + вентиль (zawór).

БУТафория. [*Зачем США хотят посадить россиянина?*] ‘o aresztowaniu w Tajlandii rosyjskiego biznesmena Wiktora Buta – głównego dostawcy broni na świecie. Buta, jako niewygodnego konkurenta, chcą przejąć i wtrącić do więzienia Stany Zjednoczone’: *На самом деле россиянин может быть всего лишь пешкой в игре спецслужб на мировом рынке нелегальной торговли оружием. Не исключено, что таким образом американцы дают понять, что короли здесь они и конкуренции не потерпят. [...] Эксперты не исключают, что американцы предложат Буту сделку в обмен на информацию о некоторых российских структурах и представителях элиты* (АиФ 35/10/10) – Бут + бутафория (‘рек wizyty imitujące prawdziwe przedmioty w przedstawieniu teatralnym, na wystawach sklepowych; pot. ‘o czymś przyciągającym zewnątrznie, fałszywym, udawanym’, zob. Кузнецов 1998: 105). <Okazjonalizm oznacza, że Wiktor But jest tylko rek wizytem, pionkiem chwilowo służącym Stanom Zjednoczonym do umocnienia ich pozycji na rynku handlu bronią>.

[*Отечественное производство*] **В ТОпку** ‘z tytułu wstąpienia Rosji do Światowej Organizacji Handlu (WTO), poza pewnymi korzyściami, najbardziej ucierpi produkcja krajowa’: *Оказывается, страдает отечественное производство от вступления в WTO. Максимальная возможная выгода от присоединения России в WTO – 23 млрд долларов, из-за беспрепятственного поступления импорта Россия потеряет примерно 90 млрд долларов в год* (МН 13/11/12) – WTO (Światowa Organizacja Handlu) + в топку (do paleniska). <WTO zniszczy, strawi produkcję krajową jak ogień>.

Варфоломеевская дочь ‘o 9-letniej dziewczynce z buriackiej wsi – Daszы Bartłomiejewnie (Даша Варфоломеевна), która była bohaterką skandalu z powodu zaproszenia jej na Kreml na choinkę noworoczną po zamknięciu list

zaproszonych dzieci. Z tego bowiem powodu nie pojechało dwoje innych dzieci (Dasza miała przyjechać z siostrą)’ (MK 282/08/3) – Варфоломеевская ночь (noc świętego Bartłomieja ‘o masowej rzezi, wyniszczeniu kogoś, bezlitosnej rozprawie z kimś’; *gen.*: tradycyjna nazwa rzezi hugonotów (protestantów), dokonanej przez katolików w Paryżu w nocy z 23 na 24 sierpnia 1572 r., RPSSS, s. 86) + дочь. <Nagłówek oddaje negatywny wydźwięk historii z dziewczynką, której przyjazd pozbawił udziału w choince noworocznej na Kremlu dwoje innych, zapisanych w terminie, dzieci. Dla tych dzieci było to zapewne bardzo przykre i niesprawiedliwe (również bezlitosne – można było przecież przyjąć dodatkowo 2 dzieci, nie krzywdząc innych)>.

Ваше место с краю. [*Чиновники предлагают пассажирам платить за авиакомпанию-банкроты*] ‘o relacji: bankrutująca spółka lotnicza – pasażer. W tej zależności pasażer znajduje się zawsze na końcu. Bankrutujący przewoźnik przestaje być zainteresowany losami swoich pasażerów. W rezultacie za przewoźnika-bankruta płaci pasażer za pośrednictwem droższych biletów’: *Государство в виде минтранса предлагает отдуваться за перевозчика-банкрота других авиаперевозчиков, забывая, что те образующиеся финансовые дыры покрывают за счет повышения цен за билеты. Другого варианта нет. В экономической цепочке воздушных перевозок крайний всегда пассажир* (www.rg.ru, 22.09.11) – *ваше + место + моя хата с краю* (‘podkreślenie braku związku z czymś, braku zainteresowania czymś’). <Kontaminat podkreśla nieliczenie się z pasażerem, brak zainteresowania nim w przypadku bankructwa przewoźnika>.

ВТОржение [*чужих*] ‘o ekonomicznych stratach Rosji wskutek wstąpienia do Światowej Organizacji Handlu (WTO)’: *Вступление нашей страны во Всемирную Торговую Организацию (ВТО) вызвало опасение не только у ряда экспертов, но и у работников российских отраслей производства* (АиФ 13/12/14) – WTO (Światowa Organizacja Handlu) + вторжение (wtargnięcie, inwazja). <Okazjonalizm nazywa skutki wstąpienia Rosji do WTO „inwazją obcych”, czyli zagranicznych przedsiębiorców na rynki rosyjskie, co przyniesie gospodarce kraju duże straty>.

ГАЗИФИКАЦИЯ ‘o częstych przerwach w dostawach gazu do obiektów należących do Władystoku’: *На минувшей неделе из-за неполадок на газопроводе Сахалин-Владивосток, спешно построенном к саммиту АТЭС, без газа остался премиальный объект – Остров Русский. Как выяснилось, едва ли не самая дорогая в мире труба регулярно выходит из строя,*

а Владивосток может замерзнуть уже в текущем сезоне (Ог 47/12/8) – газификация + fikcja.

Генерал нон грата ‘o sankcjach Parlamentu Europejskiego wobec grupy urzędników rosyjskich mających związek ze śmiercią prawnika Sergieja Magnitskiego w celi aresztu śledczego w listopadzie 2009 r. Na czele listy urzędników stoi generał-lejtnant w organach wymiaru sprawiedliwości A. W. Aniczin – szef komitetu śledczego, zastępca ministra spraw zagranicznych. Generał Aniczin ponosi osobistą odpowiedzialność za zatajenie zeznań Magnitskiego ujawniających fakty masowych defraudacji z budżetu państwa na sumę 5,4 miliardów rubli, dokonanych przez przedstawicieli urzędu energetycznego i za organizowanie represji wobec prawnika’ (Ог 47/10/6) – генерал + персона нон грата (‘osoba niepożądana, niemile widziana w jakimś środowisku lub towarzystwie’). <Generał Aniczin w związku ze swoimi przewinieniami jest osobą niemile widzianą w organach wymiaru sprawiedliwości oraz w rządzie Federacji Rosyjskiej>.

ДЕДОФИЛ ‘brat babci okazał się sprawcą ciąży jej 13-letniej wnuczki’: *Жителя подмосковного Лыткарина Сергея К. задержали за сексуальный контакт со своей внучатой племянницей* (ТД 284/11/1, 4) – дед + педофил (pedofil ‘mężczyzna odczuwający popęd płciowy do dzieci’).

ДЕТзаСАДа. [*За места в садах идет настоящая война*] ‘o ogromnej liczbie dzieci oczekujących w Rosji na miejsca w przedszkolach i metodach walki matek o te miejsca. O determinacji rodziców, dla których nie jest ważna jakość wychowania przedszkolnego, lecz umieszczenie dziecka w obojętne jakim przedszkolu’: *Обратите внимание – ни в одном регионе вообще не обсуждается качество самого дошкольного образования. Везде говорят только об одном – как бы малышей уплотнить, как бы куда-то поселить. Как будто ребёнок – это такая вещь, которую необходимо сдать в камеру хранения* (АиФ 11/12/51) – детсад (przedszkole) + засада (zasadzka) + детзасада (zasadzka dla dzieci). <Umieszczanie dzieci w byle jakiej placówce, w związku z brakiem miejsc w przedszkolach, jest dla nich zasadzką pociągającą za sobą różne przykre konsekwencje. Nagłówek jest apelem o zwrócenie uwagi na opisywany problem, zwłaszcza na stosunek dorosłych do dziecka, które wydaje się być dla nich przedmiotem, a nie żywą istotą>.

ДоСАДный [надзор]. [*Кто отвечает за жизнь и здоровье наших малышей?*] ‘o konieczności ciągłego nadzoru i kontroli w przedszkolach w związku z tragedią, do jakiej doszło w jednym z moskiewskich przedszkoli, gdzie na placu zabaw zginęła 3-letnia dziewczynka’: *Безопасность малышей должна*

быть краеугольным камнем работы любого детского учреждения. Нужно все – и наличие соответствующих законов, и проверки не для галочки, и внимание родителей к детсадовской жизни [...] (АиФ 9/12/25) – досадный (przykry) + сад (детсад – przedszkole). <Nadzór nad przedszkolami, zwłaszcza w obliczu jakiejkolwiek tragedii, jest przykrą koniecznością. Taki (dokładny) nadzór powinien mieć miejsce cały czas, nie tylko w przypadku nieszczęścia>.

Дюрреализм. [*Защитник столичного «Локомотива» стал трансферной целью красно-белых*] ‘obrońca moskiewskiej drużyny piłkarskiej „Lokomotyw” – Słowak Jan Djurica stał się celem transferowym „Spartaka”, „Spartak” jest gotów zapłacić za piłkarza ok. 5 mln euro. Możliwe, że kierownictwo „Lokomotywa” zgodzi się przyjąć tak kuszącą propozycję’ (ТД 249/11/15) – Дюрица + сюрреализм (surrealizm – tu: ‘absurd, niedorzeczność’). <Autor kontaminatu sugeruje, że cena za piłkarza jest ceną surrealistyczną, niedorzeczną>.

ЖИЛИЩНО-КОММУНАЛЬНЫЕ ХИТРОСТИ ‘o ciągłych podwyżkach opłat za mieszkania komunalne, wynikających z grabieżczej polityki lokalnych władz’: *С 1 июля нас ждет очередное повышение тарифов ЖКХ. Жилищно-коммунальное хозяйство у нас отдано на разграбление местной власти. [...] (МН 26/12/8) – ЖКХ (жилищно-коммунальное хозяйство – gospodarka mieszkaniowa i komunalna) + хитрости (хитрость – chytrość, spryt, podstęp). <Zarządzające gospodarką mieszkaniową spółki odznaczają się wyjątkową chytrością i sprytem w oszukiwaniu uczciwych obywateli>.*

ЗапроцеДУРИЛИ! ‘o nadmiarze procedur, które w znacznym stopniu utrudniają założenie i prowadzenie prywatnego biznesu w Rosji. Okazuje się, że łatwiej prowadzić swój biznes w Zambii i Papua-Nowej Gwinei’: *Всемирный банк опубликовал свежее исследование, в котором оценил, насколько удобно в разных странах мира заниматься предпринимательством. Российским бизнесменам не позавидуют даже их коллеги из Замбии и Папуа-Новой Гвинеи: в этих странах, судя по рейтингу, свой бизнес вести куда проще, чем у нас (АиФ 49/11/31) – запроцедурить (tu: ‘zbyttnio obwarować procedurami, zarzucić procedurami’) + дурить (wygłupiać się). <Nagłówek sugeruje, iż nadmiar procedur w Rosji jest sprawą niepoważną, głupotą>.*

заСАДа: [*Мальшья*] в **заСАДе?** [*28 тыс. детей не хватило в этом году мест в детских садах*] ‘o dramatycznej sytuacji w moskiewskich przedszkolach, w których brakuje miejsc dla 28 tys. dzieci. O sposobach radzenia sobie z tą sytuacją, czyli np. zakładaniu tzw. rodzinnych przedszkoli przez niepracujące

mamy, które w ten sposób zarabiają' (АиФ 37/09/17) – засада (zasadzka) + сад (детсад – przedszkole). <Brak miejsc w przedszkolach to zasadzka dla dzieci. Zasadzką jest również umieszczanie dzieci w rodzinnych przedszkolach prowadzonych przez mamy, które nie posiadają odpowiednich kwalifikacji do takiej pracy>.

ИГРАковая опухоль. [Казино и клубы готовы маскироваться под что угодно] 'o pladze gier hazardowych w Moskwie, z którymi nie można walczyć, gdyż podszywają się pod gry loteryjne': А люди – играют. По идее, столица может успокоиться – террор «одноруких бандитов» ушёл в прошлое. Но... количество жалоб москвичей на то, что многим дельцам запрет по барабану, почему-то не сокращается (АиФ 48/09/25) – игра + раковая опухоль (guz rakowy). <Gry hazardowe są jak rak, który rozprzestrzenia się w organizmie i nie można go zwalczyć>.

ИноСТРАННЫЕ ПОБЕДЫ. [Бразильцы, американцы и японка на защите России] 'o zwycięstwach odnoszonych przez zagranicznych sportowców na rzecz Rosji. Czy obcokrajowcy szkodzą Rosji, czy przynoszą pożytek?': «Иностранцев в команду привлекать – это непатриотично? – рассуждает президент „Динамо” Константин Ерёменко. – А проигрывать всё время – это патриотично? Моя позиция: я хочу, чтобы „Динамо” и сборная России выиграли все возможные титулы... (АиФ 5/09/44) – иностранные + странные, победы + беды. <Kontaminat daje do zrozumienia, iż zmartwienia dotyczące szkody czy pożytku z zatrudniania cudzoziemców w drużynach rosyjskich są dziwnymi (nieuzasadnionymi) zmartwieniami wobec tego, że sportowcy ci dodają splendoru Rosji, bo przecież pracują, wygrywają dla niej. Zagraniczni sportowcy przynoszą pożytek Rosji, jeśli drużyna dzięki nim wygrywa>.

Ирония судьи 'o ironii losu i sądu в sprawie mieszkanki Nowosybirsk. Kobieta po 6 latach dowiedziała się, że miała sprawę sądową. W żadnej sprawie jednak nie uczestniczyła. W 2003 roku, jako sprzedawczyni w prywatnym sklepie, została osądzona za sprzedaż przeterminowanego piwa. Wkrótce jednak okazało się, że sprawa została umorzona. O tym, że była sądzona, kobieta dowiedziała się przypadkiem, stając do konkursu na komornika (po ukończeniu prawa). Nie została przyjęta ze względu na ciężące na niej „piętno” odpowiedzialności karnej. Cały proces został sfingowany, gdyż kobieta nie brała w nim udziału' (www.rg.ru, 7.04.2010) – ирония судьбы (ironia losu 'nagły, niepomyślny obrót wypadków, które zapowiadały się korzystnie, szczęśliwie dla kogoś') + судьи (судья – sędzia).

Как кома в горле ‘o kulisach odejścia od władzy Hosniego Mubarak’a, bardzo chorego, będącego w śpiączce. Śpiączka dyktatora stoi kością w gardle lekarzy, którzy nie chcą go leczyć. Nie chcą go przyjąć do swoich klinik także inne państwa’: *По слухам, Хосни Мубарака готовы снова принять в Германии. Правда, некоторые клиники, в которых он мог бы обосноваться, эти данные уже опровергли, но, видимо, не все. Да и вообще его возможному приезду в Европе мало кто обрадуется* (www.rg.ru, 15.02.2011) – как кость в горле (coś stoi komuś kością, ością w gardle *pot., ekspres.* ‘ktoś lub coś przeszkadza, dokucza komuś’) + кома (śpiączka).

КАК «КОСТА» В ГОРЛЕ. [*Круизный лайнер застрял в пиратских широтах*] ‘o niepowodzeniach liniowców spółki Costa Cruises, które zaczęły się od tragedii liniowca Costa Concordia’: *Говорят, что в одну и ту же воронку подряд дважды не попадает. Для компании Costa Cruises эта мысль неверна: не успела позабыться трагедия «Конкордии» у итальянских берегов (поиски тел пропавших без вести у острова Джильо до сих пор не завершены), как новая напасть. На сей раз — с круизным судном Costa Allegra в Индийском океане (МК 44/12/3) — как кость в горле (coś stoi komuś kością, ością w gardle *pot., ekspres.* ‘ktoś lub coś przeszkadza, dokucza komuś’) + Коста (Круизес). <Niepowodzenia liniowców Costa Cruises stoją kością w gardle spółki>.*

КАЛЕКАРИ ‘o działalności domorosłych „psychologów” (pseudo-lekarzy), w wyniku której jedna z pacjentek – Niemka zapadła w śpiączkę’: *Супруги Бродецкие, практикующие в своем доме в подмосковной Кунавне, обещали 40-летней бизнесвумен Ангеле Мольх-Ляйневеве, что на тренинге «Второе рождение» она полностью избавится от всех комплексов, мешающих счастливо жить. Однако вместо чудесного исцеления женщина впадала в глубокую кому (ТД 271/11/4) — калека + лекари. <Sens kontaminatu: pseudolekarze szkodzą, zamiast pomagać, czyniąc z ludzi kaleki>.*

Канал преткновения. [*Какие последствия ожидают экономику России из-за ситуации в Северной Африке и на Ближнем Востоке*] ‘o nieuniknionym wzroście cen ropy naftowej wobec zakłóceń na trasie jej przepływu: Morze Czerwone–Kanał Sueski–Sumed, w wyniku przedłużającego się konfliktu w Afryce Północnej i na Bliskim Wschodzie oraz skutkach takiej sytuacji dla gospodarki Rosji’: *Кувейтское министерство нефтяной и газовой промышленности на днях спрогнозировало, что, если начнутся перебои на маршруте Красное море-Суэцкий канал-СУМЕД (в том числе из-за начавшегося „экспорта” египетских событий в Йемен), среднемировая цена нефти вскоре*

превысит \$110 за баррель (www.rg.ru, 15.02.2011) – Суэцкий Канал + камень преткновения (*książk., public.* ‘problem, zjawisko stanowiące wyzwanie, sprawdzian czyichś umiejętności, trudną do pokonania przeszkodę’, RPSSS, s. 238). <Kanał Sueski stał się przeszkodą w swobodnym transporcie ropy naftowej i, co za tym idzie, jedną z przyczyn wzrostu jej cen>.

капля в море [*родительских*] **слёз** ‘o ogromnej liczbie dzieci oczekujących na miejsca w przedszkolach w Rosji, czego nie zmienia fakt otwierania nowych przedszkoli, które tylko w niewielkim stopniu zaspokajają potrzeby rodziców’: *Но это капля в море родительских слёз* («ДЕТзаСАДа», АиФ 11/12/51) – капля в море (kropla w morzu ‘bardzo mało’) + (море) слёз (morze łez) (w danym przypadku występuje dodatkowe rozszerzenie: *родительских*).

КЛАССовое [*неравенство*] ‘o różnym poziomie edukacji szkolnej w moskiewskich szkołach, co prowadzi do podziałów klasowych wśród młodzieży. Chodzi o pozbawioną akredytacji szkołę nr 874 i najlepszą szkołę dla uzdolnionych dzieci „Интеллектуалиста”’: *В социальной сети «В контакте» ученики 874-й школы откровеннее. «По телевизору про нас бред показывают, унижают, – написала нам восьмиклассница Катя. – Мы не одна такая школа, которая провалила аккредитацию, есть и хуже, но из нас сделали козлов отпущения, на всю Москву разрезвонили, что мы придурки. [...] Школа для одарённых детей «Интеллектуал» на Славянском бульваре выглядит полной противоположностью 874-й [...]* (АиФ 7/11/24) – класс + классовый (klasowy, np. dotyczący podziału społeczeństwa – *классовое общество*).

Культ линчевости ‘o kulcie jednostki – pieszego – sprawcy większości wypadków drogowych, za które nie ponosi odpowiedzialności, ale może zlinczować kierowcę za przejechanie innego pieszego nieprzestrzegającego zasad ruchu drogowego. Takiego linczu cudem uniknęła kobieta za przejechanie dwóch mieszkańców Birulewa. O prawie lekceważonym przez pieszego’: *Но разве можно строить правовое государство, идя на поводу у толпы? Толпы, которая сама перебегает дороги где захочет, когда захочет и как захочет. То есть откровенно и регулярно плюет на законы. А чего ж на них не плевать? Если подобное нарушение грозит пешеходу мизерным штрафом, который к тому же крайне редко применяется* (МК 261/11/1, 8) – культ личности (kult jednostki) + линчевание (lincz).

Маньякоп ‘o zatrzymaniu w Moskwie pracownika MSW za napad seksualny’ (ТД 248/11/4) – маньяк + копуляция (kopulacja ‘stosunek płciowy’). <Na główek napiętnuje pracownika MSW jako maniaka seksualnego>.

Места злoключения ‘o tragicznych warunkach w rosyjskich więzieniach, w wyniku których ludzie umierają lub stają się inwalidami’ (Or 30/09/22) – места заключения (więzienia) + злoключения (злoключение ‘niepomysłny los, nieszczęście’).

МУЛЬТНОЕ [делo]. [*Что смотрят наши дети и почему у нас так и не появилось новых мультгероев?*] ‘o niejasnej, niezrozumiałej sytuacji animacji w Rosji, w której królują zalewające rynek tanie, stare, zagraniczne (przede wszystkim disneyowskie) kreskówki. Dlaczego zamieniły one rodzime, cudowne bajki dla dzieci? O niejasnej przyszłości rosyjskiej animacji’: *Дядя Фёдор и Кот Матроскин, Чебурашка и Крокодил Гена, Заяц и Волк, Львёнок и Черепаха, Винни Пух и все-все-все... Все они культовые «личности» советской анимации! Кто пришёл им на смену? Покемоны, трансформеры, «губки Бобы», Чип и Дейл. Из новых отечественных мультзвёзд можно назвать лишь Смешариков, Лунтика да Машу с Медведем. Так что же происходит с нашей анимацией сегодня, а главное – что её ждёт завтра?* (АиФ 48/11/64–65) – мутный (mętny, zamglony) + мультик (kreskówka).

Нанопыль в глаза ‘wystawa nanotechnologii w Moskwie to pozór. Odwiedził ją Dmitrij Miedwiediew, który stwierdził: [...] нано – наше всё. O rozczarowaniu wystawą, w której wszystko okazało się tylko witryną dla potrzeb reklamy’ (Собеседник 42/11/6) – нанотехнологии (nanotechnologie ‘techniki tworzenia struktur o małych rozmiarach’) + пускать пыль в глаза (sypać piaskiem w oczy ‘stwarzać fałszywe wyobrażenie, przedstawiać coś w lepszym świetle niż w rzeczywistości’).

Не верь азам своим ‘o bardzo niskim poziomie wykształcenia młodego pokolenia Rosjan, świetnie władającego tabletami i iPadami. O przewadze wiedzy praktycznej nad uniwersalną, encyklopedyczną (dającą podstawy wiedzy – азы) w obecnej, postsowieckiej rzeczywistości’: *Классическое энциклопедическое знание если и даёт преимущества, то в узком кругу. И руку на сердце: ежедневный кусок хлеба с маслом оно ещё обеспечивает, но икру уже нет [...]* (Or 15/12/38) – не верь глазам своим (не верить своим глазам – nie wierzyć swoim oczom ‘bardzo się dziwić, nie móc uwierzyć w to, co się widzi’) + азам (азы ‘elementarne wiadomości, podstawy czegoś’). <Sens nagłówka przekazuje gorzką prawdę: niewielkie znaczenie wiedzy encyklopedycznej, która w obecnej rzeczywistości nie liczy się, nie zapewnia prestiżu ani pieniędzy – podważa wiarę w nią, ale również wywołuje ogromne zdziwienie>.

не все золото, что Дисней ‘krytyka tanich, starych, zagranicznych (przede wszystkim disneyowskich) kreskówek. Wydając się atrakcyjne zewnętrznie, w rzeczywistości są bezwartościowe’: *Но надо понимать, что не всё «золото», что «Дисней»! Эта компания выпускает продукцию самого разного качества, и до наших экранов доходят либо самые дешёвые их сериалы, либо очень старые, уже много раз себя окупившие и потому опять-таки дешёвые [...] («Мультное дело», АиФ 48/11/64–65)* – не все золото, что блесит (nie wszystko złoto, co się świeci ‘to, co atrakcyjne zewnętrznie, może być w rzeczywistości bezwartościowe’) + Дисней.

Несухой закон. [*Как пить, чтоб здоровью не вредить*] ‘o problemie alkoholizmu w Rosji oraz o tym, jak ograniczyć spożycie alkoholu. Gazeta „Argumenty i Fakty” włączyła się do akcji «Национальное сбережение» po tym, jak początek 2011 roku zaczął się dla Rosji diagnozą „przedawkowanie alkoholu”: *У нас нет культуры потребления алкоголя. На Западе знают свою норму [...] (АиФ 1–2/11/35)* – несухой + сухой закон (‘zakaz spożywania napojów alkoholowych’). <Kontaminat jest antonimem frazeologizmu *сухой закон*, tak więc oznacza pozwolenie na spożywanie alkoholu w Rosji, które doprowadziło do alkoholizmu w tym kraju>.

Обретаемый остров ‘o wyspie Nowa Holandia (Новая Голландия) w Petersburgu, którą chce pozyskać dla siebie i przekształcić w dochodowe miejsce (być może w swoją rezydencję) miliarder Roman Abramowicz. Jest on już pięćdziesiątym inwestorem na wyspie. Działania poprzednich inwestorów przyniosły duże straty temu miejscu, dlatego z Abramowiczem petersburżanie wiążą pewne nadzieje co do wyspy’: *Градозащитники Петербурга ненавидят всех предыдущих инвесторов Новой Голландии. Потому что каждый из них только ломал и корежил уникальный памятник старины. Потери давно скрупулезно подсчитаны, полный список висит на сайте „Живого города”. [...] После всех предыдущих издевательств над Новой Голландией 50-го инвестора питерцы готовы встретить как „белого рыцаря”, но эта готовность сопряжена с тревогой (Ог 47/10/20–22)* – obretaty (odzyskiwać, zyskiwać) + обитаемый остров (zamieszkała wyspa). <Nagłówek oznacza ciągle „odzyskiwaną” przez miasto wyspę po pechowych inwestorach, którzy, dążąc do uczynienia zamieszkałą, szkodzą jej>.

[*Опять*] **обЪЕГЭрили** ‘o oszustwach dokonywanych podczas przyjęć na studia medyczne (rzecz dotyczy Uniwersytetu medycznego nr 2 w Moskwie). W bazie danych przyjętych na studia maturzystów figurowały tzw. martwe

duże z wysoką punktacją za egzamin maturalny. Robiono to po to, aby w czasie trzeciej, ostatniej już rekrutacji przyjąć realnych maturzystów z niższą punktacją. Przypuszcza się, że proceder ten nie był bezpłatny. Praktykę taką stosuje się tam nie po raz pierwszy: *Выпускников опять обЪЕГЭрили. В России по-прежнему сохранились абитуриенты-призраки и образование-чуцело* (АиФ 33/11/1, 10) – обЪегорить (*pot.* okpić, okłamać) + ЕГЭ (единый государственный экзамен ‘państwowy egzamin maturalny w Rosji będącym jednocześnie egzaminem wstępnym na studia’).

Палка о двух началах ‘o podpisaniu przez Rosję i USA w Pradze nowego dwustronnego porozumienia o redukcji strategicznych zbrojeń nuklearnych i możliwości wyjścia z porozumienia w przypadku jego naruszenia przez jedną ze stron’: *„Российская Федерация, в частности, будет иметь право выйти из договора, если количественное и качественное наращивание потенциала стратегической противоракетной обороны США начнет оказывать существенное влияние на эффективность российских стратегических ядерных сил”*, – сообщил Лавров. То же самое будет вправе сделать и Вашингтон (www.rg.ru, 7.04.2010) – палка o двух концах (kij ma dwa końce *posp., ekspres.* ‘coś może mieć zarówno dobre, jak i złe następstwa’) + началах. <Kontaminat oznacza, iż podpisanie dwustronnego porozumienia może być zarówno dobrym, jak i złym początkiem na drodze do redukcji strategicznych zbrojeń nuklearnych. Dobrym początkiem będzie przestrzeganie zasad porozumienia, złym zaś możliwość wyjścia z niego zarówno Rosji, jak i USA w przypadku naruszenia warunków umowy przez jedną ze stron. Okazjonalizm zyskał pejoratywne zabarwienie ze względu na dużą wartość porozumienia, które może zostać zerwane>.

[*Апокалипсис сегодня, или*] **ПиР во время чумы** ‘o kryzysie na Ukrainie i piarze kryzysu’: *Не нужно специальных исследований, чтобы констатировать: кризис стал темой №1 последних 2-х месяцев. На запрос «борьба с кризисом» в конце ноября Google – Украинские страницы предлагал 377 тыс. ссылок. Кризис активно пиарится не только с помощью медиа, но уже затронул сарафанное радио* (<http://blog.liga.net/user/vpasechnik/article/5957.aspx>, 15.02.2011) – PR (Public Relations ‘kształtowanie stosunków publicznie działającego podmiotu z jego otoczeniem’) + пир во время чумы (uczta w czasie dżumy *public., książk.* ‘wystawne życie, rozrywka, bez troskie zajęcia w okresie biedy, kryzysu, nieszczęścia; *gen.*: tytuł jednej z „małych tragedii” A. S. Puszkina, napisanej pod wpływem scen z poematu Johna Wilsona

„Zadżumione miasto”, RPSSS, s. 396). <Okazjonalizm wskazuje na kształtowanie „wizerunku” kryzysu na Ukrainie jako „rozrywki”, ciekawego tematu społecznego nr 1>.

ПРОрыв [или] ПРОфанация? ‘o sceptycyzmie Rosji wobec optymistycznych informacji dotyczących rezygnacji USA z obrony przeciwrakietowej w Europie. USA, wbrew krążącym opiniom, nie tylko nie zamierza zrezygnować z obrony przeciwrakietowej w Europie, lecz wręcz przeciwnie – planuje zwiększenie liczby przeciwraкет, co może być groźne dla Rosji i na co Rosja się nie zgadza’: *Вместе с первыми оптимистичными сообщениями об отказе США от развертывания 3-го позиционного района стратегической ПРО в Европе появились также и заявления скептиков, утверждающих, что предложения Обамы – это всего лишь хитрая уловка новой американской администрации* (МК 13/09/4) – ПРО (obrona przeciwraкетowa) + прорыв (przerwanie), ПРО + профанация (tu: ‘wypaczenie, strywializowanie czegoś prymitywnym, obrażającym wyrażeniem’, zob. Кузнецов 1998: 1035). <Autor nagłówka wyraża niepewność, czy chodzi faktycznie o rezygnację USA z obrony przeciwraкетowej (ПРО) w Europie czy to tylko profanacja obietnicy? Wydaje się, że Rosja nie wierzy w pokojowe zamiary USA>.

[СТАВИМ] **ПРОЧЕРК** ‘o braku porozumienia między Rosją i USA w sprawie bezpieczeństwa narodowego. Chodzi o obronę przeciwraкетową (ПРО). Rosja chce, aby jej elementy, rozmieszczane przez USA na terytorium krajów sąsiednich, nie zagrażały bezpieczeństwu państwa’: *Медведев и Обама пока не нашли общего языка по вопросу национальной безопасности* (ТД 258/11/2) – ПРО (obrona przeciwraкетowa) + прочерк (‘kreska’ <w niewypełnionej rubryce> w zn. ‘nie dotyczy’).

Разжигание национального Ройзмана ‘o filmie dokumentalnym na rosyjskim kanale NTV o Jewgienii Rojzmanie – deputowanym Dumy Państwowej. Film ten miał na celu skompromitowanie Rojzmana, przedstawienie nieprawdziwych informacji o nim – jako odwet za upadek partii Michaiła Prochorowa, do którego deputowany się przyczynił’: *В субботу на канале НТВ вышел документально-публицистический фильм о Евгении Ройзмানে. Вы же хотели его видеть – пожалуйста. Ведь именно из-за него рухнула в тартарары целая партия прекрасного миллиардера. Он, Прохоров, так хотел Ройзмана, да и Ройзман вроде был не против. Но, как оказалось, это взаимное влечение двух brutальных харизматических лидеров никак не вписывалось в сценарий Драматурга. И поэтому Ройзмана стали мочить.*

Старым дедовским способом – по телевизору (МК 211/11/1) – разжигание [меж]национальной розни ('działania skierowanie na powstanie wrogości na tle (między)narodowym lub rasowym') + Ройзмана (Ройзман). <Kontaminat oznacza działania (nieprawdziwy, kompromitujący film) skierowane na wywołanie wrogości wobec Jewgienija Rojzmana>.

РАЗРУШЕНИЕ. [*Националистические движения превратились в разрозненные группировки*] 'o kolejnym „Rosyjskim marszu” w wielkich miastach Rosji, którego uczestnicy walczą o prawa Rosjan. Tymczasem liczba uczestników akcji nacjonalistycznych spada, a ich liderzy obwiniają się wzajemnie o współpracę z tajnymi służbami': *В то же время численность участников непосредственно националистических акций резко снизилась, а их признанные лидеры яростно обвиняют друг друга в тайном сотрудничестве по спецслужбам* (НВ 44/12/9) – разрушение (zniszczenie, zburzenie) + русский. <„Rosyjskie marsze” ulegają stopniowej samozagładzie i wkrótce przestaną się odbywać>.

Риф преткновения. [*История «Титаника» повторилась через 100 лет?*] 'o tragedii włoskiego wycieczkowca „Costa Concordia”. Katastrofa statku porównywana jest do zagłady „Titanica”, który zatonął równo 100 lat temu. Padają pytania o winnych tragedii. Bezpośrednim „winowajcą” wydaje się rafa, z którą zderzył się statek, choć wymienia się także błąd załogi i panikę pasażerów' (АиФ 3/12/35) – риф (rafa) + камень преткновения (*książk., public.* 'problem, zjawisko stanowiące wyzwanie, sprawdzian czyichś umiejętności, trudną do pokonania przeszkodę', RPSSS, s. 238).

СЛОМАТОЛОГИЯ 'historia kobiety, u której protetyka zębów zakończyła się inwalidztwem I grupy. Historia ta zaczęła się w 2005, a skończyła w 2012 r.: *В начале истории Людмила Челышева работала, жила в прекрасной квартире, ела что хотела, весила 56 кг, на учете у психиатра не состояла и пришла в больницу, чтобы заменить зубные протезы. Конец истории: Челышева стала инвалидом I группы, весит 44 кг и может принимать только «жидкую пищу». Рот у нее открывается только на 0,5 см.* (МК 27/12/6) – стоматология + сломать (zepsuć).

Стражная [*авария*] 'komornik podejrzany o spowodowanie wypadku, w wyniku którego zginęła ośmioletnia dziewczynka. Мężczyzna jechał bez prawa jazdy i w stanie nietrzeźwym' (ТД 252/11/5) – страж (stróż porządku) + страшная. <Okazjonalizm podkreśla rozmiar tragedii spowodowanej przez nietrzeźwego stróża porządku, który powinien przestrzegać prawa>.

Страна дуриманов ‘o problemie narkomanii w Rosji’ (АиФ 7/11/16) – Страна Дураков (Kraina Matołków – tłum. J. Tuwim – ‘zaczarowana kraina z bajki Aleksego Tołstoja «Золотой ключик, или Приключения Буратино»⁴⁵) + дурить (wygłupiać się, robić głupstwa) + дурман (narkotyk, środek odurzający; otumanienie, odurzenie). <Nagłówek nazywa Rosję krajem narkotyków, które powodują nieprzewidywalne zachowania, a także krajem durniów przyzwalających na narkomanię>.

Судебное избивательство ‘o przewodzie sądowym dziennikarza Michaiła Bekietowa za oszczerstwo na mera miasta Chimki. Przewód ten zakończył się zasądzeniem grzywny, od której odstąpiono na skutek przedawnienia sprawy. O kolejnym dochodzeniu, tym razem w sprawie pobicia dziennikarza, co skutkowało inwalidztwem I grupy, a którego dokonano rok po rzuceniu na mera rzekomego oszczerstwa. Dochodzenie to umorzono, ze względu na brak możliwości przesłuchania pokrzywdzonego, choć przesłuchano w nim 80 świadków’: *Напомним, что расследование дела об избииении Бекетова приостановлено со ссылкой на отсутствие возможности допросить потерпевшего. По словам адвоката Сталины Гуреевой, за время следствия было допрошено около 80 свидетелей и проведено несколько экспертиз, а допрашивать потерпевшего следователи даже не пытались* (МК 249/10/3) – судебное разбирательство (przewód sądowy) + избивать (bić, tłuc) + издевательство (kpić, szyderstwo). <Przewód sądowy w sprawie ciężkiego pobicia dziennikarza, umorzony z nieprawdziwego powodu, jest kpiną>.

Судный день рождения [Михаила Козакова] ‘o urodzinach rosyjskiego aktora Michaiła Kozakowa, które przypadły w trudnym dla niego okresie rozwoju z przebywającą w Rosji żoną (on sam mieszka w Izraelu). Na mocy sporządzonego dokumentu małżonka otrzymała odstępne – 100 tys. dolarów’: *Сегодня у Михаила Козакова день рождения. Дата не круглая – 76, и встретит он ее в Израиле, куда уехал несколько месяцев назад. Насовсем, не насовсем – в данном случае неважно. Он есть и остается замечательным российским актером. Просто сейчас у него не самый лучший период в жизни* (МК 228/10/7) – судный день (sądny dzień przestarz. ‘dzień, w którym odbywały się

⁴⁵ Zob. *Энциклопедический словарь крылатых слов и выражений*, М.: «Локид-Пресс», Вадим Серов, 2003, http://dic.academic.ru/dic.nsf/dic_wingwords/2625/Страна, 20.09.2012. Tłumaczenie frazemu Страна дураков, zob. *Поле чудес [в стране дураков]*, RPSSS, s. 414.

суды'; *прзен.* 'wielkie zamieszanie, chaos, popłoch, rozgardiasz') + день рождения. <W kontaminacie ogrywany jest frazeologizm *судный день*, który może oznaczać zarówno okres sądu, czyli rozwodu aktora, jak i zamieszanie, chaos z powodu rozwodu, w czasie którego przypadły jego urodziny>.

[*Российское общество*] **судомазохистов** 'o procesie sądowym w sprawie zabójstwa dziennikarki Anny Politkowskiej, który zakończył się uniewinnieniem oskarżonych' (www.mk.ru, 20.02.2009) – суд + садомазохист (sado-masochista 'osoba, która zaspokaja się seksualnie poprzez stosowanie podczas zbliżenia sadyzmu i masochizmu'). <Kontaminat potępia sędziów, nazywając ich sadomasochistami, którzy czerpią przyjemność z zadawania cierpienia i upokarzania innych (rodziny ofiar) poprzez niesprawiedliwe wyroki>.

тандемократия 'dwuwładza; znana w Rosji rządzącej przez tandem Putin–Miedwiediew': **Тандемократия** [*в опасности*]. [*Имя президента-2012 станет известно летом. По крайней мере этого требуют элиты*] 'o możliwym zagrożeniu dla rządów tandemu Putin–Miedwiediew. O spekulacjach wokół przyszłego prezydenta Rosji – czy będzie to Putin czy Miedwiediew, jak potoczy się los tandemu, czy będzie to tandem prezydent–premier czy inny' (МК 61/11/1, 4) – tandem + демократия. <Nazwa *тандемократия*, w odniesieniu do tandemu Putin–Miedwiediew, posiada pejoratywne zabarwienie ze względu na jej cechy personalistycznego reżimu politycznego⁴⁶>.

ТАРИФметика. [*Откуда в квиточках «страшные» цифры?*] 'o rosnących w szybkim tempie podwyżkach czynszu w Rosji i przyczynach takich podwyżek': *Но дело в том, что экономически обосновать можно любую цифру (например, заменить существующие трубопроводы на новые из современных материалов). И похоже, на отдельных территориях это у нас каждый год и происходит* (АиФ 13/10/12) – тариф (taryfa) + арифметика.

[*Музыкальная*] **телевидимость** 'o tym, że propagandą młodzieżowej muzyki „pop” w telewizji zajmują się ludzie, których zainteresowania są dalekie od młodzieżowych; menedżerowie kanału i jego filii, a także partnerzy i reklamodawcy – to ludzie w średnim wieku' (Ог 28/09/42) – телевидение + видимость (pozór). <Sens kontaminatu: propagatorzy młodzieżowej muzyki „pop” w telewizji stwarzają pozory zainteresowania tą muzyką (ze względu na wiek), jest to tylko ich praca>.

⁴⁶ Zob. Андрей Рябов «Тандемократия», www.regional-science.ru/2009/03/16/ryabov-tandemokratia, 25.03.2011.

[Сколько еще] **туЖИТЬ** [в бараке] ‘o problemach mieszkaniowych Rosjan. Okazuje się, że mieszkania w Rosji są tylko dla bogatych’: *Чтобы россиянину со средним заработком накопить на покупку квартиры, нужно не менее 20 лет. [...] Бездомная страна. Почему жильё в России – только для богатых* (АиФ 13/12/12–13) – тужить (smucić się, frasować) + жить. <Okazjonalizm oznacza smutek Rosjan mieszkających w starych, prowizorycznych budynkach z powodu niemożności zakupu mieszkania>.

Хворь в законе ‘o oszustwach na światową skalę dokonywanych w USA przez ormiańsko-amerykański syndykat przestępczy. Członkowie syndykatu kradli dane osobowe lekarzy i pacjentów ubezpieczenia medycznego o nazwie „Medicer” (Медикэр). Dane te wykorzystano w 118 fikcyjnych klinikach w 25 stanach, aby państwo opłaciło rzekome usługi medyczne na sumę ponad 100 mln \$. W ten sposób syndykat zdołał ukraść 35 mln \$ w formie rekompensat, które zwykle wypłacane są emerytom i inwalidom. Członkowie grupy zostali aresztowani. Wśród nich był też tzw. «вор в законе»: *Помимо лидеров преступной группировки – 34-летнего Давида Мирзояна и 35-летнего Роберта Терджаяна – среди задержанных оказался вор в законе Армен Казарян, под протекцией и с помощью которого функционировал синдикат* (МК 229/10/3) – хворь (pot. choroba) + вор в законе (‘tytuł odnoszący się do członków elity świata przestępczego cieszącej się w nim autorytetem’⁴⁷). <Na główek, poprzez ogrywanie komponentu *хворь*, wskazuje na związek artykułu z medycyną oraz na to, że przestępstwa na tak dużą skalę świadczą o „patologii” (chorobie) prawa. Jest on też aluzją do frazemu *вор в законе*, z uwagi na udział i protekcję „elitarnego” złodzieja w opisywanych przestępstwach>.

ШОУФРЕНИЯ ‘choroba psychiczna wywołana związkiem z show-biznesem’: [ДИТЯ] **ШОУФРЕНИИ** ‘o córce popularnej piosenkarki Marii Rasputinej i jej producenta Władimira Jermakowa – Lidzie Jermakowej, która została wychowana z diagnozą – show biznes. Mieszka od roku w szpitalu psychiatrycznym, gdyż nie ma dokąd pójść. Jest psychicznie chora’ (МК 32/11/10) – шоу-бизнес + -френия (‘ostatni człon wyrazów złożonych wskazujący na ich związek z chorobą psychiczną, np. цикло**френия**, олиго**френия**, шизо**френия**’).

banKNOTY: [PROVIDENT i inne] **banKNOTY** ‘o szkodliwej działalności parabanku Provident, który naraża swoich klientów na olbrzymie straty’: *Урząd*

⁴⁷ Zob. <https://ru.wikipedia.org/wiki>, 1.02.2011.

Ochrony Konkurencji i Konsumenta ukarał firmę Provident (prawie 13 mln zł kary!) za wprowadzającą w błąd reklamę swoich kredytów oraz przemilczanie części ich kosztów. Oberwało się także innym parabankom. Nie dajmy się naciągać na „wyjątkowe” i „specjalne” oferty (FiM 2/14/1) – bank + knoty (knot ‘o czymś, co jest nieudane, źle zrobione, nieumiejętnie wyprodukowane’) + banknoty. <Kontaminat nazywa parabanki „knotami”, czyli nieudanymi, nieprawidłowo działającymi instytucjami>.

Bodyguard tyńfa wart ‘o ochraniających najważniejsze instytucje w Polsce firmach, które łamią prawo pracy, zaniżając swym pracownikom stawkę za osobogodzinę’: *Intuicyjnie musimy dostrzec, że agencje ochroniarskie kierujące się własnym interesem gdzieś szachrują. Jak łatwo się domyslić, wykorzystują swoich pracowników, płacąc im mniej, niż to się ustawowo należy* (NIE 8/11/8) – bodyguard (ang. członek ochrony osobistej, ochroniarz) + dobry żart tyńfa wart (‘o udanym żarcie, trafnym powiedzeniu, inteligentnym dowcipie’). <Okazjonalizm zmienił konotację w porównaniu z wyjściowym frazeologizmem *dobry żart tyńfa wart* – bodyguard, czyli ochroniarz jest bardzo mało wart (otrzymuje zaniżone wynagrodzenie) (konotacja negatywna). Znaczenie to podyktowane zostało sensem słowa *tyńf*, oznaczającego srebrną monetę o zaniżonej wartości (jej wartość nominalna wynosiła 30 groszy, natomiast wartość srebra w niej była równa 10–15 groszy). Komponent *dobry żart tyńfa wart*, w odróżnieniu od kontaminatu, posiada pozytywną konotację⁴⁸>.

CBAferzyści ‘o „ciemnych sprawkach” Centralnego Biura Antykorupcyjnego’: *Ujawniamy ciemne sprawy Centralnego Biura Antykorupcyjnego: agenta wyludzającego pieniądze od informatora, ordynarne komentarze wobec osób piastujących ważne stanowiska państwowe, wynoszenie na zewnątrz tajemnic śledztwa, uzależnienia polityczne... W zamęcie rozgrywek personalnych aferzyści nie zdążyli zniszczyć dowodów kompromitujących działań* (FiM 18/14/1) – CBA (Centralne Biuro Antykorupcyjne) + aferzyści.

Choroba szalonych łbów ‘o atakującej nas grypie i braku miejsc na oddziałach zakaźnych z powodu nieuzasadnionej likwidacji wielu z nich. O nonsensach likwidacji oddziałów zakaźnych na skutek ich rzekomej nierentowności powstałej w wyniku oczekiwań na ewentualne zatrucia zbiorowe’: *Główną przyczyną likwidacji*

⁴⁸ Możliwe, iż konotacja taka wynika z sensu frazeologizmu podyktowanego komponentem *dobry żart*, który wart jest jakichkolwiek pieniędzy, niezależnie od tego, jaką monetą jest tyńf.

oddziałów zakaźnych jest ich nierentowność, bowiem przez większość roku łóżka stoją puste, a personel medyczny czeka w gotowości, aż jakaś kolonia łaskawie zatruje się np. salmonellą. Tyle że na podobnej zasadzie tam, gdzie ostatnio nie było pożarów, należałoby likwidować straż pożarną (NIE 7/09/9) – choroba szalonych krów ('neurologiczna choroba bydła') + łbów. <Kontaminat sygnalizuje brak zdrowego rozsądku, wręcz szaleństwo, jakim jest likwidacja oddziałów zakaźnych>.

CIAstko z zakalcem 'o wznowieniu sprawy tajnych więzień CIA (Centralna Agencja Wywiadowcza) na terenie Polski': *Odżyła sprawa tajnego więzienia urządzanego w Polsce przez amerykańską Centralną Agencję Wywiadowczą oraz stosowanych tam tortur wobec jeńców* (<http://faktyimity.pl>, 6.02.2014) – CIA (Centralna Agencja Wywiadowcza) + ciastko z zakalcem ('nieudane, niewyrośnięte ciastko'). <Nagłówek niepocholebnie wyraża się o CIA jako o nieudanej, skalanej, zbrukanej agencji (*ciastko z zakalcem*, zob. pochodzenie słowa zakalec⁴⁹)>.

Daliśmy CIAła 'o kompromitacji Polski, jeśli potwierdzą się doniesienia o rzekomej łapówce od Amerykanów za zgodę na przetrzymywanie i torturowanie terrorystów powiązanych z Al-Kaidą w więzieniu CIA w miejscowości Stare Kiejkuty': *Otóż łapówka za tortury stawia pod znakiem zapytania naszą największą świętość. Ta świętość to demokratyczny charakter naszego państwa. Jeśli to prawda, że Amerykanie nam zapłacili pieniądze za łamanie praw człowieka, to ponieśliśmy ogromne straty jako kraj* (www.faktyimity.pl, 22.07.2014) – dać ciała (*rub. 'zrobić coś złe, niewłaściwie, skompromitować się'*, SPP, s. 197) + CIA (Centralna Agencja Wywiadowcza).

[Grecki] **drachmat** 'o dramacie Grecji stojącej na krawędzi bankructwa wobec wizji powrotu do drachmy': *Państwo greckie nie będzie w stanie zapłacić za import ropy, gazu, żywności i leków w drachmach. Powrót Grecji do drachmy przyniesie chaos, który szybko rozprzestrzeni się na euro strefę* (Wprost 21/12/68) – drachma + dramat.

Egzamin (nie)dojrzałości 'o bardzo słabych wynikach tegorocznych matur. Okazuje się, że przyczyną takiego stanu rzeczy jest nie tylko polski system edukacji, ale także demografia': *W 1995 roku nie wiedzieć czemu urodziło się znacznie mniej dzieci niż zazwyczaj, a szkoły średnie przyjmujące ten rocznik nie zmniejszyły liczby oferowanych miejsc. W efekcie do liceów dostali się także kandydaci słabi i najslabsi, którzy nie powinni tam trafić. Dlaczego? Obserwuję tu silną,*

⁴⁹ Od pol. kalać, praść. kalati – brudzić, zanieczyszczać błotem (<http://pl.wiktionary.org/wiki/zakalec>, 12.11.2014).

zwłaszcza w ostatnich latach, presję, że KAŻDY musi zdać maturę. KAŻDY musi iść na studia i je ukończyć. Otóż NIE KAŻDY!... (www.faktyimity.pl, 22.07.2014) – egzamin dojrzałości ('matura') + niedojrzałości.

'napis na rysunku do artykułu „List od emigranta” autorstwa europoła PiS (Prawo i Sprawiedliwość) Ryszarda Czarneckiego. Jest to, pełen goryczy, elektroniczny list do europoła Czarneckiego od wymyślnego przyjaciela – emigranta: *Namawiasz, przyjacielu, do powrotu. Piszesz, że ludzie pierwszej Solidarności, patrioci są dziś Polsce szczególnie potrzebni. Pewnie masz rację. Ale sam wiesz, że to nie takie proste. Pokazałem Twojego e-maila żonie. Bardzo się zdenerwowała. Ona Cię lubi, ale wracać nie chce. A wie, że jakoś tam liczę się z Twoim zdaniem. Ona i my w ogóle mamy tu święty spokój. Generalnie przecież zrobiliśmy swoje. Nie można być, na miły Bóg, wiecznym rewolucjonistą. Swoje żeśmy zrobili ćwierć wieku temu. Od tego czasu odwaga staniała, a rozum podrożał, jak pisał Ważyk na fali Odwilży 1956 roku (GP 33/12/35) – e ('elektroniczny') + EMIGRANT + <Wyraz emigrant został napisany z użyciem liter „solidarycy”, czyli czcionką podobną do kształtu logo NSZZ „Solidarność”, co wskazuje na przynależność emigranta do pierwszej „Solidarności” powstałej w roku 1980. Posiada on pejoratywną konotację ze względu na rozgoryczenie emigranta rzeczywistością III RP i niechęć powrotu do ojczyzny>.*

[*Gaz łupkowy to są jeszcze*] **gruszki na wierzbie**, [*to jest jeszcze*] **gołąb na dachu** – (wyp. ustna, FTVN, 6.09.2011) – gruszki na wierzbie ('o czymś korzystnym, ale niemożliwym do osiągnięcia') + lepszy wróbel w garści niż gołąb na dachu ('warto jest dysponować czymkolwiek, nawet jeśli nie zaspokaja to całkowicie naszych potrzeb')⁵⁰. <Kontaminacja oznacza nieosiągalność na chwilę obecną korzystnego dla Polski gazu łupkowego>.

kACTAstrofa 'tutyl widniejący na pierwszej stronie gazety „Fakty i Mity” (nr 4/2012) nad fotografią demonstracji przeciwników ustawy ACTA

⁵⁰ W danym przykładzie kontaminacja znaczeń obydwu frazeologizmów pokrywa się z kontaminacją ich struktur. Drugi frazeologizm „oddaje” część swojego znaczenia wraz z połączeniem *gołąb na dachu* 'coś, co zaspokajałoby nasze potrzeby, ale jest dla nas nieosiągalne'.

z transparentem „NIE DLA ACTA” (www.faktyimity.pl, 18.12.2012) – katastrofa + ACTA (‘umowa handlowa dotycząca zwalczania tzw. piractwa medialnego’). <Powyższy tytuł oznacza, iż podpisanie przez rząd umowy ACTA będzie katastrofą dla internautów, ale pewnie też dla rządu (stąd sprzeciw)>.

KATOLIBAN ‘o członkach i zwolennikach PiS (Prawo i Sprawiedliwość) jako skrajnie konserwatywnych katolikach z aluzją do Talibów – fanatycznych wyznawców islamu’: *PODAJCIE POMYSŁY, Z KIM KATOLIBAN PISLAWSKI MÓGŁBY STWORZYĆ KOALICJĘ* (opinia do art. „Z kim PiS miałby rządzić, kiedy dookoła zbrodniarze i wariaci”, <http://wiadomości.onet.pl>, 14.02.2011) – katolicki + Taliban (*pol.* talibski).

kibic(i)e ‘o burdach wszczynanych przez pseudokibiców, m.in. o zdemolowaniu autobusu wiozącego ich na mecz do Poznania’ (FTVN, 1.03.2011) – kibice + bicie.

Komputeroryści ‘o zacieklej walce specjalnych agencji z przestępczością narkotykową i piractwem komputerowym oraz absurdalnych karach za te przestępstwa’: *Tymczasem kary za przestępstwa narkotykowe i komputerowe stają się coraz bardziej absurdalne. Zobaczmy, do czego to prowadzi w USA. Osobie złapanej na spożyciu kokainy grozi surowszy wyrok niż gwałcicielowi. Złodziej płyty CD ze sklepu muzycznego w Kalifornii może zapłacić maksymalnie 1000 dolarów grzywny. Gdy skopiuje w domu jedną (!) płytę z sieci, może zabulić... 1,5 miliona kary* (FiM 5/12/13) – komputer + terroryści. <Autor kontaminatu potępia metody działania agencji walczących z przestępczością narkotykową i piractwem komputerowym, porównując je do terroryzmu, czyli zastraszania i grozy, o czym świadczą kary za wspomniane przestępstwa. Kary te, niewspółmierne do czynów (podobnie jak u terrorystów), mają za zadanie zastraszyć innych potencjalnych przestępców>.

KU KLUX KLER ‘o klerze w Polsce z aluzją do rasistowskiej organizacji powstałej w USA, która uważała się za stowarzyszenie chrześcijańskie’: *Dziękujemy Wam politycy za to, że za sprawą Waszej indolencji intelektualnej zafundowaliście Narodowi taki bajzel. Za to, że skłóciliście Polaków. Za to, że uchwalacie buble prawne i działania przeciwko obywatelom. Za to, że prowadzicie politykę na kolanach przed KU KLUX KLER-em. Za to, że marnotrawicie nasze podatki [...]* (opinia do art. „Aleksander Kwaśniewski: ten rząd jest po prostu słaby, ale nie ma alternatywy”, <http://wiadomości.onet.pl>, 5.03.2012) – Ku Klux Klan (‘amerykańska organizacja rasistowska’) + kler.

Kumokracja ‘o klientelizmie i korupcji, czyli o tzw. demokracji kumoterskiej w Grecji, która doprowadziła ten kraj do ruiny’: *Kto nie mieszkał i nie pracował*

w Grecji, nie jest w stanie wyobrazić sobie skali korupcji oraz skutków kumoterstwa i kleptokracji (Polityka 3/12/100–105) – kumoterski + demokracja.

Lady Blaga ‘o mistyfikacjach w muzyce pop, których dopuszcza się m.in. Lady Gaga’: *Paniczne tępienie podróbek w muzyce pop może być jednym z następstw sukcesu Adele, opartego na naturalności i talencie czysto muzycznym, wokalnym. Zarówno Lana Del Rey, jak i zmieniająca co chwila wizerunek Lady Gaga – też zaczynająca karierę w zupełnie innym stylu – są tak kontrastowo odmienne od utalentowanej Brytyjki, że wydają się dziś jeszcze bardziej sztuczne* (Polityka 9/12/72–74) – Lady Gaga + blaga (‘zmyślenia, kłamstwa, łgarstwa’).

Nabić w rachunek: [Salon] **nabił** [rodzinę] w [kolosalny] **rachunek** ‘o ogromnej sumie, jaką musieli zapłacić rodzice 11-latka za telefon komórkowy. Rachunek taki był konsekwencją gry ściągniętej przez chłopca z Internetu. Z reklamy prasowej wynikało, że gra jest darmowa, okazało się jednak, że podczas zabawy wysyła ona kosztowne wiadomości tekstowe’ (DŁ 35/10/8) – nabić w butelkę (‘oszukać’) + rachunek (w danej kontaminacji występuje dodatkowo rozszerzenie składu frazeologizmu).

Narodowy Fundusz Zdzierców ‘o nieuczciwości i korupcji w Narodowym Funduszu Zdrowia’: *NFZ zamiast dobrem pacjentów kieruje się własnym interesem. Jego działania nie są przejrzyste, co sprzyja korumpowaniu urzędników – twierdzi Najwyższa Izba Kontroli* (www.faktyimity.pl, 22.07.2014) – NFZ (Narodowy Fundusz Zdrowia) + zdzierców.

Narodowy feler zdrowia ‘NFZ zabronił wykonywania badań cytologicznych w cytomammobusie na Podkarpaciu. Cytologię można wykonać tylko w gabinecie ginekologicznym’ (FTVN, 9.12.2010) – NFZ (Narodowy Fundusz Zdrowia) + feler. <Okazjonalizm podkreśla absurd, jakiego dopuścił się NFZ w sprawie badań cytologicznych (w ten sposób NFZ ujawnił swój defekt)>.

Nie zawrócisz kijem sieci ‘o niskim wyroku szwedzkiego sądu dla właścicieli pirackiego serwisu The Pirate Bay i jego nieskuteczności. Uważa się, iż wyrok ten nie zatrzyma rozprzestrzeniania się piractwa internetowego. W miejsce Pirate Bay pojawią się kolejne serwisy’ (GW 91/09/2) – nie zawrócisz kijem Wisły (zawracanie kijem Wisły ‘o bezskutecznych wysiłkach’) + sieci.

Niepamięć absolutna ‘o tym, że kolej zapomniała o zarezerwowanych w październiku wagonach dla dzieci wyjeżdżających na ferie do Zakopanego’ (WTVP1, 12.02.2011) – niepamięć + pamięć absolutna (‘pamięć dotycząca każdego szczegółu z naszego życia’).

Niesiołowski ma ryja ‘o stopniowym przekształcaniu się Stefana Niesiołowskiego, członka partii ZCHN (Zjednoczenie Chrześcijańsko-Narodowe), gorącego zwolennika Radia Maryja, w liberała zaciekle walczącego z Radiem o. Rydzyka i wartościami, które sam wyznawał: [...] *jak to się stało, że Niesiołowski ze swymi poglądami, zamiast przystąpić do Rodziny Radia Maryja, znalazł się w partii Tuska, która była jego zdaniem wielką mistyfikacją i świecącym, acz pustym pudełkiem?* (NIE 18/09/5) – Niesiołowski + Radio Maryja (‘polska rozgłośnia radiowa o charakterze społeczno-katolickim’) + ma ryja. <Autor kontaminacji niepochlebnie wyraża się o Stefanie Niesiołowskim, który często zmienia poglądy od skrajnie prawicowych (ZCHN, Radio Maryja) do liberalnych (Platforma Obywatelska) – jest więc osobą niewiarygodną, draniem, szują, czyli świnią (na co wskazuje dekompozycja wyrazu Maryja – *ma ryja*)>.

[*To był*] **niezawisły błąd** ‘o decyzji niezawisłego sądu w Kościanie, który wypuścił na wolność gwałciciela. Po wyjściu z więzienia zamordował on 2 osoby’ (wyp. ustna, FTVN, 11.02.2009) – niezawisły sąd + błąd.

O jeden Palikot za daleko ‘o oskarżeniu przez Janusza Palikota posłanki PiS (Prawo i Sprawiedliwość) – Grażyny Gęsickiej o prostytutkę polityczną. Grażyna Gęsicka wcześniej doradzała PO (Platforma Obywatelska)’ (WTVP1, 12.01.2009) – „O jeden most za daleko” (‘tytuł znakomitego filmu amerykańskiego, który w swobodnej interpretacji, na podstawie treści obrazu, może oznaczać: niedostosowanie sił do zamiarów, zbytne zawierzenie wcześniejszym sukcesom zakończone klęską’) + Palikot + posunąć się za daleko (‘przekroczyć pewne normy obyczajowe’). <Okazjonalizm oznacza, że Janusz Palikot posunął się za daleko i poniósł porażkę, obrażając posłankę PiS>.

O jedno słowo za daleko ‘o konferencji prezydenta Łodzi Jerzego Kropiwnickiego po zebraniu przez SLD (Sojusz Lewicy Demokratycznej) odpowiedniej liczby głosów do przeprowadzenia referendum nad odwołaniem go z pełnionej funkcji. Kropiwnicki porównał się do Grzegorza Palki, który też był krytykowany za życia, a obecnie uważany jest za jednego z największych prezydentów miasta’ (EI 243/09/51) – o jedno słowo za dużo (‘powiedzieć coś niepotrzebnie’) + posunąć się za daleko (‘przekroczyć pewne normy obyczajowe’). <Nagłówek sugeruje, że Jerzy Kropiwnicki posunął się za daleko, przywołując postać zmarłego tragicznie Grzegorza Palki, a tym bardziej porównując się do niego>.

Pasy niebezpieczeństwa ‘o potrąceniu na pasach pieszego. Okazuje się, że pasy nie gwarantują bezpieczeństwa, a wręcz odwrotnie – jest to jedno z najniebezpieczniejszych miejsc na drodze’ (FTVN, 8.12.2011) – pasy bezpieczeństwa

(‘pasy montowane w samolocie lub samochodzie chroniące pasażera przed urazem w razie wypadku’) + pasy (*pot.* ‘odpowiednio oznakowane przejście dla pieszych’) + niebezpieczeństwa.

PicieISwawole ‘o zabawach posłów PiS na wyjazdowym posiedzeniu klubu na Podkarpaciu’: *Posłowie PiS na partyjnym wyjeździe na kilka godzin zdjęli maski nobliwych polityków, hołdujących konserwatywnym wartościom. W pijackiej dyskusji rzecznik PiS Adam Hofman chwalił się nawet pracownikom biura klubu PiS wielkością swojego penisa* (www.wprost.pl, 19.09.2013) – PIS (Prawo i Sprawiedliwość) + picie i swawole.

Piwne krowy ‘o polskich żubrach w kontekście różnego wykorzystania żubra jako zwierzęcia oraz nazwy „żubr” (alkohol, przedwojenny samolot, mięso), a także o olbrzymich pieniądzach, jakie (niesłusznie według autora artykułu) otrzymuje Instytut Biologii Ssaków w Białowieży na badania nad czystością rasową żubra’: *W styczniu tego roku światowe agencje informacyjne obiegrała wieść, że polscy naukowcy z IBS PAN w Białowieży dostali 250 tys. zł od Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego na badania dotyczące czystości rasowej żubra w Puszczy Białowieskiej. [...] Na szeroko zakrojony program „Kraina żubra – ochrona żubra w Puszczy Białowieskiej” UE przeznaczyła ponad 900 tys. euro. Przyznacie, że coś tu śmierdzi jak żubr. Po pierwsze: wynika z tego, że naukowcy każą sobie płacić dwa razy za to samo. Zainkasowali już 900 tys. euro, a teraz dostali kolejne 250 tys. zł. Po drugie: ostatnie dzikie żubry wymarły w Polsce w 1920 r. podczas działań wojennych. Wszystkie obecne polskie żubry to mutanty, kundle i popaprańce (NIE 8/11/11) – piwne + dojne krowy (dojna krowa ‘źródło dużego i stałego dochodu’). <Kontaminat oznacza, iż żubry są źródłem dużego dochodu: zarówno nazwa „żubr” jako marka alkoholu (piwo, wódka), a także zwierzę jako obiekt badań Instytutu Biologii Ssaków w Białowieży>.*

Podwójne dno trumny ‘o mrocznych tajemnicach Watykanu, m.in. podejrzeniach pochowania w trumnie włoskiego przestępcy Enrico De Pedis szczątków porwanej i zamordowanej w latach 80. córki wysokiego urzędnika watykańskiego – Emanuela Orlandi. Przestępca spoczywa w bazylice watykańskiej – miejscu pochówku męczenników, świętych i uczonych, co ma związek z powiązaniem Watykanu z praniem pieniędzy mafii, m.in. dla kierowanej przez gangstera Bandy z Magliany’: *Watykan się złamał – i dał zgodę. Do końca maja włoska policja otworzy trumnę, w której spoczywa rzymski mafioso, a być może również 15-letnia dziewczynka i kilka tajemnic, godnych raczej powieści sensacyjnej niż Stolicy Apostolskiej* (Wprost 19/12/70) – (coś ma) podwójne dno (‘coś ma

jeszcze inne znaczenie, ukryty sens') + (dno) trumny. <W nagłówku nakładają się dwa sensy: dosłowny – podwójne dno trumny, w której pochowano dwoje ludzi i frazeologiczny – powiązanie Watykanu z mafią>.

POlandia 'o Polsce rządzonej przez PO': *Zacznijmy od tego – w POlandii nie ma demokracji, to zwykła dyktatura kliki, przez Tuska, PEŁo i PSL przechodzi cała unijna kasa i tylko pełne koryto się liczy, obywatele to daleki plan bez znaczenia, honorowo i nawet w wyniku „wyborów” kolesie nigdy nie odejdą, można o tym zapomnieć, dlatego nie wypada nawet analizować bełkotu Rostowskiego czy Tuska, bo to nie ma najmniejszego sensu, chyba, że jest się bezgranicznie naiwnym* (opinia do art. „Rostowski: oto prawdziwy powód wystąpienia Donalda Tuska”, <http://wiadomości.onet.pl>, 12.10.2012) – PO (Platforma Obywatelska) + Poland (ang. Polska) + finalna część nazw państw typu Finlandia, Holandia.

PO-PULIZM I PO-DLIZYWANIE SIĘ 'o populistycznej polityce Donalda Tuska, która jest podlizywaniem się społeczeństwu. Wydzielenie części PO nawiązuje do partii „Platforma Obywatelska”, której liderem jest Donald Tusk': *Platforma Obywatelska zdobyła władzę, walcząc z populizmem PiS-u i jego lidera. W ramach profilaktyki i z chęci ustrzeżenia nas przed kolejną populistyczną fałg, PiS-owską albo jakąś inną, premier proponuje nam populizm własny. Fakt, bardziej uczesany i wygładzony, ale może tym bardziej niebezpieczny, bo gdy populizm serwują populiści, łatwo z tym walczyć, dużo trudniej, gdy adwokatami populizmu stają się jego przeciwnicy. Sprzedać firmy, oddać udziały, oczyścić się, ujawnić, co się ma, pokazać, co mają krewni, teraz, szybko, natychmiast, nawet bez ustawy – to mówi politykom premier* (GW 72/09/19) – PO + populizm ('lansowanie idei, głównie politycznych i ekonomicznych, zgodnych z oczekiwaniami większości społeczeństwa w celu uzyskania jego poparcia'), PO + podlizywanie się.

POPWSTANIE '44 (tytuł na okładce) 'o Powstaniu Warszawskim jako wydarzeniu, które przechodzi do sfery popkultury, czyli kultury popularnej, przeznaczonej dla masowego odbiorcy': *Powstanie Warszawskie przechodzi ze sfery dokumentacji, wywiadów i oddawania czci do sfery popkultury. W ten sposób zyskujemy bohaterów, ale tracimy wymiar tragedii. Krew, pot i łzy stają się odrealnione, na pierwszy plan wychodzą młodość i miłość. Powstańcy zaczynają wyzierać zza każdego węgła, czają się w komiksie i w kinie, patrzą z koszulek. Już nie proszą o uznanie, lecz go wymagają. Już nie straceńcy, ale superbohaterowie* („Fabryka przegranych”, www.wprost.pl, 19.09.2013) – pop ('kultura masowa') + powstanie.

PO-STKOMUNISTYCZNY ‘wydzielona częśćka PO w wyrazie postkomunistyczny nawiązuje do partii „Platforma Obywatelska”’: *TVN i GAZETA WYBORCZA TO DWIE PO-STKOMUNISTYCZNE PROPAGANDÓWKI RZĄDU PO* (opinia do art. „Nie było kłótni między gen. Błasikiem a kapitanem TU-154?”, <http://wiadomości.onet.pl>, 28.02.2011) – PO (Platforma Obywatelska) + postkomunistyczny (‘o komunistycznym rodowodzie’). <Autor kontaminatu uważa Platformę Obywatelską za partię postkomunistyczną (złożoną z postkomunistów) oraz odpowiednie media za realizujące jej cele propagandowe>.

przePOczwarzyć się ‘przeobrazić się – o Platformie Obywatelskiej’: *Co teraz? Platforma tonie!!! Buł, buł, buł. To bardzo dobrze. W co teraz przePOczwarzy się PO?* (opinia do art. „Przed wyborami wylecą Schetyna i Gowin? Kanibalizacja PO”, <http://wiadomości.onet.pl>, 4.02.2011) – przepoczwarzyć się (‘zmienić swój charakter, stać się kimś innym; przeobrazić się’) + PO (Platforma Obywatelska).

(re)prezentacja ‘o chuligańskich wybrykach polskich pseudokibiców podczas meczu Polski z Litwą w Kownie’ (FTVN, 26.03.2011) – prezentacja + reprezentacja. <Pseudokibice jako reprezentacja polskich fanów futbolu zaprezentowała się bardzo niekorzystnie na Litwie>.

ry(d)zykowna [*gra*] ‘Watykan nie zajmie stanowiska w sprawie wypowiedzi o. Rydzyka o totalitaryzmie w Polsce⁵¹. Rząd domaga się reakcji papieża’ (FTVN, 26.06.2011) – ryzykowna + Rydzyk (Tadeusz Rydzyk ‘polski duchowny, redemptorysta, założyciel i dyrektor rozgłośni radiowej Radio Maryja’). <Kontaminat oznacza, że papież podejmuje ryzykowną grę, nie reagując na wypowiedź o. Rydzyka>.

Seks nocy letniej ‘krytycznie o sztuce W. Szekspira „Sen nocy letniej” wystawionej w Teatrze Ateneum w Warszawie w reżyserii Bożeny Suchockiej. Główne zarzuty wobec sztuki to nagość aktorek i erotyka’: *Bożena Suchocka wybrała przepis na sukces. Postawiła na nagość aktorek (grająca Hermię Anna Gorajska biega po scenie z niemal gołym biustem), przasną erotykę, z Pukiem (Mariusz Drężek) jako jej wyznacznikiem – opalonym, podstarzałym hipisem, obmacującym elfy* (Polityka 6/12/73) – seks + „Sen nocy letniej”.

[*Ksiądz po*] **seksach** [*w USA... ewangelizuje w Małopolsce!*] ‘o aferach seksualnych z udziałem księdza Władysława G. w USA, które nie zaszkodziły jego

⁵¹ Dotyczy to wypowiedzi o. Rydzyka na konferencji w Parlamencie Europejskim, że „w Polsce jest totalitaryzm, a jej tragedią jest to, że od 1939 r. nie rządzą nią Polacy” (<http://wyborcza.pl>, 26.06.2011).

wizerunkowi w kraju': *Ksiądz Władysław G. kilkakrotnie próbował zgwałcić amerykańskie parafianki podczas swego duszpasterzowania w USA. Tylko jedno odszkodowanie kosztowało tamtejszy kościół 2,4 mln dolarów! Nasz „nowy eksportowy” wrócił już do macierzy i cieszy się wielkim szacunkiem w pewnej eksponowanej parafii (FiM 19/14/1) – saksy (pot. ‘okresowa praca zarobkowa za granicą’) + seks.*

Silvio jest nagi ‘o skandalach z udziałem premiera Włoch Silvio Berlusconi, które nie są tajemnicą, jednakże społeczeństwo udaje, że ich nie ma': *Za granicą, jak zwykle, najostrzejszy atak przypuszcza brytyjski „The Economist”, twierdząc ponownie, że Berlusconi powinien ustąpić. Jednak mechanizm, który w innych krajach doprowadziłby do odejścia skompromitowanego polityka, we Włoszech nie obowiązuje. Podobnego zdania jest „The New York Times”, który pisze o surrealistycznej i bardzo włoskiej tragikomedii, która rozmywa podział między stanem faktycznym a fikcją, rzeczywistością realną a telewizyjną, w kraju, gdzie granica między pozorami a rzeczywistością od dawna jest mglista (www.wprost.pl, 19.09.2013) – Silvio + król jest nagi (‘stwierdzenie oczywistości, której inni nie chcą lub boją się zauważyć, kiedy wygodniej jest im udawać, że wszystko jest w porządku’; gen.: baśń „Nowe szaty króla” J. Ch. Andersena⁵²).*

Słota polska jesień ‘o projekcie rządu dotyczącym wydłużenia wieku emerytalnego do 67 lat, co zapowiada smutną (słotną), a nie pogodną jesień życia': *Rząd chce, abyśmy pracowali aż do 67 roku życia. Bez tego ponoć nie będzie pieniędzy na wypłatę emerytur i system się zawali. Tyle że to nieprawda. Specjaliści pierwsze ostrzeżenia o możliwych kłopotach systemu emerytalnego sformułowali już w I połowie lat 90. XX wieku (www.faktyimity.pl, 31.01.2013) – słota (‘niepogoda, długotrwały deszcz; szaruga, plucha’) + złota polska jesień (‘ciepła, słoneczna pora w czasie jesieni, gdy liście już żółkną’).*

sPiSkowcy ‘o posłach PiS, być może z aluzją do ich teorii spiskowej na temat katastrofy smoleńskiej': *Czyli krytyka politycznych osób jest dopuszczalna? To po co sPiSkowcy robią zespół do cenzurowania netu? (opinia do art. „Tryumf Maciarewicza, nie musi przepraszać”, <http://wiadomości.onet.pl>, 21.02.2011) – spi-skowcy (‘uczestnicy spisku, konspiratorzy’) + PiS (Prawo i Sprawiedliwość).*

⁵² Zob. http://pl.wiktionary.org/wiki/król_jest_nagi, 19.09.2013. Interpretacja tego frazeologizmu znajduje się w wielu leksykonach, zob. np. *король – то голый* (RPSSS, s. 250), *голый король* (ФСПЯ, s. 257; Кузнецов 1998: 217). Przedstawione wyżej wyjaśnienie znaczenia frazeologizmu, zaczerpnięte z Internetu, wydaje się najbardziej adekwatnym do treści artykułu, dlatego skorzystano z tej interpretacji.

Stawka większa niż psie życie ‘o dużych pieniądzach dla schronisk dla bezdomnych psów, które wywołują niezdrową konkurencję w branży. Właściciele schronisk są zdolni do wszystkiego, aby pogrążyć konkurencję, nawet do zabijania psów’: *Nie od dziś wiadomo, że tam, gdzie gra idzie o duże pieniądze, nie liczą się sentymenty. Do tej pory zdarzały się porachunki z konkurencją w branży pogrzebowej, budowlanej czy samochodowej, ale wśród miłośników zwierząt panowała względna zgoda. To się zmieniło 29 kwietnia około południa, gdy pod murem zgierskiego schroniska fundacji Medor wykopano szczątki kilkudziesięciu psów. [...] Psy odkopał szef konkurencyjnego schroniska Longin Siemiński (EI 110/11/41) – stawka większa niż życie* (‘o wysokim ryzyku podejmowanych działań’, gen.: tytuł polskiego serialu telewizyjnego, którego bohater – Polak jako kapitan Abwehry Hans Kloss prowadzi wśród Niemców działania wywiadowcze, zob. Ставка больше, чем жизнь, RPSSS, s. 537) + *psie życie* (‘nędzne życie, marny los’). <Wyliminowanie konkurencji, a tym samym wzbogacenie się właścicieli schronisk, nawet za cenę nieetycznych, wielce ryzykownych działań, jest więcej warte niż nędzne życie bezdomnych psów>.

[*To jest*] **taniec z gwiazdami na kruchym lodzie** ‘wypowiedź posła Pawła Kowala z PJN (Polska Jest Najważniejsza) o politykach, którzy przeszli do PO (Platforma Obywatelska) z innych partii’ (FTVN, 11.06.2011) – „Taniec z gwiazdami” (‘program rozrywkowy nadawany w Polsce przez TVN, w którym znane postaci – aktorzy, dziennikarze, sportowcy, muzycy tańczą w parach z profesjonalnymi tancerzami’) + „Gwiazdy tańczą na lodzie” (‘program rozrywkowy nadawany przez TVP2, w którym znane postaci – aktorzy, dziennikarze, sportowcy, muzycy wykonują układy taneczne na lodzie razem z profesjonalnymi łyżwiarzami figurowymi’) + stąpać po kruchym lodzie (‘narażać się, ryzykować, kusić los’). <Wypowiedź posła sugeruje, iż bratanie się z PO (w której jest wiele „gwiazd”) jest ryzykowne>.

(Teo)racja stanu ‘krytyka wrogiej polityki Polski wobec Rosji, której ton nadaje PiS (Prawo i Sprawiedliwość), a także premier i prezydent. Wrogi stosunek do Rosji i popieranie Ukrainy wynika, według autora tekstu, z koalicji III RP z USA i Watykanem, który ma swój interes w tym, aby napiętnować Rosję i pomagać Ukrainie’: *Jeden powód jest pewny – koalicja III RP z USA i Watykanem. Stolica papieżstwa uważa Rosję za trwale utraconą dla katolickiej ideologii. Co innego wielka, niepodzielna Ukraina – ta stanowi od lat 90. ziemię obiecaną dla katolickich misjonarzy, którzy – przy obraniu przez Ukrainę opcji zachodniej, tj. europejskiej – niechybnie wygraliby rywalizację ze swoimi prawosławnymi*

konkurentami (www.faktyimity.pl, 22.07.2014) – racja stanu (*polit.* ‘zasada kierowania się interesem państwa, nadrzędna wobec wszystkich innych zasad i celów’) + teokracja (‘forma rządów, w której najwyższą władzę państwową sprawują kapłani’). <Okazjonalizm oznacza, że interes państwa w stosunkach Polski z Rosją i Ukrainą dzięki działaniom PiS oraz rządu został podporządkowany Watykanowi>.

Tuskania ‘państwo Tuska (o Polsce); tu – rodzina Tusków, a także rządy Tuska’: [Huzia na] **Tuskanie!** ‘rozmowa Piotra Najsztuba z Aleksandrem Kwaśniewskim na temat zmęczenia Polaków rządami Tuska oraz towarzyszącymi im aferami’: P. Najsztub: *Panie prezydencie, huzia na Tusków?* A. Kwaśniewski: *No tak. – Bo? – Bo to czas pechowy i dla rządu, i premiera, i jego syna. Ponadto nadszedł czas narastającego zmęczenia PO. Łatwo było przewidzieć, że po pięciu latach rządzenia to nastąpi. – Ale to nie z powodu zmęczenia „Tuskania” jest afera Amber Gold, taśmy PSL* (Wprost 35/12/14) – Tusk + -ania (formant oznaczający nazwę państwa, np. Hiszpania, Tanzania) + Tuskania (wym. Tuskania ‘miejsco-wość we Włoszech’).

Tuskbekistan ‘o Polsce rządzonej przez Donalda Tuska z aluzją do nazwy Ubekistan oznaczającej po 2006 r. III RP jako państwo służb specjalnych’: *Koniec Tuskbekistanu bliski!!! Uwielbiam pana premiera dra Jarosława Kaczyńskiego!!!* (opinia do art. „Odwołać tego wyjątkowego wręcz nieudacznika”, <http://wiadomości.wp.pl>, 17.08.2011) – Tusk + Ubekistan.

UPAdek [*myślenia*] ‘o rządzących Ukrainą nacjonalistach (stąd wydzielenie części UPA) po rewolucji na Majdanie i obaleniu Wiktora Janukowycza’: *Skrajni nacjonaliści i antysemici nawołujący do oczyszczenia kraju z obcokrajowców, czciciele Bandery i nazistów – tacy politycy rządzą dziś Ukrainą* (www.faktyimity.pl, 22.07.2014) – UPA (Ukraińska Powstańcza Armia ‘formacja zbrojna stworzona przez frakcję banderowską Organizacji Ukraińskich Nacjonalistów pod koniec 1942 roku i współodpowiedzialna wraz z Organizacją Ukraińskich Nacjonalistów za ludobójstwo polskiej ludności cywilnej na Wołyniu i w Małopolsce Wschodniej’⁵³) + upadek.

VATaha ‘o organach ściągających podatki’: [*Zapasy z*] **VATaha** ‘o sposobach wyszukiwania luk w systemie podatkowym, którymi zajmują się doradcy podatkowi, czyli o sposobach walki z organami administracyjnymi odpowiadającymi za ściąganie podatków’: *Kiedy odebrano nam samochody z kratką, wynaleźli*

⁵³ Zob. http://pl.wikipedia.org/wiki/Ukraińska_Powstańcza_Armia, 22.07.2014.

bankowozy. Fiskus zlikwidował antybelkowe lokaty? I na to znajdzie się sposób. [...] Kim są ludzie, którzy żyją z prowadzenia wojny z fiskusem? (Wprost 11/12/72) – VAT ('podatek od wartości dodanej') + wataha ('duża grupa ludzi, zwykle niebezpieczna lub uciążliwa dla otoczenia; banda, zgraja').

Wiara czyni **czuba...** [...*ale wynaleziono szczepionkę*] 'o działalności Klubu Sceptyków Polskich (KSP) zrzeszających naukowców walczących z magią, wiarą i kadzidłem na rzecz nauki polskiej': *KSP krzewi i sieje „rzetelną empiryczną wiedzę naukową”. Oświeca obywatela. Po to, by nie kołowali go bioenergoterapeuci, wróżki i psychoterapeuci-cudotwórcy oraz producenci talizmanów na raka lub środków homeopatycznych. Według KSP efekty działalności ich wszystkich dla konsumenta są takie same: żadne lub złe (NIE 7/12/11) – wiara czyni cuda ('ten, kto mocno wierzy jest w stanie dokonać rzeczy dla innych niemożliwych') + czuba (czub *pot.*, *posp.* 'chory psychicznie'). <Kontaminat oznacza, iż wiara we wróżki, cudotwórców, bioenergoterapeutów, uzdrowicieli itp. ogłupia, otumania człowieka>.*

„Wprostweek” 'nierozróżnialne tygodniki „Wprost” i „Newsweek”': [*Wojujący bezbożnicy z*] **„Wprostweeka”** 'o redaktorach największych, nierozróżnialnych już tygodników „Newsweek” i „Wprost”, którzy walczą z dziennikarzami-katolikami': „Newsweek” i „Wprost” – już w zasadzie nierozróżnialne – ruszyły na wojnę z Kościołem i wiarą, uznając, że katolicy nie są im już potrzebni. Odejdźcie Szymona Hołowni z tygodnika „Newsweek” to tylko zwieńczenie procesu wypychania wszystkich, a nie tylko tych „konserwatywnych”, „fundamentalistycznych”, „zamkniętych” katolików z mediów głównego nurtu w Polsce (www.gazetapolska.pl, 29.08.2012) – „Wprost” + „Newsweek”.

Wszyscy ludzie łapówkarza 'o szykanowaniu białostockiego lekarza Wojciecha S., który odważył się ujawnić fakt korupcji w szpitalu. Lekarz, który przyjął łapówkę (niejaki H.), nie został nawet zawieszony w obowiązkach. Prokuratura krakowska, dziennikarze TVN i inni lekarze szpitala w Białymstoku są przekonani o jego niewinności, pomimo ciężącego na nim wyroku sądu. Napiętnowany jest natomiast lekarz, który ujawnił korupcję oraz policjanci, którzy przeprowadzili prowokację': *W obronie jednego człowieka, który ewidentnie „wziął w łapę”, staje kierownictwo białostockiej AM i Okręgowej Izby Lekarskiej. Niszczy się też ludzi – lekarzy i średni personel, bo kilka osób, które opowiedziały się za dr. S., straciło pracę. Superwizjer TVN nagrywa dwa reportaże, w których broni łapówkarza, a krytykuje „Dyzmę z Białegostoku”, jak nazywa walczącego z korupcją lekarza (http://wiadomosci.onet.pl, 5.01.2009) – „Wszyscy ludzie*

prezydenta” (‘oparty na faktach amerykański dramat przedstawiający okoliczności ujawnienia afery Watergate’) + łapówkarza. <Kontaminat nawiązuje do filmu „Wszyscy ludzie prezydenta”, w którym dwaj dziennikarze ujawniają aferę Watergate, co doprowadziło do dymisji prezydenta USA Richarda Nixona. Fakt ujawnienia korupcji w szpitalu nie zaszkodził „łapówkarzowi” otoczonemu dużą grupą zwolenników, dotknął natomiast jego demaskatora (co jest rzeczą niezrozumiałą i kuriozalną)>.

WY-CENA [ŚMIERCI] (tytuł na okładce) ‘o propozycji odszkodowania dla bliskich ofiar katastrofy smoleńskiej w wysokości 250 tysięcy złotych i gorzkiej refleksji na temat ceny cierpienia rodzin, które straciły bliskich na posterunku pracy, w innych katastrofach czy zdarzeniach. Czy ich cierpienie jest mniejsze?': *250 tysięcy złotych – tyle według państwa warte jest cierpienie bliskich ofiar katastrofy smoleńskiej. Propozycja skarbu państwa wywołała burzę. Bo czy żony pilotów z katastrofy CAS-y albo kobiety, które straciły mężów w Afganistanie, cierpią mniej? I czy wdowie po zamordowanym policjancie nie należy się taka suma?* („Cena życia”, www.wprost.pl, 19.09.2013) – wycena + cena. <Kontaminat oznacza wycenę, a zarazem cenę śmierci. Okazuje się, że nie dla wszystkich jest ona jednakowa, chociaż cierpienie jest takie samo>.

Wymiar niesprawiedliwości ‘o niesprawiedliwości w polskich sądach, której przykładem może być zakończenie sprawy pobicia przez pracodawcę pracownika dopominającego się oddania włożonych w pracodawcę pieniędzy’: *Sprawę o pobicie Stanisława udokumentowane obdukcją lekarską pracodawca przegrał. Dostał wyrok trzech miesięcy w zawieszeniu na 2 lata i do zapłacenia 500 zł tytułem zadośćuczynienia. Nie zapłacił. Od zniszczenia mienia swojego pracownika został uniewinniony. Ani policja, ani prokuratura nie zainteresowały się zapisem z monitoringu* (FiM 19/14/12) – wymiar sprawiedliwości + niesprawiedliwości.

Wyszło sztydło z Wełny ‘o wieloletniej walce prokuratora Marka Wełny z nieistniejącą mafią paliwową, co zostało w końcu ujawnione’: *Setki zniszczonych karier, doprowadzone do upadłości firmy, tysiące tomów akt zawierających bezwartościowe dowody rzekomych przestępstw – oto sukcesy prokuratora, który jak najszybciej powinien wylecieć z roboty* (NIE 44/13/1) – wyszło sztydło z worka (‘okazało się, zostało ujawnione coś, co było ukrywane, niewiadome’) + Wełny (Marek Wełna).

z (nie)mocy [prawa] ‘o klęsce polskiego wymiaru sprawiedliwości w sprawie dotyczącej seryjnego zabójcy, pedofila i gwałciciela Mariusza Trynkiewicza,

który za dwa lata wychodzi na wolność. Kara śmierci, na którą przed laty go skazano, już nie obowiązuje, a dziś nie ma przepisu, aby zamienić ją na dożywocie' (FTVN, 3.04.2012) – z mocy czegoś ('na podstawie czegoś') + niemocy. <Prawo okazało się niemoc, jeśli chodzi o wymierzenie sprawiedliwości pedofilowi i zabójcy, gdyż to właśnie na mocy prawa zniesiono karę śmierci i nie uchwalono przepisu zamieniającego ją na dożywocie>.

2.3.2.15. Kontaminacje obraźliwe (pogardliwe)

ГастарБУХАЙтеры. [*Нетрезвые мигранты стали нападать на прохожих*] 'o zagrażających moskwanom grupach nietrzeźwych imigrantów zarobkowych, głównie Azjatów' (АиФ 23/12/36) – гастарбайтеры (gastarbajterzy 'emigranci zarobkowi') + бухай (бухать *pot.* pić alkohol).

даунецкие 'tak mówią niezadowoleni z rządów prezydenta Ukrainy Wiktora Janukowycza o jego zwolennikach': Я – тот самый «оранжойд», которого так не любят «даунецкие», тот самый русский, который голосует за мову и дистанцирование от современной роSSи, я сочувствую ветеранам ВОВ и прекрасно понимаю молитвы бойцов дивизии СС «галиччина» (Блог Лошок Иванов «Бандитам тюрьмы?», <http://blogs.korrespondent.net/users/blog>, 28.10.2011) – даун (*ang.* down – poniżej, na dół) + донецкие.

Путлер 'o Władimirze Putinie porównywanym z Adolfem Hitlerem': – Во всем виноваты русские оккупанты. – Во всем виноваты русские оккупанты под руководством вашего джугашвили. Виноват тот, кто отдает приказы. – Потому что новый гитлер пойдет на восток! – Путлер? Дальше сортира не дойдет, какашки не пустят... (opinia do art. «Установлена личность мужчины, стрелявшего в здании Минобороны», <http://news.mail.ru>, 11.08.2011) – Путин + Гитлер. <Porównywanie Putina z Hitlerem konotuje go jako zbrodniarza. Podobne konotacje przywołuje nazwanie Putina Джугашвили (prawdziwe nazwisko Stalina)>.

poSSия 'o współczesnej Rosji jako państwie faszystowskim': Я – тот самый «оранжойд», которого так не любят «даунецкие», тот самый русский, который голосует за мову и дистанцирование от современной роSSи, я сочувствую ветеранам ВОВ и прекрасно понимаю молитвы бойцов дивизии СС «галиччина» (Блог Лошок Иванов «Бандитам тюрьмы?», <http://blogs.korrespondent.net/users/blog/soncegivan/a31522>, 28.10.2011) – Россия + SS (skr. niem. S(*chutz*)s(*taffen*), *hist.* 'zbrojna organizacja NSDAP

– Narodowosocjalistycznej Niemieckiej Partii Robotników – partii faszystowskiej, sformowana w 1923 r., istniejąca do 1945 r.’).

СШАкалы ‘o USA jako państwie chciwym i drapieżnym’: *Такое ощущение, что учителем сегодняшних америкосов-нефтянщиков был наш Иосиф Виссарионович. Он тоже всем помогал. И всегда по просьбе трудящихся. Правда, он при этом не был таким деньгохлебом, как сегодняшние СШАкалы* («Война за нефть как верх политкорректности, или почему я понимаю европарламентских геев», МК 63/11/3) – США (USA) + шакалы (шакал *rogard*. ‘o chciwym, drapieżnym człowieku’).

Bredziński ‘o pośle PiS (Prawo i Sprawiedliwość) Joachimie Brudzińskim w odniesieniu do jego słów na temat tej partii’: *I znów Bredziński bredzi... PiS „powstało w oparciu o autorytet Lecha Kaczyńskiego”. Pusty śmiech mnie ogarnął, jak to czytałem* (opinia do art. „Marta Kaczyńska w PiS? Czułbym się zaszczycony”, <http://wiadomości.onet.pl>, 17.02.2011) – bredzić (‘mówić głupstwa, bzdury, niedorzeczności’) + Brudziński.

Bredziśław ‘o prezydencie Bronisławie Komorowskim w związku z jego różnymi wypowiedziami’: *Bredziśław, zwany „gafą”, Komorowski znowu coś bredzi* (opinia do art. „Były premier: Komorowski wybiega przed czas”, <http://wiadomości.onet.pl>, 7.03.2011); *Rozumiem, że Radek założył się z Bredziśławem, który bardziej ośmieszy Polskę! Do tej Pory wyraźnie prowadzi Komorowski, ale zabawa jeszcze trwa... (veritas vincit)* (Złapane w sieci „Zakręcony gadżet”, Angora 9/11/6) – bredzić + Bronisław.

Bydłoszewski ‘o Władysławie Bartoszewskim z aluzją do określenia przez niego elektoratu PiS (Prawo i Sprawiedliwość) mianem „bydło”’: *Postanowiłem nazwać rzeczy po imieniu i – jak ujął to jeden z przedwojennych satyryków – „przestać uważać bydło za niebydło”: Reżim Tuska już pokazał, na co go stać, usuwając 7 tysięcy nieprzychylnych komentarzy, gdy zaczęła się awantura o ACTA... Tych ludzi duszą i ciałem popiera maturzysta Bydłoszewski. W sumie nic dziwnego, że popiera, bo to jest partia, która działa na korzyść nacji, do której rzeczony maturzysta należy [...]* (opinia do art. „Bartoszewski: nie mówiłem, że nie można głosować na kogoś, kto ma kota”, <http://wiadomości.onet.pl>, 19.02.2012) – bydło (*pogard*. ‘z niechęcią o grupie jakichś osób, jakiejś zbiorowości’) + Bartoszewski. <Okazjonalizm oznacza, że Władysław Bartoszewski to jeden z przedstawicieli „bydła”, do którego należy rządząca Polską „Platforma Obywatelska”>.

DesPOta ‘o Donaldzie Tusku, premierze i przewodniczącym PO’: *DesPOta, tyran i dyktator Tusk Donald nie znosi słowa sprzeciwu w swojej partii. NiePO-słuszni mający swoje zdanie muszą być usunięci...* (opinia do art. „Przed wyborami wylecą Schetyna i Gowin? Kanibalizacja PO”, <http://wiadomości.onet.pl>, 4.02.2011) – despota + PO (Platforma Obywatelska).

dypłomatołek ‘o Radosławie Sikorskim jako niekompetentnym polityku’: *Gdyby nie te ognie krytyki, nikt by o tym dypłomatołku nie słyszał* (opinia do art. „Sikorski w ogniu krytyki: ‘To jest kolejny skandal’”, <http://wiadomości.onet.pl>, 13.08.2011), także ‘o posłach PiS (Prawo i Sprawiedliwość) jako niekompetentnych politykach w czasie rządów tej partii’: – *Ja kategorycznie wypraszam sobie rządzenie Polską przez niekompetentnych ludzi, działaczy partyjnych, niekompetentnych dypłomatołków* (wypowiedź Władysława Bartoszewskiego z 2007 r. o rządach PiS) („dypłomatołki” Bartoszewskiego a ‘Donald matole’”, <http://knowhow2.salon24.pl>, 20.11.2011) – dyplomata + matolek (*pot.*, *obraż.* ‘z pobłażaniem o kimś nieinteligentnym lub mało zdolnym’).

Erotumaństwo ‘o niepochlebnej recenzji filmu duńskiego „Erotic man”. Autorka recenzji uznała ten film za wyjątkowo nudny, zaś reżysera za starzejącego się artystę, który tym filmem żegna się ze swoją seksualnością’ (Angora 31/11/56) – erotomaństwo (‘chorobliwe zainteresowanie sprawami płci’) + tuman (*pot.*, *obraż.* ‘człowiek nieinteligentny, nierozgarnięty; matole, tępak’). <Kontaminat sugeruje, że film „Erotic man” – to niskiego lotu erotomaństwo>.

Gburmistrz ‘o burmistrzu jednego z włoskich miasteczek, który zakazał szczekać psom w pewnych godzinach, by nie zakłócały ludziom odpoczynku oraz wprowadził inne nienależne zakazy dotyczące psów’: *Psiakom nie wolno też wychodzić do parków ani spacerować na smyczy dłuższej niż 1,5 m. Za nieprzestrzeganie tych zasad grożą kary finansowe od 25 do 500 euro* (Angora 33/12/34) – gbur (*książk.*, *pogard.* ‘człowiek nieokrzesany, zachowujący się ordynarnie, niegrzecznie, nietaktownie; grubianin, prostak, cham’) + burmistrz. <Sens kontaminatu: burmistrz (zapewne nie lubi psów), wprowadzając tak absurdalne zakazy, zachował się jak gbur, czyli niegrzecznie i nietaktownie>.

głupole ‘o zwolennikach PO’: *Do głupoli i innego baracha. Zapamiętajcie raz na zawsze!!! Skoro Wybiórcza pisała, że kłótnia była, to była. Koniec* (opinia do art. „Nie było kłótni między gen. Błasikiem, a kapitanem TU-154?”, <http://wiadomości.onet.pl>, 28.02.2011) – głupole (*pot.*, *pogard.* ‘o ludziach bezmyślnych, głupich’) + PO (Platforma Obywatelska).

JeloPOm [mówimy NIE!!!] ‘zdecydowany sprzeciw autora wypowiedzi wobec rządów PO’: *Ćwiakalski, Niesiołowski, Palikot, Pitera, Tusk, Sikorski i inni... Na kogo wy zagłosowaliście???* *JeloPOm mówimy NIE!!!* (opinia do art. „Morderca Olewnika nie żyje; Ćwiakalski nie widzi problemu”, <http://wiadomości.onet.pl>, 19.01.2009) – jelo**pom** (jelo**p** *pot.*, *pogard.* ‘człowiek nierozgarnięty, ograniczony, tępy; dureń’) + PO (Platforma Obywatelska).

(**Kołt**)**uny w Bieszczadach** ‘o „wojnie polsko-rosyjskiej”, czyli bojkotowaniu lub odwoływaniu w Polsce wszelkich wydarzeń z udziałem Rosji. Jako przykład może posłużyć wstrzymanie uczestnictwa przedstawicieli samorządu Podkarpacia w VI Forum Regionów Polski i Rosji w Gdańsku. Forum ostatecznie zostało odwołane przez marszałka Senatu Bogdana Borusewicza⁵⁴ (FiM 19/14/6) – „Łuny w Bieszczadach” (‘powieść historyczna Jana Gerharda przedstawiająca obraz walk toczących się na terenie Bieszczadów w latach 1944–1947 pomiędzy siłami polskimi a oddziałami UPA’) + koł**tuny** (koł**tun** *pogard.* ‘człowiek o ciasnych poglądach, o wąskich horyzontach umysłowych, zacofany, ciemny, ograniczony’). <Neologizm nazywa prowadzących „wojnę polsko-rosyjską” koł**tunami**, czyli ludźmi o wąskich horyzontach umysłowych, zacofanymi, ograniczonymi (na przykładzie samorządu Podkarpacia, stąd aluzja do książki „Łuny w Bieszczadach”), bo tylko tacy mogą bojkotować wydarzenia z udziałem Rosji niemające z polityką nic wspólnego>.

Komoruski ‘o Bronisławie Komorowskim z aluzją do jego przyjaznego stosunku do Rosji’: *Ma Pan rację, Komoruski powinien świętować na Kremlu, razem z Tuskiem i Putinem, to nie Polacy, ich guru siedzi w Moskwie* (opinia do art. „Głupio brać udział w obchodach z Komorowskim i Tuskiem”, <http://wiadomości.onet.pl>, 10.02.2011) – Komorowski + ruski. <Autor kontaminatu uważa Bronisława Komorowskiego za „poddanego”, wręcz „wasalą” Rosji, gorącego zwolennika Władimira Putina>.

Lady JaGa ‘o prof. Jadwidze Staniszkis w komentarzu do jej słów na temat słabości państwa polskiego’: *Lady JaGa? Tej pani już dziękuję* (opinia do art. „Polacy nie chcą w to uwierzyć, zakładają klapki na oczy”, <http://wiadomości.onet.pl>,

⁵⁴ Współczesna „wojna polsko-rosyjska” jest pokłosiem wydarzeń na Ukrainie (Majdan w Kijowie), zapoczątkowanych w listopadzie 2013 r. W wyniku tych wydarzeń obalono rząd Wiktora Janukowycza i powołano nowy, demokratyczny. Dalszymi reperkusjami „Majdanu” była okupacja wschodniej Ukrainy przez prorosyjskich separatystów i aneksja Krymu przez Rosję. Rząd Polski oraz partie prawicowe sprzeciwiają się zbrojnej interwencji Rosji na Ukrainie.

4.02.2011) – Lady Gaga (‘amerykańska piosenkarka pop’) + Baba Jaga (‘postać występująca w bajkach jako stara, odrażająca wiedźma mieszkająca w chatce na kurzej stopce w głębi lasu’) + Jaga (‘zgrubienie imienia Jadwiga’).

LILIPUTIN ‘określenie Władimira Putina nadane mu przez prezydenta Gruzji Micheila Saakaszwilego. Zostało ono przypomniane po przegranych przez Saakaszwilego wyborach prezydenckich’: *Odchodzi człowiek, na którego Władimir Putin reagował wręcz alergicznie. Prezydent Saakaszwili miał go przezwąć LILIPUTINEM. A Putin w rozmowie z prezydentem Francji w czasie rosyjsko-gruzińskiej wojny chciał gruzińskiego przywódcę powiesić* (FTVN, 2.10.2012) – liliput (*przen., pogard.* ‘o człowieku mało wartościowym moralnie’) + Putin.

mendia ‘o mediach (z aluzją do *mendy*), jako czymś odrażającym moralnie, działającym na czyjąś szkodę’: *Oczywiste jest, że mendia main streamowe czują się zagrożone możliwością wygranej PiS w tych i kolejnych wyborach i dlatego będą robić wszystko, aby temu zapobiec... Ja myślę jednak, że Polacy nie dadzą się już więcej oszukać* (opinia do art. „Nowe badanie: straty wizerunkowe PiS po ‘aferze madryckiej’”, <http://wiadomości.onet.pl>, 12.11.2014) – menda (*obraż.* ‘o kimś odrażającym moralnie, działającym na czyjąś szkodę; gnida, wesz, wsza’) + media.

Palikmiot ‘o Januszu Palikocie’: *Chłopo yntelygentny, wasz guru, chłopo-filozof Palikmiot to tylko znawca, czy też producent bimbru?* (opinia do art. „Palikot za legalizacją marihuany. „To jak bimber””, <http://wiadomości.onet.pl>, 14.03.2011) – Palikot + kmiot (*pot., obraż.* ‘człowiek nieobyty, niewykształcony, zwykle pochodzący ze wsi, często arogancki, nadrabiający te braki zbytnią pewnością siebie’).

PiSmaki ‘o prawicowych dziennikarzach jako marnych i nieudolnych w kontekście ich przed- i powyborczych artykułów krytykujących Platformę Obywatelską i Donalda Tuska. Wydzielenie części PiS sugeruje sprzyjanie dziennikarzy tej partii’ (NIE 42/11/2) – PiS (Prawo i Sprawiedliwość) + pismaki (*pot., pogard.* ‘marni, nieudolni dziennikarze, publicyści’).

Polszewia ‘o rządzie PO z aluzją do komunistycznych metod działania’: *Czy dlatego Polszewia wyrzuciła z TVP program Anity Gargas „Misja specjalna”, bo pokazała ona, jak Sowietci niszczą wrak TU-154, a wcześniej Tusk i Komorowski zachwalali rosyjskie służby, odznaczali je i mówili o pełnym zaufaniu* (opinia do art. „Prokuratura pyta o ‘defragmentację’ TU-154M”, <http://wiadomości.onet.pl>, 15.02.2011) – PO (Platforma Obywatelska) + Bolszewia (‘komuna’).

POlszewickie ‘komunistyczne – o metodach działania PO’: *Cześć KOmaroMuszki!!! Walą się wasze POlszewickie intrygi, co? Ten świadek, to pewnie też anonimowy i z tych, co czyta GW i ogląda Tefalen??* (opinia do art. „Nie było kłótni między gen. Błasikiem, a kapitanem TU-154?”, <http://wiadomości.onet.pl>, 28.02.2011) – PO (Platforma Obywatelska) + bolszewicke (‘komunistyczne’).

POpaprane [bydlaki] ‘o posłach PO’: *Ludzie, dość tego!!! To, co te POpaprane bydlaki wyprawiają, to już sięga dna* (opinia do art. „Morderca Olewnika nie żyje; Ćwiakalski nie widzi problemu”, <http://wiadomości.onet.pl>, 19.01.2009) – PO (Platforma Obywatelska) + popaprany (‘zachowujący się lub postępujący inaczej niż inni’).

[*Nie jestem*] **(p)osłem** ‘napis na koszulce Janusza Palikota, który oddał mandat posła Platformy Obywatelskiej’ (FTVN, 10.01.2011) – osłem (osioł *pot.*, *pogard.* ‘o człowieku głupim, tępym, ograniczonym’) + posłem. <Kontaminat konotuje głupotę posłów PO, poprzez porównanie ich do osłów>.

POstkomuna ‘o partii rządzącej, czyli Platformie Obywatelskiej (PO), postrzeganej jako partia polityków o kumunistycznym rodowodzie’: *Oto jak wygląda demokracja, wolność słowa i wyznania, liberalizm i pluralizm i tolerancja według POstkomuny!* (opinia do art. „Naukowcy z UJ bronią doktora M. Migalskiego”, <http://wiadomości.onet.pl>, 19.01.2009) – PO (Platforma Obywatelska) + postkomuna (*pot.*, *pogard.* ‘politycy o komunistycznym rodowodzie’).

Reformatoły ‘o nieudolnych ministrach w rządzie Donalda Tuska w odniesieniu do przeprowadzanych reform’: *Śledząc uważne doniesienia mediów, nie trudno zauważyć, kto kryje się za wieloma wręcz niepoważnymi pociągnięciami reformatorskimi rządu Tuska. Niestety, nie są to wielkie autorytety w dziedzinie gospodarki czy finansów* (www.faktyimity.pl, 18.12.2012) – reforma + matoły (matoł *pot.*, *obraż.* ‘o kimś bardzo nieinteligentnym lub niezdolnym; tępak, tuman, kretyn’).

RTWał ‘o kuriozach ściągania abonamentu radiowo-telewizyjnego (RTV)’: *Obowiązek ściągania abonamentu spoczywa na Poczcie Polskiej. Do tych, którzy usłuchali premiera, poczta wysyła wezwania do zapłaty, a jak trzeba, to straszy urzędem skarbowym oraz komornikiem. Żąda, aby regulowali zaległości, a do tego płacili odsetki za 3 lata wstecz. I przestraszeni ludzie zwykle płacą* (NIE 13/13/5) – RTV (‘abonament radiowo-telewizyjny’) + wał (*obraż.* ‘ktoś głupi, tępy, dający się nabierać’). <Kontaminat nazywa abonament radiowo-telewizyjny wałem, czyli czymś głupim, o czym świadczy sposób jego ściągania>.

tęPOgłowi ‘o zwolennikach PO’: *Czy wszyscy tęPOgłowi uzupełnili już wpisy na temat Maciarewicza?* (opinia do art. „Nowy trop Maciarewicza ws. katastrofy TU-154”, <http://wiadomości.onet.pl>, 4.02.2011) – tępogłowi (tępogłowy pogard. ‘mający tępą głowę, ograniczony umysłowo, nieinteligentny’) + PO (Platforma Obywatelska).

tfu-tfu-sk ‘z odrazą o Donaldzie Tusku’: *Bolek-Wałęsa sprzedał nas przy Okrągłym Stole. To była tylko zasłona dymna dla komuchów, zmowa (komuna nie „oddala” władzy za friko). Później w 92 r. znowu dopomógł komuchom. Była to tzw. „nocna zmiana”, uczestniczyli w tym również tfu-tfu-sk i Pawlak. Była to ostatnia możliwość rozliczenia z komuną, ale oni obalili to, a komuchy stały się bezpieczne i rozkradają Polskę do dziś* (opinia do art. „Kontrowersyjne doniesienia na temat Wałęsy”, <http://wiadomości.onet.pl>, 15.12.2012) – tfu-tfu (‘wyraz naśladujący odgłos splunięcia mający wyrażać wstręt lub odrazę’) + Tusk.

Uniwersytucja ‘o „dorabianiu” sobie przez studentki’: *Uniwersytucja – czyli studentka szuka sponsora* (wyp. ustna, PNŚ TVP1, 1.03.2011) – uniwersytet + prostytutka.

Uniwersytutki ‘o współczesnej formie prostytucji wśród studentek, czyli tzw. sponsoringu i wynikających z niego korzyściach’: *Jak się zeszmacić, to z klasą, deklarują studentki dorabiające seksem. Sponsoring przestaje być marginesem. Niby rzecz stara jak świat, ale też na wskroś współczesna. Małgorzata Szumowska poświęciła jej swój najnowszy film* (Polityka 6/12/93–94) – uniwersytet + prostytutki.

WPROSTytutka ‘o dziennikarce gazety „Nie” Malinie Błańskiej – autorce prowokacji związanej z Wociechem Fibakiem, która opublikowała kompromitujący tenisistę materiał w gazecie „Wprost” (artykuł dotyczy stręczycielstwa Fibaka). Rozmowa dziennikarki z Jerzym Urbanem nt. tego artykułu’: *– Poważnie: co Pani strzeliło do głowy, by znęcać się nad biednym emerytowanym sportowcem Fibakiem? – A co panu strzeliło do głowy, by odmówić wydrukowania tej pokupnej historii w „Nie” i puścić mimo swych dużych uszu informację, że zostanie ona sprzedana innej gazecie?* (NIE 24/13/1) – „Wprost” + prostytutka. <Kontaminat oznacza zdradę macierzystej gazety za pieniądze>.

Żydciński ‘o arcybiskupie Józefie Życińskim’: *To był Żydciński!!! I mason na dodatek!!!* (opinia do art. „Badano przyczynę śmierci abpa Józefa Życińskiego”, <http://wiadomości.onet.pl>, 11.02.2011) – Żyd + Życiński. <Kontaminat konotuje przychylność arcybiskupa ekipie rządzącej i prezydentowi, co jest równoznaczne

dla niektórych zwolenników prawicy z żydowskim pochodzeniem duchownego (takie pochodzenie przypisuje się większości polityków, głównie partii rządzącej, czyli Platformy Obywatelskiej)>.

2.3.2.16. Kontaminacje obelżywe (pogardliwe)

Вертухари ‘o pracownikach zakładu karnego dla kobiet w obwodzie amurskim, znęcających się nad więźniarkami: kopiących, bijących po twarzy, chwytających za włosy’ (ТД 243/11/6) – вертухай (вертухай *żarg.* wartownik na wieży strażniczej) + хари (харя *obelż.* potwór).

ЕдРёный [Рогозин] ‘z niechęcią, irytacją o członku partii „Jedna Rosja” (ros. EP) Dmitriju Rogozinie jako stałym przedstawicielu partii przy NATO’: *Центризбирком России зарегистрировал постпреда России при НАТО Дмитрия Рогозина уполномоченным представителем «ЕдРа» (Единая Россия – przyp. K. R.)* (ТД 268/11/2) – EP (Jedna Rosja) + едрёный (tu: pieprzony ‘epitet oznaczający emocjonalny, zazwyczaj negatywny stosunek mówiącego do przedmiotu’).

ПравоохрЕнительные органы. [Почему в российской милиции всё больше евсюковых?] ‘o złej sławie milicji rosyjskiej, samowoli milicjantów (przykładem jest major Ewsjukow), korupcji i aferach’: *Страх перед милицией и недовольство её работой так велики, что общество уже не верит, что это та система, которая нас защищает* (АиФ 45/09/8–9) – правоохрнительные органы (organy ochrony prawnej) + хреновый (wulg. gówniany, pieprzony ‘zły, marny, nic nie wart, nienadający się do niczego’).

УРОДЫ ‘o lekarzach, na których pomoc bezskutecznie czekała ciężarna kobieta, co skończyło się jej śmiercią’ (ТД 260/11/1) – уроды (урод *obelż.* potwór) + роды (poród).

2.3.2.17. Kontaminacje o trudnym do ustalenia rodzaju i stopniu ekspresji

Poniższe formacje kontaminacyjne mają na celu grę z czytelnikiem, zaintrygowanie go, zwrócenie jego uwagi.

НаПротив [Кремля] ‘o masowych demonstracjach przeciwko Władimirowi Putinowi, które odbyły się w przeddzień uroczystości zaprzysiężenia go na prezydenta i o reakcji władz na te demonstracje’: *О реакции Кремля на эти события можно судить по словам пресс-секретаря В. Путина Дмитрия Пескова. Он заявил, что ответ на нападения на полицейских должен быть предельно жестким. Мол, для удовлетворения конструктивных требований*

оппозиции уже было сделано много шагов, а на неконструктивные – вроде отмены результата выборов – обращать внимание не стоит, спускать с рук провокации – непростительно (АиФ 20/12/9) – напротив + против.

Euroobrona: *Samooobrona może mieć poważny problem z obroną wyniku z wyborów do Parlamentu Europejskiego z 2004 r. Spośród 6 europosłów, którzy uzyskali wówczas mandaty, o reelekcję z listy Andrzeja Leppera ubiegać się będzie jedynie Wiesław Kuc. Pozostali albo zmienili ugrupowanie w trakcie kadencji, albo zrezygnowali ze startu (Polityka 12/09/10) – Europarlament + „Samooobrona” (‘nazwa partii politycznej’) + obrona.*

[*Tragedia „Kurska”*] – **Kontr(o)wersje** ‘o kontrowersjach, będących jednocześnie przeciwstawnymi wersjami, wokół zatonięcia rosyjskiego okrętu podwodnego „Kursk” 12 sierpnia 2000 r.: *Najpopularniejsze są dwa scenariusze: zderzenie okrętów i rozerwanie zbiorników balastowych. Ale według mnie na „Kursku” wybuchła torpeda* (dr Lee Willett, ekspert studiów morskich brytyjskiego Royal United Services Institute) (Wprost 19/12/64) – kontrwersje (‘przeciwstawne wersje’) + kontrowersje (kontrowersja ‘różnica zdań, rozbieżność sądów; spór, dyskusja, polemika’).

[*pierwszy*] **(k)rok** ‘podsumowanie rocznej prezydentury Bronisława Komorowskiego, które jest dopiero pierwszym krokiem w ocenie pracy prezydenta’ (FTVN, 6.08.2011) – rok + krok.

[*gotowy do*] **(ob)lotu** ‘o przygotowaniach do eksperymentalnego lotu na TU-154 do Smoleńska’ (FTVN, 7.08.2011) – lotu + oblotu.

OFEnsywa ‘ofensywa rządu przeciwko otwartym funduszom emerytalnym (OFE), która jest jego pomysłem na system emerytalny. Na fundusze emerytalne będzie wpływać nie 7,3% zarobków jak dotychczas, lecz 2,3%. Pozostałe 5% przejmie ZUS. Jest to, według rządu, pomysł na to, aby emerytury były wyższe’ (FTVN, 24.01.2011) – OFE (Otwarty Fundusz Emerytalny) + ofensywa (‘zorganizowane, zdecydowane wystąpienie przeciw komuś lub czemuś’).

(OFE)NSYWA ‘ofensywa przeciwko otwartym funduszom emerytalnym (OFE): minister pracy Jolanta Fedak chce je osłabić. O konieczności zmian w systemach emerytalnych, uderzających w OFE’ (FTVN, 21.05.2011) – ofensywa (‘zorganizowane, zdecydowane wystąpienie przeciw komuś lub czemuś’) + OFE (Otwarty Fundusz Emerytalny).

(OFE)RTA [RZĄDU] ‘rząd chce zmniejszyć składkę, jaka trafia z zarobków do OFE z 7,3% do 2,3%. 5% składki ma trafić do ZUS. W ten sposób wzrosną

emerytury. Składki trafiające do ZUS można dziedziczyć’ (WTVP1, 24.01.2011) – oferta + OFE (Otwarty Fundusz Emerytalny).

[POLITYCY] (OFE)RUJA ‘opozycja chce publicznej debaty w sprawie OFE’ (WTVP1, 17.03.2011) – oferują + OFE (Otwarty Fundusz Emerytalny).

(PO)LUBOWNY [KONIEC SPORÓW] ‘Platforma Obywatelska zwiera szyki przed wyborami’ (WTVP1, 9.03.2011) – polubowny (‘polegający na dobrowolnym porozumieniu między stronami, na załagodzeniu sprzeczności, sporów’) + PO (Platforma Obywatelska). <Ważność kampanii wyborczej wymaga dobrowolnego porozumienia, załagodzenia sporów w PO>.

(R)EWOLUCJA [wyobraźni] ‘o aplikacji Łódź – (r)ewolucje wyobraźni, rekomendującej na 650 stronach Łódź jako miasto, które ma atuty godne Europejskiej Stolicy Kultury 2016’ (EI 206/10/4) – ewolucja + rewolucja.

(OC)ENA [RZYŻKA] ‘kierowcy coraz częściej jeżdżą bez ubezpieczenia OC’ (WTVP1, 25.08.2011) – ocena + OC (‘ubezpieczenie samochodu od odpowiedzialności cywilnej’).

wPiS [na listę] ‘o tym, że nieznane są listy kandydatów PiS do wyborów parlamentarnych’ (FTVN, 23.08.2011) – wpis + PiS (Prawo i Sprawiedliwość).

2.3.3. Wnioski

Analiza kontaminacji leksykalnych z punktu widzenia pragmatyki, rozumianej jako wyrażanie stosunku autora do opisywanej rzeczywistości, pozwoliła na wyodrębnienie ich ekspresywnych grup. Są to przede wszystkim kontaminacje żartobliwe, ironiczne, kontaminacje z wyrazem aprobaty, dezaprobaty (pejoratywne) i obraźliwe (pogardliwe). Wiele okazjonalizmów kontaminacyjnych, przede wszystkim żartobliwych, zyskało dodatkowe konotacje⁵⁵: aprobaty, dezaprobaty, ironiczne, pejoratywne, wulgarne i in. Wśród analizowanych grup znalazły się także, reprezentowane przez 1, 2 przykłady, kontaminacje autoironiczne oraz satyryczne. Ogółem wyróżniono 17 grup kontaminacji ekspresywnych: żartobliwe (*Ванька, встань-ка!*), żartobliwe z wyrazem aprobaty (*Dobraniak*),

⁵⁵ Potwierdza to Katarzyna Dembska względem kontaminacji-nominacji człowieka, choć nie tylko: „Należy podkreślić, iż kontaminacje o *stricte* żartobliwym charakterze rzadko stanowią nominacje człowieka. Te bowiem zyskują dodatkowe konotacje: ironiczne, pogardliwe, grubiańskie itp. Nie jest to jednak cecha charakterystyczna wyłącznie dla takich nominacji. Dodatkowe odcienie ekspresywności mogą również zyskiwać nazwy procesów, zdarzeń, zjawisk” (Dembska 2011: 58).

żartobliwo-perswazyjne (reklamowe i poradnicze) (*Dead Мороз*, [Zaraz pogadamy] *po mięsku*), żartobliwo-ironiczne (*БлОгие намерения*), żartobliwo-ironiczne z odcieniem grubiańskości lub wulgarności (*Рорchnięта*), żartobliwe o odcieniu pejoratywnym (*Дедушка легкого поведения*), żartobliwe z odcieniem wulgarności (*zajefajny*), kontaminacje o charakterze satyrycznym (*Hanna Walcz!!!*), kontaminacje z wyrazem aprobaty (*Мал голосок, да дорог*), ironiczne (*А был ли деммальчик?*), ironiczne o odcieniu pejoratywnym (*Ból to jest nasz ostatni*), autoironiczne z odcieniem pogardy (*profestytutka*) i aprobaty (*ЦИРКонутая*), kontaminacje z wyrazem dezaprobaty (*банкстеризм*), kontaminacje obraźliwe (pogardliwe) (*mendia*) i obelżywe (*Вертухари*). Ostatnią, 17. grupę stanowią okazjonalizmy o trudnym do ustalenia rodzaju i stopniu ekspresji. Są to przede wszystkim kontaminacje graficzne mające na celu grę z czytelnikiem (widzem), zaintrygowanie go, przyciągnięcie jego uwagi. Spośród przykładów rosyjskich nie przypisano ekspresywności jednemu okazjonalizmowi *НаПротив* [*Кремля*], natomiast podobnych przykładów z języka w polskich mediach jest więcej (*Kontr(o)wersje*, *OFEnsywa* i in.). Pochodzą one głównie z telewizyjnych programów informacyjnych „Fakty” TVN i „Wiadomości” TVP1.

Na podstawie przeprowadzonej analizy można stwierdzić za Katarzyną Dembską, że „na plan pierwszy wysuwa się żartobliwy charakter kontaminatów, czyli komizm. Jest on osiągany poprzez zastosowanie zabiegów graficznych lub modyfikacji o charakterze fonetycznym” (Dembska 2011: 58). Najliczniejszą bowiem ekspresywną grupę w obu językach stanowią kontaminacje *stricte* żartobliwe (*Бумага терпим поражение, Министр иностранных – Дед, love (s)tory, ortopedzio*). W języku polskim jest to grupa niemalże porównywalna z kontaminacjami ironicznymi z konotacją ujemną. Z kolei kontaminacje żartobliwe z dodatkowymi konotacjami zdecydowanie przeważają w języku rosyjskim. Należy przy tym zauważyć, że niektóre nagłówki-kontaminaty zakwalifikowane w pracy do żartobliwych nie zapowiadają takowej treści artykułów, zob. np. *Из «На-На» да в польмя* (o pechu rosyjskiego zespołu muzycznego „Na-Na”, który omal nie zginął w płomieniach na pokładzie samolotu) czy *«Свиные» подкрался незаметно* (o izraelskiej operacji „Płynny ołów” przeciwko ludności palestyńskiej). Należy wręcz przyznać, że treść owych artykułów jest negatywnie nacechowaną sensacją, chociaż zauważa się w niej pozytywny stosunek autorów do bohaterów opisywanych wydarzeń. O żartobliwej kwalifikacji nagłówków zadecydowały

modyfikacje fonetyczne, czyli brzmienie okazjonalizmów (w zestawieniu z wyjściowymi frazeologizmami) oraz ich kalamburowy charakter.

Warto podkreślić, że drugą pod względem liczby zakwalifikowanych jednostek grupą kontaminacji ekspresywnych w obu językach są kontaminacje z wyrazem dezaprobaty, czyli z ujemną konotacją. Fakt ten potwierdza tezę o najbardziej „sprzedających się” tekstach z przewagą informacji negatywnej, komunikatów-sensacji, o czym wspomniano wcześniej przy omawianiu języka w mediach. Niewielką natomiast grupę – zarówno wśród przykładów polskich, jak i rosyjskich – stanowią okazjonalizmy z wyrazem aprobaty, czyli z dodatnią konotacją (co wynika z przedstawionej wyżej tezy o preferencjach tematycznych w mediach). Zdecydowanie więcej takich jednostek zakwalifikowano jako dodatkowy odcień ekspresji w kontaminacjach żartobliwych (co znacznie „łagodzi” rozmiar sensacji). Zauważa się tu znaczną przewagę przykładów z języka rosyjskich mediów.

Ciekawym spostrzeżeniem jest preferencja kontaminacji ironicznych w polskich tekstach medialnych. Dotyczy ona zarówno okazjonalizmów *stricte* ironicznych, jak i z dodatkową konotacją ujemną oraz kontaminatów żartobliwo-ironicznych. W przykładach z polskich mediów zauważa się też większy negatywny ładunek emocjonalny w porównaniu z ekspresją kontaminacji rosyjskich – w nielicznej bowiem grupie okazjonalizmów obraźliwych widoczna jest przewaga przykładów polskich (*Bredziński, głuPOle, Bydłoszewski, POlszewia* i in.). W języku rosyjskich mediów odnotowano 4 przykłady kontaminacji obelżywych (*Вертухари, ЕдРеный [Рогозин], ПравоохрЕнительные органы, УРОДЫ*). Należy również zauważyć, iż w rosyjskich tekstach medialnych do rzadkości należą nominacje – przezwiska polityków⁵⁶, stanowiące efekt gry z imieniem własnym (odnotowano tam tylko okazjonalizm *Путлер*). Z kolei w języku polskich mediów takich tworów jest więcej. Zawierają one zawsze ujemną konotację (czasami z nastawieniem na efekt komiczny) (*Świrosław Kłamczyński, Nabieralski, Komoruski, Palikmiot, tfu-tfu-sk, Bredziśław*). Za pomocą podobnych, pojemnych semantycznie tworów ich autor wywiera wpływ na opinię społeczną o konkretnym działaczu politycznym.

⁵⁶ Anna Graszek-Tańska z kolei, analizując okazjonalizmy w języku rosyjskiej publicystyki z lat 1999–2000, odnotowuje przezwiska polityków jako wysoce ekspresywne twory, choć przedstawione przez nią przykłady w niewielkim zakresie stanowią efekt kontaminacji (zob. Грашек-Таньска 2003: 74–75).

2.3.4. Kontaminacje o funkcji nominatywnej

Funkcja nominatywna służy potrzebom nazewniczym. Ze zrozumiałych przyczyn w naszym materiale (język mediów) nie napotkamy kontaminacji-terminów *stricte* specjalistycznych (wyjątek *grexit*). Znajdziemy tam natomiast kontaminacje o funkcjach nazewniczych w szerokim tego słowa znaczeniu. Do tego typu formacji zostały bowiem zaliczone jednostki nazywające pewne fragmenty rzeczywistości: przedmioty (w szerokim ujęciu), pojęcia, wydarzenia, procesy. Niektóre z nich (podobnie jak kontaminaty ekspresywne) zawierają wyróżnienia graficzne, czyli (poza nominacją) mają na celu przyciągnięcie uwagi czytelnika. Poniżej podano przykłady uznane za kontaminacje nominatywne.

АиФоризмы ‘aforyzmy gazety „Argumenty i Fakty” – АиФ + афоризмы.

Берлинале ‘Międzynarodowy Festiwal Filmowy w Berlinie’: *В субботу вечером во дворце Берлинале на Марлен Дитрих Плац прошла торжественная церемония вручения наград, завершающая официальную часть фестиваля* (‘Золотого медведя’ взял фильм из Ирана», НГ 036/11/1) – Берлин + биеннале (biennale *książk.* ‘impresa artystyczna odbywająca się co dwa lata lub trwająca dwa lata’).

Болливуд ‘umowna nazwa indyjskiego przemysłu filmowego’: [*В Голливуде наградили*] **Болливуд** ‘o nagrodzie „Złoty globus”, którą w Los Angeles w 2009 r. we wszystkich kategoriach zdobył film produkcji Bollywood „Milioner z ulicy”’ (www.mk.ru, 13.01.2009) – Бомбей + Голливуд.

Дубль дв@ ‘o drugim internetowym festiwalu „Dubel dw@” w „Gazecie Rosyjskiej” poświęconym kinu dokumentalnemu’ (РГ 262/11/1, 7) – два + @ (‘znak „mała” wykorzystywany w adresie poczty internetowej’).

Кинозал ожидания ‘o drugim internetowym festiwalu „Dubel dw@” (‘Дубль дв@») w „Gazecie Rosyjskiej”. Poświęcony jest on kinu dokumentalnemu. W festiwalu biorą udział różne filmy, w tym także komedia dokumentalna’ (РГ 262/11/1, 7) – кинозал (sala kinowa) + зал ожидания (poczekalnia). <Okazjonalizm oznacza nowe projekcje filmowe, jakie pojawią się w kinie rosyjskim (oczekiwane filmy)>.

Коммерсантъ ‘nazwa dziennika rosyjskiego o charakterze społeczno-politycznym. Jest wydawany od 1989 r. Redakcja uważa dzisiejszy Kommersant za „następcę” gazety pod tym samym tytułem, wydawanej w Rosji w latach 1909–1917 (stąd w nazwie twardy znak)’⁵⁷ – коммерсант + коммерсантъ.

⁵⁷ Zob. Коммерсантъ, Яндекс, <https://ru.wikipedia.org/wiki>, 17.06.2012.

мультилект ‘intelektualna, niekomercyjna animacja, przeznaczona dla znawców i miłośników takiego gatunku sztuki’: [Эпоха] **мультилекта** ‘o międzynarodowym Festiwalu aktualnej animacji i Media Art „Linoleum”, który odbył się w Moskwie. Jest to niekomercyjna inicjatywa, nastawiona na podtrzymanie i rozwój animacji w Rosji. Główny cel festiwalu – przedstawienie animacji jako gatunku sztuki współczesnej, w stworzeniu której wykorzystuje się technologie nowych mediów (New Media)’ (Or 30/09/48) – мультипликация (animacja) + интеллект.

МУЛЬТурный ‘animacja, filmy animowane jako wydarzenia kulturalne’: [Дела] **МУЛЬТурные**. [Какие мультфильмы мы увидим в ближайшем будущем?] ‘o odrodzeniu rodzimej animacji w Rosji jako alternatywy kulturalnej na rok 2012’: Хотя зрительский интерес к отечественным фильмам продолжает падать, нынешний год, возможно, войдет в историю нашего кино как период возрождения мультипликации (АиФ 30/12/12) – мультфильм (film animowany) + культурный.

«ОСТАльгия»: [верните нам Берлинскую стену! – требуют западные и восточные немцы спустя 20 лет после ее краха] ‘nostalgia za Niemiecką Republiką Demokratyczną, czyli tzw. Niemcami Wschodnimi’: За 20 лет, прошедших после падения Берлинской стены, трещина между западными и восточными немцами стала пропастью. Появился даже специальный термин «остальгия» – производное от Ost (восток) и «ностальгия»: символ тоски гдэээровцев по утраченной родине (АиФ 45/09/11) – ост (Ost– niem. wschód) + ностальгия.

Doga ‘o jodze dla psów’: Doga, czyli joga dla psów, to ostatni krzyk mody w UK. Psy poddawane są zajęciom relaksacyjnym, masażom i ćwiczeniom z przeponą. Zainteresowanie jest tak duże, że właściciele wpisują się na listę oczekujących („Angol ma kota”, NIE 4/09/16) – dog (ang. pies) + joga.

gejdar ‘umiejętność wyczuwania się nawzajem gejów, czyli radar gejowski’⁵⁸: Wielu moich kolegów posiada taki gejdar, to taki radar gejowski. Oni wyczuwają innych gejów (wyp. Tomasz Raczka, „W roli głównej” TVN Style, 4.12.2008) – gejowski (gej) + radar.

⁵⁸ Wyraz *gejdar* funkcjonuje w Internecie. Posłużył nawet za tytuł książki autorstwa Dominiki Buczak i Mike’a Urbaniaka, zob. np. <http://lubimyczytac.pl/ksiazka/62123/gejdar>, 20.12.2014.

Grexit⁵⁹ ekon. ‘wyjście Grecji ze strefy euro’: *Kraje eurolandu szykują się już na wypadek Grexitu* (wyp. ustna, FTVN, 14.06.2012); [*Europejskie banki zniosą Grexit* (tytuł) (makro.pb.pl, 15.06.2012) – Greek (ang. Grek, język grecki) + euro + area (ang. obszar, strefa) + exit (ang. wyjście) (zob. <http://pl.wiktionary.org/wiki/Grexit>, 15.06.2012).

GRYWALIZACJA ‘używanie mechanizmów znanych z gier do zmiany zachowań ludzi poza kontekstem gry w celu zwiększenia ich zaangażowania; technika bazuje na przyjemności, jaka płynie z pokonywania kolejnych wyzwań, rywalizacji, współpracy itp.’: **GRYWALIZACJA**. [*Jak zastosować reguły gier w działaniach marketingowych*] ‘o nowej książce Pawła Tkaczyka traktującej o grywalizacji’ (<http://wyborcza.pl>, 31.01.2012) – gry + rywalizacja.

HollyŁódzkie [*Love Story*] ‘o koncercie w Łodzi na ul. Piotrkowskiej inspirowanym kinem i melodiami z ekranu. Na koncercie zabrzmiały przeboje słynnych wykonawców polskich i zagranicznych, a także najpiękniejsze piosenki z filmów o miłości’ (EI 43/09/4) – hollywoodzkie + łódzkie.

Katoogle ‘katolicka wyszukiwarka internetowa’: *Katolicki portal www.katolicki.net stworzony pod patronatem Zakonu Rycerzy Kolumba specjalnie dla polskich katolików, skonstruował konkurencyjną dla Google wyszukiwarkę o nazwie Katoogle – dostępną pod adresem www.katoogle.pl* („katole.pl. Internetowa wyszukiwarka dla pobożnych”, NIE 36/09/15) – katolicki + Google.

[*Książki nieoczywiste, czyli co to jest*] **liberatura** ‘o książkach, dla właściwego odczytania których kluczowe znaczenie ma forma: kształt, format, krój czcionek, okładka, rodzaj papieru, elementy graficzne’: *Ważny jest źródłosłów „liberatury”. Ten termin pochodzi od łacińskiej „księgi” („liber”), ale „wolność” („libertas”) też w nim pobrzmiewa. Pisarz, poeta jest wolny w kreowaniu swego świata na każdym poziomie, również niewerbalnym* (<http://wyborcza.pl>, 2.03.2012) – liber (łac. książka, ale także ‘nieskrępowany, nieograniczony’) + libertas (łac. wolność) + literatura.

Łódźstock [*z gwiazdami*] ‘o festiwalu rockowym w Łodzi, którego zadaniem jest też promowanie miasta. Rozmiar i ranga wydarzenia nawiązują do amerykańskiego festiwalu Woodstock – jednego z największych zlotów młodzieżowych końca

⁵⁹ Jak podaje wolny, wielojęzyczny Wikisłownik nazwa *Grexit* jest terminem ekonomicznym, utworzonym 6 lutego 2012 roku przez Willema H. Buitera i Ebrahima Rahbari’ego, głównych analityków Citigroup (<http://pl.wiktionary.org/wiki/Grexit>, 15.06.2012). Jest to jedyny w rozprawie kontaminat-termin w ścisłym tego słowa znaczeniu.

lat 60': – *Naszemu miastu nadal brakuje dużego wydarzenia plenerowego. Myślę, że Łódźstock może być takim wydarzeniem i dobrą promocyjną marką, z nazwą miasta w tytule – uważa Maciej Łaski (DŁ 06/09/22) – Łódź + Woodstock.*

makabreska 'o czymś jednocześnie śmiesznym i przerażającym': „*Moja krwa-wa walentynka*” z 1981 r. *niskobudżetowy horror kanadyjski, okazał się filmem kultowym. Wpisał się w nurt popularnych wówczas makabresek, z „Halloween” na czele, bił jednak amerykańskie dzieła na głowę („Nigdy więcej walentynek”, Metro 1519/09/9); Pełen akcji pastisz gangsterski, w którym autentyczny humor miesza się z makabreską (zapowiedź ustna filmu komediowego „Ciało”, TVP1, 17.01.2009) – makabra ('coś strasznego, przerażającego, budzącego grozę') + groteska ('sytuacja, wydarzenie absurdałne').*

OLIMP 'nazwa Ośrodka Szkolenia Kierowców': [*Nagroda dla*] **OLIMP!** 'o nagrodzie dla Agencji Usług Oświatowych Ośrodka Szkolenia Kierowców „OLIMP” za efektywne wykorzystanie środków UE – Europejskiego Funduszu Społecznego' („Gazeta „Wysokie Obroty” 10/09/8) – „OLIMP” + **!** (symbol „Nauka jazdy”).

tacierzyństwo 'bycie tatą, opiekowanie się przez tatę małym dzieckiem, zajmowanie przez niego miejsca dotychczas zarezerwowanego dla kobiety; model współczesnego ojcostwa': **Tacierzyństwo** [*w modzie*] 'o modzie na bycie ojcem': *Gotowość do zaangażowania tacierzyńskiego rośnie. W sondażu przeprowadzonym właśnie na zlecenie POLITYKI przez ośrodek INSE Research wyłapano, że kruszeją najważniejsze stereotypy. Na przykład, że „w pierwszym okresie życia dziecka rola ojca jest w zasadzie marginalna”. 56 proc. badanych uznaje dziś, że to nieprawda (www.polityka.pl, 26.03.2013) – tata + macierzyństwo ('bycie matką i związane z tym uczucia, doznania, przyjemności').*

Trybun@ ludzi 'wypowiedzi z forum internetowego tygodnika „NIE” – „Trybuna Ludu” ('nazwa gazety codziennej wydawanej w PRL') + @ ('znak „małpa” wykorzystywany w adresie poczty internetowej') + ludzi.

Urlopy tacierzyńskie 'o urlopach ojcowskich, czyli płatnych urlopach dla ojców nowo narodzonych dzieci': *Od stycznia tego roku każdy tata może skorzystać z urlopu ojcowskiego. Ojcu, który nie chce z niego skorzystać, urlop przepada – nie dolicza się on bowiem do tego przysługującego kobiecie. Na takie rozwiązanie decyduje się jednak niespełna 5 proc. mężczyzn. „Gazeta” rozpoczyna akcję „Polaku! Idź na tacierzyński!” (http://wyborcza.pl, 11.07.2008) – urlop macierzyński ('płatny urlop ustawowo przysługujący kobiecie pracującej w związku z urodzeniem dziecka') + tata.*

Powyższa grupa jednostek skupia niewiele przykładów w liczbie porównywalnej w obu językach. Niektóre z nich można by umieścić też w grupie kontaminacji z odcieniem aprobaty (np. *мультилект*, *мультиурный*, *grywalizacja*, *HollyŁódzkie*, *Łódźstock*, *tacierzyństwo*). Są wśród nich nazwy własne, ogólnie znane i funkcjonujące zarówno w języku rosyjskim, jak i polskim (*Берлинале*, *Болливуд*) czy też tylko w języku rosyjskim (*Коммерсантъ*). Znajdują się tu również znane i używane w języku polskim wyrażenia (pierwsze z nich skodyfikowano w słownikach języka polskiego): *makabreska*, *tacierzyństwo*, *tacierzyński* oraz jedyny termin-kontaminat w ścisłym tego słowa znaczeniu (o czym wspomniano wcześniej) – *ekon. Grexit*. Odnotowano tu też wspólny dla obu języków termin *ОСТАльгия*.

Przedstawione wyżej jednostki funkcjonujące w języku (wiele z nich można znaleźć w wyszukiwarce internetowej) trudno nazwać chwilowo żyjącymi okazjonalizmami⁶⁰.

Podsumowanie

Niniejszy rozdział był próbą pragmatycznej charakterystyki kontaminacji leksykalnych w języku mediów na podstawie ich funkcji, celu tworzenia i ekspresji. Szczególnie ważne było w nim wyróżnienie dwóch funkcji kontaminatów: nominatywnej i pragmatycznej (choć równie ważna jest funkcja informacyjna i perswazyjna). Wśród neologizmów kontaminacyjnych (w mniejszości) znajdują się przykłady formacji nienacechowanych o funkcji nominatywnej, wykluczającej funkcję pragmatyczną. Tworzone są one w celu nazwania obiektu, faktu

⁶⁰ Jak utrzymuje Anna Graszek-Tańska, „[...] jednorazowe, spontaniczne, stworzone – wydawałoby się – jedynie dla potrzeb zabawy językowej, okazjonalizmy w sprzyjających warunkach mogą się upowszechnić poza konkretną mikrosytuacją językową” (Graszek-Tańska 2005: 107). Autorka powyższą wypowiedź ilustruje rosyjskimi okazjonalizmami publicystycznymi, np. *прихватуизация* (*прихватуизатор*), *демократды* (*дерьмократы*, *дерьмократды*). O adaptacji podobnych jednostek w języku, jak twierdzi badaczka za Zbigniewem Adamiszynem, mogły zadecydować „wyjątkowa [...] atrakcyjność, trafność formy lub szczególna wyrazistość ekspresyjna ‘awansowanego w ten sposób okazjonalizmu’” (ibidem). Wśród polskich przykładów, które są znane i funkcjonują np. w Internecie, można odnotować przezwiska deprecjonujące polityków *Bredziśław*, *Bredziński*, *Komoruski*, *Świrosław Kłamczyński*, *Bydłoszewski*, a także okazjonalizmy *dyplomatolek*, *Tuskbekistan*, *reformatoły* i in.

rzeczywistości, czynności (*АиФоризмы, Берлинале, dogą, GRYWALIZACJA*). Zasadniczą część materiału badawczego stanowią twory ekspresywne, intencjonalnie stworzone i użyte w tekście, narzucające odbiorcy odpowiednią jego interpretację, zgodną z oczekiwaniami nadawcy. Można jednak w materiale badawczym doszukać się też neologizmów bez funkcji nominatywnej, którym trudno przypisać ekspresję (*HaПротив [Кремля], OFEnsywa, [pierwszy] (k)rok*). Wydaje się, że zostały one stworzone dla gry z czytelnikiem (widzem), przyciągnięcia jego uwagi.

Nacechowanie kontaminacji leksykalnych nierozzerwalnie związane jest z ich sensem, który często buduje się z wykorzystaniem definicji kognitywnej, aluzji i konotacji. Dotyczy to np. przezwisk polityków, które nie zawsze motywowane są kontekstem, np. *Donald Półmusk, Grzegorz Nabieralski, Janusz Paligłup, Świrosław Kłamczyński, Bredziński, Bredzisław, Paweł Skończyłjusz, Пымлер* itp. Można je rozszyfrować tylko w odniesieniu do cech charakteru polityków, ich zachowania, sposobu wypowiedzania się, prowadzenia polityki. Są to informacje, których nie znajdziemy w biografii danych osób, lecz musimy je odtworzyć poprzez skojarzenia i konotacje powstałe na podstawie obrazu polityków w mediach.

Okazjonalizm kontaminacyjny jako twór ekspresywny oddaje stosunek nadawcy do rzeczywistości wyrażonej przez znak, jej indywidualną ocenę. Na tej podstawie wyróżniono kontaminacje o funkcji pragmatycznej (ekspresywne, wartościujące). Na plan pierwszy wysuwa się żartobliwy charakter kontaminacji, także z dodatkowymi konotacjami (ironiczne, z wyrazem aprobaty, perswazji, o odcieniu pejoratywnym, wulgarne). Innym rodzajem ekspresji autorskiej w neologizmach kontaminacyjnych jest ironia, która bywa dodatkowo nacechowana pejoratywnie, aprobata, autoironia z dwiema przeciwstawnymi konotacjami (pogarda i aprobata) oraz dezaprobata i obraza (pogarda).

Drugą pod względem liczby przykładów grupą ekspresywną w niniejszym rozdziale są kontaminacje o odcieniu pejoratywnym, co potwierdza tezę o przewadze w mediach dobrze „sprzedających się” nacechowanych negatywnie informacji sensacyjnych. Dodatkowym, świadczącym o tym faktem jest niewielki udział w materiale obu języków okazjonalizmów z pozytywną konotacją.

Zakończenie

Niezwykła popularność i produktywność zjawiska językowego, jakim są świadome krzyżowania wyrazów i związków frazeologicznych, które w niniejszym opracowaniu nazwaliśmy kontaminacjami leksykalnymi, skłania badaczy języka do zgłębiania fenomenu kontaminacji. Formacje kontaminacyjne są bowiem tworzone przez pisarzy, poetów, satyryków, a także przez dziennikarzy, internautów, polityków wypowiadających się w mediach. Właśnie język mediów jest skarbnicą kontaminacji leksykalnych, dlatego uczyniliśmy go źródłem materiału badawczego rozprawy.

Badanie zjawiska kontaminacji odbywało się na przestrzeni całego ubiegłego wieku, jednak największy jego rozkwit przypada na okres przemian społeczno-politycznych, jakie nastąpiły w Polsce po 1989 r., a w Związku Radzieckim po okresie pieriestrojki, czyli po 1990 r. Przemiany te bowiem przyniosły mediom wolność słowa, możliwość otwartej dyskusji na aktualne tematy, którą można było prowadzić zrozumiałym, konkretnym, „świeżym”, ekspresywnym językiem, stojącym w opozycji do odrzuconego języka propagandy, czyli tzw. nowomowy. Język ten poprzez upotocznienie stał się bliski odbiorcy, w szczególny sposób łącząc go z autorem. Sprzyjało temu m.in. uatrakcyjnienie przekazu przejawiające się w kreatywności językowej twórców wypowiedzi, zwanych też językowymi wynalazcami. Kreatywność ta wyrażała się w tworzeniu innowacji słowotwórczych i frazeologicznych, do których należą też, w połączeniu z celem, sensem i funkcją w tekście, kontaminacje leksykalne. Formacje te mają zainteresować czytelnika nie tylko dziwną formą, lecz także poprzez wyodrębnienie pewnych treści, czyli

wizualizację. Najbardziej eksponowanym dla kreatywności językowej miejscem jest nagłówek prasowy oraz ozdobnik telewizyjny, chociaż kontaminacje leksykalne pojawiają się też w wypowiedziach internautów w sieci, w reklamie czy w ustnych komunikatach.

Popularność opisywanego zjawiska oraz brak podobnego, większego opracowania na temat kontaminacji, zwłaszcza o charakterze porównawczym, uwarunkowały powstanie niniejszej rozprawy. Kluczem do ekscerpacji materiału badawczego, na którym została oparta strukturalno-pragmatyczna analiza okazjonalizmów kontaminacyjnych, była definicja kontaminacji przyjęta w pracy. Charakteryzuje ona dane zjawisko jako fenomen strukturalny i semantyczny, czyli krzyżowanie struktury i semantyki kontaminujących jednostek w nowym słowie – okazjonalizmie z uwzględnieniem asocjacji i aluzji leksykalnej. Definicja ta została zbudowana na podstawie własnych przemyśleń dotyczących różnego rozumienia pojęcia kontaminacji w literaturze przedmiotu w aspekcie struktury i semantyki.

Celem rozprawy była analiza struktury oraz pragmatyki kontaminacji leksykalnych w oparciu o ich sens, różny od znaczenia. Scharakteryzowano ok. 800 jednostek (powtarzających się w obydwu rozdziałach).

Rozdział pierwszy poświęcono analizie strukturalnej okazjonalizmów kontaminacyjnych. Została ona przeprowadzona, wzorem podobnej analizy Donaty Ochmann, z uwzględnieniem rodzaju kontaminujących jednostek oraz wizualizacji, czyli wyróżnienia graficznego. Na tej podstawie sklasyfikowano: kontaminacje wyrazowe (*Бебийонсе, drachmat*) z podtypem mieszanym, czyli wyrazowo-graficznym (*ВАНКУБЕРкаемся, off-ensywa*), graficzne (*заСАДА, o-racja*) i frazeologiczne (*Один в Триполе не воин, haki zapytania*).

Typy struktur kontaminacji wyrazowych wyznacza obecność w nich lub brak węzła kontaminacyjnego, czyli wspólnej części krzyżujących się jednostek. Są to więc odpowiednio: kontaminacje jednowęzłowe z węzłem w nagłosie, śródgłosie i wygłosie (*KATARstrofa, Тбилисимо, ponglish*), wielowęzłowe (*Скульптурно, Legendowski*) oraz kontaminacje z węzłem zerowym (*lesmamy*). Do kontaminacji wyrazowych zaliczono też rozwinięcie skrótu (*ВПЕРЕД! ВЕРНЫМ ПУТЕМ!*) oraz kontaminację skrótów (*PZPO*).

Kontaminacje graficzne zostały zakwalifikowane do odpowiednich grup na podstawie typu wizualizacji, którym jest: nawias ((re)prezentacja), dekompozycja («Ай! Phone»), kolor (*ТАЛАХТ*) oraz czcionka, znak i symbol graficzny (*ЛИФ-Тинг, DesPOta, Коммерсантъ, «ОдноРУкие», emp@tia*).

Analiza kontaminacji frazeologicznych została oparta na szerokim rozumieniu pojęcia frazeologizmu, któremu bardziej odpowiadałoby określenie *frazem* z koncepcji frazematyki Wojciecha Chlebdy.

Pojmując za D. Ochmann frazeologizm jako nieciągłą jednostkę leksykalną, co pozwala włączyć skrzyżowania frazeologizmów do kontaminacji leksykalnych, wyróżniono, odpowiednio zróżnicowane, kontaminacje frazeologizmu z wyrazem oraz kontaminacje dwóch frazeologizmów. W skrzyżowaniach frazeologizmu z wyrazem uwzględniono obecność węzłów kontaminacyjnych (*У краха глаза велики*, *Bzdura lex*) lub ich brak (*Генерал нон грата*, *Jak hartowała się glina*). Formacje z tzw. węzłem zerowym, zaliczane często do innowacji frazeologicznych, w pracy uznane są za kontaminacje przede wszystkim z uwagi na cel, intencję ich tworzenia i funkcję w tekście (podobnie traktujemy bezwęzłowe kontaminacje wyrazowe).

W kontaminacjach dwóch frazeologizmów, których główne typy zostały scharakteryzowane w oparciu o koncepcję rosyjskich badaczy L. I. Rojzienzona i I. W. Abramca (kontaminacja właściwa z nałożeniem i połączenie liniowe), również zaznaczano wspólne części kontaminujących jednostek (*Święta prawda екрану*, *Сел за дело – гуляй смело*).

W omówionych typach kontaminacji leksykalnej występuje również wizualizacja. W kontaminacji frazeologicznej pojawia się ona jako dodatkowe wyróżnienie graficzne (*СТРАШНАЯ МММЕСТЬ*, *MISSja specjalna*) lub też tę kontaminację buduje (*ОБЫКновенное чудо*, *СЕМЕЙКА АДДАМС*, *Daliśmy CIAła*, *O, JeZUS!*). W analizowanej jako jeden z typów kontaminacji leksykalnej – kontaminacji graficznej, wyróżnienie graficzne jest głównym zabiegiem formalnym i semantycznym, służącym wizualizacji semantyki.

Wizualizacja w kontaminacji służy celom pragmatycznym. Należy jednak przyznać, że tworzenie neologizmów kontaminacyjnych – jako formacji różniących się od zwykłych słów czy frazeologizmów dziwną formą, sugerującą podwójne odczytanie, już jest zabiegiem pragmatycznym samym w sobie. Okazjonalizmy kontaminacyjne tworzone są w środkach masowego przekazu po to, aby zwrócić na siebie uwagę czytelnika (widza), chociaż pojawiają się tam też twory, których celem jest tylko nominacja (*Берлинале*, *makabreska*). Przykłady takie należą do zdecydowanej mniejszości, jednakże ich obecność w języku mediów związana jest z wyróżnieniem, obok funkcji pragmatycznej, także funkcji nominatywnej kontaminatów. Formacje o funkcji pragmatycznej (*ОЛИГАторы*, *AAAdieu*) wyrażają zaangażowanie autora, jego ocenę oraz stosunek do

rzeczywistości. Autor kieruje okazjonalizm do masowego odbiorcy, narzucając mu swój punkt widzenia. Masowy odbiorca to typ adresata, który można w przybliżeniu określić na podstawie tematyki i orientacji politycznej odpowiednich gazet (np. „Gazeta Polska”, „Rzeczpospolita”, „Polityka”, „Nie”, „Fakty i Mity”, «Московский комсомолец», «Независимая газета», «Аргументы и Факты» i in.). Podobne typowanie adresata można przeprowadzić na podstawie programów informacyjnych w telewizji polskiej (np. „Wiadomości” TVP1, „Fakty” TVN, „Polsat News” i in.). Jednakże adresatem/odbiorcą okazjonalizmu kontaminacyjnego będzie każdy, niezależnie od przekonań politycznych czy „sympatii” do danego medium, kto przeczyta gazetę lub obejrzy program informacyjny. Jeżeli efekt komunikacji pomiędzy autorem i odbiorcą będzie dodatni, tj. odbiorca rozszyfruje transformowaną formę, właściwie odczytując ukrytą w niej treść, podda się grze, zabawie słowem, twórca okazjonalizmu zyska czytelnika (widza).

Właśnie aspektowi pragmatycznemu kontaminacji leksykalnych został poświęcony rozdział drugi niniejszego opracowania. Pragmatyka kontaminacji analizowana jest tu w oparciu o sens realizujący się w kontekście. Sens okazjonalizmów kontaminacyjnych, „żyjących” krótko (tyle, ile dany numer gazety, program informacyjny lub wiadomości w Internecie z komentarzami), budowany jest na podstawie definicji kognitywnej, wykorzystującej nie tylko wiedzę słownikową, lecz przede wszystkim wiedzę poznawczą, „sposób pojmowania przedmiotu przez mówiących danym językiem” (Bartmiński 1988: 169).

Analiza pragmatyczna kontaminacji leksykalnych została oparta na ich funkcjonalności, czyli wyróżnieniu, o czym już wspomniano, funkcji nominatywnej (służącej celom nazewniczym) i pragmatycznej. Funkcja pragmatyczna, zwana ekspresywną, wartościującą, wyraża indywidualny stosunek autora kontaminatu do rzeczywistości wyrażonej za pomocą nowotworu. Stosunek ten może być czysto żartobliwy (*И тело в шляпе*) lub z różnymi odcieniami: aprobaty (*АДСкая [свёкла]*), dezaprobaty (*Дедушка легкого поведения*), ironii (*ААА-dieu*), wulgarności (*Podśluchujek*), perswazji (*KATARstrofa*), ironiczny (także z konotacją ujemną) (*А была ли Тимошенко?*, *Bzdura lex*), wartościujący dodatnio (aprobata) (*Czarna ziemia obiecana*), ujemnie (dezaprobata) (*Босс-дима*), autoironiczny (*profestytutka*, *ЦИРКонутая*), pogardliwy (obraza, obelga) (*даунцецкие*, *Вертухари*), satyryczny (*Hanna Walcz!!!!*). Najczęściej, jak wynika z analizy, autorzy okazjonalizmów kontaminacyjnych tworzą je i stosują w celach żartobliwych, dla osiągnięcia komizmu. Równie chętnie za pośrednictwem

takich jednostek przekazują informacje negatywne, ujemnie wartościujące. Negatywny stosunek twórcy daje się zauważyć w kontaminacjach z imieniem własnym (nazwiska polityków lub innych znanych osób), a także ze skrótem (partie polityczne). Formacje te wyrażają niechęć, wrogi stosunek autora do obiektu rzeczywistości nazwanego przez kontaminat (*Путлер, Komoruski, tfu-tfu-sk, Żydciński, Lady JaGa, tęPOgłowi, sPiSkowcy, ЕдРеный [Рогозин]*). Twory takie deprecjonują dane osoby lub partie, obrażają, wyśmiewają. Należy jednak zauważyć, że kontaminacje z nazwiskiem mogą też nobilitować (*Dobraniak, Legendowski, Lewangolski*). Zaprezentowany typ okazjonalizmów występuje głównie w języku polskich mediów.

Niniejsza rozprawa jest promocją okazjonalizmów kontaminacyjnych, twórów niegdyś niedocenianych, krytykowanych, uważanych za naruszenie normy, błędy językowe czy przejęzyczenia. Świadomie tworzone w języku kontaminaty świadczą o pomysłowości, inwencji twórczej autorów. Ich niezwykła forma przyciąga uwagę czytelnika (widza), zmuszając go do wykonania pewnej operacji myślowej w celu rozszyfrowania wyrazowej „łamigłówki”. Tego typu zadania urozmaicają sposób odbioru informacji, zaciekawiają adresata, który chętnie przeczyta artykuł z nagłówkiem-kontaminatem lub wysłucha wiadomości zanonsonowanych dziwnym tworem, aby sprawdzić stopień jego odczytania.

Kontaminacja powołuje do życia nowe jednostki leksykalne z nowym, złożonym znaczeniem. Jako formacje językowe funkcjonują one zazwyczaj krótko, nieraz chwilę, parę dni, pozostając faktami danej sytuacji komunikacyjnej. Pomimo swojej nietrwałości, kontaminaty nie tylko urozmaicają, ubogacają, ale także „odświeżają” język, czyniąc go ekspresywnym, wyrazistym, bardziej przekonującym. Warto więc badać te formacje – ich formę, sens, intencję tworzenia, udowadniając znaczenie owych twórów w „żywej” mowie – dlatego też powstało niniejsze opracowanie.

Bibliografia

- Awdiejew A. (1987), *Pragmatyczne podstawy interpretacji wypowiedzi*, Kraków.
- Bartmiński J. (1988), *Definicja kognitywna jako narzędzie opisu konotacji*, [w:] idem (red.), *Konotacja*, Lublin, s. 169–183.
- Bartmiński J. (red.), (1988), *Konotacja*, Lublin.
- Bąba S. (1971), *Modyfikacje utartych związków wyrazowych we współczesnej fraszce polskiej*, „Poradnik Językowy”, nr 7, s. 444–451.
- Bąba S. (1978), *Kultura języka polskiego. Zagadnienia poprawności językowej w zakresie frazeologii*, Poznań.
- Bąba S. (1982), *Główne typy innowacji frazeologicznych*, [w:] A. M. Lewicki (red.), *Staość i zmienność związków frazeologicznych*, Lublin, s. 17–25.
- Bąba S. (1989), *Innowacje frazeologiczne współczesnej polszczyzny*, Poznań.
- Bąba S. (1995), *Innowacje frazeologiczne – analiza, kryteria, oceny*, „Poradnik Językowy”, z. 4, s. 21–29.
- Bogusławski A. (1976), *O zasadach rejestracji jednostek języka*, „Poradnik Językowy”, z. 8, s. 356–364.
- Bralczyk J. (2004), *Język na sprzedaż, czyli o tym jak język służy reklamie i jak reklama używa języka*, Gdańsk.
- Buttler D. (1989), *Neologizmy kontaminacyjne a norma dzisiejszej polszczyzny*, „Poradnik Językowy”, z. 6, s. 429–434.
- Buttler D. (2001), *Polski dowcip językowy*, Warszawa.
- Buttler D., Kurkowska H., Satkiewicz H. (1982), *Kultura języka polskiego. Zagadnienia poprawności leksykalnej (Słownictwo rodzime)*, Warszawa.

- Chlebda W. (1997), *W stronę frazeologii pragmatycznej*, „Poradnik Językowy”, z. 2, s. 1–10.
- Chlebda W. (2003), *Elementy frazematyki. Wprowadzenie do frazeologii nadawcy*, Łask.
- Chruścińska K. (1978), *O formach potencjalnych i okazjonalizmach*, [w:] *Z zagadnień słownictwa współczesnego języka polskiego*, „Prace Językoznawcze”, t. 91, s. 69–79.
- Cienkowski W. (1972), *Teoria etymologii ludowej*, Warszawa.
- Cienkowski W. (1978), *Zagadnienia definicji, analizy i klasyfikacji kontaminacji leksykalnych*, [w:] *Z polskich studiów slawistycznych*, seria 5: Językoznawstwo. *Prace na VIII Międzynarodowy Kongres Slawistów w Zagrzebiu 1978*, Warszawa, s. 351–356.
- Dembska K. (2007), *Rosyjsko-polski słownik eufemizmów semantycznego pola seksu*, Toruń.
- Dembska K. (2011), „Słowa wykolejone”, czyli o zjawisku kontaminacji we współczesnym języku rosyjskim, Łask.
- Długosz K. (1988), *Rosyjskie przezwiska polskich uczniów*, [w:] *Z polskich studiów slawistycznych*, seria 7: Językoznawstwo. *Prace na X Międzynarodowy Kongres Slawistów w Sofii 1988*, Warszawa, s. 105–110.
- Doroszewski W. (1937/38), *Etymologie dzieciinne i kontaminacje*, „Poradnik Językowy”, nr 1–3, s. 8–10.
- Doroszewski W. (1962/1949), *Kontaminacja a derywacja*, [w:] idem, *Studia i szkice językoznawcze*, Warszawa, s. 256–258.
- Dubisz S. (red.), (2006), *Uniwersalny słownik języka polskiego*, Warszawa.
- Furgalska A., Lebda R., Warchala J. (1982), *O przejawach „niepewności lingwistycznej”. Na przykładzie wywiadów z robotnikami*, „Socjolingwistyka”, 4, s. 67–73.
- Gajda S. (1987), *Społeczne determinacje nazw własnych tekstów (tytułów)*, „Socjolingwistyka”, 6, s. 79–89.
- Giedz T. (2003), *Dowcip językowy jako środek perswazji współczesnych rosyjskich tekstów reklamowych*, [w:] P. Czerwiński (red.), A. Charciarek (współpraca), *Pragmatyczne aspekty opisu języków wschodniosłowiańskich*, Katowice, s. 129–139.
- Grabias S. (1970), *Kontaminacje we współczesnym języku polskim. Próba charakterystyki*, „Annales UMCS, Sectio F”, s. 117–145.
- Grabias S. (1981), *O ekspresywności języka. Ekspresja a słowotwórstwo*, Lublin.

- Grabias S. (1982), *Paronimia jako proces leksykalny*, „Socjolingwistyka”, 4, s. 75–88.
- Graszek-Tańska A. (2005), *Osobliwości gry językowej w najnowszej rosyjskiej publicystyce społeczno-politycznej*, „Acta Universitatis Nicolai Copernici. Studia Slavica X”, z. 374, s. 105–112.
- Grzebieniowski T. (1995), *Słownictwo i słowotwórstwo angielskie*, Warszawa.
- Jordanskaja L., Mielczuk I. (1988), *Konotacja w semantyce lingwistycznej i leksykografii*, [w:] J. Bartmiński (red.), *Konotacja*, Lublin, s. 9–34.
- Juszczak K. (2006), *Kognitywna teoria gry słów. Podobieństwa w analizie homofonii*, [w:] H. Kardela, Z. Muszyński, M. Rajewski (red.), *Podobieństwo. Kognitywistyka 2*, Lublin, s. 183–194.
- Kamińska-Szmaj I. (2001), *Słowa na wolności*, Wrocław.
- Kardela H. (2006), *(Nie)podobieństwo w morfologii: amalgamaty kognitywne*, [w:] H. Kardela, Z. Muszyński, M. Rajewski (red.), *Podobieństwo. Kognitywistyka 2*, Lublin, s. 195–210.
- Karłowicz J. (1878), *Słownik ludowy*, „Dwutygodnik Naukowy”, t. I, Kraków, s. 442–450.
- Kita M. (2007), *Gra funkcjami w języku potocznym*, [w:] B. Boniecka, S. Grabias (red.), *Potoczność a zachowania językowe Polaków*, Lublin, s. 33–44.
- Klemensiewicz Z. (1969), *O tzw. przejęzyczeniach*, [w:] *Ze studiów nad językiem i stylem*, Warszawa, s. 29–35.
- Klemensiewicz Z., Lehr-Splawiński T., Urbańczyk S. (1965), *Gramatyka historyczna języka polskiego*, Warszawa.
- Klich E. (1934), *Dwa wypadki kontaminacji syntaktycznej*, „Slavia Occidentalis”, t. 13, s. 9–21.
- Koj L. (1971), *Semantyka a pragmatyka*, Warszawa.
- Komorowska E. (2008), *Pragmatyka dyrektywnych aktów mowy*, Szczecin–Rostock 2008.
- Kopertowska D. (2000), *Język tekstów perswazyjnych (na podstawie współczesnych reklam)*, [w:] K. Michalewski (red.), *Regulacyjna funkcja tekstów*, Łódź, s. 231–237.
- Kopertowska D. (2001), *Kontaminacja jako jeden ze sposobów modyfikowania związków frazeologicznych na użytek reklamy*, „Slavia Occidentalis”, t. 58, s. 19–25.
- Kordyl Z. (1968), *Psychologiczne problemy afazji dziecięcej*, Warszawa.

- Kudlińska-Stępień H. (2005), *Gry werbalno-wizualne we współczesnej drukowanej reklamie rosyjskiej i polskiej*, „Acta Universitatis Nicolai Copernici. Studia Slavica X”, z. 374, s. 129–135.
- Kudra B. (2001), *Kreatywność leksykalna w dyskursie politycznym polskiej prasy lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych*, Łódź.
- Kudra B. (2008), *O języku w mediach – uwagi ogólne*, [w:] B. Bogołębska, A. Kudra (red.), *Wypowiedź dziennikarska. Teoria i praktyka. Skrypt dla studentów dziennikarstwa*, Łódź, s. 55–61.
- Kudra B. (2011), *O tzw. derywacji pragmatycznej i derywatach pragmatycznych (słowotwórstwo a pragmatyka)*, [w:] E. Badyda, J. Maćkiewicz, E. Rogowska-Cybulska (red.), *Słowotwórstwo a media. Materiały czwartej Konferencji Językoznawczej poświęconej pamięci Profesora Bogusława Krei*, Gdańsk, s. 13–18.
- Kudra B., Kudra A. (2006), *Demokratyzacja języka – demokratyzacja w języku (na przykładzie języka w mediach)*, [w:] A. Staniszewski (red.), *Media. Kultura. Komunikacja społeczna 2*, Olsztyn, s. 342–346.
- Lewicki A. M. (2003), *Studia z teorii frazeologii*, Łask.
- Malinowski L. (1885), *Studia nad etymologią ludową*, „Prace Filologiczne”, t. I, Warszawa, s. 134–465.
- Malinowski L. (1891), *Studia nad etymologią ludową*, „Prace Filologiczne”, t. III, Warszawa, s. 741–786.
- Maruszewski M. (1966), *Afazja. Zagadnienia teorii i terapii*, Warszawa.
- Nagórko A. (1988), *Problem konotacji semantycznych w opisie przymiotników*, [w:] J. Bartmiński (red.), *Konotacja*, Lublin, s. 55–65.
- Nagórko A. (2007), *Kontaminacje leksykalne – słowotwórstwo czy radosna tfurczość?*, „Przegląd Humanistyczny”, z. 1, s. 203–210.
- Nagórko A. (2011), *Podręczna gramatyka języka polskiego*, Warszawa.
- Ochmann D. (1997), *Prasowe kontaminacje leksykalne. (Analiza strukturalna)*, „Język Polski”, LXXVII, z. 2–3, s. 131–144.
- Ochmann D. (2004), *Nowe wyrazy złożone o podstawie zdeintegrowanej w języku polskim*, Kraków.
- Ochmann D. (2009), *Złożenia kontaminacyjne we współczesnym języku polskim*, [w:] M. Skarżyński, M. Szpiczakowska (red.), *W kręgu języka. Materiały konferencji „Słowotwórstwo–słownictwo–polszczyzna kresowa” poświęconej pamięci Profesor Zofii Kurzowej*, Kraków 16–17 maja 2008, Kraków, s. 293–299.

- Ochmann D. (2011), *Neologizmy kompozycyjne – chwyt reklamowy i ważna tendencja rozwojowa współczesnego słownictwa*, [w:] E. Badyda, J. Maćkiewicz, E. Rogowska-Cybulska (red.), *Wokół słów i znaczeń IV. Słownictwo a media. Materiały czwartej konferencji językoznawczej poświęconej pamięci Profesora Bogusława Krei*, Gdańsk.
- Ostromęcka-Frączak B. (2008), *Kontaminacje jako źródło gier słownych*, [w:] A. Kwiatkowska, S. Dżereń-Głowacka (red.), *Odcienie humoru*, vol. 1/1, Piotrków Trybunalski, s. 11–19.
- Otrębski J. (1948), *Życie wyrazów w języku polskim* [w:] Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk. Prace Komisji Filologicznej, t. XII, z. 2, Poznań, s. 247–399.
- Pajdzińska A. (1988), *Udział konotacji leksykalnej motywacji frazeologizmów*, [w:] J. Bartmiński (red.), *Konotacja*, Lublin, s. 67–81.
- Pałuszyńska E. (2006), *Nagłówki w „Gazecie Wyborczej” (ekspresywna leksyka, frazematyka, metafora)*, Łódź.
- Piętkowa R. (1996), *Wizualizacja semantyki. O niektórych sposobach zapisu we współczesnych tekstach*, [w:] S. Gajda, M. Balowski (red.), *Styl a tekst. Materiały międzynarodowej konferencji naukowej Opole, 26–28.09.1995 r.*, Opole, s. 159–168.
- Pisarek W. (2007), *O mediach i języku*, Kraków.
- Putnam H. (1998), *Wiele twarzy realizmu i inne eseje*, Warszawa.
- Rogowska-Cybulska E. (2009), *O analogii słownotwórczej jako jednym z mechanizmów rozwoju leksykalnego współczesnej polszczyzny*, [w:] D. Bieńkowska, A. Lenartowicz (red.), *Tajemnice rozwoju. Materiały z konferencji 10–12 maja 2008*, Łódź, s. 419–430.
- Selimski L. (2000), *Kontaminacja a kompozycja i sufiksacja. (Na materiale imion chrześnych Bułarów)*, [w:] S. Warchoń (red.), *Słowiańskie composita antroponimiczne*, Lublin, s. 227–237.
- Stawnicka J. (2000), *Innowacje frazeologiczne we współczesnych nagłówkach prasowych*, [w:] G. Szpila (red.), *Język a komunikacja*, t. 1: *Zbiór referatów z konferencji „Język trzeciego tysiąclecia, Kraków 2–4.03.2000”*, Kraków, s. 207–214.
- Tokarz M. (1991), *Pierwsze systemy pragmatyki formalnej*, [w:] *Prace z pragmatyki, semantyki i metodologii semantyki*, wybór, wstęp i oprac. Jerzy Pelc, Wrocław, s. 161–168.
- Tokarz M. (1993), *Elementy pragmatyki logicznej*, Warszawa.

- Wojtak M. (2010), *Głosy z teraźniejszości. O języku współczesnej polskiej prasy*, Lublin.
- Zagórski Z. (1973), *W sprawie kontaminacji*, „Studia Polonistyczne”, z. I, s. 133–143.
- Zagórski Z. (1985), *Jeszcze w sprawie kontaminacji*, „Studia Polonistyczne”, z. XIII, s. 69–83.
- Zagórski Z. (1988), *Kontaminacja a zjawiska pokrewne*, „Slavia Occidentalis”, t. 45, s. 91–98.
- Żebrowski J. (1938), *Uwagi o zniekształceniach językowych*, „Poradnik Językowy”, nr 4–5, s. 52–54.
- Аврасин В. М. (2000), *Инклюзивная фразеологическая контаминация как стилистическое средство*, [в:] *Проблемы славянской и романо-германской филологии*, Курган, с. 53–55.
- Аулова А. А. (2008), *Взаимодействие заголовка и медиатекста через прецедентный феномен*, [в:] *Журналистика и медиаобразование-2008. Сборник трудов III Международной научно-практической конференции г. Белгород, 25–27 сентября 2008 года. В двух томах, Том II*, Белгород, с. 159–166.
- Бабенко Н. Г. (1997), *Окказиональное в художественном тексте. Структурно-семантический анализ: Учебное пособие*, Калининград, www.gumer.info/bibliotek_Buks/Linguist/Article/baben_okk.php, 5.03.2013.
- Бабкин А. М. (1970), *Русская фразеология, ее развитие и источники*, Ленинград.
- Бекетова Н. А. (2006), *Активные процессы словопроизводства в языке газеты*, [в:] *Журналистика и медиаобразование в XXI веке. Сборник научных трудов Международной научно-практической конференции Белгород 25–27 сентября 2006 г.*, Белгород, с. 276–280.
- Бекетова Н. А. (2008), *О словообразовательной экспрессии в современных медиатекстах*, [в:] *Журналистика и медиаобразование-2008. Сборник трудов III Международной научно-практической конференции г. Белгород, 25–27 сентября 2008 года. В двух томах, Том II*, Белгород, с. 201–204.
- Валгина Н. С. (1973), *Синтаксис современного русского языка*, Москва.
- Виноградов В. В. (1977), *Об основных типах фразеологических единиц в русском языке*. Виноградов В. В. *Избранные труды. Лексикология и лексикография*, Москва, www.philology.ru/linguistics2/vinogradov-77d.htm, 14.04.2003.

- Гаспаров Б. М. (1996), *Язык, память, образ. Лингвистика языкового существования*, Москва, http://transyoga.ru/assets/files/books/okolo_psihologia/gasparov_lingvo.pdf, 9.11.2011.
- Гетманская М. Ю. (2008), *Семантико-стилистические особенности телескопизмов в современном русском языке*, www.pglu.ru/lib/publications/University_Reading/2008/VII/uch_2008_VII_00023.pdf, 9.11.2011.
- Грашек-Таньска А. (2000), *Несколько замечаний по поводу языка сегодняшней российской журналистики*, „Rossica Olomucensia”, XXXVIII, t. 2, s. 509–514.
- Грашек-Таньска А. (2003), *Экспрессивные новообразования в языке русской публицистики новейшего времени*, [w:] P. Czerwiński (red.), A. Charciarek (współpraca), *Pragmatyczne aspekty opisu języków wschodniosłowiańskich*, Katowice, s. 71–76.
- Гребнев А. Ф. (1985), *Смешение лексических единиц в результате семантических контаминаций*, [в:] *Функциональный и семантический аспекты изучения лексики. Межвузовский сборник научных трудов*, Куйбышев, с. 48–53.
- Земская Е. А. (1973), *Современный русский язык. Словообразование*, Москва.
- Земская Е. А. (1992), *Словообразование как деятельность*, Москва.
- Земская Е. А. (2007), *Словообразование как деятельность*, Москва.
- Ильясова С. (2001), *Языковая игра в газетном тексте*, «Русский язык», № 23, www.relga.sfedu.ru/n77/rus77.htm, 9.11.2011.
- Ионова С. (2010), *Динамика норм контаминации в процессе текстообразования*, [w:] A. Ginter (red.), *Z zagadnień semantyki i stylistyki tekstu*, Łódź, s. 319–325.
- Ицкович В. А., Шварцкопф Б. С. (1971), *О контаминации и смежных с нею явлениях*, [в:] В. Г. Костомаров (ред.), *Памяти Академина Виктора Владимировича Виноградова. Сборник статей*, Москва, с. 90–96.
- Казак М. Ю. (2006), *Об основных тенденциях развития языка СМИ*, [в:] *Журналистика и медиаобразование в XXI веке. Сборник научных трудов Международной научно-практической конференции Белгород 25–27 сентября 2006 г.*, Белгород, с. 249–253.
- Калишан Е. (1996), *Словообразовательная контаминация в новой русской лексике*, [w:] A. Markunas (red.), *Studia Rossica Poznaniensia*, Poznań, s. 165–169.

- Караулов Ю. Н. (1987), *Русский язык и языковая личность*, Москва.
- Кобозева И. М. (2003), *Лингво-прагматический аспект анализа языка СМИ*, [в:] М. Н. Володина (ред.), *Язык СМИ как объект междисциплинарного исследования*, Москва, <http://evartist.narod.ru/text12/01.htm>, 5.07.2013.
- Колобова Е. А. (2008), *К вопросу о характеристике контаминированных фразеологизмов*, «Вестник Костомарского Государственного Университета им. Н. А. Некрасова», № 4, т. 14, с. 174–176.
- Крюкова С. В. (2006), «Языковая игра» в медиатекстах, [в:] *Журналистика и медиаобразование в XXI веке. Сборник научных трудов Международной научно-практической конференции Белгород 25–27 сентября 2006 г.*, Белгород, с. 253–257.
- Кузнецов С. Ф. (1998), *Большой толковый словарь русского языка*, Санкт-Петербург.
- Лаврова Н. А. (2013), *Контаминация как словотворческая модель: структура, семантика, стилистика, прагматика (на материале современного английского языка)*. Автореферат диссертации доктора филологических наук, Москва, см. www.dslib.net/germanskie-jazyki/kontaminacija-kak-slovotvorcheskaja-model-struktura-semantika-stilistika-pragmatika.html, 23.10.2013.
- Лашкевич О. М. (2005), *Семантика слов-слитков в современном английском языке*, «Вестник Удмуртского Университета. Филологические науки», № 5 (2), с. 99–103.
- Лыков А. Г. (1976), *Современная русская лексикология (русское окказиональное слово)*, Москва.
- Мирошникова М. Г. (2002), *Разговорный синтаксис как стилистическая особенность современной прозы*, Glossos, issue 2, http://slaviccenters.duke.edu/uploads/media_items/2miroshnikova.original.pdf, 23.10.2013.
- Михейкина С. Г. (2013), *Каламбурных дел мастера. О газетных заголовках*, «Русская речь», № 1, с. 79–81.
- Молотков А. И. (1977), *Основы фразеологии русского языка*, Ленинград.
- Николаева Е. (2002), *Трансформированные пословицы как элемент современной смеховой культуры*, [w:] M. Aleksiejenko, W. Mokijenko, H. Walter (red.), *Słowo. Tekst. Czas VI. Nowa frazeologia w Nowej Europie*, Szczecin–Greifswald, s. 158–164.

- Николина Н. А. (1993), *Семантика и структура контаминированных образований*, [в:] *Семантика языковых единиц. Материалы 3-й межвузовской научно-исследовательской конференции. Часть II*, Москва, с. 102–106.
- Падучева Е. В. (1985), *Высказывание и его соотносительность с действительностью*, Москва.
- Пекарская И. В. (1995а), *Конструкции синтаксической контаминации как экспрессивное средство современного русского языка (на материале художественных и публицистических текстов)*, Красноярск.
- Пекарская И. В. (1995б), *О функционировании конструкций синтаксической контаминации в художественной речи и публицистике*, [в:] *Филология – журналистика 1994: научные материалы*, Красноярск, с. 36–37.
- Пекарская Е. В. (1998), *О лингвистическом статусе конструкций синтаксической контаминации*, «Вестник Хакасского государственного университета им. Н. Ф. Катанова», серия 5: Литературоведение, языкознание, с. 89–92.
- Пекарская Е. В. (2000), *Контаминация в контексте проблемы системности стилистических ресурсов русского языка: монография: в 2-х ч.*, Абакан.
- Покровская Е. В. (2005), *Газета в современной культурно-речевой ситуации*, «Русская речь», № 5, с. 69–74.
- Розенталь Д. Э., Теленкова М. А. (1976), *Словарь-справочник лингвистических терминов*, изд. 2-е, Москва, <http://dic.academic.ru/dic.nsf/lingvistic/608/контаминация>, 7.07.2013.
- Ройзензон Л. И., Абрамец И. В. (1969), *О фразеологической контаминации в русском языке*, «Русский язык в школе», с. 104–106.
- Рябкова Н. И. (2009), *Языковая игра в рекламном тексте*, [в:] *Культура и сервис: взаимодействие, инновации, подготовка кадров: Материалы I межрегиональной научно-практической конференции*, Санкт-Петербург, с. 137–140.
- Саляев В. (2003), *Семантика сленговых неологизмов-контаминатов*, [w:] M. Aleksiejenko, M. Kuczyńska (red.), *Słowo. Tekst. Czas VII. Nowe środki nominacji językowej w nowej Europie*, Szczecin.
- Санников В. З. (1995), *Каламбур как семантический феномен*, «Вопросы языкознания», № 3, с. 56–69.

- Санников В. З. (2002), *Русский язык в зеркале языковой игры*, Москва.
- Сафонов А. А. (1981), *Стилистика газетных заголовков*, [в:] Д. Э. Розенталь (ред.), *Стилистика газетных жанров*, Москва, с. 205–228.
- Свистельникова С. А. (2008), *Воздействующая функция заголовка газетной статьи*, [в:] *Журналистика и медиаобразование-2008. Сборник трудов III Международной научно-практической конференции г. Белгород, 25–27 сентября 2008 года. В двух томах*, Том II, Белгород, с. 166–170.
- Сковородников А. П. (2004), *Рефлексy постмодернистской стилистики в языке российских газет*, «Русская речь», № 6, с. 68–76.
- Солганик Г. Я. (2003), *О языке и стиле газеты*, [в:] М. Н. Володина (ред.), *Язык СМИ как объект междисциплинарного исследования*, Москва, <http://evartist.narod.ru/text12/15.htm>, 9.11.2011.
- Сопова Т. Г. (2007), *Языковая игра в контексте демократизации художественной речи в последние десятилетия XX века. Автореферат на соискание ученой степени кандидата филологических наук*, Санкт-Петербург, <http://iling.spb.ru/dissovet/old-abstracts/sopova/abstract.pdf>, 9.11.2011.
- Улуханов И. С. (1996), *Единицы словообразовательной системы русского языка и их лексическая реализация*, Москва.
- Филин Ф. П. (1979), *Русский язык. Энциклопедия*, Москва.
- Хабибуллина Е. (2006), *Еще раз о контаминационном словообразовании* [w:] A. Markunas (red.), *Studia Rossica Poznaniensia*, Poznań, s. 65–71.
- Шайдорова Ю. А. (2008), *Оценка языка СМИ в функциональном аспекте*, [в:] *Журналистика и медиаобразование-2008. Сборник трудов III Международной научно-практической конференции г. Белгород, 25–27 сентября 2008 года. В двух томах*, Том II, Белгород, с. 150–155.
- Шанский Н. М. (1985), *Фразеология современного русского языка*, Москва.
- Шведова Н. Ю. (1966), *Активные процессы в современном русском синтаксисе (словосочетание)*, Москва.
- Щепин А. Г. (1978), *О лексической контаминации*, «Русская речь», № 5, с. 66–69.

Skróty słowników

- ФСРЯ – М. И. Степанова, *Фразеологический словарь русского языка*, Санкт-Петербург 2009.
- PSWP – H. Zgółkowa (red.), *Praktyczny słownik współczesnej polszczyzny*, t. 34, Poznań 2001.
- RPSS – W. Chlebda, W. M. Mokijenko, S. G. Szuleżkowa, *Rosyjsko-polski słownik skrzydlatych słów*, Łask 2003.
- SPP – J. Anusiewicz, J. Skawiński, *Słownik polszczyzny potocznej*, Warszawa–Wrocław 1996.
- USJP – S. Dubisz (red.), *Uniwersalny słownik języka polskiego*, Warszawa 2006.
- WSF – A. Kłosińska, E. Sobol, A. Stankiewicz, *Wielki słownik frazeologiczny PWN z przysłowiami*, Warszawa 2005.

Skróty wybranych źródeł materiału badawczego

аиФ	–	«Аргументы и Факты»
АиФТ	–	«Аргументы и Факты Татарстан»
МК	–	«Московский Комсомолец»
МКП	–	«Московский Комсомолец Поволжье»
ТД	–	«Твой День»
Ог	–	«Огонёк»
НВ	–	«Наша Версия»
РГ	–	«Российская газета»
НГ	–	«Независимая газета»
МН	–	«Мир Новостей»
КП	–	«Комсомольская Правда»
ЭГ	–	«Экономическая газета»
EI	–	„Express Ilustrowany”
FiM	–	„Fakty i Mity”
GW	–	„Gazeta Wyborcza”
PDŁ	–	„Polska Dziennik Łódzki”
DŁ	–	„Dziennik Łódzki”
SE	–	„Super Express”
TI	–	„Twoje Imperium”
GP	–	„Gazeta Polska”
aif	–	elektroniczne wydanie gazety «Аргументы и Факты»
mk	–	elektroniczne wydanie gazety «Московский Комсомолец»

Skróty wybranych źródeł materiału badawczego

rg	–	elektroniczne wydanie gazety «Российская газета»
kp	–	elektroniczne wydanie gazety «Комсомольская Правда»
ng	–	elektroniczne wydanie gazety «Независимая газета»
FTVN	–	„Fakty” TVN
WTVP1	–	„Wiadomości” TVP1
PNŚ TVP2	–	„Pytanie na śniadanie” TVP2

Lexical blending structure, meaning, pragmatics (based on russian and polish language media)

(Summary)

The present dissertation focuses on the phenomenon of lexical blending from the angle of structure, meaning and pragmatics. The data analysed comes from Russian and Polish media: newspapers, television and the Internet (a total of 800 units), with most examples originating from headlines and TV captions.

The notion of “lexical blending” used in this dissertation encompasses word blending, idiom blending and graphic blending. It refers not only to the process of combining words but also other lexical units, including idioms. Lexical blends, understood in this way, result from combining the form and content of two or more lexical units.

The structural analysis, presented in Chapter 1, is based on a similar classification formulated by in Poland by Donata Ochmann (1997) depending on the type of lexical units undergoing the process of blending (words, idioms) and its visual dimension, the following types of blending were identified: word, graphic, and idiom blending. A key notion in the process discussed is “overlapping”, which is the common part of blended units. Hence, among word blends, one-, two-, and zero-tier overlapping types were distinguished. Mixed-type blends were also identified, i.e. word-graphic blends where the word-formation innovations are accompanied by graphic manifestations.

Graphic blends were identified on the basis of the type of visual manifestation, namely: brackets, decomposition, colour, font, sign and graphic symbol. Blends of this type are common mainly in Russian media.

Idiom blends are mostly blends of an idiom with a word (most examples), or a combination of two idioms. Following Ochmann, they also include

a combination of an idiom with a word without overlapping, which some researchers consider phraseological innovations, e.g. *А была ли Тимошенко?*, *Jak trwoga to do PKO BP*. These are treated as blends similarly to word blends, mostly because of the intention and purpose behind their creation, their function in text, and not solely on the basis of their structure. This is related to the main pragmatic purpose of lexical blends in media texts – to exert an effect on the audience.

The pragmatics of blends is discussed in Chapter 2. It is closely connected with the meaning of the units created, which can be elucidated through associations, allusions, and connotations, and thus requires a cognitive definition. The very process of creating blend neologisms with a strange form, suggesting double reading, is pragmatic in nature. This pragmatic goal is enhanced visually in graphic blends, created in mass media to attract the attention of the reader (viewer) and encourage him or her to read an article or watch a TV news bulletin.

Blends presented here express – in the form of a sign – the feelings of the author along with his or her attitude to represented reality and its evaluation. They were analysed in terms of their expressive function (though blends with a nominative function were also identified). This direction of analysis was motivated by genre diversity of media texts (headlines, TV, speeches, comments of Internet users, advertisements and fragments of articles) representing various syntactic types. We distinguished humorous blends, ironic blends, blends expressing approbation, disapprobation (pejorative) and offensive (condescending). Many nonce-formations, mostly humorous have acquired additional connotations: approbative, disapprobative, ironic, pejorative, insulting, etc.

Most frequently, as the analysis shows, blends are created with a humorous purpose in mind. Another intention is to convey negative information and negative evaluations, which confirms a thesis about the selling power of texts abundant with negativity and sensational stories.

The present monograph sheds light on blending nonce-formations, popular not only in media texts but also in literature, poetry and satire. Despite their short-term topicality, such blends not only contribute to richness and diversity of language but also add novelty to it, making it more expressive, original and persuasive. It thus seems worthwhile to highlight their importance in the “living” language, which was the intention of the author of the present dissertation.

Od Redakcji

Doktor Krystyna Ratajczyk od roku 2003 pracuje jako adiunkt w Zakładzie Językoznawstwa Instytutu Rusycystyki UŁ. Prowadzi zajęcia z gramatyki opisowej języka rosyjskiego (z morfologii i składni) oraz zajęcia fakultatywne z frazeologii rosyjskiej. Stopień doktora nauk humanistycznych uzyskała na podstawie rozprawy *Frazeologizmy jako przedmiot opisu* w „Wielkim słowniku rosyjsko-polskim”. Promotorem pracy był prof. Kazimierz Bajor.

Dotychczasowe zainteresowania naukowe autorki, skupiające się wokół frazeologii, a zwłaszcza przekształceń frazeologizmów, zostały w ostatnich latach poszerzone o problemy związane ze słotwórstwem okazjonalnym, czyli tworzeniem nowych jednostek leksykalnych w wyniku kontaminacji. Kontaminacja badana jest przez nią na gruncie leksykalnym, a także frazeologicznym w języku rosyjskim i polskim.

Jest autorką ponad 30 artykułów opublikowanych w wydawnictwach krajowych i zagranicznych, a dotyczących głównie defrazeologizacji, kontaminacji oraz m.in. mowy dziecka, humoru, gry językowej, przekładu frazeologizmów, np. *Różne oblicza defrazeologizacji stałych związków wyrazowych (na przykładzie dowcipów rosyjskich)*, «*Чья хата с краденого?*» – о фразеологической контаминации как реализации «фразеологии в движении», *Неологизмы в речи детей дошкольного возраста (на материале русского и польского языков)*. Za cykl publikacji z zakresu frazeologii rosyjskiej i leksyki nienormatywnej otrzymała Nagrodę Rektora Uniwersytetu Łódzkiego trzeciego stopnia.